

მარადიული თანამგზავრები

ნეტარი ავგუსტინე

აღსარებანი

ლათინურიდან თარგმნა და შენიშვნები დაურთო
ბაჩანა ბრეზვაძემ

თბილისის ღამოუკიდებელი უნივერსიტეტი
გამომცემლობა „ნეკერი“
1995

დიდი ღვთისმეტყველისა და მოაწროების სეტარი ავგუსტინეს (354-430) „აღსარებანი“ ერთი იმ წიგნთაგანია, რომელთაც ეველასე მეტს კითხულობენ, ეველასე უკეთ იცნობენ და ეველასე მეტს თარგმნიან მოელს ხაქრისტიანო ხანკაროში. ესაა ავგუსტინეს მოქცევის, მისი სულიერი ფერისცვალების, მისი შინაგანი ცხოვრების განახლებისა და ინტელექტუალური განვითარების დრამატული და გულისშემძვრული ამბავი, სადაც ხადღთისმოსაო გსნებას არცოჲ იშვიათად ეხაცვლება დრმა ფილოსოფიური მედიტაციები.

© ბაჩანა ბრეგვაძე, 1996

© თბილისის დამოუკიდებელი უნივერსიტეტის გამოცემლობა „ნეკერი“, 1996

I

1. „აიდა ხარ, უფალო, და ღირსი იმისა, რომ ეყვლა გაქმედეს; დიდია ძალა შენი და უსასრულოა სიბრძნე შენი“¹. და შენი ქება ხერხ კაცს, შენივე ქმნილებების უბადრუკ ნაწილს; კაცს, თავისი მოკვდავობით მოხილსა და თავისივე ცოდვით აღბეჭდილს, რომელიც მოწმობს, რომ შენა ხარ „მსვლობართა წინააღმდეგომი“². და მასიც, შენი ქება ხერხ კაცს, შენივე ქმნილებების უბადრუკ ნაწილს. თვითონვე აღძრავ ხაიმიხოდ, რომ შენი ქებით დატკბეს, რადგანაც შენთვის შეგვქმენი, და არ დაცხრება წვენი გული, ვიდრე არ განისვენებს შენში. მომეცი ძალა, უფალო, შევიცნო და მივხვედე, რითი დავიწყო: ჯერ გიხმო, ვიდრე ქებას შეგახსნიდე, თუ ჯერ შეგიცნო და შემდეგ გიხმო? მაგრამ როგორ გიხმოს იმან, ვისაც ვერ უცქნისხარ? შენმა ვერმცნობმა შენ კი არა, შეიძლება სხვას უხმოს. ან, იქნებ, შენს შესაცნობად უმჯობესია ჯერ გიხმოს? „მაგრამ როგორ უხმობენ მას, ვინც არა სწამო? ან როგორ ირწმუნებენ მქადაგებლის გარეშე? და აღიღებენ უფალს მადიებელნი მისნი“³. მადიებელნი პპოვებენ მას და მპოვებელნი აღიღებენ მას. მე მოგძებნი, უფალო, შენი მხმობელი, და გიხმობ შენი მორწმუნე, რადგანაც შენი დიდება გვიქადაგა წვენს. შენ გიხმობს, უფალო, ჩემი რწმუნა, რომელიც მომეცი მე, რომელიც მთამაგონე მე შენი განკაცობული ძის მეთხებითა და შენი მქადაგებლის⁴ მსახურებით.

II

2. მაგრამ როგორ ვუხმობ ღმერთს ჩემსას, ღმერთსა და უფალს ჩემსას? ვინაიდან რადეხაც ვუხმობ, ჩემშივე ვუხმობ მას. მაგრამ ხალა ჩემში ადგილი, რომ იქ შემოვიდეს უფალი ჩემი? ხად შემოვა ჩემში ღმერთი; ღმერთი, „რომელმაც შექმნა ცა და მიწა“⁵ უფალო ჩემი, არის კია ჩემში რაღაც ისეთი, რომ დაგიტოოს? გახა, შენს მიერ შექმნილი ცა და მიწა, რომელთა წილშიაც შემქმენი მე, შენი დამტვენი არიან? მაგრამ უშენოდ არ იქნებოდა არაფერი, რაც არსებობს; მაშახადამე, ვეკლაფერო, რაც არსებობს, შენი დამტვენი? კი მაგრამ, მეც ხომ ვარსებობ; მაშ, რაღად გუხოვ, რომ ჩემში შემოხვიდე: მე ხომ არ ვიქნებოდი, შენ რომ არ ეოფილიევი ჩემში? „ქვესკველშიაც რომ ჩავიდე, შენც იქ იქნები“⁷. მე ხომ არ ვიქნებოდი, ღმერთი ჩემი, ხაერთოდ არ ვიქნებოდი, ჩემში რომ არ იყო, ან, უფრო სწორად, არ ვიქნებოდი, შენში რომ არ ეოფილიევი; შენში, „ვისგანაცაა ეოველი, ვისი

მეოხებითაცაა ყოველი, ვის არს'მიცაა ყოველი"8. ჭკმშიარტად ასეა, უფალო წემო, ჭკმშიარტად ასე. ხად გიხმის, თუკი შენში ვარ? ან ხაიდან შემოსხვალ წემში? ხად წავიდე, გინდ ცახაც გაეცდე და მოწახაც, რომ იქ მომეახლოს უფალი წემი, რომელმაც თქვა: „მე ვავსებ ცახა და მოწახს"9.

III

3. მას, გიტევენ თუ არა ცა და მიწა, რაკილა შენა ხარ მათი აღმსებნი? ან იქნებ ავსებ და მისიც რაღაცა რჩება შენგან, რომ ვერ გიტევენ? კი მაგრამ, ხადა ღერი მაგ შენს ნაწმის, თუკი ცახა და მიწახაც ავსებ? იქნება ხელდაც არ გჭირდება დამტკევი, ყველაფრის დამტკევი, ვინაიდან რახაც ავსებ, თვითონვე იტვე. შენით აღხავსე ჭურჭელნი როდი განიტევენ სიმყარეს; დაე, დაიმსხვინეს, შენ მისიც არ დაიდვრები. ხოლო როცა წვენში იღვრები, კი არ ემსობი, არამედ წვეს აღგვასევენ; კი არ იფახტები, არამედ წვეს გეკრებ. და ყველაფერს, რახაც ავსებ, მოელი შენი არსებით ავსებ? იქნებ ხაგნები, რომლებხაც არ შეუძლიათ მოღიანად დაგიტონ, მხოლოდ შენს ნაწილს იტევენ, და ყველა ერთად ერთსა და იმავე ნაწილს იტევენ? თუ თვითოეული მათგანი თავის შესაბამის ნაწილს იტევენ; დიდი - დიდს, მცირე კი - მცირეს? მას, შენი ერთი ნაწილი უფრო დიდია, მეორე კი უფრო მცირე? თუ ყველაგან მოღიანი ხარ და არცერთ ხაგანს არ შეუძლია მოღიანად დაგიტონ?10

IV

4. ვინა ხარ, ღმერთი წემი? გეკითხები, ვინა ხარ-მეთქი, თუ არა უფალი ღმერთი წემი? ვინ არის უფალი, გარდა უფლისა, ან ვინ არის ღმერთი, გარდა წვენი ღმერთისა?11 უწენაესი, უკეთილესი, მძლეოთა-მძლეო, ყოვლად ძლიერო, ყველაზე გულმოწყაილემ და ყველაზე სამართლიანო, ყველაზე იღვასლი და ყველაგან მყოფო, უმშვენიერესი და უმტკიცესი, უძრავი და განებამოუწყდომელი, თვით უცვლელი და ყოვლის მცველი, მარად ახალი და მარად ძველი, რომელიც განაახლებ ყველაფერს და აბერებ მოვლობარო, თუცა თვითონაც არ იციან ეს"12; მარად ქმედითი და მარადიულ სიმშვიდესი დავენებულო, რომელიც ჰკრებ ყველაფერს, თუცა არა გჭირდება რა; მიგაქვს, ავსებ და ფარავ; ქმნი, სრდი და სრულყოფ; ესებ, თუცა ყოვლის მფლობელი ხარ; გიყვარს, მაგრამ როდი მღვდვარებ; ეჭვობ, მაგრამ არ მყოთავ; ნანობ, მაგრამ როდი ვაღალებ; მრისხანებ, მაგრამ აუძღვრეველი ხარ; ხაქმეს იცველი, მაგრამ არა სრახეას; ყველაფერს ავროვენ, რახაც პოულობ, და არაფერს კარგავ; არ იცი, რაა

საკლულოვნება და მოგებით ხარობ; არა ხარ ხარბი და ვახშს კი მოთხოვ; მეტს გაძლევენ, ვიდრე მართებთ, რათა მათი მოვალე იყო, მაგრამ ვისა აქვს რამე იხუთი, რომ შენი არ იყოს? ვაღს იხდი, მაგრამ არავეთი არა გამართებს რა; სესხს აბრუნებ, მაგრამ არაფერი გაქ-
ლდება¹³. მეტი რა შეიძლება ითქვას, უფალო ნემო, სიცოცხლევე ნემო, წმიდათა-წმიდა სიხარული ნემო? მეტი რა შეიძლება ითქვას შენზე საუბრისას? მაგრამ ვი მათ, ვინც დუმილით გივლიან გვერდს, რადგან თუთი შენზე მეტყველობს კი შენჯეი არიან¹⁴.

V

5. ვის მადირსებს, რომ შენში დავეივინო? ვის მადირსებს, რომ ნემს გულში შექსიხვიდე და დაათრი იგი, რათა დავეივწყო ნემი ბორთ-
ტება და გულში ნაგოკრა ნემი ერთადერთი სიკეთე? რა ხარ შენ ნემსოვის? შეისწავლე და მათქმეიხე. ან მე თვითონ რაღა ვარ შესთვის, რომ მიბრძანებ მიყვარდე, და მრისხანებ, თუ შესს ბრძანებას არ ვახ-
რულებ? მრისხანებ და საშინელ უბედურებას მიქაძი! განა საშინელი უბედურება არ არის, არ მიყვარდე შენ? ვაიმე, ზედკრულს! მოთხარი, შენი გულმოწეალებით, რა ხარ შენ ნემსოვის. უთხარი ნემს სუღს: „მე ვარ ხსნა შენი“¹⁵. ამის გაგონებისთანავე მოგაშურებ და მოგეახლები. ნუ მარიდე პირს: მოგკედები თუ არ მოგკედები, მისიცი მუნევენ¹⁶.

6. ვიწროა ნემი სუღის სახელი, ვერ დაეტყვი: მამ, განაგრეც-
იხგრევა: შეაკეთო. ვიცი და ვაღიარებ, რამდენი რამაა შიგ, რახაც შექედლია შეურაცხეის შენი მხერა, მაგრამ ვის დაგვის და დაახუფთავენ? ან ვის შევდაღადო, თუ არა შენ: „გამწმინდე ნემი ფარული უწმინდურებისაგან, უფალო, და დაიფარე მაცოთროაგან მინა შენი“¹⁷. მწამს და მიტომაც ვამბობ¹⁸: „უფალო, შენ იცი“. განა შესს წინაშე არ ვადასაშაულებდი საკუთარ თავს ამეტი ცოდვების გამო, ღმერთო ნემო. „და განა შენ არ მიუტყვე უკეთურება ნემს გულს?“¹⁹ არა, სამსჯავროდ რადი გიხმობ შენ, ვინც იწოდები ზემსმართებად, და არ მინდა ნემს თავს ეეცრუო: არა, სამსჯავროდ რადი გიხმობ, რადგანაც „თუ დახედავ უსამართლობას, უფალო, უფალო, ვინდა გაუძლებს გამიცდას?“²⁰

VI

7. და მისიცი, ნება მიბოძე, უფალო, მე, „მტვერსა და ფერფლს“²¹, შენი გულმოწეალების წინაშე ვილაპარაკო; ნება მიბოძე შენს გულმოწეალებას მიემართო და არა კაცს, რომელიც მახხრად ამოგდებს; ვის იცის, იქნებ შენც დამციხო, მაგრამ ნემსდამი მოქცეული მისიცი შემიწეალებ. რისი თქმა მსურს, უფალო ღმერთო ნემო? -

მხოლოდ იმისი, რომ არ ვიცი, საიდან მოველ ამ ქვეყნად²², ანუ ამ მკვდარ სიცოცხლეში თუ ცოცხალ სიკვდილში²³.) არა, არ ვიცი. მხოლოდ შენმა გუდმოწყალებამ მცა ნუგეში, როგორც გავიგე ჩემი ხორციელი მშობლებისაგან, რომელთა მეშვეობითაც შექმენი დროში; პირადად მე კი არ მახსოვს. ჩემი პირველი ნუგეში იყო რძე, რომლითაც დედაჩემი, ან ძიძა თუ გადია კი არ იცხებდნენ ტუტუებს, არამედ მათი მეშვეობით. შენ სთავაზობდი საზრდოს ჩემს სიყრმეს, თანახმად შენი განწყობებისა, ციოთ ნაწყალობევე სიმდიდრეს რომ უნაწილებს თვით შენს უბადრუკ ქმნილებებს. შენ ნამაგონე, არ მომეთხოვა იმაზე მეტი, ვიდრე შადღევდნენ, ხოლო ძიძას და გადიას – არ მოეცათ იმაზე მეტი, ვიდრე შენ აძლევდი მათ. რადგანაც შენს მიერვე ნანერგილი სიყვარულის წყალობით მზად იყვნენ უმშურველად მოეძღვნათ ჩემთვის, რაც შენგან მიეღოთ. მათი სიკეთე იყო ის, რომ ჩემთვის მოეძღვნათ სიკეთე, რომელსაც შენგან იღებდნენ, ღმერთო, რადგანაც მთელი სიკეთე, მხოლოდ შენგან იღებს დასაბამს, და შენვე ხარ, ღმერთო ჩემო, ჩემი ერთადერთი მხსნელიც. ყოველივე ეს შემდეგ გავიგე, თუმცა შენ მაშინაც მიხმობდი ყველა იმ ნიჭის წყალობით, რასაც გარედან მანიჭებდი და შინაგანად მავსებდი. თუმცა ჩვილს სხვა რა შეემძლო, გარდა იმისა, რომ ტუტე მეწოვა, ნეტარებით გატრუნულს, ანდა მეტირა, ტკივილით გაწამებულს? ეს იყო და ეს.

8. მერე სიცილიც დავიწყე, ჯერ ძილში, შემდეგ კი სიფხიზლეშიც. ასე მეუბნებოდნენ და მე მჯერა მათი, რადგან თვითონაც მიჩახავს, რომ ასევე იტყვიან სხვა პატარებიც: ჩემდა თავად კი არაფერი არ მახსოვს. და, აი, თანდათანობით გავიგე, სად ვიყავი, მინდოდა ჩემი სურვილები გამეგებინებინა იმათთვის, ვისაც მათი შესრულება შეეძლო, მაგრამ ვერ ვახერხებდი, რადგანაც ჩემი სურვილები ჩემშივე იყვნენ, ხოლო ისინი, ვისაც მათი შესრულება შეეძლო, – გარეთ, და ვერანაირი გრძნობით ვერ შემოადღწევდნენ ჩემში. მე ვფართხალებდი და ვიჭაჭებოდი, ვცდილობდი, როგორც შემეძლო და რამდენადაც შემეძლო, სხვადასხვა ნიშნით გამოეხატა ჩემი საწადელი, მაგრამ ვერცერთი ნიშანი ზუსტად ვერ გამოეხატა ჩემს სურვილს. და რაკი ურს არ მიგდებდნენ, არ ვიცი, იმიტომ, რომ ვერ მიგებდნენ, თუ არ უნდოდათ რაიმე ეწოთ ჩემთვის, – ვბრაზობდი, რომ დიდები არ შემორჩინებოდნენ, არც მონებივით მემსახურებოდნენ თავისუფალნი, და ვცდილობდი ტირილით მეძია შური. უფრო გვიან, როცა შემეძლო თვითონვე დაეკვირვებოდი პატარებს, მივხვდი, რომ ასეთია ყველა ბავშვი, და ასეთივე ვიყავი მეც²⁴; ამ მხრივ მათ, ანგარიშშიუცემლად, უფრო მეტი რამ მასწავლეს, ვიდრე ჩემმა გონიერმა აღმზრდევლებმა.

9. და, აი, ჩემი სიყრმე რა ხანია მოკვდა, მე კი კვლავ ვცოცხლობ. უფალო, რომელიც მარად ცოცხალი ხარ, და არაფერი არ კვდება შენში, ვინაიდან საუკუნეთა უწინარეს და უპირველეს ყოვლისა, რაზედაც შეიძლება ითქვას „უწინ“, შენა ხარ ყოველივე იმის დამერთი და უფალი, რაც შენ თვითონვე შექმენი. შენშია მყარი მიზეზი ყოველივე არამყარისა, უცვლელი საწყისი ყოველივე ცვალებადისა, მარადიული წესრიგი უწესრიგისი და წარმატებისა; მითხარი, დამერთო, შენს მახვეწარს და მადვედრებელს, გუდმოწვეალების გამო მითხარი შენს საწვალობელ მსახურს, ჩემი სიყრმე რომელიდაც სხვა – მასზე უწინ შევდარი ასაკს მოჰყვა, თუ მას წინ უსწრებდა მხოლოდ ის დრო, რაც დედის საშოში დაეკავი? სოგი რამ ამაზედაც მსმენია, და ჩემი თვალთადაც მინახავს ფეხმძიმე ქალები. კი მაგრამ, მანამდე რაღა იყო, სიხარულო ჩემო, უფალო ჩემო? სადმე მაინც თუ ვიყავი, ან ვინ ვიყავი? ვერავინ შეტყვის: ვერც დედამ შესძლო ეს და ვერც მამამ; ვერც სხვისმა გამოცდილებამ მიუწეა რაზე და ვერც ჩემმა მესხიერებამ²⁵. იქნება კიდევ დამცინი, ამას რას შეკითხებაო, და მიბრძანებ გაქო იმის გამო, რაც ვიცვი; გაქო და აღსარება გითხრა.

10. აღსარებას გეუბნები, „ცისა და მიწის უფალო“²⁶, ქებას გიძღვნი ჩემი დასაბამისა და სიყრმისათვის, რაც აღარ მახსოვს. მაგრამ შენ შეიძლებინე კაცს სხვების მიხედვით დაესვენა, თუ რა იყო თავად, და ბევრი რამ გააგო თავის თავზე თვის უბირი ქალებისაგან. დიახ, მე ვიყავი და ვცხოვრობდი მაშინ, და ჩემი სიყრმის დამღვეს უკვე ვეძებდი ნიშნებს, რათა სხვებისთვის გასაგები გამეხადა ჩემი გრძნობები. საიდან უნდა იღებდეს დასაბამს ამნაირი არსება, თუ არა შენგან, უფალო? განა არსებობს ოსტატი, თავისსავე თავს რომ ქმნიდეს? განა შეიძლება სხვაგან დიოდეს წყარო, საიდანაც ჩუხჩუხით იღვრება ჩვენში არსებობა და სიცოცხლე? არა, შენა გექმნი, უფალო, ვისთვისაც ერთია არსებობა და სიცოცხლე, რადგანაც შენა ხარ უსუნაესი არსებობა და უსუნაესი სიცოცხლე. დიახ, უსუნაესი ხარ და უცვლელი; დღევანდელი დღე არასოდეს მთავრდება შენში, თუქცა არა, მაინც მთავრდება, რადგანაც ყოველი დღე შენშია; და ვერცერთი დღე ვერ გაიკვლევდა გზას, შენში რომ არ ყოფილიყო. ხილო რაკი „შენი წლები წარუყვალნი არიან“²⁷, სწორედ ეს წლებია დღევანდელი დღე. ვინ მოსთვლის, ჩვენი წინაპრების რამდენ დღესა და წელს გაუკვლია შენი დღევანდელი დღის გავლით, რომლისგანაც შეუძენიათ ელფერი და სიარუბიან არსებობას, ანდა რამდენი გაივლის კვლავაც, რამდენი შეიძენს იმავე ელფერს და ესიარება იმავე არსებობას. „შენ კი ერთი და იგივე ხარ“²⁸: ყოველივე ხვალისდელსა თუ ზეგინდელს, ყოველივე გუშინდელსა თუ გუშინწინდელს „დღევანდლად“ აქცევ, რო-

გორც აქამდე გიქცევია29. რა ვქნა, თუ ვერავინ გამოგებს? დაე, იხაროს და გულში თქვას: „რა არის ეს?“ დაე, იხაროს და უფრო მეტად დატკბნეს იმით, რომ სამღვდილად კი არ უპოვინიხართ, არამედ ჰგონიათ, რომ ვიპოვნეს, ვიდრე იმით, რომ ეგონათ, თითქოს ვერ ვიპოვნეს, თუმცა სინამღვილეში ნაპოვნი ჰყავხართ.

VII

II. მისმინე, ღმერთო. ვაი ცოდვილსა და 'შემცოდეს! ამას ამბობს კაცი, და 'შენ გებრალეუბა იგი, რადგანაც 'შენ თვითონ 'შეკჰქმენი, თუმცა მისი ცოდვები კი არ 'შეგჰქმნია. ვინ გამოახსენებს ჩემს სიყრმისდროინდელ ცოდვას? რადგანაც არავინაა უცვოდველი 'შენს წინაშე, თვით ახალშობილიც კი, მხოლოდ ერთი დღე რომ უცხოვრია30. ვინ გამოახსენებს? ახალშობილი, რომელიც მისვენებს იმას, რაც მე თვითონ აღარ მახსოვს. კი მაგრამ, რა იყო ჩემი ცოდვა მაშინ? ის, რომ ეჭიროდი და ხარბად ვეტანებოდი ძუძუს? ახლაც რომ ასე მოვიქცე და ხარბად დაეცხრე რძეს კი არა, ჩემი ასაკისათვის 'შესაფერ საჭმელს, უოჟოდ მასხრად ამოგადებენ და სამაროლიანად დამკმობენ. მაშინაც გმობის ღირსი ვიყავი, მაგრამ რაკი ვერაფერს გავეუტებდი მკმობელს, არც ჩვეულება და არც გონიერება არავის რთავდა ჩემი გმობის ნებას. რაც უფრო მეტად გვემატება წლები, თვითონვე აღმოვეყვებით ჩვენს თავში და უკუვადებთ ამ უკეთურ 'სნე-ჩვეულებებს. არასოდეს მინახავს კაცი, ხარუველას რომ თხრიდეს და ჯუჯილიც 'შეგნებუყვად 'ხელ-მიიყვალას— მერედა, კარგი იყო, თუნდაც სიყრმეში, ტირილით მომეპოვებინა ის, რაც ჩემთვისვე იქნებოდა საზიანო, თუკი ნებას დამეცებოდნენ და საწადელს ამისრულებდნენ? გაშმაგებულს დამეწოკებინა თავისუფალი, თავისი თავის ბატონ-პატრონი, მოწიფული და ჭკუადაძღვარი ხალხი, მათ შორის, ჩემი მშობლებიც, მხოლოდ იმტომ, რომ საწადელს არ ამისრულებდნენ? პაწაწინა მუშტები მებაგუნებინა და დაუნდობლად დამეკაწრა ისინი, იმის გამო, რომ უარს ამბობდნენ ჩემი ბრძანების შესრულებაზე, რომლის შესრულებაც თვით ჩემთვისვე იქნებოდა საველადლო?

ასე რომ, ჩვილი უმწუთა მხოლოდ თავისი ასობის სისუსტით, და არა სულით. ჩემი თვალთ მინახავს და დაეკვირვებოდარ ეჭვებით 'შეკერობილ ყრმას: ჯერ კიდევ არ 'შეეძლო ღაპარაკი, მაგრამ, მრისხანებით გაფითრებული, რანაირი მბულგარებითა და გაშმაგებით მისჩერებოდა თავის მუქუქურ ძმას. თუმცა ეს ყველას კარგად მოეხსენება. ვინ იცის, რა ხერხს აღარ მიმართავენ დედები და ძიძვები ამ ბიწის აღმოსაფხვრელად. როდესაც დედის ძუძუდან ესოდენ უხვად გადმოსჩქვებს რძე, განა 'შეიძლება უბიწობა ეწოდოს იმას, რომ ვერ იტანდე

ძუქუმტებს, რომელიც მხოლოდ ამ რითა ცოცხლობს? და მაინც, ამ ბიწს უდრტვიხველად იტანეს, მაგრამ იმიტომ კი არა, რომ უმნიშვნელოა და უზადარუკი, არამედ იმიტომ, რომ ნეგნს ზრდასთან ერთად ქინდება, რასაც შენ თვითონ გვიდასტურებ, რადგანაც იგივე ბიწი ყოვლად აუტანელი გვეჩვენება, თუ კაცი მოწიფულობაშიაც იხარსუნებს მას.

12. უფალო ღმერთი ჩემო, შენ მიეცი ერძახ სიცოცხლე და სხეული, რომელიც აღტურვე გრძობებით, მტკიცედ შექარი მისი ასობი, უხვად შეამკე და ყოველი ცოცხალი არსებისათვის სიშნული სწრაფეაც. ჩაუნერგე, სწრაფეა სიცოცხლის შესარჩუნებისა და სრულქმნილებისაკენ. შენ მიბრძანებ ქებას გასხამლე ამის გამო, „ადხარებას გეუხებოდლე და ვუბალობლე შენს სახელს, უსხეაჩი“31, რადგანაც შენ ხარ ყოელისშემძლე და კეთილი, რაკილა შესძელი იძის ქმა, რაც შენს გარდა ვერაყის შესძლო. ო, ერთადერთო, ყისგახაც იღებს დახაბამს ყოველი სომა; ო, უმშვენიერესო, რომელიც ამშვენიერებ და აწესრიგებ ყველაფერს, შენივე კანონის თანახმად. ეს ასაკი, რომელსაც ვეღარ ვიხსენებ, უფალო, და მხოლოდ სხეულის მონაყოლით თუ მონათხრობით ვიცნობ, ან კიდევ სხეა უმწუო ერძახუ დაკვირვებით თუ შემოძლია დაუასკნა, რომ ოდესღაც მეც მათნაირი ვიყევი, - რავინდ ხარწმუნოც უნდა იყოს ჩემი დასკვნა, მაინც არ მინდა ეს ასაკი ჩემი ამქვეყნიური სიცოცხლის საწილად მივიწიო. წყე ვდადი, რომელიც მას მონახეს ჩემი მეხსიერების ხიდრმეში, ერთმანეთის გოლფარდხა ხდის ხიერმის ასაკს და იმ დროს, დედის საშოში რომ დავეყევი. და თუ აუკანონოდ ჩავისახე და ცოდვით მხრდილა დედაჩემი თავის საშოში“32, მაშინ სადლა ვიყევი მე, უფალო, შენი მონა, გეკითხები, სადლა ვიყევი, ან რადისლა ვიყევი უბიწო? არა, მე დემილით ვუეელი გვერდს ამ ასაკს; რა მესაქმება მასთან, თუკი მის კერავითარ საკვალეკს ვეღარ ვპოულომ?

VIII

13. განა ჩემი ახლანდელი ასაკისაკენ მომავალმა ხიერმიდან ხიერმაწილეში არ ვადავაბიჯე? თუ, უფრო სწორად, ხიერმაწილე თვითონვე მოვიდა ჩემთან და ხიერმე შეცვალა? ხიერმე არ გამქრალა: მაგრამ ხად წაყიდა? და მაინც, ის აღარხად იყო. მე უკვე აღარ ვიყევი ერძა, რომელსაც ღაპარაკი არ შეუძლია, არამედ - ტიკტიკა ყმაწვილი. ეს კი მახსოვს, ხოლო შემდეგ იმანაც მიეხვდი, თუ როგორ ამოვიდგი ენა. უფროსები როდი მასწავლიდნენ, და არც გარკვეული წესრიგით დალაგებულ სიტყვებს მთაუაზობდნენ, როგორც უფრო გვიან - ანხანის შესწავლისას. მე ვმოქმედებდი ჩემივე გონების კარნახით, რომელიც

შენ მიბოძე, ღმერთო. როდესაც ვცდილობდი გირიდიოთა თუ ყვირილით, ან ხელებისა თუ ფეხების ქსევით გამოძახებოდა ჩემი სასუქკარი სურვილი, რათა დიდები დამორჩილებოდნენ ჩემს ნებას, ვერც იმას ვახერხებდი, რომ მიმეღო ყველაყვრი, რაც მსურდა, და ვერც იმას, რომ ყველასათვის გამეგებინებინა ჩემი გულისსადაები. ამიტომაც მეხსიერებაში ვიბეჭდავდი ყველა სიტყვას, რომლითაც დიდები ამა თუ იმ საგანს ახახელებდნენ; ამ სიტყვის გაგონება და ხსენებელი საგნისაკენ ჩემი შეტრიალება ერთი იყო. ვხედავდი და ვიმახსოვრებდი: წარმოთქმული სიტყვა სწორედ ამ საგანს აღნიშნავდა. დიდებს რომ მიხი დასახელება სურდათ, ამას მათი მოძრაობებიც მოწმობდა, ყველა ხალხის ეს ბუნებრივი ენა, სახის გამომეტყველებისაგან, თვალის ჩაპატუნებისაგან, მინიშნებებისა და სულიერი მდგომარეობების გამომხატველი ბგერებისაგან რომ ითხზვის, იმის მიხედვით, თუ რას მოითხოვს, რისკენ მიიღგვის, რას უარყოფს ან გაურბის სული. მე თანდათანობით ვხედებოდი, რის ნიშნებად გვევლინებოდნენ სხედასხვა წინადადებაში თავიანთ ადგილას ხმარებული სიტყვები, ესოდენ ხშირად რომ ჩამესმოდა ყურში. თანდათანობით შევანეე ჩემი ბგეები მათ წარმოთქმას, და ვცდილობდი მათი მეშვეობით გამოძექვა ჩემი სურვილი. ასე ვისწავლე ამ ნიშნებით სარგებლობა, რათა ჩემი გულისსადაები გამეგებინებინა ახლობლებისთვის, ასე რომ, სულ უფრო და უფრო ღრმად ვიჭრებოდი ადამიანთა ბოზოქარი ცხოვრების მორევეში, თუმცაღა კვლავ უფროსების ნება-სურვილსე ვიყავი დამოკიდებული.

IX

14. ღმერთო ჩემო, ღმერთო, რამდენი უბედურებისა და დამცირების გადატანა მომიხდა მაშინ, როცა პატარა ბიჭს მაიძულებდნენ ისე მოქცეულიყავი, როგორც ჯერ არს: უსიტყვოდ დავმორჩილებოდი ჩემს მასწავლებლებს, რომლებიც მირჩევდნენ, ისე მეცხოვრა, რომ წარმატებისათვის მიმეღწია ამ ქვეყნად და სიტყვიერების ხელოვნებაში გამეწაფა თავი, რისი წყალობითაც იხვეჭენ სახელსა და მაცოურ სიმდიდრეს. ამიტომაც მიმბარეს სკოლაში, რომ წერა-კითხვა მესწავლა. საუბედუროდ, არ მესმოდა, რა საჭირო იყო ეს, და თუ გულს ვერ ვუდებდი სწავლას, ხანტიკად მსჯიდნენ. უფროსებს მოსწონდათ ეს ჩვეულება. ვინ მოსთვლის, ჩვენზე უწინ რამდენ თაობას გაუკვალავს ეს ნარეკლიანი გზა, რომელიც აწ ჩვენ იძულებით უნდა გაგვევლო; რამდენ თაობას უმრავლებია ადამის ძეთა ურვა და ტანჯვა-ვაება33. ამ გზაზე მე შემხვედრია, უფალო, შენს მიმართ მლოცველი ხალხი. მათგან გავიგე და, შეძლებისდაგვარად, კიდევაც მივხედი, რომ შენა ხარ

ვიდაც დიადი, რომელსაც შეუძლია შეისმინოს ჩვენი ვედრება და შეგვეწიოს, ისე, რომ ჩვენი გრძობებისათვის მიუწვდომელი დარჩეს. და მეც, თითის ტოლა ბიჭუნამ, შენს მიმართ დავიწყე ლოცვა, „ემო მყოხი და თავშესაფარი“³⁴. შენ გიხმობდი და ამის წყალობით დავძლიე ჩემი ესაზრგენილობა. პატარა ვიყავ, მაგრამ დიდი მოწიწებით და გულმხურვალედ გვევდრებოდი, რომ მასწავლებლებს არ ვეცემე. და რაკ შენ არ გეცნოდა ჩემი ვედრება, – რაც, ბილოს, ხასიკეთი გამოდგა ჩემთვის, – უფროსებს, ჩემი მშობლების ჩათვლით, რომლებსაც ნამდვილად არ უნდოდათ, რომ ავი რამ შემძობეოდა, მიუხედავად ამისა, ხასაცილოდაც არ მყოფნოდათ ეს ცემა-ტყეპა, ჩემი მაშინდელი ხიმწარე და ხასწარმკეთი უბედურება.

15. თუ მოიძებნება, უფალო, იმდენად დიდსულოვანი კაცი, ენითუაქმელი სიყვარულით რომ გემსხვადღვის, თუ მოიძებნება–მეთქი, გეკითხები, კაცი, რომელიც ისე მადლა აეხიდას საღეთისმოსაო გსხუბას, რომ არაფრად უწნდეს ძელსე გასმა, რკინის მარწუხებით ხორცის გლეჯა და სხვა მისთანანი (რადგანაც ზოგჯერ თვით ხინღუნგეც კი ამნაირ შედეგს აღწევს), რომელთაგანაც თავის დახსნას მოელი დედამიწის სურგსე თავსარდაცემულნი შეგთხოვენ საწამებლად განწირულნი? ანდა თუ შესძლებდა ამნაირი კაცი, ხასაცილოდაც არ მყოფნოდა მათი ძრწოლა, როგორც ჩემს მშობლებს – ის საშინელი წამება, რითაც სულს მხდიდნენ სკოლაში? მით უმეტეს შემინოდა ჩემი მასწავლებლებისა და დღენიდაბ გვევდრებოდი, ამ მტანჯველებისაგან მიხსენი–მეთქი. გვევდრებოდი და თან ვცოდავდი, რადგანაც ნაკლებ დროს ვუთმობდი წერა–კითხვას და გაკეთილებს მომსადებას, ვიდრე ჩემგან მოთხოვდნენ. არც მეხსიერება მაკლდა და არც სიჭი, უშურველად რომ მიწყალობე, მაგრამ თამაში მიეყარდა და ამის გამო მსჯიდნენ ისინი, ვინც ჩემსავით თამაშით იქცევედა თავს. დიდების თავშეკცევეს საქმე კქვია; ბავშვების თამაშიც საქმეა³⁵, მაგრამ დიდები მათ სჯიან ამის გამო, და არავის ებრადება არც პატარები და არც დიდები. მოწონებდა თუ არა მართლად გამრიგე მსაჯული იმ ცემა-ტყეპას, რასაც მე ვიტანდი იმის გამო, რომ ბურთს ვთამაშობდი და თამაშში გართულს საერთოდ აღარ მახსოვდა, რომ წერა–კითხვა უნდა მეწავლა, რითაც, უკვე მოწიფული, გაცილებით უფრო უხამსი თამაშით ვიქცევედი თავს. მასწავლებელი, რომელიც მკემადა, განა ჩემსე უკეთ იქცეოდა? საქმარისი იყო, ყოვლად უბადრუკ პაექრობაში დაეჯაბნა მის სწავლულ კოლეგას, რომ ისევე ახრნობდა შერი და ბოღმა, როგორც მე, როცა ბურთის თამაშში ჩემივე თანავუნდელი თუ მოწინააღმდეგე მჯობნდა.

16. და მისიც, მე ვცოდავდი, უფალო ღმერთო ჩემო, ვივლის გამროვევ და ვიველი ბუხებრივი საგნის შექმნელა, გარდა ცოდვისა, რომელიც კი არ შეგიქმნია; არამედ შენს მარადიულ წებრივს დაუ-მორნილუ. დაბ, ვცოდავდი, უფალო ღმერთო ჩემო, რადგანაც ყურად არ ვიღებდი მშობლებსა და მასწავლებლების რჩევას. აქი შექმდევ ჩემდა ხასარგებლოდ გამოვიყენე ის ცოდნა, რომელსაც, ჩემი ახ-ლაბლების სება-სურვილით, მიუხედავად იმისა, თუ რას იხახავდნენ მოხნად, უთოოდ უნდა დაუყოვლებოდი. ურნი ვიყავი, მაგრამ იმიტომ კი არა, რომ უფრო სასიკეთო საქმის კეთებას ვარწმუნედი, არამედ იმიტომ, რომ თამაში მიყვარდა. მიყვარდა, როცა ვისარჯეებდი შეჯიბრში და ვამაყობდი ამ გამარჯვებით. ჩემს უფროს ხაამოდ ელაძენებოდნენ ცრუ არაკები, რომლებიც მხოლოდ მიღვივებდნენ ფეჭ ცხობისწადილს, და მე დღითი-დღე მიმძაფრებოდა სურვილი, საკუთარი თვალთ მენახა ჩემთვის უცნობი სანახაობა - მოწიფულთა თამაშობანი. ამ სანახაობათა გამმართავნი ისეთ დიდ წარმატებას აღწევს³⁶, რომ ერთია თითქმის ყველას საფიქრალი და სასრუნავი: ადრე თუ გვიან, თავიანთ ადგილას იხილან საკუთარი ნაშეინი, მაგრამ, ამასთანავე, სულაც არ აწუხებთ ის ამბავი, რომ მათ საყვარელ ნაშეირთ ცეპითა ხდიან სულს, თუკი ამ სანახაობათა გადამკიდენი სწავლაში მთიკაჭკლებენ. რადგანაც მშობლების მოხანი მხოლოდ ისაა, რომ სწავლა-განათლებამ, როცა იქნება, მათ შეიღებსაც შეიღებისის ამნაირ სანახაობათა გამართვა. დახედე ამას, უფალო, შენი მოწკაღე თვალთ. დახედე, და გვიხსენი შენი მშობლებნი; ჩვენც და იხინიც, ვინც ჯერ კიდევ არ გიხმობენ; რათა გიხმონ და, ამრიგად, იხსნა იხინიც.

XI

17. ჯერ კიდევ ბავშვი ვიყავი და უკვე მესმოდა, რომ არხებობს საუკუნო სიცოცხლე, რომელიც აღვევოქება იმის წყალობით, რომ უფადლმა ღმერთმა ჩვენმა დაიმცრო თავი და არ ითაკილა ჩვენს ქედ-მალღობამდე დამდაბლებულიყო. მე მისი ჯერის ნაშნით ვიყავი აღ-ბეჭდილი და მისივე მართლით ნამართლავი³⁷ დედის ნაშლიან გა-მოსვლისთანავე, ხოლო დედანემის ყველაზე დიდი სახიება უფალი იყო. ხომ შენი თვალთ გინახავს, ღმერთო, როგორ დამრია ერთ დღეს ხელი სრულიად უმწყო ბაღის მეცლის ნაშინელმა გერემამ, რომელ-მაც ლამის სიკვდილის პირას მიმიყვანა; ხომ შენი თვალთ გინახავს, ღმერთო ჩემო, რადგანაც იმთავითვე შენ იყავი ჩემი მფარველი, - რა გუკლმხურვადელ კვევდრებოდი დვთისმოსავ დედანემსა და ყველა

მორწმუნის ხაერთი დედას - ეკლესიას, ხასწრაფოდ მოეყნათლეო შენი ქრისტეც, ნემი დმერთისა და უეღლის სახელით. და ნემი ხორციელი დედა, ვის უძახიო გუდშიაც არაფერს შეეძლო ნაქრო ნემი საუკუნო ხსნის იმელი და შენდაში ურევეი რწმენა, მწუხარებისაგან შეძლილი სახით ცდილობდა რაც შეიძლება სწრაფოდ მოეყნათლე, რათა შენს წმინდა საიდუმლოს ვსიარებოდი და ამიოგად ნამომერეცხა ნემი ცოდვები, - რომ მოელოდინელად მოემჯობინდი და სააქათსაქენ ვიბრუე პირი. ამიოგად, ნემი განწმენდა გადაიღო, თითქოს აუცილებელი იყო, რომ, რახან ცოცხალი დაერნი, უფრო მეტად ამოეხვრიდიოევი მწვირემს; როგორც ნანს, ახე ინება თვითონ განვებამ, რადგანაც განწმენდის შემდეგ ნადენილ დანაშაულთა მწვირე უფრო მძიმე შეცოდებად შემქრაცხებოდა. ამიოგად, მე უკვე მწამდა, სწამდა დედანემსაც და მოელ სახლეუელსაც, გარდა მამანემისა, თუმცა მან ვერ დამაეოწმებინა დუთისმისაობის დუდისეული გაკეთილები და ვერც ქრისტეც რწმენაზე ამღებინა ხელი, რომელიც ჯერ კიდევ უცხო იყო მისთვის. დედანემის ძღვისხმეგას უნდა ვუმადლოდე, უფადო, რომ მამად უძღვ შენ მეტულეი, ვიდრე ნემი ხორციელი მამა, და ეს შენი შეწყვეთი მოხდა, შენ მიეც ძალა ქმრის ძღვევისა, ვისაც, თავისი სწილობრივი უპირატეხობის მოუხედავად, უხიტეოდ ემორნიდებოდა, რადგანაც ამით ის გმორნიდებდა შენ, რომელმაც ქმრების მორნიდება უბრძანე ცოდვებს38.

18. მოთხარი, დმერთი ნემი, მინდა ვიცოდე, რა მისწით გადაიღო მამის ნემი ნათლობა: ნემდა სახიკეთოდ მოხდა თუ საველადოდ, რომ ნემი უკეთური მიდრეკილების სადავე მიშეებულ იქნა? ან, იქნებ, არც მოუშეით? რატომაა, რომ დღესაც ეერს მიბურღავს ხან ერთი და ხან მეორე მოვეასის მისამართით თქმული სიტყვები: გაუშვი, რაც უნდა, ის ქნას, ჯერ კიდევ მოუხათლავითა. როცა საქმე სხეულის ჯანმრთელობას ეხება, მამის ხომ არავინ იტყვის: გაუშვი, თავში ქვა უხლია, ჯერაც არ მორნიქილია. რამდენად უფრო უძღვ და უკეთ განვიკურნებოდი, ამასუ მე თვითონ რომ მეწრენა, ნემიანებთან ერთად, რათა შენი მფარველობით მეხსნა ხელი, რადგანაც მხოლოდ შენა ხარ ნემი მხსნელი და მფარველი. რა თქმა უნდა, ახე აჯობებდა. მაგრამ რა საწმინდომა ქარიშხალმა უნდა გადაიქრილოს იმის თავზე, ვინც უკან იტოვებს ბავშვობის ასაკს, ეს დედანემმა უკვე იცოდა, და ამიტომაც ამჯობინა, რომ ქარიშხალს თავის სათამაშოდ ექცია მტვერი, რომელიც შემდეგ შეიძლებოდა კაცად ქცეულიყო; - ვიდრე ხატება დუთისა39.

XII

19. ჩემს სიემაწვილეში, რომელიც ნაკლებ შიშს მინერგავდა, ვიდრე სიჭაბუკე, გულს ვერ ვკლებდი სწავლას, თუკი არ მაიძულებდნენ მეშეცადინა. იძულებით კი, იცოცხლე, მაიძულებდნენ, და ეს სასიკეთო გამოდგა ჩემთვის, თუმცა მე თვითონ ცუდად ვიქცეოდი: რომ არ ვეაზულებინეთ, ხაერთოდ ხელს ავიღებდი სწავლაზე. ვინ აკეთებს რაიმეს კარგად, თუ ეს მის ნება-სურვილს ეწინააღმდეგება, - კარგ საქმესაც რომ აკეთებდეს? ცუდად იქცეოდა ყველა, ვინც მაიძულებდა მეშეცადინა, მაგრამ თუ ეს იძულება სასიკეთო გამოდგა ჩემთვის, ამას მხოლოდ შენ უნდა გიმაძღოდე უფალო. მათ მხოლოდ ერთი მიზანი ამოძრავებდათ: საშუალება მოეცათ ჩემთვის, რამენაირად დამეცხრო სიხარბის უძლები სურვილი და მათხოვრული სიმდიდრისა და სამარცხეინო დიდების მოსახვეჭად გამოემეყენებინა ის, რის სწავლასაც მაიძულებდნენ. შენ კი, „ვისაც ჩვენი თმებიც სათითაოდ დათვლილი გაქვს“⁴⁰, ჩემს სასარგებლოდ იყენებდი მათ შეცდომას, ვინც მაიძულებდა მესწავლა, ხოლო ჩემს საკუთარ ცთომილებას - სიხარმაცეს - ხაიმისოდ, რომ დაგეხაჯე, რასაც საეხებით ვიმსახურებდი, მე - პატარა ბიჭი და დიდი ცოდვილი. ასე, იმათი შეშვეობით, ვინც ცუდად იქცეოდა, მევე მწეალობდი, ხოლო ჩემი საკუთარი ცოდვებისათვის სამართლიანად მომაგებდი ხანაცვლოს. აკი შენ ბრძანე, - და ასეცაა, - რომ ყოველი აღვირახსნილი სული თავის თავშივე იმარხავდეს საკუთარ სასჯელს⁴¹.

XIII

20. მაგრამ რა იყო იმის მიზეზი, რომ ასე ძალიან მძულდა ბერძნული, რომლითაც სიერმითვანვე მკვიპავდნენ? მართალი ვითხრათ, დღესაც არ ვიცი. ლათინური კი მიყვარდა, მაგრამ არა ის, რასაც დაწვეებით სკოლებში ასწავლიან, არამედ ვერტოწოდებულ გრამატიკოსთა გაკვეთილები⁴². წერა-კითხვისა და ანგარიშის სწავლა თავდაპირველად ისევე ძნელი და აუტანელი მიქევენებოდა, როგორც ბერძნული⁴³. რა უნდა ყოფილიყო ამის მიზეზი, თუ არა ცოდვა და ცხოვრებისეული ამაოება? რადგანაც მე ვიყავი „ხორცი და ცთომილი სული, უკან რომ არ შემოიქცევა“⁴⁴. და მაინც, ეს პირველდაწვებითი სწავლა, რამაც, ბოლოს და ბოლოს, საშუალება მომცა სხვისი ნაწერიც შეკითხა და თვითონაც მეწერა, რაც კი მომეპრიანებოდა, გაცილებით უფრო უკეთესი და სასარგებლო იყო, ვიდრე ის გაკვეთილები, სადაც მაიძულებდნენ დამეშუთხა ვიღაც ენეასის⁴⁵ ხეტიალი და, ამრიგად, დამევიწიებინა ჩემი საკუთარი ხეტიალი ცოდ-

ვისა და ცთომილების გზით; მსუქლარე ცრემლებით დამეტირებია დო-
ღონა⁴⁶, ხიყვარულის გამო რომ მოიკლა თავი, მაშის როდესაც მე
უბედურს ერთი ცრემლიც არ გადმომვარდნია ჩემი სულიერი
ხიყვადის გამო, რაშიაც ბრალი მოეკლდა ამ აბღაუბლას, შენს თავს
რომ მაშორებდა, დმერთო ჩემი, ხიცოცხლეე ჩემი.

21. ვის იქნება იმ საბრალდოზე უფრო საბრალდო, ვისაც თავისი
თავი კი არ ებრალდება, არამედ დიდოსნს დახტირის, ენეახისადმი ხიყ-
ვარულის გამო რომ მოიკლა თავი; დიახ, დიდოსნს დახტირის და არა
თავის საკუთარ ხიყვადის, რისი მიხეხიც ის გახდა, რომ არ მოე-
ვარდი, უფალო, ჩემი გუდაის ნათელი, ჩემი სულის პერო, ჩემი გონე-
ბის ცხოველდმოუფელო ძაღავ და ასრის ხიქადელი. არ მოევარდი და
გდაღატადი, ხიღო ჩემს დაღატახს ხიხარულის ეთენით ხეღებოდა
ხაღით. ხაწუროს ხიყვარული შენი დაღატახ⁴⁷, და როცა ამ დაღატახს
ხიხარულის ეთენით ეგებებთან, მხოლოდ იმითამ, რომ კაცს
შერცხეეს, ვითოე იხე არ ვიქცევი, როგორც იქცევიან ხეღებო. ძიღა,
მეც ჩემს უბედურებას კი არ დაეხტირის, არამედ დიდოსნს, რომელ-
მაც „დანა დაიცა და მიაშურა ჩემს ექანასქელ ადგილსამყოფელს“⁴⁸;
მეც ასევე ვეშურებოდი შენს ექანასქელ ქმნილებათა შორის ტრიაღს,
- მე, შენთვის სურვის მქცეველი, მიწა, მიწადეე მიქცეველი. ჩემი
წამება მაშის გენახათ, ამნათი არაკების კითხვა რომ აქერხაღათ,
რადგანაც ვერ შეკმდებდი მეკითხა წიგნი, რომელიც გამაწამებდა. და
მოელი ეს ხომღევე უფრო მეტად ფახობს და უფრო ღრმად განსწავ-
ლელობის ხომქმადაც ითვეღება, ვიდრე წერა-კითხვის შესწავლა.

22. უფალო, ახლა კი, დაე, ამბადლოს ჩემს სულში ხმა და
მოხრას შენმა ხომართლეკი: „არ არის ასე, არ არის ასე“. არა, დაწე-
ბით განათლება უმჯობესია. მე, ჩემდა თავად, მხადა ვარ უმად
დავივიწყო ენეახის ხეტაღლი და ხევა მოხთანხი, ვიდრე წერა და
კითხვა. გრამატკითხა სკოლების ბჭეზე ფარდებია ჩამომეღებელი, მა-
გრამ ეს მოწიწების აღმეტრულ ხიდუმლოებათა ხომანი როღია, არამედ
ცთომილების საბურველი⁴⁹. დაე, სე აეეთახლებთან ჩემს წინააღმდეგ
იხისი, ვისიც უკვე აღარ მეშინია, ვიდრე აგხარებას გეუბნები, დმერთო
ჩემი, და გომეღაენებ, რა სურს ჩემს სულს: მე ვმწიედლები, როცა
ვგმობ ჩემი ცთომილების გზას, რათა შენი წრეელი გზა მევიყვარო.
დაე, სე აეეთახლებთან ჩემს წინააღმდეგ კაწმულსიტყვაობის ხომქმთა
მეიდველნი და გამეიდველნი: მე რომ ავღეე და ამ კითხვით მოვმართო
მთ, ენეახი თღეხდაც მართლა ჩავიდა კართაგენში, როგორც ძიეტი
ამტკიცებს-მეთქი, საკლებად განათლებელნი მიახსეუბენ, არ ვიცითო,
უფრო ღრმად განსწავლეღლი კი დაბეჯითობით იტყვიან, არა, არ ჩი-
სელათო. მაგრამ თუ ვიკითხავ, რა ახლებით იწერება სახელი „ენეახი“,

წერა-კითხვის ყოველი მცოდნე სწორ პასუხს გამცემს, ამ შეთანხმების შესაბამისად, რომლის მიხედვითაც აღნიშნებმა დაადგინეს ამ სიშეშის მნიშვნელობა 50. ხოლო თუ ამ კითხვასაც დაუკნებამ მათ: რა უფრო სახიანი იქნება თქვენთვის, წერა-კითხვის დაიწვება, თუ ამ პიეტური გამოსატონისა-მეთქი, განა თავისთავადაც ცხადი არ არის, რასაც მიპასუხებს ექვლა ჭკუაღამჯდარი კაცი?

ამასხალამე, პატარაობისას ეცოდავდი, რაკილა ცრუ არაკები მერნია წემთვის ეხოლენ სახარებლო გაკვეთილებს, ან, უფრო სწორად, როცა მოეკარდა პირუელნი და მძაგდა მეორენი. „ერთი და ერთი ორია; ორი და ორი - ოთხი“, - ჭირის დღესხვით მძელდა ეს იწიღო-ბიწიღო51, ხამაგიერთად წარმოსახევა ტკებთვლა ფუჭი და მაც-თური ხიღვებით: ხის ცხენი, შიგ მიმალელი მეომრები, ტროის ხანძარი და „თვით კრეუხას ანრდილი“52.

XIV

23. მაშ, რატომ მძელდა ბერძნული მწერლობა, რომელიც ამნარი არაკებითაა საეხე? პომეროხი ხომ ისე ოსტატურად თხსავს მათ და, მოელი თავისი ამაოების მოეხედავად, ჯადოქრული ხიბლითა და უებრო სიტკბოებით გებრუებხს53, მაგრამ წემთვის, პატარა ბიჭისათვის, ის მაინც მწარე იყო. მე მგონია, ასეთივე მოეხევენობით ბერძენ ბიჭუნებს ვერგილოქიცი, თუკი აძულებდნენ ისევე ესწავლათ იგი, როგორც მე მძაძულებდნენ პომეროხის სწავლას. წემის ახრით, ხიბულე, რომელიც გაეხერხლად თან ახლავს უცხო ენის შესწავლას, დიახ, სწორედ ხიბულე იყო, რომ მიწამლავდა და თითქოს ნადევლს ერევდა ბერძნული არაკების სიტკბობას. ჯერ ერთი ბერძნული სიტყვაც არ ვიცოდი, მე კი წამდელი სულთამხუთავებით მადგნენ თავსე და მძაძულებდნენ სასწრაფოდ მესწავლა ეს ენა, ისე, რომ სულის მოთქმის საშქაღებასაც არ მაძღვედნენ და თანაც სასტიკი სასჯელით მუძქერებოდნენ54.

იყო დრო, როცა, სულ პაწაწისამ, არამცთუ ბერძნული, ერთი ღერი ღათორერიც არ ვიცოდი, მაგრამ წემით ამოვიდგი ენა, გადიების ხევესა-კოცხასა და სიციღ-კისკისში, გადიებისა, ენას რომ მინდუქდნენ, გულში მიკრავდნენ და მიადურებდნენ. ასე, თითქოს თამაშ-თამაშით ვისწავლე ღაპარაკი, ყოველგვარი შიშისა და ძაღლატანების გარეშე; მხოლოდ გული მძაძულებდა სიტყვით გამომეხატა ხათქელი, რაც შეუძლებელი იქნებოდა, ის სიტყვები რომ არ მესწავლა, რომელთა მემეუობითაც წემიანებს ვაგებინებდი, რასაც ეყვირობდა; მაგრამ ამას მასწავლებლებს კი არ ვუძაღლი, არამედ წემს ახლობლებს, რომელთა ღაპარაკი ყოველდღე წამესმოდა უერში.

აქედან ამკარაა, რომ ეხის შესწავლისას თავისუფალი ცხიბისმოყვარეობა გაცილებით უფრო მეტს ხიშხავს, ვიდრე მრისხანე აუცილებლობა. მაგრამ პირველს ამოტყვს და გახატის არ აძლევეს მორე, თანახმად შეხი კახისხა, უფალი, რომელიც, მასწავლებლის წყველით დაწვებული და მარტვილის ცოქელებით დამთავრებული, თანაბრად გახსალერავს ყველაფერს და იძლევის მწარე წამალს ნეყხდა ხასიკოთიდ უხავეებს გატყხრომის ტყბიდ ხაწამლავეს, რომელიც; შესგას გეწმორებს.

XV

24. „შეხისხი, უფალი, ნემი ვედრება“55: დაე, ხე შედრეკება ნემი ხეული შეხი ხიძკაცრის წახამე; დაე, ხე შედრეკება მე, რიცა შეხს წახამე ვადარებ შეხხავე გელმოწყალებას, რომლის მეხეხბთაც; გახმაროდე ვიველგვარ ხაცოურს. იევე ნემივის ყველა ცოქეხბაზე უტყებხა56; დაე, შეგევეწრო მოული ნემი არხებთ; დაე, გელი შევაწებო შეხს მოწყაღე ხელს. მისხეხი ვიველგვარი ცოქეხბისაგას თეით შეკახსხეღელ ამისეხიკეამდე57. ამა, უფალი, ამევეწო ნემი და დემრთი ნემი58: დაე, გემსახურის ვიველივე კეითი, რაც ხემსაწყაღისხას შემისწავლა, ნემი ხიტევეც, წერა-კოხევეც; და ახვარიმოც. რიცა ვევეგხა და ახლო მეტხიერებას ვევეღებოდი, შეხ მისწახსიღერე და მისიტევე ნემი ცოდებთ: კატეიმოვერეული გატეკება მოული ამ ახლოებთ. მე ხიმ ახე ვისწავლე ბევრი ხასრგებლა ხიტევე, თეცვა შეიძღებოდა ხეხასხირადაც მესწავლა, თე, რომ ამღეხი დრო არ შექმწირა ეხოდეს ვევეს ხაქმისათვის; თი, წრეული გხა, რომელსაც ეხდა მისევებოდესხ ბეწმეები.

XVI

25. ეთი შეხდა, კაცთა ნევეღებების შმაგო ხაკადო! ვის შექედლაო წიხ აღვთადევეს? როდის, მისც; როდის დაწმრები? როდელდის წარბატევეს ვეკის ხამიერო, რათა ეკიდებახი და დიძიკარ ხელეს შეროთ თხინი, რომლის გადახერა თეით ხომღადხე59 მხხდომ ხელვათხეხბაც; კი უტეწომ? გახა შეხს ტადღებში მატევეტევე არ ვეკოხელობდი მეხთამტეხი და მემრემე თეკიტერის ამბებს? შექედლებულია ერთიც თეი და, იძვედრაეღად, მეორეც, მაგრამ ახეა დაწმრთი, რათა მისხაბდ ხიმეწმად გეკისხღეს ხამღეული მრეწიბდა ეადმი მეხთატეხის მატესკლობით60.

თი, რამღეხი ართის ეს გრძელმოსახსისანი მასწავლებლები, მაგრამ ვის, რომელი მათგანი ათხივეებს ევერს მათხეით წარმარეული მტერისაგან მოხეღილი კაცის ხიტევეებს: აეს დომერისხის გამოსაგონია,

რომელმაც დამტოვებზე გადაიტანა ადამიანთა თვისებები, მე კი მერნია ჩვენსზე გადმოეტანა დამტოვების ხიდადუქნი მადრამ ის უფრო სწორი იქნებოდა, რომ ეთქვა: დაიხ, ეს პომეროსის გამოსაგონია, მადრამ ბოწიერ კაცთათვის რომ მოგვეწერა დეოთებრიობა, არაეთარი დანაშაული აღარ ჩათვლებოდა დანაშაულად, და მისი ჩამღები გადაგვარებულ კაცთა მიმბაძველი კი არ იქნებოდა, არამედ ცის ბისადარი დამტოვებისაო.

26. და მისიც, ჯოჯოხეთის საკადო62, შენს ტადღებში ერთხ ადამის ძეთ, რათა ისწავლეს მთელი ეს უკეთურება, და თანაც სწავლის ხაფასურიც გადაიხადონ! რა დიდი საქმე კეთდება ხაჯაროდ, რა დიდი საქმე კეთდება ფორემზე, ჩვენი კანონების პირისპირ63, რომლებიც, შეგირდების მიერ გაღებულნი ხაფასურის გარდა, ქალაქსაც უწესებებ განამრჯული აქლისის მასწავლებლებს64. შენი ტადღებით ესეთქები კდლოენ კბღებებს და ზათქით გვამცხობ: „აქ სწავლობებს სიტყვებს; აქ ეუფლებიან მსკერმეტყველებას, რომელიც აუცილებელია ხაიმისოდ, რომ კაცთა დარწმუნება და შენი ახრების გამოსაგვა შესდლო“. ჩვენ მართლაც ვერხად ვისწავლიდით ამხარ სიტყვებს: „აქროს წვიმა“, „წიადი“, „შეცდენა“, „ცოერი ტამარი“ და სხვა მისთახანი, ტერენციუსს თავის პიესაში რომ არ გამოუყვანა ერთი ადვირახსნილი აშიკი, რომელსაც – მას შემდეგ, რაც თვალი შეავლი კედლის მისაგულობას, ხადაც უკვდავთა და მოკვდავთა მამა, დასადას შეცდენის მიხნით, აქროს წვიმად ვურქვევა ქალწულის პიხიერ წიაღს, – თუბერნი დაეხახავს მრემობის მისაბამ სიმუშად. ერთი უეფრეთ, რასიარი სიტყვებით ადაგხნებს თავის ბილწ ვსებებს, ცოერი მოდღერის მიერ გასწავლული:

„თუ ამას სხადის უკვდავი დმერთი, გრგვისით ცის თადის შემარეველი,

რად არ მივბადი მეც მის მადგალთს, უბადრეკმა და უჩისო მდილმა766

არა, არ არის სწორი, დმერთმანი, არ არის სწორი, თითქოს ეს სიტყვები უფრო ადვილად გვამახსოვრდებოდნენ მათი ბილწი მისაარისის წყალობით. დამახსოვრებისა რა მოგახსენით და უფრო ადვილად კი ჩაგვადენისებენ იმავე სიბილწეს. მე თვით სიტყვებს კი არა ვგმობ, ამ ძვირფასსა და რჩეულ ჭერტელს, არამედ შიგ ჩახსნულ ცთომილგების ღვისოს, რომლითაც გვამახსინდლებოდნენ შეხარხოშებული მასწავლებლები. რომ არ დაგველია, გაგვეკვამლავდნენ და იმის ნებასაც არ მოგვეცემდნენ, რომ უჩისელი კაცი მოგვეწვიო მხაჯულად. და მისიც, დმერთი ჩემო, მე შემოდლია შენს წინაშე მშვილად და აუხლერველად გავიხსენი ყოველივე ეს: მე უბერერი ხაიმოვნებით ვსწავ-

ლობდი ამ მაცოქურ არაკებს და ვტკებობდი კიდევ მათი ხიბლით. ამიტომაც იყო, რომ სკოლის იმედს შეძახდნენ და დიდ მომავალს მოწინააღმდეგელებდნენ.

XVII

27. ნება მიბოძე, გაგიმეღაგნო, უფალო ნემო, რაწათრ აბდაუბდას ვაღველი შენს მიერ ნაწყალობეჲ სიჭხა და უნარს. ისეთ დავაღებდას მადღვედნენ ხელმი, რომ მოედ სულს მიმღვრევედა და მოფორიაქებდა: ასე მაგალითად, მე უნდა წარმოემოქცეა გახროსხებულა თუხინას სიტყვა; ქაღდმერთის რისხვა იმით იყო გამოწვეული, რომ ავერ შეხდლო იტალიისათვის თაჲდას აეცილებინა ტვეკრების მეფის შეჭრა'67. თუ დავაღებდას დირხეულად გაფართოვედი თაგს, ჯიღლოდ ქუბის შესხმა მელოდა, თუ არა და, ხახჯულიც ცნობილი იყო: გაბიბრეება და გაწვეკვლა. მე ხაერთოდ არ გამოვიდა, რომ თუხინას ოღენსე წარმოემოქცეას ამწათრ სიტყვა, მაგრამ ნუგ გვაძიკლებდნენ პიეტერ გამონაგონთა კვალდაკვალ გვებორიღადა და პრისაული სიტყვით გადმოგვეცა ის, რაც პიეტს დუქსად გამოემოქცეა. განსაკუთრებით აქებდნენ იმას, ვინც შეხმდებდა ზესტად და ხატოენად წარმოესახა ღვთაების რისხვა თუ მწუხარება, მისი დირხების შესაბამისად, და ხათანადო სიტყვების გარნსმი მოექცია თაჲსი აწრთ. რა მზე ქვად მისდოდა ყოველივე ეს, დმერთო ნემო, ჭეშმარიტო სიცოცხლეჲ ნემო? რა თაჲსი ვიხდიდი იმას, რომ ნემს სიტყვებს უფრო ერთსეულიოენი ტაშით ხეღებდნენ, ვიდრე ნემი ტოღებისას თუ თანაკლასეულებისას? რა არის ეს, თუ არა კვამლი და ქარი? გასა სხვა თუმა არხად იყო, რომ იმაში გამეწაფა ნემი ენაც და გონებაც? შენი ქება-დიდება, უფალო, შენი ქება-დიდება, შენივე წერილის მიხედვით, - აი, რა უნდა ყოფილიყო ნემი სირნი გულის ხაერთენი, როგორც ჭიბო - ვაზის ღერწებისა მსმის ხომ ასე აღვიღად ვეღარ მიიტაცებდა ამაოება, როგორც ოწათრ სიტყვის გუხდი იტაცებს ყურმის მარცველებს. მეამბოხე აწგულოებს ხომ სულ სხედასხეწათრად სწირაჲს მსხვერპლს'68.

XVIII

28. მსმ, რა გასაკუთრია, რომ ნაყოტით მომაქანებდა ამაოების ნაკადი, დაჲ მე თანდათან გშორებობდი, დმერთო ნემო, რათა გარე ხანკაროში დავნოქმელიოევი'69, მე ხომ ნიძეშად მისახეღდნენ ადამიანებს, რომლებსაც სირცხვილისაგან ჭირის თუგის ასხამდათ, თუ ვინმე შენიშნავდა, რომ თაჲსით ქველმოქმედებაზე ღაპარკისას ბარბაროში აწ სოღეციზმი'70 წამოსცდათ, მაგრამ სიხარულით ცაბ ეწვოდნენ და მედიღურად იბღინებოდნენ, თუ ვინმე შეუქებდათ სიტყვის სიხატიყვეს,

ქაწულაობადა, და მკვერმეტველებას, როცა თავიანთ ხახვივარული თავგადასავლებს იხსენებდნენ.

შენ ხედავ ამას, უფალო, ხედავ და დეჰხარ, „ხელგრძელი, გულისმწკრივე და ხასწარულიაბი“71. აი, ახლაც ხასწარული უფსწრულიაბის ამოგაყვს სულია72, რომელიც გეძებს, რადგან შენი სიტკბო სწკერია, და გულში ამბობს: „შენს ხახვს ვეძებდი, უფალო; და კვლავც გახრწკრულიც უხდა ვეძებ“73. მაგრამ რა შირსაა შენი ხახვისაგან ის, ვინც ვეძებს პირქვეშ მორეკში დახოქმელა. როცა გმორღებთან და ხელახლა გიბრუნებთან, აქ არც მათი საბოჯბი იგულისხმება და არც თქვენი გამყოფი ხორცეუ. გახა შენი უმწკრეხი ძე ცხენებს, ეტღის ან ხომადღს ვეძება? გახა ხიდული ვრობით გაყრინდა, ან უფით გაუღდა გზას, რათა შირეულ მხარეში გაყვლახა და გაეხიჯებთან მთელი თავისი ავლადიდება, რომელიც წახელის წის უბით, ტბილი მამაო, რათა უფრო მეტად შეგამტკბო უკახე შენიქველია74 არა, ბილწი ვეძებთ მორეკში თუ დახოქმელი, და ამტომაც შირს თუ შენი ხახვისაგან.

29. უფერე უფალო, შენი ხეველი მოთმინებთ უფერე, რა გულ-მოღვინე (ვდილობს ადამის ძეხი მეტრად დაიცუას ის წეხები, ახიუბხა და მარცვლებს რომ ვეხობას, წეხები, რომელებიც თავიანთი მახწავლებლებისაგან შეთოთხეს, და როგორ უგვლებელყოფს ხელის ხხის თ მარადიულ ადოქმას, შეხვას რომ მოუღაო75. თუ კაცის, რომელიც იცნობს, ან ხეველს ახწავლის ამ ძველისხველ წეხებს ახიუბხა და მარცვლების შეხახებ, გრამტიკელი კახისების ხაპრისპირად, უმწეხველად წარმხიქვა სიტყვა „ამირ“-ს პირველი მარცვლია76, ეს უფრო მეტად ადამყოთებს ხელის, ვიდრე ის ამბავი, რომ ადამიანმა, შენი ადოქმის ხაპრისპირად, შეიძელის ადამიანო. თითქოს თუთ მოხსხლე მტერიც კი უფრო ხაწიში თუთ, ვიდრე მის მიმართ გულში მბორგავი ხიქელადო! თითქოს დეხილი მტერი შეიძლება ვინმე უფრო ხახვიად მოწკლახ, ვიდრე მღვერის გული - მრისხახებამ დეხ ხიღის მიმართ რა თქმა უნდა, გრამტიკელ წეხებს გულში უფრო ღრმად რადი აქვო ვეხევი გადგმელი, ვიდრე იმის შეხეებას, რომ ხევას არ უხდა მოქცე თუ, როგორც; არ ასურევებდი შენი თუთის მობქელოდის ხევები77.

რა თუქმელი ხარ „მდილითა შინა“ მღვსარეუდ დამკვიდრებელი დმერთო, ერთადერთო და დიადო, შენი ურევე კახისის ძლით ხიბრმაყვს რომ უფლებს ხახვილად ბილწ გულსთაქმათა მისებს კაცს სურს ხახელი მოხეველს მკვერმეტველებით; და, აი, მთორე კაცის - მსახულის წისამე და უამრავი ხელის თახდასწრებით, გამბეველი ხიქელით ურევეს თავის მტერს, და თუ ხერთოდ უფროთხს რაიმეს,

მხოლოდ იმსხ, რომ არაფერი შექმნა, ვიქცაო, უმწესოდად არ წარმოხიქვას ხიჯევა „ამირ“-ს პირველი მარცვლით, მაგრამ არას დაფიქვოთ ხაქეთარი სელის ხიმშაგეს, რახაც შექმნა ადამიანთა ხი-
დას ამომადის ადამიანი.

XIX

30. აი, რახარი ცხოვრების ზღვრბღსე ვიდუქი, მე ხეუ-
დავხიდა, და რახარი ახპარესხე ვახპარესობდი. უფრო მეტად იმისი
მეძიხიდა, ვათუე ბარბარისი წამომცდეს-მეთქი, ვიდრე იმისადმი
შერისა, ვისაც, ამ მხრე, ხემსე უკუთ შექმნა თავი გაერთიან
ხათქელდისათვის. შეხ გუქებები ამს, უფალი, და ვაღიარებ, რომ მ-
შის მე მატებდა ის ხაღისი, ვისი მოწიხებაც; დირხეული ცხოვრების
ხაწიხრად მიმხნდა. მათი ქებით თვალდავხიდა ვერ ვხედავდი
ხიბელწის უფხკრებს, რომელმაც დახიქმელი ვიქციე „შეს დეთაუ-
ბრე მხერას მოწვევრელი და მოძირებული“⁷⁹. და მართლაც, რა ხა-
ხიხარი უხდა ვიფიდიოქცი, თუქი თუთ ამხარ ხაღხაც; ვადუხრებდი
თავს, რადუხაც ურცხეად ვცრუობდი ადმხრედლებს, მახწავლეუ-
ბლებსა და მშობლებს წისაშე, მხოლოდ იმბრამ, რომ თამში მიუ-
ქარდა, გატაცებთ ვექცრებდი უახრო ხახახობებს და ვმაწივლეური
ხიხციათა და დაუღარიმდობთ ვბადუქი მათ. ხერხათ-ხახეცავს ვ-
პარავდი მშობლების ხაქქხათადს და ტიბდუქციაც ამწამხა ხეუნი-
დას, რომ პირი ხამეკიკლიახიხებისა, ახ ხათამწიოები მექიდა ხემი
ტელ-ხწორებისაგან, თუქცა თუთუ ხათამწიოები მათ ხემსე ხაკლებ
რთი უქვარდათ. თამში ხმირად ცბეურებით ვაღწვედი გამხრუკებას,
თუთის პირუქლიობს უქცე ხერუდიათ ძღუქელი და დამხრცხეუქელი.
მოკლედ, ისე ვიქცეოდი ხეუებს, რომ დმერთი მდღლიობელი უხდა ვი-
ფიდიოქცი, თუ თუთისაც; იმთუქუ არ მიხიდიხეს ხამაგიურის. მაგრამ
თუ დავისახუქი, რომ არც ისისი მხრეობდეს ვაღში, უმწერი ხიჯე-
ბით ვდახიდავდი და ვავიხებდი ხემს მიერ მხიღებულთ; ხელი თუ
ხეუები აქეთ მამხელდეს, ხიმშაგე მიპერიბდა, ხაკვლად იმისა, რომ
პატოება მეთხიჯა მათოქის⁸⁰.

და ამს პქვა ბავშვერი უმსკიება⁸¹ არა, უფალი, არა და არა
ხედა მობიქ, გულახდილად მოგახხენი: ვიქვლითქუ ეს ერთი: ბავშვი-
ბისახ - ადმხრედლები, მახწავლეუბლები, კაკლები, ბურთები და
ბეღურები; მოწივლიობისახ - პრეუქმტები, მიუქები, ადგილ-მამელი,
თქრო-ვერცხი და მისები, - დაახ, ვიქვლითქუ ეს ერთი და თუთუა,
მხოლოდ გაწკეკვლას უფრო ხამხიელი წამება ცვლის.

რადგანაც შენ თქვი, მეუფეო: „ამხიარებისა ცათა
სასუფეველიო“⁸², მიხლოდ ის გსურდა, რომ თეიხიურების ხიმბილურ
ხიმქმად დაგესახა წყეხთის პატარა ბაღლი.

XX

31. და მისიც, მადლობას გწირავ, უფალო, ხამქაროს უსხეაქსო
და უკეთხო შემოქმედო, არხთა გამრიგევე; მადლობას გწირავ და იმ
შემთხვევაშიაც კი შემოგწირავდი, სულაც რომ არ გესებებინა, უკახ
მისეტოვებისა ერმობის ასაკი. რადგან მე მაშინაც ვარსებობდი,
ეცოცხლობდი, ვგრძნობდი და იმახედაც ვზრუნავდი, რომ წემი თეით-
მეოფობა შემენარჩუნებინა: ხიმატი იმ უადკმაღესი ერთობისა, ხაი-
დანაც ვიღებ დასაბამს⁸³; შინაგანი გრძნობის კარსახით ეცდილობდი
უსრუნველმეო წემი გრძნობების ცხიველმეოფელობა⁸⁴; მე შეეხარიდი
ჯემშარიტებას: წემი უბადრეკი ახრით მიღწეულ არანაკლებ უბადრეკი
ხაგნების ცოდნას. არ მინდოდა შეემცდარიყეო, ხაუცხოო მესხიერება
მქონდა, გულმოდგინედ ვეუფლებოდი ხიტეკვას, მიხბლავდა მეგობრობა,
გაეუბროდი ტეიყიდს, ხიტელეიდს, უმეტრებას. ვითამ რა არ არის
ამხიარ არხებაში განცვიფრებისა და აღტაცების დირსი?

და ეოველივე ეს შენი წყალობაა, უფალო; მე ხომ არ მიმოცია
წემი თავისთოის; ეოველივე ეს კარგია, და ეოველივე ესა ვარ მე.
მამსახადამე, კეთილია, ვინც შემქმნა, და თეითონევა წემი ხიკეოე. ამი-
ტომაც მადლობას გწირავ ეველა იმ ხიკეოსათოის, რომელთა წყალო-
ბითაც ვარსებობდი ხიერთოგასევე. მაგრამ ეცოდავდი, რადგან თეით
მამში კი არ ევებდი ხიამოვნებას, ხიმაღლეს და ჯემშარიტებას, არა-
მედ – მის ქმნილებებში: წემსავე თაქში და სხეებში, რაც სხვა არა
თეო რა, თე არა ტანჯვის, მსოფოთეარების და ცოთმიღების ხათავე⁸⁵.

მადლობას გწირავ, ნეტარებაე წემო, დისრებაე წემო, ხასიებავ
წემო, დმერთო წემო! მადლობას გწირავ ეველა იმ ხიკეოსათოის, რაც
მიწყალობე; მამ, შემარხინე და შემინარჩუნე თხინი; ახე შემინარჩუნებ
მეც, და ამრიგად იმატებს და ხრელქმნილებას მიადწეეს ის, რაც
წემოეის გიბთებია; და მე ხამუდამოდ შეხთან ვიქნები, რადგან თეით
ხიცოცხლეც შეს მიწყალობე.

1. მე მისდა გაეცხებოდა ჩემი სიბილწე და ხორციელი ხრწხილება ჩემი სულისა, მაგრამ იმიტომ კი არა, რომ მივედარე იმისი, არამედ იმიტომ, რომ შენ შეგიყვარო, დიხრო ჩემი. შენი სიყვარულისაგან სიყვარულით წავდივარ ამას, და მწუხარებით გავცემე გავლად გზას, რომელიც ცილა-ბრალისაა მიყვებით. მიღებე, უფალო, ჩემი ჭკუ-მარიტო სეტარებაც, ბედსიერებისა და აქმღვეწილობის სიხარული, მტკიცედ შეკარი ჩემი გავსატყულო და დაქუცმაცებული არსება, შენი ერთობისაგან გასდგარი და სიმრავლის ამოებაში წაკარგული. აღეს-ლაც, ჩემი სიტკბოების უამს, მე ვიწვლიდი განცხრომის მწველი სურ-ვილით, რომელსაც ჯოჯახეთი უფრო შეიყვარეს ხახვლად, და არ შეუდრკა ჩემი სული იმას, რომ უეცოური სიყვარულის ელარგება ამოეყარა და ბილწი ვნებების შამხარით დაბურვლიყო; ჩაქრა, ჩაი-მ-რიტა ჩემი მშველება, და ვიქცე ხრწხილებად შენი ღვთაებრივი მხერის წინაშე, მე - თავიანთსე და მოხერსე იმისა, რომ ხალხის თვალშიც მისაწინა ეყოფილიყო.

2. რა მანებებდა სეტარებდას, გარდა იმისა, რომ მეყვარებოდა და მეც ვეყვარებოდათ? მაგრამ სული, ხარბად რომ დაექებდა მეორე სულს, ვერ ახერხებდა სულიერი სიყვარულის სიფიხას ზღერბღზე შენერე-ბულიყო. თხშივარი ახდითადა ხორციელ გულისთქმათა ჭაბბს და დედდა, თუხრუხებდა სიტკბოეე ჩემი; ბილწი ვნებები ყომრალი დრე-ბღებოვით შემოსწლითდინენ გულის, რომელსაც ამ ჯანაში ერთმანეთ-ისაგან ვედარ გაერნია სიყვარულის ცოური შექი და გულისთქმათა მწველი აღმური. თრთეენი ერთმანეთს ერწმოდინენ, ერთად მიქის-ვარებდინენ ჩემში და თავის ნებაზე ათამაშებდინენ ჯერ კიდევ უნდილსა და უმწიფარ ტბოეეს, რათა ვნებების მორეეში წაერთიან და ბიწერების უეხერულში დაქათქათ იგო2.

იმდღერა ჩემზე შენმა რისხვამ, მე კი არ ვიცოდი ეს. სმეხა დამიხში ბორკილის ჟღრთაღმა, რომელიც ჩემსოეე მოკვდაობამ დამაღო; ამით უხნა გამომეხეიდა სიამაეე ჩემი სულისა. სულ უფრო და უფრო გმორღებოდა, შენ კი არ მიქრახლავდი ამას. ღიბე-ქორეს ვედებოდა, ვსოთოედა, ვწრთაღებდი და ფქვად ვუღაბგავდი ვნების სახმილით მბორგავ ძღლას. შენ კი დექდი. ო, ჩემი სიგვიანეეო სიხ-არულიო, შენ დექდი, როცა სულ უფრო და უფრო გმორღებოდა და ცილვით დაცემული, თქმცადა ჩემივე სიმღადლით მოქადული და,

იმკიდროვლად, სახელმწიფოთი მოქმედებით გამოვიტყულო უზუნდ ვისთვლიდი ნემს უმწიბობისა და წუხილის ნაყოფს.

3. ვის დააცხრობდა მამის ნემს ტახტუკას, ვის შემოაქცევდა ნემს სახიკეთოდ ყოველგვარი ხიხლის მსწრაფელწარმატად ხიხდს, ვის ამოხდებდა დაგამს ნემს უკეთურ ზრახვებს? ცოლქმრული ცხოვრების ნაპირს მისიც შემოსეროდა ნემს ხიჯბუკის ქარიშხალით, თუკი ხიჯ-ნაირად შეუძლებელი იყო მისი დაცხრობა, - რათა შეიღების კუთბაში მებოვა ხელის ხიმშივედ, რახაც ვალად გვიწუხებს შენი კახისი, რად-განაც შენა ხარ, უფალო, მოკვდავთა მოღამის სამიერთა შემოქმედი. მოადურებე ხელთ რომ გლუჯ წვეჭთას ეკლებს, რომღებიც არ ხარო-ბენ შემს სამთხემს. ახლთა შენი ყოვლისხმღება, თუხდაც წევს თუთოს მორს ვიქთა შემგახ. ემ, რატომ უფრო უწრადღებით არ ვეს-მესდი ხისხ, რომელიც შენი ღრუბღებიდას ნამოდიოდან: „თხისი თუეს იღღებს ურვას ხორციხას, ხიღთი მე გხიზავთ თქვენ“; აკარგი თქუბა, რომ კაცი არ გაეკაროს ქადს“; ას კადვე: „ეცოლო უფლისხს ზრუხ-ავს, თუ როგორ ამის უფავს, ცოლიანი კი ქვექისხს ზრუხავს, თუ როგორ ამის ცოდს“. ნეჭა ამ ხიჯვედისთუის უფრო ფხიხლად მომეგლო უერი. „ცოთა ხსუვეველის გულისთუის დახაჭურისუბელთ“ მხიხრულით დაველოდებოდი, რიღის ნამიკრავდი გულში.

4. მღვრამ ვაი რომ ვნებუბი მისხნერუბდხენ ნემსი; მე წარმოტაცა მათი მშაგმა დისებამ და მიგატოვე შენ; გარდაფხიდი ეველა შენს მცხუ-ბას, მღვრამ ვერ გავექციე შენს მათრახს; ას კი რომელი მოკვდავი გაქცევიდა? შენ ყოველთუის ახლოს იყავი, შენი მკაცრი გულმოწიღადუ-ბით, უმწარეს იმღღატრუებდას რომ უხართავდი ნემს აღვირახსნიღობის ხიჯბუკებას, რათა მესებნა ხიჯბუკება, რომღისთუისაც უცხთა იმღ-გატრუების ხიმწარე. მხოლოდ შენში თუ შემქმლო მისი პიქთა, მხოლოდ შენში, უფალო, ტოქილოთ რომ გვიხიღბავ შემგონებას, გმწიღავ, რომ გახეგერხო, გმმღავ, რომ უშეხიდ არ მომეკლეოი.

ხად ვიყავი? რა მორს დავეხეტებოდი შენს ბედხიერ სახდს მოწვევტილი, ნემს ხორციელი არხუბობის ამ მთოქცხმევე წელს, რიკა თაქისი კვეროხი შემართა ნემსე კაცთა უკეთურობით ხეზადაროულმა, ხიღთა შენი კახისთ აღკვეთილმა გულისთქმის ხიმღვეკემ, მოღმანად რომ დამისინა. ახლბღღებს თითიც კი არ გავხმრევიათ, რომ წიღ-წადღებულს მიმშვეღებდხენ და ქორწინებთ მისიც გადავერხისეთ. მათი ხაზრუხავი მხოლოდ ის იყო, რომ უკეთ დაცვეღებოდი მკვერმე-ტევეღების ხელთუებდას, რათა ამის წიღობით დამერწმუნებინა ხადხი.

5. თუკია იმ წელს ნემი მეჯადიხობა 'შეწვდა: მადაურდასმ2 კვლავ 'მის დაბრუნდა; ეხაა წყვი მიწობელი ქალაქი, ხალა; დიჭ-ქრატკრისა და თრატორული ხელაოქების 'შეხასწავლად გახლდით ჩახელა. მშობლები ფუკლს აგრთვებდეს, რომ უფრო შირს - კართ-აგემი გავკვ'ხაქეთ ხასწავლებლად. ამს მითხივლა მასწავლის პატეგინოქვარეობა, რომლის დაქმაოქივლებსაც; მისივე ხელმოკლეობა უმლადა ხელს: წყვი თჯახი ხაქმად დარბეკლად ცხოვრობდა თაგახტამი3. მაგრამ ვის ვქვევები ამს? არა, 'შეს კი არა, უფალო, არამედ 'შეს წახაშე - კაცთა მთავრს, რომელსაც; ვქვეოქი მე, - რაგინე უმნიშეულიც; უხდა თვის იმათ რიცხვი, ვისაც; 'შეიძლება ხელ'ში ჩაქვარდეს ეს წიგნი. ამ რატომ ვქვევ? მხოლოდ იმიტომ, რომ მეც და ვქველა წემს მკითხველაც; ნაქვეუქრეთ, არაიდეს დრმაა ის უქსკრელი, ხადასაც; მთავისობა 'შეს'4. მაგრამ რა 'შეიძლება უფრო ახლას თვის 'შეხას, ვიდრე გული, რომელიც; აღხარებძს უქმბება და 'შეხასი რწმენით ხელდაქვლიობს?

ესაა არ აქება და ადილება მამის მასწავლის, რომელიც; 'შეიღოს გულისთვის უფრო მეტს აქოებდა, ვიდრე მისი ხელმოკლეობა აძლევდა ამის ხაშეკლებს, და მზად თეი ასე შირს გავკვ'ხაქეთ ხასწავლებლად. მასზე გაცილებით უფრო მდიდარი ბეჭერი წყვი თახამოქალაქი ამხარ მსხვერპლს არ გაიღებდა 'შეიღების გულისთვის. მაგრამ, მეორეს მხრივ, მამსწავლის ხელაოქ: არ ადარებდა, რახარი ვიხრებელი 'შეს წახაშე, ვიხარელებდი თუ არა უმსკიებძს; მისთვის მთავარი ის თეი, რომ მქვერმქვევლების ხელაოქებაში გასეწავა თეი, და თუხდაც; ხამუდამოდ 'შეი მადლის გარემო დავრწეხილითეი, როგორც; უხაოქო წარაოქი, ხახისი რომ არ 'შეხებია, თ., კროადგროს კითლი პატრისი 'შეი ხიდაბუხის = წემი გავლასა5.

6. მამ, ასე, თუქმსეტი წლახა რომ ვეიეი, თჯახურს გარემოქობამ მითელა დრებობ 'შემეწვეიჯა ხწავლა. კრთხას მშობლებთას ცხოვრობდა, უქმარა და არას მქმისი. წემი ვეებების ქვექარსაც; ხევა რა უხდადა: ისე თხარდა და ტახი თეარა, რომ მადე თავს გადამიარა. ხად თეი ხელი, მის აღმომეხერელი და ამომიხრეველი? ის კი არა და, კრო მწვეხიერ დღეს მამსწავლის აბახიში წემი დარეკების ხამსის რომ მიაქრა თეადა, როგორც; წემი მწვეთიერე ხიჭაბუკის დახტურს, ხიხარულით ცეხ ეწა, თითქოს უქვე 'შეიღამეიღების ვეიელ-ხეიელი წემსი ვერშია, და მამსწავლ დუდასწემს ამცხი ეს ამბავი: ფევი ხიხარული მღევეკრი თრობისა, რის შედეგადაც; ეს ქვექარა ვეიწვებს, წყვი 'შემიქვლი, და 'შეხს ხაქვლად 'შეხსავე ქმხიღებძს კრთვის6.

მაგრამ დედანების გულში შეხ აღსართე შეხი გაძარი და ხაფიქველი წაუქარე შეხს წმიდათა-წმიდა ხევახეს. მამანქისი ჯერ მხოლოდ ახალი კატეხიქისი⁷ იყო. ამიტომაც დედანები ჭკმსართი ღვთისმისხავის მღელღარებამ და მისმა შეიპყრო: მართალია, ჯერ კიდევ არ ვიცივი მისხადეული, მაგრამ მას ემისიდა იმ მრედი გზისა, რომელსაც ადგას ექვლა, ვისც „პირით კი არა, ზერგითაა შეხსქეს მიქცქეული“¹⁸.

7. ვაისე ბედერეული! რამ მათქქეისა, ხდექდი-მეთქი, უფადლო, როდესაც მე გმორდებოდი? განა ახე ხდექსი? ვის ექეოხებოდა, თუ არა შეხ, ის ხიტექეები, რომლებსაც დედანების - შეხი ერთგული მხეველის პირით გაძქემებით წამწერსქელებდი? მაგრამ ვაი რომ ვერცქერთისა ვერ გაიქვლია გზა წემი გულისქეს, არცქროს არ ვათხოვე ქერი. მახხიოქს, რა შექმყოთებელი მქევედრებოდა გამსმარტოებით, ჭკქეის მართეკებდა და მირხევედა, თავი ამერეიდებინა ყოველგვარი გარექხილუებისათვის და გახხაქქარებოთ მოერეიდებოდა გაათხოვედ ქადთან კექმირს. ეს მე ქადქერი წინისი მქეგისა და ხირცხვილით ვიწქოდი მისი მისხქისხას. ხისამდეღელქი კი შეხ მქევექელებდი მისი პირით, მაგრამ მე არ ვიცოდი ეს. ამიტომაც მქეგისა, თითქის ხდექდი, და მხოლოდ დედანქი დობრეკებდა. მაგრამ შეხ მისი მქმქეობით მომმართევი, და მისი ხახით ხწორედ შეხ მხედლი „მე, შეხი მხეველის ძეს და მისხს შეხსხას“¹⁹. დიას, მე არ ვიცოდი ეს და ხწრეაფად მხევექხილებოდი თექქე, სქელიერი დაცქმის გზით, იმდენად თეადღადეხილი და დაბრმევექული, რომ წემი ტიადებისა მრცხექხიდა, რომლებთან შედარებოთაც მამა აბრამისი ბაგქასი მქეგისა თევი. რაც უფრო ურცხენი და აღეირახხისილი იქექეს ისინი, მით უფრო მქეჯად მოქქისდით თევი თევიანით გარექხილუბოთ: მქეც მისდოდა მისხავით გარექხილი ექოფიდიოქევი, მაგრამ ამის მიხექი ის კი არ იყო, რომ გარექხილუბა მომწონდა, არამედ პატექმსოვექარეობა. განა ბიწიერება გისობინა და განიქცხეის დირხი არ არის? მე კი ხწორედ განიქცხეის მისით სქელ უფრო და უფრო დრმად ვეფელიბოდი ბიწიერების მწქარექში, და თუ ხისამდეღელქი ხათიქელი არა წამქედისა რა, თეითხოვე ქეგანებდი ხამრახის ხაქქეულს, ოღონდაც წემი ებიწიქების განსო არ შექმსხილუბოთ და არც მახხრად აეგლით წემი უმხსიქეობა.

8. ია, რახიარ ამქხინებთან ერთად დაქქიადობდი „ბაბილახის“²⁰ მიქედნებსე და მის წქემქეში ევორავდი, თითქის წქემქე კი არა, დარიინისხა და ხხევა ძეირეფას ხაქქეველთა სქერხელებით გახავექბელი აბახახა ყოფიდიოქს. და უფრო დრმად რომ წაქეველქეიქევი ამ ტლადიქში, ექხით მქედღედა უწინარი მტერი, რომელცი მით უფრო გახელებით მაცოქექებდა, რაც უფრო ადვილი იყო წემი ცოქექებამ ხიღლი „შეა ბაბილახისდანი გამიქცქეული“²¹, მაგრამ მის განიბირას ჯერ

კიდევ ხელი ნადოჯით მომკვდარ ხელს ხორციელ დედას, რომელიც დღე-
ნიადაგ ნაწმინდობდა, მტკიცედ დამკვიცრე ხედი ხაწმინდე, მოეხედავად
მისა, არც უკვდა ხელი დაქორწინება, რათა ცოლქმრობის უკვლახ
მასც; დაუქრებობა იმის ხორცი, რისი ამბავიც; მამახმინდაგას გაველო,
თუკი შეუქმლებელი იყო ძირფეხკუახად ამოქცა და ამოქმინათა ხორ-
ციელ გულისხმქმნათა მსიხეზარება, თუქმჯადა მამხინვე მშვეუხვრად ეს-
მიოდა, რა ზაფრობხეც; მიქაღდა ეს შექმნდამ. და მასც; არ იხერეო
ხედი დაქორწინება, რადგახაც ვქმინოდა, ცოლქმრობის უკვლახ ხილმინე
გადაუღახზე დაბრკოლებად არ ქცეულათუ ხვენი იმედების ხორცშეხს-
მის გზახე, - არა ხაუქრის ცხოვრების იმედისა, რახაც; შეხსე
ამეარებდა დედახედი, არამედ იმისა, რომ დიდი წარმტეებისათვის
მიმედწია ხამეცხიერი ახპარეწხე; დაახ, ორევეს - მისახქმნაც; და
დედახქმნაც - ეს იმედი ახეუღამქმელებდა; მამახქმნის იმედხად, რამდე-
ხადაც; ხაერთოდ არ ფიქრობდა შეხსე, ხილი რახაც; ხქმსე ფიქრობდა,
ხხეა არა იყო რა, თუ არა ამბავება. დედახქმნის კი მიახნდა, რომ ეს
წარმტეება არამცოუ რაიმეს მახეხებდა, გარკვეულწილად ხელსაც; კი
შემოწვიობდა იმამი, რომ უფრო ადვილად მქოცხა შეხსქმნის ხაველი გზა.
აი, რაგორი უხდა ყოფილათუ ხაქმის ვითარება, თუ გავითავალისწინებ
ხედი მშობლების ხახიათს, რახაც; ახდა შექმლებსდაგვარად ვისხეხებ.
ამიტომაც; იყო, რომ მათ მქეტი გახაქმნიც; კი მისქმნის ხელს დაუდგრომ-
ლობას, ვიდრე გოხიერული ხილკაცრე მითხხედა, და მე თავდაყირა
გადავეწვი ვებთათაღელვის მორეწმი, წყნათად რომ მიბუკრავდა,
უფალო, შენი ჭეშმარიტების ნათელს, „და იხრდებოდა უხამართლობა
ხედი ხეღისა“²².

IV

9. ქერდობა, რა თქმა უნდა, შენი კახინითაც; იხეება, უფალო²³,
და იმ კახინითაც; კაცთა გულებში რომაა ჩაწერილი²⁴, რომლის
ამომღია თვით მათ უხამართლობახაც; არ ძალეუბს. რომელი ქერდი
მითამქმნის იმას, რომ გაქერდულ იქმნეს? ან რომელი მითადრო შეიწყ-
ნარეუბს დარიბ-დატაკს, ვისაც; გაჭირვებამ დააწვეუბნა ქერდობა? მე კი
მინდიდა მექერდა, და ვიქერდე კიდევ, თუქცა მომწიღისა და
გაჭირვების გამი კი არა, ხამართლიანობისაგამს ზიხისა და იმის
შედეგად, რომ ცოდვა მომჭარბდა. მე მოეპარე ის, რაც; თვითონაც;
ბლიმდა მქინდა, და თანაც; ხედი გაცილებით ხეობდა მოპარეულს.
არა, ხაქერდალით რიდი ვაპირებდი ტკობახს, არამედ თვით ქერდობა
და ცოდვა მომწინდა.

ხეფი ვენახის მახლობლად ნაყოფით დახეხილული მხლის ხე
იღბა. ვერ ვიტყვი, თითქოს ნაყოფს თვალს ვერ მოსწვეწმდით, ან იხეთ

გაქმნილი ყოფილიყო, რომ ჭამით ვერ გაძლებოდა. და მისი, ოსაყარი ქორელები შეჯანსიხს მიუყვარეთ მსხადს, რომ დაგვერისა და ხადაყუი დაგვეხაქორებისა: ქუჩის ბიჭების უკუური წვეულებებისებრ, წვესი თავშეშენება და დროსტარება შეჯანსიქლე გავრძელდა. დასერ-გულელები წამოვიდით, მაგრამ იმიტომ კი არა, რომ პირი წაგვეტკბარეუ-ბისა, არამედ მსად ყოფიეთ თქნდა; დორები დაგვეძლი მსხლით; მარ-თაღია, თითო-ორიღია კი წაგვბიხეთ, მაგრამ წვესი ერთადერთი ხა-მოსიება სულ ხსება რამ გახლდათ: წაგვეძისა ის, რაც აქრძადელთა იყო.

აი, წემი გული, უყვალა, აი, წემი გული, რომელაც შეაქვალე უყვარულს დახოქვლი. კეთილ-ბედობს და გათხრას ახლა, რაწომ მისიქცა ახე უმბგავხად მამის, მხოლოდ იმიტომ, რომ უმბგავხად მო-ქვეულო, და არაერთი ხსება მისხსი არ ამოდრავებდა. წემი თავაშ-ვებუღლიობის ერთადერთი მისეხი წემივე თავაშვებუღლიობა იყო. ბიღწი იყო ეს თავაშვებუღლიობა, და მეც; მხოლოდ ხიბიღწის გამო მივერდა იგა; მივერდა წემი წარწქედა, წემი დაცემა; არა, ის კი არა, ღრც მსიქვლებდა დავცეშვლიყო, არამედ ხაქორთი დაცემა და წემი უკუური სული, რომელსაც მომლიდა და გამოსვლიდა შეხი ხაქორები²⁵, ბიწორების გზით კი არ მიელტვიდა ხიბიღწის, არამედ - თვით ბიწორებას.

V

10. დამის ხაგებებს, თქრო-ვერცხლს და ხსება მისხსათა თავი-ახით ხიბლი ახდავს; ხამიქვებას, რასაც წვეწმი იწვევს შეხება, მხოლოდ შეხებასა და ხაგასს შორის არსებელი ხიმპათა გახაპი-რობებს. თვითველ გრძიობს მის მიერ აღქმული ხაგას თავისებურება შეესაბამება²⁶. თავისებურად მიმხიბლავია ამქვეყნიური დიდება, მზრახუბლიობა და ძალაუფლება; აქვდასვე იღებს დახაბამს მონის დაქოქებული სწრაფვაც; თავისუფლებისაკვს. მაგრამ დაუშვებელია ხარბად მიელტვიდნეს ყველა ამ ხიკეთს და შეხ კი გმირდებიდნეს, უყვალა წემი, ადარც; შეხ ახსივედეთ და ადარც; შეხი კახიხი. გარკვეული ხიბლი მისავს წვეწის ამქვეყნიურ ხილოცხლებაც, რასაც უშუალოდ შეესაბამება მთელი მიწიერი მშვენიერება. რა შეეძლება შეგობობას კაცთა შორის, უხასხესი და უხათუთესი კაცშიროთ რომ აერთებს მრავალს? აი, რიხი გულისხმობს ხილოდავს კაცი, მეტისმეტე გულმოდგინებით რომ მიელტვის ამქვეყნიურ ხიკეთს თუ კეთილდღეო-ბას, და ამ ღრტოლეიხს გვიწვევს შეხ, უყვალა დიერთი წემი, ივწვევს თავის უკუთხსა და უხეხავს ხიკეთს, შეხს ხიმართლეს და შეხს კახიხს²⁷. ტკბილია ყველა ეს მიწიერი ხიკეთი, მაგრამ ხად მათი

ხიტიკობა და ხად შუნი, უკვალო დმერო, რომელსაც; შექმნილი ყოფილი, რადგანაც; შუნი ტიკობა მართალი და თეთობეუ ხარ ხიტიკობა გულისრთადათვის28.

II. ამრიგად, როცა დახამოელის მიხედვით ვიხილავთ, არცერთი ძახეი არ იქნება დამოუკიდებელი, ვარდა იმისა, რომელიც; ცხადყოფს, რომ დახამოელი ხადეილ იქნა ამა თუ იმ ხიტიკობის მიხედვით, ამქვეყნიურ ხიტიკობა როცისცხად რომ მოგაკეთებო, - ახლა მისი დაკარგვის შიშით. ყველა ამ ხიტიკობის თან ახლავს თავისი მაცოცრე ხიტიკობა და მიმხილველობა, თუცა იმისი უბედრეკი და 'სიხდის დარხნი არიან უხეხავს ხიტიკობას 'შედარებით, რომელსაც; ერთადერთს ძღვეს სეგრება მოხილვის ადამიანს. მივსისა კაცო მოკლა. რატომ? იმიტომ, რომ მისი ცოლი შექვეყნდა, ან მის ქონებაზე რეზობდა თუკად; მსხვერპლის ვადრეკვა სერდა, რათა არხეიხად ყუხოურა მის ხარუხე, ან ემისობდა, თეთობეუ არ გაეხარეკვა მოკლელს; შეურაცხყოფილი იყო და შერი იმისა. ვის მოკლავდა კაცს უმისეხად, მხოლოდ იმიტომ, რომ მკვლელობით დამტკბარეო? ვის დაოჯერებს ამა? თუთ იმ გუდამხეცხაც კი, რომელსეცად ამბობს, მის ხისხტიკის და დაეხილადობას არაერთარი ხაფიქველი არ მოეხილვებოდა, არამედ მხოლოდ აკკაციობის გამო აკკაციობდათ29, - ცდილობს შემდეგი ხიტიკობით ამართლებინოს თავი: 'ახელი და სეუი არ უქდა მოგადეხის უმისეხადობამ'30. ვითომ რატომაც? მისი; რა სერდა? როგორც ხისს, ან, რომ დაეხი ავსაქობისა და ბორატმოქმედების წყალიობით გამხდარიყო რომის ბატონ-პატრონი. მოეხევა ხახელი და დიდება, ხელი უკადი ძღვაუყვლება, თავი დაედლო გაჭირებულობის, რაც; განპირობებული იყო მისი მამელის ხილით, და დაეხილია კახისის შიში, გამოწვეული თავისი აკკაციობის შეხებით. მამხადამე, კატეისას თავისი ბორატმოქმედება კი არ უქნარდა, არამედ რადაცის გულისხივის ხიადიობა მის.

VI

12. კი მდგრამ, მისი; რა მიმწობდა შუნი, ქერდობაე ხეი, ცხოვერების მყოფისხეცე წყლის ხადეხილი დამქელი დახამოელი ხეი? მსხეხიერებისა არა გაციხა რა: ხად ქერდობა და ხად მსხეხიერება? მსხეხიერი მხოლოდ სევის ხაქერდაღის თუ ყოქსიდა, რადგანაც; ან შუნი ქხილვება იყო, უკვალო, ყოველის შემოქმედი, უმსხეხიერეხი და უკეთილგეხი, უხეხავი და გამართი ხიტიკობე ხეი. დაახ, მსხეხიერი იყო სევი ხაქერდალი ხილი, მდგრამ ან რადი სერდა ხეის ხადრალი სეუს: მისეუ უკეთიცი ბლომდა მქსიდა; მხოლოდ იმიტომ დავეროფს, რომ მიიქპარა. დაკრევილი ხილი გადავეკარე და მხოლოდ

უსამართლობა ვიგეძე: მოგეცათ ღხეხა, მე მაშინ უკელმართობის ხიტკბოებით ვიჯერე გელისი. თუცა ორიოდე მანც ნაეკბინე და ხერ-
წეკბორეულსა ვიგარსენი, რომ დანაშაულის გემო ქქინდა. და, აი,
ახლა გეკითხები, უფალი ნემო, რა ხიამოუხება უხდა მოეხიკბინა ნემს-
ქერდობას? მშეხიერებისა ხომ ნამდვილად არა ეცხო რა: არა, იმ
მშეხიერებას რადი ვგეტლისხნობ, რაც ნიშნულია ხამართლიახობის,
კეთილგონიერების, ადამიანის ქმედითი აზრის, მეხხიერების, გრძობე-
ბისა თუ ხიცოცხლის ცხოველყოფილობისათვის; მისთვის სრულიად
უცხო იყო ცის თაღზე მოციმციმე ვარსკვლავების, დედამიწის თუ
ზღვის მშეხეება, ისევე, როგორც მათი ბინადარი არსებებისა, დაეს-
რეკლებდოვ რომ ცეკლასი ერთმანეთს შობისა თუ კვლიმის უწევნი
მინაცვლეობით; არა, მასში ვერ იპოვიდით თვით იმ მქრქალი და
უღამდასი მშეხიერების ხასახსაც, რომლითაც ბიწიერება გვაცოქებს
ხოდმე.

13. ქელმადლობა ხომ სულის ხიმდღედ ახადებს თავს, მაგრამ
შეხა ხარ, დმერთო ნემო, ეველაზე უმდღეხი. რას მიელტვის პა-
ტიქსიეკარება, თუ არა პატეხა და დიდებას? მაგრამ მხოლოდ შენ
უნდა გეამდეთ უმეტეს პატეხს და გადიდებდეთ უკუხითი უკუხისამდე.
მრისხხე ძაღაუფლებას სურს შიშხა და მრწოდას გვისერგაედეს,
მაგრამ ვისი უნდა გემიხოდეს, გარდა დმერთისა? რა შეიძლება გამი-
ხტაცო ას დაუქმლო მის ძაღაუფლებას? ხად, რიდას, რახაირად, ვისი
მეშეობით? შეეკარებულის ხინაზე ხაკახეხი ხიეკარულის ექებს, მაგრამ
არა არის რა შენს გელმოწეალებასზე უნახეხი, და არ არსებობს უფრო
ცხოველყოფილი ხიეკარული, ვიდრე ხიეკარული შენი ჭეშმარიტების
მიმართ, რომელიც ეველაზე ნათელია და მშეხიერო. ცხობისწადილიც,
როგორც ჩასს, ხარბად მიელტვის ციუნას, მაგრამ მხოლოდ შეხა ხარ
ციუნის ხისავსე და ხისრედე. თვით უმქცრება და ხიდრიევე ხიმარ-
ტივისა და უმანკოების ხახელს ირქმევენ, მაგრამ რა არის შენზე მარ-
ტივი, ან შენზე უმანკო და უბიწო? რადგანაც ბიროტის ეველაზე დიდი
მტერი მისივე ბიროტი ხაქმეა. მცონარება ხომშიეთის ხერვილად
გვანევენებს თავს, მაგრამ მხოლოდ უფალში თუ ეპოვებთ ხომშიედეს.
ფიუქსებებს სურს ხიეხევედ და გახცხრომად იწოდებოდეს, მაგრამ
მხოლოდ შეხა ხარ უხრწნელი ხიტკბოების ხისავსე და ამოეწერავი
ხიეხევე. მფლანგველობა გულუხეობად ახადებს თავს, მაგრამ ეველა
ხიეკათეს მხოლოდ შენი გეიწეალობებ გულუხევად. ხისარბეს სურს ევე-
ლაფერს ფლობდეს, მაგრამ მხოლოდ შეხა ხარ ეოველის მფლობელი.
შური უხეჩაეხობას ეხწრაფვის, მაგრამ რა არის შენზე უხეჩაეხი?
მრისხანება შერისხიობას მითხევის, მაგრამ ვისაა შენზე ხამართლიანი
შერისხიებელი? შიში თავს დამკანკალებს იმას, ვისც უეკარს, და

ცდილობს ყოველგვარი უჩვეულო საერთოხისა თუ მოკლადნული უბედურებისხაგას დაიხსნას იგი, მაგრამ რა არის შეხთვის უჩვეულო და მოკლადნული? ვის შეუძლია წარუბრტყოს ის, რაც გიყვარს? ხადაა ხსნა, თუ არა შენში? მწუხარებას ისელებს ხისასეული ამის დაკარგვის გამო, რათაც; ტკბობდა მისი ხისარბე, მაგრამ მხოლოდ შეხა ხარ, ვისც შეუძლებელია დაკარგოს რამე.

14. ახე ირეყება ხელი, შეხგას გასდგომილი და შეხს გარეშე მძიებელი ამისა, რახაც; მხოლოდ მას შეძლეგ თუ იპოვის წმინდა და შეუბღადავი ხათი, რაც უქანვე დაგებრეხდება. ყველა, ვისც გაზგ-მორება, ახ შეხს წინააღმდეგ ადირედა, თითქის უქედმა გემსგავსება და უქედმართად გბადიხს33. მაგრამ თუთ ამხათი მსგავსებაც; კი იმას უწოდებს, რამ შეხა ხარ მოელი ხამკარის შემოქმედი, და ამტომაც; ვერავის ვერხად წავივა.

მაშ, რა მოიწინდა წემს ქერდობაში? ახ რთი ვბადივი უქედ-მართად წემს უყვას? იქნებს ის მხამისეხება, რამ მზაკერულად და-მერღევა კახისი, რამელხაც; აშკარად ვერ დაჯეპირისხირღებოდა? მო-სად მობიღის ქემწორიტი თავისეყვლება კი არა, მისი უდამდამი წრთილი მხბღავდა, რაკიდა შემქმელი დაეხეჯულად მეკეოებისა ის, რაც აკრძალული თუა, და ამრთავად, ყოვლისმძლეობის უბადრეკ ხატს ევლოდათავებოდა. აი, თუ გხებავთ, მისა, რამელთაც ბატონს გაკრბის და მის ღანღის კი ექებს34. ათი, ხრწნიღებავ, ათი, ცხოვრების ხამწინელებავ, ათი, ხიკვდილის ხიდრმეჭ განა შეიძლება ხახამიოების თუის ის, რაც აკრძალულია, მხოლოდ იმიტომ, რამ აკრძალულია?

VII

15. „რას მივავებ უყვას“35 მოელი იმ საგახსკრთას, რახაც; იმარხავს წემი მეხსიერება, და რის წინაშეც არ შედრეება წემი ხელი? მე შეგთყვარებ, უყვადი, მადღს შემოგწირავ და ვადართებ შენს ხახელს, რადგახაც; იმღენი ბორთება შემხდეუ და იმღენი უკეოურება მო-მირევექ შენს წყალობას და გულმოწყალებას ვემადღი იმას, რამ კისრთითი დაადნე წემი ცოდეები. შეხივე წყალობაა იხიც, რამ ხელი ამღლებხე აეკაცობაზე, არადა, ვის მთათელის, რამღენი ხიავის წადღხა შემქმელი ცოდევის უახგარო მოეყვარეს!

და მე ვმოწმობ, რამ ყველაფერი მომირევექ: ის ბორთებაც, წემივე წებთი რამ წაციდისე, და იხიც, რისი წადენაც; შენისა გულ-მოწყალებამ ადამიკვეთა. ვის, თავის უმწეობაზე დაფიქრებელი რამელი კაცთაგანი გაბედავს, საკუთარ ძალმოხედლებას მიაწეროს თავისი უმსკიება თუ უბწოება, და ამრთავად, მის გულში თახდათახობით მო-ხადღლის შეხი ხიყვარული, თითქის ადარ სჭირღებოდეს შეხი გულ-

მოწველება, რომლითაც მოეწვევებ ცოდვებს შეხდაში მოქცეულა? მას, დაე, სუ დამცხიებს კაცო, ვისაც უხსი და ვისც კეცდლაკეცა განბოქეც შეხს ხისხ, რიხი წველებითაც; თაგი დააღწია იძხს, რახაც ამ წემს მოგანებებხა თუ აღხარებებში ამოიკითხაგ: მე ხომ ხნეული ვიყავი და შეხ განმქერხი ახ, უფრო ხწორად, ხაშველება არ მოეცა ხნეულებას, უფრო დრმად გაეღლა ვეხვი წემს სელში. დაე, ამის გამო წემსაგომ, არა, წემსე მეტრადც შეგეყვაროს, რაკილა დიხხაგ, ვის დამიხხხა ცოდვთა კრთეხისაგან, და მიხელება, ვის უხდა უხადლოდღს, რომ თუთონაც არ გაება ცოდვის მახეში.

VIII

16. რახ გამოერნი, მე უბეღერი, რომ გავიხხეეი ახ, რიხ გამოც დღეს ხირცხვიდომ ვიწვი, მეტრადრე - წემი ქერდება, ხადაც; თუთ ქერდება მოიწონდა მხოლოდ და მეტი არაღერი? თაგითაგად ეს ქერდება; არარა თუი, და ეს არარაობა კიდეც უფრო მამადღებს და მარბადრეკებს. მაგრამ, რამღეხადაც წემი მამინდელი სულიერი მდგომარეობა მახხიებს, მარტო მე არახდიღებით არ წაყიღეხდი მახ. მამახადამე, მათი თახამწრახეულობაც მოეწარდა, ვისთახ ერთადაც ვიქერდე. დიახ, გარდა ხაკუთრივ ქერადობისა, ეტეობა, ხეგ რადაცაც; მოეწარდა, მაგრამ ეს ხეგ რადაცაც; თაგის მხრივ, არარა თუი.

მახცი რა? ვის მეტევის, გარდა იძხსა, ვისც ხათელს ზეწის წემს გულის და მის ბრეკლივ წამოწლიდ წველიადხა ფახტეგ? რა მითეულებს ვიყიქრო, ვიმხჯელი, ვიკვლით, თაგი ვიმტერი? მარტოდღეს ხაქერადლი ხიდი რომ მდომებოდა, ახ იძხს სურვილი მქიხიდა, რომ მხხლთ წამეტკბარეუქებისა პირი, ახდა იხცი; ხაკმარისი ვიყიდიყო, რომ შექმელი დავეხჯელად, მხოლოდ და მხოლოდ წემი ხომიღეუქებისათვის მექერდა, მარტოდმარტოც; ხომ შექმელებდი ამას? რადა ხაქირი იქეხიდა ამფხინებს დავეკამორებოდი, რომ უფრო გამემქმადრებოდა წემი უკუთერი სურვილი? მაგრამ რაკი ხაქერდალ ხილს არაყათარი ხომიღეუქა არ მოეხიჯებოდა, მამახადამე, წემთვის ეს ხომიღეუქა ხაკუთრივ ქერდება თუი, თახამწრახეულებთახ ერთად წადეხიდა.

IX

17. მახცი რა ვიქმის სელას ამ მდგომარეობან? რა თქმა უხდა, შავ დღეში ვიყავი; მთი უარეხი წემთვის, რომ ამ ხამხელებითათვის უხდა გამქელი. კი მაგრამ, მახცი რა შეიძლება უწოდოს ამას? ავის რახ გავეებს დახამწეღს? 36

ეს თუა გუდასი ხიცაღი, თათქის შიგ გუელში გუდაიჭიებუხი; ვიციხიდათ, რადგახაც; ვწქუქიდათ, და იმხვდროულად, კიდევაც; ვახიანდრეუბით იმ ხადის, ვიხაც; ადბათ, ახრადაც; არ მოკვიდალა, რომ სუეს ხაერთიდ შიგვექელი ქურდობა, და დახაშოვლიც; რომ გველი-არეუბისა, მისიც; არაუის დავიკვიქურებდა. ვერ გეწვევით, რაჭომ მხიამიფ-სუბდა ის ამბავი, რომ მარტოკის არ მოქურდა. თქუბ იმიჯომ, რომ მარტო კაცი ძეულად თუ გაიცხიებს გუდასხად. თქიცა ზოგჯერ კაცს შეიძლება მამისაც; აქვექუეს ხიცაღი, რიცა ხრეულად მარტოა, თუკი რადაც; ძღვსუ ხახაცაღი წარმიიდგისა ახ გაახსუხა. მე, სუქდა თაქად, მარტადმარტო არახდიდებით არ ვიქურდებდა, არა და არა.

აი, დსერთი სუმი, რა გუქმხელაი დღესხვით მახხივს ამღესი ხის წახადელაი მღვთმარეობა. მარტადმარტო არახდიდებით არ ვიქურდებდა, რადგახაც; ხაქურდაღი კი არ მიხდლაქდა, არამედ თუთის ქურდობა. მარტო რომ ვუთუდილიყავი, ქურდობაში ვერაუერს ვახ-აგიაზახაწიხს, და ამიტომ არც ვიქურდებდა. ი, მტრული მუკობრო-ბაც, სულის ვახეხამიქუდასიქელი ცოქუბაც, წუქული სურუდილი, რომელიც იმას მიუღწევი, რომ რაიმე აფხი სხუეს, მხილით და მხილით თაქუხაქვექვად, ხადისლით და ხადისხადხადროდ; დიას, რაიმე აფხი სხუეს, ვიქველგვარი პირადი ვამორსუხისა თუ შეურისიქების გომობის ვარუქუქ მღვრამ ხაქმარისხი ვიდაცამ წამიავრახტავლის - „წამი, გავათ-მახქხათი“, რომ უკვე გრცხუქინა, თუ სხუესხვით ურცხუი არა ხარი.

X

18. ვის ვახხისს უქველმართობის მხაქვერულად ხაწხულ-წახუქუელსა და ხაგრუხილ ხადროს? რაიღეს ბილწად ხაქვექრულად; არც მისი ვახხისა მსურს და არც; დახახვა. მე მხილით შეხ მსურხარი, ხასაროღიახიბობაც და უქახკოქობაც, პირმსუქინიერი შეხი მსუქიი ხათლის ციქციბით, უბღუბი ვხებთ რომ მოგვეღწევის შეხით მადიარისი. შექსში შექსიქული „თაქიხი პატრონის ხიხარულში შექის“,37 ადარახიღეს შე-დრექება და მარად ბუქხიერი თქუბა მარადიული ხიქუთის ხსუქუქვექულში. ხიჭაბუქისახს მე მოგწელი და ვახტიღექი, უქვლი სუმი, შორს ვიქავ შეხი ხიქვარისავან, და ამიტომაც ხილწარის ბუქვედ ვიქციო.

I

1. ჩვენი კარაგუჩისი; ეს იყო ხასრაცხიხი ხიჯარულით ხაჯუ კარდალი, რომელიც დედისა და გადმოსიდა. მე ჯერ კიდევ არ მოუვარდა, მაგრამ მოეწარდა ხიჯარული, და ფარული მოთხოვნილებით გატახტულს მეხიხლებითა წემო თავი, მეხიხლებითა იმის გამო, რომ ეს მოთხოვნილება ხაკმათ მსაგრი არ იყო. მე ვუძებდი წემო ხიჯარულით ხაჯასს, ხიჯარულსე შეეწარებული. მსჯელთა ხიმშიაღუ და მსჯელთა გ'ბა, ხადაც ყოველი ფეხის ხადოჯ'ზე მახე არ იყო დაგებული. მოხული შიგანი მეწვოდა შიმშილით: ეს ხელთერი შიმშილი იყო, და მხელით შენ შეგებდნო მისი დაცხრობა, უფალი წემო, მაგრამ მე ამ შიმშილის მოკვლა რაღა მსურდა, რადგანაც ჯერ კიდევ არ მოველუ ვიდი უხრწხელ ხაზრდას, თუქვა იმტომ კი არა, რომ ხადლითად მქონდა: რაც უფრო მეტად შიმშიდა, მით უფრო მეხიხლებითა იგი.

ამიტომაც წემო ხელი ხეული იყო, გარე ხამქარში დახოქული და მოწვალეობის მოთხოვნილი გლახაკით ხაწკალაობდად ხელგამქერი ილი, ხელი მისი ერთადერთი გახაკითი გრძობად ხაგუნობას დაცოცი გახლდათ. მაგრამ რაკი ამ ხაგუნებს ხელი არ აქონდათ, ცხადია, მათი შეეწარებაც შეეძლებული იყო.

შეეწარებდა და ვეწარებდით, - წემთებს ეს უფრო ხასეკვარი იყო, ვიდრე ხატრუის ხეულის დარეკლება. ხელთერი ხიჯარულით წმინდა წყარის გულისხმიის მწკორით ვამღერევი და ვხებდადუღუის ჯოჯახიუთი ხუნთქით ვბდაღავდი მის ხიკამამებს. ურცხვი, ურთი და უტოფარი, უხასღერო ამბობით ახახეხე, თავგანმოსებთი ვკითხობდი ხრთითი, დახეწული და მომხობლაგი მოხეწებებოდი ხადისს. გულისხმიათა მორეკში დახოქულს მისიდა შიგ ხაკმხრ-ხეაღიკავი. დმერთი დიდებული, რახარი ხადეკლს ურეკდი, შენი გულისწვალეობით, ამ ხატკობებს. მე ვეწარადით ფეხბარევიით მოქიპარებოდი გასცხრომის პირქემ დიდებში, დხებით აღვხილი თუ-თინევი ეიღებდი წამების ბორკელს და ხაწკალებს ვადეკვდი თავიანთი მხათით დაკედადუთ თგხეულაობას, შიმში, ძრწოლას, შერს, მრისხახე-ბას, განხეთქლებას.

II

2. მე გამოტაცა თუბრადურმა წარმოსტეგებმა, თუღწის რომ მოეხებდნენ წემიხევი ხედავხილობას და, ამრთადა, ცუცხლსე ხაგის ახსმდსეს. რატომ ხერს კაცს მწუხარებას ეძლეოდეს ხაგაღალი და

ტრაგიკულ მოვლესთან ჭერებების, თქმვა არამც და არამც არ ისეურ-
ეებდა პირადად გახეცავდა იხისი? მოუხედავად ამისა, მას, როგორც
მაქერებელს, დაახაც სურს თუთიხეუ გახიციადებს მწუხარებას, და
ხწორედ ამ მწუხარებით ტკბება. აი, უცხოური ხომლეკე ადამიანი მთ
უფრო მეტად დულავს თეატრში, რაც უფრო ხაკლებ დახვეუელთა
იმისაგას, რომ პირადად გახიციადის ის, რაც ხეუხახუ ხელება. რთვა
კაცო თავის ხაკეთარ ხადმობას გახიციადის, ამის ტახჯვა ქქეთა, ხევისი
ხადმობის განცდას კი - თახადმობა. მაგრამ რახართად უხდა თახაუდ-
მობდე დრახსატეულ გამოსაგონს? მაქერებელს იმიტომ კი არ იწვეუებს
თეატრში, რომ ხეუას დაეხმაროს, არამედ იმიტომ, რომ მწუხარებით
აღვიხოს, და ის მთ უფრო მადლიერთა ამ გამოსაგონთა აეტართხა,
რაც უფრო მეტად წეხს. მაგრამ თუ თახხეული ას გამოსაგონილი
უბედურება იმხართადაა წარმოდგეხილი, რომ მწუხარებას ვერ გო-
ხაციუევისებს მაქერებელს, ეს უკახახხეული მოქუარებთთა და დახ-
მდევა-გახებთთ გამოსადის თეატრთახს. ხილი თუ მწუხარება გო-
ხაციუევისეს, თეატრის დაუქახმხამედედად მისხეურებთა ხეუახს, და ხწორედ
ეს ახიკებს ხადმიუებახს.

3. მამ, ცრემლები და მტკიუეხეული გახციადები გეოეკარს? რა თქმა
უხდა, ეველა ადამიანს სურს ხიხარეული, ხადმობას კი ეველა გოურ-
ბის, თქმვა ის მახცი სურს, რომ თახამდმობეული ერეკეას; მაგრამ რაკი
თახამდმობა შეუქედებელია ტახჯუისა და მწუხარების გარეშე, ეს ხომ
არაა ერთადერთი მიხეხი იმისა, რომ ხიეკარეულით ექმსტკეალეუთ წეუ-
ილს? თახამდმობის წეარო მეგობრობაა. მაგრამ ხათ მიეეკავრო მას? ას
ხათ მიედისება? რატომ ერთვის მითეხთეუეუ კეკუბის წმად ხაკადს.
პირქეუში ვსებს ბობეკარ მორეეს, ხადაც თავისი არიეკახითეუ იეე-
დება, სურებს აქეეეს თავი ციურ ხიწმისდეეს? მამ, შორს თახამდმობა?
არამც და არამც! დაე, მწუხარება ხახდახს მახცი ხახურეული იეოს.
მაგრამ უფროხილდი, ხეული ხემი; უწმისდეურებას, მამა-პაპათა დმერ-
თის მიეარეეულებით უფროხილდი, დმერთიხა, რომელიც ქება-დიდებისა
და თავეახისციემის დირხია უქეხითი-უქეხისამდექ.

მე დდეხაც თახამდმობეული ვარ, მაგრამ მამის, თეატრში, მე
უხარობდი შეეკარებუელებთის ერთად, ვეებაატახილხი რომ ეეკერეკერე
ბიდეეს ერთმახეოს, თქმვა ეოეედეეე ეს ხევა არა იეო რა, თუ არა
გამოსაგონი და თეატრადეური თამაში. ხილი როდეხაც ერთმახეოს
ეერებთიდეეს, მოელის არხებთ ვიხირებდი მათ მწუხარებას, თქმვა
ორიეუ შემოსხეეევაში თახამდრად ვტკებუბიდი ამ ხაპირთხაპირო
გახციუებითა. ახლა მე უფრო მეტად მებრადეება ის, ვისც, თავისდა
ხამარცხევისი, ხაკეთარი ბიწიერებით ტკებება, ვიდეუ ის, ვისც
თავბეეს იწვეულის იმის გამო, რომ დაეკრო ხადეუისწერო ეეე-

მწარე ხაყოფიერ. ამიტომაც დასხავე უხსატეკები ხსხუვლით, მკვრამ თუთ ეხეც; კი დუთის წყაღობა თუ ნელს უკუთრებხსიას შუღარებთ, თ, დმერთი ნემსი, ხამსიელ გახსაცდელში ნემსი ერთადერთი თაქმეხაფარო, გახსაცდელში, რომელიც; ეფეული ეფეს ხაბოჯზე მქმექრეზბიდა, რიცა, ქქამდღღური თუთარწმებით აღხაეხე, თახდათახიბით გმონრეღობდი, რადგახაც; ნემსი გზა მიქვარდა, და არა შქები; მიქვარდა თაქსეუქვლება, მკვრამ ეს თუთ თაქსეუქვლება ატვროსიხაგას ვაქქეული მისხსი0.

6. არახაკლები ძღლით მიხიდაეუთ ექვლა თხ ხაქმსახობა, რამელიც; ხაპატიოდ თუღლებიდა; ვიცებობდი ვორექმზე, მისი დავხრეღლებული დავიდანარბითურთ, და ვხატრობდი წარმაცება მიმეძოქვების თქ, ხადაც; ხახეღახა და დიდებს მიხიდაე ხიცრევის ხარჯზე თუ მისხექქს კაცო. ახუთა კაცოთ ხიდრძევე, ამ ხეღდაეხილით კი თაქანთი ხიდრძეკით მიაქეთ თაქო. მე პირველი ვიქევი მქკერმქევეღლებიხს ხეღღამში და უხაღღური თუთ ნემსი ხისარეღი; ერთ რამედ დორდა ნემსი გაროხი თერი და გაბღღმისიღობდ თუქცა შქს ხიმ თუთ, ეუღლით; თაქო ხხეღებზე ეუერი მქმეღად მქქინრა და არაეუთარ მისაწიღებობს არ ვღეღბეღობდი „ამრეკოთ“ აღვირახსხიღ გასიხღამებში (თუთ ეს ხაბეღისწერი და ხაგაქერი ხახელი დახეღწიღობის ლიმქმღ თუთ მიხხეღი). მე მათ შორის ეცხიღობდი და, ნემსა ხამსრეცხიღიოდ, მრეცხეღიდა, რომ მსახიარი არ ვიქევი. თუქცა ხსიღახს მათ წრეშიაც; ეტროაღლებდი და, ახე გახსიხეკოთ, ზიჯაქერ კიღეუც; ვიქვობობდი ამ თაღეღახეღებობს, მკვრამ მათი ხაქციელი - უმსკო ახაღღეღების დაცისევა, შქერეცხიეოვა და ცორეება, მიხიდაე და მიხიდაე თაქმქეცეღვისა და ხაქეთარი ბორიგმისეუქრეიღობის დაკმაქოფიღების მიხსით, - ზისღის მქცხ არაეკერხ თქვეღდა ნემსიში. რა შქიღღება თუთ ამსზე უღრო ემსკიხეუღი? „ამრეკებზე“ ექეოთხ ხახელს ვერც; მითეღობდი მათიღის. მკვრამ ეს „ამრეკები“ და მაცორეხი ხხეღებზე უმღღ თუთთიხევე თეკებ თაღეღხაბბეუღისი, გარეეხიღისი და ცორეებღისი ბორიგეი ხეღლებიხს მიერ, მხაქერეღად დავეღბეულ მახემში რომ აბამღისი მათ, ეიხაც; თუთთიხევე უქვარდა ხხეღბიხს დაცისევა და ცორეებობ2.

IV

7. თ, რახიარ ხაღსში ეტროაღლებდი ჯერ კიღევე უხიღლი ქაბეკი, და თხ მქკერმქევეღლებიხს ხეღღიღებობს ექეუღლებიდა, რათა ხორცი მქმეღახა ხრეღიად ეფეკი, ქარაფმქეღელი მიხსიხათიღის და, ადამსარერი ამაიღებისა თუ ატვროსიეეკარეღობის დახაკმაქოფიღებღად, ხახეღღახოქქელი მქკერმქევეღელი გაემღღარიევი. გახსწაღის გატეკებხიღა გხით ხარეღამს, ბიღის და ბიღის, ვისზე ციცეროხიხს3 წიღ-

თან მიმოქცეას, ციკერონისა, ვისი ეხაც უფრო დიდ განცვიფრებას
აქვეყნებს, ვიდრე გული. ეს წიგნი, რომელსაც „პორტენსიების“
წოდებდა¹⁴, გვიჩვენებს ფილოსოფიას მიუკეძღვით თავი.

ციკერონის თხზულებამ ძირაყვეყიანად შეცვალა წემი სულიერი
მდგომარეობა, უედალი წემი, შენსკენ მოაქცია წემი დოცკები და
სრულად ახალი გუხი მისცა წემს აღაქმება თუ სურვილებს. წემოვის
ერთბაშად სათელი გახდა მოელი წემი ხახიების ამალება; ამერიდას
უნეკელი გხეებით მიუკეღვლი მხოლოდ უკვდავ ხობრძეს, და დარე-
მელი სელ-სელა ვეგებოდი ფეხსე, რათა კვდავ დაგბრეხებოდი¹⁵. არა,
იმტომ კი არა, რომ ეხა დამეხევეწა, რისთვისაც დღემდე ვხარჯავდი
დღედაწემის მიერ გამოგხეხილ ფეგლს (მაშის ცხრამეტი წლისა ვეკეცე,
მასწემი კი არაი წლის წის გარდაიცვალან), არა-მეთქი, კვდავ
ეიმორებ, ეხის დახეხევეწად რიდა წეკეირეკებდი ამ წიგნს, რომელიც
მისი კი არ მასწავლიდა, თუ როგორ უხდა მეტეკე სათქმელი, არამედ
მისი, რაც სათქმელი იყო შიგ.

8. თუ, როგორ მწევედა, დმერთი წემი, როგორ მწევედა და
მღაგეკეა მისი სურვილი, რომ მიმეტევეებისა ვეველივე მიწერი და
ფრენით მიმეშერებისა შენთვის მგრამ ის კი არ ვეცოდი, რას მიბ-
ირებდი. „ხომ შენშია ხობრძე“¹⁷, ხობრძის ხივეარეგლს კი ბერძნულად
ფილოსოფია ჰქვია¹⁸; ხწორედ ამ ხივეარეგლს ადაგხეხებდა წემში ეს
წიგნი.

არაბი ადამიანები, რომლებიც ფილოსოფიას მიეკებათ ხაცოხე-
ბლად იეყნებეს, და ამ დიადი, მიმხიბლავი და დირხეული სახელით
ცაიდაბენ შენიღბის და შეკლამბის თავიანთი შეკლამები. ციკერონ-
ის თხზულებამი დახახელებული და შხილებულია თითქმის ყველა
ამაირი ფილოსოფიო, მისი თანამედროვეებიცა და წისამორბდისიც,
რაც ერთხელ კიდევ გვიდახტერებს სელი წმდის კეთილმისურხე
გაერთხილებას, შენი ერთგული და დეკისმიხივი მახერის მიერ
გაცხადებულს: „ერთხილად, არავის გაცოხნით ხობრძის მივეარებთა
და ფეკე ხაცოერიო, კელთა გადმოცემებისა თუ ქვეყნის ხაწეხთამებრ,
და არა ქრისტეს თანახმად, რადგანაც მასში მკვიდრობს დეოების
მოელი ხეხება ხეკელებრივად“¹⁹.

მაგრამ იმ ხახად, შენ ხომ იცი, სათელი წემი გელისა, მე ჯერ
კიდევ არ ვეცნობდი მოციქულის ამ ხიტევეებს, და მახც ვტეკებოდი
ციკერონის თხზულებით, რომელიც შეგაგათხებდა, ეხა თუ ის
ფილოსოფიური ხელა კი არ გვეარებოდა, არამედ - ხაკეორივ
ფილოსოფია, და მისკენ ხწრადევის, მისი დაეყლებისა და მახთან
ხიარების დაეკებულ სურვიელს გვიღევებდა გულში. მხოლოდ ერთი
რამ ანელებდა წემს გხეხებას: შიგ ნახეხეებიც არ იყო ქრისტე²⁰,

ხილი ეს ხახელი, "შესი გუელმოწყდლების მეოხებით, უფჯალი ნესი, შესი ძისა დანესი მაცხოვრის ხახელი, დელის რიქისასი ერთად შესე-წოვე და შესეხისხლხორცე: ის დრმად აღიბეჭდა ნესს ბაქმეკერ გუელში, ახე რამ, ვერცერთი წიგნი, რაგისდ მომხიბლავი, დრმასწროვანი და დახეწილიც არ უხდა ყოყვითელი იგი, მოქლა არ-ხებით ვერ გასიტაცებდა.

V

9. ამრთად, გადვწევიტე გუელდახმით ნაჯჯდომილი ხადმრთი წერიდს, რათა შესახა, რა არის ეს. და, აი, მე ვხედავ, რამ უხად ქლე-მადღათათვის რაღაც გაუგებარი, ბაქმეკებისათვის - გასებამი-წეწვდამელი; იდექმდებით მისილი შესიბა დაბალი შესახელელით, რი-მელიც მით უფრო მადლდება, რაც უფრო მეტად შესიხარ ხიდრმეში. მე არც შიგ შესვლია შესემდლი და არც თავის დახრა, რამ ორთიდე ხადიჯი მისი წამელგა წიხ. ამ ხიტეკებს არაუფრო აქეთ ხაერთი ნესს მამხილელ გახცდახთხ, ერთბამად რამ დამეკეკლა, როგორც კი ხად-რთი წერიდს მოვევი ხელი: მისი დახრადაც არ მამეხეკლა, რამ ციცეროხის ბრწეხეკელე სტილისათვის შესემდარებისა21. ნესი ყოყონობა ვერ ერთიდებოდა მის ხისადავეს; ნესი მწერა ვერ აღწევდა მის ხიდრმეში; მართალია, მისი მეთხეკელი მით უფრო მეტად იხრდება, რაც უფრო მეტად მიიწევს წიხ, სუხტად იხევე, როგორც იხრდება პატარა ბაქმე, მაგრამ მე შესიხლებოდა ბადელური უხდილიობა და შედიდურად გაბღეხილის უკვე დიდი მეგობა თავი.

VI

10. ახე აღმოქმდი ქელმადღათა, ბორცეკელათა. ხორცის მახეერთა და ვბეთა შორის. მათი ხიტეკები „ქმმასის მახე“22 იყო, ხელეი წებოთი შესერული და შესეწოწებელი მარეკელების გროვა, ციდეკეულ ხახელებს რამ ქმნიდეს: უფჯალი დმერთი, იხეი ქრისტე, პარაკლეტისი23, სეგემშიმცემელი ნესი, სელი წმიდა24. ეს ხიტეკები ერთიად პირსე იქერთა, თუ ხიტეკები ვიქმოდა ამ უასრო რახა-რეხს, გაუთავებელ-ფმეწას თუ ქმწას: ჭემმარიტების სათელი არა ხათობდა მათ გუელში. წარამარა გათისხილეს: „ჭემმარიტება, ჭემმარიტება“, და ვის მოხივლის, რამდენს მქმნიხიებოდეს მასზე, მაგრამ ხისიხვიელეში ჭემმარიტებისა არა ეცხით რა. ეღობი იყო მათი მოხეგრება არა მარტო შესე, რომელიც ჭემმარიტად ხარ ჭემმარიტება, არამედ შესს მიერ შესქმილი საქაროს საწეხებზედაც, მე კი მმართებდა სურგი მექცია თვით იმ ყიღლიხოვონებისთვისაც, რომლებიც ხიმართლეს ამ

ბობდეს, ზერგი შექცია შეხდასი ხიჯარულის განსი, მასიი ნესი, უსხაეხი ხიკოეუ, მშეხიერებათა მშეხეუბაქ25.

თა, ჭემსარტებაქ, ჭემსარტებაქ აერ კიდექ მასიი მწარედ ცემსიანი შეხს განსი ხელის ხიდრმქმი, და ამ ყიღოსიოესხეხისხაგას ხომ ეერთახსიხა მქინდა წადებელი შეხსე ხიხიხი, მაგრამ ეს იყო მხოლოდ ფაქტი ხიჯეუბი, ერთაფად პირზე რომ ექერთათ, ახ მათი ერთიხეი და უხაშეულოდ ხეკლი წიგნების გროვასი იეხეხი ხამარხ-უღსი. მე მშიერი ვიევი და მხოლოდ შეხ მშეკელი მოგეკლა ნესი შიმშილი, თხიხი კი შეხს ხიჯეულოდ მხეხა და მოვარეს - ამ შეხს მშეხიერ ქმიხიღებებს მოავაზობდეს26, მაგრამ მხოლოდ ქმიხიღებებს და არა შეხს თავს, ახ თქვდა: შეხს პირეულ ქმიხიღებებს, რადგანაც პირეულია ხელაერ ქმიხიღებებს ეკოეხით და არა ამ მათი ხეეუღებს, თქვდა ცოქინი არიან და თეიხი გრძიეულ დიდღს გავავრქეუქ.

მაგრამ მე, შიერი-მწერეელი, შეხი პირეული ქმიხიღებების კი არა, ხაკეორიე შეხსკეს ვიდგვიდა, ჭემსარტებაქ, ვიხიეხიაც აეცხია ცეუღებდაობა და ცეუღიღების წრდილი27. მე კი წიხ მდლაეკედესი მოეღვარე ფახტახსიხით28 დაზეოსელ ხიხნებს. რა თქმა უხდა, უმ-ჯადესი იქეუბიდა მქეარებოდა ეს მზე, რომელიც ნეუხი თვალახიოეხი მასიე არხეუბობს ხიხამდეუელქმი, ვიდრე მოელი ეს ყაღბი განსიხაოეხი, თვალის მქეუობით რომ აცოქენებს ხელს. მაგრამ მე მასიე: შეეუქ ქეუოდი ხიხნებით მირთმეულ ხირაგს, და მეგობა, რომ შეხ აქა ხარ, თქვდა თხიე უხდა თქვას, რომ ვერაეოთარი ხამიეგუბას ვერ გან-ვოცადიდი და ვერ ვგრძიხობდი შეხს ხამდეიდ გემოს, ახე რომ, გადილის მავიერად უერო მქეად ვიმქეიდი და ვქტლეუღებოდი.

ხაქმელი, რომელსაც ხიხმარში შექმნილეთი ხიღმი, ზემიწეუ-ხით იმ ხაქმელსა პეაეს, ხიფხილექმი რომ მიერთმიეკო, მაგრამ თხ ვერ გეკიდებს მისიარეთ, რადგანაც გეკიხაეს. ეს ხირაგი კი არაერთი არ მავიხებდა შეხს თავს, ხახეღადობრ, თეუბს, რიკორიე: ახლახან მელაპარაკე. ეს იყო ფახტახსიგორიელი ხეეუღებისა თე ხეეუღთა დანღების გროვა, რომლებზე უერო ჭემსარტინი; არიან ხამდეიდი ხეეუღები, ნეუხი ხირციული თვალთ რომ ვხეუაეო რიკორიე ცაში, თე დეღამიწაზე; დაახ, ნეეს; თეეუ უხედავი მათ, რიკორიე ცხიე-უღები და ვრთხეუღები, და თხიხი უერო ხამდეიდსი არიან, ვიდრე ნეესს მიერ შეიხსეული მათი ხაქმებანი. თქვდა ეს უქახახეუღსი, თეი-ახითი მსრეე, უერო ჭემსარტი არიან, ვიდრე ეეკლა თხ ვარაედი, რახაც ხევა - დიღსა და უხახრეული, თქვდა ხიხამდეიდქმი არარხე-ბულ ხეგნებზე გამიეოქეასი ხიღმი29. მე კი სწორედ ამ ქმიერებით უხახრდიობდი და მიტეობა: ვერ ვიკლაევი შიმშილს30.

შეს კი, ნების ხიჯვარულია, რომელსაც ვერცხობა ნების უმჯობა, რათა მადონისებლებად იქცეს, შეს რაღაც ხარ ის ხიჯვლები, ცის თაქსისე რომ ცხელად, და არც მისი, რომლებსაც იქ ვერ ცხელად, რადგან უნობს; და მქარებიც; შეს შექმნიხი, და შესხ უხვებეს ქმნილუ ბათაშ მონის რაღაც შეკრატცხვს მისი. მას, რამდენად მონის ხარ ამ ნების ფანტახსებისა და იმ ფანტახსგაერთიელი ხიჯვლებისგანაც; რომლებიც; ხაერთოდ არ არხებობენ. მასზე უკრო ხამდელისი არის არხებულ ხიჯვლთა ნების მერ შექმნილი ხაჯვბისი, ხოლო ამ უკრ- ხსხიქლთა რაქვლის ხარისხი გაცხლებით ხაჯვბისა, ვიდრე ხაქონთე ხიჯვლებისა; მაგრამ ვერ; მათ ვერცხეთ ისე, რაცა ხარ შეს, რადგან შეს ხელად; არა ხარ, ხიჯვცხლეს რომ ახიქებს ხიჯვლებს, ხელა, რომელაც; მასზე უხვობხია და უხამდელიხი. შესა ხარ ხელთა ხიჯვცხლუ, ხიჯვცხლეთა ხიჯვცხლუ, თვითვცხლადიშ და უცხვლელი, ხიჯვცხლუ ნების ხელისა.

II. ხად თუქ მასის, ან რამდენად მონის თუქ ნების? ხადლაც; ვადკარეკელში დაცხვლებითა და იმ რეხაც; კი არ იმეკებდეს ნების, რომელსაც; დარებს ვერცხიშ. რამდენად უხვობხია ვრამცხეკისებისა თუ პიქების არაქბი მოელ ამ ხაჯვურზე. მოქნია, რომელაც; ვეხსატახს მექვას, მექრისაზე უცლთი რომ მოქრისიშ, რა თქს უხდა, უკრო ხსხარეკებლია, ვიდრე ანუხი ვამისაგონი ხეთი უღვქვცის შესხებ, ათხსხარად შექურდი აქვდითის ხეთი მღვთისი მხგავხადიშ, რომლებიც; ხაერთოდ არ არხებობენ, მაგრამ ისთი დადუქვა კი შექვდითათ, ვხაც; მათი არხებობა სქამს. დუქვები და პიქნია, ნების აწრთი, ხამდელი ხსხრდია. რაცა იმ დუქვებს ვეხსელთბდი, ხადაც; მექვას მექრისაზე უცლთი მოქრისებებს, ხელაც; არ ვარშქვებდი ვიხეს ამ ამის ხამრთლქში, და არც; იქ თვითი მქამდა, მაგრამ ვის მოხულის, რამდენი ხევა ხამდელი მორშქვებთა. ვამი ბედქრელს რა უქვდითათ ხაჯვურებთ ხამდელსეს უკრთხეთის ხიდრმქში, რადგანაც; ჭემსრატება მქურთია და დუქვებლად ვიდრე- ვიდი მოხვებს; შეს ვიქბდი, უკრთი ნების (ახსარებს ვიქვებთი, უკრ კიდევ მასის რომ შესწვადუ, რაცა აწრადაც; არ მოხვითა ადხარების თქს), დაახ, შეს ვიქბდი, მაგრამ ვიხების ხის კი არ ვიქვებდი ვერს, ვიხებთა, რომლითაც; ვამსხხევექ ცხიველებისგანს, არამდ ხორციელ ვუღვთოქმთა კანხსს ვიქვრადელი. იქ შექვრუ ხიჯვ- მისის თუქთა იმ ბრთქვა და მქვასა ქვას, თუხი ხხლდის წის რომ 'ხის და ამბობს; ვიქვებდი რად მითრეთ, აკქრთელი ვადამდელი პერი, ცქბდილა მოპრელი წიქლი"36. მის მაცხელა, რადგანაც; დარ- ხხა, რომ მოღვასად ვარე ხამრთში ვიქვე დხთქმელი, ნების ხორ-

ციელ თუჯალზე დამოკიდებული და იმ საქერდალი პერის ხარბად მკობხელია, რომელიც სახეთქედ მოსიგლა.

VII

12. ახნადაც არ მომდითა, რამ არის რადაც ხევა ხა-
ხამდეოლე, რომელიც ჭკმწარბეად არსებობს, და ამიტომაც დად გამ-
ჭრთახობად მოძახლა კვერი დამკერა იმ ბრთვე მაცურეთრთათვის, მის-
ველებს რამ არ მახლეულებს კთხვეებით: ხათადი თლებს დახაბამს
ბორბეება37, ხეულის გარხში ხომ არ არის მოქცეული დემრთა, აქვს
თუ არა მას თმები და ფრხხილები, შეძლება თუ არა ადრად-მართლად
მოგახსნელს ის, ვისაც ერთდროულად რამდენიმე ცოლი აქვს, ვისც
კაცის მკვლელობა, ანდა მხევერბლად სწორაქს ცხეველებს38. იქ
უქცხა და უქცარს თაგზახს მოხველა ახათრი კთხვეები; ამიტომაც
თუ, რამ სერგს ვაქცეული ჭკმწარბეებას, თემცა მეგთხა, რამ პირ-
დაპირ მისკეს მოვბოჯება. რა ვიცოდა, რამ ბორბეება ხევა არა
არის რა, თუ არა ხიკეთის უქხილიობა, ხიკეთის დამცრობა და დაქ-
ხება სრულ გაქრთბამდე39. რა უხდა დამქხახა, თუკო ხემი თუელი
ვერბეურს არხველა ხეველებს მდინა, სულის თუელახაწიერი კო ფახტახ-
მებით თუ შესოფარბეულია.

იმის ჯერ კიდევ არ ვიცოდა, რამ დემრთა სუელია, და მას არა
აქვს ახიები, რომლებიც შეძლება სიგრძითა თუ ხიჯახით გააზომოს;
რამ მისთვის უცხია ხიდიდე, რამდის ნებხილიერი საწილი მოელ
ხიდიულზე ხაკლებია, ხილი თუ ეს მოელი უხახსრულია, მამის ხახ-
რული ხიჯეკით შესახსხვერბული მთხი ეხა თუ ის საწილი უხახსრუ-
ლობაზე მკონე იქლება და, მამსახადამე, ადრაც მოელი იქლება ვველგახ
და ვიველთთვის მოელი, რიგორც სულია, ას რიგორც დემრთა40. ხილი
ის, რაც არის ნებში, რთხი მეთხებთაჯ ვარხებობთ და რახველაც
ნებხიას მოსართობთ მართებულად ბრძახებს ხადართო წერილი: „ხბრად
დმრთხია“41- სრულიად უცხობი თუ ნებთვის.

13. იქ არ ვიცოდა სამდეულია, მისიგანი ხამართლე, რომელიც
ნეველების მიხედვით კო არა მხეველობს, არაქედ ვიველხისმდე დემრ-
თის მართლად გამრბეე კახიხის თახახხად, ცადკვეული ქვეჩიებისა თუ
ეპოქების მიხედვით რამ განსახვერბავს მათ შესაბევეის
სხე-ნეველებს42, თემცადა თუთათს ვველგახ და ვიველთთვის ერთა
და თაგეო. ამ კახიხის თახახხად, მართლანი არათ აბრახის, თხაკო,
თკობი, მთხე, დეკითა და სხეანი და სხეანი, ვისც დემრთის თაგხი
პირთ უქხა. ადა პირიქთა, თხიხი უმართლანი არათ უვეკთა თუჯალში,
დღევერბული დღის მიხედვით რამ აფახებენ ვველდეურს და თაგახით
სხეობის ხაწითთ ხომივეს ხვერთიდ სხეობას43. ეს იმსხ პეგახს, კაცისა,

რომელსაც არ იცის, ხად რა აბჯარ-აბგარი მთორგოს, თავსე ხ-
ბარკელი ნამთოფხატოს და ფეხი მეხარადში სტეკოს, შეძლებ კო
დრეკისებას მოსვენს, ეს რა ჯარათაო; ახად იმის ავამყოთოს, რომ ამს
თუ იმ დღის მთორე ხახუვარში, რომელსაც უქმელაა გასოცხადებულა,
ვაჭრობის სება არ მოსტეხ, მამის როდესაც; იმავე დღის პირველ ხახუ-
ვარში ეს სებადაროელი იყო; ახ კდევე რახხეა ველარ დათოკის იმის
გამო, რომ ერთხა და იმავე ხახვში პრახხუვარეში თავის სებასე
აგროადებს ტურტელს, რომელსაც; დეხის მწველ ახლახაც; ვერ
გაეკარება, ხელა ხაჯინბინში აკეოებენ იმს, რაც ხახადელი თახში
აქრბადელათა; როგორ თუ ერთხა და იმავე თახში ვეელას არა აქეს
ვეელაერის კეოების სებაო.

გახა ამის არა პგავს იმინი ხაქციელსაც, ვის ავამყოფახაც
იწვევს ის გარემოება, რომ თდეხლაც; მართალ კაცს პქახდა იმის
უფლება, რაც დღეს ეკრბადება? რომ დმერთმა, დრათს მოთხოვნების
შესაბამისხად, ზოგს ერთი რამ უბრძხა, ზოგს კო მთორე, თუმკალა
ერთხაც და მთორეხიც ერთხა და იმავე ხამართლიანობას ემონიოდუ-
ბიან? ახე, აბჯარ-აბგარი ერთი და იმავე კაცის სხვადასხხეა ახის -
წიგის, მკლავის, მკერდის და სხვა მახათათ ერგება; ერთი და იმავე
ღღის პირველ ხახუვარში შესამდგებელათ აკეთო ის, რაც მთორე ხახუ-
ვარში დაუმკებელათ; ერთი და იმავე ხახვლის ერთ-ერთ
კეოხე-კეხტელში სებადაროელი და ხაბრძახება იმის კეოება, რაც;
მთორეში აქრბადელათ და ხახუელის დორხად თოყლება. მამსახადამე,
ხამართლიანობა სხვადასხხეანათრად და ცეკადებათ? არა, მაგრამ დრო,
რომელსაც ის განაგებს, სხვადასხხეანათრად მიედინება, ხწორედ იმი-
ტომ, რომ დროა. ავამთხებს, რომელათა ხიცოცხლეც ეხადეს
მწწრავლწარმდელათ, არ შეუქლიათ გარდასეველ ეხოქათა წესროგო თუ
უცხო ხადხების ცხოერების წესი შეუქწინის მათოკის ცხობელ წეს-
როგხა თუ ცხოერების წესს. მაგრამ რაცა ხაქმე ერთ კაცს, ერთ
დღეხა თუ ერთ ხახვს ეხება, აქ მათ ადგილად შეუქლიათ შეხამისის,
რა შეგეერის ამს თუ იმ ახის, ამს თუ იმ ხათის, ამს თუ იმ კეოხეს
ახდა პრახ; ზოგი რამ მათ ავამყოფებას იწვევს, ზოგს კო კენრს
ქმრავეს თახხინობის ხამსხად.

14. მაგრამ მამის არ მესობდა ეს ხამართლე და არც ექრბადელ-
ბას ვაქციელს; ეოველმხროე ხაგროხობი იყო და თვალში ხაჯესი, მე კო
მინიც ვერ ეხედავდა მას. რაცა ზეხირად ვეოხეულბობი დეექსებს,
უფლება არა მქახდა იქ ხამერთი სებახინოერი ტერფი, ხადაც; მთოქროა-
სებადა; სხვადასხხეა სახინი სხვადასხხეა ტერფის მოთხოვედა და სებახ-
მოერ დეექსში თვითველ ტერფს თოვისი ადგილი პქახდა მიხეხილი. მა-
გრამ დეექსთწეობის ხელთეხება, რომელსაც; მე ვეუფლებობი, ერთ-

დროულად მოიცავდა ექვლა ამ წესს და ერთ შემთხვევაში ერთი რიდი იყო, მეორეში კი - მეორე. მე კი არ მიხიდა, რომ ხანროთლიანობა, რომელსაც ემხატვრებიდნენ სეკი კეთილი წინაპრები და წინდახები, ღვიწხოწოდის ხელთუქებაზე გაცდილებით უფრო დაადი და სახელუბრეთი, ერთდროულად მოიცავდა ექვლა ადოქმას. თავისი არხით მარად უცვლელი, ის სხვადასხვა დროებას ერთმანად კი არა, თუთუქვს (ჯალ-ჯალკ) უწებება მის შეხატვის წესსა და რიგს. მე თვალდახიდა კი ექვლიბდი სეკის ღვთისმისაჲ წინაპრებს, უფლის გახმობითა და ბრძახებთ რომ იქებებდნენ თავიანთი დროის კახიებს და ღვთაებრივი გამოსცხადების წყალობით წინაწარმეცველებდნენ მერმისხ44.

VIII

15. ვახა ხადიქ ახ თღესიქ უხანროლი ყოფილა მცლება: აკვივრადეს უქალი დმერთი შეხი მოელი შეხი სეკით და მოელი შეხი გულისთ და მოელი შეხი გოხებთ, და გოქვრადეს მოქვახი შეხი, ვოთარცა თავი შეხი? 45 ახდა არაბუქებრივი, ვოქვათ, ხიდიმური ცოდვა ვახა ექვლგახ ზახს არ თქვედა და ხახჯულის დარხად არ იყო მისხეული? ექვლა ხადის რომ ამ ცოდვით შექვდალა თავი, ექვლასი ღვთაებრივი კახისი თახახსად დახახებდნენ თავიანთი დანახსეკის გამო, რადგახაც; დმერთი ანსარი უროთროთმხათვის რიდი შექექნია თხინი. ეს არღვექს დმერთისა და ადამიანების უროთროთმხათობახაც, რადგახაც; დმერთის მიერ შექქნითი ბუქება თღვალება გოქვექვმაროუბელი ვხებთ.

რაც შექება დახახსეკის და შექვადებებს, რომლებიც; ადამიანთა სხე-სექველებებს უპირისპირებდას, ყოველსათრად უხდა ექვლათო თავიანთი აუცილოთ თხინი, ამ სხე-სექველებათა სხვადასხვაობის შეხადამისად. მოქვლახიხა თუ უცხოელის ვინი ვერ უხდა არღვექვდეს სო-სოვადობრივი ხელშეკრულებას, გახმტკიცებულის ხახელმწიფის წეს-წყობილებითა თუ ხადისი სხე-სექველებით: ყოველი ხაწილი, რომელიც; არ ყოახსიქება მოქვს, მახახათ. მაგრამ თუ დმერთი გვიბრძახებს ხაყიდითო რადაც; მხეთი, რაც; ეწინააღმდეგება ამა თუ იმ სხე-სექველებას თუ დადგუხილებას, მისი ბრძახება უხდა აღხრეულდეს, თუხდაც; ახე არვის არახილდეს მოქვექულით. თუ ეს ადოქმა დავოწვევბას მოქვა, ის გახახლებულ უხდა თქუხ, ხილო თუ დაწებებელი არ არის, უხდა დახერგოს. თუ მეუქს უქვლება აქეს თავის ხამელოში იმ-სარი ბრძახება გამოსეკეს, რომლის მხგაჲხიც; არც; სეკას და არც; თუთის მას მსახილუ არ გოქვიდა, და ამ ბრძახების აღხრეულება არავის ყოველება ხახელმწიფისა თუ ხახოვადობის ხაწინააღმდეგო ქსელებად,

პირიქით, ხვორედ მისი ადგიხრეკლებლობა მოხსენივ დახაზსკუდავ, გჳსა მით უმეტეს არ გუჳმართებს უჳოჳმსიოდ უჳსორნიღლებიღეთ დმერთის ბრძახებახ, რადგახაც; ხვორედ დმერთის ეჳკლა თაჳისი ქმნიღების მბრძახებელი. ადამიანთა ხა'ხოგადობაში სუბისიერი უღდაბღეხი ძღღაჳუღლება უსბღღეხს ეჳქმნღებარება, ხამქართში კი დმერთის უსხუაჳი ძღღაჳუღლების ერთბირიღებელი მქრობღელი.

16. თგოჳე თჳქმის იმ დახაზსკუდავ მოხმროაც, როცა ცუდიღობჳ რამიჳ აჳისი, შუერაცხიოჳთა მოჳქნის, ახ უხაზროდოდ მოჳქცხის მოჳკახს. შუერისიღების წუერვილი მტრის წახადმღეგ აჳქნებს მტერს; ხიდიღრის მიხეჳქის სუერვილით ეხიღდი ძარცუაჳს მგ'ზაჳრს; შიში იღის მიხაკღადვად აღმრავს მხღაღსა და ჳაბახს, ვიხი; ეშხია; შუერი მღადარი კაცის ხიკღიღის ახატრუბისეჳს დატკახ, მღადარს კი - თაჳისი მუტოქისახ, რამიჳსაც; უჳროსიხ, ვითრე გამოცოღღღეხი, ახ თგახუგბა იღის გჳიღი, რამ მისი შუეროქი არახაკღეხი ხიდიღრის აატრისი გახდა; ახუთახუჳ სუერვიღს თჳქჳს სხეისი უბღღერუბით ტუბობა ვღადატრონთა ბრძიღების მჳჳერუბღღღში, მოჳქნის აბუხად ამღღეხთა და შუერაცხიოჳღღღათა სუღში. ეოჳღღიჳე ეხ სხეა არა არის რა, თუ არა ცოღღის ეღბარტუბი, ეხიღღეს ხვორავად რამ თ'ხრღეღბიხ მბრძახუბღღობის, შუერის თუ გრმნიღღეღობის გჳჳქჳღმართუბღღ სუერვიღთა პიხიჳრ ხიღავსუქ16, სუღღერთი, კაცი ერთი მათგახის მიხა-მიხნიღღი ხღეღბა, თრისა თუ ხამიღეხი ერთად. ეხაა ეჳჳოური ცხიოურუბა, ეხაა ცოღღა, რამიღღიც; არღღეჳს, დმერთი სუღი, უსხუაჳი და უტკეჳი, შუხი ახმნიანთი არჳის პრმისიას, შუხი დეჳჳიღიღის პირეღღ ხამხა და შუღი მომღღეხი მცხეღბახ. მაგრამ ვის რა უხდა გჳეხის, რაკიღა უხრ-წხეღი ხარ? ვის რა უხდა ხეოღღის შუხს წახადმღეგ, რამ რამი ჳა-გაკღღის? თუ სხი, მიხიღიღი იმხიოჳის სხი ადამიანეჳს, რახაც; თიხი თაჳიანთოჳე თაჳის წახადმღეგ ხნიღღახ; თუთ მს'მისაც; კი, როცა შუხს მისმრო სეოღღაჳეჳს, თიხი ხაკუთარი სუღის წახმე გჳეღღახიღბიხ მქრუხეღღეღად, რადგახაც; რუჳიხი და ბღადღაჳეჳს თაჳიანთ ბუჳეღბახ, რამიღღიც; შუხ შუერუჳეღელი და შუერუბღღღაჳი შუქქეჳი; ჳიხს, ბღადღაჳეჳს, როცა ხარბად მიჳღღეღიღის იმხს, რაც სუბღადართუღათ, ახ აჳროსღღეღთი ხიღის არამღეჳებროჳი სუერვიღით თჳქიხ; როცა ხიტრეჳთ თუ ხაქმთ გჳმობჳს, რახაც; სხეის ეჳრღაჳეჳს დჳჳარქმეჳთ, თუ არა „ღეჳის წახღღეღახ“48; ახ როცა ადამიანთა ხა'ხოგადიღბისიღღახ გამღღღარნი თაჳი-ანი კარნაკღღიღღსა და უბადრეჳე წრეჳს შუქხაროახ, მარტოღღღეს თაჳი-ანი მღღრეჳეღღეღების, თაჳიანთ ხიკღარუღისა თუ ხიუღღეღიღის ანარა შოჳიღღი.

აი, რა მიხღღეჳს შუღღეღად იმხს, რამ შუერუგს გჳქცეჳს ხიციოცხ-ღის წუაროხ, ხამქაროხ ერთადერთ ჳქმნრობ შუქიქმეღს და არხთა

გამრიგებს, რათა თავიანთი ქვემდებარებით აღძრულნი მოეღოს ერთობას გახედვებს და მის ხელკლად ხაწილის მისიელებითი მოღვაწიობა და ერთობა აღიარონ. ქვემოდრეკული გვითხმისათა, — აი, ერთადერთი გზა, რომლითაც უკანვე გიბრუნდებით, და შეს გვეწმენდ ნეკი უკუბრუნო ნეკებისაგან, კეთილმოწველუ და მდამბეული იმთა მიმართ, ვისც თავის ცოდვებს აღიარებს შეს წინამე; ეგრში ნაგებნის ბორც იღვადებულთა სრალი და ნეკიეუ ხელთ დადებული ბორცელებსაგან გვათავისუფლებ, მაგრამ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ შეს წინამდევ არ აღვმართავთ ყაღბი თავისუფლების რქსა49, მეტის მოხვეჭის ხარბად მოხერხესი, ყველაფრის დაკარგვა რომ გვემექრება, და ნეკიეუ ხაქორების უფრო მეტად მოეყარესი, ვიდრე გვიყარხარ შეს — ნეკი ხერთო ხიკეთი.

IX

17. ამდენი ცოდვის, დასაწმენდისა და უხამართლობისაგან უხდა გახეგისხევეთ იმთა შეცოდებანიც, ვისც ნელ-ნელა მოიწვეს წინ ხიკელის გზასე. თუ მართებულად გახეგხათ, მთა ხმირად სკმობეს სრულქმნილების თვალსაწინით, თქვა, იმავედროულად, კიდევაც აქებეს ხილმე, რადგანაც ხამერმისოდ კეთილი ხაქორების გამოსვლას გვიბრუნებთ, როგორც მწვეხელ მოღვაწე უკუბრუნო გვიბრუნება უხე მოხაველს. სოგერთი ხაქორული შეცდამისა თუ დასაწმენდს სგავს, მაგრამ ცოდვად ეს არ ნითვლება, ვისათვის არც შეს შექორაცხგყოფს, უფალი დიერთი ნესი, და არც ხაწიგადობას. ახე მსგავსთად, როცა კაცი, თავისი დროის მოთხიეებისა თუ ვითარების შესაბამისად, გომდებთ იქნეს ხარხებოდ აქცილებულ ხაგებს, ვის შეუძლია დაბეჯითობით ამტკიცოს, რომ მანინდამანინც ხიხარბეა ამის მოხენი? ახ კიდევ, როცა კანთხიერი ხელსუფელნი გამოსწორების მოხნი. სჯიან ვინმეს, ვერ ვიტყვით, თითქოს ამ ხიკორეს ხავექსლად ეღის იმის სურვილი, რომ რაიმე ავხის განსახაველს.

ვის მოთვლის, რამდენ ხაქორულს ხაგობად და ხამრახხად მოინეეს ხელსი, შესი მოწმობით ეს თვეუ ხაქორული მოხაწიხია, მანინ რადეხაც ესა თუ ის ხაქორული, შესი მოწმობით ხამრახხად რომ შეგირაცხავს, ხელხის თვალში ხაქები ნისხ. ეს იმიტომ, რომ ერთი და თვეუ ხაქორული ხმირად ხელ ხეადახხევა ხახთ წარმოგვინდება, ხილა იმისი ფარული სრახევა, ვისც ეს ხაქორული ნიღისა, თვეუ, როგორც ცადეველ გარემოებათა დამთხვევა, ნეკიების სრული თვეუ მდებობათა მოცულია.

მაგრამ როცა შეს მოელთხებულად რადაც, უხეველი და უცხორი ხაქმის ნაღესხ ბრძახებ, იმდენად უცხორისა, რომ უწინ თვითთვეუ

კრისტიანული მისი, და დროებით ხაივქმდოდ ისახეჲ შეხი ბრძანების
მისეჲს, ბრძანებისა, რომელიც შეხადლოა, კიდევც; ქრისტიანული
ბოდეჲ ადამიანთა მოცქეპული ხაზოგადობის ცხივრების წესს, ვის
შექმდოა ექვი შექმნარის მისში, რომ შეხი ბრძანება უხდა შესრულდეს?
რადგანაც მხოლოდ ის ხაზოგადობაა ხამართლიანი, რომელიც შეხს
ბრძანებას ასრულებს. სეჭა მათ, ვისც; იცანს, რომ ხაწორედ შეხა ხარ
ამ ბრძანების გამცემი. ვიხადან შეხი მხახურნი ექვლაფერს აქვებეჲ
მისხივის, რათა გვიხეხის, რა არის ხაქონო ხადლეხიოდ და რა -
ხამერმისიოდ.

X

18. მე კი არ ვიცოდა ეს და ამოცომაც; დავეცხიოდა შეხს წმიდა
მხახურთა და წინახაწარმეცქეპულთ. მხარამ რა შექვჯი გამიოდა ამ ხი-
ცილისა? მხოლოდ ის, რომ თუთისეჲ ამოგეჲ ხაციხად; თანდათახითი
და ხელ-ხელა მიმიეყახეს ეოვლად უახრო რაწმენამდე; ახე მხაგალითად,
მარაწმენებისეჲ, რომ მოაწეკვტილი დედვი ტონის, თხევე, როგორც;
დედვის ხე, და ორივენი რისხნაირ ცრემლებს აურეკვეხეს; ხილი თუ
რომილითუ „წმიდანი“ შექმნს ამ დედეს, მისი ხაქეთარი კი არა,
ხეხი დამხამავე ხელით მოაწეკვტილს, შექმეული ხილი მის შიგასს
შექვრეჲ, დოცვისას ხლიკის დააწეკვტისეჲს და ააწაწინა ახეკლისეჲს,
ან, უფრო ხაწორად, დუთების ხაწილაკებს ამოადოიხეხს50; უხეხახეხი
და კამმაროტი დუთების ეს ხაწილაკები ხამედასოდ დედემი ხარხე
ბოდიხეს, „წმიდა რაქეკლთ“51 რომ არ გაუთავისუფლებთათ თაქიანთ
ქბილებით და ხაწლადეკბით.

მე უბედურხაც მწამდა, რომ მის ხაქეფათა მიმართ უფრო
მოაწეკვლე უხდა თუ, კიდრე ადამიანების მიმართ, ვიხივისაც; თხი
მოაწეკვტის. და თუ მისერი (რა თქმა უხდა, არა მხიქეკვლი) ორიოდ
დოქმსხა მოხივდა, ხემის ახროთ, ეოველი დოქმისათვის თხი დირხი
კოქევი, რომ ხიკეტილით დავეხაჯკით52.

XI

19. და შეხი „ხეკით ხამომიწოდე ხელი“53, ხამომიწოდე და ამ
უქეხეითდან „ათგაცე ხემი ხელი“54, რიცა ხაბრალი დედანემი, შეხი
ერთგული მხეკალი, უფრო მოწარედ დამტარიდა შეხს წინამე, კიდრე
მეკდარ შევილებს დახტონის ხეკამწარეკელი დედები. რადგანაც
თავისი რაწმენისა და შეხგას ხადობე ხელის წეკლითთ თვადხათოდ
ხედავდა ხემს ხიკედილს; და შეხი შეხმისეჲ მისი გოდება, უფადო,
შეხმისეჲ და ხიხდით არ დახედე მის ცრემლებს, დახადეკბით რომ
აურეკვედა და უხეად რაწეკვდა მისას ეოველგას, ხადაც მუხლმოურდო

ლოცულობდა და შეწევას გვეუბრებოდა. დაახ, შენ შეხისიხე მისი გოდება. მას, ვის მორეკლთა თხ ხისხარი, რომელმაც; სხეოსართად ახეკამს იგი, რომ, ბილას და ბილას, დათახსნდა ერთ ჭერეკემ გვიცხოვრა და ერთადვე გვეხადიდა, რახედაც; დიდხასს ცივ უარს მქეცხებოდა, ხეის ხაშხელი ცოთიღებოთა და დუთხმეცობღებოთი შეძრწეხებულა. ეხისხრა, ვითომ ვიცარხე მღვარს მორახდლოდა უცხო ჭადეკა, ხახეხე ხათელი რომ გადახდიოდა, და დამდომ უთხრა უხახოთა და ურეოსს, რა გაწეხებს, ახ ვეველდე ახე გუღამისხეხით რარომ ტართ; თახაც; სხეთი იერი აქსიდა, თათქის ამის გავება კი არ ხერდა, არამედ უხდიდა სეკემი ეცა მისოთს. დუდახემსა მორეკა, შედლი მელეკება და იძს დავტართო. ჭადეკა ურნია, დამქედლი, ცრემლი შეისრე, ვერადღებთ დაეკვორდი და დახახხე, რომ ხდაც; შეხა ხარ, იქვე იქება შეხი შედიოცო. დუდახემი შექობრეხდა და დაახახა, რომ მის გვერდთ ვდგავარ, იძვე ვიცარხე.

ვის მორეკლთა ეს ხისხარი, თუ არა შენ, მოწეადედ რომ მორეკლე მისი მგლოთართე გუღამის ვეუქეს, დმერთო, კეთლი და ვიფდისმდეო, სხე რომ სრეხავ ვეველა ხევეგახხე, თათქის ხევა ხასრეხე-იგი არა გქობდეს რა, და თაგს დაქკასკალეს როგორც; თუთოქესს ცად-ცადეკი სხე სევექლადს ერთად.

20. ახ ეს როგორდა მოხდა? რაცა თაგისი ხისხარი მიაძმო, მე შევეცადე ხემებრად განმქარტა ხეხების ახრი და ვეუთხარი, ხახის ხე წარიკვეო, ხდაც; მე ვარ, შეხც; იქვე იქები-მქოქ; დუდახემი არც; კი შევეოქსხებულა, სხე მოთოე: არა, მე ვე როდი მქეწვა - ხდაც; თხ, იქაც; შეხათ, არამედ, პრითათ, ხდაც; შეხა ხარ, იქვე იქება თხიკო".

ახხარებახ გეუბხები, უედალი: თუ მქეხიერება არ მდაღარებხ, ვის იცის, რამდეხეკერ მიაძმნია ეს ხისხარი, - შეიღხე თაგადეკლეული დუდახემისათვის შენს მორეკლე მახეხი. რახას ხემსა ედამს, მაგრამ ხაკთოდ დამოჯერებულმა განმარტებამ ვერ შეადებია, არამედ მასხიხე თეულისხნს თხ, რაც უხდა ვეველისხნს, და რახაც; მე მის მახეხამდე, რა თქმა უხდა, ვერ ვეველისხნობდი, - ამს კადეკ უერო განსაოგნა, ვადრე ხაკეთრე ხისხარს, რომლითაც; დუთხისხეკ ქდს დიდი ხით ადრე ვქეწვა მომადელი ხისხარელი და სეკემი დღე-ვახდეული გლოთის ხახეკვლიდა.

და მათც; ცხრა წელს კადეკ ავტორავდი ამ პისხერ წემქემი 55 და ცოთიღებთს წევეთადმი ვიევე დანოქხელი. ვის მისოთულის, რამდეხეკერ მორეკლთა წამიდგომს, მაგრამ უერო მისიმედ ვეხარეხებოდი მარს. დუდახემი კი, ეს წისხდა ქერთი, დუთხისხეკი და მოკრადეკ ბეული, ერთ-ერთი იძათოთაგანი, ვისც; ახე გეეკარს, უედალი, იმედით გამხხევებული, მაგრამ მათც; გამუღმებთი მქეცხხარე და მგლოთართე

ლოცვისას კვლავაც დახტროდა გზაობსეულ შვიდს და ნემს თავს გავედრებდა, უფალო. და „მთავრია შეხასლე მისმა კედრებამ“ 56, თუქცაღა შენვე ისებე, რომ კიდევ დიდხანს მეყოალა და მებორიულა ამ უკლებოში.

XII

21. იმხანად სხვა პასუხიც გამეცო, რომელსაც დღემდე ისახავს ნემსი მეხსიერება. ბევრ რამეს დემოდოთ ვეველი გვერდს, რადგანაც მისდა სახწრაფოდ გადავიდე იმაზე, რახაც მითხოვს აღხარება შესს მისპრო, ბევრი რამე კი ხაერთოდ აღარ მახსოვს.

დაას, სხვა პასუხიც გამეცო შესი მღვდელმსახურის - ერთი დირსეული ვისკოპოსის პირით, რომელიც ეკლესიაში თუ აღწრიდლი და ხადროთ წერილში დრმად განსწავლულია. ერთხელ დედასემსს ხოსივა, რა იქნება, ნემს შვიდს გაეხაებრო, იქნებ თვალთ აუხილო და ზერეტი აქცაის ბორატებას, რათა სიკეთის გზას დაადგესო. ვისეჟოპოსი ხაებდარს როგორ დაამადლიდა ვისემს, თუკი მისი გამოსწორებდის ისედა აქისდა, მაგრამ ამჯერად უარი უთხრა დედასემს, და, როგორც უფრო გვიას მიეხვდა, გოსიურელადაც მთაქცა. ასე მოეგო, გამოსწორების მაგურად გაკერძლება, რადგანაც მწკალებლობა ახალი ხილია მისთვის, თავი მთაქეს ერეტიკოსობით და, როგორც შეს თვითის მოხარო, ვის მისხელის, რამდენი მთამიტი სული აცოქნა თავს საამბნევი შეკითხვებით; თავის ნებასე მოუშე და მხილით დემროს შეავედრე: რახან კითხვა ბეებრება, თვითსევე მიხედება, რადენს ხამისხელა ეს მკრეხელობა და დემოსხემობლობა. და იქვე დასისა, დედასემიც მსახიქელებსა აცოქნეს და ჯერ კიდევ სულ პატარა ვიყავი, როცა მათ მისპარა აღხარდელადა; მსახიქელების მთერ დაწერილი თათქის ეველა წიგნი წავიკითხე და ბევრი ნემს ხელსთაც გადავეწერე, ასე რომ, ვიველგვარი ნისიხისა და შეგობების გარეშე; მიეხვდა, რომ ამ უკეთურთა ხემტბას უხდა გაამცა და მეც გავიძეცო.

მოეხედავად მისა, დედასემი მისეც ვერ დამშვიდდა და უფრო დაქისებთა და ცრემლებდის ფრქვევით დაწეწო თხოება, იქნებ მისეც გაეხაებრო და რამე შეაგხებდისო. მამის, ცოტა არ თეს, გადახიხებულმა ვისკოპოსმა უთხრა: გვეყოფა, ახლა კი წადი, როგორც შეს ცოცხადსა გხედავ, ისე შედსე ამხირად გადამკვლარი დედის მე არ წარწემდება.

დედასემი ხმირად მიმერთებდა ვისკოპოსის ხათქვამს და მეუბნებოდა, ეს ხიჯეები რომ გავუგონე, ისეთი განცდა მქისდა, თათქის ცილად ნამისეხისა.

ოლიდა, იმ გაგებით, რა გაგებითაც; მათ ეხადავება 'ხეცხართაჲ ხახ-
ული აკარგი', და უსაქველად ვახწავლიდი ზაკვას, მაგრამ იმ მიზნით
კი არა, რომ უსახეობი ეცხოვებინათ, არამედ რათა ხახვასხს მასიც;
გამოეხსნათ მასიკურნი. შეხ კი 'შირიდას ადგილებდი თვალს, დმერთი
წყმი, წამდავქემ რომ მიხსლტებოდა უკუნი ამ მოლიტულ გზაზე და
ძლივს ეიკაებდი თავს; გარს შემოსიღარი კვამლში თვდავ შემსმხვევად
ბეჭტავდა წემი პარეხისებდა, რომელსაც; გაეკეთილებზე უმკრველად
ეწიხარებდი ამსაუბის მოეკარეთ და ხიცრუის მადიებელში, თავად
მათი თახამიანზე და მეტობარი.

იმხსილდეკ ერთ ქედობს ეცხოვრობდი, რომელთახაც;
ცოლ-ქმრული კემირი კი არ მკურთებდა, არამედ ურცხეი და ადვი-
რახხხილი ვებდა. თქმცა ქალი მარტახელა თეი, და მე თვით ამ ხარე-
ცლის მიმართაც კი ვხარსრეხებდი ერთგულედახმ. სწორედ მამის
ხაკეთარი გამიცდიდებოთ დავრწმუნდი, რა განახსეცეებს მშეიძისა და
აქმღერვეულ ცოლ-ქმრულ ცხოვრებას, რომლის მიზნაც; გვარის გა-
გრძელედაა, ვებოთანი ხახიყვარული კეკემირისხაგას, როცა თვით ახალი
ხიცოცხდეკ; კი მშობლების უხებურად მხედობა, თქმცა ახალშობილი
მასიც გეეყვარებს თავს.

3. იხიც მახხივს, რომ ერთხელ გადავქვეითე დრამატულ პიეტოთა
შეჯობრში წაებმულითეი. ერთმა პარეხბექმსამ2 კაცი მახხდა ხაკითხ-
ავად, რამდენს გადამისხდი, რომ გაგამარჯვებოთ? მე მოეკმა კს
უკეთური გრძიეულედა იმღეხად ხახეულედა წემსოვის, რომ თქმდაც;
უხრწხელი თქროს გეირბეიხი მელთაღეს ჯიღლით, წემი გამარჯვებოთ-
ვის ბეჭხაც; არავის მოეკველევისებ-მეთქი. პარეხბექმი კი ცხოველებს
დაკველას აპირებდამ3, რომ მხხვერბლად შექწირა დემსიებხისოვის,
რათა მათი გეული მოეგო და წემს მიმართ კეთილმისეურხედ გაბეწვიო
იხიხი. მაგრამ თე ამ ბორიბებდას წიხ ადგულდეკი, იმიტომ კი არა, რომ
თავყასს ეცემდი შეხს ხიწმინდეს, დმერთი, წემი გეულის სათელით;
რადგახაც; მე არ შექმელი შეხი ხიყვარული, მხოლოდ სხეულეობიეი
ხიხათლის ხახით რომ წარმოსიღებოთ. გახა იმხირი გამისხაგისს დახარ-
ბებელი სელი ამეხგას გახმირებოთ არ ედლეკა გარეეხილბებას?14 გახა
ხიცრუე არა სწამს და აწედას არა ხიყვან?15 მე, რა თქმა უხდა, არ
მიხლიდა, რომ წემს განიო მხხვერბლი შექწირათ დემსიებხისოვის, რომ-
ღებხაც; თვითთეკ ვწირაღვი მხხვერბლად ხაკეთარ თავს. ახდა რახ
ხიწმავს აწელის ხიყვა, თე არა ამ ბორიბი სეულბის დარწვეულბას,
წეხი ციმიდლებოთ რომ ხარბებს და წეხი ცოდელებოთ თქმეწხ თავს?

4. თუქცა მე კვლავ უკთაობიუბიდი იმ თვალთმაცქებს, „მათქმარტიკოსებს“¹⁶ რამ ეძახას; უკთაობიუბიდი, რადგახაც ეხელადედი, რამ არც მსხვერპლს სწირავსენხ და არც დლოცქებს ალაქ-დენსენხ ამ თუ იმ სუელის მიმართ, რათა მისხობისხს მწქდ და მქიხად აქილოდათ იგი. მიუხედავად ამისხა, ქქმსარიტად ქრისტიანული დუთისმისხობა პქიობს და ხავსებით ხამაროღიასხად უარქოვს მათ ხაქმასობას.

მიხლოდ უქს უქდა გეუბსებოდუთ აღხარებხს, უუვლო, მიხლოდ უქს უქდა გავედრებდუთ თავს: „მქიოწქადუ და განქქერსუ სქიო სუელი, რადგახაც გცოდუ“¹⁷. ბორიტად არ უქდა ვიუქნებდუთ უქსს მოწქადუ-ბას, რათა ხელახლა ეციოდით, არამქდ ვიუქვლოთის გვახსიოდქს უუვლის ხიტქქქები: „აჰა, განიქქერსუ, სუელარა სცილადუ, რათა უარქიო არ დავქმაროთს“¹⁸.

თხისი ხომ ცალიობქს მირწიოქქ ხაკლან ეს მაცოცხლებქელი შეგონება, როცა ამბობქს: „სუქამ ისე ისება, რამ უთქოდ უქდა სცილო“; ანდა: „ეს ექსერას ხაქმეა, ან ხატქერსის, ანდა მარსისხა“. მასხადანსქ, თუ კაცს, რამქლიც ხხვა არა არის რა, თუ არა ხორცი, ხისხლი და ქქმსადალი ხრწხილება, უერავითარ ბრალს ვერ მიცაწეროთ, მასწინ ბრალი თუთის შექიოქქედს, ცისხა და ციქერ მსათობოთა გამრთვქს ექება. მაგრამ ვისხა შექიოქქელი, თუ არა უქს, უუვლო სეკხი, ხამარ-თღიასობის უქმრეტო და უტქებხი წქაროვ, რამქლიც ამისი ხაქმისხ-მქბრ მიაგებ თუთიქელს და ურქიღისხა და თუხიქერის გუქს არ მო-ობქლუბ“¹⁹.

5. თხისადექ გავიცახი ეროთი კაცი, დიდად გამქრთახი, თავის ხაქმქმი გაწადუქლი და დახელაოქებქელი ექიმი²⁰. დრამატქელ პიქტოთა ახპარქუხობაში რამ გავიქმარადქქ, მასწინ თს პრიქონსქული თუი და თავიხი ხელთ დამადგა გვირგვინი ამ სხუქელ თავქსუ: ახუ რამ, პრიქ-ონსქულიობისხ რა მოგახსებით და, როგორც ექიმსხა, ამ შექიოხევექამი ბექრით ვერავროთ თხახელა თავი. ამწარიოთ სხუქლქების მქქერხადი მიხლოდ უქსა ხარ, უუვლო, რამქლიც ამქსერაქ ქქმსადადოთ, ხილო მდობდოთ მადღის ახიტქმ²¹. განხ ამ ბერიქიცის მქმქეობით არ შექმწიქ? და განხ ხელი აიღუ სქიო სუელის მქქერხადობასუ?

მქ ძღლთის დავქახსლოვქდი ექიმს და მისი მქემიოქი და გუქლითადი თახამოსხუბრქ გავქხდი. სიხილ-პიჰილქებით არ ამქობდა ხათქმქედს, მაგრამ აწრის ხიტქადითა და დარბაისლქერი მქტქქეველქებით გხი-ბლადქდოთ. როცა გავიგო, რამ ეროთავად ახტრთილოთავქერ წიგქებს²² ნაქქერქიტქებდი, მასამქვილქურად მირწიოთ, ხელი ამქლა მათსუ და ამ

ხიხუღელდისათვის არ უმქელათ ნემსი ძღვა, რომელიც უქიძლებოდა გაცილებით უფრო ხასრტებლო ხაქისათვის გამომეყვებინა. მას მო-
აძბო, რომ თადეხლაც თურმე თუთიახაც; ხ'აყვლობდა ამ მეცხოვრებას,
და ეძაწილკაცობაში იძახაც; ეს აძირებდა, რომ თავის ხელობად
ხ'არედ ახტროლოგთა აქრნია. მაგრამ გზა პოპოკრატებს²³ გაძაგებს ამ
წიგნების გაგება გაუჭირლებოდა? მადლე 'ხერგი აქცია მათ და
მედიცინის უმხ'აყვლას მძაქო ხელს, რადგახაც თუელსათლოვ
დარწმუნდა ახტროლოგთა ხრულ ხიყვლბემო: როგორც დირხეულ
კაცს უმქეხის, არ მოიხდამს ხიცრეთ მოეპოვებინა ღუქის პური.
„მეც უმქვლობა - დახძისა მას, - რიგორეთ ირნისო თავი; უმ ეს კი
სებაქოვლობით ნაქორკიტებ ამ ხიხუღელეს, და არა გაჭირვების
გამო; მით უფრო მეტად უნდა ვრწმუნო ნემს ხიჭვეებს, რადგან მე
თუთიახაც უცდილობდა იხე ხაყვქელთახად უმქეს'აყვლა ახტროლოგთა,
რომ ნემს ერთადერთ ხელობად მექცია იგი“. მე ვკითხე, რა უნდა იყოს
იმის მო'ხეხი, რომ ახტროლოგთა ბევრი წინასწარმეჭვევლება ბოლოს
მძინე მართლდება-მეთქი? ის უმეცადა უქიძლებინდაგვარად დაქქილყო-
ვილებინა ნემსი ცნობისმოყვარეობა და ახე მამიგო: უბ მხოლოდ
უქმთხევეეთობის უმედვად ხლება, გამუდმებით რომ მოქმედებს ბუქუ-
ბაში. პოეტის წიგნი რომ ადის და ალაღბედ'სე გადამაღო ხაქითხ-
აოდ, მოუხედავად იძინა, რომ მისი აქტრო მხოლოდ თავის ხაქეთარ
თუქის აუთარებდა და ხაქეთარ მო'ხახს ისახედა, - 'ხოგჯერ უქიძლება
იმხაირ სტრიქონის წააწვდუ, გამსაგნებელი ხი'ხუგითი რომ უმქსატე-
ვისება უქნოვის ხაიხტურეხი ხაქითხს. პოდა, რა გახაქეთია, თუ ალა-
მანის ხელს, აძს თუ იმ უხვევლო ისტისქტის ძღვით, ქმ'სიქიულად
და ახგარი'მსიქეულად, ხ'არ პახუქს გახკუმს უქმთხეულს.

6. აი, რა მამცნე ამ ბერიკაცის პირითა და მისი მზავითით.
ნემს მეხხიერებაში აღბეჭდა პირველი მონახა'ხო იძინა, რაც უფრო
გვიან მე თუთოს უნდა მექებინა. მამის ეს ვერც მას და ვერც ნემსს
ძვირუგანს სებრიდოეხისა, დირხეულმა და კეთილ'მობილმა ჭაბუქმა,
ხახაცილოდაც რომ არ მქოფხიდა ამხაირი წინასწარმეჭვევლებასი, -
ვერ უმხბლეს ნემსი დარწმუნება და ვერც ახტროლოგიურ წიგნებ'სე
ამაღებისეს ხელს, რადგახაც; ნემსე მათი აქტონების აქტონიტეტი
უფრო მოქმედებდა, და ვერც ნემსი კვლევა-ძიებით მოვაქვლიე ვერცნრო
ხარწმუნე ხაბუქოს, რომელიც ეთეულგვარი ორა'სროეხების გარემე
დამსდახტურებდა, რომ მოცუქულ კითხვა'სე ახტროლოგების ეთეულ
ხუგტი პახუქი უქმთხევეეთობითა თუ ბუდისწურითაა საკარხახევი, და
არა ვარხკვლაქებ'სე დაკვირვებით.

7. ნების მშობლიურ ქალაქში მასწავლებლობის დაწყებისას ერთი მეგობარი შეეძინა, რომელთაც ისტერეზების ერთობამ დამაახლოვა. ნების კბილა თუა და ნემსაყოთ ახლად შედარებული ჭაბუკი. ხელმწიველთა თანმხმრადლები ვიყავით; ერთად დავდიოდით სკოლაში და ერთად ვიასმობდით. მაგრამ მამის ნემი მეგობარი არ ვიყავი, თქმცა ნემის ურთიერთობას ვერც შემდეგ დაფარქმევით ჭეშმარიტ მეგობრობას, რადგანაც ჭეშმარიტია მხოლოდ ის ძმური კავშირი, შესი რომ აქარებ, უყვლო, კაცთა შირის, რომელსაც გემსწავლეობას „ხეყარულთ, ნემის გულუმში რომ ხაღვრიდა სკოლა წიღის მიერ, რომელიც შეუქე მოგვეცო“24. და მისიც ეს მეგობრობა, გასმტკიცებული იმის წყალობით, რომ არიყვი გულმხერვადელ მოველტვიდით ცოდნას, უჭირვასხეი და უტკებეი თუა ნემსაფის. მე ის ჭეშმარიტი რწმენის გზას ავცადისე, რწმენისა, რომელიც ჯერ კიდევ მოღალხად ვერ დაუყვლებოდა უმწიფარი ჭაბუკის გულს, - რათა ცრურწმენის ხაბუდისწერი უფსკრულში გადაიქეხა, რომელშიაც მე თუთის ვიყავი დამოქეული, რის გამოც მწარედ დამტირიდა დელანემი. ნემსი სკულბი მხარდამხარ მისწრაფილეს ცოთმსლებს გზით, და უერომსხუთად აღარ შექსლოთ გაძლება.

მაგრამ შესი, რომელიც უხედაფეს მისდევ ეველას, ვისც ვაჯირბის, „შქრისხეუბის დსერო“25 და გულმთწიკლებს უმრეტო წყაროვ, რათა უქანვე დაგვიბრუნო გახეზამთეწვდომელი გზებით, - ხწარედ მამის გასმწირე ხაწურის თგი, როცა ნემის მეგობრობას ის-ის თუ ერთი წელი უხრულდებოდა, წელი, რომელიც ეველაზე ბენსიერი თუა ნემს იმდროისდელ ცხურებში.

8. თუ მოთქმებდა კაცი, რომელსაც შეუქსლოა „დახეხხის შესი ქება“26 იმ ხეკოთხათვის, რაც მხოლოდ მხოთვის გიყვია? რა მოთმქედე მამის, დსერო ნემი? რართვ გახეზამთეწვდომელია შესი გახეგუბის უფსკრული27 ციებ-ცხელეობით გატახაჯული ნემი მეგობარი დადხანს უგზიოდ თწვა და ჭირის თეული ხდოდა. რაკ მისი გამორჯანმრთელეობის იმედი გადააქწქდით, ახე ციობამისხდოთ მინათლეს28. ამითათვის მამის უწრადლება არ მითმქევეთა, რადგანაც დარწმუნებული ვიყავი, რომ მის სკულწი, უქსელ, ის ხარნებოდა, რაც ნემსგან გავგო, ვიდრე ის, რაც მის ციობამისხდოთ ხხეულს დამართეს. მაგრამ ეველაფერი პირაქით მოხდა. ის მომჯობინდა და ხაქათხაქეს იბრუნა პირი. როგორც კი გონის მოეგო, მამისთვე გამოეველაპარაკე: ნემს კელავ გასწერულსი ვიყავით, რადგანაც მის ხახოქმდლს არ მოეცოდებოვარ. მე დაქვართე გაგხაქბრებოდა, რადგანაც მეგობრა, რომ ნემსის ერთად

აიგულება მსხრად თავის ხათლიბას²⁹, უგრძობელს და ციხობის-
დიდის რამ მოვლა (უკვე იცოდა, რომ მოეხათათ). მაგრამ მას, რა-
გორც დაეძინებულ მკერს, შექმნილებელს მაქცია 'სერგი და, ნემოვის
ხრელთად მოვლადხელად, უხვეულს ხიმტკიცით მოიშვა, თუ ყელაყრ;
ნემოსს მიუგობობას აბრებ, ებ აღარ გამოგისო. შექმბარს და
გადაგებულს რაგორც იქნა მოყოლი ნემი გრძობები და გადაწყვეტენ
მსახლე აღარ გამეცა თავი, ვიდრე ხადილით არ მოიკუთბდა. მაგრამ
შენს გახეებამ არ დამოცავდა ნემი 'მღვკერი გახხრახვის ახრელეხა:
რამდენიმე დღის 'შქმლეკ, როცა მის გვერდით აღარ ვიყავი, ცუტამ
კვლავ დანთა ხელი და ნემი ხაბრალი მიუგობარი გარდაიცვალა; მე
წინართვი, რათა, ნემდა ხსრეგემოდ, შენს გვერდით მოგენისა მხოვის
ხაქეხი ხამყოყლა.

9. რა ხამისხელს მიუქხარებამ მოიცვა ნემი გულის³⁰ ხათაც; ესდა
გამეხება, ყველგას მხოლოდ ხიკვადის ეხედავი³¹ მინდობერი
ქვლავი წამების დიდეგად შექცა, მამისხელი ხახლი - დაეხრელე-
ბული გლივის ხაქახე. ყველაფერი, რაც მსხთს მაქემინრება; უძო-
ხიდა ხევა არა იყო რა, თუ არა აეგახელი ტახჯვის ხათვე. ნემი თვა-
ლები ყველგას მიუგობარს ექებდნეს, მაგრამ ახლად. მე შევითხლე ყვე-
ლაფერი, რადგან ის არხად წახდა, და ვერც ვერავის მიტყოდა - მღვ
მოვია, რაგორც მის ხიცოცხლეში მიუქმნებოდნეს, როცა ნემოს არ
იყო. ნემი თავისთვისვე აძირეხხელ აძირახად ვიქცი; და ნემს სელს
ვექთახებოდი, რატომს ხარ ახე მიუქხარე, ახ მე რად მსწამებ-მოქი³²
მაგრამ ის პახეხად დქმდა. თუ ვერხვედი, დემროთს იმდო მქინოდა³³,
ის არ მიქმინილბოდა და ციმლე მართალიც იყო, რადგანაც ნემოვის
ხამქვამოდ დაქორბული მიუგობარი ათახწოდ უფრო ეკოოხად და
უფრო ხამდვილად მახხდა, ვიდრე ის უახტახის, იმედად რომ ექახხ-
ავდი ნემსავე სელს³⁴. მხოლოდ ცრემლის დერა მახტება მქებას;
ხწორედ მას დაიკავა დაქორბული მიუგობროს ადგილი ნემს გულში და
მის ერთადერთ ხამილე იქცა.

V

10. ახლა კი ვიყვლითვე ეს, უყვლი, წარხელს ხაბარდა; დრომ
პირი შექმრა და მიაშქმა ნემი ჭრილობა. შეიძლება თუ არა დღეს
მახც გავიგო შენგას, რომელიც ხარ ჭემსართება, დაახ, შეიძლება
თუ არა გულისხერი მივაპერი შენს ბაგეებს და მოეხინისი, რატომსა
ტირლია ერთადერთი შეება ებელერთათვის³⁵ განა შენ, ყველგას
მყოფი, ხელადებთ იცილებ თავიდას ნემსს ებელერებას? მართალია,
როცა ამქვეყნიერი განხადდლით შექინეებულსი მმარგავი ტადლე-
ბით გაწელებით და გეხეთქებით ვიყული მხრიდან, შენ კვლავ შეხსავე

თავში ხარ მშვიდად და აუმღერეველად დაეჩხუბული, მაგრამ წვენი ტირილი რომ ვერ აღწევდეს შენს ვერს, იმედის ნატამალაც აღარ შეგერნებოდა. რატომღა, რომ ცხოვრებისეული ხიმწრის ხეზე მოცახცახე ხელთა ვერეუთ კქსის, გმისვის, ვაი-ვიშისა და მოაქმა-გოდების ტკბილ ნაყოფს? თუ ხიტკბობა ისაა, რომ იმედი გვაქვს, იქნებ შეისმინო წვენი ვედრება? ეს ნამდვილად ახეა ღოაცვიხას, რასაც საფრეველად უღევს შენსკენ ღტალვისა და შენამდე მოღწევის დაუკებელი სერეილი. მაგრამ იგივე თაქმის თუ არა ძვირფახი ადამიანის დაკარგვით გამოწვეულ ხიმძიმღსუღაც, კერძოდ, წემს მამინღელ მწუხარებაზე? განა იმის იმედი მქონდა, რომ გაცოცხლდე დიდა? არა, ამას რიდი მოვიხივდი წემი ცრემლებით: მხოლოდ ვცმინავდი და ვგოდებდი, რადგანაც მქევეხებოდა, რომ მეგობართან ერთად ხამქამოდ დაკარგე ხიხარულის განცდის უხარიც. ან იქნებ ტირილი, რომელიც თავისთავად მწარეა, მხოლოდ იმიტომ გვექვეხება ხიტკბობად, რომ მოგებქნდა ის, რითაც აქამდე ეტკებოდით, და ახლა მხოლოდ 'ხისხს თუ აღგვიძრავს?

VI

II. მაგრამ რას მივედ-მოვედები? ახლა კითხვების დრო კი არ არის, არამედ აღხარების თქმისა. მე უბედური ვიყავი; უბედურია ვიყული სული, რომელიც ხიყვარულით ემხტვალვის იმას, რაც მოკვდავია; რადგანაც ამ უკანასკნელის დამკარგავს ხიცოცხლე აუტანელ ტანჯვად ექცევა³⁶. სწორედ მამის გრძობას მიუღლი ხიმძაფრით თავხარდამცემ უბედურებას, თუმცა უბედური თყო მასამდეც, ვიდრე თავისი ხიყვარულის ხგანს დამკარგავდა.

ახეთი თყო იმხანად წემი სულიერი მდგომარეობა. მწარედ ვტიროდი და მხოლოდ ეს ხიმწარე მანუგეშებდა. ხიმ ახე უბედური ვიყავი, მაგრამ, ეტკობა, წემს ძვირფას მეგობარს მამიც ეს უბედური ხიცოცხლე მერსია. მე, რა თქმა უნდა, ვისურევდლი მის შეცვლას, მაგრამ არა დაკარგვას, როგორც დაკარგე წემი მეგობარი. არ ვიცე, შევძლებდი თუ არა მისი გულისხთვის თავის გაწირვას, თრესტეხა და პილადეს³⁷ მხგავხად (თუკი მათი ამბავი მოგონილი არ არის), რომღე დიც მხად ივენენ ერთად დახიცოღივენენ ერთიმეორის გუღისთვის, რადგანაც უერთმანეთოდ ხიცოცხლე ხიკვდილზე უარეხად მიამხდათ. წემში კი სრულიად ხაპირისპირი გრძობამ იმინა თავი. ხამინღად მიუღდა ხიცოცხლე, მაგრამ არანაკლებ მქმინოდა ხიკვდილისა. მე მგონია, რაც უფრო მეტად მიევიარდა წემი მეგობარი, მით უფრო მეტად ვუფროხიდი ხიკვდილს, რომელიც მისი თავი წამართვა; ვუფროხიდი,

როგორც; მისხსნელე მტერს: ვითაჲ ყველას ერთად მოეჩებას თავისი ცეკლი, როგორც; ის მოცეკლა-მოქოქი.

მახსოვს, რა შიგ დღემიც ვიყავი. აი, წემი გუდაი, უფალთ: კარგად ნახელე და დაიხახავ, რომ ყველაფერი მშვენიერად მახსოვს, ხახოებავ და სუგამსო წემი, ამხიარ გრძობდათა მწვინთხავას რომ მწმუხდ, შესხსკის მიმართავ წემს მწერას და „მახემი გაბმულ ფეხს მთავისეუ ყელეპ“ 38.

მიკვირდა, რომ დახარწენი მოკვდავნი იხევე ცოცხლობდნენ, მამის როღებაც მკვდარი იყო ის, ვისცე იხე ძლიერ მოეკარდა, რომ თითქოს არ შეიძლებოდა მომკვდარიყო. უფრო მეტად მიკვირდა, რომ მე, მისი მქორე „მე“ ცოცხალი ვიყავი, ის კი აღარ იყო ამ ქვეყნად. ვიდაცას კარგად უთქვამს თავის მეგობარზე: „მახეკარი წემი სუღისა“ 39. მეც ვგრძობდი, რომ წემი ხელი და მისი ხელი თნი ხელი იყო ერთ ხხეულში 40, და ხიცოცხლე თავხარსა მკვიდა: არა, არ მისდოდა ხახეკარი ხიცოცხლით მეცოცხლა. თქუბ იმოტიმაც; მემსიოდა ხიკვდიოხა, რომ მისლანად არ მომკვდარიყო ის, ვისცე ახე ძლიერ მოეკარდა.

VII

12. ა, „სლეგი, რომელხაც არ შეეკლია უყვარდეს აღასიხა, როგორც; შეპყროის აღასიხს! ბრიყვი, რომელიც დრტყიხავს აღასიხის ხეკდრის გასი! აი, როგორი ვიყავი მამის: ცებორგაელი, ვგმისხველი, მოთოქვამსი, წემს თავს აღარ ვეკოუხილი, მისხეუებას ვერხად ვიოუღობდი და ვერც; ახრეებს ვეკრიდი თავს. ყველაგის თას დაკოთრეულს წემს დაფლეოთლ-დახისხლიანებულ ხელს და აღარ ვიცილი, ხად მეპოეა მისთვის მეკდრო ხეახე. მომხიბლავი ჭაღაკები, ხიმღერები, ცეკვა-თამაში, ვნებთაფლეკით წადეკილი ხარეცეკლი, თავებრეკლამხეკვი სერხელეკით ხეხე ბაღები, თავაწეკეტილი დრეობები, წიგნების კოთხე და დეკსები, - ვერაფერი ვერ ახიჭებდა ხიმშეიღეს. ყველაფერი აძრწეხებდა, თვით დღის ხისათლეც; რაც წემს მეგობარს არ აგონებდა, ხახსლდარი და აეგახელი იყო მისთვის. მხოლოდ გმისე და მოთქმა-გადება, - აი, მისი ერთადერთი სუგამსი. მაგრამ ხაკმარისი იყო ხელს ეს სუგამსი; მოაკლებოდა, რომ მამისხე მისე დიდივით მარწებოდა და გახრეხით მემეკრებოდა წემივე უბელერება.

მხოლოდ შეხარვის უხდა შემეკვდრებობა ხელი, უფალი 41, მხოლოდ შეხ შეეკილი მისი მეკრხალოდა. ცოდნით კი ვიცილი ეს, მაგრამ არ მისდოდა და არც შემეკილი შეხ მემხე მწედ და მოხად, რადგანაც, წემი წარმოდგებით, ხიმყარისა თე ურეკვიდის არა გეცხირა. ეს იმოტიმ, რომ შეხ კი არა, ფეკვი ფანტახისა და წემი ცოთმლეკა

იყო წემი დმქროთ42. როცა ვკვდილობდი ამ აწრდისზე წამისეკეკეებისა წემი სულის, ეს უკახახეკელი მამოსეუ ხიცაროელემო ვარდებოდა და ხელახლა მეწმობოდა თაქსე, მოელთი თაყისი ხიმძიმით და ხიმძიმლით; ახე რომ, კვლავ იმდ ვრწმობადი, რაც; ვიყავი: წვეკელი და შეწვეკებული ადგილი, ხადაც არ დამეკვამებოდა და ვერც ვერხად გავიქციოდი. აწ კი ხად უწდა გაქციოდა წემი გული წემსავე გულს? ხად უწდა გაქციოდა წემსავე თაყს? აწ როგორ დამეხსნა თაყი წემისეუ ხაკეთარი თაყისაგან?

და მახიც, მე გავიქციე წემი მწმობლოური ქელაქისას, რადგახაც; წემი თეკაღუბი ხაკელებად დამწვეკდნეს მის ძებწას იქ, ხადაც არახისეღეს ეხილათ იგი; და მე თაგახტიდანი კართაგენსი გადაეკბარგა43.

.VIII

13. დრო უკვლიოდ როდი ქრება და არც; ფეკტად მიედისება, ისე, რომ არავითარ სემისქმელეებს არ ახედნდეს წეკწს გრძმობებზე; არა, ის უკცხაური ხამისქმადროთ აგებებს წეკწს სულის.

. დლეუბი დლეუბს მისდევდნეს; დლეუბადელ დლეუბ ხვადისდელი დლეუ ეკვლიდა; იხისი წემსი მიედისებოდნეს და ახად იმეკებსა და მოგახებებს მიტოვებდნეს. წემს სულსი ხელ-წელა იღვოსებდა გახეხრომის ძეკელი წეკეკელება, წემი მწეხარება კი თახდათახობით უკახ იხეკდა და ადგილს უმისებდა მახ. ხამაგეთროდ ახადმსა მწეხარებამ, აწ, უკერო ხწორად, მწეხარების ახადმსა მისეუწმს იხინა თაყი. რა იყო იმის მისეუწი, რომ ძეკელსა მწეხარებამ ახე ადვილად დამროა ხელი და ახე დრმად განწონა წემი გული? მხოლოდ ის, რომ ქეწმას ვაპეკრე ხელი, რაკიდა ისე შევიყვარე მოკვადვი ადამიანი, თითქოს არახისეღეს ეწწრა ხიკვდილი44.

მე კი ეკვლიაზე მეტად ხწორედ ახალი მეგობრეუბი მასეუკამებდნეს და კვლავისდებურად მიბრეკებდნეს ხიცოცხლის ხადისს; მეგობრეუბი, რომელეუბიც წემსთი ერთად იხიარებდნეს ყოველივე იმის ხიყვარულს, რაც; შეწს ხაცვლად მიეკვარდა, დმქროთ. დაახ, წეკწს ერთად გავიყვარდა დაეხბრელებული სღაპარი და ეწვეკეტი ხიცრეუქ45, „ხამისდ რომ ელი-მეხებოდა წეკწს ხმეწას“46 და თაყისი უკეთროობით რეეხიდა წეკწს ხელს. წემს ერთ-ერთი ახალი მეგობარიც რომ მომკვადროყო, ეს სღაპარი მახიც არ მოკვლებოდა წემსოვის.

ვის მოხივლის, კიდეუკ რამეწი რამით მხობლავდა ეს მეგობრეული ერთიერთობა: მხიარული ხაებრეუბი, ხიცილ-ხარხარი, კეთილ-მოხერხებობა ერთიერთის მიმართ, ტებილმოებარი წოგნების ერთობლივი კითხვა, თაყმეკეკევა და ერთიერთობატივისეკემა; შოგადამიგ, - უთანხმოებანიც, მსგავსი იმისა, წეკწს თეითის რომ არ ვკთანხეუბით ხილმეკ

ხატკეთარ თავს; უძიქათაუხი უთახსინობა, თავისებურ ჰქვს რომ მძაბუებს ხახგრძლივ თახსინობას და ერთოვლადეუბას; ერთოერთგახსწავლა, რომა მუკაბრებს შორის თუთოქუდა, ერთხა და იბეუ დროს, მოწაუეცაა და მახწაუელეუბლიც; შორს წახუელთა ხეუდახი მოლოდინი და ხახარული უქახეუ დაბრეუბეუბლითა მუხეუდროხას. ერთოერთხიუ ვარუდის ეუედა ამხარი გამოვლახება, ხახეუ რომ ახატა აღამახს, ხიტეუთი მუკაბრება და მუხერამი გამოსხევიეს, რეგორც; იბეუ ხიუ ვარუდის ურიცხეი ხეუა გამახატეუბება, თოქის თხ მოლოდინიუ აღთა, რომელსედაც ხეუბა ხეულებიხ ერთოერთმუდხობა, რათა მრეულისეგან წარმოქმნახ ერთი.

IX

14. აი, რა გეიუენარს მუკაბრებში, და იხე ძალიან გეიუენარს, რომ აღამახს დამსწაიუეუ ტეოხია თაუი, თუ ხიუვარუდის ხიუვარუდითოუე არ აძლეუხ ჰახეხს. მუკაბრისხეგას მხოლოდ ერთ რამეს მოთხიუენ: კუთიდმოხურეუბობას. აქედან - მწეუხარება მუკაბრის დაკარგეის გამოსე ტახეუის უხხიო დამე; ხომწარედ ქეუეული ხიტეუბეუბა მუდღარეუ ცრემლუბით წარდებიდხა. და წადეუიოდ გუელში; ცოცხადთა ხიუკუდილი, რაკედა ცოცხადთა ადარ ართან მუკედრები.

ხეუბა მახ, ვახაც უეუენარხარ, დემროთ; ვახაც თაუისი მუკაბარი უეუენარს მუენში, მტერი კი - მუენი გუელისთეის. მხოლოდ თხ არ კარგეუეს არადეურს ტეირეუახს, ვახთეუახაც ეუედაუეური ტეირეუახსა მახში, ვახც; მუეუბლეუბელია დაკარგო, მაგრამ ვახ ართხ ვახ, თუ არა დემროთ ხეუენი, დემროთ, რომელმაც „მუქქმნა ცა და მახწა“47 და თუთათიუე აუხეუბხ მახ48, რადგახაც ხწარედ იმხს წეუადობით მუქქმნა, რომ თაუისით აუხეო თხისი. არაუეს არ გეკარგეუეს, უეუადლო, გარდა იმხსა, ვახც; გტოეუეუბხ, თუქცა ვახც გტოეუეუბხ, ხად წავა, ახ ხად გაიქეუეუა, თუ არა მუენი გუელმოწეუადლეუბიდან მუენიუეუ რახხეუბაქქს? რადგახაც; გახა თაუის ხახეუელში არ აბოეუეუბხ მუენს ურეუეუ კახისხ? ხიდა „მუენი კახისი ტემწარიტეუბა“49, ტემწარიტეუბა კი მუენა ხარ თუთათიხ50.

X

15. „დემროთ ძალიათა, მოგეუექიუეუ ხეუენი გამოგეუბრწეუახე მუენი ხახე და გადაეურეუბით“51. ხათაც; უხდა მოიქეუეს აღამახსხს ხეული. ეუეუღვან მწეუხარებახ აწეუდება; ეუეუღვან; ხადაც; არა ხარ მუენ; თუთი მამხინაც; კი, მმუენიხურეუბახაც; რომ მუეუენაროს, რა თქმა უხდა; მმუენიხურეუბახ მუენს გარეუქუ და; მამახადამე, თაუისი თაუის გარეუქუც; ვახ მმუენიხური ხახეუბიც; არარახი თქუბიდახეუხ, მუენგახ; რომ არ იღუბდხეუხ დახაბამხ. თხისი იბადეუბიან და ეუეუბიან. დაბადეუბიხახ, ახე ვოქეუთა,

არსებობას იწვევდნენ, სრულ გაფეხრს ქებასმდე იხრდებოდას, თანდათანობით ბერებთან და, ბოლოს, კვლებთან. ყველაში რიდი აღწევს ხიბერებს, მაგრამ ყველას გარდუკეალი ხიკედილი ელას. ამრიგად, რიცკი იბადუბნის და ხიციციხლეს ეხიარებოდას, რაც უურო სწრაფად იხრდებოდას და ხარბად მიელტყობას არსებობას, მით უურო ხწრაფად უახლოვდებოდას არარსებობის უუხკერელს. ესაა სდგარი, რომელიც შქს დაუწესე მათ ამქვეყნიერი ეოფნას, რადგანაც იხისი მხილოდ მარადიული მოელის წარმადელი ხაწილები არიას, რომლებიც ერთდროელად რიდი არსებობენ; არეოფნაში რომ გადადიას, ან ამ ქვეყნას ყელსიხებას, და ამრიგად ეხაცვლებიას ერთისხეოს, იხისი ერთობლივად ქმნიას მოულ ხაწიარულ დრამას, რომელშიაც თეოთეული მათგანი თავის ხაწეთარ რილს ახრულებს. ახე, წეენი ხაუბარიც ცადეკული ხიწეყვებისაგან თხსხეის, და ის უწვევებტი მოლიახიბა არ იქნებოდა, ყოველი ხიწეყვა, წარმოთქმის შემდეგ, ადგილს რომ არ ეთიბოდეუს მიორეს.

დაე, გაქის და გადაიას წემსა სუკამა⁵² მოული ამ მწეხნიერუბნათეოს, „დმერთო, ყოელის შექიქმედარ“⁵³, მაგრამ ხორციელი ხიეკარელის წებთო ქო სუე მიეკერის გრძიხობად ხაწიკაროს, რომელიც კვლავ იქით მიდის, ხათიაც მიათიდა – არეოფნის უუხკერელისაგან, და ხაბუდისწერო სუერვილათა ხიმძაფრით ელეოს წეენს ხაბრადლი სუელს, თეოთიხაც ხარბად რომ მიელტყვის არსებობას და სურს წამოიხეყნოს იმ ხაგსებზე, რომლებიც უუქარს. (მაგრამ ამ ქვეყნად ვერხად პბოვებ მოხეკებებს, რადგანაც გრძიხობადი ხაგსები, რომლებიხიეოთხაც უცხია ეოყელდგარი ხიეკარე, გახრეწევეტლავ მიიქრიას არეოფნისაგან⁵⁴. რომელ ხორციელ გრძიხობას ხელეწიეყება კეკლდაკვალ მისდიოს მათ? რეგორ გისდა შეაკეყო თეოთ იხიც ქო, რაც ხელთ გაბერია? ‘ხასტია ხორციელი გრძიხობა, სწორედ იმიტომ, რომ ხხეო არა არის რა, თე არა ხორციელი გრძიხობა, და თეოთ თავიხი ბეწებთათაა სდგარდებელი. ის ხაქმარხიბა მხილოდ თავიხი დანიშნულებიას ადხახრულებლად, მაგრამ ხრულად უქმარხიბა ხაიმიხედ, რომ შეაკეკოს მსწრაფელწარმადელი ხაგსები, მათეოს დახაწდერული დახაბამიდან რომ მიიქრიას გარდუკეალი დახახრულისეკან. რადგანაც შენი დეოთებრიეო ხიწეყვა, რომლის მეწეეობითაც შექქმენ იხისი, მათ გახაგანად ბრძახეებს: „აქელან – აქამდე“.

XI

16. სუ აეყეები ამაეობას, სული წემო, სუ დამიერეუბ გულიხერს მაგ შენი ფეტი დგახდგართო. უხისიე; თეოთ დეოთებრიეო ხიწეყვა გეძახის და თავისეკან გიხიბებს. აქმდერეველი ხიმწეოდე სუეეეც იქ, ხადაც ხიეკარული არ მიგატეუებს, თეკი შენი თეოთის არ მიატეუებ

მსხ. აია, ქმნილებები მითიან, რათა ადგილი დაეკონსი ახალ ქმნილებებს, და ყველაზე ერთად თავიანთი მისაცვლებით ქმნიან ეხილენ მეოვე და არამიქარ გრძობად ხამქარობს55. „მაგრამ გახა მე შესიძლია ხადმე წაქიდე?“ - ბრძანებს დეობებრივი ხიჯევა. მასში დაამკვიდრე შეხი ხაქახე. მსხვე მიახლე ყველაფერი, რაც გაბადია, ამლეხი ხიცრეით დადლილო ხელო ხეში. ჭეშმარიტებას მიახლე ყველაფერი, რაც ჭეშმარიტებისგახავე მოგილია, და შენ არაფერს დაკარგავ. რაც მისრწხილია შესიში, კვლავ თავის ხინორნეს დაიბრეხებს; გახიკერხება ყველა შეხი იარა და ხხეკლება; ყოველივე წარსივალი აღარნისდება, გახახლდება და კვლავ შეგერწქისხ; აღარ წარგიტაცებს თავისი დიხებით უფხკრელისაქეს, არამელ ხამქედამოდ შესიში დარნება, მარად უძრავე და წარევეალი დეობების56 გვერთით.

17. რად მისხვევ, წრეველ გ'ხას აცლებილი, შეხივე ხირციხი ძახილხ? დაე, თეითიხ მსხ მოგხდიოხ. ყველაფერი, რახაც მისი მეშევიდით შეგერძიოდ, მხილიოდ უბადრეკი ხაწილია. შეხითვის უცხიბია მოელი, რომელხაც ეკეოვის ყველა ხაწილი, მაგრამ ხწრედ ეს უქახახქელხი გახიკებეს ხიხარელხ. შესხ ხირციელ გრძობას რომ შეეკლიოხ ერთობლივად მითეკახ მოელი57, და, შეხდა ხაქელადოდ, ხაქხებით ხამაროდიახად არ იქოხ ხღვარდებელი მარტიოდეს ხაწილის წვდიოთ, - თეითიხვე ისურეებდი, რომ ყველაფერი, რაც კი არხებობხ აწქილიში, დაეუქიხებლივე წარხელად ქვევლითო, რათა უკეო დამტკბარიეივე მოელით. აქი ხეხხ ხიტეკახაც ხირციელი გრძობით აღიქვამ, და, რა თქმა უხდა, იმას კი არ ისურეებდი, რომ ცალკეული მარეკლები უძრავედ გახევებელიევეხ, არამელ - იმას, რომ ხწრავედ შეეცვლიათ ერთიორე, რათა მოელი ხიტევა მოგეხმისა. იგივე თქმის ყველა ხაწილ'ხედაც, რომელეხიც ერთ მოელს შეადგეხენ, მაგრამ ერთდროელად რიგი იღებეს დახაბამხ იმისგახ, რის ხაწილებადაც გეველიხებიახ. მოელი გაცივლებით უკრო მიმხიბლიავია (თუ დაევეშეკბო, რომ შეიძლება ერთობლივად აღიქვამ იგი), ვიდრე მისი შესადგენელი რომელიც გეებდოთ ხაწილი. მაგრამ რამელხად უკეოხია თეით მოელის შესიქმელი - უკელი დმერთი ხეხი; და ის არხადაც არ მიდის, რადგახაც არაფერი არ ეხაცვლება.

XII

18. თუ ხხეკლები მოგწოხს, აქე უკელი მათ გამო, და ხივერეულით მიექცი იმის მიმარო, ვინც არხებობისათვის გამოიწვია იხიხი, რადგახაც თუ შესხ არხეკახს შეახერებ იმა'ხე, რაც მოგწოხს, ვითრე დახაწეხი შეიქნე უფლის თვალში. ხილი თუ ხელები მოგწოხს, დაე, გივერდეს იხიხი დმერთიში, რადგახ ხელებიც ცეკლებადხი არიან და

ხიმკაცებს იძუებს მხოლოდ შემოქმედის წაღწი, რომლის გარეშეც; მსაღ; სტიქი ბუდა ელას; გადაგება და გარდახვლა. მსმ, გოქვარდეს ოხსი დსეროსი, და მის მამაროვე მოქცეი ქველა, ვისი მოქცეოც; ძალ-გამს; ახე უთხარი მათ: „გოქვარდეს ოგი, რომელმაც; შექმნა ყოველი, და რომელაც; შორს რადაა“58; არ გასცლია თავის ქმნილებებს; მის-მოერნი მასმთვე არას. ხად არის ოგი? ხადაც; გემის უხსხავებს ჭემ-მაროტებს? ის წეესი გუელს ხიდრემშია, მაგრამ გუელი გახემორა მას. „დაებრეხდით, გახადგომილნი, გუელს“59 და მოემოხვიეთ თქვენსავ შემო-ქმედს. დაღვეთ მახთას და ურევეთი თქვით. დამშვიდდით მასში და კპოვეთ ხიმშვიდეს. ხად, რომელ ჯარდემელში მიძერებდით? ხათ მიდხარო? ხიკეთ, რომელაც; თქვენ გოქვარო, შემოქმედსავთს იღებს დახაბმს, თქვია ის მხოლოდ მახთას მიმაროებითაა ხსევეკარი და ტკბილი, მაგრამ ხიმწარედ თქვენა, და ხავებდით ხამაროდახადაც; რადგანაც; უხამაროლობაა გოქვარდეს ხიკეთ და ხერგხ აქცევეთ მის შემოქმედს. რატომ დახეუტებდით ურთავად ძეულად ხავადი და ხარუქ-ლაახი გულები?60 არ არის ხიმშვიდე თქ, ხადაც; თქვენ ეძებთ. ეძებეთ, რახაც; ეძებთ, მაგრამ თქ რადაა, ხადაც; ეძებთ. ბუდსიერ ხიცოცხლეს დაეძებთ ხიკედლის ხავეულში: ვის კპოვებს ბუდსიერ ხიცოცხლეს თქ, ხადაც; არ არის თვით ხიცოცხლე?

19. ქვეყნად ხამოვთა წეესი ხიცოცხლენი და აიტაცა ხიკედლი წეესი, აიტაცა და თავისი ხიცოცხლის ხიჭარბით შექმნრა ოგი. და სტრგვისა მახილმა მხხს, რათა მსხვე დაებრეხებოდით, ომ ხაიდრემლი ტახარში, ხაიდრაც; მოგვევლისა ქაღწელის ხამის გამოვლით, ხადაც; მას შეერწეა ადამარერი ბუნება, მოკვდავი ხორცი, რათა ხამელამოდ მოკვდავად არ დარჩეხილიყო, და „ხაიდრაც; გამოვთა, როგორც; მუცე - ხაქორწისო გავადაკიდას, გოლათოთით რომ შექმაროდა გარბეხილ გხარ“62. არ შეეოქებულა, პირადპირ წეეს მოგავაშერა, მტრგვისავქს ხიკვეთ და ხაქმთ, ხიცოცხლითა და ხიკედლით, ჯოჯახეოს ხახელით და აძღვლებით, - მტრგვისავქს და წეესს მხმობელმა; დამი-ბრეხდითო. ის გახემორა წეესს თვასს, რათა წეესს გუელს დაებრეხე-ბოდით და თქ გუეოვა ოგი. ის წავიდა, და კვლავ თქ არის; არ იხება დიდხანს დარჩეხილიყო წეესთან, მაგრამ არც; მოგავტოვა. წავიდა თქ ხაიდრაც; არახიდეს არხად წახელა, რადგანაც; აქვეყნა მის მიერ შექმნარ“63, და ის ამ ქვეყნად თერ“64, და ამოვთა ამ ქვეყნად, რომ ესხრა ცოდევისი“65. ხწორედ მას ეუბნება აფხარებას წეესი ხეელი, რათა „გახიკერხის მის მიერ, რადგანაც; მის წინაშე ხეოდა“66.

„თქო კაცისახი, რადემლე თქვება თქვენი გუელი დამხიმბულა“67 ხიცოცხლე ხამოვთა თქვენთან, - წეეთ არ გიხდათ აძღვლდეთ და იცოცხლით? მაგრამ ხად აძღვლდებთ, რაკიდა თქვენი ქედმადლობით

„ცაიმდე ავიღებრითაო თავი?“⁶⁸ ჩამოსდით, რომ ამხდლდეთ და დამერათმდე აღხდეთ⁶⁹: თქვეს ხომ დაეცით, როცა აღხდებოთ მის წინააღმდეგ.

უთხარი ეს მათ, ხელაო ნემსი; დაჲ, ცრემლები აფრქვიას „გლოვის ველზე“⁷⁰. დამერათმდე აღიბრუნე თხიხი, რადგანაც; ხელაო წმინდა შოაგაგთებებს ამ ხიბველებს, თუკო მათ მამართ მეტყველას ხიჯვარელის ხანისდით იქცო.

XIII

20. მსმის კო არ ვიცოდა ვიქველდეუ ეს, და მე ვცემებოდა ამ ქვეხიური მშვეხიურებით; უცხკრელსახაკს მივდიოდა და ნემს მეგობრებს ვუქებებოდა: აგახა გვიყვარს რაიმე, გარდა მშვეხიურებისა? კო მდგრამ, რა არის მშვეხიურება? რა გვიხილავს, ახ რა გვიხილავს იმაში, რაც გვიყვარს? მოამრეხხველი და მომთაჯადიებელი რომ არა ქიხილეს რა, ვერახდიდებოთ ვერ მიგვიხილავდა: აი, ამაზე ვუქებობდა, და მე მივხვდა, რომ არხებობს, ერთის მხრივ, მშვეხიურება, რომელიც მოელის ხრელქმნილებსაგან იღებს დახაბამს, მეორეს მხრივ კო - შეხაბამისობა, ახე საგახთა შორის ძარმისიურდო თანაფარდობა, როგორც ნაწილა შეხაბამება და ესხაგება მოელის, როგორც ყუხხაქმელი ერგება ყუხს, და ახე შემდეგ, ეს ახრები ერთბაშად მოხლავდნეს ნემს ხელში და მე დაეწერე „მშვეხიურისა და შეხაბამისისათვის“, რომელიც ორი თუ ხანი წიგნისაგან შედგებოდა; შეს. იცო, დამერთა, მე კო დამაქოწყდა; თუთათს წიგნები ადარა მაქეს, არ ვიცო, როგორ ახ ხად დაეკარგე⁷¹.

XIV

21. რამ შოამაგთხა, უყვალაო დამერთა ნემსი, რომელი ორატორის პიერთეხისათვის⁷² მიმუხდებხა ნემსი წიგნი, თუქცა პირადად არც კო ვიცხობდა, მდგრამ აღურთოფახიებელი ვიყავო მისი, როგორც ხწავლელის, ხახელათა და დიდებით. მე გადამოქცეს მისი ზოგთერთი გამოსათქვამი და ძღლიან მომეწონა თხიხი. მდგრამ უყვრო მეტად თმოგომ მომწონდა პიერთეხი, რომ ხხეებს მოხწონდათ და ცაში აქეველათ ქება-დიდებით. ვერ გამეგო, როგორ მოახერხნა ამ ხირთელისა, თაგდაპირეველად ახე დახეწილი ბერძნულთა რომ მეტყველებდა, შემდეგ ესიღეს ბრწინთვალედ შეხწავლა ღათისური და ვილიხთოიური საკითხთა დიდებელი მცოდნეც; გამხდარიყო.

როცა ადამიანს ერთხელთხად აქებეს, შეიძლება თხე შეგოქვარდეს თგი, რომ პირადად არც კო იცხობდე. ნუთუ ხიჯვარული მაქებრის პირიდან გადაეცემა მხმენელის გულს? არა, ის ვისაც; უყვარს, თაგისი ხიჯვარულთა ადაგხებებს ხხეებსაც. ამიტომაც; გვიყვარს ის,

ვისაც სხეები აქებენ, რადგანაც გეწამს, რომ გულწრფელად აქებენ, და, მისხადამე, მათი ქება ხივეარელთაა ნაკარსხევი.

22. ახე მივეარდა ოღეხლაც ადამიანი, იმის მიხედვით, თუ რა აზრისანი იყენს მათზე სხეები, და არა შენი მხჯავრის თანხმად, დმერთო ნუმი, ვისთვისაც უცხია ხიველბე.

მაგრამ რატომ აქებდნენ პიეროესს სულ სხვახაირად, ვიდრე ხახელგანთქულ მეეტლეს, ახ ხაქველთ ცხობილ მინადირენ? ეს თუა გაციღებთ უფრო ხაპატიო და დარბაიხლური ქება-დიება, სწორედ იხეთი, ოცნებად რომ მქიხდა ქცეული: სეგა მეც; ახე მაქებდნენ-მეთქი. რადგანაც ნამდვილად არ ვისურვებდი, იხე ვქიქო და ვედიღებთ, ახ იხე ვქეარებოდი, რაგორც მსახიობები, თქმცა მე თეთის ვაქებდი მათ და მივეარდა კიდეც იხისი. მაგრამ მე მქენია, სულაც არავის ხედიხოდა ნუმი ხახელი და, ახე განსაჯეთ, ხადელუელიც; კი ვქოფიდიყეო ხადიხხათის, ვიდრე ახე ვედიღებთ, ახ ამხაირო ხივეარელთი ვქეარებოდი. სეგა რომელ ხახწორზე წიხის ერთი და ოგოვე ადამიანი სულ სხვადასხვახაირ ხივეარელს? რატომ მივეარს იხ თვისება სხვამს, რაც, იმდურთელად, მქელს? რადგანაც; ოგოვე თვისება მეც რომ მსახიობებდეს, ამას, აღბათ, ვერ აგიტახდი. თქმცა ორთვეს, მეც და მსხაც, ადამიანი გექვია. შეიძლება გივეარდეს კარგი ცხენი, მაგრამ. იმას კი არ იხურებდი, რომ ცხენი ყოფიდიყეო, ცხენად ქცევიც რომ შეგექლას. მსახიობი კი სხვა ხაქმეა: იხ ნეენი ჯიშისა და ჯიღაგისაა. მისხადამე, ადამიანში მე მივეარს იხ, რაც. ნუმივე თვეში მქელს, თქმცა მეც ადამიანი ვარ? რა უხახრულთ უფსერელთა ადამიანი?73 შენი „მისი თმებიც ხათითად დათვლილი გექეს“74, უფალი, და ერთი ღეროც არ დაგეკარგება, მაგრამ გაციღებთ უფრო ავიღლია დათვლილი მისი თმები, ვიდრე მისი ვნებები და გულთხოქმანი.

23. რაც შეეხება პიეროესს, იხ მივეკეთვებოდა ორატორთა იმ დახს, რომელიც იხე მხობლავდა, რომ ძალიან მისდოდა მეც მისი წვერი ყოფიდიყეო. ნუმი ხიამაყით გხადნეულს თავის ნებაზე მათამსებდა ყოველი მხობლანს მქრთლავი ქარი75, მაგრამ ვარელად და ხიდექლთად შენი წარმართავი ნუმი ხადოჯ. მამ, ხადიან უხდა მკოდიხიდა და დაბეჯათებთ მედიარებისა შენს წიხამე, რომ უფრო იმ ხივეარელის გამი მივეარდა ოგი, რახაც თავის მაქებრებს უხურავდა, ვიდრე იმ ხაქმის გამი, რიხთვისაც ახე აქებდნენ და ადიღებდნენ? მის თაყვანისმცემლებს რომ ქების ნიციღლად, პირიქით, ვეინებოთ, და თქმცა ოგივე გაქმეორებისათ, რახაც მქელამ ამბობდნენ მასზე, მაგრამ ხიხით და ხიდეღვით, ნუმი გულში ნამდვილად არ ადიხრთდა ხივეარელი მის მიმართ, თქმცა არც მისი ხაქმე შეიცევიღებოდა და არც

ოკუთის იქცეოდა სხვადა: სხვანაირი იქნებოდა მხოლოდ იმათი გრძობები, მის ამბავს რომ მიაშობდნენ.

აი, რა სუბტი, რა უძლეო და მერვეოთა სული, ჯერ კიდევ რომ არ დაერწინებოდა ჭკუშნარიტების მქარ ხაერდებს. გასუდებოთ წრთადებს და აქეთ-იქთ აქედება, იმის მიხედვით, თუ საიდას უბერავს მთაქმა-მთაქმის ქარბორბალი, მისი შუქს რომ უბხელებს და ამიტომაც; ჭკუშნარიტებას ვუდარ არნივს, თუქვა ის აქევა, ნუქს გვერდით)

ნემოვის მამის ძალიას დიდი მშიშხელობა აქონდა იმას, რომ ამ ხახელავან კაცს გაეცნო ნემო წიგნი და ნემო ხადეაწი. თუ მთაწონებდა, გაათკეცებული გულმოდგინებით ნავეჯდებოდი ხაქმეს; ხილა თუ დაიწუხებდა, მწარედ მოწედავდა ამათების ხიქვარულით მუქოქე ნემს საბრალი გუქს, რომელსაც ჯერ კიდევ არ ვეჯდებოდი თაქისი ხიმტკიცის ბერჯად. და მისიც, ხიქვარულით ვევერცდლავდი და გონების თვალთ ვულოლოთებოდი ნემს წიგნს მშუქხიურისა და შუხაბმისის შუხახებ, და იმდენად აღტაცებული ვიქავი ნემი ხაწრომთ, რომ, დმერომისი, არავის ქება არ მქინდებოდა.

XV

24. მაგრამ მე ჯერ კიდევ ვერ ვხედავდი შუნი დიადი ხაქმისა და ხელთენების იდექად ვექეს, ვიქდისხმდელი და „ერთადერთი ხახ-წაქდთმოქქელი“76. ნემი სული უგზო-უკვლოდ დაბორთალოდა სხუქდებრივ საგანთა შორის. „მშუქნიურს“ მე ვეწოდედდი იმას, რაც თაქისთავადაა მშუქხიური, „შუხაბმისის“ კი იმას, რაც მქორე საგანს ეხადავება, და ამ განსახსურავს გრძობადი ხაქმაროდან მოხმობიდი მაგალითებით ვახაბქოებდი.

შემდეგ კი სულის ბუქებას მივებრებდი, მაგრამ ის გარეწოება, რომ გაქდებებული ხახთ აღვიქვამდი სულიერ ხაქმაროს, ხელს მიშლიდა ჭკუშნარიტების წვდამაში. ის კი ნემს თვალწის იქო, მოქდით თაქისი სხივოსხობითა და ძალითხილებით, მაგრამ მე ნემს დაბინდულ მხერავ ვართდებდი ყოქვლითე უხხეულოს და ხა'ხებზე, ვერეხბა თუ ხიდიდეებზე გადავდიოდი. და რაკი არ შუქქდლო ყოქვლითე ეს მქხილა სულში, ახე მქგონა, არც ნემი სულის ხილვა შუქქდლო. ხიქვლეუმი მე მივევარდა ხიმქიდე, ბიწორებაში კი მქელდა უთახხიოება, ამიტომ პირექლს ერთობად აღვიქვამდი, მქორეს კი - გათიშუქდობად77. ერთობა გონიერული სულის, ჭკუშნარიტების არხისა და უქსნაეხი ხიქვთის ურთიერთმქრწემად წარმომქდგინა, გათიშუქდობას კი გონიერებისაგან განხარცულ ხიციოცხლელ, დმერომა იცის, რანაირ სუბსტანციად და უქსნაეხ ბორთებად ვახახვდი, ბორთებად, რომელიც, ნემის აწრით, არა მარტო სუბსტანცია, არამედ ხამდედი ხიციოცხლეც იქო,

მხოლოდ იმხანის სიცოცხლე, უფალო ჩემო, შეხვანი რომ არ იღუბს დასაბამს, მოუხედავად იმისა, რომ შეხვანი წარმოსდგება ყოველიშნ.

ერთობას მე ვეწოდებდი „მინადას“, როგორც ერთგვარ სულისურ ხაწყისს სქესის გარეშე, გათიშულობას კი - „დიდას“, მრისხანებად რომ გვევლინება დანაშაულში და გრძობებლობად - ხორციელი განცხრომის ჟამს. თუითონაც არ მესმოდა, რას ვამბობდი, და ვერც ის შემეგხო, რომ ბოროტება სუბსტანცია არ არის⁷⁹, და არც ჩვენი გოსე-ბაა უქნაყისი და უცვლელი სიკეთე.

25. დასაშაული სულის ბიწიერი მოძრაობაა, ხამოქმედოდ რომ აღუკმარავს, ხოლო ამ მოქმედებით სული მღვტურად და თავხედურად ცდილობს თუითდამკვიდრებას. ზუსტად ახვეე, გარეჯიხლება თავაწყ-ვეტილი და აღვირახსნილი სურვილია, დაუოკებელი სწრაფვა ხორციელი განცხრომისაკენ. თუ გახიერული სული თუითონვე ბიწიერი, მისის სიცოცხლე ცთომილებითა და ყაღბი წარმოსდგენებით იბღალუბა. ახუთი იყო ჩემი მისინდელი სიცოცხლე, და მე არ ვიცადი, რომ სული სულ სხუანაირი შუქით უნდა გამეხანოებინა, რათა ჭეშმარიტებისათვის მეხიარებინა იგი, რადგანაც თუითონვე რაღია ჭეშმარიტების ხაწყისი. „მხოლოდ შენ ამინათებ ღამისმარს, უფალო; დემუთო ჩემო, მხოლოდ შენ გაანათებ ჩემს წყვილიაღს“;⁸⁰ და „ვეველამ მივიდეთ შენი სისახვისს-გას“;⁸¹ რადგანაც „შენა ხარ ნათელი ჭეშმარიტი, რომელიც გაახათ-ლებს ყველა კაცს, მომავალს ქვეყნად“;⁸² ვინაიდან „შენთვის უცხია ცვალებადობა და ცვლილების სრდილი“.⁸³

26. შენსკენ ვიდგვოდი, შენ კი თავიდან მიშორებდი, რათა გამეგო სიკვდილის გემო,⁸⁴ „რადგანაც მსეაობართა წინააღმღესი ხარ“.⁸⁵

მართლაცადა, რა შეიძლება იყოს იმაზე მეტი ზეობა და ქედ-მადლობა, რომ გამოაუგნებელი სიმღვტით ამტკიცებდე, თითქოს შენი ბუენება არსებითად არ განსხვავდება დემუთის ბუენებისაგან? რაკი ამ-კარად ვგრძობდი ჩემს ცვალებადობას, რისი უარყოფაც არ შემეძლო, რადგანაც უარესს მინდოდა უკეთესი გავმხდარიევეი, - მერნია, შენ თუითონ მგუელე ცვალებადად, უფალო ჩემო, ვიდრე მეღიარებინა, რომ მე იგივე რაღი ვარ, რაც შენ. ამიტომაც მოშორებდი თავიდან და ჩემს ყოყონობას თრგუნავდი. ჩემი წარმოსახვა თავს დასტრიალებდა სხუელებრივ ფორმებს. მე, ხორცი, ბრადს ვღებდი ხორცს, და „მავანწაღა სული“⁸⁶ არც ვცდილობდი შენსკენ მოქცევას; თავზაბ-ხეული დავბორიადობდი იმ საგნებს შორის, რომლებიც არც ჩემში იყენეს, არც შენში და არც არსად; ისინი შენი ნამდვილი ქსიილებანი კი არ იყენეს, არამედ ჩემი ფუჭი სმანებანი. და მე ვეკითხებოდი შენს ერთგულ მსახურთ, ჩემს თანამოქალაქეებს, რომელთაგანაც უმე

განდევნილი ვიყავი, ისე, რომ თვითონაც არ ვიცოდი ეს, - დიახ, მე, ბრიყვი და ებუდი, ვკეითხებული მათ: რატომ ცდება სულთ, თუ მართლად დამერათსა შექმნა-მოქი? მე არ მინდოდა, რომ პასუხად ეთქვათ: რატომღა ცდება დამერთით? ამიტომაც ვამჯობინებდი უმად ის დამემტკიცებინა, რომ შენი უცვლელი არსი აუცილებლობის გამო ცდება, ვიდრე მედიარებინა, რომ ჩემი ცვლადი არსი თავისი სებით გვერდს უძცევს წრფელ გზას, რისი სახჯულიც ცთომილებაა.⁸⁷

27. ოცდაექვსი თუ ოცდაშვიდი წლისა ვიყავი, ეს წიგნი რომ დავახსრულე. ჩემს თვალწინ შროაღით იფურცლებოდა ჩემივე გამოხატობი - ურიცხვი ხორციელი ხატება - და გულისხმურს მიყრებდა. მაგრამ ვიველივე ამის მიღმა მე ვცდილობდი გამეჩნია შენი შესაგანი მელაღია, ო, ჩემო უტკბესო ჭეშმარიტებავე, ჩემად რომ ხმახებდა სულის ხიდრემში, როცა მშეყნიერებასა და შესაბამისობაზე ვფიქრობდი. მე მინდოდა წამოვმდგარიყოვი და „ხიხარულით მეხარა ხიდის ხმის გაგონებისას“,⁸⁸ მაგრამ ვაი რომ არ შემიქლიო: ხმაღღლა მიხმობდა ჩემი ცთომილება და გარეთ მიმათრევდა. ძირს მანარცხებდა ჩემი ხიამაყის ხიმიძიე. შენ არ აძლევედი „ჩემს ხმენას ხაღისითა და ხიხარულით ტკობის“ საშუალებას, და არ „იდხენდნენ ჩემი ძვლები“, რადგანაც ჯერ კიდევ არ „დაგეთრუენა“.⁸⁹

XVI

28. რა მარგო იმან, რომ ოცი წლის ემაწვილ კაცს ხელში ჩამოვარდა არისტოტელეს ერთი თხსულება, რომლის სათაურიც იყო „ათი კატეგორია“;⁹⁰ - უნდა გენახათ, რა მედიდურად იბღისიებოდნენ ამ სათაურის წარმოთქმისას ჩემი მასწავლებელი, კართაგენელი რიტარი, და, ვის მოხოვლის, კიდევ რამდენი სხვა კაციც, სწავლულულებად რომ მოაქონდათ თავი; ამიტომაც ისე ვოცნებობდი ამ წიგნზე, თითქოს რაღაც დიადი და დუთაებრივი რამ ვიფიცილიყოს; - დიახ, რა მარგო იმან, რომ ჩემს ტალ-სწორებში მხოლოდ მე შევეძელი წამეკითხა და გამეგო იგი? როცა არისტოტელეს კატეგორიებზე ვესაუბრებოდი იმ ხაღხს, ვინც თვითონვე აღიარებდა, რომ ჯრის ვაივაგლახით შესძლო მათი გაგება, და ისიც, მოძღვართა წყალობით, რომელნიც მარტო სიტყვიერად კი არ განმარტავდნენ სემოხსენებულ კატეგორიებს, არამედ ქვიშაზე დახაზულ ფიგურებსაც იშველიებდნენ, - ვერაფერს მიუბნებოდა იმაზე მეტს, რისი გაგებაც მე შეეძელი.

ჩემთვის აშკარა იყო, რომ ეს წიგნი საკმაოდ ნათლად მსჯელობდა სუბსტანციებზე და მათ თვისებებზე; ასე მაგალითად, ადამიანის აღნაგობა - თვისებაა; მისი ხიმაღლე - რაოდენობა; ვისი ძმია - მიმართება; სადაცაა - ადგილი; როცა დაიბადა - დრო; ზის თუ

დგას - მდგომარეობა; რა მოხაგეს: უცხხაკმელი თუ ხაკუკრეული - ფლობა; რას აკეოებს - მოქმედება; რას გახიკდის - ეხება. ამ ცხრა კატეგორიას, რომელთა მადგალითბიც აქ მოიეიგანე, და ხაკუკროეუ ხეუბ-სტანციის კატეგორიას შქიძლება უროცხეუ ხხეადახხეა მოეღუნა მოეხადაგოს.91

29. მერედა, რა მარგო ეოველიეე ამას? ეხებით ეო მადხო. რაკიდა მეგონა, რომ ეს ათო კატეგორია მოიცავდა უკლებლიე ეველაფერს, რაც ეო არსებობს, მე ეცდილობდი, შენც, დემროო ნემო, გახხაკეო-ფრებლად მარტიეო და უცკველი, შეხიეე ხიდადისა თუ მშექხიერების სებიექტად წარმოიეღვინე, თოქიის მათხა და შეხს შორის თხეოეე თანაფარლობა არსებეულიეო, როგორიც აქციდეხტეებსა და სეუბსტანციას, ეოქეათ, ხხეულს შორის, მამის რადეხაკ შეხიეე ხიდადეეცა და მშექხიერებაც თეოთის შეხა ხარ.92 ხხეული ეო არც დიდა და არც მშექხიერი, რამდეხადაც თხ მხოლოდ ხხეულია: ეურო კატარაც რომ ეოფილიეო და ხაკლებ მშექხიერი, მახც ხხეული თქნებოდა.

ჭემმარტი ეო არა, მცდარი თუ ეოველიეე თხ, რახაც შენხე ეეიქრობდი: ნემო ხაკიდაობის უბადრეეო გამოსაგონი, და არა შეხი სეტარების ურეეეო ხიიტკიდე. რადგახაც ახე ბრძახე და ახრეღდა კიდეე შეხი ბრძახება: დეადამიწამ „დექეი და ეკალი ადომიციება“,93 რათა „აეფთთა პირისა ნემისათთა მექამა პური“.94

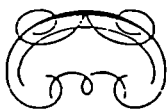
30. ახლა რა მარგო მამის ჯერ კიდეე ეეეოერ ვნებათა მოხას იმას, რომ ერთიმეორის მიეღლებოთ წაეიკოთხე ეველა წიგნი, რისი შიეინაც ეო შეეესლან95, ეგრეოწოდებულ თაეისეეეად ხელოეეებოთა შეხახებ და გაეეგე კიდეე თხინი? მე ვტეებოდი მათი კოთხეისას და არ ეო მეხნოდა, ხიდან იღებდა დახაბამს თხ, რაც მათში ნამდეილი თუ და ჭემმარტი. ხინათლის მიმართ სერგუმეცვეით მდგარს პირი გონათებული ხაგნებისაკენ მქინდა მიქცეული, ახე რომ, თეო ნემს ხახეს ხინათლის ხხიეიც არ ეეცემოდა. შენ ხომ იცი, ეეეალი დემროო ნემო, რაც შეეეიმეცხე, დიდი გაჭირეეებისა და ხხეისი შეწვეხის გარეშე, მტეერმეტეეეელების, დიდეექტიკის, გეომეტრიის, მეხიკისა და არითმეტკის დარგში, რადგახაც: შენგან მეუბოა ახრის ხისხარტე და გონებოთს გამტარიახობა, მადრამ შენ რიდი შემოგწონე მხხეერებლად თხინი. ნემდა ხახიკეოედ ეო არა, ნემხაეე წარხაწემეად ეეეენებდი მათ, რადგახაც ხარბად ეეებლეეებოდი ნემი ხამკეიდროს ეეეოებს ხაწილს და ნაცკელად თხსა, რომ შენთეის შექენახა ნემი ძალა, გავემქცი და შორეულ მხარეს გადაეეკარგე, რათა აეხორციულ გეღისთქნათა დახაცხრომად გამეეულახეა მოელი ნემი აეღადიდეა.96 რას ეეეეეედი ხიკეოებს, თუკი არ შექმდილი კეოთლად მომეხნარა იგი? არც ეო მეხნოდა, რაროე უტეირდათ ნემს ეეეელახე ბეჯითხა და გონიერი მოწაეეეებს

ამ ხაზების შეთვისება ნემს გუკმოდგინე ახსნა-გახსნარტების გარეშე, ახე რომ, ეკელაზე გონებდასხსნილი მათ შორის ის თეო, ვისცე შედარეუბით სწრაფად თვისებდა ათახუკერ გადაღეკილ მსხლდას.

31. რა მარგო იძის, უკვლი ნემსო, რომ მეგონა, თითქოს შენი, ჭემსნარტების დმერთი, უხარმსზარი მსათი სხეული ხარ, ნემს თავი კო ამ სხეულის სამსხერეუკად მიმსხნდა? უკვლმართობაც, ამსხა პქიქო მდგრამ სწორედ ამსათი ვიყავი მსმის. არა, არ მრცხეყხია, უკვლი, ადხარება გითხრა და ვეღარო შენი გუკმოდწეკლეუბა ნემს მიმართ; ვედსარიო და მსმადლა გიხილ: აკო არ მრცხეყხილა მკრეხეღერად მექმდაგა ხდხის წხაშქ და ქიკაკიკეთი მექეკა შეხიყის.

რა მარგო ნემსა გონებამ, ახე ადვილად რომ ართქვდა თავის ზემოსხეყბუელ მეცხიერებებს, ას რა ხიკეთი თეო იძის, რომ მსწაუღებღებების დაეხსნარებღადაც; შექედლი ზაქწეკამილი უკედერეხეხე ბხული და ბუხდოვხი წეგხების ახრს, მსმის რადეხაც უკეთერად ემკრეხელობდი გსაბხეული და ურცხეკად უგუღებულეღყოფდი ღეოსმისობის მეცხიერებას? გახა რას ვებდა შენს ბარტეებს ის, რომ ცოტა უფრო ხსტე გინება პქინდათ? ხისგეთერად არხდაც; არ გაგირბიდხეს, არამედ მთომხებთ უკვდიხეს, რადის წამოთიტებოდხეს შენი ეკელხის ბუღემსი, და თახდათახობით იმგრებდხეს ხიქვარეულის ფრთებს, ჭემსნარტი რწმების ხაზრდითი ხახაზრდეუბი.97

უკვლი დმერთი ნემსი, „შენს ფრთათა წრდილქემს მოველით ხახებასწზ: დაგკიყარე და გაგკაქროლე. „შენს გაგკაქროლეშ შენს ბარტეებს, და ეს ქროლა გაგრთელდება ნემსს ხიდერეხდე99, რადგანაც; ნემსი ძღლა მხოლოდ მსმისაა ძღლა, როცა ნემსთახა ხარ; უმეხოდ კო ნემსი ძღლა უძღერეუბაა. ნემსი ხიკეთი მეღამ შენშია, და როგორც კო ზერებს ვაქვეუთ მას, ხაწრეულის გსახა ვკარგავთ. შენს მიმართ შემოთექევეთ, რომ მსწას არ დაეხარცხით, რადგანაც; შენში ცოცხლობს ნემსი ხიკეთი მოელი თავისი ხაგებთ, და ეს ხიკეთი შენა ხარ თეითის. არ გეკმისია, რომ ეკვარხად დაგბრეხეღებთ, რაკილა დაეკცით და დაეკმხეთ; ნემსთას ერთად რადი დამხობიღლა ნემსი მსობღეთერი ხახლი - შენი მარადიხობა.

I

1. მიიღე წემი აღხარება, მსხვერპლად რომ გწირავს წემი ენა, რომელიც შენ თვითონ შექქეხი, რათა ეღიარებინა ხახელი შენი; განიკურსენ და განმტკიცდნენ წემი ძელები; დაე, ისინი ხიბდნენ: „უფალო, ვინ არის შენი მსგავსი?“³ რას გეგვჩის ახალს, ვინც აღხარებას გეუბნება, რათა გაეწეოს, რა ამბავია მის თავს: რადგანაც შენი თვალისათვის არ არსებობს გულდახერხეთა ხაიღუქლო, და ვერც კაცთა ხისახტიკე ეკუთვლება შენს მარჯვენას; როცა გხვრის, ცვილივით გადადობ მათ ხისახტიკეს, გულმოწკაღებითა თუ შერისძობით აღძრული, „და ვერავინ დაემადება შენს მხურვალებას“.⁴

დაე, გაქვდნენ წემი სულად, რათა შეგთევაოხ. გამეფებით და დაუღუპებლად გადიდებენ შენი ქმნილებანი: შენსკენ მოქცეული ყოფილი სული - თავისი ბაგეებით; ცხოველები და უხუცაო საგნები - მათსავე მტყუარტულთა პირით. დაე, აღხდგეს და აღორძინდეს შენში წემი დაღილილი სული; დაე, შენს ქმნილებებზე დაერდინობით მოაღწიოს შენამდე, ხასწავლებრივი ძაღმოსილებით რომ შექქეხი ისინი: შენშია განახლება და ჭეშმარიტი ხიბტიკე.

II

2. დაე, გშორდებოდნენ და გაგირბოდნენ ემტკიცისი და უსამართლოსი. შენ ხედავ მათ, რადგანაც შენი მხერა თვით ღაიღებდაც კი განწონის. და, აი, ევლიაფერი მშვენიერია მათ ირგვლივ, თვითონ კი მახინჯნი არიან. მერუდა, რა გავნეს? ან რით შებღაღეს შენი უსახრული ძაღმოსილება, ზესქელიდან ქვესქელს რომ უწევს? ხად უნდა გაქცეულიყვნენ, რომ შენს ნათელ ხახეს გაქცეოდნენ? ხადაა ადგილი, რომ შენ ვერ მიაგნო გაქცეულთ?⁷ გაიქცნენ, რათა აღარ ენახათ, რომ შენ ხედავდი მათ, მაგრამ თვალდავხილნი შენეე წაგაწყდნენ და წაიფორხილეს, რადგანაც არასიადეს მიგიტოვებია არცერთი შენი ქმნილება. დიახ, გაიქცნენ, რათა უსამართლოსი შენეე ჩაგვარდნოდნენ ხელში და თავს დასტყდომოდათ შენი სამართლიანი რისხვა. შენს გულმოწკაღებას გაქცენენ, რათა შენი საშინელი მსჯავრი ეწვინათ. ეტკობა, არ იცოდნენ, რომ ევლიგანა ხარ, და არ მოითებებდა იმნაირი ადგილი, ხადაც შენ არ იყო. შენ, ერთადერთი, თვით იმათ გვერდითა ხარ, ვინც ევლაზე შორხაა შენგან.⁹

მაშ, მოიქცნენ და გეძებთ. თუ თავიანთი შემოქმედი მიატოვეს, შეს რაღა მოგიტოვებია შენი ქმნილება. მაშ, თვითონვე მოიქცნენ, რათა გეძებინ: შეს აქა ხარ, იმათ გულში, ვინც აღსარებას გეუბნება; ვინც გულში გამკრის და სარეკლიას გუბზე ხეჭიალით დაღლილი ცრემლებით გიღატობს მკერდს; და შეს, გულმოწეაღევ, ცრემლებს უმშრალე მათი; ისინი კი უფრო მწარედ ტირიან, მაგრამ მათ ტირილში ეკვე გამოკრთის ხიხარული, რადგანაც აღამიანი - ხიხლი და ხორცი კი არა, არამედ შეს, უფალო, მათი შემოქმედი, თითქოს ხელახლა ქმნი და ანუგეშებ მათ. მაგრამ ხად ვიყავი მე თვითონ, რაცა გეძებდი? შეს ჩემს წინ იდექ, მე კი დაგშორდი და ჩემს თავს ვეღარ ვპოულობდი, არამცოუ - შეს!

III

3. ახლა კი ჩემი ღმერთის წინაშე ვიტყვი, რა გადაიხდა თავს ჩემი ცხოვრების ოცდამეცხრე წელს.

კართაგენში ჩამოვიდა ერთი მანიქველი ეპისკოპოსი, სახელად ფაუხტეუსი; ეს იყო „ეშმაკის საშინელი მახე“,¹² რომელშიაც ბევრი გაება, მისი მტვერმტყველებით ცოუნებული. მეც ვაქებდი მის ხელოვნებას, მაგრამ, ამხთანავე, სათლად ვხედავდი განსხვავებას მახა და საგანთა ჭეშმარიტ არხს შორის, რომლის შეცნობასაც ხარბად მიველტვოდი. მე იმდენად მისი სიტყვიერების ტურტელს რაღა ვაკივრებოდი, რამდენადაც იმას, თუ რაწირ ხახმელს შემოსთავაზებდა ამ ტურტლით მისი თავიანთისმცემლების მიერ გაღმერთებული ფაუხტეუსი. მითქმა-მითქმის წყაღობით წინასწარვე ვიცოდი, რომ ეს იყო უსენაეს მოძღვრებათა უბადლო მცოდნე და თავისუფალ მეცნიერებათა არაერთ დარგში ღრმად განსწავლული კაცი.

რაკილა მრავალი ფილოსოფიური თხზულება მქონდა წაკითხული და კარგად მახსოვდა ისინი, ამიტომ ერთმანეთს ვუდარებდი ამ თხზულებათა ცალკეულ მონაცემებსა და მანიქველთა დაუსრულებელ არაკებს: მე უფრო დამაჯერებელი მეჩვენებოდა მათი სიტყვები, „რომელთაც ეყოთ იმისი ძალა, რომ ეკვლიათ ეს წარმაგალი სამყარო“, მაგრამ „ვერ მიაკვლიეს მის უფაღს“.¹³ „რადგანაც დიდი ხარ, უფალო, და თვინიერს ხედავ, ხილი ქვემალაღს შორით შეიცნობ“,¹⁴ მაგრამ მხოლოდ „შემუსრულ გულებს“¹⁵ უახლოვდები. ქვემალაღნი ვერ გპოვებენ, თავიანთი ცნობისმოყვარე გონებით ცაში ვარსკვლავებიც რომ დათვალონ, ხილი ზღვაში - ქვიშის მარცვლები¹⁶, გახომის სამყაროს უხასრულ სივრცე და გამოიკვლიოს მნათობთა გუბი.

4. ისინი ახორციელებენ ამ გამოთვლებს თავიანთი სიჭითა და განებით, რომლებიც შეს უბოძე მათ; ბევრ რასმე მიაკვლიეს და დიდი

ხსით ადრე იწინასწარმეტყველებს მზისა თუ მთვარის დაბნელება, ისევე, როგორც ამ დაბნელების დღე, ხაათი თუ ხარისხი. გამოთვლები სწორი გამოდგა: ყველაფერი ისე ხდება, როგორც იწინასწარმეტყველებს. მათ წაიწერეს კანონები, რომლებიც თვითონვე აღმოაჩინეს. ეს კანონები დღესაც (ცხობილია და მათი მიხედვით წინასწარმეტყველებენ, რომელ წესს, ამ წლის რომელ თვეს, ამ თვის რომელ დღესა და ამ დღის რომელ ხაათზე დაბნელება მზე თუ მთვარე, და რახათი იქნება ეს დაბნელება - ხრელი თუ ნაწილობრივი. ყველაფერი ისე მოხდება, როგორც ნაწინასწარმეტყველებია.

გაცვიფრებელი და გაოგნებელია ხალხი, რომელსაც ამ მეცნიერებისა არა გაეგება რა. ხამაგებოდ უხაზღვროა იმათი აღტაცება და აღფრთოვანება, ვისაც ყოველივე ეს ესმის. მკერებელური ქედმაღლობით ადრეული სურგის გაქცევს, უყოფლო, და თანდათანობით შორდებათ შენს სათელს; ისინი დიდი ხნით ადრე წინასწარმეტყველებენ მზის მთავად დაბნელებას, მაგრამ ვერ ხედავენ ხაკუთარი მზის დაბნელებას აწმყოში¹⁷. ღუთისმისაგათათვის ხომსუელი გუდამოღვთებთ რიდი ექებენ, ვისგან ებოძათ ის სიჭა, რომლის მეშვეობითაც ყოველივე ამას იკვლევს. მაგრამ თქნდაც მიხედნენ, რომ შენა ხარ მათი შემოქმედი, ხელერთია, მათაც არ მოგენლობათ, რათა დაიფარო ისინი, როგორც შენსვე ქმნილებები, და მსხვერპლად არ შემოგწირავენ იმას, რადაც თვითონვე აქციეს თავიანთი თავი: არც თავიანთ ქედმაღლებურ აზრებს, ცაში რომ ნაგარდობენ „იტებუიეთ“;¹⁸ არც თავიანთ ცნობის-მოყვარეობას, „სღვაში მკერავ თუქებუნ“ რომ მოგვაგონებს და ათქვამებს მათ „უფსკერულის თუქმადი ბილიკებით იხეტიაღონ“; არც თავიანთ მდაბალ ვნებებს, „მიხედვრად მიბაღაზე ნახონს“ რომ ამს-გაეხებს მათ,¹⁹ - რათა შენ, უყოფლო, „ყოფლისშთანმოქმელი ცუცხლო“,²⁰ შექმნო მათი სახიკვდილი ხაზრესავი და ხელახლა შექმნა ისინი უკვდავებისთვის.

5. მათ ვერ შეიცხეს „გზა“, არე შეხი ხიტევა²¹, რომლითაც შექმნილი იხიც, რახაც ადრიცხავენ, ისინიც, ვისც ადრიცხავენ, გრძობაც, რომლითაც არევენ აღხარიცხ საგნებს და გონებაც, რომლის მეშვეობითაც ადრიცხავენ მათ, „შეხი ხიბრძე კი აღურიცხველია და განუხომელი“²². თუთა შეხი მიხლოდშიბილი ძე „იქმნა წყნათვის ხიბრძე, ხიბრთლე და განწმენდა“,²³ წყენს შორის შეიბრაცხა და ხარეს უხდიდა კეისარს²⁴.

მათ ვერ შეიცხეს ეს გზა, რომლითაც შექმნილი თავიანთი ქედმაღლობიდან დაშველებლითენის მის ხიბაბღკმდე და მისი მეშვეობით ამადლებულითენის მისხავე ხიდადემდე. მათ ვერ შეიცხეს ეს გზა: ამტომაც პგონიათ, თითქმის ვარსკვლავებს მისწვდნენ და მათთან ვერ

თად ნახსახებებს ცის თავისზე, მაგრამ, აი, მოწას დაეხარცხნის, „და დაბნელდა მათი უგონო გული“25.

ბევრი რამ, რახაც თხინი გვერქვები ქმნილებასზე, მართალია, მაგრამ ღვთისმოსაყთა მოწაწებთ რიდი დაეძებეს ჭეშმარიტებას, ანუ სამყაროს შექმნიქედს, და ამიტომაც ვერ პოულობენ, თუქცა კიდევაც; რამ იპოეონ, არ აღიდეგენ, როგორც დმერთს, და მადლს არ სწონადვენ, არამედ ანსაებბს მსახურნი ხედბობს და ბრძენკაცებად მოაქეოთ თავი“26; თუთათეუ მოწაწერეს იძას, რაც შეს გვეკოეზის, და, პირიქით, თუადდაეხილნი და გავქედმართებულისი შეს მოგაწერეს თავთანი კოეზისდს; ანუ რამ, შესზე გადმოაქეოთ თავთათი ხიცრეუ, შესზე, რომელაც ხარ ჭეშმარიტება; „უხრწხელი დმერთის დიდებას ხრწხადი კაცის, ფრთხელათა, თთხეუხთა თუ ქეწწარსეყათა ხატებაზე ცუდთანი, ღვთის ჭეშმარიტებას კი - ხიცრეუსზე, და მსახურებებს შექმნილთა და არა შექოქეედს“27.

6. და მათც, მათ წიგნებში ბევრი უფხეული და ხატულისხმი რამ ანოეოქათხე შექმნილი ხსიყაროს შესახებ. მათი ახსნა-განსრტებბს ხსწონრეს გამოთულება, წელიწადის დროთა მისაცულება და ვარსკვლავთა ხიდეული მოძრაობანი ადასტურებდნიქ28. მათ დებულებებს მე ვუდარებდი მანის მრავალრიცხოეზს თხსელებებში გადმოცემულ მოსასწრებებს: მთელს ამ აბდაებდაში ვერხად ამოეებთთ ვერც მსებუდობბს, ვერც ბუხობბს, ვერც მწიხთა თუ მოყარბს დაბნელებბსა და, ხაერთად, ვერცერთი იმ მოეღენის დასაჯერებულ ახსნას, რაც ხაერთ ხობრბბის ქმნილებებში ანოეოქათხე29. მე კი ხობრბბებუ მქსიდა მერწმუნბა იბ, რაც ხრეუთად არ ებთხეუთა და ეთანხებუთა არც გამოთულებბა და არც სემს პირად დაეკირეებბს.

IV

7. „უეყადო, ჭეშმარიტებბს დმერთო“30, სეოუ ვინც იცბს ეოეულიქე ებ, უამე მოხაწონბა შენთის? ვაი იმ კაცს, ვინც იცბს ეეედაეეერი, მაგრამ არ იცბს, ვინა ხარ შეს. ხეგა მას, ვინც გიცბობბს, თუქდაც სხვა არაეერი იცოდეს. ხილი სწაეღელეს, რომელიც გიცბობბს, მეცხიერება რიდი აბიგებს მეტ სეტარებბას, რადგანაც ის მხოლოდ შენი მეშეეობთათა სეტარი, თუკი შენი შექმნიბი გადიდებს, როგორც დმერთს, მადლს შექოგწონრავს და ანსაებბს მსახური არ გახდება თავთანი ვექი ახრებთთ31.

რადგანაც უქჯობებია ხე მეღგას და იმ ხარგებლობბთათის, რაც მას შექედბია მამიგანბს, მადლს გწონრავლე შეს, თუქდაც არ ვიცოდე, რამდენ წერთას შეადგენს მისი ხიბადლე, ან რამდენ წერთასზე იშლება მისი ტობტბი, ვიდრე ვიცოდე, რანაირად გავწიბი მისი ხი

მადლე და ხათითაოდ დაეთუდალო მისი ტოტეპი, მაგრამ თვით ხე კი წემი არ იყოს, არ ვიცოდე და არც მიყვარდეს მისი შემოქმედი. ახე, შენს ერთგულს ეკეთების სამყაროს მოელი ხიმდიდრე, და თითქოს არას მქონები „ყოველის მფლობელი“³² ხდება, თუკი შენ მოგახდობს თავს, შენ, ვისაც მორწილეებს ეოველი. რა ვუკოთ, თუ არ იცის, რასაირად ბრუნავს დიდი დათვის თანაყარსკელაველი? განა სიშლეკე არ იქნება ვიფიქროთ, რომ მასზე უფრო ბეცნიერია ის, ვინც ზომავს ცის უხახრელს ხიერცეს, ხათითაოდ ითვლის ვარსკელავეებს და წონის მოელ ხიეთიერებას, მაგრამ უგულუბელგაყოფს შენ, „რომელმაც ზონით, თელთა და წონით განაწესე ეოველი“³³.

V

8. მაგრამ ვინ დაავალა ვიდაც მანის იმ ხაკითხთა კვლევა, რომელიც არას არგოან ღვთისმოსახობის მეცნიერებას? აკი შენ უთხარი კაცს: „აა, ღვთისმოსახობაა სიბრძნე“³⁴. მანის შექმლო არ ხცოდნოდა ეს ჭეშმარიტი სიბრძნე, თვით იმ შემთხვევაშიაც კი, სრელყოფილადაც რომ დაუფლუბოდა მეცნიერებას. მაგრამ მას წარმოდგენაც არა მქონდა მეცნიერებაზე, თემცა ურცხვად კი მსჯელობდა მისი სახელით. ხილო რაც შეეხება ჭეშმარიტ სიბრძნეს, ამასუ ღაპრაკიც კი ზედმეგია. საერო მეცნიერებათა ქადაგება ფუჭი საქმეა, თვით მაშინაც კი, როცა საფუძვლიანად იცნობენ მათ; ხილო შენი აღმსარებლობა ღვთისმოსახობად შეირაცხება. მაგრამ სწორედ ამ გზას ასცდა მანი, ამდენს რომ დაუბობდა სამეცნიერო ხაკითხებზე და მხილუბულ იქნა ჭეშმარიტ მცოდნეთა მიერ. აქედან აშკარაა, რა ფახი უნდა მქონოდა მის ასრს იმ ხაგასზე მსჯელობისას, რასედაც ხელი არ მიეწველებოდა. მაგრამ იმხელა წარმოდგენა მქონდა თავის თავზე, რომ ცდილობდა ხილხი დაერწმუნებინა იმაში, თითქოს ხელი წმიდა, უფლის ერთგულთა მფარველი და მწკალობელი, მოელი თავისი ძაღმოსილეებით სწორედ მასში იყო დამკვიდრებული³⁵. ამხილუბდენ მის უმეცრებას იმ ხაკითხებში, ცისა და ვარსკელავეების მოძრაობას, მზისა და მთვარის მოძრაობას რომ შეეხება და თითქოს კაცშირი არა აქვს რელიგიურ მოძღვრებათას, მაგრამ მისი მცდელობის ღვთისმგმობღური ხასიათი აქაც აშკარა იყო, რადგანაც თავისი ფუჭი და შდღეური ქედმადლობით აღძრული არამართო თავხედურად მსჯელობდა იმაზე, რასედაც წარმოდგენაც არა მქონდა, არამედ იმასაც ცდილობდა, რომ ხაკეთარი პიროვნების ებადღებული ღვთაებრიობის ავტორიტეტით განემტკიცებინა თავისი მკრეხელური ასრები.

9. როდესაც მესმის, რომ წემი ერთ-ერთი ქრისტიან ძმათაგანი, რომელსაც მეცნიერებისა ხაერთოდ არა გაეგება რა, უთაებლოდ

მსჯელობს ამ საკითხებზე, - მოთმინებით ვიგან მის 'ვახრო ღაქლაქს, რადგანაც ვხედავ, რომ ამას არ შეეძლია რაიმე აეხოს; მხოლოდ შეს არ მოგისხეხიას უდიერად, უფალო ჩემო, „კოვლის შემოქმედო“36, და რა ვქვით, თუ წარმოდგენაც არა აქვს შემქმნელ ხაგასთა ბუნებაზე. ვხედა და ხიანი მამის იკითხეთ, თუკი გადაწვევებს, რომ ამ საკითხებს რაიმე კავშირი აქვთ ხალხთისმოსათა მოძღვრებათას, და კახიურად დაიწვებს იმის მტკიცებას, რისიც არა გაუგება რა. თუმცა თვით ამხიარ უწკობახაც კი გუდმოწყალება დედაშიფილური სიყვარულით მოგტყვებს იმთა, ვინც ჯერ კიდევ წვილია რწმენით, ვიდრე ახალი კაცი არ იქცევა „სრულყოფილ კაცად“37, რომელსაც „ვერ შეარყევს ყოველგვარი მოძღვრების ქარი“38.

მაგრამ ვის არ შეხარავს და თავს არ შეაჩინდებს იმისი სიმღეობი ვინც ამდებჯერ ამხილეს სიცრუეში, და მასიც გაბედა წამდგარიყო თავისი მსმენელების წინაშე როგორც მოძღვარი, როგორც ფუქსილებელი, წინამძღოლი და თავკაცი, რათა მის მოძღვრებს აგოსებოდათ, რომ უბრალო მოკვდავს კი არ მოსეკებოდნენ კვალდაკვალ, არამედ თვით შესწნა წმინდა სულის?

ჩემთვის პირადად არცთუ მოღად ნათელი იყო, შეიძლებოდა თუ არა მანის მოძღვრების თანახმად აგვეხსნა დღეებისა და დამკვების სიგრძე თუ სიმოკლე, თვით დღე-ღამის მონაცვლეობა, მხისა თუ მოვარის დაბხელება და სხვა მისთანანი, რაზედაც გარკვეული წარმოდგენა მქონდა სულ სხვა წიგნების წყალობით. ამხიარი ახსნა რომ შესაძლებელი ყოფილიყო, ჩემთვის სრულიად გაურკვეველი დარწმუნობა ხაგასთა ჭეშმარიტი ბუნება; მაგრამ ჩემს რწმენას საფუძვლად ელა მანის ავტორიტეტი, რადგანაც ჯერ კიდევ არ შეპარებოდა ეტვი მის სიწმინდეში.

VI

10. თითქმის მოელი ცხრა წელიწადი, ვიდრე ჩემი მოხეტიალე სული ხარბად ეწაყვებოდა მანიქველთა „სიბრძნეს“, მოკომუნლად მოველოდი ზემოხსენებული ფაუხტუხის ჩამოსვლას. მანის დანარჩენი მოძღვრები, ვისაც კი შეეხედრივარ და ჩემთვის თავსამტვრეუ საკითხებზე მისაუბრია, ვერაფერს შეუძნებოდნენ პასუხად, მაგრამ მათმედებდნენ, მალე ჩამოვა ფაუხტუხი, შეხვდი, გაეხაებრე და სულ ადვილად და გახაგებად აგისხნის არა მარტო მაგ თავსამტვრეუ საკითხებს, არამედ, თუ კითხავ, გაცილებით უფრო როელი პრობლეუმების გადაჭრაშიც დაუჩინარებდა.

ბოლოს, ფაუხტუხისც ჩამოვიდა მისი სახით მე გაიცანი მართლაც მისმიბილავი და ამოდ მოუბარბ კაცი, სხეებზე გაცილებით უკეთ

რომ მსჯელობდა ყოველივე იმის შესახებ, რაც არაერთხელ მსმენია მსახიველებსაგან. მაგრამ რა სახელია შექმნილია? არა მწერელს თავისი ძვირფასი თახამ ამ მომხიბლავს მწველი? ამასთან ხატვებით უკვე წერები მქონდა გამოგვიდის: იხილი სულაც არ მქონებოდადეს უკეთესი იმის გამო, რომ უკეთ წარმოხატვამდეს; არც ჭეშმარიტნი, რადგანაც მკვერსმეტველებს ხომეძებს უფრო პოეტებს; სულ არ ნახდა ბრძენი, ვისაღან თვით მკვერსმეტველის სახე მრავლისმეტველი იყო, გამოსაქმები კი - ხატვლადგულად შერნეული. მსახიველები, რომლებიც ფაქტებს მიქედეს, ცუდი მსჯელები გამოდგნენ. მათ ის ბრძენი ეხვეებოდათ მხოლოდ იმიტომ, რომ მისეხსეულისი იყვნენ მისი ხატვებით.

მე ვიცხობდა სხვა ჯერის ხელხსაც, რომელსაც თვით ჭეშმარიტებაც კი საეჭვოდ მოაჩნია, თუ ის მღადაფარდოვანი და ზოხილ-პიძლებით შემოქმელი ხატვითაა გადმოცემული. ხილო მე შეს დამ-მოდერე, დმერთო ნემო, იტვსლდი და გონებამოქვლითელი გხით; დაახ, მე მჯერა, რომ შეს დამმოდერე, რადგანაც ესაა ჭეშმარიტება, ხილო შეს გარდა არ არსებობს ჭეშმარიტების სხვა მოდერე, ხადაც ესაა მოგველისის, ახ საიდახაც ესაა მოგველისის იგი. შეს-გახ ვისწავლე, რომ მკვერსმეტველური ხატვეა არ შეიძლება ჭეშმარი-ტი იყოს მხოლოდ იმის მიხედვით, რომ მკვერსმეტველურია, უთავბილი ხატვეა კი - ეადბი, მხოლოდ იმიტომ, რომ უთავბილიდ ითხვის რიქიოდ წამორომილი და უდაზათო ბგერებით; და პირიქით: უდაზათო ხატვეა თავისი უდაზათობის გამო რიდი იქლება ჭეშმარიტი, ბრწესივალე ხატვეა კი - ეადბი, მხოლოდ იმიტომ, რომ ბრწესივალეა. ხიბრძე და ხიბრძეე თითქოს საზრდაა, საზრგებლი ახ მავსე; დახ-ვეწილი და ტლანქი ხატვეები კი - ქლანქერი თუ ხიფლერი ჭერ-ტელი, რომლითაც ამა თუ იმ კერძს გეთავზობდეს.

II. მე იხე ხარბად და იმდენხანს ველოდი ფაქტებს, რომ ახლა ეს ნემო ხიხარბე თითქოს ცხრებოდა მისი მსჯელობის უხვეული ცხიველმყოფელობითა და უხადი ხატვეური გარხით, რომელშიაც ის გახაოცარი ხიმსებქმით აქვედა თავის აზრებს. სხვებთან ერთად ეტებებოდა მისი ხელაფებთ და სხვებზე მეტად ვაქმდით და ვადიდებდით მას, მაგრამ მწესიდა, რომ მსმენელთა ბრძოში გარეულს არ შემოქმელი შექითხვები მიმეცა ყოველივე იმის შესახებ, რაც ახე ძლიერ მტახჯავდა, ახ გელთოდა ხებარში ნემო აზრები გამეხიარებისა მისთვის. თუმცა, ბილოს და ბილოს, ამის შესადიდებლობაც; მიმეცა და ნემს მეგობრებთან ერთად დავიმარტოხელე იგი, რიცა აზრების ამასიანი გახიარება საეხებთ დროელი ნანდა, და ნემიქის მტახჯველი ზოგერთი საკითხი შეეთავზე განხახილველად. მაგრამ სულ მღლე

დაერწმუნები, რომ ამ კაცს წარმოდგება; არ აქონდა თავისუფალ მეცნიერებაზე, განამტკიცებდნენ, თუკი მისი ცოდნა აქაც სურულა და სუდაბირელი იყო. მას წაკითხული აქონდა მხოლოდ ციკლოპედია რამდენიმე ხიტევა, ხეხეკას ორიადე ტრატატო, ძველი პოეტების ცალკეული დუქები და იმ მხიქველთა თხზულებები, რომლებიც ასე თუ ისე ასატახად და თახაც დათხერად წერდნენ; ამას დაემატეთ უკველდლოდ დაეძობაში გაწაფული ენა, და ეს იქნება ეველაფერო. რასაც ეუქმებოდა ფაქტების მკვერძეველება, რომელიც მისი მახეულაბირებებისა და ბუნებრივი ხედვის წყალობით კიდევ უფრო ხახინაბო, შემხარავი და მაცოფრი ხელებდა.

სუბტია თუ არა ეს მთავებები, უფალი დემოთი წემო, წემო ხახიდისხის მხაჯული? შესწის წახამეა გადამდილი წემო გელიცა და მქხხეურება. შესწის შემოქმედი შესწის გახეგების იღუქმლებით მოცულ ხიდრემის და თუდნახიდივ მხეხეუ წემო ხამარცხენით ცოთიდება. რათა მქხილა და ხამქამილა შემხიხელებოდა იყო.

VII

12. მას შემდეგ, რაც წემოთის ცხადი შექნა, რომ ფაქტებს წარმოდგება; არ აქონდა იმ მეცნიერებებზე, რომელთა დიდი მცოდნეც მეგონა, ხახიწარკვეთილებამ შემოქმედა, რადგანაც მოხედა, რომ მისგან უფლარ უფლარებოდა წემოთის ეხილენ ხახიგერენი ხაკოთხი ახხხგამხარება. მართლია, მათი არა გაეგებოდა რა, მაგრამ მისცე შემედი ჭეშმარიტი რწმენა აქონდა, მახიქველი რომ არ ეთიდიყო. მახიქველთა წიგნები ხომ დაეხრელებული არაკებოთა ხაკეუ, ხადაც ერთად ცაზე, ვარსკვლავებზე, მხეხა და მოვარეზე დაეძობეს. მე უკვე აღარა მქონდა იმის იმედი, რომ ფაქტები დამკაცოფილებლად ამოხხიდა იმას, რაც ასე ძლიან მხერდა: ერომსხეოთხიშოთის შემდარებოთა წემო მთერ ხეჯა წიგნებში ამოქოთხილი გამთიფლები და მახიქველთა მინაცემები, ხილა შემდეგ ენეებებისა, რამდენად შეეხბამებოდნენ თხიი ერთიფორეს, ან რომელი იყო უფრო სუბტია.

როდესაც ეს ხაკოთხები შეკოთავსე განხახილველად, მოქრძელეობით აღიარა, ეხილენ მძიმე ტეროთს ვერ შეეცდებოდა, და ჭეჭიანერადაც მოიქცა. იცოდა, რიხი შემდეგც იყო, და არ რეხეხილა ამის აღიარება. იმ აუტახელ მთლადებებზე რიდი ჭეჭედა, ეველაფერს რომ ამოხხილენ, მაგრამ ვერაფერს მაგებინებდნენ. ფაქტებს შესწის მიმარო „არ აქონდა წრეული გელა“³⁹, უფალი, თორემ ხაკოთხი თავის მიმარო ეთეფლოთის დიდ ხივროთხილესა და წიხდახეულებას იხეხდა. უერ ვიტყვით, თითქოს არ იცოდა, რომ არაფრის მცოდნე არ იყო. ამიტომაც თავს არიდებდა მისთვის უცნობ ხაკოთხზე კამათს, რათა გამოყო

კელ მდგომარეობაში არ ჩაეარდნილიყო. ამით უფრო მეტად მომაწონა თავი. თავმდაბლობა, რომელიც თავის სისუსტეს აღიარებს, გაცილებით უფრო მომიხიბლავია, ვიდრე ცოდნა, რომლის შექენასაც მე ვაპირებდი. ხოლო ფაუსტუსი ყველა რთული და ჩახლართული საკითხის გადაწყვეტისას - მე თვითონ ვარ ამისი მოწმე, - უჩვეულო თავმდაბლობას იჩენდა.

13. გუგლისდგინება, რომლითაც ვწაფეობდი მანის თხზულებებს, თახლათანობით გამიხელდა. სახამიხდილმა მანიქეველთა სხვა მოძღვრებზედაც ავიყარე გული, რაკილა მათ შორის ყველაზე სახელგანთქმულმაც კი ვერ შესძლო განუმარტა იმ კითხვების უმრავლესობა, რომლებიც ასე მტანჯავდნენ და მაწამებდნენ. მაგრამ კვლავიდებურად განვაგრძობდი მასთან ურთიერთობას, რადგანაც ფაუსტუსი გატაცებული იყო მწერლობით, ხოლო მე - იმხანად კართაგენელი რიტორი - სწორედ მწერლობას ვასწავლიდი ჩემს შეგირდებს. სვეს ერთად ვკითხულობდით იმ მწერლებს, რომელთა სახელიც ყურმოკვრით სმენიდა და ამიტომ ძალიან უნდოდა მათი გაცნობა, აგრეთვე იმ ავტორებს, რომლებიც მისი სულიერი წყობისათვის ყველაზე შესაფერისად მოიპოვნდა. ამ კაცის გაცნობამ ფრთები შეაქვეცა ჩემს მისწრაფებას - რამენაირად დავწინაურებულყოფიე მანიქეველთა სექტაში. მართალია, საბოლოოდ არ გაემდგარვარ მათგან, მაგრამ ისე კი მიტოვა თავი, როგორც კაცს, რომელმაც დღემდე ვერაფერს მოაკვლია იმ მოძღვრებაზე უკეთესს, რასაც უწინ ესოდენ ბრძადა იზიარებდა, და ამიტომაც იძულებულია ჯერხნობით ამით დაკმაყოფილდეს, ამის მდლიდისში, რომ შემთხვევით მანც გამოკრთება რაღაც უფრო ნათელი და არსებითი, რათა მასზე შეაწეროს თავისი არსევისი.

ამრიგად, ფაუსტუსმა, რომელიც მრავალთათვის „იკვდილის მახელ“⁴⁰ იქცა, თავისდა უნებურად დაიწყო იმ მახის გახსნა, რომელშიაც მე ვიყავი გაბმული. ეს იმიტომ, რომ შენს მოწველე ხელს, უფალო, შენივე განგების გონებაში უწვდომელი იდუმადლებით, არ მიუტოვებია ჩემი სული. საბრძალო დედანეში, ვის ტანჯულ გულსაც დღედაღამ შეუწყვეტლივ სდიოდა სისხლი, ცრემლებს გწირავდა მსხვერპლად ჩემს გამო, და შენ სახწაულებრივად დამოყარე, უფალო ჩემი; დიახ, დამოყარე, რადგანაც „უფლის მიერ წარმართება კაცის ნაბიჯი, და ის უნებებს გზას“⁴¹. ვის გვიხსნის, თუ არა შენი ხელი, რომელიც განაახლებს შენსავ ქმნილებას?

14. 'შენი ხელი ერთა იმშიც, რომ დაბეჯითობთ მირნიეს და კიდევეც დაპარწმენეს, რომში გადავხახლუბულთავე, ხადაც, ნემი მრნეკლები აზრით, უკეთ 'შექმლებდი იმის სწავლებას, რახაც ნემს 'შეგორლებს კართაგენში ვასწავლიდი. უუქმასიად ვაღიარებ 'შენს წინაშე, რომ გადამაწვევტინა ეს: 'შენი სრახეების იღუმლანი ხიდრმე და 'შენი გუდმაწკაღლება, რომელიც ყოველთების შხადაა ნემს დასახმარებლად, ღირსია იმისა, რომ სავგაფიქროს და ავგაფურთოფახოს.

რომში გადახვლა იმოტომ კი არ მოიწადისე, რომ იქ, როგორც ნემი მეგობრები მარწმენებდნენ, უყრო მეტ გახამრჯელის 'შემომთავაზებდნენ და მეტი პატივიც მელადა, თქმცა ერთხაც და მეორეხაც ჯერ კიდევე დიდი ფახი ელო ნემს თვალში: მთავარი და ღამის ერთადერთი მიხეხი ის იყო, რომ გავიგებ, თითქოს იქაურ ახალგაზრდებს, მკაცრი დისციპლინის წკაღობით, გაცილებით უყრო ხაკლები გახაქანი პქინდათ, ამიტომაც უყრო მშეიდად ეჭირათ თავი, და ვერ ბედავდნენ თავხელურად 'შეჭრილიყენენ მათთვის უცხი მასწავლებლის კლასში, ხადაც მხოლოდ თვით მასწავლებლის სეპაროვით თუ 'შეიძლებოდა 'შესვლა. კართაგენში კი, პირიქით, მასწავლელების აღვირახსნილობა მართლაც რომ უხასღვროა. გათავხელებულნი ურცხვად ამტკრევებს სკოლის კარს და მასწავლებლებს ძალით უყვარებთან კლასში; გამაოგნებელი სისღვრებით სხადთან ათახსიარ უხამსობას, რისთვისაც კანონიერი სახჯელი არ ახცლებოდათ, ნემელება რომ არ იყოს მათი მეარეული. ამ უბედურებს სეპადართული პკონიათ ის, რახაც 'შენი მარადიული კანონი არახადეს არ მიიხნებს სეპადართულად. სახჯელის შიში არა აქვთ, რადგანაც პკონიათ, ყველაყერი 'შეგერნებოა, მაგრამ მათივე სიდრმავეა მათი სახჯელი; ამიტომაცაა, რომ გაცილებით უყრო მეტად იტახჯობან, ვიდრე სხეებს სტახჯავენ და აწამებენ.

ნემი მოწაყუბობსას არავითარი სურვილი არა მქინდა ამ უკეთურთა ბრბოში გავრეულითავე. მაგრამ რიცა მასწავლებელი გაეხდი, მეტი რა გ'ხა მქინდა, ძაღაუნებურად უხდა ამეტანა იხინი. ამიტომაც მინდოდა იქ წასვლა, ხადაც, თვითმხილუელთა მოწმობით, ვერაყერს ამის მხგავს ვერ აპოუბდით. სინამდვილეში კი „სახოუბე ნემი, წიღხედიმიღო ნემი ცოცხალთა ქვექსად“⁴², სწორედ 'შენ მათხელე სკლის სახსნელად გამომეცვალა საცხოურინი: კართაგენში დეხის კვრით მაქმუნებდი, რომ იქაურობას გავცლოდი, რომში კი ხატყვარს მიგებდი, რომ იქ ხავტყუებდინე, და ორსავე 'შემთხვევაში იმათი მქშეუბობით მოქმედებდი, ვისაც თავდავიწყებით უყვარს ეს მკედარი სიცოცხლე; ერთგან ისინი შღვებობდნენ, მეორეგან კი ურიცხვი ანაო

აღოქმით მადრეკებდეს, ხოლო შენ ყარეკლად იყენებდი მათსა და ნემს-
საყ სიბილაწეს, რათა სათახადოდ წარგეკმართა ნემსი ნაბიჯი⁴³. რადგან-
სა; ნემსი სიმშვიდის დამრღვევითაჲთაჲს სამარცხეზისა სიმღვრეს დაეკისო
თუგალი, ხოლო ეკეოესი ხეკლრის მიმართ ნემსი მხმობელნი ამქვეყნიური
სიბრძნით იყენეს ბრძენსი. და მე, ვისაც კართაგენსში მოუღოს არსებით
მსკლდა სამღვილი ტანჯვა, დაუოკებლად მივიღტყვიდი რომში -
მინეკებთი ბედსიერებისაჲს.

15. შენ იცი, უყვალა, რატომაც ვტოვებდი კართაგენს და რომში
მივემგზავრებოდა, მაგრამ არავითარი სიშახი არ მოგაცია არც ნემსოვის
და არც დედანქმისთვის, რომელიც მწარედ ტიროდა ნემსი გამგზავრე-
ბის გამოს და უნდოდა თუთ ზღვამდე გავეციალებოე. გამწარებელი
ნამგრენიოდა ორეუ ხელთ, რათა ას უკას დაეებრუნებოე, ას ნემსის
ერთად წამოსულიყო. მაგრამ მე ვიცრეუ და თავი ისე მოვანეკე, ვითომ
სუგობართან ვაპირებდი დარსენახს, რომელიც სურგქარსდა უცდიდა
გასამგზავრებლად.

დაახ, დედანქმს ვეცრეუ, და მერე რახიორ დედას ასე დაეკის-
ლტი ხელიდას. მაგრამ შენმა გელმოწყალუბამ ეხეც მიმიტყევა; შენ
დამოყარე, მწყირთა და სიღირწით საეკე, ზღვის ტადლებიხგან, რათა
შენი მადლის ცხიველსყოფველ წყაროსთან მიგეკენახე, რომ მასში გას-
ბახილს ამომქრო დედანქმის ცრემლები, რომლებთაც შენს წინამე
უხეად რწყავდა მოწახს, ნემსე მტირალი. არახდილებით არ უნდოდა
უნქმოდ გაბრუნებელიყო უკას, და მე რის ვაივაგლახით დადარწმენე,
ის დამე სეტარი კიპრიანეს⁴⁴ სამლოცველოში გაეტარებინა, რომელიც
ნენი ხომადის მახლობლად იდგა. სწორედ იმ დამეს გავიპარე, ის
კი საპირსე დარსა, ნემსე მტირალი და მლოცველი.

მაინც რახ გეკედრებოდა, უყვალა, ცრემლების ფრეკვეით? იმას,
რომ გამგზავრების ხაშყალუბა არ მოგეცა ნემსოვის? მაგრამ მის მოაჯარ
სახიოვარს რომ უნქმენდი, შენი უდრმესი სრახეის თანახმად, ახგარიში
არ გავიწყეა მისი იქამინდელი თხოვისხათვის, რათა იმად გექციე,
რახაც ის მარადეამ გოხოყა.

დაბერა ქარმა, გამდილ იაღქმებს ეკეოა და მდლე ნენი
საპირიც თუგდს მიეყარა, სადაც, დიდაყოუნია, მწუხარებისაგან შექ-
მილი დედანქმი ყერთასქენახ გიერეებდა თავისი გმინეთა და მოთქმა-
გოდებთ, რისთვისაც ყერთადლება არ მიგეტეკეოა, რადგანაც ნემსი ვხე-
ბების ძახილსე მიმაქროლუბდი, რათა სამუდამოდ დაგეთორგუნა იგივე
ენებები, დედანქმის ხირციელ ტმუხეხს კი მართალი სამართლით
სეხიდა ტკივილის შილტი. რიგარც ეკეოა დედას, მასაც უნდოდა
ყოველთვის გეკრდით ვყოლოდი, მაგრამ მისი სერვილი კიდევ უფრო
მსაფრი იყო, ვიდრე სხვა დედებისა, და არ იცოდა, რამხელა სიხ-

არეულს აღუთქვამდა იმით, რომ წყის თავს აწმორებდა. არა, არ იცოდა და აბიტიოსაც ტირილდა ახე მწარედ, რაც თვალსაზრისით ავლენდა მასში ეჭვს მემკვიდრეის: ტირილით ეხებდა იმას, რაც ტირილით ეშვა⁴⁵. დიდხანს მოხატვამდა საბრალთ, დიდხანს მკაცხდა ცრეხა და გულქვას, მაგრამ ბოლოს მასაც ღოცევა დაიწყო, რათა შეხთვის შეეკედრებინა წყის თავი, და იხევე თავის წყველებრივ საქმასობას დაეებრუნდა; ხოლო მე რომ⁴⁶ წავეყდა.

- IX

16. და, აი, თავისი მოღვთი მისა ხორციელის წყველებამაც; უმეც ჯაჯახეობს ექმერებელი და თან მიმქონდა წყის ცოდვები, რომლებიც წავედისე არა მარტო შეხს წინამე, არამედ წყის თავისა და ხეყების მიმართაც, - ჭრელი და მიძიე ჯაჯვი, დასაბამიერი ცოდვის ბორკელზე გამომშვლი, ცოდვისა, რომლისაც ექვლასი ეკვლებით აღამწო⁴⁶. შენ ჯერაც არავეერი მოგატყუებდა წყისთვის ქრისტეს მიერ, რადგანაც მას ჯერ კიდევ არ გაექარწვლებდა თავისი ჯვარცმით მტრობა⁴⁷, რასაც შენს მიმართ მოღვივებდნენ წყის ცოდვები. რასათრად შექძლია მისი გაქარწვლებდა იმ ჯვარცმულ ანტიდის, რომელიც მამისა მწამდა⁴⁸ რამდენხდაც მოხეყებითი მკვლისა მამის მისი ხორციელი ხიკვდილი, იმდენხდავე წამდვილი იყო წყის სულთერი კვდისა, და რამდენხდაც წამდვილი იყო მისი ხორციელი ხიკვდილი, იმდენხდავე მოხეყებითი იყო წყის სულთერი ხიკვციხლუ, რომელსაც არ სწამდა იგი.

ციებ-ციხელებამ მიძბა. აშქარად ვგრძობდა, რომ ეკვლებოდი. ხად წავედი, მამის რომ მოემკვდარიოევი? რადა თქმა უხდა, შეხი მართალი მხჯავროთ, - მხოლოდ ეკვციხის გეხსას და სატანჯველწო, რასაც, წყის უეკოურების გამო, ხავსებით ვიძახებურბდი. დედანქმისა კი არ იცოდა ეს, და მასიც, წყისგან შორს მყოფი წყისთვის ღოცეულბდა. შენ კი, ეკვლბას მყოფო, იქ შეიწინარე მისი ღოცევა, ხდაც დედანქმი იყო, ხოლო მე იქ შეიწინარე, ხდაც ვიყავი. ახე რომ, მოემჯობინდი და კვლავ ხაქიასაქენ ვიბრუნე პირი, თუმცა ჯერ კიდევ ხეყული იყო წყის დვთისმგმობი გული. მე ხომ თვით ამ ხამხელი განსაცდლის ვამხაც არ ვიხურევე შეხი ნათლობით მოენათლეულიოევი. რამდენად უეკოეხი ვიყავი ხიქმწველისხას, როცა დვთისმხსავ დედანქმს ვიხთილდ ხასწრაფოდ მოვეწათლე. წყისა ხამარციხვინოდ, გავიხარდე და, დამოხეყული, დავციხინდი შენს ხელბუნსა და წამლობას, მაგრამ შენის გულმოწველებამ არ იხედა, რომ დვთის პირიდას გადავარდინდი ორმაგი ხიკვდილით მოემკვდარიოევი⁴⁹. ამხარი იარას რომ მოეწველა დედანქმის გული, წამდვილად ვერ გაღარწებდა. ხაცოდავს მზე და

მოგარე სეპსე ამოხდითა, თავს მეკლავებდა, მელოთიავებდა და, ზემი განჯის დიდის მოქალაქედა, უფრო მეხათუებოდა ხელთ, უდრე იმ ცხრა თვის მახინლ'სე, როცა მეცლით დამატარებდა.

17. არა, არ ვიცე, რა გადაარჩენდა, ზემი სიკვდილის, და თახაც ამხათი სიკვდილის ამბავს მახვილივით რომ გახეწისა მისი სიკვარუ-ლით მეუთქავი გული. ვის მიმართ აღავლენდა ეხოდენ გულმხურვალე და უწყობლ დოცვა-ვედრებას, თუ არა შენს მიმართ, მხოლოდ შენს მიმართ, უფალი? და განა შენ, გულმეწავლეოთ ღმერთო, 'სიხლით დახედავდი წმინდა და ღმობიერი ქერივის ამოდრეკისა და მორხიდ გულს"50? ქერივისა, უმხურველად რომ გახეცდა მოწველებას, დაუხარებლად მხახურებდა შენს ერთგულ მხახურთ, და დღე ისე არ გაუ-დიდა, რომ შეხაწინავი არ დაეღო შენს ხაქრობეველ'სე. დღემი ორჯერ, დილა-ხელისის, დადიოდა შენს ეკლესიაში, მაგრამ იმისთვის კი არა, რომ ჭირიკების მთქმა-მთქმა თუ ედვადრების ხიფივი მოეხმინა, არამედ იმ მიზნით, რომ შენი ხმა ხმენოდა შეხივე სიტყუ-ბიდან და შეხივისაც მოეწვდინა ხმა თავისი დოცვა-ვედრებით. და რეოე 'სიხლით დახედავდი მის ცრემლებს, ხელს აიღებდი და მეწველას არ აღირხებდი იმას, ვინც ოქრო-ვერცხლს, ან სხვა ხრწხადსა და მსწრაფლწარმავალ სიკეთეს კი არა გთხოვდა, არამედ მხოლოდ ერთ რამეს გეკვდრებოდა: გეხსნა მისი შეცოთილი მის ხელთ? არა და არა. უფალი, შენ გეკვრით იდექ, გეხმოდა მისი ხმა და ეკვლავერი ისე წარმარაე, როგორც შენი წიხასწარგანსხებით გადაგაწვერბა. შეუძლებელია იმ ხილევითა თუ პასუხებით მოგეწვევებინა, რე-მელთაგანაც მხოლოდ 'სოგი მოეხხენიე, 'სოგი კი არა, და რომელთაც ხორეოდ ინახავდა გულის ხილემში, რათა დოცვისას ისე წარმოედგ-ინა შენთვის, როგორც შენივე ხელწერილი. რადგანაც თეითსევე იხებე, რაკიდა ამარადიოელია შენი წველობა"52, თავს გულო შენი აღოქმის აღხრელება, და ამრიგად, იმათი მოვალე ეყოფილიყავი, ვისაც თეითსევე მოეტყუებ მათ ველს.

X

18. ამრიგად, შენ განსკურნე ამ სხეულებიხვანს და იხევი „შენი მხეულის ძე"53, მართალია, ჯერ მხოლოდ ხორციელად, რათა ხაშუ-აღება გქმნოდა უფრო ქმედითი და ხაშიელა ხხნოაც დაგეხსნა თვი.

მე რომშიაც დაეკეკეშორდი ცრუთა მიერ ცოუხებულ ამ ცრუ წმიდანებს; ამჯერად, არა მარტო „მსხეულებს", რომელთა რიცხეს ეკუთვნიოდა ზემი მახინიელი, ვის ხახლშიაც მოეხიხადე ავადმყოფობა, არამედ იმათაც, ვისაც „რსეულებს"54 უწოდებეს. კვლავინებებურად მეწველებოდა, რომ სეეს კი არ ვცოდავდით, არამედ რომელითაც სხვა

ბეჭება ხელოვნება წყნისი; წყნისი ხაზსაჲე ტკბებოდა იმით, რომ წილი არ მყოფი ცოდვაჲსი, ამიტომ თუ რაღაც ხაზსაჲს წაფიციხდა, არაჲც და არაჲც არ ედარებდა წყნის დახარბულს, რომ „გახარებოდა, რადგანაც;“ შენს წიხარჲე ეცოდე“55. მე მზამთებებდა განმარტულბობა წყნის თაჲი და დამედახარბულბობა ვიდაც; სხვა, რომელიც; წყნისი კი თუა, მაგრამ წყნის თაჲის არახილეს განმთბიებობა თუა. თუქცა ხარბმეცოდეჲში ერთი ეყუაჲ, მაგრამ წყნის ხელოვნობამ განმარტა და წყნის თაჲეჲე დამთბირისხარა: ცოდვა მით უფრო უქარებებელსი წახდა, რომ ცოდვილად არ მომხნდა თაჲი; წყნის ამხარბეს უხარბობობას იხ უფრო ხერდა, ეოვლისმხლეო, რომ, წყნისაჲ წარხარბულად, შენ ეოვილითაჲი ძლეული წყნისი, ვიდრე შენ თუთის გეძლეო წყნისა ხარხილად. რადგანაც; აჯერ კიდეჲ არ მოგვისა „გეშაჲი წყნისი ძირისაჲის, და არ მოგეხერდა წყნის ბაგეჲბის კარი, რათა უკუთერ ხიჯეჲთა მომარო არ მოქცეულითა წყნის გული, რომ უხარბობობის მოქცეჲთა მხარეჲად მოტეჲება ექებთა თაჲისი ცოდვებისაჲის“56. აი, რაგომ განგავრისობდა „წყნისებობას“ ერთიერთობას, თუქცა იმელი კი აღარა მქონდა, რომ რაღაც ხარბრებლის ეთიებდა მათ მოძლეუბაჲში. და მისცე, გადაწეკეტილი მქონდა, მახარბე არ განმეწეჲბა კეჲმისი მათის, ხარამ უკუთერს არ მოგეკლეული რახმე, თუქცა მხოქეჲელებზე გედაჲრისდს სულ უფრო და უფრო მოტრდა ამ კეჲმისის შეხარბებება.

19. ერთხანს იმხარც; კი ეოქრობდა, რომ ეოლიხიოქობაჲ შორის ხობრხით ეკლას ხრდილაჲისეჲ ეგრეთწილებელი აკადემიკოსები, რომელთა ახრითაც; ეეჲლაჲერი ხეჲეჲა, ხილი ჭეჲმარტებდა ხერობდა მოქცეულიმელთა აღამახარბობის57. ხეჲებობს ერთად მეც; მეგობა, რომ სწორედ ამს ამტკიცებდეს იხისი, მაგრამ მათი ჭეჲმარტი ხრახეა წყნისეჲს აჯერ კიდეჲ გეჲებობარი თუა.

ეოვლისობრად ეცდილობდი დამერწმუნებობა წყნის მახარბილთა, რომ ბრძლ არ უხდა სიბობდა-იმ ცრე არაკებს, რომლებთაც; სხეჲე მახარბილთა წიგნები. მაგრამ ეკლავისებებურად მქიდრო ერთიერთობა მკეჲმირებდა მახარბილთა და უფრო მეგობრულად ეოქეჲ განწეჲბილი მათ მომარო, ვიდრე იმ ხელხილდისი, ვისც; ამ მწეჲებელთა ხეჲეჲას არ ეკუთხიდა. მართალია, ეწილელი შემარტობით აღარ ეოცეჲდი მათ მოძლეუბას, მაგრამ მათის ხარბილეჲე (ხილი რომს იმხარად ეამრავი მახარბილთა აჲარებდა თაჲს) ხელს მომლდა იმაში, რომ ეკუთხი მოძლეუბა მქიდა, და, ეკეჲ; არ თუხს, ჭახარკეჲთდს არეჲთარი იმელი აღარა მქონდა, ცისა და მოწის ეუალდა58, ეოვლითეჲ ხილელისა და უხილავის. შემოქმელდა59, რომ შენს ეკლავიაში ებეჲბდი ჭეჲმარტებდას, რომლისეჲც; მომეჲელი გზა მახარბილთა გადახილბებს; ამიტომაც; ხარბრებხილდ მომხნდა იხისი რწმენა, რომ

შეს აღამიანივით ხორციელად არსება ხარ, სვეხი სხეულის გარხით მოხლელელ ვიწრო ფარგლებში მოქცეული60. მაგრამ როდესაც ეცდილობდი წარმოშედგინა ჩემი დიქროსი, ვერაფერხაც; ვერ ვხედავდი, სხეულებრივი ხიდიის გარდა, და მე მეგონა, რომ საერთოდ არა არის რა უსხეულო: აი, სწორედ ეს იყო ჩემი საბედისწერო ცთომილების მოაჯარი და, აღბათ, ერთადერთი მიზეზიც.)

20. ამიტომ ბიროტებაც; ახუთივე სუბსტანციად წარმოშედგინა61, ზნულ და უფროსი ხიდიელე; ის ხან მეკრთივი იყო, რახაც; იხიხი მიწახ უწოდებდნენ, ხან კი პაერთით იშვითი და სატიფი: მათი წარმოდგენით, ეს იყო მიწახე მცოცავი ბიროტი სული. და რადგან თვით ჩემი უბადრეკი დეთისმიხაობაც კი მათქლებდა მერწმეხა, რომ შეუძლებელია კეთიდ დიქროს შექმნა თქნდაც; ერთი ბიროტი არსება, ამიტომაც გადავწყვიტე, რომ არსებობხ ორი ურთიერთხაპირისპირი ხიდიელე, და ორივე უხასრულია, თქმცა ხიკეთე, ჩემის ახრით, მახც; უფრო ვრცლად იყო გახეხნილი, ვიდრე ბიროტება62. ამ მიწამლული სათაქედახ იღებდა დახაბამს მოელი ჩემი დეთისმგომობლია.

და მართლაც, რიცა ჩემი სული ცდილობდა კვლავ დაბრუნე ბოდა კათილიკერ ხარწმენიებახ, დაუყოვნებლივ ეკქმეხლებდა რალიც უხილავი ძალია; რადგანაც ჩემი წარმოდგენა ამ ხარწმენიებახე საკლუბად შეესაბამებოდა მის ხამდეილ არხხ. მე უფრო დიდ დეთისმიხაობად მიმხნდა იხიხი რწმენა, უფადი, (ვის გულისმეკლავებახაც თვითიხვე ეხოწმობ ჩემი აღხარებით), რომ ეოველმხრივ უხახლერო და უხასრული ხარ, თქმცა იტქლებული ვიქავი ერთ რამეში მახც; მედიარე ბინა შენი ხახლერულიაბა, კერხიდ, იქ, ხადაც ბიროტება მოელი თაქიხი ხახარელი ხიდილით გიპირისპირებდა; დიახ, ეს უფრო დიდ დეთისმიხაობად მიმხნდა, ვიდრე იმის აღიარება, რომ ეოველმხრივ აღამიანური სხეულის ფარმითა ხარ შემოსახლერული. მე მეგონა, უმჯობეხი იყო მერწმეხა, რომ შენ არ შეგტიქმითა არავითარი ბიროტება (ჩემი უმცრების გაამ არა მარტო ერთავარ სუბსტანციად მიმხნდა იგი, არამედ სხეულებრივ სუბსტანციადაც, ვინაიდან თვით ჩემხ გონებახაც არ შეუძლია მისი წარმოდგენა სხვა რამედ, თე არა უხატოვეხ სხეულად, რომელიც, მოქხედავად ამიხა, ხივრცქმით იყო გათქვეფილი), ვიდრე მედიარებინა, რომ შენგან იღებხ დახაბამს ის, რაც ბიროტებად მეხახებოდა. რაც შეუხება მაცხივარხ ჩვენხახ, შესხ მხილიდწობილ ძეს, ჩემი წარმოდგენით, ის შენი ხხივოხანი სხეულის გამოსამუქი იყო, ამ ქვექნად ჩვენდა ხახხეულად ჩამოსული63, და არ ვეხდობიდი არაფერხ, გარდა ჩემივე ფეჭი წარმოხახვისა, რომლის თახახმადაც, ამწირი ბუნება შეუძლებელია ისე დაბადებუელიყო დეთისმწმობლისგან, რომ ხორციელ ბუნებახ არ შეხვეებოდა, მაგრამ ვერ წარმოშედგინა,

რახაირად შეიძლება ხორციელ ბუნებას შეზღუდვითა და შეუზღუდავად კი დარსებითად. ამიტომაც მქმნობდა მისი გასაკაცება მერაქმისა, რათა იძლეოდეს არ ვეოფილითავე შედიარებისა, რომ აღამიასის ხორციით შეიბდალა.

ეს წესი „აღხარებანი“ დღეს რომ წყნის სულაერ მოძღვრებს ნაუკარდეთ ხელში, აღბათ, აღერხობა და სიყვარულით დამაქრის ხიცელს, მაგრამ სწორედ ახეთი ვიქავი მე.

XI

21. უმეც არ იყოს, მე ვეიქრობდი, რომ შეუძლებელი იყო შენი ხადმთრო წერილის იმ ადგილების დაცვა, რომლებაც თავს ესხმოდნენ მანიქეველები⁶⁴. თუმცა სოფჯერ მისიც მისიდა ვად-ვადკე განმეხიდა ესა თუ ის ადგილი ხადმთრო წერილში ხაფეკვლიახად გაწაფულ რომელსე სწავლულთან ერთად, რათა გამეგო მისი აზრი ვიქველით ამის შესახებ.

ჯერ კიდევ კართაგენში წემსე დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ენსე ელპითიქსინან⁶⁵, რომელიც ხაჯაროდ ილაშქრებდა მანიქეველების წინააღმდეგ: ძელი იყო წინ აღდგომილი მის ხიბეკებს ხადმთრო წერილის შესახებ. მანიქეველთა პახეხები მით უფრო ეხეხნო მენეხეხებოდა, რომ თხი თავს არიებდნენ ხაჯარო პეკრობას და ხადლულად გეხინარებდნენ თავიანთ მისახრებებს: მათი მტკიცებით, ახალი აღთქმა გაქალაქებული იყო მავახთა მიერ, რომელთაც სერდათ ქრისტიანულ ხარწმუნობასე დაქმნათ თედეველთა ხჯელი, თუმცა თავიანთი მისახრების დახტურად ვერცერთ წერილით ხადეოს ვერ გეხეხებდნენ⁶⁶. მე კი კვლავაც ხემოსხეხებულ ხეულებროვ ხიდიდეებზე ვეიქრობდი, და, როგორც მათი ხიმსიმთ გასრუხიდ ტევეს, არ შემიძლია სული მოსეოქვა, რომ შენი მარტვი ტეშმარტების სეკეთა და მტვირვადე პერი წამეხეხთქა.

XII

22. გელმოდგობედ მოეკიდე ხელი იმ ხექმეს, რახთვისაც რომს წამოყვდი: რიტორიკის სწავლება დავიწვე და, ეწინარეს ვიფდისა, რამდენიმე შეგირდს მოვეკარე თავი; მათი წყალიბით უკეთ განიცხი ხადხისა.

მაგრამ სულ მალე შევიტევე, რომ რომში თხეთი რამ ხდება, რაც წემთის სრელად ეცხობი იყო აფრიკაში: მართალია, აქური ტაბეკი არამხადები ეველაფერს თავდაიორა არ აეხებდნენ, - რიხი მოწმეც თავად გახლავართ, - მაგრამ სულ ხევა რამ მოწმეც: იმ მიხით, რომ მასწავლებელი გაეცურებისათ და სწავლის ხაფახური არ გადაეხადათ

მისთვის, შეგირდები თურმე პირს შეკრავდნენ და ჯაჯუჯ-ჯაჯუჯად გადადიოდნენ სხვა მასწავლებელთას, რადგანაც ხიტყვის გამტეხი სულს ერჩიათ ფული. ხამართლიანობა უფრო იაფად უღირდათ. ხელდა სემს გელს ამხარი უღირსხი და უკუთურნი, თუქცა არა „ხრელი ხიქელიღით“67. შეხადლია, უფრო იმის გამო მძელდა თხიბი, რაც მათგან უნდა ამტანა, ვიდრე იმ ზიანის გამო, რახაც სხეებს აქებდნენ.

ამხარი ადამიანები მართლაც უღირსხი არიან, „შეხვას შორს მყოფი რომ ეძლევიან გარეკნებებს“68, წამიერ თავშექცევასა და ბინძურ გამოსარჩენს დახარბებულსი, მაგრამ ეთი ამხარი გამოსარჩენს: შეეხები თუ არა, ხამქლამოდ გაცხვრება ხელი; ამ მხრავლწარმაველი ქვეჩის ტრეიადისი ზიხდით გოქურებუქ შეს, უცვლელსა და წარუვალს, უქანუქ რომ მოეხნობ და შეცოდებას მოეტევებ ადამიანის შეცოთილ სულს, რომელსაც სურს კვდაე მოგახსლოს.

მე დღესაც მძელს ამხარი გარეკნისი და უკუთურნი, მაგრამ, იმადრთელად, კიდევაც მთევარს თხიბი, რადგანაც მათი გამოსწორების იმელი მატქებ: დაე, ფელს ამჯობისის მეცნიერება, რომელსაც ეუფლებას, მეცნიერებას კი შეს განხიოს, უფალო სემს, რომელიც ხარტეშმსართება, უხრწხელი ხიკეთისა და აუქმურეველი ხიმქვიდის უმრეტი წყარო: მამის კი უმხლ თს მისდოდა, რომ არაყოთარი ხაქმე აღარ მქიბოდა მათთან, ბართტს რომ იხრახავდნენ სემსთვის, ვიდრე თს, რომ კეთისი ეთეილოევენ შეს მამართ.

XIII

23. ამიტომ, როცა მედიოლანელებმა თხოვნა აახლეს რომის პრეფექტს69, თქნებ რიტორიკის მასწავლებელი გვიმოეხი და უფლება მისცე, სახაზისი ეტლით წამოეთდებო, - ცდა არ დამოკლია, რომ ამ აფაილზე გავემწეხებოხეთ, რისთვისაც თავიანთი ფუქი წმსახებოთ მოფრალი მახიქველები მოვიშველიე, რათა ხამქლამოდ გავცვლოდი მათ, თუქცა მამის არც მე და არც მათ ახრადაც არ მოგახვლია ეს. ხიტყვის წარმოთქმა შემოსოთავაშეს. იმხინად რომის პრეფექტი ხიმსაქ70 თყო, რომელსაც მოიწონა სემი ხიტყვა და მედიოლანემს წარმგზავა.

მედიოლანემსა ეპისკოპოს ამბროსის71 ექწვიე; ეს თყო ხაქვეხელი ხახელგანთქკელი, უკუთურთა შორის უკუთური კაცი, შეხი ერთეველი მხახური, ვინც თავისი ქდაგებებოთ გამქდამებოთ ხთავაზოდდა შესხ ხალხს ლთიერ ხორბაღს, ხიხარელის სეთისა და ხიფხიხლის დვისონ72. სემს დაუკეთისაფად მინტეარე მას, რათა მას სემთვე სებოთ მოეკვანე შეთან.

ამ „ღუთის კაცის“⁷³ მამსწიფილური ხიყვარულით მისი და ეპისკოპოსის დირხებით დამსიდასტურა თავისი ხიხარული წესი წახვლის გამო⁷⁴. მე მამსიხეე შექვიყვარე იგი, მართალია, არა როგორც ჭეშმარიტების მასწავლებელი (რადგანაც უკვე აღარა მქონდა იმის იმედი, რომ შენი ეძლეხის წაღწი ვბოეებდი ჭეშმარიტებას), არამედ როგორც წესი კეთილმოხურნი. გუდმოღობედ ვუხმეხდი მის ხაყბარს ხაღხიას, მაგრამ არა იმ მოხსით, რა მოხსითაც უნდა მეხმისა, არამედ რათა დავრწმუნებულყოფი, მართლა იხუთი დიდებელი მტკვერმტკვეული იყო თუ არა, როგორც ამზობდხეხ, და ამრთავად, გამეგო, გადამეგეგულად ხომ არ აქებდხეხ, თუ, პირიქით, მეგტის დირხიც იყო. ხაგუდღად გუდლად ვწინიდი მის ხიტევეხს, მაგრამ დავუდევრად უგუდღებუდღყოფიდი მათ მისაარხს. მე ვტკებუდი მისი მომხობღაყო ხიტევეთ, რომელწიდაც გაციღებთ მეტი ციღხა იყო ხაქხიციდი, მაგრამ ხისატიყთა და დახევეწიღობით კი წამოეგვარღებუდა ფოეხტეხის ხიტევეს. რაც შეუხება მისაარხს, ამ მხრით მათი შედარება შეუძლებელი იყო, რადგანაც ერთს მახიქეველთა ხიყვადბის უხიერ ტევერწი დავებხა გზა, მეორე კი წამღედი მხხხეღიყთ გემიძღვრავდა, თუ როგორ გევეხხნა ხეღი. მაგრამ „მირხნა ხხნა ციღეყითაღას“⁷⁵, მე კი ციღეყიდი ვიყავი მამის, თქმცა, ქმეშეხეხეღად, თანღათანობით ვეახლოეღებუდი ხხნის გზას.

XIV

24. მართალია, არ მოცდა იმის შესწავლა, რახაც ის ღაპრაყობდა, მაგრამ გუდღახმით კი ვაყვირღებუდი მის მეტევეღებობას (არა, იმედი აღარა მქონდა, რომ ადამიასის წინაშე შეიძღებუდა გახხხიღიყო გზა, რომელხაც შეხსიქის მოევევაროთ, მაგრამ ხიტევეხხადის ამწიორი დამოეიღებუღებდა ხასომიხდიღხაც კი შემიძღწნა). თქმცა იმ ხიტევეებთან ერთად, რომღებხაც ახუთი ხამიღეხებთ აღეიქვამდი, წემში თავისთაყად შემიდიოდა იმავე ხიტევეებთ გამიხატეღი ახრო, რის მომართაც ეხიღენ გუღვრთიღად ვიყავი განსწყობიდი: მე არ შექმიღლი ერთმასეიოთხაგას გამეცეღაკევეებინა იხისი, და რიცა წემს გუღლს ვემღღიდი იმას, რაც ეხიღენ მოხღეხიღად იყო ხათქვამი, შიგ, მართალია, ხეღ-ხეღა და თანღათანობით, მაგრამ მასიც შემიდიოდა ის ჭეშმარიტებაც, რომელიც ეხიღენ მომხობღაყო ხიტევეებთ იყო გომოთქეღი.

უწინარეს ყოეღისა, მე შეწინაშე, რომ შეიძღებუდა მისი ახრეუბის დაცვა, და უკვე აღარ ვეიქრობდი, რომ მხოლოდ უტეირობას თუ შეეძლო ხსნა აქმღღებინა კათოლიკერი სარწმუნოების მხარდახატეღად, რომღის დაცვაც მახიქეველთა თავღახხიღებისაგას აქამდე შეუძლებელი მეგონა. განსაკუთრებით დიდი შთაბეჭდიღებდა მოახღინა

წყობე ძველი ადამიანის არა ერთი და ორი ბუნდოვანი ადგილის ახსნამ, რადგანაც მათი ხიჯყვანიტყვით განმარტება მოსაკვდინებლად მოქმედებდა წყობე76. მაგრამ მას შემდეგ, რაც მოვიხიბისე ხადმროთა წეროლის ცადკველ ადგილთა ხპირიტყუალური განმარტება77, წყობ თავეს ევლდრება დაეწვექ იმ ხასიწარკვეთილების გამო, რასაც განვიცდით იმის შედეგად, რომ მჯეროდა, თითქოს შექმლდებელი იყო წის აღვდგომოდით მათ, ვისაც ხიქელს და ხახაცილოდაც არ აქოფნის ხადმროთა წერილი და წინასწარმტყველნი78.

თქმცა მე მისიც არ მეგონა, რომ ეკლესიის გ'სახ უხდა გავქოლოდი: განა კათოლიკერ ხარწმენებახ აკლდა გაცივდისდი და ღრმად გახსწავლული დამკველნი, რომელთაც შექმლით ერთმეორის მიყოლებით გაეზათილებინათ მოპირისპირეთა მოხასწრებანი? მაგრამ მე არც ის მენლოდა, რომ ერთბაშად მექცია ზერგი წემი თანამოაზრეუბისათვის, რადგანაც ორივე მხარე ტოლოდლი წანდა. კათოლიკერი ხარწმენება ძღველი რადი მეგონა, თქმცა არც გამარჯვებულად მომხნდა.

25. ხწორედ მს'მის იყო, თავდაუხიოგავად რომ ეცდოდოდს ეკვმეველ ხაბუთებზე დაერხობით მქმხილებინა მახიქველთა ხიცრეუქ. წყობს განებახ რომ შეხსლებოდა ხელოური ხეხსტანციის წარმოდგენა, მოელ მათ გამოსაგონს ხელის ერთი მონხით აღვკვიდი პირიხაგანი მისწისა და მეც ხამქლამოდ მოვიხევენბდი, მაგრამ გაი რომ ამნაირი ხეხსტანციის წარმოდგენა არ შექმლიო. თქმცა აქვე უხდა თიქვას: წემი გუქმოდგისე განხილვისა და უროთერთმეჯერების შედეგად იმ დახეხამდე მოვედი, რომ ფილოსოფოსთა უმრავლესობახ გაცილებით უჯრო ხწორი წარმოდგენა აქსნდა ხამქაროხა და ბუნების შეხახებ, რომლებსაც გრმობებთ აღვიქვამთ.

ახე, აკადემიკოსებისა79 არ იყოს (თუკი ხწორია, რასაც გვაეწვებენ მათხე), ევლდავერზე დაეჭვებულმა და უროთეროხაპირისპირი მქხედვლებებს მორის ამღენი რევეით თავგაბქსრებულმა გადაეწვიტე ხამქლამოდ ხამოქმორებოდი მახიქველებს, რადგანაც შეუქმლებლად მომხნდა ეკლავისლებურად დაერხვისდიოევი ამ ხექტაში, რომელსაც ექვე ზოგაერთი ფილოსოფოსი მერნია; მაგრამ გადაჭრით უარევევი იმის შეხახლებლობა, რომ ამ ფილოსოფოსებისათვის მიმეხდა წემი დაეძღურებელი ხელოს მქერხალობა, რაკილა მათთვის ხრეულად უცხო იყო ქრისტეს ეოელისმხსხული ხახელი.

ამიტომაც გადაეწვიტე კატეხუნენად80 დაერხვისდიოევი კათოლიკერ ეკლესიაში, ხადაც ღოცულოდდა წემი ღვე-მანა, და დაფლოდებოდი ამა თუ იმ მხრიდან ანახდრეულად გამომქროად შექმს, რომელიც გამინათებდა ეხოდენ ძიულად ხავად გ'სახ.

I

1. ა, ნუმი ხეჭაბუკის ხახობავს, ხად თეგი და ხად წახეყდა? გახა შეხ არ შექმნიხი, შეხვე არ განსახევე თახეხთაგახს და ცხს ფრახეველებზე მეტი გათხერებაც არ მიბოძე? მე კი წყვედადმი დაებრთადლობდი მოლაპკედი გხოთ, და ვერ ვბრელებდი ნუმი გულის დმეროსხ; ახე მოვალწე „ხლვის უფხკერულხ“; რწმხადაკარგულხ ადარ მქონდა იხს იმედი, რომ თღუხმე ვეხბარებოდი ჭეშმარებუახ.

მედავადარქმხ წამოვიდა დედახემს, ვიხი რწმხაც ურევეთ თეო. ათახნარ ხაერახეხა და განხაცველმი შეხს მოწკაღუბახ მოხადობდი კვალდაკვალ მიმევა ხმელხა და ზღვაზე. როცა გვადღუბ წადღევეახ უქვადხს ხომადღხ, თეოთხევე ახეგემებდა ზღვათხეუბხ, რომღუბც, წეველებროც, თქათ ამხევეებუხ და ამხეღუბუხ გამოეკველ მეზაერუბხ, როცა მათ შიში აიგახს ხელმე. დედახემი კი ზღვათხეუბხ ახეგემებდა, ხე გემინათ, ხადხადამათხი მოადწვეთ ხეხადგერხათ, რადგახაც ურ- ხაერი ხიღვის მხიღველხ ხწორედ შეხ ადუთქე ეხ.

მიხი წამოხედათხახ ხამოხელი განხაცველი მეხექრებოდა: თქუდი ადარა მქონდა, რომ ჭეშმარებუახ მოვაკველვედი. როცა გათეო, რომ მიხიქველი ადარ ვიეგი, თემცა არც მაროღმორწმხე ქროსტახი მეთქმედა, ხიხარულხ არ აეგახეხათ, თათქიხ ამახ არც მოველიდათ. თემცა ნუმი უბედურებხს შექმერე შეიძლებოდა ერთხს მარე მახც; მშეიდად ვიფიდიოთ: რადგახაც გამედიმებით დამტროდა, როგორც მკვდარხ, მაგრამ როგორც იმნარ მკვდარხ, რომელიც შეხ უხდა ადგუღუბახ; მის წარმოხახევაში მე ვგავთი ქეროთხს იმ უხელოდ მღუ- ბარე ვეუხ, რომელხაც შეხ ეოხარო: „ჭაბუკო, შეხ გეუბხები, ადღუგნ იხიც გაცოცხლდა, ადღაპარაკა და მოეც თეო დედათხსხ“7. ამტომაც არ ახქროდებუდა მიხი გული უხეველი ხიხარულით, როცა შეიტყო, რომ ნაწილობროც მახც; ახხრეულდა თხ, რახაც დღუქვამ ცრემლებხს ფრქვევით გავედრებოდა; მართალითა, ჭეშმარებუახ ჯერ კიდევ ვერ მოვაკველით, მაგრამ ხიცრეუხ ხომ დავადწე თეო. დარწმხეველი თეო, რაკიდა ადუთქე, რომ მოლათხად ახხრელებდი თხიეხახ, - ბოლომდე მოიეახნდი დაწეველ ხაქმეხ; ამტომაც ძადიან მშეიდად და რწმხით ადხაგხე გული გამახდა, ვიდრე ამ ქვექით გავად, ჭეშმარებ ქროს- ტახნად გთხიდაე, ქროსტეა ამხს თექმედიო.

მხილოდ ეხ მოთხრა; შეხს მიმარო კი, გუღმოწკაღუბხს უმრეო წეაროც, უფრო უხშირა დლოკახ და ცრემლებხს ფრქვევით გავედრე- ბოდა, რაც შეიძლება ხწრაყად მომწველებოდი და „ხიხათლდ გეძეოა

წყის წყვილია⁸. უკრო გულისდგომედ დაიარებათა ეკლესიაში და სულგასადელი უხსენდა ამბროსის, „საეკლესიო სიცოცხლისაჲს მისდობარე წელის წყაროს⁹, რადგანაც; უმჯარდა ეს კაცი, როგორც; „საეკლესიო ღვთისა“¹⁰, რაკიდა გაიგო, რომ სწორედ მას აღმოსდა მსუ და იქამდე მოძვება, ხადაც; მე ვიყავი ამჟამად. ამიტომ ეჭვიც; არ ეპარებოდა, რომ სხუელელებისაგან გახვიკურნებოდა და ამდეს გასხაცვლელგამოვლილი გაეკლემდო ამ სანისხელ გამოცდახაც; ექსიმები კროსისხს რომ ეძახას.

II

2. ერთხელ, აგრეკლათა წყველებიხამებრ, დედანქმსა წმიდასთა სახაყლათზე ფაჟა, პერი და ზელამე მოტახაჩ, კარხიკაცმა კი არ მოდი მისი ძეგნი. რიცა გაიგო, ეს ეპისკოპოსისა აკროსდალი, მხე თვისიერად დაქოსრწილა მის გასკარგულეებას, რომ მე თვითონ გამოკერდა, რა აღვიდად უარყო თავისი ძეგლი წყველება, აკროსდალის თაობაზე კი კრისტიც არ დაუძრავს. მიტხისმეტიობა არაუკრემი სხეუოდა და ღვთის სუეკარული ჭემსწრიტებას უკრ შეპძელეებდა, ბუკრი სხვა ქალისა თუ კაცის მსგავსად, რომლებსაც; ყხისხელათა საგალომდემბი მხევე ურევეს გელს. როგორც; ღათოებს - წელის დახახვა. რიცა კრდათთ მოქისდა ხელმე საკკროხი, რომლასთოხისაც; ჯერ თვითონ უხდა გაუხსიხა გემო, შექმლვბ კი უპოეართათოის ჩამოურიტებისა, თავისთოის მხოლოდ პტარა თახთ იტოეებდა ღვთის, და მისი; - წელთ გახაცებულს, როგორც; კარხახობდა მისი ზომიერება. თრთოდე ელექს თუ მოწრეპავდა, რათა კეთეხილი მიეგო წყველებიხთოის. ხილო რიცა მრავალი მიცველებელის ხელა უხდა მიეხხეხებინა, მხევე თახთ ჩამოეეღიდა მათ საყლავებს და წვეთ-წვეთობთ უხ აწილებდა სახაყლათზე მყოფთ არა მარტო წელთ გახაცებულს, არამედ შექმობარ ღვთისაც; და ახე ახრელებდა დადგეხილ წესს, რადგანაც; ღვთისმისახობას ემსახურებოდა და არა საკკოთარ ჩამოეეებდას.

ამრთად, რიცა გაიგო, რომ ამ დიდებულ მოქდაგება და ღვთისმისახობის ბურჯს¹² აკრძობდა ეს წყველება, თვით მძათოეხაც; კი, ვისც; გახეხრეულად იცავდა ზომიერებას, რათა ღათოებს იმისი საშუალება არ მისეკმოსდა, რომ გამტკერალითეხეს, რის შედეგადაც; ეს კრისტიანული დღესახწაველი წარმართულ დრეობას¹³ ემეგანებოდა, - დედანქმსა უყოქსხილ უარყო თგი; ხელ მდლე მიეხევა იმას, რომ მისის ჩაყოფით ხეზე კრდათი კი არ მიტება მოწამელთა საყლავსე, არამედ წმიდა ატაქსებთ ადხაცე გელი, და შექმლებისდაგვარად გაეკითხა გლახაკის; ახე ხედებოდა ზიარება უყლის სხუელათს, რადგანაც; მარტო

ყიანი ქრისტეს ენებების მიბადიეთ ემხვედრებენ რაშუხას და მოწამობრივი გვირგვინი დაიდგეს თავსუქ4.

მაგრამ მე მკობია, უეგლო დმუროთ ნემო, - და ხწორედ ამსხ მოწმობს შესხ წისამე ნემო გულო, - რომ დედანემო ასე ადვილად არ აიღებდა ხელს ამ ნეველებასე, თხ რომ სხვა ვისმეს აეკრძალა, ვისე; უკრო ხაკლებ ემბრებოდა, ვიდრე ამბროსი, რომელთ; თავხ ქრისა, რადგახაც სწორედ თხ მოახნდა ნემს მხხელად. თავხ მხროვ, ამბროსისაც უეკარდა დედანემო მისი დუთხმისახობისა და „სუელის მღვდარუბის“15 გამო, რითაც აღბეჭდილი იყო მისი კუთილი ხაქმეები და გამკემბული დოცეები, დღეხიადგ რომ ადევლებდა ეკლესიასი. ვის მისოვლის, ნემთახ შეხვედრისხს რამდღეხერ უქია იგი; მისლოცავდა და მეუბნებოდა, შეხხიარ დედა ბევრი ვერ დაიკეხხისო. რა იცოდა, ზახიარი შვილი ეეავდი დედანემს; შვილი, რომელხაც; ეველაფერი აეკვებდა, რადგახაც; მიახნდა, რომ შეუქმლებული იყო ეთოვხა „ხოციქლის გსა“16.

III

3. მე ჯერ კიდევ არ ვდრტეხიხედი დოცეხისხს, და არ გვეკდრუბოდი, შემქნეუ-მყოფი, მაგრამ მშეათოვარე სულოთა და მოეხვეჩარი განხჯით გეძებდა. თუთ ამბროსი, ხაერი თვალხაზრისით, ბეღსიერ კაცად მოახნდა, იმ პატეიხს გამო, რახაც მახ მოავტდესეი ძლიერნი ამ ხოყუთისახი; ძეული ახატაი შეხეხებოდა მხოლოდ მისი ცულობა ტობა17. მაგრამ რახიარ იმედებს შეხხაროდა, რიჯორ ებრძოდა თუთ მისი ხიდადისხეგახ განეკურულ ხაციორეს, რითი თხეკემბდა თავხ უბეღობასი, ახ რა ხიტკბოებახ გახიცდიდა მისი გულო, რიცა იღუმელ ცოხნიდან8 შესხ პერს, ამხ კი ევლარ ეხეღებოდი ნემი გამოეცდულობის გამო.

მახ კი არ იცოდა, რა ცეცხლი ტრიალებდა ნემს გულში და ვერც იმ უეხხერულს ხედავდა, რომელშიაც შეიძლებოდა თავდაყირა გადაეშეშებულიყო. არ შემიძლია მისოეხს შეკითხა, რაც მხურდა და როგორცა მხურდა, რადგახაც ნემს მორის ყოველოეხს იდგა მოხოფ ნელთა ბრბო, რომელთაც; იგი გახატანისი შევლიდა, ხილი რიცა მოხიხელები არ აწეხებდხენ, დროის ამ მოკლე მისაკვეთს იმისოეხს იეხებდა, რომ აეციალებული ხაზრდითი ადუღესა ხირციული ძღა, სულოერი კი - კოხვიო.

კოხვიხსხს მისი მხერა ხწრავად დახრიალებდა წახის ფერცელბსე, სული ცულობდა ხახწვლიოდა წაკოხვიულის ახრს, ეხა კი დემდა. ვის მისოეღის, რამდღეხერ შეეხეღვარ მახიხს (ხილი შესეღა ეველახ შექმლი; ნევედ არ პქინდა მოეხხეხებოთ, ეხა და ეს

გუბხლათი) და ეოკულოვის წიგნში თავნარეული მხედლებდა. ერთხანს უხმოდ ვიჯექი (ვის გაბედავდა მეკუდროება დაურღვია ეხოდეს დრმა ფიქრში დანოქქელისათვის?), შეძლებ კი ფეხაკრევით გამოვდიოდი, რადგანაც ვხვდებოდი, რომ არ უნდოდა ხსკა ხაქმისათვის შექწირა ის თრითლე წამი, რომელსაც რის ვაივაგდამით მოიხელთებდა ხოდმე, რათა მოხიზუნელთა ფეხფეხსხა და ექროასმეხის წამლებ გზახს გახცლოდა. თქნებ იმითიანაც კობხელაობდა წემდამ, რომ ემთხიდა, მისი ხმებით მოხიზუნელ რომელიმე მსმეხელს ამს თუ იმ ბეხდიოვანი ადგილის განმარტება, ას ზოგიერთი ხაჭოტმსხი ხაქოთხის გარსევა არ უთხოვა, და, ამრთავად, უფრო ხაკლები დრო არ დარჩენიდა ხაქოთხოვად, ვიდრე თუთოსა სურდა. ვგეც არ თუის, ხისძიდდა კობხეის იმითიანაც არიღებდა თავს, რომ ხისხ უკროთხიღებოდა, რომელიც ხმირად ეხრისწებოდა. ასე თუ იხე, ერთი რამ მასიც; შეიძლება დაბეჯათობით თუქვას: მისი გახსრახვა ეოკულოვის ხასიკეთი თუი.

4. მე, რა თქმა უნდა, არ მომეცა იმის ხაშუადლება, რომ დაწვრილებით გამოსიკეთხა მისთვის, რაც მოურდა, რათა გამეგო, რას ფიქრობდა ამის თაობაზე ის თავის გულში, ამ შენს წმხიდა ხამხხისში. მხოლოდ მცირე ხნით თუ შეეცლა ექრადლება დაუმო ნემოვის. ნემს მღელვარების დაცხრამას ხხგძლივი ხაქბარი ხგირღებოდა მოცლილობის კამს, ამბროხი კი არახიდეს არ თუი მოცლილი. ეოკულ კეთრა ხალხში წამღარი ექსმეხდა მას, აჯემმაროტების ხოტევის ხარწმეხილ მქადგებუელს²⁰, და სულ უფრო და უფრო მეტად ვრწმეხდებოდა, რომ შეიძლებოდა გაგვეხხხსა ცილისწამების ეველა ხლართო, მაცურეთრა მზაკერულ წახაფიქრს რომ წაეხლართა ხადმროთ წერილის წინაადმდეგ.

როდესაც მოვხვდი, რომ შენი სუდიური ძენი, შენივე მადლით ხელახლა შობილი კათოლიკური ეკლესიის წიადში, ადამიანის შექმნას შენს ხაგად²¹ იმ ახრით რიდი ადიქამეხ, თითქოს ადამიანური ხეუელის ფირმით მოგეხლედის თავი (თუქვა მამის არავითარი, თუთ სურელე და სუდაპირული წარმოდგენაც; კი არ მქობდა სუდიური სუბსტანციაზე²²), - ხირციხელით დავიწვი და, იმავედროელად, ვას ვეწვი ხიხირელთო, რადგანაც ნემთვის ცხადი შეიქნა, რომ ამღენი წლის მძნიდზე თქრთე კათოლიკურ ხარწმეხიებდს კი არ ვევეფელ²³, არამედ ხირციული წარმოხახვით შექმხილ ახრდილებს. მე თავხედი და მკრეხედი ვემობდი და ბრავს ველებდი იმას, რაც უნდა მეკვლია და მეხწავლა.

შენთვის კი, ეველაზე შორეული და ეველაზე ახლოდელი, უღელმდეხი და უცხადეხი, ვისი არცერთი ახი არ არის მქორეზე უფრო დიდი, ვისც ეველაგანა ხარ მოღაიხად, - რა თქმა უნდა, უცხი

ყოველგვარი სხეულებრივი ფორმა, და მასიც, „შენს ხატად შექმნიხი ადამიანი“²⁴, რომელიც; თხემით ტერფამდე გარემოცულა ხიერეთი.

IV

5. რაკიდა არ ვიცადა, რანადირად შიქიდლებოდა ადამიანი შენი ხატება ყოფილაყო, კარზე უხდა მეკატეხებისა და განსიმკითხა, რა უხდა გვეფიცრა ამის თაობაზე, საცკლად იძიხა, რომ თავხელერად მეტკიცებისა, თითქოს სწორედ ის სწამდათ, რახაც; გადაჯროთ უპირისპირდებოდა ნემსი რწმენა. მძაფრი სურვილია, როგორმე მოძიხელდებოდა რადაც; ხარწმენი, მით უფრო გაშმაგებთ მდგრდხიდა სულის, რაც უფრო მეტად მრცხეუნიდა იძიხა, რომ ამღებხანს მადიადრეუბდნის და ხარწმენი ცოდნის მაცოქერი აღთქმით მიქოლიებდნენ, მე კი ბავშვური ხეობითა და მადიოტობით ყვედილობდი ხარწმენად მიქმენია ამღენი არახარწმენი რამ. მხოლოდ უფრო გვიან მიქხვდი, რადღეს ყაღბი იყო ყოველივე ეს. თქმცა ნემსოვს უკვე აშკარა იყო, რომ არახარწმენი გახლდათ ის, რაც უწის ხარწმენად მიმანხდა, რიცა უმეტრებით თვალდავხიდა ექტრევი კათოლიკერ ხარწმენიებდას და ბრადს ვედები მას: მართალია, ჯერ კიდევ არ ვიცადა, ჭეშმარიტებას გვახწავლიდა თუ არა, მაგრამ უკვე ვხედავდი, რომ იმას რადი გვიქადავებდა, რიხიოხაც; ახე გარეხეჯელად ვადახაშკელდები. ამრიგად, მე, შექცდარი და მოხატკევედ გამწადებულა, ეხარობდი, დღერთი ნემსი, რომ ერთიანი ეკლესია, შენი მხოლოდმადი იძიხ სხეული²⁵, რომლის წადწიდაც ხიერმითაგახე მეწმენა ქრისტეს ხახელი, ბავშვური თამაშით რადი იქვევდა თავს და, თავისი ჭეშმარიტი მოძღვრების თანახმად, არც ხიერეთი, თქვდაც უკიდურახი ხიერეთი გხვადავდა ყოველს შემოქმედს, ხიერეთი რომელიც ყოველი მხრიდას მასიც ადამიანური სხეულის ფორმით იყო ზღვარდებულა.

6. თხიც მიხაროდა, რომ სხვა თვალთ უხდა წამკითხა ძველი აღთქმა და წინასწარმეტკველნი, რომელნიც უწის ეხადენ უახრონი მიქვენიებოდნენ²⁶. ამიგომაც იყო, რომ ყვედრებით ვაგებები შენს წიდანი, იმ ახრების გამი, რაც ხინამღვილუმი კი არ გამორეთქვამთ, არამედ მხოლოდ მე მოქაწერდი მათ. ხინამიქებით ვეხმენდი ამბროსის, თავისი ქადაგებებით ხინად რომ უმეორებდა და დაბეჯითობით ურწევდა ხდღეს: „ახი კლავს, ხილი სული აცოცხლებს“²⁷. რიცა იღემადლების საბურველს ხხხიდა და ხპირიტკადური ახროთ განმარტავდა იმ ადგილებს, რომელნიც, ხიტევა-ხიტევით გაგებულნი, გარეხნილუბის ნიმუშად მიქვენიებოდნენ, მისი ხიტევები არავითარ შექერაცხიოვას არ აქენებდნენ ნემს სულის, თქმცა ჯერ კიდევ ვერ ვხედავდი, რამდენად მართებულნი იქნენ თხინი. ნებას არ ვრთავდი

წყის გულს, თანხილბა გახეცხადებობა რიხოვისაც; გსებდათ, რადგანაც უფსკრულში დახიქისხა მეწიხიდა; მაგრამ ეს არჩოიფობა კიდეე უფრო მიწანლაყდა ყოფას და ბილის მიღებდა. მიხილდა იხევე ურევედ მერწმეხა ყოველივე უხილადი, რიგორც მჯეროდა, რომ შეიდი და ხანი ათა. არც იხე დამიხვეყელი ურევე, რომ მეფეიქრა, თიხიქის ეს მტკიცებბა ხაქმიად ცხადი არ იყო, მაგრამ მიხილდა ახევე ურეველი ყოვიდიყო წემივის ყველაფერი, ხეღერთია, იქხებოდა ეს რადაც ხხეღებბრივი, მაგრამ წემი გრძიხიბებისგან დამორებელი, თე ხეღლიერი, რომლის წარმიღგებაც არახიდილებით არ შექმედლო ხხეღებბრივი გარხის გარემუქმ.

მიხილდ რწმენას შექმლო წემი გახკერხება, მიხილდ რწმენას შექმლო გაეწმინდა და შეხი უცუღელი და წარეკალი ჭკმწარბების მიმართ მიექცია წემი გონების თვლით. მაგრამ, მიგეხხენებამ, უხეირო მკერხადის ხელში გამოვიდიდი და დამიხიბული ავადმყოფი იხხაც კი ვერ ბედაეს, რომ ხანდიედ ექიმს მიახილის თავისი ბედი; ახევე კროდა წემი ხხეღელი ხელიც, რომელხაც მიხილდ რწმენა თე გახკერხებდა, ის კი თავეს არიღებდა მკერხადლობას, რადგანაც ეწმინდა, ჟითოე კვლავაც ხიცრუის მხხეერპლი გაეხღყო. ის ეწრხებოდა შეხს მიწქაღე ხელს, რწმენის წამლი რომ გაეწმინდადებობა მიხივის, წამლი, რომელიც უწქადობე ამ ქვეჩის ყველა ხხეღეს, რათა შეხი ხანწყადიმიქმედი ძალით გახეემტკიცებობა იხიხი.

V

7. და მიხიც, ამ დროიდან მოვიღებელი, მე უკვე ვამჯობებდი კათილიკერ მიღებებას, რადგანაც (მიხევედი, რომ მიხი ბრძინება, გწამდეთ ის, რიხი დამტკიცებაც შეუქმლებელითი (თუქცა მტკიცებბა, შეხადლოა, კიდეც არხებობს, მაგრამ არა ყველახათვის, ახ, შეხადლოა, ხაერთოდ არ არხებობს), უფრო მიკრძიდებელი და გულწრფელი იყო, ვიდრე მიმწილბი ადამიხების თაქხეღერი დაციხევა, ადამიხებისა, რომლებხაც გახეხეღელიდ ამირღებობას ციფხას, შექმდებ კი უბრძინებდხენ ერწმენათ ყოვლად უახრო და ბრივეული არაკები, რომელთა დამტკიცებბაც არავითარ ძილას არ შექმლო.

გვეც არ იქის, შეხი მიწქაღე და მიადერხე ხელთი თანდათახრობით დათერევე წემი მწორბაეი გული, უფალი. მე დავიწვეე იმსხე ფიქრო, თე რამდენი იხეთი რამ მწამდა, რაც არახიდიეს მიხახავს და არც მათი მიამწრე ვყოფილავორ: რამდენი იხტირიქელი მივეღეხა; რამდენი ქიდაქი თე ქვეჩახა, რამდლებხაც არახიდიეს ვწვევივორ; რამდენი შექმთვევა მახხიფს, რიქცა უყოქმხიოდ ქნდიბივორ მეგობრებს, ექიმებს, მკაქის და მკაქის, - ამ ხილბის გარემუქ წეეს ხაერთოდ ვერ შექმლებდით გვე

ცოცხლა და გვექსიქსიდა. და ბილის, მე ხომ ურევევად მწამდა, ვის
ოვეხეს წემი მწობღებო, მაგრამ ასევე ურევევი იქნებოდა თუ არა წემი
რწმენა, ხადხინათვის რომ არ დამეჯერებინა? შეხ დამსრწმენე, რომ
იმსო კო არ უხდა ვგმობდეთ, ვისაც ხწამს ხადმროთა წერილი, რომლის
მისწებელიობაც; ეხოდეს მტკიცედ დაამკვიდრე თითქმის ყველა ხადხში,
არასოდ იმსო, ვისაც; არა ხწამს თუ, და რომ ეერს არ უხდა ვევეღებდე
იმ ხადხს, ვისაც; შეეესდა მოხინახ: „კო მაგრამ, რა იცო, რომ ეს
წივები მართლაც; დგობს ხედმა, უმართლებს და უგქმსწროტებს,
ეხობა კაცთა მოდგამათ?“ ხწორედ ეს უხდა მერწმენა ურევევად და
უეექმხოდ, რადგას ვერც; ციღობწამებღერი კობეების კონიახ-
ტელმა, ვერც; ერთიერთმისქმსე ყიღობხიფიხთა დაქამ, რომელთა მრ-
ვადი წივბიც; წამეკობახში, ვერ შეხბიღეს თუხდაც; წამთა წაქმალათ
წემს გუელში რწმენა იმხთა, რომ შეხ არხებობ და შეხვე ხარ წემი
გამრთვეც32. არ ყიღობი მხოლოდ, ვის ხარ და რა ხარ.

8. წემი რწმენა ხას უფრო მტკიცე იყო, ხას კო მერევევი, მაგრამ
ყოველთვის მწამდა, რომ შეხ ხარ და წემსხედაც; ხრეხაჯ, თქმცა ის კო
არ ყიღობი, რა მუეექრა შეხი ხეხბტახციის შეხახებ, ას რომელი გწა
მოგეკიდვის, რომელ გწახს მოგეკვარო შეხსტეს.

მას შემდეგ, რაც ხადმროთა წერილის არა ერთი და ორი ადგი-
ლის ხარწმენი ასხხა-გამსრტება მოეხინიხ33, მოეხვი, რომ ის
მისწებებთა უახრობა, რაც ასე ხმირად შეერაცხიყოფდა მათი კობ-
ვისახ, ხისამდევიღემი დრმა და ხადევილი ახროს შემტველი იყო.
ხადმროთა წერილის ავტორიტეტი ამიერთადს მოთ უფრო მეტი თავების-
ციმხთა და გგქმევილი რწმენის დირხი მხეხებებოდა, რომ ყველახთ-
ვის მისაწვდომი ხახდა და, ამხთახვე, უვევილად თხარწებებდა.
თავისი თღემღების უდრმეხხა და უმისახტეს ახრხ. თავისი ხივევიერი
ხისადავითა და ყველახთავის გახბავები ეხთ ის გქმსწროტად ხახალხი
წივნი იყო და, იმადრთიულად ათქულებდა გამღლებთ ექქმდე ყველა
იმ კაცის ახრხ, ვისც; მადემრწმენი რიდათა გუეთო. ის თავის გუელს
უხხხიდა და მკერდში იკრავდა ყველას, შეხასდე კო, ვიწრო ბტიო34,
მხოლოდ მკინერიცხიფის რეველო უმტებდა, თქმცა მოელი თავიხთ
ხიმტობის მოეხედავად, თხიხი მახც; მეტხი ივეხეს, ვადრე იქმებოდეს
იმ შემოსხვევაში, ხადმროთა წერილს ეხოდეს მადლა რომ არ აეხიდა
თავისი ავტორიტეტი და თავის წმიდათა-წმიდა წადში არ მოელი ამ-
დენი ხადხი.

ახე ვეექობდა და შეხ წემს გვერდით იკავე; ვობრავდა და მხ-
მენდა; ტადლები მათამამტებეს და შეხ თას მახლდა; ყაროთ ხაერი
გწით მივდიოდი და მეგწურად შეხ მქავდი.

9. ხარბად მიველტვილი პატივს, ხარგებულს, ქორწინებას, შეს კი იცნობდა. ვის მოხოვლის, რამდენჯერ ნაჯუგადიარ შავ დღეში ამ წემს უკეთურ ვებებს. შეს მით უფრო მოწკაღე იყავი წემს მისართ, რაც უფრო ნაკლებ მძღვედი იმის ხაშქაღებას, რამ ხიტკობედა მე პოვა იქ ხდაც არ იყავი შეს.

ნახეღე წემს გულს, უყვადო: აკი შეს თვითის ინებე, ეოვეღივე ეს გამეხხეხებინა და აღხარებდა მეოქვა შესთვის. დაე, მოგაწების აწ წემი სუღი, რომელიც იხხენი ხიკვიღლის ბღახტი წებოსაგან. რა უბღერე იყო ხაბრაღო! ევეღახე მტკიუნეულ აღგიღას მოწკაღი იგი, რათა მიეტოვებინა ევეღაფერი და შესსკეს მოქცეულყო განხაჯერნე ბღად, შესსკეს, რომელიც ხარ უხეხაღის35 და რომლის გარემეც არაფერი არ იქნებოდა. რა უბადრეკი ვიყავი და როგორ შემეწიე, რათა უკუო მერღიო წემი უბადრეკობა იმ დღეს, როცა ხიტკვებს ვთხზავდი იმპერატორის ხადიღებღად36. ხიტკვა ხიცრუოთ იყო ხავსე, და მანც, ის აღბათ კეთიღად განაწკობდა წემს მისართ იმ ხადხს, ვისაც მშეწიერად ესმოდა, რამ ეს იყო მტკნარი ხიცრუე. სუღს მიხუოჯდა ამღენი ხაზრუნაეი და გინების დამაბხეღებელი აზრების კორიბტელი. და, აი, მეღიღანრემის ერთერთ ქენახე მისაღელმა თვადი მოკერი მათხოვარს: ეტეობოდა, უკვე მოესწრო გაღახუხევა და მშეწიერ გუნებახე იყო. ამოვითხრე და წემს გვერდით მისაღელ მე გობრებს გადაეღღაპრაკე, რა ძვირი გეოჯღებდა წემი ხაკეთარი ხიმღღეგამეოქი. და მართღაც, სურვიღლებით გაწამებულანი რამ მოკათრეოთ ესოღენ მისე ტვიროს, რომღახაც კიდეე უფრო ამისიებს წემი მტანჯეღლი ძღლისხმევა, წემი იმღღეღანღელი ძღლისხმევისა არ იყოს, წემს მიღღიღად ერთ რამეს ვესწრადოთ: აქმღერევეღ ბეღნიერებას. მაგრამ ამ მათხოვარმა ევეღას გაგვისწრო, წემს კი, შესაძღლოა, ვერახოღეს ვეწით მიხანს. არითღე ნამათხოვრევი მინეგით მან სუღ აღვიღად მიღღწია იმას, რის მიღწეღახაც მე ირთი და მიხევეღ-მიხევეღი გსუღით ეცვიღობღი: მსწრადღწარმადღელი ბეღნიერებით ტკობას. მართღია, მათხოვრის ხიხარეღს ნამღვიღი ხიხარეღი არ ეოქმიღდა, მაგრამ ის, რახაც წემი პატეომევეღრეობა მივეღტვიღდა, გაციღღებით უფრო ეღბი იყო. ეოვეღ შესთხევეღში, ის იღხენღდა, მე კი ვწუხდი; ის მშევიღად იყო, მე კი ვმყოთავდი. ვისმეს რამ ეკოთხა, რა გორნევიოა, ხიხარეღი თუ მწუხარეღბაი, მე უეოქმანოღ ვარნევეღი პირვეღს; მაგრამ კოთხეა რამ მვებრეენებოთ: რას ამჯობინებ, ამ მათხოვრისნარი იყო, თუ ის, რაც ამ წუღახ ხარო, მე მანც წემს თავს ვარნევეღი, ზრეენოთ გაწამებულსა და შიმით გათანგულს. მაგრამ ეს იქნებოდა

გარეჯიხელების არსევათი, და არა ჭკუშმართებთა. რად უხდა მერსია ნემო თავი მათხოვარს? მხოლოდ იმიტომ, რომ მეტი ვიცოდა? მაგრამ ცოდნა არაერთად ხიხარულს არ მანიჭებდა, რადგანაც მისი მუშევრობით მე ვცდილობდი შეამქმნის ხელხისათვის: კი არ განმუხწავდა, არამედ მხოლოდ შეამქმნის. ამიტომაც იყო, რომ შენი ცოდნის კერობით „შემქმნე ნემო ძეგლები“ 37.

10. შირს ნემგას ეველა, ვინც ეტევის ნემს ხელს: „გაანსია, ვის რას შეხარის; მათხოვარს ხიმორალე უხაროდა, შენი ხიხარული კი დიდების წუქერული იყო“. რომელი დიდებთა, უფალი? არა იმისა, რომელიც არის შესწი. ყალბი იყო მათხოვრის ხიხარული და ყალბი იყო ნემი დიდებაც; ის მხოლოდ უფრო მეტად მახვევდა თავბრუს. მათხოვარი დაიძინებდა და ფხიხული გაიდვიძებდა; მე კი ვიძინებდი და კვლავ ნემი პატიემოქვარობით მოვრალი ვიდვიძებდი; მოვრალს უხდა დამქმნისა და მოვრალსვე გამეღვიძა; მაგრამ როდემდის, უფალი? ვიცი, რომ სხვადასხვა ხიხარულის მოსეჩი: სხვაა წმიდათა-წმიდა ხიხარების ხიხარული და სხვაა ფუქი ბედნიერება. რა თქმა უხდა, მათხოვარი უფრო ბედნიერი იყო, არა მარტო იმიტომ, რომ მის ხიხარულს ხაზღვარი არ აქონდა, მე კი ათახი ხაზრეხავი მიღრღიხდა გულის, არამედ იმიტომაც, რომ გამკვლელ-გამომვლელს დაცავდა და ახე იშოვა ღვინო, მე კი ვცდილობდი სიცრუით დამეცხრო ნემი პატიემოქვარობა.

ვის მოსთვლის, კიდევ რანდელი რამ ვუთხარი იმ დღეს ნემს ძვირფას მეგობრებს, თქმვა ამ მხრე სხვა დროსაც დაეფიქრებდნენ ნემს უწუგეში ვიფას; ვგრძნობდი, რომ შოე დღემი ვიყავი, ვწუხდი და ამით მხოლოდ ვიორკეცებდი ტახჯვას. ხილი თუ თღუნსე მათც გამიდიძებდა ბედნიერება, მხეობა არ მყოფნიდა მის მოხახულთებლად, ახე რომ, უფრო მალე მოვრინავდა, ვიდრე მის მონადირებას მოვასწრებდი.

VII

11. ნემს მეგობრებთან ერთად ხშირად ვიხრავდი ამის გამო; განხაკუთრებთ გულახდილი ვიყავი აღიპიქისა და ნებრიდოქისხმ მონარო. ნემი თანამოქვალაქე აღიპიქისი, დიდგვაროვანი მწიბღლების შვილი, ნემსე ემცროხი იყო. ჯერ კიდევ მაშინ დამემოწავა, როცა ნემს ქალაქში პირველად დაეწეე მასწავლებლობა, შემდეგ კი კართაგენშიც ჩამომევა. ძალიან ვუყვარდი, რადგანაც კეთილი და ღრმად განსწავლული კაცი ვეგონე. მეც მივედარა, სიქველისხადმი თანდაყოლილი მიდრეკილებების გამო, რაც ხიქმასწავლილანვე თვადინათლივ ვლისდებოდა მასში. მაგრამ კართაგენული უხეუობის ორიმტრიადმამ 39 და უახრო ხანახაობებით ხაყოველთაო გატაცებამ თავის მორეეში ჩაი-

სრია და ხაჯირკო წარმოდგენების ტრფიადად აქცია იგი. ის რომ რეკლასმელით ტრიალებდა ამ შმაგ მორეკში, მე იმხანად რიგირი-კას ვასწავლიდი ხაქადაქო ხასწავლებელში, მაგრამ აღიპოეხი ერთხანს თაქს არიდებდა ნემს გაკვეთილებს, მამსიხსხა და ნემს შორის წამოგარბილი უთახსიოების გამო. როცა შეეკრეკე, რომ ხაჯირკო ხახახობების საბედისწერო ტრფიადს შეეკერო, ძალზე შეწვეხდა: რამხელა იძლებს. ვამყარებდით მასზე, ის კი თავს იღვრავდა, თუ ვეწი არ დაეღვრა. მაგრამ არავითარი ხამყადება არა მქონდა თვალის იხე-ოდა თვალდახეხილისთვის და კვლავ ხწორ გზაზე დამყენების: ვერც მუგობრულ კეთილმისერნებობას მივიშველიებდი და ვერც მახწავლე-ბდის უფლებას, რადგანაც მეგანა, რომ ნემს მიმართ იხივ მამსიხით თუ განწვიბილია. თერმე ვცდებოდა. ხელ ძალე მისვლდა; რომ ახგარომს არ უწევდა მამს ნება-სერვისს; კიდევაც მხედამებოდა და გაკვეთილებზეც მესწრებოდა. უხიგვეოდ შემოვიდიოდა, ყურადღებთ მისმქნდა, და ბილოს, უხიგვეოდვე ტოვებდა კლასს.

12. დამოვიწვდა, მოვლაპარაკებოდა და მერნია, ვეკტი თავმუ-ქცივის საბედისწერო ტრფიადს ნე უმსხვერპლებ დვითხგას ბიძებულ ხიგსა და უხარს-მოქი. მაგრამ შენ, უფალი, ყოველივე იმის მხეხვე და მხეხვერა, რაც შენ თვითონვე შეიქმნია, არ დაგვიწვია შენი მო-მაგალი მხახერი41. მისი განკერნება უცილობდად შენ უხდა მოგწ-ეროს, მაგრამ ეს ნემს მემყლობთ მახდა, იხე, რომ არავერი გიკითხ-ავს ნემსთვის.

ერთხელ, როცა ნემს ნეველ ადგილას ვიჯექი და წის მოწაყეობი მესხდნენ, აღიპოეხი შემოვიდა, უხმოდ მოგვეხაღმა, დაჯდა და წევნს მუკადინობაში წაერთა. მახდა იხე, რომ ხწორედ ამ დროს ხელთ მქონდა ტექსტი, რომელიც ნემს მხმეხელებისათვის უხდა განხემარტა, და რატომღაც მომქნეხა, რომ ურიგო არ იქნებოდა ამ მოხით ხწორედ ხაჯირკო ხახახობიდან აღებული მაგალითი მომქნის; ნემს ახრი რომ უერო გახაგები და ხახამოუნო გამეხადა, მწარედ გავექწულე ამ დამთხვეულობის ტრფიადსი. შენ ხომ იგი, უფალი, რომ იმ წუთას ახრადაც არ მომხელათ ამ წვეული ხეხისაგან განმეკერნა აღიპოეხი. მას კი რატომღაც თავის თავზე მიდიო ნემს ხიგვეები და გადაწვეიბა, რომ ხწორედ მას ვეველისხმობდი. ხევა მის ადგილას გაციოვებოდა და ნემსზე თეროდა ჯაერს, მაგრამ ამ დირხეველმა ჭაბუკმა ხაკეთარ თავზე გადაიტახა თაქისი რისხევა და უერო მეტად დამიახლოვდა.

შენ ხომ თღუხდაც თქვი და შენს წმინდა წერილშიც წართე ეს ხიგვეები: „ამხილე ბრძენი და შეგთევერებს“42. მე კი არც მიმხელათ, მაგრამ შენ, რომელიც მხეხივის ცნობილი მოხით თევებ ვეველას (ხილო ეს მიხანი ყოველთვის ხამართლიახია), მიეხედავად იმისა,

ოცინ თუ არა ეს, - ჩემი ხიბუნი და აზრები მღვივას ხავერდებზე
ბად აქციე, რათა ყოველგვარი ხრწხილება ამოქმადთა სულში, რი-
მელიც ეხილეს დიდ იმელებს იძლეოდა, და ამრიგად გახიქურნათ იგი.
დაე, სუ გაქმებს და გადიდებს, ვინც ვერ ხელავს შემს გულმოწოდე-
ბას, რომელსაც ვადარებ და აღზარებას ვუბნებო გულის ხიდრში.

მას შემდეგ, რაც ჩემი ხიბუნი მიხიდა, აღიძრესა თავი
დაადწია იმ დრმა ხარის, რომელსაც თავისი ხეობა ჩადედა და ტკბუ-
ბოდა კიდევ თავისი გამოთქმული ხიდრშით. ვაქცურე ხიდრით
შეარეა თავისი ხელი და ცირკის მთელი ჭკუა და ხიდრებზე
ჩამოხდებოდა. ეს იყო და ეს, ცირკში ფეხი აღარ დაეცა. მერე მა-
მისხის წინადადებოდა; დახიდა, რომელსაც არ უხიდა, რომ მე
ყოფილიყო მისი შექმნის მასწავლებელი. მისამ უკან დახიდა და მის
ხეობას დაქვა. ხელახლა რომ დამეხოწავა, აღიძრეს ჩემთან ერთად
გაება მხიქველთა ცრურწმინის მხეში: მოხიდა მათი მიხეხებით
თავდაჭერილობა, რომელიც ჩამდევთ და ჭეშმარიტი ვეოსა⁴³. ის კი
მხიქველი და რჩეულ ხელთა მცოთრი იყო, რომელსაც ვერ კიდევ
არ ხიარებდნენ ჭეშმარიტი ხიქველთა მწვერვალს და ამიტომაც ად-
ვიდად ტყველებდნენ თვალმხიქვერი ხიქველთა ყაღბი ციციანთ.

VIII

13. აღიძრეს, რა თქმა უნდა, არ მოეცოვებოდა მოწიერი გზა,
რომელსაც; ახიქს ეხიხებდნენ მშობლები; ამიტომაც ჩემზე უკად
ჩაიდა რომს ხამართის შეხასწავლად, და იქ გამოთქმული
ხიმდართი დარია ხელი მშაგის სერვილმა - გამეღმებთ ეცინა
გლადობროთა ბრძოლებისათვის⁴⁴.

თქმეა თავდაპირველად ჭირის დღეხათ ხელდა და ეხიხდუ-
ბოდა ეს ხაზარელი ხასხაობა. მაგრამ ერთხელ ქქნაში თავის მე-
გობრებსა და თანაკლავლებს შეხვდა, ხადილიბიდას რომ ბრენდუ-
ბოდნენ; მეგობრებსა, მისი ცივი უარისა და წინადადებობის მი-
უხედავად, ძლიხიხლად შეათრეს ამციოებრში, ხადაც ხწარედ იმ
დღეებში ეს ხასტიკი და ხისხლან ხასხაობანი იმართებოდა. „თქვენი
შეგობლიათ წაართით ჩემი ხეველი და ამციოებრში წამოქმით, -
ეუბნებოდა იგი მათ, - მაგრამ სეთუ გვოსით, რომ ჩემს ხელსა და
თვალებსაც აძიქლებთ ამ ხისხლანს ხიქვად, ვერნის? მე იქ ვიქნები
და არც ვიქნები, ახე რომ, გამარჯვებას ვიხიქებ მასხედაც და თქვენი
ხედაც“. არაფერს არ გატრა, მეგობრებსა მათიც თავისი გაიბრახეს;
იქნებ მისი გამოცდა სერვით: ეხიხათ, შეხიხებს თუ არა შეხარულთ
თავისი ხიბუნი.

ამყოთაგანში შესჯელებმა რის ვაივაგლახით მოძებეს აღვილები. ბრძო უკვე მთვრალი იყო მოქინჯარე ტკობის მთლიანით. აღიბოქსმა თვალეუბი დახუჭა და სუელს აეკრძალა ბორიტების ამ უკსკრულში დასოქსა. თა, სეგა ექრებოც დაეცო ბრძოლის რომელსადაც მოძებნაში გამაგებულმა ბრძომ იხე საზარდად იმეველა, რომ აღიბოქსს ელდა ეცა, ცხობისმოქვარეობამ ხელთა და თვალეუბი გაახილა, თქცა გადაწვევტილი აქინდა გელთის ახლოს არ მოეტანა არანათრი სახახობა. მაგრამ თვალის გახელდაც იყო და მისი სუელი უფრო საშინელმა წელელებამ მოხწელა, ვიდრე იმ გვადიატორის სხეული, რომელსაც ხარბად ეძებდა მხერით. უბელური უფრო მისიელ დაეცა, ვიდრე ის, ვისმა დაცქისამც; ესოდეს საზარელი ღრიალი აღმოატყვებინა ბრძოს, ღრიალი, რომელსაც დამის დააქრეკა და თვალეუბი გაახელისა. ასე დაქმხო ეს სუელი, უფრო თავხელი, ვიდრე ძლიერი, და მით უფრო უმწელი, რომ თავისი თავის იმელად იყო იქ, ხადაც მხოლოდ შენი იმელი უხდა აქინოდა. როგორც კი ხისხლი დაიხახა, იმ წამსვე შეისრეკა ბრძოის მთელი მოქინჯარეობა, და ნაცლად იძისა, რომ პირი ებრუნდა, თვალე უელარ მოსწვევტა ამ საზარელ სახახობაძს. ის ბობოქრობდა იხე, რომ თვითინაც ვერ ამხევედა ამას, ტკებოდა ამ დახაშაქლებრივი ბრძოლითა და თვრებოდა ხისხლიანი ექსტახით. აღიბოქსი უკვე აღარ იყო ის კაცი, რომელიც თავისდა ეხებურად მოვიდა აქ არამელ - ბრძოის ღვიძლი შეიღო, ბრძოისა, რომელსაც შეუქროდა, და იმათი ხისხლი ხისხლთაგანი და ხორცი ხორცთაგანი, ვისც ძლით მოიქვსა⁴⁵. მეტი რადა ვოქცა? - უქვრებდა, ვვიროდა, ღრთაღებდა, ბორგაუდა, ბობოქრობდა და თან წაიტანა შლევეური სურვილი, უქახევი რომ ექახებოდა. ახლა ის ძლით კი არ მოიქეჯდათ სხეებს, პირიქით. თვითის მოათრევედა მათ.

მაგრამ შენმა მძლიეთა-მძლეუ და მოწყაღე ხელმა ამ უკსკრულითადაც ამოთევახა იგი; შესვე ახწავლე, რომ თავისი თავის იმელი კი არ უხდა აქინოდა, არამელ მხოლოდ შენი; მაგრამ ეს გაცილებით უფრო გვიან მოხდა.

IX

14. მუხსურებაში ჩამრწა ეს შემთხვევა, როგორც სამერმისი წამლი. იგივე ითქმის მეორე შემთხვევაზედაც.

ამის ის წემი მოწავე იყო კართაგენში. ერთხელ, შეადლისას, ფორემუსე სეირნობდა და თან იმ ხიტეკასე ფიქრობდა, რომელიც ხაჯაროდ უხდა წარმოეთქვა⁴⁶, - ეს იყო წვეულებრივი სასკალი ხავარჯიში, - და შენ იხებე, უფალი, რომ ქვრდითი შეეპროთ ფორემის მკველებს. მე მტონია, უფალი, მხოლოდ იმიტომ იხებე ასე, რომ ეს

კაცი, რომელსაც ეხიდე და იცოდა როგორ უნდა ეთანამა 'შემდგომ, იმყოფებოდა მისივედროყო, რომ არ 'შეიძლება მისივედროად მისივედრო იყო ხაქის განსეუვის და არც არავის მიეძვეება გახეხულად განსეუვის ადამიანი.

დაახ, ის მარტო ხეირობდა ხამხაჯროს წინ, თავის პატარა დაფებთა და ხეილოქითა, როცა ერთი ჯაბუკი 'შევირდა, ხამხეილი ქერდი, ხაჯახით ხელში მიეპარა ტყეის მოაჯროს, თქრომტყველდა ქქახს რომ გახდევს 'შეიძლან, და ტყეის ხამხეილს 'შეკვდა. აღიბოქს არც 'შევირდა, მაგრამ თქრომტყველდა, ქქეით რომ იღვხეს, ხაჯახის ხმის გაგონებისას ახისქელდნეს და მკველდა გაგ'ხეხეს დამსამჯვის 'შეხაპრობად. ხელის გხიანსა დააფროხი ქქერდი, სწრაფად მოხროდა ხაჯახი, რომ თავისი თროდითრო არ 'შეკქროთ, და თქქელმოგლეჯიღისა მიქქერცხდა. აღიბოქს 'შეიბოქლი არ დაქქახა-აქს, მაგრამ გაქქეულს კი მოქრა თქდა; ხეჯა რა აბზავით, გაფოქრა, მოაჯროს მოქახლოდა და გასქეფრობით დაამტქერდა მისწხე დაგდებულ ხაჯახს. ახისობაში მკველდა; მიფარდნეს და აღიბოქს დაადგნეს თქქე, რომელსაც ხაჯახი 'ქქე ხელში უქრო, თხისი კი სწარედ ხაჯახის კაქქისა მოქქანა აქ; ხელს ხტაქქს, წაათროქს და თახ, გარს'შემოქარულ ახლომხელი მქხიფრობთა გახაგონად, ხმა-მოდლა იქქეხისდნეს, რომ დანამოქლის ადგილ'სქე 'შეიპქრეს ქქერდი; ახე კაქქელის მოათროქდნეს, რომ მსაჯულებისათვის მიეგვარათ.

15. ამით დამთავრდა გამოცდა. რადგახაც; მამხივე მოქქლისე მქქე აღადამართად, რომლის ერთადერთი მოწმეც 'შეს თქეთ, უქქელია. დიდებში ხახაგდებდა თუ ხაწამებდა რომ მოათროქდნეს, გ'ხედ ერთი ხეროთმოქქერი 'შეიბოქლით, ხაწოგადიფროქ ხაგუბობათა მოაქერი 'ხედამხედველი. მკველდა; ძალიან გაქქხარდამ მისი დანახვა, რადგან უოქქელით, როცა ფორქსქე რაიმე 'ხიხედებდა, ხეროთმოქქერი მათ ხედება ბრადს; ახლა ხომ მინც მისხედება, ვის არის ხამხეილი დამსამჯვი.

მაგრამ ხეროთმოქქერის არაფროხელ ქქახა აღიბოქლი ერთი ხეხატროის ხახლში, ხადაც ხაქმაოდ ხმირი სტქქარი თქო; მამხივე იქხო აღიბოქლი, ხელს ხახტედა, ბრბოთას გამოთქქანა და მქოთხა, ეს რა აბზავია 'შქს თოქხა? როდესაც; გათგო, რაც; მოხდა, აღმყოფობულსა და აბობოქქებულ ბრბოს უბროსა, უქახ მომქქეთით. ერთად მოადგნეს ქქერდის ხახლს. ჭიმქართას პატარა მისა იღვა, თქუთ პატარა, რომ ახრადაც; არ მოხელდა, რა ხაფროხქიმი აგდებდა თავის ბატონს, რომელსაც; თან ახლდა ფორქსქე და ამოქომ უქქელაფქრო იქოდა. აღიბოქსა იქხო თქი და უქქელაფქრო უამბო ხეროთმოქქერის, რომელმაც; ხაჯახი უქქენა მინახ და მქოთხა, ეს ვხიბო? - ხეხიო, -

თვალის დაუხამხამებლად მიუგო ბიკსა. მასის გამოკითხვა დაუწყეს და ქველაფერი სათელი გახდა.

ახე მიაგნეს სამღელე ქერდს 'შეცბეხებული ბრბობის თახდასწრე-ბით, რომელიც ის იყო აზირებდა ხაკადრის მიუგო აღიპოქისხოთის. 'შეხი ხიტყვის მომავალი მქადაგებელი და ხაეკლესიო მსაჯულია48. სწრაფად გაეცვალა იქაურობას, ესოდეს ძვირად 'შეძეხილი ცოდნითა და გამოცდილებით გამღირებული.

X

16. ამროგად, ის რომში დამხვდა, ხადაც; იხე დამიხხლოვდა, რომ მედიოლანუმშიც, წამომეკა, რათა არ გამშორებოდა და პრაქტიკულადაც გამოეეხებინა მის მიერ 'შეძეხილი თეროდისული ცოდნა, თემცა ხამართლის 'შეხსწავლა იმდღეხად თვითის რიდი 'უხდიდა, რამდენხადაც მის მშობლებს. ეკვე ხამჯერ იყო არსებული მსაჯულიად და ეველას აცვიფრებდა თავისი უახგარბობით. მისი ხასიათის ხიმტკიცე არაერთხელ დაუეხებდა გამოცვლის წინაშე არა მარტო ხისხარბის ხაც-თურს, არამედ 'შიშის სესტარხაც.

რომში თახაშქიწვე გახლდათ მსაჯულისა49, იტალიის ყიხანსებს რომ განაგებდა. იმ დროს იქ იყო ერთი დიდად გავლესიანი სესტორი; ბევრი დაქმონების თაყიხი მოწყალებით, ბევრი კი 'შიშით დაეორეუნა. ერთ მშეხიურ დღეს მას მოსხერვა თაყიხი გავლესით ეხარგებდა და რიდაც იხეთი მოქმეხებდა, რახაც კახიხი კრძალავდა. აღიპოქი გადაჭრით ატულგა წის. ჯიღდას 'შეპირდესე, - ხახაცილიდაც; არ ეეს; დაექერესე, - წარბიც; არ 'შეხხარა. ეველას 'უეხირდა სელის ეს 'უნეეული ხიმტკიცე, გადაჭრით რომ უარეოფდა იმ ყოვლისხმსლე კაცის მყარეულობას, რომელხაც 'უოვალავი ხამეალება მქინდა ხამიხხოდ, რომ წყალებით აეუხი მორხინდისი და კიხური მიეგრისა. ურხითაუვის, - და არც; მის მტრობას 'უეროხიდა. მართავითა, ამ ხაქმის წინააღმდეგი გახლდათ თვითის მსაჯულიც, ვიხი მრეეველიც იყო აღიპოქი, მადრამ ვერ ბედავდა უარი ვოქვა სესტორისხოვის და ეველაფერს აღიპოქსს აბრადლებდა; თახხმობის სებას არ მრთავიხი. და მართლაც, რომ და-თახხმებოდა, აღიპოქი მასინეე თავს დაახებებდა ხამხხერს.

მილიოდ ერთხედ მეცხიერების ხიეკარეულმა კიხადამ აცორესა იგი: 'შეეხლო ხახელმწიფოს ხარჯ.სე 'შეეხისა ხელხაწერები; მადრამ გუელდახმით რომ აწის-დაწისა ეველაფერი, თაყიხოვის ხასიკეთო გადაწყეტილება. მილიო, რაკიდა მიხხხია, რომ 'უხჯობეხი იყო ხამარ-თღიახიბა, რომელიც თახამღებობის ბოროტად გამიეეხებდას 'უკრძალავდა, ვიდრე ძალაეეულება, რომელიც სებას რთავდა ბოროტად ეხარგებდა იმავე თახამღებობით. თითქის წვრილმხხია, მადრამ

„მცირედში ხსნადი დიდშიც; ხსნადია“ 50. არ შეიძლება ფეხი თუბნ შენი ჭკმსარიტების ხიჯეცები: „თუ ცრუ და უხარბეგბლო ხილდარეში უხლბი თუჯით, ჭკმსარიტს ვის გახლბობ, თქვენ? და თუ ხსეისაში უხლბი თუჯით, თქვენსახ ვის მოგცემთ თქვენ?“ 51

ახეთი თუი ნემი გახეყერელი მეგობარი; ერთ ტაჯვაში ვიწუდით, ერთხაირად დაეცკებულბი, და ერთადვე ვიმტერეველით თაჯს, რა გზა აგვერნია ამ ცხოვერებაში.

17. რაც შეეხება ნებრდიტებს, მას მოაბოვა მამული, კართაგების მახლბობლად რომ მღებბარეობდა, მოაბოვა თუთ კართაგენიც, ხლდა; უმტენსწილად ცხოვერბდა, მოაბოვა მწკეხბერი მსპაპაბეული ხიველიც, ხახლიც; და დედაც, რომელიც; თას არ გამბბეულია, და მედიბლბეუმში ნამბეიდა მხილბიდ იმბტამ, რომ გვერდიდას არ მომწორებდა, ჭკმსარიტებისა და ხიბრბის წკლბმის დაეოკებელი სერეილით გულახბეული. ბუხბეურების ეს გულმხურვალე მასბეული და ურთულეს პრბბღუქსათა უგამტრახბეი მკელეუბარი აქ ნემბას ერთად თხრბედა, ნემბას ერთად ბირბეჯდა და წრბბღებდა. ერთად ვიჯევით ხსი მწბეირი, ჭკმსარიტი არხბბის პერს დახბტრებულბი და იმის მბსერხბი, რომ „დროულად მოგეცა ხსხრდი“ 52. მწარე იმეღბეცრებბისახ, რაც, შენი გულბმწკლბებბით, გახეყერულად თას ახლდა ეველა ნეკის ხაერო ხაქსეს, გაწამებულბი ვეკბთხებბილით ერთმხეკბს, რა ახრი პქბხდა ნეკის ტახჯვბს, მბგრამ გარსშეისწილბიდ წკვლიბდში ვერბეობარი პახესს ვერ ვბბეულიბდით. ხახაწარკვეთბიანი ურბეიქევილით და მწარედ ვეკბბახვბით: „რბბღუქსის, უჯვლო, რბბღუქსის?“ ხსირ-ხსირად ვიმბარებდით ამბს და მბხც; ბეველებურად ვცხოვერბდით, რბბღბაც; ვერბევიერს ვხედავდით ხახლბსა და ხბბმელბს, რბბაც; შეიძლებოდა თაჯის გადახარნეხად ხაქსილებბით.

XI

18. მე კი ეველახე მეტად მბკვირბა და ჭმბხეით ბეხბილი ვბბბებდბი, რა დრო გბეიდა მას შექმლეგ, რაც ცხრბმეტი წლბსა ვბევი, რბცა ნემს გულში პირველად ბბბბა თბეი ხიბრბის ხივერეულბა. მე მეგბნა, თუკი ამ ხიბრბსეს ვეხბარებბი, ხბბეამბიდ ხელს ბეილებბი ეველა ამბა სერეილბსა თუ ფექს იმეღსე და გახბქსბს ბბბბ მბვექმბი ცრუ გბტბეებბს. მბგრამ უკვე ბცდამბბბე წკლბში გბდავლექი და ეველავ იმბვე ტლბბბში ვბევე დაველული; ამბიდ ვევილიბბდ დაემტებბარბევი აწმბითი, რომელიც; ხელბბბს მბხბტებბოდა და თას მბბქბხდა გულბს ხაწილი. მე კი დაბეხებბით ვიმბარებდბი: ხეღლ მბხც; მბბეხებლბებ; ჭკმსარიტებბა მბბელი ხცხხბდი წარბმბმხხლბბა და ეველბრბად წამბევი; ბი, ნამბევი ვბეხბტებბი და ეველბვერს ამბხხბს-მბბბი.

ო, აკადემიის ბრძენიძეებო! მას, სულ ტყველად ვეცდებით იმს გაგებას, თუ როგორ უნდა ვიცხოვროთ? მითით, უფრო გულმოდგინედ დაეძვით ძებნა და სუ წარვიკეთთ ხახოს. აქი ის, რაც უახრობად მქვენიბოდა ხაველებიო წიგნებში, თერმე სელაღ არ ყოფილა უახრობა, რაკიდა შეიძლება სულ სხვაგვარად და მართებულად განკმარტოთ ბევრი აღგილი. მეც ავღებუი და იმ ხაველებზე დაემკედრელები, ხადაც ბავშვობისხს დამაყენეს ნემსა მშობლებმა, კიდრე არ ვიბიე თვითცხად ჭეშმარიტებას. მაგრამ ხად დაეძვით ძებნა, ან როდის ვეძიო? აშბროსის არა სცალია; არც მე მკალია ხაიმიხიდ, რომ წიგნებს ხავეჯდე. ხად ვეძიო თვითინ წიგნებო? ხად გამოეხნოკო, ან ვიხა ვეძიო?

არა, უფრო ზეხტად უნდა გავახაწილი ხაბოები, როგორმე გომიხახი დრო სელის ხახხელად. უკვე გულში ჩამეხახა დიდი იმედი: კათალიკური ხარწმუნიება იმს რიდი გავსწავლის, რაც მე მეგონა და რაშიაც ბრადს ველები მას: ამ ხარწმუნიების აღმხარებელი მკრეხელობად მიიხევეს იმის მტკიცებუბს, თითქოს დმერთი აღმიხახის სხეულის ვორმით იქის შემოხახსდერეული. მე კო ვეიქმახობ, მეშიხია დაფაკეკიხა53, რათა ვიველითე დხარნილიც ცხადი შეიქნეს ნემოვის. მოული დილა მოწავეებთან მეცადისეობას მიაქეს; კო მაგრამ, რისხვისლა ვიქნებ დარნიხიდ დროს? რატომ არ მივეო ხელი ამ ხაკოხთა კელეკას? მაგრამ როდისლა მოეინახელი ნემი გავლენიანი მეგობრები, რომელთა მხარდატურაც ახე მჭირდება? როდისლა მოვამხალი ის, რახაც ვიდელობქ მოწავეები54? როდისლა გავერიდი დროებოთ მახც; აძღეს ხახრეხავს, რათა დაეხევენი და კელაე მოვიკრიბო ძელა?

19. შორს სემგანს ვიველითე ეს; თავი ვახებოთ წერიდამხებს; მიეძეკეთ მიხილად ჭეშმარიტების ძებნად. ხიცოცხლე უბადრეკია; არ ვიცით, როდეს მიეკვლებოთ. თუ ხიკვდილი ანახეველად წამიეპარა, რანიორად წაველ აქედან? ხად ვიხწავლი იმას, რაც აქ არაფრად მიმანხდა? შეხევენბა ხომ არ მიმელის ამ დაუდეკრობის ხანიცულიად? კო მაგრამ, თუ ხიკვდილი ბილას ელებს ახრის წრიადისა და გრძობათა ბორგას? თო, ესეც უნდა ვიკვლით55.

არა, შორს ნემგანს აშიხირი ვარაუდი. გახა აშითე გავრცელდა ქრისტიანული ხარწმუნიება მოული დედამიწის ზურგზე თავისი უსუნაეხი ავტორიტეტის ძლით? გახა უელის გულმწკადლება გვადირხებდა აძღეს ხიდადელხა და მშეხიერებას, სხეულის ხიკვდილი სელის ხიკვდილხაც რომ მიახწავებდეს56? მას, რად ვაყოხებოთ? დაუტეკოთ ამქვენიური იმედები და მოელის არხებოთ მიეძეკეთ დმერთისა და ხავეკუნი ხიცოცხლის ძებნად.

ბორკილებს და ისე ვუყვროხიდი კითხვას რსუვასა თუ სემს ხახხხელად მიუღლებდი ხელს, როგორც ღია ჭრილობაზე შეხებებს. მეტიც, სემს მიშვეობით თუთ გველი ვღაპარაკებოდა აღიბიერეს59 და სემსვე ხიტყვებით ქსოვდა ვერაგულად დაგებულ მახებს, რათა შიგ გაეღბა ეს თავისუფალი და პატიოსანი ემსწვილი კაცი.

22. აღიბიერეს უკვირდა, რა ღრმად დაფეხვულიყო სე, მისი სათაყვანებელი კერპი, ხორციელ გულისბიქმათა მწვერულში, რადგანაც ვოველთვის, რაცა ამ საკითხზე ვღაპარაკობდით, დაუხებთ ვიძეობდით, უცალოდ ვერ გაეძღებ-მეთქი. მისი განცვიფრების შესყურე ვემტკიცებდით, რომ ის წამიერი და მსწრაფლწარმაველი ხამიხეება, მღერად რომ გახეცავდა და თითქმის აღარც კი ახხევდა, რის გამოსაც ასე ხელადებთ აგმობდა და ზისლით იხხეხებდა მას, ძირფეხეახად გასხხეველებოდა სემს მიერ განცდილი და, თავისი ხახგრძლივობის წყალობით, ხახეგარო სეველებად ქცეული ხახივეარელი კავშირისაგან. ხილი თუ ამ კავშირის ცალქმრობის დირხეული ხახელიც დაურქმევა, - დაეხებდით სე, - რადად გიკვირს, რომ არ შესიძლია შესხავით მესხლებოდეს ამხიარი ცხიფრება-მეთქი? როგორც წახს, იძღეს ვქმისიხე, რომ, ბილოს და ბილოს, აღიბიერესა თუთოსაც; მისიღამა ცაღის შესრთვა, თემცა არა ტკობის სურვილით, არამედ ცხობისმოყვარეობით ძღველამა. მეუბნებოდა, რომ ძაღთან უხლიდა გაეგო, რა თუო ის, რის გარემუც სემს ცხიფრება, რომელიც ასე მისწანდა, ცხიფრებად კი არა, სამღეიდ სატახეველად მიმხინდა. ამხიარ კავშირის უხევე სულს აცვიფრებდა სემს მინიბა, და სწორედ ამ განცვიფრების გამოს ცდილობდა თუთოსაც გახეცავდა თგევე ეხება; მას სურდა შეეძინა თგევე გამოსცდილება, რომელიც სწორედ იმხიარ მინიბაში წააგდებდა, ასე ძღეირ რომ აცვიფრებდა. დიახ, ის ცდილობდა „დაწიხღეღიყო ხიველითსე“, ხილი „ვისცე განსაცდეღს მიელტვის, განსაცდეღსოვე ვარდება“60.

არც სე და არც მას არ გეწიხიდავდა ის, რაც ამკობს და ამშვეებს ცალქმრულ ცხიფრებას: თჯახის რიგინად გაძლიდა და ბავშვების აღხრდა. ხორციელი განცხრომის უძღები სურვილით, - აი, რა მატკვევებდა და კიდეც მტახეჯავდა. მისი ტვევობის მიხეხი კი ცხობისმოყვარეობა გახლდათ. აი, რანი ვიყავით, ვიძრე შეს, უსენახეხა, რომელიც არ სტოვებ სემს დღეამიწას, არ შეგვიწყადღე საწყადლობელისი და იღქმელი და განიბამიწვეღიომელი გხებთ არ მოგვეახლე მწვედ და მიფიხდა.

23. სულ იმსხ ჩამწიხილებდეს, ცოლი შექმნათ. მე უმეჩ ხელს ვხიხე ჩემს ხატრფის და თახმობაც; მოვიდე მისგან. ამ ხატქემი გახ- ხატქორებულ გუდმოდგინებახ იხენდა დედანქემი, რომელხაც; იმედი ქქისდა, რომ ხატქორწიხოდ მახც; განვიბახებოდი ხათისხლებს წმინდა და მაცოცხლებელი წქლოთ. ხახარქლოთ ვქხსუ ადარ იღვა, რადგახაც; ხელავდა, რომ დღით-დღე სულ უფრო და უფრო მეტად მეკუცლებოდა მინათქლის სქრვილი, რაც; თავისი დობქვისა და შეხი ადოქის ადხრქლებად მინხდა.

ნემი თხივხითა და თავისი ხატქოარი სქრვილით ვოველდეუ გის- მიბდა და გუდმხერვადეუ დადაიხით. გუვედრებოდა, მოწქადება მოგვლა, ხიღვა მოგვეთისა და რადაც; მახც; გეხმწებხს მახოვის ნემი მომქავლი ქორწინების განს; მადრამ შეს დქსდი. რამდოქქქრძე ხახა ვქქი და უახრო ხახმარი, რახაც; სულწი მომქვლის მტახქქვლი მოლოიხისი იწქქს. დაწქრიალებით მინამბოდა მათ, მადრამ არა უწის- დელი რწქქით და ხახიებოთ, რაც; ახე ხათლად ვთისხებოდა მის ხიტქქქებში, რაცა თავისი ხახმარქელი წვეხებების მიხეხად შეს გხახ- ავდა, არამედ ერთგვარი გუდაცტრქებოთ და, ცოტა არ იყოს, აგდებუ- ლადაც. ის ამბობდა, რომ რადაც; უცხაური ელფერის წქადობით, რისი ახხნაც; მახ არ შექქლი, თავისუფლად ახხვაებდა ერთმახოის- განს შექქულ განსცხადებახ და თავის ხატქოარ ხახხებებს.

და მახც; დაქისებოთ მინქვედა ცოლი შექმნათ. ექსწვილი ქალი, რომელხაც; ხელი ვხიხე, მხოლოდ თნი წლის შექმდეუ გახდე- ბოდა ხატქორწიხი ახაკხანდი, და რაკი მომწინდა, გადავწქვიტე მომქ- ცოდა.

24. მე და ნემი მეგობრები რა ხანია ვაწქადოთ გუგქებს, როგორ გავცლოდით კაცთა მწქყოთვარე ცხორების უქკუდმარობახ; რაც; უფრო მეტს ვექქრობდით და ვხაებობდით ამის თაობახუ, მთ უფრო მეტად ვრწქქენდებოდათ, რადგენ ხწარი თუ ნეხი გადაწქვეტილება.

აი, როგორ უხდა მოგვეწქწრიაგებისა ეს უმყოთველი და აქქ- ღერეველი ყოფა; მოელი ნემი ავლადიდება ხაერთი ხატქორებად უხდა გემქცია, ესე თგი, გავვეერთიანებხა ვეველაფერი, რაც; კი გუებად; ამ ხაერთი ხატქორების მელობელი უხდა ყოფილიყო თვითველი ცალ- ცალქე და ვეველა ერთად, რათა გუდწრქველი მეგობრობით შექრელთა მორის ხატქოროდ ადარ დარწენილიყო ცნებები - „ნემი“ და „შეხი“. დაახლოებით აიხი უხდა ვქოიტიდიქქქით, და წქქქს მორის ძღლახ

მდიდრებიც იყვნენ, როგორც მკვდილობდა, წყნო თანამქმნელე და წყნო ხიერნის მკვობარი რომხნიახე⁶², რომელიც ძალზე გართელუბელი ხაოჯახო ხაქმეების მოხაგვარებლად წამოვიდა მკითხილასქმს და ერთადეად ხახხლის კარზე ტრიალუბდა. წყნის წამოწვევბახ ქველასე გულისწერვალედ ხწორედ რომხნიახე უქწერდა მხარხ, და მის ხიტყვბახ დიდი გახბავალი მქოსდა, რადგახაც გაცოლუბით უჯრო დიდი ხიმდირის პატროხი იყო, ვიდრე რომელიც გხებეჯო წყნგახი.

დაეადგახეთ, რომ ქოველწლოურად ორ კაცს ავირხეველი, როგორც ხახახნისო მიხელეს, რომლებიც მიხელავესენ ქოველივე აუცილებელს, დახარხეხები კო თაეხსეეეალხი თქნბოდხენ ამ ხაქმხიბაგახ. მხგრამ აქ ახახლეულად შახეხელმა ახრმა გაგვიელვა თაემი: დაეახხმეოდხენ თქ არა წყნხი ძეორვახი ცოლუბი ამხარ გადაწვევტოლუბახ? (ხოგი უქვე ცოლახი იყო, მე კო მალე ვახირებდი ცოლახს მოეეახახ). ეხეც იყო და ეს წყნხი მშვეხიერი გვეგს თვალხა და ხელს შქა გაგვიქრა და, რახაკვირეულია, ერთხილად უარეოვიდ იქა.

ქველავ გახეახხლეთ ვაი-ვიში და მოთქმა-გოდება, ქველავ დეადეუქთ ამ ხოყდახს ფართო და გათელთ გახახ, რადგახაც ამოავალი ხრახეა ტრიალუბდა წყნის გელწმ⁶³, მხგრამ ამხილოდ უეგლის შთახაეიქრთა მარადიხი⁶⁴. ახე, შეხი შთახაეიქრის თახახილად, დახციხიდი წყნს გვეგმებს და ხახაცკლოდ ამხადებდი შენახახ, რათა აღროულად მოგეცა წყნხოეის ხახრდა, გაგეხხხა ხელი და კერხეეეოთ აგვეხო წყნხი ხელი⁶⁵.

XV

25. ამახობაში კო წყნს ცოლუბს ცოლუბი ემბტუბოდან⁶⁶. მკერდიდან მომწვეიბეხ ხევეარული არხება, რომელხაც შეეძლო ხელი შეეშალა წყნო ქორწინებხიხოეის, და რომელიც ამდენი ხხის მახილასე იხთარებდა წყნს ხარეეულს. ხახიკვდილოდ მომწველეს გელი, რომელიც უეისიოდ ვერ ძლებდა, და წელელიდან დიხახის მდიოდა ხიხხლი. წყნო ხევეარული აერთკაში დაბრეხდა; წახელახს წის ადთქმა დადო, რომ ხხეა მამკაცს გვერდით ადარ გაიკარებდა, და დამიტოვა წყნო უეახიხოდ შობილი ვაჟი, რომელიც მიხგახ შექმეხია. მე უბეღერს კო იმდენიც არ შექმელო, რომ ამ უმწეო ქელახიხოეის მიმებახა: რაკო ქორწინებამდე ორო წელი უხდა მეცადო, ხელმიკლეიბის გახო თაეი ვეღარ შეეკიკეე, რადგახაც, ეტეობა, იმდენად ცოლქმრედ ცხივრებბახ რიდი ექსწრაფიდი, რამდენადაც აეხორცეული ვნებბახ დაცხრომბახ, დიახ, თაეი ვეღარ შეეკიკეე და ხხევა ქელს დეეეახელიოედი, მხგრამ არა იმ მიხხით, რომ ცოლად შექმერთო, არამედ რათა გაემეხახგრმდიოეეეიბახ წყნო ხელიერი ხეეეულება, რომელიც წყნს არხებაში დრმად ვეეეეეეეე

მკელი ნუკულებს ძალით ხელ უჯრო და უჯრო მსხვერდებოდა და, როგორც ჩანს, თვით ქორწილებამდე გაგრძელებოდა. თუქცა ნემს პირველ ხავეარელთან განშორებით გულს დახსნეულს იარას არ იქნა და არ შეიკრა პირი: მართალია, ცხობის მიმხველი ტკივილი ცოტათი განსიხვდა, მაგრამ წყლული დაწირქდა და კვლავ მტკიოდა, ქრულ და უძიკლად67.

XVI

26. დიდება შეხდა, უკვალა, გულმწკლულებს უმრეტა წყაროც. რაც უჯრო იზრდებოდა ნემს უბედურება, მათ უჯრო მახლოვებოდა. ნემს ხემით უკვე გამოსახა შეხი მარჯვენა, რომელიც მხად თუ ამ მწვირუჯას ამოუქვეყნებ8 და განუვბახე, მე კი არ ვიცოდი ეს. თუ უჯრო ღრმად არ ვითქმებოდაი ხორციელ გულსითქმასთა უუცქრულში, მხოლოდ იმიტომ, რომ ხიკვდილისა მეშინებოდა და ვერწოდი განკითხვის დღის წინამე; ნემს გრძობების გამქედმებული მისაცვლეობის მოუხვდავად, ამ მოშს არახიდეს მოუტოვებდა ნემს გული.

ნემს მეგობრებთან - აღიპოქსხა და ნებრიდოქსხას ერთად ვმხჯვდობდა ხიკეთისა და ბორატების ხედვის თაობაზე. ხელის ხადრემში პირველობას მიენახებები ებეკერეს, თუ დარწმუნებული არ ვყოფილიყავი, რომ ხელი სხეულის ხიკვდილის შემდეგაც განაგრძობს არხებობას, და იმას მოიძქს, რაც ამქმენად დაუთხხია; ებეკერეს კი ეს არ სწამდა; მე კვითხებოდი ნემსავე თავზე: „ჩვეს რომ უკვდავი ვიყოთ და მოუთი ხიცოცხლის მასიძოზე ხორციელ განცხრომასი დასთქმული, არც იმისი მოში გვქმინდეს, რომ ადრე თუ გვიას იბელუ ბუღანი ვიქნებოთ ხელი ავიღოთ ამ განცხრომასზე, ვითომ რატომ არ ვიქნებოდათ ბუღსიერი, ას რაღა უხდა გვეხატრა?“ რა ვიცოდი, რომ სწორედ ეს მოწმობდა უდიდეს უბედურებას: დაცქმულსა და თვალდავიხილს არ შემქმელი აღიქვა ხიკვლის წმინდა ხათელი თუ უხრწხელი მშვენიერება, რომელსაც ხორციელი თვალთი კი არა, მხოლოდ შინაგახი - ვახების თვალთი თუ თხილაეს კაცი თხი; კი არ მხმინდა მე უბედურეს, რომელი წყაროდან იღებდა დახაბამს თვით ამ ხიდილწხე ხაუბრის ხიტკობება, ას რატომ არ შემქმელი ბუღსიერი ვუთფილიყავი მეგობრების გარემე, თუქცა არახიარი ხორციელი განცხრომა არ მკლდა. უახგაროდ მიუჯარდა ნემს მეგობრები და მწამდა, რომ ასევე უახგაროდ ვუქვარდა მათაც.

თ, ცთომილების კლასილი გხებო! ვაი თავხედსა და თავგახელ ხელს69, რომელსაც ვგონა, თუ შეხ გაგვეცლებოდა, უკეთესს იპოვიდა რასმე. ამოდ წრთადუბდა ხახომიხდილი, ხას ერთ გვერდზე გადატროადლებოდა, ხას მიერთხე, პირქვე დაწხიბილი რომ ვერ ძღუბდა, გუ

დაღმა არსედა წილას, მაგრამ ქველადური მქისე და ხორკლასი
ენეხებოდა, რადგანაც მქის გარდა ვერხად ასეეებდა მოხეხებას.

და, აი, მქის; აქა ხარ, ხეხი უბადრეუი ცოთისღებობას გვა-
თაისეულებ და მქის წრეელ გზასე გვაქსებ, გვახეუქსებ და
შეგავთხებ: „გაიქციო, მე შეგეწეო; მე წავიქცხო და დავთხხო“⁷⁰.)

1. უკვე მოიცვალა ჩემი ხატბეჭედი, ცოცხალი და უკეთური: მაწიფებლობის ახაკს ექვსლოდებოდა. რაც უფრო მესწავებოდა წლები, მით უფრო უფრო ხდებოდა ჩემი ოცნებები. მე არ შემიძლო წარმომეფიქსება ხსენა არხი, გარდა იმისა, რომლის ჭკერებაც; ჩემიველი ოცნებ, აი, ეს ჩემი თვალები. ვერახდობდით ვერ ვახერხებდით ადამიანის ხაზით წარმომეფიქსებე, უფალი ჩემი: მას აქვთ, რაც ხიბრძის ხმის ვახიფე უფრო, ვოველთების თავს ვართლებდი ამხარ წარმოდგენებს, და ხიხარულით ვახ ვეწე, რაცა იგივე რწმენა ვბოვე ჩემი ხელთერი დედას - შენი კათალიკური ეკლესიის წიადში. თუცა ახრადაც არ მომხელათ, რომ შეიძლებოდა ხსენა ხაზითაც წარმომეფიქსებე. მე კაცა, და მერე რა კაცა, ვცდილობდი წარმისახვით მოგწვდომიდი უჩხახხის, ერთადერთსა და ჭკმსარტ დმერსმ მოელი ჩემი არხებით მწამდა, რომ უხრწხელი ხარ, ურღვევი და მარად უცვლელი. არ ვიცა, როგორ და რისი წყალობით, მაგრამ მკაფიოდ ვხედავდი და დაბეჯითობით ვიცავდი, რომ ხრწხელი უხრწხელსე უდარეხია, რღვევადი - ურღვევსე, ხილი ცეკლადი - უცეკლელსე უხდაბეჭედი.

ჩემი გული განმზავებდა ქრისტიანულად ვეწადა ჩემს გამოსავლის. მე ვცდილობდი ერთი დარტყმით მომეცოდებოდა თავიდას უფრო უახრახხისებს ეს უწმინდური ხროვა, გამეკმებოდა რომ რიადებდა ჩემი გონების თვალწი; მაგრამ ხაკისროხი იყო წამით გამეფახტა, რომ თვალის დახმამამებამიზ ხელახლა იყრიათ თავს, მტრების ბეჭეით კვლავ ჩემს ირგვლივ იქეებდა ტრიალის და მისხ შექმს მომხელებდა; ახე რომ, იბელებელი ვიყავი, ადამიანის ხაზით თუ არა, ერთგვარ ხხელებდრე არხად მახც; წარმომეფიქსებე, რომელიც; ხამქარიშა გაბეჭევილი, ახ უახხრულად გახიფებდა ხამქარის მოდს. და მახც, ჩემი წარმოდგეხით, ეს იყო რადაც; უხრწხელი, ურღვევი, მარად უცვლელი და, მამახადამე, ვოველთიე იმასე უჩხახხიც, რაც; ხრწხელუბახ, რღვევახა თუ ცეკლებადობახ უქმელებდრეხა. მაგრამ იხ, რაც; არახარ ხორცეკმით არ თაქხელებდა, არარაობად, ხრეულ არარაობად მუხახებოდა, და არა, ვოქვათ, ხიჯარიულედ, გადაადგილებელს ხხეულის ხიჯვლად რომ რხება ხორცეკმით, - ვოველგვარი ხხეულისაგახ თავისუფლად ხიჯარიულედ, მისწის, წელის, აქრისა თუ ვახ გარემე. რა არის ეს, თუ არა პირწმინდად ვართული ადგილი, ერთგვარი ერეკელი არარაობა?!

2. ისე გამქისდა წემი გულის, თუთოსაც ვერ ვამხსენებდი საკუთარ თავს, და ხრულ არარაობად მიმჩნედა ყველაფერი რაც ხვირვის ამ თუ ამ მხანაკეთსუ არ იყო გახეყნილი, გადაჭიმული, შეგრაგნილი თუ გაწკლილი, და რახაც არ შექმნილი ესა თუ ის ფორმა მიეღო, ან მისი მიღების საშუალება არ ქონდა. რახაირ ფორმათა შორისაც მსგეოსდა თუდლის ვეცნობა, იმხაირ ხატებთა შორის დაბორთალობდა წემი გულიც; ვერ ვხედავდი, რომ სულის ის უხარი, რომლის მეშვეობითაც ვქმნიდი თვით ამ ხატებებს, მათივე მსგაუხი რიდი იყო: ის ვერ შესხლებდა შექქმხა იხინი, რადაც დაადი რომ არ ყოფილიყო⁷.

და თვით შენც, წემი ხიციოცხლის ხიციოცხლეო, მე წარმიმეღებო უდაიდეს არხად, კიდით-კიდემდე რომ განწიოს ხამქარის უხანრული ხვირვის და მის მიღმაც გახიფინება, უხანხვროდ და უკადეგანოდ: შენა ხარ დუდამიწახე, შენა ხარ ცამი, შენა ხარ ყველგან, შენა ხარ ყველაფრის ზღვარი, შენოთის კი სრულიად უცხია ყოველგვარი ზღვარიც და დახანრულიც. როგორც პურის ხისქე, გარს რომ აკრავს მოელ დუდამიწახ, ხელს ვერ უშლის მისი შექქს, დაუბრკოლებლიყო მთადწიოს წვენამდე, ისე, რომ არხად გაფითოს და გახიოს პური; შექქს, რომელიც მთლიანად ავსებს და განწიოს მას, - მე შეგახა, შენც ასევე დაუბრკოლებლიყო განწიონი არა მარტო ცახ, პურს თუ ზღვას, არამედ დუდამიწახაც, ისევე, როგორც ხამქარის ყველა ნაწილს, დიდა თუ მცირეს, რომლებიც ცვილობდნენ მოეხელთობინათ შენი არხება, რათა, ამრიგად, შეგრწქმოდნენ და შეგნიკოუბოდნენ; ხილი შენ, როგორც შიგნით, ისე გარეთაც, შენი იღქმადი სენთიქით მართავდი და წარმართავდი შენსავე ქმნილებებს. ასე შეგახა, რადგახ სხვა რამის წარმოდგენაც კი არ შექმნილი; მაგრამ ეს იყო შეცდომა, ვხაიდან მაშინ დუდამიწახ უდაიდესი ნაწილი შენს უდაიდეს ნაწილს მიორქმედა, უმცირესი კი - უმცირესს; შენ იქნებოდი ყოვლის აღმსებდი, მაგრამ სხილოში მეტი იქნებოდი, ვიდრე ბელურაში, იმდენად მეტი, რამდენადაც სხილო აღმსებება ბელურას და უფრო დიდა აღილი უჭირავს, ვიდრე ამ პატარა ჩიტს. ამრიგად, ხამქარის სხედასხევა ნაწილს შენ ნაკვეწ-ნაკვეწ უწიდადებდი საკუთარ თავს: უფრო დიდა შენი არხების უმეტეს ნაწილს არგუნებდი, უფრო მცირეს კი - უტინესს. არა, ხინამდიდელში ასე რიდათა საქმე, მაგრამ შენ ჯერ კიდევ არ გატეხათობინა წემი წველიად⁸.

II

3. წემოთის საცხებოთ ხამქარისი იყო, უფალა, ამ ცოუნებულ მაცოურთა, ამ მუწჯ ებედათ⁹ ხამირისპირად, - რადგანაც მათი პირით რიდი დადალებდა შენი ხიტეცა, - დიახ, წემოთის საცხებოთ ხამქარისი

იყო ის კითხვა, რომელსაც დიდი ხნის წინათ, ჯერ კიდევ კართაგენში გვითავაზობდა სებრიდიუსი და რომელმაც ასე გაგვაოგნა მისი მსმენელნი: არ ვიცი, რას დაგაკლებდნენ, უფალო, ბნელუთის ეს მოციქულნი, რომელთაც, სვეულბრივ, გაპირისპირებდნენ მასიქვევლები, როგორც მტრულ ძადას, თუკი არ ისურვებდი შებმობი მათ? თუ გვოპასუხებდნენ, რომ ამ ძადას შეიძლებოდა რაიმე ეყისი შენთვის, მაშინ უნდა გვედღარებინა, რომ არც უძლეველი ხარ და არც უხრწნელი. ხოლო თუ პასუხად გვეპყიოდნენ, რომ ის ვერაფერს გავსებდა, მაშინ რაღა აზრი ექნებოდა მასთან ბრძოლას, ეხე იგი, იმნაირ ბრძოლას, სადაც შენი ერთი ნაწილი, შენივე არხის ნაშვირით, შეიძლებოდა მტრულ ძადას, ანუ იმ ბუნებას შერეოდა, რომელიც შენ არ შეგიქმნია, და იმდენად შერევნის-შებდალულიყო, რომ სეტარების ნაცვლად ტახჯვა ხელმოიდა წილად, ახე რომ, შემწეობა დასჭირვებოდა განწმენდისა და განთავისუფლების მოსურნესნი. ხწარედ ეს ნაწილია სული, რომელსაც მწუდ ევლისება შენი ხიტყვა: მინას - თავისუფალი, შერევნის - უხრწნელი, ბიწიერს - წმიდა, თემცა ხრწნილება, ამ შემოხევეაში, არც მისთვის იქნებოდა უცხო, რაკილა იმავე საწყისისგან იღებს დასაბამს¹². ამრიგად, თუ იტყოდნენ, რომ ის, რაცა ხარ, ანუ თვით შენი არხი, უხრწნელია, მთელი მათი მტკიცება მცდარი და ამაზრზენი იქნებოდა, ხოლო თუ იმავე არსს ხრწნილებას მიაწერდნენ, ეს იქნებოდა სიყალბე, რომლისთვისაც იმთავითვე ხისლით უნდა გვექცია სერგი.

მარტოიდენ ეს საბუთიც იკმარებდა ამ უკეთურთა უქესაგლებად, რათა მათი კირთებისაგან დაგვეხსნა გული; რადგან ახე რომ მსჯელობენ და ფიქრობენ შენზე, იხინი თავს ვერ დააღწევენ ამ შინაგან წინააღმდეგობას სახარული მკრეხელობის გარეშე: ესაა ღვთის გამობა ენისა თუ გულის მიერ.

III

4. მე კი, მართალია, ვამტკიცებდი და დაბუჯითობით მწამდა, რომ უმწიკელი ხარ, წარუგალი და უცვლელი, უფალო წყნსი¹³, ჭემ-მარტიო ღმერთო წყნსო, რომელმაც შექმნის არა მარტო წყნი სული, არამედ სხეულიც, და არა მარტო წყნი სული და სხეული, არამედ ყველა და ყველაფერიც, მაგრამ ჯერ კიდევ არა მქონდა ნათელი და მკაფიო წარმოდგენა იმაზე, თუ რა იყო ბორიტების მიზე¹⁴. როგორც უნდა ყოფილიყო ბორიტების დასაბამი, მე მხოლოდ ერთ რამეს ვხედავდი: ისე უნდა წარმემართა წყნი ძიება, რომ იძულებული არ გავმხდარიყავი ცვალებადად შეღარებისა უცვლელი ღმერთის¹⁵; თორემ იმასვე დაუშვავსებოდი, რასაც ვუძებდი. ამრიგად, მე მშვიდად მივეყვი

8. სეტარი აგვუსტინე „აღსარებაში“

ხელი ძიებას, რადგანაც დარწმუნებული ვიყავი, რომ მასიკეველთა მსჯელობაში სიმართლეს ვერ აპოვებდა კაცი. მოვლი არსებით ვმორღებოდი მათ, რაკილა ვხედავდი, რომ ბიროტების მიხეზის ძიებისას თვითონაც ბიროტლებიან და ამიტომაც ფიქრობენ, რომ უმად შენ დაითმენ ბიროტებას, უფალო, ვიდრე ისინი წაიდენენ მას.

5. მე ვცდილობდი გამეგო, რასაც მეუბნებოდნენ წვენი თავისუფალი ნების თაობაზე: სწორედ ესაა მიხეზი იმისა, რომ ბიროტებას ჩავდივართ და სამართლიანად ვიტუნთ თავზე უფლის მსჯავრსაი6, – მაგრამ ნათლად კი ვერ ეწვდებოდი ამ მიხეზის არსს. მისდოდა უფსკრულიდან ამომეზიდა წემი გონება, მაგრამ უფრო ღრმად ვინთქმებოდი შიგ; რაც უფრო მეტს ეწვადობდი, მით უფრო ფეტი ხდებოდა წემი მცდელობა17.

აი, რა მიზიდავდა შენი ნათლისკენ: არანაკლებ ღრმად ვიყავი დარწმუნებული იმაში, რომ ნება მაქვს, ვიდრე იმაში, რომ ვცოცხლობ. ასე მაგალითად, როცა რაიმე მსურდა ან არ მსურდა, ვიცოდი, რომ სხვას კი არა, სწორედ მე მსურდა ან არ მსურდა, და ამრიგად, წემთვის თანდათან ცხადი ხდებოდა, ხად იყო წემი ცოდვის მიხეზი. რაც შეეხება წემს უნებურ ქცევას, ეს, უმად, ვნებითი ხაწეისის გამოვლენად მიმანდა, ვიდრე ქმედითისა, ასე რომ, დანამაჯლად კი არა, სასჯელად აღვიქვამდი მას; ხოლო რაკი შენს სამართლიანობაში ეტვი არ შეპარებოდა, დარწმუნებული ვიყავი, რომ საცხებით სამართლიანად ვიმსახურებდი ამ სასჯელს.

მაგრამ მაშინვე თავს იჩენდა სასტიკი კითხვა: „ვინ შექმნა? ვინ, თუ არა ღმერთმა წემმა, რომელიც არა მარტო კეთილია, არამედ თვითონვეა სიკეთე? მაშ, რა უნდა იყოს იმის მიხეზი, რომ ცუდი მსურს და არა კარგი? ნუთუ ის, რომ სამართლიანად დამსაჯოს ღმერთმა? ვინ ჩამინერგა, ვინ ჩათესა წემში სიმწრის ეს ნერგი18, თუკი მოვლი წემი არსება წემმა ტბილმა უფადლა შექმნა? ხოლო თუ წემი შემოქმედი ეშმაკია19, საიდან იღებს დასაბამს თვითონ ეშმაკი? თუ ის ოდესღაც კეთილი ანგელოსი იყო, მაგრამ თავისი გამორულებული და გაუკვლმართებული ნების წყალობით ეშმაკად იქცა, მაშინ რა ძალამ შეა მასში ეს უკეთური ნება, თუკი ის, სრულქმნილი ანგელოსი, კეთილმა შემოქმედმა შექმნა?“ კვლავინდებურად თავს მეხვეოდნენ და სეულს მიხუთავდნენ ეს შავბნელი ფიქრები, მაგრამ ცთომილების იმ უფსკრულში კი არ ვინთქმებოდი, სადაც არავინ გუუბნება აღსარებას, რადგანაც ხადხს პგონია, რომ უმად შენ დაითმენ ბიროტებას, ვიდრე კაცი წაიდენს რაიმე-ბიროტს.

6. მე ვცდილობდი ისევე ჩავწვდამოდი სხვა ჭეშმარიტებათა აზრსაც, როგორც იმას ჩავწვდი, რომ უხრწნელი ხრწნადსუ უმჯობესია. ამიტომ, ვინც უნდა ყოფილიყო, უხრწნელად გსახავდი, უფალო, ვინაიდან ვერცერთი სული ვერასოდეს ვერ შესძლებდა შენზე უკეთესი არსი წარმოუდგინა, რადგანაც შენა ხარ უხუცაესი და უსრულქმნილესი სიკეთე. რაკიღა სამართლიანობა და სიზუსტე მოითხოვს, უხრწნელი გერწიოს ხრწნადს, - ხილო ეს არსეყანი მე უკვე მოვახდინე, - შეიძლებოდა იმედი მაინც მქონოდა, რომ აზრით მოეწვდებოდი შენზე უმჯობესს, უხრწნელი რომ არ ყოფილიყო. დიახ, მე ვხედავდი, რომ უხრწნელი ხრწნადსუ უმჯობესია, და ამიტომაც უხრწნელთა შორის უნდა მეძებნე, რათა გამეგო, საიდან იღებს დასაბამს ბიროტება, ანუ სადაა თვით ხრწნილების სათავე, რასაც ხელი არა აქვს შენს წმინდა არსთან, რადგანაც ყოველგვარი ხრწნილება უცხოა სვენი ღმერთისთვის: ვერავითარი ნებელობა, ვერავითარი აკცილუბლობა, ვერავითარი გაუთვალისწინებელი შემთხვევითობა ოდნავადაც ვერ შეებლადავს მას, რამდენადაც ის არის ღმერთი: ყველაფერი, რაც თავისი თავისთვის სურს, სიკეთეა, და თვითონვე არის სიკეთე. შეუძლებელია შენდა უნებურად ჩაიღინო რამე, უფალო, რადგანაც შენი ნება უფრო დიდი როდია, ვიდრე შენი ძაღმოსილეობა. ის რომ უფრო დიდი ყოფილიყო, მაშინ შენ თვითონ უნდა ყოფილიყო შესაქვე თავსე უფრო დიდი, მაგრამ ღმერთის ნებაცა და ძაღმოსილეობაც თვითონ ღმერთია. ან რა უნდა იყოს გაუთვალისწინებელი შენთვის, რომელმაც იცი ყოველი? ნებისმიერი ქმნილება მხოლოდ იმის წყალობით არსებობს, რომ შენ იცი იგი. მაგრამ რა საჭიროა ამდენი მიეთ-მოეთი იმის დასტურად, რომ ღვთაებრივი არსი უხრწნელია? რადგანაც ხრწნადი რომ იყოს, ღმერთიც ხომ აღარ იქნებოდა ღმერთი.

V

7. მე ვეძებდი ბიროტების სათავეს, მაგრამ ცუდად ვეძებდი, და ვერ ვხედავდი ბიროტებას თვით ჩემს ძიებაში. ვცდილობდი აზრით წარმომედგინა ყოველივე შექმნილი: ისიც, რაც შეიძლება თვალთ ვიხილოთ, - დედამიწა, სღვა, ასერი, ვარსკვლავები, ხეები, მოკვდავი არსებები, და ისიც, რაც უხილავია, - უხუცაესი ცამყარი, ანგულოსები თუ სულეები. ჩემი წარმოსახვა ისე ანაწევრებდა თვით ამ სუფიერ არსებებს, რათა თვითიულისთვის ცაღ-ცაღკე მიქნინა ადგილი, თითქოს სხეულებრივი არსნი ყოფილიყვნენ. მთელი შენი ქმნილებიდან მე ერთ უსარმასარსა და განუყოფელ სამყაროს ვქმნიდი; სადაც ერთ-

მანეთის გვერდით ვათავსებდი ყველა არსებას: როგორც სხეულებრივ, ისე სულიერ არსობაც, რომელნიც წყნს წარმოსახვაში ხორცს ასხამდნენ და სხეულთ მთლიანი ხლებოდნენ. დიახ, მე ის შესახებოდა ერთ უსარმასარ სასიქაროდ, მაგრამ ეს მისი სამღვთიო ხიდადეუ კი არ იყო, რასუდაც წარმოდგენაც არ მქონდა, არამედ წყნს თვალთ დანახული და ყოველმხრივ შემოსახლერული. შეს კი უყვავლო, არა მარტო გარს ერტყმოდი, კიდევაც განწინიდი მას, თუქცა ყოველი მიმართულებით მანც უხასრული რნებოდი. ახე მაგალითთად, ეს რომ მხოლოდ ზღვა ყოფილიყო, ყოველ მხარეს უხასრულით გადაჭიმული, შიგ მთავრტყვე ერთადერთი, სუბისმიერი, მაგრამ ხასრული ხიდიდის მქონე ღრუბდის ნატრითერთ, ეს უკანასკნელიც ყოველმხრივ განწინიდი და გაუღენთიდი იქნებოდა უხასრული ზღვით²².

მე შეგონა, შესნ ხასრულ ქმნილებბახაც ახევე ავსებდი შესი უხასრული არხით, და გუელში ვამბობდი: „აჰა, ღმერთი და აჰა, იხიც, რაც შექმნა ღმერთმა; ღმერთი კეთილია და განუხომლად აღუმატება თავის ქმნილებბას; კეთილმა კეთილი შექმნა, და, აი, როგორ მთიცავს და კიდევაც ავსებს მას; მაშ, ხადლა ბოროტყების ხათავე, ან ხაიდან შემოგვეპარა იგი? ხადლა მისი ფესვი და თესლი? ან, იქნებ, სუდაც არ არსებობს? კი მაგრამ, მაშინ რატომლა ვუფროხით, ან რად გავურბივართ არარსებულს? ხილო თუ უხაფუქვლოდ ვუფროხით და გვეშინია, მაშინ თვით ეს შიშია ბოროტყბა, რაკილა ამაოდ გავწასებს და გვიხეთქავს გულს, - მით უფრო დიდი ბოროტყბა, რომ ხაშიში არაფერია, სვენ კი მანც შიშითა ვძრწით. მაშასადამე, ან არსებობს ბოროტყბა, რომელიც შიშის ხარხა გვექმს, ან თვით ეს შიშია ბოროტყბა.

ხიდან იღებს დხაბამს ბოროტყბა, თუკი ყველაფერი შექმნა კეთილმა ღმერთმა და კეთილია მისი ქმნილება? უფრო დიდმა და უხუნასმა ხიკოთუ უფრო მცირე ხიკოთუ შექმნა, მაგრამ კეთილია შემოქმედიც და შექმნილიც. მაშ, ხადლა ბოროტყების ხათავე? იქნებ ბოროტი იყო მატერია, რომლისგანაც ღმერთმა შექმნა ხასიქარო? მაგრამ ფორმა რომ მთანიჭა და მთაწესრიგა მატერია, იქნებ რადაცა დავტოვა მას, რაც ხიკოთუდ არ გარდაუქმნია? კი მაგრამ, რატომ? სუთუ ყოველისმდღეს არ შეეძლო მთლიანად გარდაუქმნა და შეეცვალა იგი, რათა ხაერთოდ აღარ დარჩენილიყო რამე ბოროტი?²³ და ბოლოს, რატომ ინება მატერიისგან შექმნა ხასიქარო, ნაცეჟად იმისა, რომ თავისი ყოველისმდღეობის წყალობით მთლიანად მოეხპო და არარაობად ექცია იგი? განა მატერიას შეეძლო ღვთის სუბის საპირისპიროდ ვარსება? ხილო თუ მატერია მარადიული იყო, რად დართო სუბა, უხასრული ღროის მანძილზე ამ ხახით ვარსება და მხოლოდ შემდეგ ინება რადაცა

შეექმნა მისგან²⁴. ახლა, თუ ანაზღაურებად აღეძრა მოქმედების სურვილი, განა ყოველისმძლე არ ერნია ისე ემოქმედა, რომ მატერია საბოლოოდ გამქრადიყო და მხოლოდ თვითონ დარჩენილიყო, მოღვათი ჭეშმარიტება, უხახრელი და უზენაესი ხიკეთ? ხელი თუ კეთილს უკადრისად მათხდა არსებობა მიუნიჭებინა რაღაც უკეთურისთვის. სურუ არ შექცლა ხამუდამოდ მიუხპო ზიროტი მატერია²⁵, რათა მის ნაცკლად დაუქციდრებისა კეთილი, და ამ უკახახტელისაგან შეექმნა ყველაფერი? რაღვანაც ყოველისმძლე არ იქნებოდა, თუკი მატერიის გარეშე ვერ შექმნიდა რაიმე კეთილს, მატერიისა, რომელიც მას არ შეექმნია²⁶.

აი, რანაირი აზრები მიმღერევენენ გულს, შეძრწუხებულს ხიკედილის შიშთა და იმის შეგზებთ, რომ ჭეშმარიტება მიუკველვეელი დამრნა. და მანც, ნემს საბრალი გულში დრმად აქონდა ყვეუი გაღვმეული ნეუნი უფლისა და მაცხოურის თესო ქრისტეს²⁷ რწმენას, როგორც მას აღიარებს კათოლიკური ეკლესია. მართალია, ნემს რწმენას ჯერ კიდევ აკლდა დოგმატთა მტკიცე ხაყრდენი, მაგრამ ის მანც არ ტოვებდა ნემს სულს; პირიქით, სულ უფრო და უფრო ურყევად მკვიდრდებოდა მასში.

VI

8. მე უკვე უკვეაგლე ასტრიოლოგთა ცრუ წინასწარმეტყველებანი და მკრეხელური ბოღვანი²⁸. დაე, ნემს გულის ხიღრმისდას ვაღიარო, უყვალთ, შენი გულმომწეალება ნემსამღეს ვის შექცლია გაგვარიდის ათახგვარ ცთომილებისყულ ხიკედილს, თუ არა მარადიულ ხიციოტხელეს, რომელმაც არ იცის, რა არის ხიკედილი; თუ არა ხიღრმისეს, თავისი შექით რომ ანათებს სულებს, რომლებსაც ხიხათლე სტირდებთ, თვითონ კი არა სტირდება არავითარი ნათელი, - და, იმაღლორუვლად, მართავს მთელ სამყაროსაც, თვით იმ ყვითელი ფოთლების ნათელით, ხეებზე რომ აშროალებს შემოდგომის ქარი? შენ, მხოლოდ შენ განმკურნე, უყვალთ, იმ ხიკერპისგან, რომლითაც ვეპარისპირდებოდი ვინდოციანსეს²⁹, გასებვაამტრიახ ბერიოკაცს, და სებრიდოესს³⁰, დიდსულეაენსა და კეთიდშობიდ ჭაბუკს. პირველი დაბეჯითებით მიმტკიცებდა, მერე კი, მართალია, ერთგვარი ყოყმანით, მაგრამ მანც ხშირად მიმთრებდა, რომ არ არსებობს მომავლის წინასწარმეტყველების ხელაუნება; ხელი რაც შეუხება ადამიანთა ვარაუდს, ის არცთუ იშვითათად ემთხვევა შემთხვევითობას: რა იციან წინასწარმეტყველებმა, რა მოხლება მომავალში, მაგრამ იმდენს კი ლაყობენ, რომ ხოგი რამ მანც ახედება.. და, აი, შენ მომივლინე შეკობარი, რომელიც გამქცმებით უთათბირებოდა ასტრიოლოგებს. მართალია, მათი წიგნებისა

ბევრი არაფერი გაეგებოდა, მაგრამ ცნობისმოყვარეობით აღძრული, როგორც უკვე მოგახსენეთ, გატაცებით უსმენდა მათ. მამამისისაგან ერთი ამბავი სმენოდა, რომელსაც შეეძლო ძირი გამოეთხარა მთელი ასტროლოგიისათვის, თუმცა თვითონ აზრადაც არ მოსვლია ეს.

ამ კაცს ფირმინუსი ერიქვა; საერო განათლება მიეღო და საფუძვლიანად გაეწაფა თავი მკვერთქველების ხელოვნებაში. ძალიან დამიახლოვდა და ერთ დღეს რჩევა მიეთხარა რაღაც საქმის გამო, რაზედაც დიდ იმედს ამყარებდა, და თანაც მოხივდა, თუ დიერთი გწამს, მითხარი, რა აზრისა ხარ „ჩემს თანაგარსკვლავედსეო“32. იმხანად მე უკვე ნაწილობრივ ვიზიარებდი ნებრიდიუსის თვალსაზრისს; ამიტომ, მართალია, უარი არ მითქვამს, ჩემი ფრთხილი ვარაუდი გამყნდო მისთვის, მაგრამ ისიც დავძინე, რომ მთელი ეს მისწობა თუ მკითხაობა ფუჭად და სასცილოდ მიმანხდა.

მაშინ ფირმინუსმა მიაბნო, რა უჩვეულო ინტერესს იჩენდა მამამისი ასტროლოგიური წიგნების მიმართ. მას აკვლია ერთი მეგობარი, რომელსაც თურმე არანაკლებ იზიდავდა ასტროლოგია. ერთნაირი გულმოდგინება და ერთობლივი კვლევა-ძიება კიდევ უფრო ამძაფრებდა მათ ცნობისწადილს. საგულდაგულოდ ინიშნავდნენ დროს, როცა შინაურ ცხოველებს უნდა მოეგოთ, და, ამისდა კვალიად, – მნათობთა მდებარეობასაც ცის თაღზე: ასე იძინდნენ გამოსციდილებას და თავს იწაფავდნენ თავიანთ ცრუ ხელოვნებაში.

ფირმინუსს კარგად ახსოვდა მამის ნაამბობი: როდესაც დედაშენი ფეხმძიმედ იყო შენზე, მაშინ ჩემი მეგობრის ერთი მოახლეუც დაირსულდაო. ეს ამბავი, რა თქმა უნდა, არ გამოაპარვია მის ბატონს, რომელიც ზუსტად ინიშნავდა თვით იმ დროსაც კი, როცა მისი ძაღლები ღეკეებსა პყრიდნენ. ორივე მეგობარი ცდილობდა შეეუმცდარად გამოეთვალა მშობიარობის დღე, საათი და წუთი: ერთი მეკვლის მოლოცინებას ელოდა, მეორე – მოახლისას. ორივენი იძულებულნი იყვნენ ორი, ზედმიწევნით ერთმანეთის მსგავსი, პოროსკოპი შეეღონათ, რომელთაგანაც ერთი შემკვიდრისა იყო, ხოლო მეორე – მონისა. მშობიარობა რომ დაიწყოს, მეგობრებმა ერთმანეთს შეატყობინეს ეს ამბავი; ორივეს მზად აყავდა მსახურები, რათა ერთმანეთთან ყფრინათ და, ამრიგად, დროზე გაეგოთ, როდის დაიბადნენ ბავშვები. რაკი თავთავიანთი სახლეულის ნამდვილი ბატონ-პატრონნი და მზრძანებელნი იყვნენ, არცერთს არ გაჭირვებია, დროულად ეცნობენინა მყორისათვის მშობიარობის ამბავი. და, აი, მათი შიკრიკები შუა გზაზე შეხედნენ ერთმანეთს, ზუსტად იმ ადგილას, რომელიც თანაბარი მანძილით იყო დაშორებული როგორც ერთი, ისე მეორე სახლიდან. მეგობრებმა ყველაყერი ზუსტად გამოითვალეს და დარწმუნდნენ, რომ დაბადებები

დროცა და მსათობთა მდებარეობაც ცის თაღზე 'სუდისწვეხით' ემთხვეოდა ერთმანეთს.33. მოეხედავად ამისა, ფირმინუსი, წარმისებელი მშობლების შვილი, წარმატებით მიიწვედა წინ ამქვეყნიური ცხოვრების ფართო სარბიელზე: ერთდროულად იხრდებოდა მისი სიმდიდრეც და გავლენაც; მონას კი კვლავ მონობის უღელი ედგა ქედზე და მისი სიმძიმით წელში მოკაკველი ემსახურებოდა თავის ბატონებს, როგორც შიამბობდა ფირმინუსი, რომელიც კარგად იცნობდა მას.

9. ეს სარწმუნო ამბავი რომ მოვისმინე, - ფირმინუსი ხავსებით იმსახურებდა სდობას, - მოუღ ნემს ხიკერპეს საფუძველი გამოუცადა. ამიტომაც გადავწყვიტე, უწინარეს ყოვლისა, სწორედ ფირმინუსი განმეკურნა მისი ფეხი ცნობისმოყვარეობისაგან. ვუთხარი, ნემსი დაკვირვება „შენს თანაგვარსკვლავედზე“ სწორი იქნებოდა, თუკი თვალნათლივ დაეინახავდი შენს მშობლებს, ესოდენ საპატიო ადგილი რომ ეჭირათ თანამოქალაქთა შორის, დიდებულ ოჯახს, შენს კეთილშობილურ წარმომავლობას და საეცხოო აღსრულა-განათლებას-მეთქი. მაგრამ მის თანამოასაკე მონას რომ უთხრე, ნემსი თანაგვარსკვლავედის მიხედვით მიმოთხავეო, - ხოლო ის და ფირმინუსი ერთ ვარსკვლავედზე იყვნენ დაბადებულნი, - მაშინ, ნემსი დაკვირვება ამ შემთხვევაშიაც სწორი რომ ყოფილიყო, იქვე უნდა დამენახა გაჭირვებული და გასაცოდავებული ოჯახი, მონური ყოფა და, საერთოდ, ყოვლად უბადრუკი ცხოვრება, ძირფესვიანად განსხვავებული ფირმინუსის ცხოვრებისაგან. ასე რომ, ერთი და იმავე დაკვირვებიდან, თუკი გულწრფელი ვიქნებოდი, ორი ურთიერთსაპირისპირო დასკვნა უნდა გამომეგანა, რადგან თუ ორივე დასკვნა ერთნაირი იქნებოდა, უთუოდ უნდა მეცერუა. აქედან გარდევალად გამომდინარეობს შემდეგი: როდესაც ვარსკვლავედზე დაკვირვების მეშვეობით შეემცდარად წინასწარმოეტყველებენ მერმისს, ამას ვარსკვლავთმრიცხველობის მეცნიერული მეთოდი კი არ განაპირობებს, არამედ შემთხვევითობა, ხოლო როდესაც წინასწარმოეტყველება არ მართლდება, ეს მეთოდის მცდარობის შედეგი კი არ არის, არამედ შემთხვევითობის განუხამიელადმედი თვითნებობისა.

10. ამ ამბავმა საბოლოოდ ამიხილა თვალი და გამისხნა გზა; ერთავად იმაზე ვფიქრობდი, თუ როგარ დავსხმოდი თავს, მიწასთან გამესწორებინა და ქვეყნის სასაცილოდ მექცია ეს დამთხვევლნი, ხოვალბითა და სიცრუით რომ შოუვალბდნენ ლეკობაურს; მაგრამ, ცოტა არ იყოს, მეშინიდა, ვაითუ ფირმინუსმა სიმართლე არ მოთხრა, ხოლო მას, თავის მხრივ, მამამისი ეცრუა-მეთქი. ამიტომაც გულმოდგინედ ვაკვირდებოდი ტყუილებს, რომლებიც უმეტესწილად ერთმეორის მიყოლებით იბადებიან, და მათ დაბადებათა შორის დროის ისეთი მოკლე შეუადელი ძევს, რომ ასტროლოგთა დაუინებელი მცდელობის მი-

უხედავად, გადაჭარბებული მნიშვნელობა მიანიჭოს ამ ერთ უბადრეკ წამს, წყენ მის აღქმასაც ვერ ვასწრებთ, არამცოჲ წაწერას და ჩანიშნავს, რის გარეშეც ვერცერთი ასტროლოგი ვერ შეხსილებს ზუსტად იწინასწარმეტყველოს მერმისი³⁴. მაგრამ ეს ხიზუხტე პირწმინდად მოხუენებითა, რადგანაც, თავისი ჩანაწერის მიხედვით, სეზისმიერ ასტროლოგს ერთნაირი მომავალი უნდა ეწინასწარმეტყველებინა. ეხავისა და იაკობისთვის³⁵, თუქცაღა მათი ბელ-იღბადლი ახე ძლიერ განსხვავებულია ერთმანეთისგან. მაშასხადამე, ასტროლოგს უნდა ეცრუა, ხოლო თუ ხომართლეს იტყვოდა, მაშინ ერთი და იმავე დაკვირვებიდან ორი სხვადახევა დასკვნა უნდა გამოეგზახა. ამრიგად, ხომართლე მეცნიერულ მეთოდზე კი არ იქნებოდა დამოკიდებული, არამედ შემთხვევითობაზე.

შენ კი, უყვალა, შენი უხასრული ხომართლით რომ მართავ სამეაროს³⁶, იდექსაღების გონებამიერწვდომელი გ'ხოთ წააგონებ ეველას - მონეველსაც და რხევის მოხიფენულსაც - იმნაირ პასუხს, რისი ღირსიცაა მოხიფენლის სულის ფარული დისრება თუ დამსახურება; პასუხს, რომელიც შენი მართალი მსჯავრის უხასრული უეჭკრულიდან იღებს დახაბამს. დაე, სუ იტყვის კაცი: „რა არის ეს?“ ან „რაგომაა ეს?“ დაე, სუ იტყვის, რადგანაც ის სხვა არა არის რა, თუ არა კაცი.

VII

II. ახე გამთავისუფლე, მწვე და მეოხო წემო, ამ ხუენდებისგან. მაგრამ მე კვლავ ექებდი, ხად იყო ბოროტების სათავე, გამოსავალი კი არ ჩანდა. სებას არ რთავდი წემო აზრების შმაგ დისებას შორს წარვეტაცე წემო რწმენისგან, რომლის თანახმადაც შენ არხებობ და შენი არხი უცვლელია. შენ ზრუხავ წვენზე და შენი ძის, უყვლის წვენის - იეხო ქრისტესა და ხადმროთა წერილის მეშვეობით განხეკითხავ, ხადმროთა წერილისა, რომლის აეტარიტეტსაც ურეველად ამკვიდრებს შენი კათოლიკური ეკლესია³⁷; შესვე გვიხუენებ გ'ხას, ხაუკუნო ხიცოცხლისაკენ რომ მიგვიღვის, რომელიც იწვება ხიკედლის შემდეგ.

ეს ჭეშმარიტება თანდათან იზრდებოდა და ურეველად მკვიდრდებოდა წემს სულში, მაგრამ მაინც ვერ ვპოულობდი მოხუენებას და გაუქმდებით ეკითხებოდი წემსავე თავს, ხადაა ბოროტების სათავე-მეთქი? დიერთო წემო, რაგორ იტანჯებოდა წემი გული, რაგორ გმინავდა შენ უურს უგდებდი მის გმინვას, მაგრამ მე არ ვიცოდი ეს. უხმოდ გექებდი, თავგანწირული ძალისხმევით, მაგრამ წემი გულის ძახილი ხომწრის ევირილად აღწევდა, მოწვადყო, ხასმენელს შენსახ. შენ

იცოდი, რა ხაზინად ვიტანხებოდი, ადამიანებსა კი არ იცოდნენ. ჩემი ესა დეჰდა და თვით გულისთად მეგობრებსაც კი არ უმელაფებდა ჩემს ხეაშიადს. განა მათ ენსიდათ ჩემი სულის ბორჯა და ტანჯა? წამება, რომლის გადმოსაცემდაც არც დრო მეყოფოდა და ვერც ხაჯირო ხიტეკებს ვპოვებდი? მაგრამ ეველაფერი შენსკის მოის-წრაფოდა; „კლამელი ჩემი გულის გამივით, და შენს წისამე იყო ჩემი გულისთქმა, და ხათელი ჩემი თვალისა არ იყო ჩემთან“38, რადგანაც ის შიგით იყო, მე კი - გარეთ, ხადაც ვერხად ვხედავდი ამ ხათელს39, რაკიდა ჩემს ეურადლებას იპერობდა მხოლოდ ის, რაც ხიერცქშია, ხიერცქში კი ვერხად ვპოულობდი აღვიღს, ხადაც შეიძლებოდა მომეხვევა. ხაჯანთა ხამქარო არ მიღებდა ისე, რომ შეთქვა: „ქმარა, კარგია“, და არც იმის ნებახა მრთაფდა, რომ კვლავ დაებრუნებულ-ეყო იქ, ხადაც „ხაკსიად კარგად“ ვიქნებოდი.

მე ამ ხამქაროზე მდგლა ვიდექი, მაგრამ შესეუ დაბლა ვიყავი. ჩემი ჭეშმარიტი ხიხარულია, და შეს დამისორნილებდი ჩემსეუ დაბლა მდგომ ეველა ქსილებას, შესი მორნილი რომ ვყოფილიყავი. ახუთი იყო ხამდეილი თანაფარდობა40, და ხსნის გ'ხა ხადაც შეაში გადი-ოდა: შესნ მონა-მორნილსა და ჩემი ხხეულის მბრძანებელს „შენი ხა-ტისთიხი“41 უნდა მეურთავლა. მაგრამ როცა ქვამდღურად აღვიტრედი უულის წინააღმდეგ, „ჩემი სქელი ფართო აღჭურვილი“42, ქვენა ხამქარო ეალსეუ დგებოდა და თავს შემსობოდა: აღარხად იყო დანდობა და არც სულის მოთქმის ხაშუალება. ხათაც უნდა გამეხედა, ჩემს თვალწინ იკეთობდნენ შესნ მიერ შექმნილი ხაჯნები, ერთმა-ნეთში აღეუფხუნისი და ახავთებუნისი. ჩემს ახრს გახაქანს არ აძლევენს და გ'ხას უღობავდნენ მათი ხატებანი, რომელნიც თათქის მეუბნებოდნენ: „ხათი გაგიწვევა, უღირსო და უწმინდური?“ და ვიუ-ელთვე ეს ისრადებოდა ჩემი ჭრილობიდან, რადგანაც „დაამხე მხეაი-ბარი, როგორც დაჭრილი“43; ჩემსა ქვამდღობამ განსამორა შესგან და ჩემს გაბღენიოდ ხახეზე დაიმორტა თვალის ჩიხი.

VIII

12. ხილო შეს, ეფადო, „მარადის ხარ“44, მაგრამ „მარად როდი მრისხანებ ჩვენსეუ“45, რადგანაც შეიწვადლე მტკერი და ყურყული და „შენი მხერის წისამე“46 ხახე უცვადლე ჩემს ხიმახინჯეს, რათა მოს-ვესება არა მქონიდა, ვიდრე არ გირწმუქებდი ჩემი მინაგანი ხედვით. გაბღენიოდ სვაობას მიცხრობდი შესი იდეჰადი კერნებით და ჩემი სულის ამღვრეულხა და დაბიხდულ მხერას თანდათანობით ადმილ-გენდი ჩემი მხსნელი ტანჯვა-წამების მწველი ხადბუნით.

13. უწინარეს ყოვლისა, შეს ინებე გეგვენებინა ჩემთვის, რომ „მზეობართა წინააღმდეგომი ხარ, ხოლო თვინიერთ მადლს ანიჭებ“47, და რაოდენ დიდია შესი გუდმოწყაღება, რაკიდა ხალხს უწვენე თვინიერების გზა, რადგანაც „სიტყვა ხორცად იქცა და დაემკვიდრა ჩვენს შორის“48. სწორედ შესი მასიუხინე, ქედმაღლობისაგან უწვეულოდ გაბღენსიდი ერთი ნაცნობი კაცის წყალობით, ნეოკლატონიკოსთა სოფიერთი თხზულება, ბერძნულიდან ღათინურ ენაზე თარგმნილი49.

ამ თხზულებებში მე ამოვიკითხე, მართალია, არა იმავე სიტყვებით გადმოცემული, მაგრამ, არსებითად, იგივე აზრი, მრავალსხვადასხვა საბუთზე დაყრდნობით რომ გვომტკიცებს შემდეგს50: „დასაბამიდან იყო სიტყვა, და სიტყვა იყო ღმერთთან და ღმერთი იყო სიტყვა. ის იყო დასაბამიდან ღმერთთან. ყველაფერი მის მიერ შეიქმნა, და უმისოდ არაფერი შექმნილა, რაც კი შეიქმნა. მასში იყო სიცოცხლე, და სიცოცხლე იყო ნათელი კაცთა. და ნათელი ბნელში ნათობს, და ბნელმა იგი ვერ მოიცვა“51. ხოლო ადამიანის სული, მართალია, ნათელს გვიმოწმებს52, მაგრამ თვითონ როდია ნათელი53; არა, სიტყვა, ღმერთი, - აი, „ნათელი ჭეშმარიტი, რომელიც განათლებს ყველა კაცს, მომაველს ქვეყნად“54; იგი „ამ ქვეყნად იყო, და ქვეყანა მის მიერ შეიქმნა, და ქვეყანამ იგი ვერ იცნო“55. მაგრამ ის, რომ „თავისიანებთან მოვიდა, და თავისიანებმა იგი არ შეიწყნარეს; ხოლო ყველას, ვინც შეიწყნარა იგი, მისცა ხელმწიფება ღმერთის შეიღებად წოდებულოყენს; ყველას ვისაც სწამს მისი სახელი“56, - ნამდვილად აღარ ამომიკითხავს ამ თხზულებებში.

14. იქვე წავიკითხე, რომ სიტყვა, ღმერთი „არა სისხლისაგან, არა ხორცის ნებისაგან, არა მამაკაცის ნებისაგან, არამედ ღმერთისაგან იშვა“57, მაგრამ ის კი ვეღარ წავიკითხე, რომ „სიტყვა ხორცად იქცა, და დაემკვიდრა ჩვენს შორის“58.

ისიც გამოვიძიე, რომ ამ წიგნებში სხვადასხვა კილოთი და სხვადასხვა სახითაა ნათქვამი: ძეს, როგორც „მამის ხატს, ნაძარცვეად არ შეურაცხავს ღმერთის სწორად ყოფნა“59, რადგანაც ბუნებით იგივეა, რაც ღმერთი60, მაგრამ იმას კი ვეღარსად მივაკვლიე, რომ მან „დაიმცრო თავისი თავი, მონობის ხატი შეიმოსა და კაცის მსგავსად იქცა; თავი დაიმდაბლა და მორჩილი გახდა ვიდრე სიკვდილამდე, ჯვარზე სიკვდილამდე: ამიტომაც აღამაღლა იგი ღმერთმა, და მისცა სახელი, უხუნავს ყოვლისა სახელისა, რათა იესოს სახელის წინაშე მოიდრიკოს ყოველი მუხლი, ზეცისანი, ქვეყნისანი და ქვესკნელისანი,

და ყოველმა ენამ აღიაროს, რომ იესო ქრისტე არის უყვადი, ხადიდუ-
ბლად ღმრთისა და მამისა⁶¹.

რომ უწინარეს ყოველი დროისა და ეპისა უწინაეს უცვლელად
სუფევს შენი მხოლოდმობილი ძე, შესწავით დაუხაბამო; რომ „მისი
საგებობიდან ეველამ მივიღეთ მადლი მადლისა წილ⁶², და რომ
„მისივე საგებობიდან“ იღებენ სულეები სეტარებას და ეზიარებიან მას-
შივე დამკვიდრებულ სიბრძნეს, რისი წყალობითაც განახლდებიან და
განიბრძნობიან, - ამას კი იპოვიეთ იმ წიგნებში⁶³, მაგრამ იმის თა-
ბაზე, რომ ის „ჩვენი გულისთვის მოკვდა, როცა ჯერ კიდევ ცოდ-
ვილნი ვიყავით“⁶⁴, და რომ შენ „არ დაინდე შესივე ძე, არამედ ეველა
სვენგანისათვის გასწორე იგი“⁶⁵, - იქ არაფერია სათქვამი. „ბრძენთა და
გონიერთ დაუფარე ყოველივე ეს, და გაეცხადე წვილ ბაღლებს“⁶⁶,
რათა მივიდნენ მასთან „მამუერალნი და ტვირთმისძინე“⁶⁷ და მან
მოუყონოს შეტვირთვულთ, რადგანაც „მშვიდია და გულით მდაბალი“⁶⁸,
და „წარუძღვება თვემდაბალთ სიმართლისაკენ და თავის გზას ახწა-
ლის მორჩილთ“⁶⁹, ვინაიდან „იხილავს წვეს სიმდაბლეს და ტანჯვას,
და მოგვიტყეებს წვეს ცოდვებს“⁷⁰. მათ კი, თითქოს უფრო მდალი
მეცნიერების კითხურსებზე⁷¹ შემდგარო, არ ენით უყლის სიტყვა:
„დაიდგით ქედზე წეში უღელი და ისწავლეთ ნებგან, ვინაიდან მშვიდი
ვარ და გულით მდაბალი, და მთიპოვებო სულის სიმშვიდეს“⁷². თუქცა
კი იციან ღმერთი, „მაგრამ არ აღიდებენ როგორც ღმერთს, და არც
მადლს სწორავენ მას, არამედ ამასი ხედებიან სრახვით და ბნელდება
მათი უგონო გული; ბრძენკაცებად მოაქვთ თავი და „მღუგებად კი
იტკვიან“⁷³.

15. ამიტომაც ამოვიკითხე ამ წიგნებში, როგორ მიაწერეს კერპ-
ბსა და ათასხირი გამოსახულებებს „უხრწნელი ღმერთის დიდება“ და
„ხრწნადი კაცის, ყრინველთა თუ ქვეწარმთაღალთა ხატებაზე გაცვალებს
იგი“⁷⁴. სწორედ ესაა ეგვიპტური საზრდო⁷⁵, რისთვისაც ესაგმა და-
კარგა თავისი პირმშობა, რადგანაც შენი რჩეული ვერი „ეგვიპტისკენ
მიიტკვა გულით“, შენს ნაცვლად თავიანი სცა ოთხფეხს და „თივის
მცოხსელი მოზურის“ ხატების წინაშე დადრიკა სული თვისი - შენი
ხატება. ეს საზრდო ვპოვე ამ წიგნებში, მაგრამ მის ცოხსას არ მოჟ-
ოლივარ. თვითონვე იხებე, უფალო, არ დაგემდაბლებინა იაკობი, რათა
„უხუცესი უმრწემესის მსახური“ ყოფილიყო, და შენს სამკვიდრებელში
მოუხმე წარმართთ⁷⁶. მეც წარმართთაგან მოვედი შესთან, და იმ
ოქროსკენ ვისწრაფოდი, შენმა ერმა რომ წაიტანა ეგვიპტიდან⁷⁷, რად-
გან სადაც არ უნდა ყოფილიყო, მაინც შენი იქნებოდა. შენი მო-
ციქულის პირით უთხარი ათენელებს, რომ „შენით ვცოცხლობო,
ვიმძრაობო და ვართ“⁷⁸, როგორც უთქვამს სოგიერთ მათ თანამეზ-

მკლესაც⁷⁹. ასეა თუ ისე, ეგვიპტური იყო ეს წიგნებიც. მაგრამ ეგვიპტურმა კერპებმა ვერ მიმოხილეს, რომლებსაც შენივე ოქროთი ემსხურებოდნენ, რადგანაც „სიცრუე“ზე გაცვალეს ჭეშმარიტება დროთისა, და მსახურებდნენ შექმნილსა და არა შემოქმედს, რომელიც კურობოვლია უკუნიხამდე⁸⁰.

X

16. ამ წიგნებით გონს მოგებულნი ხაქუთარ თავს მიეუბრუნდი და შენი წინამძღვრობით წემივე გულის ხიდრმქმო განვმარტოვდი: ეს თუ შეეკელი, მხოლოდ იმიტომ, რომ „მწედ და მეოხად მომეკლასი“⁸¹. წემსავე თავში წაღრმავებულმა სულიერი თვალთ ვიხილე უმრეტი ნათელი, თუთ ამ წემს სულიერ თვალსა და წემს გონებას რომ მოაგუნხდა; არა, ეს არ იყო წემელებრივი ნათელი, რომელსაც ხორციელი თვალთ აღვიქვამთ, და არც იმისი მსგავსი, არამედ უფრო ძალქმი, უფრო მეტად მოკაქვამე და მოუღვარე, თავისი ბრწყინვალეობით ყოვლის წამდეკი⁸². ისე როდი ადგა წემს გონებას, როგორც სუთი - წეადს, ან სეცა - მიწას: არა, უსენაესი იყო, რადგანაც მან შემქმნა, მე კი მასზე დაბლა ვიდექი, რადგანაც მის მიერ ვიყავ შექმნილი. ვინც შეიცნო ჭეშმარიტება, მასვე შეიცნო ეს ნათელიც, ხოლო ვინც შეიცნო ნათელი, მასვე შეიცნო მარადისობაც⁸³.

ო, მარადიული ჭეშმარიტება, ჭეშმარიტი სიყვარული, ხაქვარული მარადისობა⁸⁴ შენა ხარ წემი დემროთი, შენთვის ვეცენავე დღისით და ღამით⁸⁵. შეგცანი თუ არა, მაშინვე აღმოტაცე, რათა მეხილა ის, რისი ხილვაც ასე მეწადა, თუცა ჯერ კიდევ არ შემიქლო მეხილა თგი. შენი სხივებით დაშრიტე წემი უმწეო თვალის წინი, და მე ვერხვის ფოთლივით აცვახვახდი სიყვარულისა და მიწის გამო. მე დავეწმენდი, რარო მორს ვიყავი შენგან ამ ქვექნად, სადაც არაყერი არ გგავედა შენ⁸⁶, და თითქოს სეცით წამომენმა შენი ხმაღ „მე ვარ მოწიფულია ხასრდი; იხარდე და მოგამე მე. შენ კი ვერ გარდამქმნი შენში, როგორც ხორციელ ხასრდოს, არამედ შენ თუითის გარდაიქმნები წემში“.)

და მე მივხედი, რომ „უხამართლობის სამხილებლად ასწავლი კაცს და აბლაბუდასავით დაადნიბ მის სეკს“⁸⁷; ამიტომაც ვოქვი: „სუთუ ჭეშმარიტება არარაა, რაკილა არც ხასრულ სიერცქმია განფენილი და არც უხასრულიში?“ და მორიდან მომენმა შენი ხმა: „ჭეშმარიტად, მე ვარ, რომელიც ვარ“⁸⁸. ვინმისე ეს, როგორც ინმენს გულისთ, და არავითარი საბაბი აღარ დამონა ექვისა და ორტოფობისთვის, რადგანაც უმაღ წემი არსებობა დამაეჭვებდა, ვიდრე ის, რომ

არსებობს ჭეშმარიტება, რომელსაც შექმნილი ხამქაროს მემკვიდრით აღიქვამს გონი89.

XI

17. გუგლდახმით გამოვიკვლიე ეველაფერი, რაც შესუე დაბლა ღვას, უფვალი, და მიხევდი, რომ მასსუე ვერც იმას იტყვი, არსებობს, და ვერც იმას, არ არსებობს: ის არსებობს, რადგანაც შესმიერია, და არ არსებობს, რადგანაც ის არ არის, რაცა ხარ შეს. ჭეშმარიტად არსებობს მხოლოდ ის, რაც უცეკლელია90. ახალი ჩემი სიკეთე ისაა, რომ მიუკახელი დმეროს91, რადგან თუ მასში არ ევგები, მამის ვერც ნეშმი ვიარსებებ. ის კი ათავის თავშია დაჯახებული და გახახლებს ყოველს“. „შენა ხარ ჩემი უფალი, რადგანაც არა გტირდება რა ჩემი“.

XII

18. ჩემთვის ცხადი შეიქნა, რომ მხოლოდ სიკეთეს თუ შეიძლება შეეპაროს ხრწნილება93. ეს რომ უხენაეხი სიკეთე იყოს, ან სულაც არ იყოს სიკეთე, ხრწნილება უცხო იქნებოდა მისთვის. უხენაეხი სიკეთე უხრწნილია94, ხელი იმამი, რამაც არაერთარი წილი არ უღევს სიკეთეს, რას უნდა მოელის ხრწნილება?95 ის, რაც იხრწნება, სიანდება; ხრწნილება რომ სიკეთეს არ ამცრობდეს, არც სიანს მიაყენებდა რასმე. ამრიგად, თრში ერთია: ან ხრწნილება არაფერს აქენებს სიანს, რაც შეუძლებელია, ანდა იმას, რაც ხრწნილებას განიცდის, სიკეთე აკლდება, რაც ცხადსუე უცხადესია. ის, რასაც სიკეთის ნახახიც აღარა რნება, ხერთოდ წვევტს არსებობას. მაგრამ თუ ეველაფეც იარსებებს და მიუწვდომელი იქნება ხრწნილებისათვის, უთუოდ უკეთესი გახდება, რადგანაც მოელი თავისი არსებობის მანძილსუე შეიხარწნებს უხრწნილობას. მაგრამ რა შეიძლება იყოს იმის მტკიცებახუე უფრო უცნაური, თითქოს შეიძლება უკეთესი გახდეს ის, რასაც სიკეთის ნატამალიც აღარა რნება? მამსახადამე, რაც მოლიახად გამძარცვულია სიკეთისაგან, ხერთოდ ვერ იარსებებს; ესე იგი, ვიდრე არსებობს, კეთილია, ახე რომ, ყოველივე არსებული კეთილად უნდა მიგეანდეს, ხელი ბორიტებას, რომლის სათავესაც ვეძენდი, სუბსტანციური არსებობა არ გაანხია, რადგანაც სუბსტანცია რომ ყოყილიყო, კეთილი იქნებოდა, ან იმხარი სუბსტანცია, რასთანაც ხელი არა აქვს ხრწნილებას, ესე იგი, სამდვილი სიკეთე, ან კდევე – სუბსტანცია, რომელიც ხრწნილებას ექვემდებარება, რაც შეუძლებელი იქნებოდა, სიკეთეს რომ წილი არ ედოს მასში.

ამრიგად, მე მიხევდი და ჩემთვის სათელი შეიქნა, რომ ეველაფერი, რაც შენ შექმენი, კეთილია, და არ არსებობს სუბსტანცია, შესს

მიერ შექმნილი რომ არ იყოს. ხოლო რაკი ყველაფერი ერთმანეთს არ გაუთანაბრე, ყოველივე არსებული, ცალ-ცალკე, კარგია, ყველა ერთად კი - ძალიან კარგი, რადგანაც წყნმა ღმერთისა ყველაფერი კეთილად შექმნა, და როცა შექმნა, იხილა, რომ „ძალიან კარგი იყო“ 97.

XIII

19. ხოლო შენთვის, უფალო, სულაც არ არსებობს ბოროტება, და არა მარტო შენთვის, არამედ მთელი შენი ქმნილებებისთვისაც, რადგანაც ამ ქმნილების მიღმა არ არის არაფერი, რაც შეიძლება მის წიაღში შემოჭრილიყო და დაერღვია შენს მიერ დადგენილი წესრიგი. ბოროტებად ითვლება ის; რაც ცალკე აღებული არ ეთანხმება და ესადაგება რაღაცას, მაგრამ სხვა რამეს კი შეიძლება ეთანხმებოდეს, და არა მარტო ამდენად, არამედ თავისთავადაც კეთილი იყოს. ყოველივე ის, რაც არ ეთანხმება ერთმანეთს, შეიძლება ამ ქვეყნა სამყაროს ეთანხმებოდეს, რომელსაც დედამიწას ვეწოდებთ წყენ, ღრუბლებით დაფარულსა და ქარების სათარეშოდ ქვეულ სამყაროს. ღმერთმა სუ მათქმევინოს ეს სიტყვები: „უმჯობესი იქნებოდა, ეს ქვეყანა სულაც არ არსებებულიყო!“ მის მეტი რომ არაფერი მცოდნოდა, შეიძლებოდა უკეთესი შენატრა, თუმცა მარტოდენ მისი გულისთვისაც ქებადილებით უნდა ამეკსეფ, რადგანაც დიდების ღირსი რომ ხარ, ერთხმად მოწმობენ „ქვეყნით-ვე“ შაპნი და ყველა უფსკრული, ცეცხლი და სეტყვა, თოვლი, ყინვა და ქარბუქი, შენი სიტყვის მონა-მორჩილნი, მთანი და ყოველი ბორცვი, ყველა კედარი, ყოველი მხეცი და პირუტყვი, ქვეწარმავალნი და ფრთოსანნი, მკვენი ქვეყნისანი და ყოველი ერი, მთავარნი და ქვეყნის ყოველი მსახური, ჭაბუკნი და ქალწულნი, მხცოვანნი და ყრმანი, რომელნიც ადიდებენ შენს სახელს“. და კვლავაც „გადიდებდნენ სუციითაც, გადიდებდნენ „მალალოთა შინა“, ყოველი ანგულოსი შენი, ყოველი ძალი შენი, გადიდებდნენ მზე და მთვარე, ყოველი შუქურვარსკვლაყი, ცანი ცათანი და წყაღისნი, ზესუნელზე უსუნახსნი, დაე, ადიდებდნენ შენს სახელს“ 99. და როცა ყოველივე ეს გონების თვალით წარმოვიდგინე, უკვე აღარა მსურდა უკეთესი. უსუნახსნი, რა თქმა უნდა, უმდაბლესზე უმჯობესია, მაგრამ როცა საღი განსჯით გავსომე და ავწონ-დავწონე ყველაფერი, იმ დასკვნამდე მიუდი, რომ მთელი ქმნილება ერთად უკეთესია, ვიდრე ცალკე აღებული შენა სამყარო 100.

XIV

20. სულის სისაღე აკლია იმას 101, ვისაც რაღაცა არ მოსწონს შენს ქმნილებათა შორის, როგორც მე მაკლდა, როცა ამდენი რამ არ

მიმწონდა 'შენს ქმნილებებში. და რაკი ჩემი სული ვერ ბედავდა ეღი-
არებინა, ჩემი უფალი არ მიმწონსო, ამიტომ არ სურდა 'შესეუღლად
მიქნია ის, რაც არ მოსწონდა102. სწორედ ამან მოიყვანა იმ აზრამდე,
რომ არსებობს ორი სუბსტანცია103, მაგრამ მაინც ვერ პოულობდა
სიმშვიდეს და სხვისი ენით მეტყველებდა. ამ მკვლარი წარმოდგე-
დასვე გამოსმდინარემ 'შექნა თავისთვის ისეთი ღმერთი, ყოველ მხარეს
'კვილებასოდ. რომ განფენიდა სამყაროს 'უხასრულო სივრცე'ში, 'შეს
დაგხახა ამ ღმერთად, 'უფალი, თავის თავში დაუღლო ბინა და ტადრად
ექცა საკუთარ კერძს, რაც ვგზომ საძულეულია 'შენთვის. ხილო როცა
ჩემდა 'შეუცნობლად განკურნე ჩემი სხეული თავი და 'დამისეკე
თვალი, რათა არ ეხილა ამაოება"104, ცოტა არ იყოს, მოვიხვეჩე ჩემივე
თავისაგან და მიიძინა ჩემმა სიშლევემ. მერე 'შენში გავიდვიძე და ვიხ-
ილდე, რომ სულ სხვანაირად ხარ 'უხასრულო, მაგრამ ხორციელი
თვალთ რადი ვიხილე ეს.

XV

21. თვალი მოვაკვალე დანარჩენ ხაგებხაც, და მიეხვდი, რომ 'შენ
'უნდა გიმადლოდნენ არსებობას და 'შენსივე არიან დამკვიდრებულისი,
მაგრამ ისე კი არა, როგორც სივრცე'ში, არამედ სულ სხვანაირად:
ყოვლისმკვირობელს ისე გაჰყრია იხისი 'შენმიერ ჭეშმარიტება'ში, რო-
გორც ხელ'ში, რადგანაც ყოველი არსებული ჭეშმარიტია, რამდენადაც
ის არსებობს, და არა არის რა მისწვენებითი, გარდა იმისა, რაც არსე-
ბულად მოგვანია, თუმცა სინამდვილეში არ არსებობს.

იმასაც მიეხვდი, რომ 'ყველაფერი არა მარტო თავის ადგილს
'შეესაბამება, არამედ დროსაც, და 'შენ, ერთადერთი მარადიული არსი,
იმას რადი დადილეუბიხარ, რომ საუკუნეთა 'უხასრულო წყებას
გაეველო, რათა ქმედებად აღძრულიყავი, რადგანაც ეს გარდასული თუ
მოსაკვალი საუკუნენი არც გავიდოდნენ და არც მოვიდოდნენ, 'შენ რომ
არ მოქმედებდე და არ ეგო 'ეკენითი 'ეკენისამდე105.

XVI

22. როგორც ჩემმა გამოცდილებამ დამარწმუნა, საკვირველი
არა არის რა იმა'ში, რომ პურს, რომელსაც მადიანად 'შექცევდა
ჯანმრთელი კაცი, რის ვიევაგლახით დეჭავს სასამტკიოანი; საოული,
ესოდენ საამო ხადი თვალისთვის, აუტანელია სხეულისათვის. არც
'შენი სიმართლე მოსწონთ ცოდვილთ, მით 'უმეტეს, ქვეწარმავალნი და
ჭიადუანი, რომელნიც 'შენ კეთილად 'შეუქმენ, ქმნილებათა დაბალი
საფეხურის შესაბამისად; ამ საფეხურსვე 'უხასრულებიან თვითონ ცოდ-
ვილნიც, რადგანაც დაქარგეს 'შენი მსგავსება, და მხოლოდ მაშინ

მიღწევებს უფრო მაღალ საფეხურს, როცა ამ დაკარგულ მსგავსებას დაიბრუნებენ. მე ვცდილობდი გამეგო, რა იყო ცოდვილობა, და ვერ მივაღწეე სუბსტანციას: არა, ესაა გაუქმდამართებული ნება, რომელმაც ზურგი აქცია უსუნაგს სუბსტანციას, ასე შენ, დემეტო, რათა უმდაბლესის მიმართ მიტყვეულიყო, თავისი შინაგანი რაობის უარყოფელი და გარე სამყაროში გათქვეფილი.

XVII

23. მიკვრდა, უფალო, რომ უკვე მიყვარდი; დიახ, სწორედ შენ მიყვარდი და არა შენი ღიანდი. მაგრამ ჯერ კიდევ ვერ დაემკვიდრებულაიკეი შენში და მთელი არსებით ვერ გამეხარა: უჩვეულო ძალით მისიდავლა შენი მშვენება, მაგრამ შესვანვე განმისიდავლა ნემი ტვიროთ, და მე გმინეთ ვემხოზოდი ძირს. ეს ტვიროთი ხორცის ჩვეულება. თუმცა ყოველივეს მახსოვდი და ეჭვიც აღარ მეპარებოდა იმაში, რომ არსებობს ის, ვისაც უნდა დაეწაფებოდი, მაგრამ ჯერ კიდევ არ შემწვედა ამისი ძალი, რადგანაც „ეს ხრწნადი სხეული ამსიებდა სულს, და ეს მიწიერი კარაგი ტვიროთად აწვა ფიქრით საფხე განებას“¹⁰⁶. მე ღრმად ვიყავი დარწმუნებული, რომ ის, „რაც უხილაგია შენში, - მარადიული ძალა და ღვთაებრიობა შენი, - სამყაროს შექმნიდან შესწავლე ქმნილებეში ცნაურდება“¹⁰⁷. და როცა იმაზე ვფიქრობდი, თუ ვის მომცა იმის უნარი, რომ შემეფასებინა ციურ თუ მიწიერ სხეულთა მშვენიერება, საღად და სწრაფად შემსჯელა ცვალებად საგანთა შესახებ და მეთქვა: ეს ასე უნდა იყოს და არა ისე, - დიახ, როცა იმაზე ვფიქრობდი, თუ ვის მომცა ამნაირი განსჯის უნარი, საბოლოოდ დავრწმუნდი, რომ ნემს ცვალებად აზრზე მადლა დგას უცვლელი, ნამღვილი და მარადიული ჭეშმარიტება.

ასე თანდათანობით გადავიდი სხეულიდან სულზე, რომელიც სხეულის მეშვეობით გრძობს, სულიდან - იმ შინაგან ძალიანე გრძობებით რომ აღიქვამს გარე სამყაროს (ესაა ცხოველური ცნობიერების სღვარი)¹⁰⁸, იქიდან კი - განსჯის უნარზე, რომელიც აქ აღიბებს მსჯელობას იმის შესახებ, რაცაც ხორციელი გრძობებით აღიქვამთ. მაგრამ როცა ეს უნარი შეიცნობს თავის ცვალებადობას, ის თვითშემეცნებამდე მადლდება, ყოველივე ჩვეულს განარიდებს აზრს, ერთმანეთში აღუფხეული ურთიერთსაპირისპირო ფანტასმებთგან თავისუფლდება და ცდილობს გაიგოს, მაინც რა ნათელი მიჟიენა. ხილო როცა ღრმად დარწმუნებული წამოიძახებს, რომ უცვლელი უნდა გვერწიოს ცვალებადს, რომლის მეშვეობითაც ჩასწვდა თვით ამ უცვლელს (რადაცნაირად რომ არ ჩასწვდომოდა, ვერასდიდებით ვერ

შესძლებდა ცელაძეს მძალა დაეყენებინა უცელელი, - მაშინ ანასტაფული ნათელაძის 109 უშუალოდ მიიყენას მასთან, ვინც არის 110, და ვინაც მხოლოდ წამითა ჭვრეტს მოცახცახე მხერა.

სწორედ აქ აღვიქვი „შენი უხილავი არსი, ხილულ ქმნილებათა მეოხებით რომ ცნაურდება“ 111, მაგრამ ჯერ კიდევ ვერ შევძელი თვალი გამეხსწოვებინა მისთვის. ჩემი უმწეობის გამო უკუგაღებული კვლავ ჩემს ძველ ყოფას მივუბრუნდი, ხილი წამით ხილულისაგან აღდარაფერი შემრნა, გარდა ხანუკვარი მოგონებისა; რაღა ამაირი მოგონება და რაღა ხანუკვარი კერძის ხურხელი, კერძისა, რომლისთვისაც ჯერ კიდევ ვერ შევძელი გემო გამეხსინჯა.

XVIII

24. მე ვეძებდი გზას, რომელიც ძალას მომაკრებინებდა, რათა შენით დაემტკებარიყავი, მაგრამ ვერხად ვიპოვე იგი, ვიდრე არ ჩავიქტიდე „შუამდგომელს დამერთსა და კაცთა შორის, კაცს იესო ქრისტეს“ 112, რომელიც არის „დამერთი, ეველაზე ამადიდებული, კუთრხეული უკუნისამდე“ 113, ვინც გვიხმობს და გვეუბნება: „მე ვარ გზა და ჭეშმარიტება და სიცოცხლე“ 114; ის სახრდოც, რომლის საგემებლადაც ძალა არ მქყო, და რომელიც ხორცს შეუერთა უფადმა, რადგანაც „სიტყვა ხორცად იქცა“ 115, რათა შენი სიბრძნე, რომლითაც შეაქმნე ყოველი, ჩვენი სიყრმის რძედ ქცეულიყო.

მე, თვითონ თვინიერებისგან განძარცვეულს, არ შემიძლიო მეღიარებინა თვინიერი იესო, უფალი ჩემი, და არ მესმოდა, რას გვახსავლას მისი თვინიერება. რადგანაც შენი სიტყვა, მარადიული ჭეშმარიტება, უხენაესი შენს უკეთეს ქმნილებათა შორის, თავის უსუნაეს არსამდე ამადიდებს მორჩილთა და თვინიერთ 116, მაშინ როდესაც ქმნილების უმდაბლეს საფეხურზე ჩვენი ტაღახისაგან აიგო თავისი მდაბალი სადგომი, რათა საკუთარი თავისაგან განეშორებინა ისინი, ვინც უნდა დაემორჩილებინა და თავისკენ გადაებრებინა იმ მიზნით, რომ ქედმაღლობისაგან განეკურნა და სიყვარული შთაესერგა მათთვის. მას ხურდა მსებაბართათვის ხელი შეეშალა იმაში, რომ უფრო შორს შეეტოვათ თავიანთი თვითრწმენით, რათა უკეთ ეგრძნოთ საკუთარი უმწეობა, როცა თავიანთ ფერხით იხილავდნენ დვთაებას, დაუძლურებულს იმის შედეგად, რომ შეიმოსა ჩვენი ხორციელი გარსი, - და დაღლილ-დაქანცულნი მის წინაშე დამხობილიყვნენ, რათა თავისი აღდგომით აღედგინა ისინი.

25. მე კი სხვაგვარად ვფიქრობდი და ქრისტე, ჩემი უფალი, მხოლოდ უჩვეულო ბრძენკაცად მიმაჩნდა, რომელსაც ვერაფერს შეეძრებოდა, მით უმეტეს, რომ სასწაულებრივად იშვა ქალწულისაგან, რათა ნიშნად ყოფილიყო იმისა, თუ როგორ შეიძლება უგულვებელყო წარმავალი სიკეთე უკვდავების გულისთვის. მე შეგონა, რომ ჩვენს მიმართ სწორედ ამ ღვთაებრივი სრულების წყალობით შეიძინა მისმა მოძღვრებამ ესოდენ დიდი მნიშვნელობა. მაგრამ წარმოდგენაც არ მქონდა იმაზე, თუ რა საიდუმლოს იმარხავენ სიტყვები: „და სიტყვა ხორცად იქცა“¹¹⁷. იმ წიგნებიდან, რომლებშიაც მისი ცხოვრება იყო აღწერილი, მხოლოდ ის ვიცოდი, რომ ქრისტე ჩვენსავით ჭამდა, სვამდა, ეძინა, დადიოდა, ხარობდა, წუხდა, საუბრობდა; ვიცოდი ისიც, რომ ეს სხეული ვერ შეერწყმოდა შენს სიტყვას ადამიანური სულისა და გონების გარეშე. ეს იცოდა ყველამ, ვისთვისაც ცნობილი იყო შენი სიტყვის უცვლელობა, და, შეძლებისდაგვარად, ვიცოდი მეც; ამ მხრივ, არავითარი ეჭვი არ მეპარებოდა. და მართლაც, საკუთარი ნება-სურვილით ამოძრავებდე სხეულის ასაობს, ან სულაც არ ამოძრავებდე მათ, განიცდიდე ან არ განიცდიდე რაიმეს, სიტყვებით გადმოსცემდე გონიერულ აზრს ან მდუმარედ იყო, - ყოველივე ეს ცვალებადი სულისა და გონების ნიშან-თვისებებია. თუკი ამ თვისებებს სემთაღნიშნული წიგნები მცდარად მიაწერენ მას, მაშინ ყველა დანარჩენ წიგნსაც ეჭვის თვალთ უნდა შეეხედოთ, ასე რომ, მათში აღარ დარჩება აღარაფერი, რასაც შეეძლო რწმენით ეხსნა და გადაერჩინა კაცთა მოდგმა. მაგრამ რაკი ის, რაც მასზე დაწერილა, სრული სიმართლეა, მეც სრულ კაცად მიმაჩნდა ქრისტე, რომელსაც არა მარტო კაცის სხეული მქონდა, ანდა სხეულთან ერთად - სულიც, გონების გარეშე, არამედ ნამდვილ კაცად, და არა ხორცშესხმული ჭეშმარიტებად. ამიტომაც, ჩემის აზრით, ის უნდა დაგვეყენებინა ყველა ადამიანზე მაღლა, რადგანაც მისი კაცური ბუნება განუსომლად აღემატებოდა ყოველი კაცის ბუნებას, და სიბრძნესაც ყველაზე სრულად იყო ნაზიარები¹¹⁸.

აღიპიუსი კი ფიქრობდა, რომ კათალიკური სარწმუნოების თანახმად, ღმერთმა თვითონ შეისხა ხორცი, ასე რომ, ქრისტე სხვა არა არის რა, თუ არა ღმერთი და ხორცი, რომელსაც კაცის სული უდგას და გონებას ვერ მივაწეროთ. რაკილა ღრმად იყო დარწმუნებული, რომ ქრისტეს საქმენი, რომელთა ხსონაც შემოგვინახა საღმრთო წერილმა, შეიძლებოდა აღესრულებინა მხოლოდ სიცოცხლითა და გონიერებით მოსილ ქმნილებას, ამიტომ ზანტად და ზოზონით უახლოვდებოდა ქრისტიანულ სარწმუნოებას. მაგრამ შემდეგ, როცა შეიცნო

მოელი ცთომილება აპოლინარიუსის მიმდევართა ამ მწვალებლობისაჲს, ეკლესიის წიაღს შეუერთდა და სიხარულით აღიარა ჭეშმარიტი სარწმუნოება.

მე კი, მართალი გითხრათ, ცოტა უფრო გვიან მივხედი, თუ როგორ ეძიებდა კათოლიკური ჭეშმარიტება სიტყვებით - „და სიტყვა ხორცად იქცა“120, - ფოტინუსის სიცრუეს121. მწვალებელთა გამობა და უარყოფა კიდევ უფრო მეტ ნათელს აჟვეს შენი ეკლესიის ჭეშმარიტ აზრსა და მისი წმინდა მოძღვრების მთელ შინაარსს, „რადგან მწვალებლობაც საჭიროა, რათა გამოსცდიდნენ გამოსინდნენ“122 უძღუერთა შორის.

XX

26. პლატინიკოსთა თხზულებების კითხვამ აღმიძრა აზრი უსხეულმყოფელი ჭეშმარიტება მეძია: მე თვალი ვკიდევ „უხილავეს შენსას, ქმნილის მეოხებით რომ ცნაურდება“123, და ამ უხილავისაგან უკუგდებულმა ვიგრძენი, რომ ჩემი ხელიერი სიბნელის გამო არ შემეძლო მისი ჭვრეტა. დარწმუნებული ვიყავი, რომ შენ არსებობ და უსასრულო ხარ, მაგრამ სასრულ ან უსასრულო სამყაროში როდი ხარ განფენილი; რომ ჭეშმარიტად ისა ხარ, ვინც მარად ერთი და იგივეა, ყოველად უცვლელი, ვისი შეცვლაც არაფერს ძალეკს. ყველაფერი შენგან იღებს დასაბამს, რისი ერთადერთი და სარწმუნო საბუთიც ისაა, რომ ყველაფერი არსებობს. დარწმუნებული ვიყავი ამაში, მაგრამ საიმისო ძალა კი არ შემეწვედა, რომ შენით მეცოცხლა.

ისე ვებედობდი, თითქოს დიდი მცოდნე ვყოფილიყავი, მაგრამ „ქრისტეში, ჩვენს მაცხოვარში“124, რომ არ მეძია გზა ხსნისა, მცოდნე კი არა დასადუჰად განწირული ვიქნებოდი. დიდი სურვილი მქონდა, ნამდვილი ბრძენი ვგანებოდი ხალხს, - ეს იყო ჩემი შეჩვენების მთელი სისრულე, - და კი არ დაეტიროდი ჩემს შეცოდებებს, არამედ თავიც კი მომქონდა ცოდნით. სად იყო ის სიყვარული, სიმდაბლის საძირკველს რომ ვეფუძებოდა125, ესე იგი, იესო ქრისტეს?126 მასწავლეს კია ეს სიყვარული ჩემს მიერ წაკითხულმა წიგნებმა? მე მწამს, რომ სწორედ შენ ინებე, უმაღლესი ჩამყარდნოდნენ ხელში, ვიდრე შენს წმინდა წერილს გავეცნობოდი, რათა ჩემს მეხსიერებაში აღბეჭდილიყო მათგან მიღებული შთაბეჭდილება, ხოლო შემდეგ, როცა შენი წმინდა წიგნები მონადირებდნენ ჩემს გულს და შენი მოწველე თითებით განკურნავდი ჩემს წულულებს, თვალნათლივ დამენახა, რა დიდი ზღვარი ძევს თვითგანდიდებასა და თვინიერებას შორის, ან რა განახსენავებს ერთმანეთისაგან იმას, ვინც ხედავს ჭეშმარიტ გზას და მის

ვერსხედველს; გზას, რომელსაც წყნის კერძოებულ სამშობლოში მიჰყავართ, რათა არა მარტო ვიხილოთ, დავიმკვიდროთ კიდევაც იგი.

სემს აღზრდას იმთავითვე შენი ხადმითო წერილი რომ სდებოდა საფუძვლად, იმთავითვე რომ შემეტკბე მისი მეშვეობით, და მხოლოდ შემდეგ გადაეუროდი პლატონიკოსთა თხზულებებს, იქნებ მათ კიდევ შეერეათ სემი დეონისობაობის მეარი საფუძველი, ანდა, თუ შეკვლადი შემენარჩუნებინა სულის ის ნათელი განწყობილება, რომლის კეთილისმოყოფელ გავლენასაც მთელი სემი არსება მოეცვა, ვის იცის, იქნებ ისიც შეეცქრა, რომ ამ წიგნებს შეიძლებოდა არაბაკლები ხარგებლობა მოეტანა წყნისთვის, მათ გარდა არაფერიც რომ არ გვესწავლა¹²⁷.

XXI

27. ამრიგად, მე ხარბად დავეწაფე ამ სათაყვანებელ წიგნებს, რომლებიც შენი სულითაა ნაკარნახევი, ეწინარეს ყოვლისა კი - პავლე მოციქულის ეპისტოლეებს. და გაქრა ყველა გაუგებრობა¹²⁸, რაც მაცბუნებდა მათი კითხვისას, რიცა მეგონა, თითქოს მოციქული თავის თავს ეწინააღმდეგებოდა და არც სჯულსა და წინასწარმეტყველთ ეთანხმებოდა თავისი ქადაგებით: სემთვის ნათელი შეიქნა ამ წმიდა გამოსათქვამთა ერთობა და ისიც ვისწავლე. თუ როგორ უნდა „ემსახურებდეთ უფალს შიშით და ეუფალაბდეთ ძრწოლით“¹²⁹. მე დავიწეე კითხვა და დაერწმუნდი, რომ ყოველივე ჭეშმარიტი, რაც ფილოსოფოსთა წიგნებში ამომეკითხა, შენს წმიდა წერილშიცაა ნათქვამი შენივე მადლის მეოხებით¹³⁰, რათა არავინ იქაღიღეს, თითქოს შენგან არ მიელას არა მარტო ის, რასაც ხედავს, არამედ თვით ხედვის უნარიც (თუცა რა აქვს კაცს ისეთი, რაც შენგან არ მოუღია?)¹³¹ და შეიგნოს, რომ არა მარტო გიხილაგს შენ, რომელიც მარად ერთი და იგივე ხარ, არამედ კიდევ განიკურნება, რათა შენგან განსურელი იყოს. ხალხ ვისაც შორიდან შენი ხილვა არ შეუქვლია, დაე, ისიც შენსკენ მომავალ გზას დაადგეს, რათა მოგეახლოს, გიხილოს და სამუდამოდ შენთან დარჩეს. რადგან თუ ვინმე „მისიგანი კაცისამებრ, მხოლოდ დმროთის სჯულით ტკებთა“¹³², მამის რაღას უსამს სხვა სჯულს, „რომელიც უერნება მისი გონების სჯულს, და იმ ცოდვილი სჯულის ტყვედ აქცევს, რომელიც არის მის ასოებში“¹³³. რადგანაც „მართალი ხარ“¹³⁴, უფალო, წვენი კი „ვეცოდეთ და უსამართლობას ვიქმოდით“¹³⁵, უკეთური იყო წვენი გზა და „დამძიდა შენი ხელი წვენსე“¹³⁶; სამართლიანად ჩაგვეარე ძველი ცოდვილის, სიკვდილის მთაფრის¹³⁷ ხელში, რადგანაც მან დაარწმუნა წვენი ნება მის ნებას დამსგავსებოდა, რომელიც „ვერ დამკვიდრდა ჭეშმარიტე-

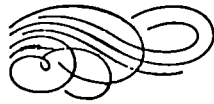
ბაშო¹³⁸. რა უნდა ქნას „ბედკრულმა კაცმა? ეის დაიხსნის სიკვდილის ამ ხეუელისაგან“¹³⁹, თუ არა „შენი მადლი, თუი ქრისტეს, უფლის წყების მეოხებით, რომელიც; დაძაღუე „ქწისარეს ყოველი ხაჯკებისა“ და „შენი ყოველი გზის დახაზამისა“¹⁴⁰ და რომელმაც; „ამა ქვეყნის მოაგარმა“¹⁴¹ ვერა აპოვა რა სიკვდილის დინი¹⁴², თქმცაღა მათც; მოაკვდისა თგი; და, ამრიგად, „წარხოცა წყნს გამო „შეოსხუელი ხელწერილი, რომელიც; თუი წყნს წინააღმდეგ“¹⁴³.

აი, ეს არ თუი ყილისხოფითა წიგნებში; ვერხად ნახუით მათ ფურცლებზე ამ ღუთსინოსადის სახეს, ცრემლებს ავსარებისას, „მხედამი „შეოსწირულ მსხვერპლს – ხელს შემსუხვრიდის, გულის „შეურვებელს და დამდაბლებელს“¹⁴⁴. ერთი ხიგყითაც არ თუი ნახსენები ხელის ხსნა, არც „ქაღაქი ხახიღოსხოეთ „შქქკელი“¹⁴⁵, არც „წინდი ხელი წმიდისა“¹⁴⁶, არც წყნი გამოიმხსნელი და გამოიმხყოფელი ხსნისი. არაეის უგადობს იქ უგადს: „მხოლოდ ღუთსადამი მღუქმარება წყნი ხელისა, მხოლოდ მისგანაა წყნი ხსნა, რადგანაც თგია წყნი ღმერთი და მაცხოვარი, ხაყრღენი წყნი: ადარ „შეიორევეი ამიერდან“¹⁴⁷. არაეის უსმებს იქ მხმობელს: „მოდით წყნისა მამერღისი და ტერთიმისქინა“¹⁴⁸. თინი ხიხდით აქცვექს „ხურგს მის ხწაყლას, ვინც; „მშვიდით და გუღით მდაბალი“¹⁴⁹, რადგანაც; „ბრძენითა და გიხიერთ დაუფარე ეს და გავცხადე წყით ბადლებს“¹⁵⁰.

ერთათ – ტყით დაბურული მთის თხვიმდანი ხელაყე მშვიდობის სამკვიდრებელს, მდგრამ ვერ პოულობდე მისქენ მამკვალ გზას და ამოდ ცდილობდე, უგზო-უკვლოდ მოხეტიადე, თაგი დაადწით ათასნარი ხაყროხეს თუ მახეს, ღტოლეულ მოღალატეებს რომ დაუგით ღმისი და დრაკისის წინამძღოლობით¹⁵¹; და ხელ სხვა – მისქეს მამკვალ გზას ადგა, ხეცოური მოაერის „ხრენითა და მყარეველობით გარემოხითი; იქ, ხადაც არ ავსაკობენ „ხეცოური მხედრობის მოღალატეი, რომელნიც; თხე გაურბიან ამ ცოურ დაშქარს, როგორც; ხამონელ ტანჯკა-წამებბს.

ეს ახრები ხანწაულებრივად იღამდენ ფეხეს წყმში, როცა ეკოხულობდი „უქცირეხს „შენს მოცოქელათა „მორის“¹⁵²; „შენს ხამოქმედარს ეტერეტი და „შეკძრწენდი.

I

1. ღმერთო ჩემო, მინდა გავიხსენო შენი გულმოწყალება, ჩემსეუ სუტით გადმოვლენილი, გავიხსენო და მადლი მოგაგო. დაე, აღივსოს შენდამი სიყვარულით „ყოველი ძეგლი ჩემი“; დაე, შეგდავადოს: „ყოველი, ვინ არის შენი მსგავსი? შენ შემტყნრე ჩემი საკრული; შენ შემოგწირავ მსხვერპლს ქებისას“². ვიტყვი, თუ ვით შემტყნრე ჩემი საკრული, რათა ეველამ, ვინც თაყვანს გცემს, წამოიძახოს: „კურთხეულია უფალი ცაშიაც და მიწაზედაც; დიდია და საკვირველი მისი სახელი“³.

ჩემი გულის სიღრმეში ცოცხლობდნენ შენი სიტყვები; ტყვედ გყავდი მე. დარწმუნებული ვიყავი, რომ მარადისია შენი სიცოცხლე, მაგრამ ეს მარადისობა გამოცანად რჩებოდა ჩემთვის, რადგან „პირისპირ“ კი არ ვხედავდი, არამედ თითქოს „სარკით და სახით“⁴. იოტის ოდენა ეჭვიც აღარა მქონდა შენი უხრწნელი არსისა და მის თაობაზე, რომ ის იყო ყოველი არსის წყარო. ის კი არ მინდოდა, რომ უფრო მეტი მცოდნოდა შენზე, არამედ – ის, რომ უფრო მეტიც ვეღვირებულეყავი შენშინ. ჩემს წარმავალ ცხოვრებაში არაყერი არ იყო მყარი და აუცილებლად უნდა გამეწმინდა გული ძველი დერიტისგან. მე მომწონდა გ'სა – თვით მაცხოვარი⁵, მაგრამ მიძიმდა ამ ვიწრო გ'ით სიარულიმ. და შენ ჩამაგონე სიმპლიციანუსისთვის⁶ მიმემართა, რაც, ჩემი აზრით, მართლაც კეთილი რჩევა იყო, რადგანაც სიმპლიციანუსი შენს ერთგულ მსახურად მიმანსდა, ვის სულშიაც ნათლის სვეტად ჩამდგარიყო შენი მადლი. გაგონილი მქონდა, რომ სიტაბუკიდანვე მოწიწებით გამსახურებდა. იმხანად უკვე მცოვანი იყო და, ჩემი აზრით, თავისი ხანგრძლივი სიცოცხლის მანძილზე, რომლის განმავლობაშიაც განუხრელად მისდევდა შენს გ'სას, ბევრი რამ უნდა განეცადა და შეეცნო კიდევ. არც შეემცდიარვარ. მე მინდოდა გამეხდო მისთვის ჩემი მუდმივი მშფოთვარების ამბავი: იქნებ ერნია, როგორ მოექცეულიყავი ჩემს იმჟამინდელ მდგომარეობაში, რათა შენს გ'სას დაედგომოდი⁸.

2. მე ვხედავდი, რომ შენი ეკლესია სავსეა, მაგრამ ზოგს ერთი გ'სა აერნია, ზოგს კი მეორე⁹. ჩემთვის უკვე აუტანელი იყო ჩემი საერო ცხოვრება, მიძიმე ტვირთად რომ მავნა მხრებზე. უწინდებურად აღარა მწვევდა სიმდიდრისა და პატივის მოხვეჭის დაუოკებელი სურვილი, რომელიც მაიძულებდა გამეძლო ესოდენ მიძიმე უღლისათვის. ყოველივე ეს აღარც მახარებდა და აღარც მატკობდა, რადგანაც

„შევიყვარე მშვენიერა შენი სახლისა“12. მაგრამ ჯერ კიდევ მაცოფრებული ქალის ტყვეობაში ვიყავი; მოციქული არ მიკრძალავდა ქორწინებას, თუმცა კი გვირსევდა უკეთესი ხეყვდრი გვერსიდა. რადგანაც კველასზე მეტად ის სურდა, რომ ყველანი „მისხაირნი ვყოფილიყავით“13. მე უმწურომ უყრო საამო რამ ვირსიე. სწორედ ეს იყო ერთადერთი მიხეხი იმისა, რომ დანარჩენშიდაც მორსილად მივეყვებოდი დინებას. ათახგვარი ხაზრქნავისაგან თანდათანობით ვიღუოდი და ვტკნებოდი, რადგანაც ცოლქმრული ცხოვრების უღელი, რომელში შებმასაც ვაბრებდი, მაიძულებდა ამეტანა თუით ისიც კი, რისი ატანაც უკვე აღარა მსურდა.

ტეშმარტების ბაგუთაგან მსმენოდა: „არიან სატყერისნი, რომელთაც თავად დაისატყერისეს თავი ცათა სასუყველის გულისთუის“14; და „ვისაც წვდამის თაყი აქეს, ჩასწვდეს“15. „ამათა ღმერთის უმეცარი ყოყელი კაცი, რომელმაც ხიღულ სიკუთუთა მიხედვით ვერ შესიძლო შეცნობა მისი, ვინც არის“16. მე უკვე დაუძლიე ეს ამაოება და აუმაღლდი მასზე: ყოყელი ქმნილება თუაღსათლიე მიმოწმებდა შენს არსებობას17, და მე გიპოვე შენ, ჩვენი შემოქმედი და შეხი სიტყვა, შენში და შენთან მყოფი18, ერთი ღმერთი, ვისი მეშვეობითაც შექქენს ყოყელი19.

თუმცა არიან სხვა ჯურის მკერხელნიც, რომელთაც „შეიცნეს ღმერთი, მაგრამ არ აღიდეს იგი, როგორც ღმერთი, და არც მადლი შესწირეს მას“20. სწორედ მათ შორის აღმოქმნიდი, მაგრამ „შენმა მარჯვენამ აღმიტაცა“21 და იქ დამადგინა, სადაც შემეძლო განმეკერნა თავი, რადგანაც შენ უთხარი კაცს: „ღვთისმოსაობაა სიბრძნე“22, და „ბრძენად ნუ იტყვი თავს“23, რადგანაც ვისაც „ბრძენაკაცებად მოქქონდათ თავი, შლეგებად იქცნენ“24. მე უკვე ნაპოვნი მქონდა ძირყვასი მარგალიტი, რომლის შესაძნადაც უნდა „გამეყიდა ყველაფერი, რაც მებადა, და შეყიდა იგი“25, მაგრამ ჯერ კიდევ ვყოყმანობდი.

II

3. ამრიგად, მე გავემგზავრე სიმპლიციანუსთან, რომელიც შენი მადლის მეოხებით ეპისკოპოს ამბროსის სულიერი მამა იყო, და ამბროსისადაც ტეშმარტად მამასავით უყვარდა იგი. ვუამბე ჩემი უთაებოლო ბორიალი ცთომილების გსით და ისიც ვახსენე, პლატონიკოსთა თხზულებები წამიკითხავს-მეთქი, ლათინურად რომ უთარგმნა ვიქტორინუსს26, რომელიც ოდესდაც მტკვერმეტყველების მასწავლებელი იყო რომში და, როგორც გავიგე, ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე მოქცეული აღესრულა. სიმპლიციანუსმა მომილოცა და მითხრა, ბუდი შენი, რომ სხვა ფილოსოფოსთა წიგნები არ ჩავიფარდა ხელშიო; წიგნები, რომლებიც ხაგსენი არიან სიცრუითა და საცოყრით

„ქვეყნის საწყისთამებრ“²⁷. პლატონიკოსთა თხზულებებში კი, მართალია, სულ სხვადასხვა სახით, მაგრამ გამუდმებით შეიძლება 'სიარებლი დმურთსა და მის სიტყვას. მერე, როცა შემავლინებდა ქელი მომედრიკა ქრისტეს წინაშე, რაც „დაფარულია ბრძენთათვის და გაცხადებული - სვილთათვის“²⁸, სიმპლიციანუსმა გაიხსენა თვით ვიქტორინუსი, რომელსაც, მისი რომში ყოფნის დროს, ძალიან კარგად იცნობდა. დუმილით ვერ აუკული გვერდს მის ნაამბობს, რადგანაც ხმამაღლა უნდა ვაქებდეთ და ვადიდებდეთ შენს მოწვევლებას. სიმპლიციანუსის მოწმობით, ეს თუო ნამდვილი მხცოვანი ბრძენი, ღრმად განსწავლული თავისუფალ მეცნიერებათა სხვადასხვა დარგში, ურიცხვი ფილოსოფიური თხზულების მკითხველი და განსმარტებელი, მრავალი სახელგანთქმული სენატორის მოძღვარი, კითხვისაც საგანსნათლებლო სარბიელზე ეხოდენ სახახელი მოღვაწეობის გამო ძეგლიც კი დაუღათ ფორუმზე²⁹, რასაც ამ ქვეყნის მოქალაქენი ყველაზე დიდ პატივად თვლიან; და სწორედ ეს ვიქტორინუსი სიბერემდე თავკანსა სცემდა კერპებს და ღვთისმგმიობლურ მისტერიებში მონაწილეობდა, თუმცა ასევე იქცეოდა რომის მოთელი მამისდელი არისტოკრატია, რომელიც ხალხს თავს ახევედა ოსირისის კულტს³⁰; გამარჯვებული რომი თავკანს სცემდა მის მიერ ძღუელთა დმურთებს:

„ათასგვარ ურსხულს, თვით ანებისს, ძაღლივით მიკეყარს,

მათ, ვინც ოდესღაც თავხდურად უტევედა შეებით

სეპტუნს, ვენერას და დიდ მინერვას“³¹.

ყოველივე ამას ამდენი ხნის მანძილზე მგრგვინავი სიტყვით იცავდა მხცოვანი ვიქტორინუსი; და მაინც, მან არ თაკილა ქრისტეს მონა გამხდარიყო, ერმა შენი ცხოველმყოფელი წყაროსი³², რადგანაც თვინიერების უღელი დაიღვა ქელსე³³ და „სირცხვილით მოხილი“ ჯვრის წინაშე დადრიკა შეუბლი.

4. უფალი, უფალი, რომელმაც „მოდრიკე ცანი და გადმოილი, შეეხე მთებს და აკეამდნეს“³³, რანაირად შემოაღწიე სემს გულში?

სიმპლიციანუსის სიტყვებით, ვიქტორინუსი საღმრთო წერიდს კითხულობდა თურმე, ხარბად ეძებდა ქრისტეანულ წიგნებს, გულმოდგინედ იკვლევდა მათ და აშკარად კი არა, მალეულად, როგორც გულითად მეგობარს, ეუბნებოდა სიმპლიციანუსს, მე უკვე ქრისტეანი ვარო; ის კი მოუგებდა; ვერ ვირწმუნებ მაგას, და ვერც ქრისტეანებს მიგათვლი, ვიდრე ქრისტეს ედღესიაში არ გიხილავო. ვიქტორინუსი იცინოდა: „მაშ, კაცს კედლები აქცევენ ქრისტეანად?“ დაუინებით იმერებდა, ქრისტეანი ვარო, სიმპლიციანუსი კი იმავე სიტყვებით პასუხობდა, რასაც მოსდევდა ვიქტორინუსის დამცინავი შენიშვნა კედლების თაობაზე, ქრისტეანად რომ აქცევენ კაცს. თავისი მეგობრე-

ბის შეურაცხყოფას უყვრთხიდა, დემოსთა ამ ქედმაღალი მსახურე-
ბისას, რადგანაც ეგონა, რომ თხისი თავიანთი ბაბილონური დიდების³⁵
სიმაღლიდან, როგორც ღიბანურ კვლართა კენწვრილანი, რომელნიც
ჯერ კიდევ არ შეეშებრა უკვალს³⁶, - თავიანთ ხიბუღვილს
დაატეხინენ თავსე. მაგრამ კვლავაც ეწაფებოდა ქრისტიანულ წიგნებს
და ისე ხარბად ისრუტავდა წაკითხულს, რომ ურუგვი ხმტკიცით განი-
ხტვებდა, რადგანაც ეძიებდა, ვითრე ქრისტემ უარმყოხი „წმიდა ანგე-
ლოსთა წინაშე“³⁷, თუკი თვითონ გამბედაობა არ ეყოფოდა „აქცთა
წინაშე უღიარებისა თგ“³⁸. ნამდვილ დამსაძავედ მიანხლა თავი, რაკიღა
რცხვეხიდა ერთგულება შეეყვიცა შენი ხიტვეხისთვის, რომელმაც
წყენდა სახსნელად დაიმდაბლა თავი, მასის რადეხაც ყოველგვარი
ხირცხვილის გარეშე მკრეხელურად მსახურებდა მსუვაობარ დემოსებს
და, ამრიგად, თვითონაც მათხვეით მსუვაობარი ხდებოდა. ბოლოს, ისე
შერცხვა მოული ამ ამბუებისა, ისეთსიარად არცხვისა ტეშმარიტებამ,
რომ თურმე სრულიად მოუღოსინელად გარეცხადა სიმპლიციანებს:
წავიღეთ ეკლესიაში, ქრისტიანი მინა გაეხდეთ. სიხარულით
ფრთაშეხსილული სიმპლიციანეხიც დაეყოვნებლივ გაპოლთა მას.
რაკიღა რწმენის პირველსაწყისთ ესიარა, მალე ისიც ისურვა, რომ
ხელახლა მობილიყო ნათლისღებით³⁹. რომი განცვიფრებული იყო,
ეკლესია შეიმობდა. მსუვაობარნი ხელაფდენ ამას და დრტვისავდენ,
ქბილებს აღრჭიადლებდენ და ბოღმით დნებოდენ⁴⁰; ხილო შესს მონას
უყვალი დმერთი ეგულუბოდა „ხახიებად და არას დაგიღვედამ კა-
ხიერთა და ხიცრუის ტრფიადთ“⁴¹.

5. ბოლოს სარწმუნების აღსარების ეამძაც მთაწთა. ეველას,
ვინც ნათლისღების მდღეს უნდა სიარებოდა, ბექობზე შემდგარს
მოული ქრისტიანული რომის წინაშე საჯაროდ უნდა წარმოეთქვა
სუხტე ხიტვეებით წამოყალიბებელი და დასუხირებელი ფონძელა -
რწმენის სიმბოლო⁴². სიმპლიციანეხის გადმოცემით,
მღვდელთმსახურებს ვიქტორისეხისათვის შეუთავაზუბით საჯაროდ კი
არა, ფარულად წარმოეთქვა თგი (მეველებრივ, ამას სთავაზობდენ იმ
ხდღეს, ვინც შეიძლებოდა შემკროთლიყო და მოშს აეტანა), მაგრამ
ვიქტორისეხმა არნია საჯაროდ განეცხადებინა მორწმუნეთა ბრბოის
წინაშე, სულის ხხის გზას უნდა დაეადგეთ. განა ხხნა ერქვა იმას,
რახაც ის ასწავლიდა რიტორთა სკოლაში? მაგრამ მდღელად როდი
ასწავლიდა ვინც თამამად ქდაგებდა თავის მრწამსს უგუნურთა
ბრბოის წინაშე⁴³, რატომ უნდა შეეკროთ იმას, რომ შენი ხიტვები
ექდადა შენივე თვინიერი სამწყესხათვის? და როცა ბექობზე შედგა
აღსარების წარმოსათქმელად, ნაცნობთა ბრბოის ხილხვეით დაქარა
აღტაცების წყმს წურწულამ. ცნობით კი ვინდა არ იცნობდა სიხარუ-

ლით ფრთაშესხმულ ხალხში ყველას პირზე ეკერა მისი სახელი: „ვიქტორინუს! ვიქტორინუს!“ მის გამოჩენას აღტაცების ეიუნიით შეეგება ბრბო, შემდეგ კი სამარისებურმა სისრემემ დაისადგურა: ყველას სურდა მოესმინა მისი სიტყვები. ვიქტორინუსმა განსაცვიფრებელი სიმტკიცით აღიარა ჭეშმარიტი სარწმუნოება. ბრბოს სურდა გულში ჩაეკრა იგი; მისკენ გაწვდილი ხელები ყველასე უკეთ გამოხატავდა ხალხის სიყვარულს და სიხარულს.

III

6. ღმერთო დიდებულო, რატომაა, რომ უფრო მეტად უხარიათ სასომიხდილი და საზარელი განსაცდლისაგან თავდაღწეული სულის ხსნა, ვიდრე იმისა, ვისგანაც მარად განუყრელი იყო სასიოება და არც საზარელი განსაცდელი დამუქრებია ოდესმე? აკი შენც, მოწყალეო მამე ჩვენო, უფრო მეტად შეუხარი „ერთ მონასულ ცოდვილს, ვიდრე ოთხმოცდაცხრამეტ მართალს, რომელთაც არ სჭირდებათ სინანული“⁴⁴. და ჩვენც დიდი სიამოვნებით ვისმენთ, რა სიხარულით მოიგდო მწკეისმა მხრებზე თავისი დაკარგული ცხვარი, ან როგორ ხარობდნენ მესობლები, როდესაც ქალმა შესს საგანძურს დაუბრუნა მის მიერ ნაპოენი დრაქმა⁴⁵. და როცა „შენს სახლში“⁴⁶ კითხულობენ უმრწემესი ძის ამბავს, სიხარულის ცრემლები გვიდის თვალებიდან, რადგანაც იგი „იკედარი იყო და გაცოცხლდა, დაკარგული იყო და გამოჩნდა“⁴⁷. დიახ, შენ ხარობ ჩვენში და შენს ანგელოსთა შორის, რომელნიც კუროხეულნი არიან შენი წმიდა სიყვარულით. შენ ხომ მარად უცვლელი ხარ და უკუნითი უკუნისამდე უცვლელადვე შეიცნობ ყოველივე იმას, რაც ცვალებადია და წარმაჯალი⁴⁸.

7. რატომ უხარია სულს უფრო მეტად დაკარგული ნივთის პოვნა, რომელიც მას უყვარდა, ვიდრე მისი მუდმივი ფლობა? ვინ მოსთვლის, რამდენი მაგალითი გვიმოწმებს ამას, რამდენი რამ გვიდასტურებს, რომ ეს ასეა. გამარჯვებული იმპერატორი ტრიუმფსა⁴⁹ მართავს. რომ არ ებრძოლა, ვერ გაიმარჯვებდა, და რაც უფრო დიდი განსაცდელი ემუქრებოდა ბრძოლის ველზე, მით უფრო საამოა ტრიუმფი. გრიგალი თავის ნებაზე ათამაშებს მეზღვაურებს და ზღვაში დანთქმას უქადის ხომალდს; შიშისაგან ფერმიხდილნი გულის კანკალით ელიან სიკვდილს, მაგრამ ანახდეულად ცხრება ქარი, მშვიდდება ზღვა და ხალხი ცას ეწვეა სიხარულით, რომელიც მით უფრო დიდია, რაც უფრო საზარელი იყო შიში. თქვენი ახლობელი ავადაა; მისი მჯიხცემს სასიკეთოს არას გიქადით; ჭირისუფლებს ისე მწარედ უკანქნის გული, რომ თვითონაც სნეულსა ჰგვანან; მაგრამ, აი, ავადმიყოფმა მოიკეთა და სააქოსაკენ იბრუნა პირი, თუმცა ჯერ კიდევ არ შეუძლია

სიარული; მიუხედავად ამისა, ყველა გუელშემატკივარს უფრო დიდი სიხარული ეუფლება, ვიდრე ხარობდნენ მაშინ, როცა ის არხეიხად დასეირნობდა, ჯანმრთელი და საღსალამათი. თუმცა მარტოოდენ ანახდეული და ჩვენდა უნებურად თავს დატეხილი უბედურებანი როდი გვაგრძნობინებენ, რაოდენ საამიოა ამქვეყნიური სიკეთით ტკობა: ხალხი სოგჯერ განსრახ იკლებს სიამოვნებას, რათა ამ გზით უკუო შეიტკობს, რაც საამიოა. რა სიამოვნებას მოგვანიტებს სასმელსაჲმელი, თუკი არც შიმშილით აგვწვია კუჭი და არც წყურვილი განგვიცდია? ღოთობი ხარბად შეექცევიან მღაშე შეჭამადს, რათა უფრო მეტად მოსწყურდეთ და შემდეგ ღვინის სმით დაიცხრონ წყურვილი. დანიშნულ სასძლოსაც მაშინვე როდი გაატანენ საქმროს, რადგანაც მას უბადრუკ ძღვნად მოეხვენება თავისი სატრფო, თუკი მასზე მეოცნებეს დიდხანს არ უოხრია და არც თოთრად უთუხებია ღამეები.

8. იგივე ითქმის ბილწხა თუ ამაზრზხენ, ნუბადართუქსა თუ სჯულიერ სიხარულზე, წმინდა თუ უანგარო მეგობრობასა და იმის თაობაზედაც, ვინც „მკედარი იყო და გაცოცხლდა, დაკარგული იყო და გამოიხდა“⁵⁰: დიდ სიხარულს ყოველთვის წინ უსწრებს კიდევ უფრო დიდი მწუხარება.

რატომაა ასე, უფალო ღმერთო ჩემო? შენ ხომ შენივე თავისთვის მარადიელი სიხარული ხარ, და იხინიც, ვინც გარს გახვევიან⁵¹, მარადის ხარობენ შენში. რატომ ენაცვლებიან ერთმანეთს ამ საწეთროში სიდუხჭირე და სიჭარბე, თანხმობა და უთანხმოება? ან იქნებ ესაა გრძნობადი სამყაროს კანონი, რომელიც შენ დაუდგისე მას, როცა შესქელიდან ქვესქელამდე, უამთა დასაბამიდან დასასრულამდე, ანგელოსიდან მატლამდე, პირველი მოძრაობიდან უკანასქელ ამოსუნთქვამდე, შენი მართალი საქმით ყველა ქმნილებას მოქინე მისი ადგილი, მიუხომე მისი ღრო, არგუნე მისი კეთილი სიკეთე და მიბგე მისი წილი პატეი. ოჲ, რარიგ მალადლი ხარ „მალადლა შისა“ და რაოდენ ღრმა – უფსკრულთ სიღრმეში! არსად მიდიხარ, და მაინც რა გატირებთ გიბრუნდებით!

IV

9. მაშ, აღიძარ, უფალო, გაგვადვიძე და გვიხმე, დაგვდაგე და ავიტაცე, აგვაგვიზვიე და შენი სიტკობა გვაკმიე, რათა შეგუყვართ და შეგივრდეთ. განა ცოტანი გიბრუნდებიან, ვიქტორინუსის მსგავსად, ჯოჯოხეთური ქვესქელის უკუნეთიდან? გაიხლოვდებიან და გარს ეფინებათ ნათელი⁵², რომლის წყალობითაც „იმენენ ხელმწიფებას ღმრთის შეილებად იწოდებოდნენ“⁵³. მაგრამ თუ ნაკლებად ცნობილნი არიან, ვინც კარგად იცნობს მათ, ნაკლებად ხარობს მათი ნაცნობო-

ბით. ხილთ რიცა მრავალნი ხარობენ ერთად, თვითოეულის სიხარული გაცილებით უფრო სრულია: რადგანაც ერთი მეორეს აღანთებს და ააბრიალებს. ეგვიც არ იყოს, მრავალთათვის ცნობილნი არა მარტო მწვედ და მეოხად ექლისებთან თავიანთ მიძღვევართ, არამედ წინაც მოუძღვიან მათ ხსნიხაკენ მიმავალ გ'სა'ზე. აი, რატომაა, რომ უფრო მეტად ხარობენ თვით მათი წინამორბედნი, რადგანაც მარტოიდენ მათ გამო რიდი ხარობენ.

ნემც მოვსწრებივარ, რომ შენს ხასუყვეველში მდიდრებს უმად იღებდნენ, ვიდრე დარიბებს⁵⁴, ხილთ კეთილ'მობილებს - მღაბიორუბზე უწინარეს, რადგანაც შენ აგამოარჩიე მღეგხი ამა ქვეყნისანი, რათა არცხვისი ბრძენნი, და უძღურნი ამა ქვეყნისანი, რათა არცხვისი ძლიერნი⁵⁵. და მაინც, ამ უმცირესმა შენს მოციქულთა შორის⁵⁶, ვისი პირითაც განმიახდა შენი სიტყვები, არნია ხაველდ კი არ წოდებულყო, როგორც უწინ, არამედ ჰაველდ, დიადი გამარჯვების აღსანიშნავად: ამ მეომარმა სძლია პროკონსულ ჰაველეს ამპარტავნება, ქრისტეს მსუბუქი უღელი დაადგა ქელ'ზე და, ამრიგად, დიადი მეფის ქვეშევრდომად აქცია იგი⁵⁷. მტერი უფრო სასტიკად მარცხდება მის მიერ, ვინც უფრო მტკიცედ ეპერა ხელთ, და ვისი მეშვეობითაც ეპერა მრავალი. მას უფრო მტკიცედ უპერია ხელთ ძლიერნი ამა ქვეყნისანი, მათი დიდგვაროვნების მეოხებით, და ასევე უპერია მრავალნი, ძლიერთა გაქალქის წყალობით⁵⁸. რარიგ მადლიერნი უნდა ყოფილიყვნენ მორწმუნენი ვიქტორისუხისა, ვის გულსაც, როგორც შეუვედ ციხე-სიმაგრეს, ყლობდა ეშმაკი⁵⁹, და ვისი ენაც, როგორც ბასრი მახვილი, უწყალოდ მუხრავდა მრავალს. საცხებით სამართლიანად ხარობდნენ შენი ძენი, რადგანაც მეუფემ ჩვენმა შებოჭა ძლიერი; მტრის ხელიდან იქნა გამოგლეჯილი, ხილთ შემდეგ - შენს სადიდუბლად გამხადებელი, მისი ჭურჭელი, აუყლისთვის კეთილსახურველი, და ყოველი კეთილი საქმისათვის სახმარი⁶⁰.

V

10. რიცა ხიმპლიციანუხმა, შენმა მსახურმა, ეს მიამბო ვიქტორისუხ'ზე, მისი მიბაძვის სურვილით აღვეწოე: ხიმპლიციანუხის მიხანიც, რა თქმა უნდა, მხოლოდ ეს იყო. იქვე დასძინა, რომ იმპერატორ იულთანეს დროს გამოქვეყნებული კანონი გრამატიკის და რიტორიკის სწავლებლას უკრძალავდა ქრისტიანებს⁶¹; რიცა სემოხსენებული კანონი მასაც შეეხო, ვიქტორისუხმა ამჯობინა საბოლოოდ მიეტოვებინა ფუჭსიტყვაობის ეს სკოლა, და არა შენი სიტყვა, რომელიც ამტკვერმეტველებს უნარს ანიჭებს წვილთა ენას⁶². ამიტომაც იყო, რომ მე უფრო ბედნიერ კაცად მომეწენა იგი, ვიდრე მამკავად, რაკილა

ხელსაყრელი შემთხვევა აპოკა შენთვის მოეძღვნა მოელი ხიცოცხლე. მეც ხომ ამისთვის ვგმინავდი, წემივე საკუთარი ნების ბორკილით გათანგული. წემი ნება მტერს ეკერა ხელთ, რომელმაც მისგან გამოჭედა ჯაჭვი და ქელზე დაშადა. ეკოური ნებისაგან დასაბამს იღებს ბილწი გულისბოქმა; გულისბოქმის მონა კი წვეულებად აქცევს მას. ხილო წვეულების მინიბით წვეულება აქცილებლობად იქცევა⁶³. ამ ურო-იერთგადაჭლობილი რგალებით ვიყავი შეკრული წემი სახტოკი მინი-ბის⁶⁴ მიერ (ამიტომაც ვახსენე წვედან ჯაჭვი). ხილო ახალი ნება, რი-მელიც იხ-ის იყო ისახებოდა წემში და რომელსაც სურდა, უყავლო, შენივე გულისბოვის თავეპი მეცა შენთვის და მხილოდ შენით ვყო-ფილიყოვ სუგემწეპული, - ჯერ კიდევ უმწყო იყო ხაიმისიდ, რამ დაუორგუნა ძველი ნება, ძეად-რბილიში რამ მქონდა გამჯდარი. ასე რამ, წემი ორი ნება - ძველი და ახალი, ხორციელი და სულიერი - ერთმანეთს ებრძოდა და ამ ბრძოლაში ირდუყოდა მოლიახობა წემი სულისა⁶⁵.

11. მე მესმოდა, რამ თვითონვე ემოწმობდი იმას, რახედაც წამე-კითხა: „ხორცს სულის საპირისპიროდ სერს, და სულს - ხორცის საპირისპიროდ“⁶⁶. მე ერთითაც ეცხიერობდი და მეორითაც, მაგრამ უფრო იმით. ეცხიერობდი, რაც მოსაწონად მიმანდა წემში, ვიდრე იმით, რაც არ მომწონდა. ამ მხრივ, მე არც კი ვიყავი მე, რადგანაც უმეტესწილად იძულებით ვითმენდი იმას, რაც არ მომწონდა, ვიდრე წემი საკუთარი ნება-სურვილით. და მანაც, წემს არხებაში ღრმად ყვხ-ვგადგემული წვეულება გადაუღახავ დაბრკოლებად მელობებოდა წის, რაკილა წემივე ნებით მივედი იქ, სადაც არ მინდოდა მისხე⁶⁷. ეის შეუქლია, ან ვისა აქვს იმის უფლება, რამ წის აღუდგეს სამართლიან მსჯავრს, რომელიც თავს ატყდება ცოადივლს? მე ეკვე ვეღარ ვი-მართლებდი თავს იმით, რასაც ადრე ფარივით ვიმეულოებდი: „ოუ ამ ქვეყანას არ განუდგები, რათა შეს გემსახურო, მხილოდ იმიტომ, რამ ტემშარიტება ჯერ კიდევ არ შემიცვლია-მოქოქი“, - რადგანაც ეკვე სართელი წარმოდგენა მქონდა მასზე. მიწას მოჯატეული უარყოფდი იმას, რამ შენი მხედარი გავმხდარიყავი, და ისევე ვეყოროხილი ეოველგვარი ტვირთისაგან განთავისუფლებას, რატორც თვით ტვირთის ხიმძიმისა უნდა მშინებოდა⁶⁸.

12. საერო ცხიერების ტვირთი ისეთი მსუბუქი იყო, რამ სიზ-მარში მეგონა თავი. შესზე ფიქრი იმ კაცის მცდელობას პგავდა, გო-მოღვიებდა რამ სურს, მაგრამ ღრმა ძილით ძღვეული ხელახლა ინ-თქმება მასში. ვინ იქნება, სულ მუდამ ძილი რამ სურდეს? - ხაყო-ელთაო და სხლი განსჯით, ღვიძილი უმჯობსია, - მაგრამ კაცი მანაც ძხელიად ელევა ძილს: ასოები დამძიმებია, ძილიც ხაამო რილია მის-

ვის, მაგრამ მაინც განაგრძობს თვლემას, თუმცა დიდი ხანია ადგომის დროა. მეც ასევე დაბეჯითებით ვიცოდი, რომ უმჯობესია შენი სიყვარულისთვის მიმძღვნა თავი, ვიდრე კვლავაც ჩემი გულისთქმის მონა-მორჩილი ვყოფილიყავი. პირველი მსიბღავედა და მატყუარება, მეორე კი მიყვარდა და ხელ-ფეხს მიკრავდა. ვერაფერს ვიტყვი შენი სიტყვების პასუხად: „გაიღვიძე, მძინარე; აღსდებ მეკვდრით, და ქრისტე ნათელს გფენს შენ“69. ყველგან თვალნათლივ მივლენდი შენი სიტყვების ჭეშმარიტებას, მაგრამ ამ ჭეშმარიტებით ძლეულს საპასუხო არა მქონდა რა, და მხოლოდ უმწუხარ ვლულულვლებდი: „ახლავე“, „ამ წუთას“, „ცოტაც მაცალე“, მაგრამ ეს „ახლავე“ და „ამ წუთას“ სულაც არ ნიშნავდა რაიმე განსახდვრულ ჟამს, ხოლო „ცოტაც მაცალე“ უსაშუალოდ ატიანურებდა დროს. ამოდ ვტკებოდი „შენი სჯულით, შინაგანი კაცისამებრ“70, მაშინ როდესაც „ჩემს ასოებში სხვა სჯულს ვხედავდი, რომელიც უწრებოდა ჩემი განუების სჯულს, და იმ ცოდვილი სჯულის ტყვედ მხდიდა, რომელიც იყო ჩემს ასოებში“71. ხოლო ეს „ცოდვილი სჯული“ ძალაა და მეუყება ჩვეულებისა, რომელსაც მტკიცედ უპყრია ხელთ და თავის ნებასე ათამაშებს სულს, თვით მისდა უნებურად; ახია მასზე, რაკიდა თავისი ნებით იტყა ამ ჩვეულების ნადავლად. ვინდა დამიხსნის უბელურს „სიკვიდილის ამ სხეულისაგან“72, თუ არა შენი მადლი, რომელსაც გვანიტებ უფლის ჩვენის - იესო ქრისტეს მეოხებით?

VI

13. აღსარებას გუბნები, უფალო, მწვევ ჩემო და მხსნელო ჩემო; აღსარებას გუბნები და იმასაც ვიტყვი, თუ როგორ დამიხსენ ხორციელ გულისთქმათა დამორგუნველი ხუნდებისა და ამქვეყნიურ საქმეთა მონობისაგან.

მე კვლავ ჩემი ჩვეულებრივი ცხოვრებით ვცხოვრობდი, მაგრამ ჩემი მღელვარება კვლავაც იზრდებოდა. დღენიდავ ვტმუნავდი შენს გამო და შენს ეკლესიაშიც დავდიოდი, რამდენადაც ამის საშუალებას მაძლევდნენ ჩემი საქმენი, რომელთა სიმძიმითაც ქანცვაწვევტილი ვგმინავდი. ჩემთან იყო აღიბიუსი, რომელიც უკვე აღარ ასრულებდა იურისკონსულის მოვალეობას, რასაც თავი დააღწია მას შემდეგ, რაც უკვე მესამედ იყო ასესორად73. მოთმინებით უცდიდა მუშტარს, ვისთვისაც შეეძლო მიეყიდა თავისი რჩევა, როგორც მე ვყიდიდი მტვერმეტყველების ხელოვნებას (თუკი დაეუშვებთ, რომ შეიძლება ვინმეს ასწავლო იგი). ნებრიდიუსიც დაჰყვა ჩვენს მეგობრულ თხოვნას და თანაშემწედ დაუდგა ჩვენს გულითად მეგობარს, მედიოლანელ ვერეკუნდუსს, რომელიც გრამატიკოსი იყო და გულით უნდოდა ერთ-

ერთი წყენგანი აუკვანა ერთგულ თანაშემწედ, რომელიც ძალიან სტირდებოდა და, რაკი წყენი მეგობარი იყო, უუღლებაც ქქინდა წყენთვის მოუთხოვა იგი. წებრიდიუსი გამორჩენის სურვილმა როდი მიიყვანა მასთან (გაცილებით მეტს მიაღწევდა, დამოუკიდებლად რომ დაეწყო მასწავლებლობა): არა, ამ უსათხოვსმა და უსათუთესმა მეგობარმა კეთილმოხურსეობის გამო ვადლებულად ჩათვალა თავი და არ უზულებელყო წყენი თხოვნა. ახალ ადგილას ძალზე კეთილგონიერულად იქცეოდა: თავს არიდებდა სახელის მოხვეჭას „ამა ქვეყნის ძლიერთა“ შორის და, ამრიგად, გაურბოდა სულის ყოველგვარ მღულვარებას; ის მხოლოდ სულიერ თავისუფლებას მიეღობოდა და ცდილობდა რაც შეეძლება მეტი დრო გამოეყენებინა კვლევა-ძიებისა თუ წიგნების კითხვისათვის და ბრძნული საუბრის მოსახმნად.

14. ერთ მშვენიერ დღეს – ახლა ვეღარ ვიხსენებ, რატომ არ იყო წებრიდიუსი წყენთან, – მე და ალიპიუსს ვინმე პონტიციანუსი გვეწვია, წყენი თანამემამულე, რადგანაც ისიც აფრიკელი იყო, ხოლო ამჟამად დიდი გავლენით სარგებლობდა სასახლის კარზე. არ მახსოვს, რა საქმე ქქინდა წყენთან. სასაუბროდ დაგხხედით. შემთხვევით თვალის მოკერა წიგნს, რომელიც წყენს წინ მდგარ სათამაშო მაგიდაზე იდო; აიღო, გადაფურცლა და პაელები მოციქულის ეპისტოლენი შერჩა ხელში, თუმიცა, აღბათ, ეგონა, რომ მტკავრმეტყველების სახელმძღვანელო იქნებოდა, რომელიც უკვე ეელში მქინდა ამოსული. გაიღიმა, გაოცებულმა შემომხედა და მომილოცა, რომ სხვა კი არა, სწორედ ეს წიგნი მედო მაგიდაზე. ჭეშმარიტი ქრისტიანი იყო და მრავალგზის განრთხმულა შენს წინაშე, ღმერთო წყენო, როცა ხშირად დიდხანს ლოცულობდა ეელესიაში.

როცა ვუთხარი, ამჟამად ყველაზე ხშირად საღმრთო წერილს ვკითხულობ-მეთქი, ანტონზე, ამ ეგვიპტელ ბერზე, ჩამოგვიგდო სიტყვა, ვისი სახელიც სიწმინდის შარაფანდელით იყო მოსილი შენს მსახურთა თვალში, წყენთვის კი მხოლოდ იმ წუთას გახდა ცნობილი⁷⁴. ეს რომ გაიგო, პონტიციანუსმა კელაე ანტონ ეგვიპტელზე განაგრძო საუბარი; გატაცებით გეაცნობდა ამ საოცარ კაცს, რომელიც სრულიად უცნობი იყო წყენთვის, და უკვირდა, რომ დღემდე არაფერი გესმენოდა მასზე. გაოგნებული დაფრინით: თურმე სუ იტყვიო და, აგერ აქვე, თითქმის წყენს დროში, ეჭვშეუვალად დადასტურებულა შენი მრავალი სასწაული, უფალო, ჭეშმარიტი რწმენით აღსრულებული კათოლიკურ ეელესიაში. ყველას გვიკვირდა: წყენ – სიდიადე ამ უჩვეულო ამბებისა, პონტიციანუსს კი – ის, რომ პირველად ვისმენდით ამას.

15. ამის შემდეგ მონასტერთა სიმრავლეა და ბერ-მონაწიხისთა სხე-ჩვეულებებზე წამოაგდო სიტყვა, 'სხე-ჩვეულებებზე, შესს კეთილ-სურსელებას რომ აფრქვევენ; ილაპარაკა განდგილებით ხაცხე უდაბ-ნიობზუდაც, რომელთა შესახებაც დღემდე არაფერი ვიცოდით. თვით მედიოლანუმიშიც, ქალაქის გაღაფანს გარეთ ყოფილა მონასტერი, ხაცხე კეთილ ძმათა კრებულით⁷⁵, რომელთაც ამბროსი მყარველობდა თურმე (ესეც პირველად გავიგეთ). პონტიციანუსი განაგრძობდა ლა-პარაკს, ჩვენ კი, სმენად ქცეულნი, ვღუქმდით. მერე სხვა ამბავიც მოგვიყვა: ერთხელ ტრევერიში⁷⁶, საშუადაღვს, როცა იმპერატორი ხაციროსი სანახაობის ყურებით იყო გართული, სამ ამხანაგთან ერთად ქალაქგარეთ მღებარე ბაღში გასულა სახიერხიდ. ისა და მისი ერთ-ერთი ამხანაგი დანარსენ ორს დაშორებინა: ორი ერთ მხარეს წახულა, ორიც - მეორეს. სურსობისას ეს მეორე წვეილი ერთ ქახს წახწუ-დომია, ხადაც შენი მსახურნი ცხოვრობდნენ, - „გლახაქნი სუელითა“, რომელთაც უნდა დაიძვიდროს „ცათა სასუყუველი“⁷⁷. იქ უნახავო წიგნი, რომელშიაც წმინდა ანტონის ცხოვრება ყოფილა აღწერილი⁷⁸. ერთ მათგანს გადაუშლია წიგნი და კითხვას შესდგომია: კითხულობდა, უკვირდა და უწვეულად აღგზნებულს თანდათანობით ვუფლებოდა იმის სურვილი, რომ თვითონაც ამნაირი ცხოვრებით ეცხოვრა, მიეტოვებინა ხაერო სამსახური და შენი მსახური გამხდარიყო, უყვალა. ორივენი ხომ იმპერატორის მცველები იყვნენ. და, აი, ანახდად, წმინდა ხიე-ვარულთი აღსავსემ, ხაღვთისმოსაო კრძალვით აღძრულმა და თავის თავსე განრისხებულმა მეგობარს მიაპერო მხერა და წამოიძახა: „ითიხარი, გთაყვა, რას მოველით ჩვენ ამდენი შრომის სანაცვლოდ? ანდა რას ვექებთ? რისთვის ვმსახურებთ? რისი იმედი უნდა გვქონდეს სასახლის კარსე? მხოლოდ იმისა, რომ „იმპერატორის მეგობრებად“⁷⁹ ვიწოდებოდეთ? მაგრამ თვით ამ შემთხვევაშიაც კი რამდენი ხიყათი და განსაცდელი გველის! ამდენი ფათურაკი გამოვლი და უყრო დიდ ფათ-ურაკში წაიგდო თავი? ან კი როდის მივალწვეთ ამნაირ მდგომარეობას? ღვთის მეგობარი კი, თუ მოინდომებ, შემოდლია ამ წამსვე გავხედე“.

ესა თქვა და ახალ ცხოვრებაში დაბადების ტკივილებით გაწამე-ბულმა კვლავ წიგნში ჩარგო თავი: კითხულობდა და უწვეულა ცველი-ლებას განიცდიდა მისი გული, რასაც მხოლოდ შენ ხედავდი, უყვალა; ცდილობდა განდგომილა საწუთროს, რაც მალე გამუქდავინდა კიდევ-წიგნის კითხვაში წაფლულმა და უწვეულა მღელვარებით მოცულმა საბოლოოდ განსახლვრა და გადაწვიტა, რა იყო უკეთუი; ის უკვე შენი გახდა, უყვალა, და თავის მეგობარს უთხრა: „ამიერიდან სამუდა-მოდ ვიფიწვიებ ჩვენს უწინდელ იმედს; აი, ამ წუთს და ამ ადგილას გადაწვიტე მღეროს ვემსახური. თუ არ მიმბაძე, ხელს მანიც სუ

„შემომლო“. მანაც მოუგო: ამნაირი საზღაურისა და სამსახურისთვის „შენი ერთგული მეგობარი ვიქნებიო. ისინი უკვე შენ გეკუთვნოდნენ და ოცნებაში, მათთვის ხელსაყრელ ფასად აგებდნენ სულის ხსნის კოშკს; მიატოვეს ყველაფერი, რომ შენს კვალს შესდგომოდნენ80.

ამასობაში კი პონტიციანუსი თავის თანმხლებთან ერთად ბაღის მქორე მხარეს დასეირნობდა. თავიანთი ამხანაგების ძებნაში იმავე ქოხს მიადგნენ, სადაც ნახეს ისინი და უთხრეს, უკან დაბრუნების დროაო, რადგანაც დღე იწურებოდა. ამხანაგებმა თავიანთი გადაწყვეტილება გაანდეს და ისიც აუწვეს, თუ რამ აღუძრათ და გარემოცვათ ამის სურვილი; თანაც სთხოვეს, თუ არ შემოგვიერთდებით, ჩვენსას მანაც სუ გადაგვათქმევინებთო. პონტიციანუსმა და მისმა თანმხლებმა არ გაიზიარეს თავიანთი ამხანაგების გადაწყვეტილება, თუმცა თავიანთი თავი კი გამოიტვირეს. მოწიწებით მოულოცეს მეგობრებს ახალი ცხოვრების დაწყება და მათ ღოცვა-ვედრებას მიანდეს თავი. შემდეგ ამკვეთიური საზრუნავით გულდამძიმებულებმა სასახლისაკენ გასწავეს, ის ორნი კი, სუცის მიმართ მიდრეკილი გულისთ, ქოხში დარჩნენ. თურმე ორივე დანიშნული იყო: თავიანთი საქმროების გადაწყვეტილება რომ გაიგეს, უფალო, საპატარძლოებმაც შენ მოგიძღვენეს თავიანთი ქალწულებდა.

VII

16. ამას გვიყვებოდა პონტიციანუსი, შენ კი, უფალო, ვიდრე ის ღაპარაკობდა, ჩემი თავისკენ მიმაქცევიანე მსურა, მაიძულე, საკუთარ სურგს ამოფარებულს მიმეტოვებინა ჩემი სამალავი, სადაც მშვიდად მოგვალათებუელიყავი და ვერ ვებუდავდი ჩემი თავისთვის გამესწორებინა თვალი. შენ დამაყენე საკუთარი თავის პირისპირ, რათა დამენახა ჩემი სიმახინჯე და სიბილწე, ჩემი უბადრუკობა, ჩემი მწიკლოვანება და წყლულება. მეც დავინახე და შევეძრწუნდი, მაგრამ გასაქცევი გზა მოჭრილი მქონდა. ვცდილობდი თვალი ამერიდებინა ჩემი თავისთვის, მაგრამ პონტიციანუსი იქვე იყო თავისი ნამბობითურთ, ასე რომ, კვლავ ჩემივე თავის პირისპირ მაცენებდი, უფალო, და მაიძულებდი თვალმოუშორებლივ მეცქირა მისთვის: „შეხედე შენს უსამართლობას და შეისიღე იგი“. მე რა ხანია ვიცოდი ჩემი უკეთურება, მაგრამ განზრახ ვეხუჭავდი თვალს და ვცდილობდი დამევიწეებინა იგი81.

17. რაც უფრო გულმხურვალედ მიყვარდა ისინი, ვისზედაც მსმენოდა, რომ ცხოველმყოფელი გზებით აღძრულთ მთლიანად მოგიძღვენეს თავი განსაკურნავად, მით უფრო მძაფრად მძულდა, მათთან შედარებით, ჩემი თავი. რამდენმა წყალმა ჩაიარა მას შემდეგ (თორმეტი წელი მანაც იქნება), რაც ციცკრონის „ჰორტენზიუმსა“

ცხრამეტე წლის ჭაბუკს სიბრძნის სიყვარული აღმოგ'ხსო გუელ'ში⁸², მაგრამ საბოლოოდ მანც ვერ შევიძულე ამქვეყნიური ბედნიერება და ცვდილობდი ხამერისოდ გადამედო ძიება იმ სიკეთისა, რომლის არა მარტო მიკვლეა, მარტოდენს ძიებაც კი ათასწილ ხჯობს ამა ქვეყნის ყველა ხაუნჯუკს, ყველა სამეფოს თუ სიტკბობებს, რომელიც თითქოს მზადაა ყოველ წამს მოგვეცეს ხორციელი განცხრომის სვიროებს. თა, რა უბადრეკი ვიყავი სიჭაბუკისას, მეტადრე სიჭაბუკის გარიურაუხე-უმანკობასაც კი გთხოვდი და გვეუდრებოდი: მომეც უმანკობა და კრძალულება, მაგრამ არა ახლავუ-მეთქი. თითქოს მექმნიოდა, მაქმნივე არ შეგეხმინა ჩემი ვედრება და არ განგეკერნა უკუთური გულისთქმა ჩემი⁸³: მერნია კი არ ნამეხ'მო, არამედ დამეცხრო თგი. ახე ვიდრდი მკრუხელური ცრურწმენის „მრუდე გ'ხებით“⁸⁴, მაგრამ იმიტომ კი არა, რომ დარწმუნებული ვიყავი მის სისწორეში: მე მას თითქოს ვამჯობინებდი სხვა მოძღვრებებს, მაგრამ ქედმოდრეკით კი არ ვიკვლევდი ამ უკანასკნელთ, არამედ მტერივით ვებრძოდი მათ⁸⁵.

18. რაკი დღეები დღეებს მისდევდა, მე კი ვერასდიდებით ვერ ვეღლოდი ფუქს იმედებს, რათა მხოლოდ შენს კვალს შევედგომოდი, ამის მიხეხი ის მეგონა, რომ ვერას ეხედავდი ცხადს და გარკვეულს, რათა მისკენ წარმემართა ჩემი საბიჯი. მაგრამ, თი, მოვიდა დღე, როცა შიშველ-ტიტველი წარუხდექი ჩემივე თავის წისარ'მე და ჩემმა სინიდისმა შემომდაღადა: „სად არის შენი სიტყვა? აკი ამბობდი, იმიტომ ვერ ვიცოდებ ამაობის უღელს, რომ ჭეშმარიტება დაფარულია ჩემთვის? მაგრამ შენთვის უკვე სათელია ჭეშმარიტება, ის კი კვლავ დამთრგუხველად მოქმედებს შენზე. უფრო თავისუფალ მხრებს უკვე ფრთები გამოეხსა: არც ამდენი ძიებით გავამებულან და არც ათი თუ მეტი წელი გაუტარებიათ გამუდმებულ ფიქრსა და ტენის ჭყლეტაში“.

ახე ვიტანჯებოდი „შერცხვენელი; სინიდისი მექნჯნიდა პონტიციანუხის ლაპარაკისას. ბოლოს საუბარი დასრულდა და თხიც გავიგეთ, თუ რამ მოიყვანა ჩუქსას. პონტიციანუხი შინ წავიდა, მე კი ჩემსავე თავს ჩაუკლრმავდი. რადა არ ვაკადრე საკეთარი თავს! რანაირი ახრების მათრახი აღარ ვუცხენე ჩემს სულის, რათა ნებას დამყოლოდა და შენს კვალს დახდგომოდა. მაგრამ უწინდებურად მეურნებოდა, კვლავ თავის ახრზე იდგა და დანაშაულში გამოტეხას არ აპირებდა. ამოიწურა და უარყოფილ იქნა ყველა მისი საბუთი, მაგრამ დარჩა უტკევი მშფოთავრება: სიკვდილივით უფროთხიდა იმას, ვაითუ ცხოვრების ჩვეული კალაპოტიდან ამომავდისო, კალაპოტიდან, რომელშიაღც იხე ჩამყაყებულოყო, რომ ხრწნილებას აღარაფერი უკლდა.

19. იმ დიდ 'სქოთხა და აქაღმაყალ'ში, ჩემს 'შინაგან სამკვიდრუ-
ბელ'ში, კერძოდ, მის ეველა'ზე მეუბრო აღგიდას - ჩემს გუელ'ში რომ
აქუტჩეხე საკეთარ ხელს, სახე'შემილიო მივეარდი აღიპიუსს და 'მღუ-
გივით 'შეგბდაელე: „რა ამბავია ჩვენს თავს?! გაიგონე? აღიძერიას უმე-
ცარნი და მიიტაცებენ ცათა სახუევეელს⁸⁶, ჩვენ კი, ამ ჩვენი უხულო
მეცნიერებით, კვლავაც ხორციელ მწვირუ'ში ვგორავო! რაკილა ჩვენსე
წინ არიან, გვეთაკილება მათ გ'ხას გავევეთ, ხილიო ის ამბავი, რომ
ერთი საბიჯიც არ გადავდგათ ამ გ'ხასე, სელაც არ გვექვენება სათაქ-
ილიოდ?''⁸⁷

არ ვიცი, ამას რა მოვავლდე; გა'შმაგებული გავეცადე აღიპი-
უსს, გაოგნებული უხიტვეოდ რომ 'შემომცქეროდა. ამსაირი რამ არა-
სოდეს სმენიდა ჩემგან. ჩემს მა'შინდელ სულიერ მდგომარეობას ჩემი
'შუბლი, დაწვები, თვალები, სახის ფერი და ხმის ქლერალობა უკეთ
გამოხატავდნენ, ვიდრე ჩემივე ხიტვები.

ჩვენი სახლი პატარა ბაღში იდგა, რომლითაც ისევე ვხარგუ-
ბლობდით, როგორც მთელი სახლით, რადგანაც ჩვენი მასპინძელი,
რომელმაც 'შეგვიფარა, აქ არ ცხოვრობდა. აღელვებულმა სწორედ ამ
ბაღს მივაშურე, სადაც არავის 'შემიშლიდა ხელს იმა'ში, რომ
ბოლომდე მიმეყვანა ის სახტიკი ბრძოლა, რომელიც ჩემს თავს გაეუ-
მართე, მაგრამ რანაირი იქნებოდა ეს ბოლო, მე კი არა, მხოლოდ 'შეს
იციოდი, უყვალო: განუბამსხილი ვიქავი, რათა გონს მოვხუელიყავი;
გვდებოდი, რათა მეცაცხედა; ვიციოდი, რა ბოროტება'შიაც ვიქავი დან-
თქმული, მაგრამ არ ვიციოდი, რანაირი ხიკეთე მელიოდა სულ მადე.

ამრიგად, ბაღს მივაშურე; აღიპიუსი კვლავდაკვალ მომეცა. მის
სიხლგოვეს სელაც არ დაურღვევია ჩემი მარტოობა. მას კი რა ექნა:
ამ დღე'ში ხომ ვერ მიმატოვებდა?

სახლიდან მო'შორებით დავსხუდით. სული ყრუდ 'შემომკენხოდა,
სა'შინლად აღ'სქოთოებული იმის გამო, რომ ამდენ ხანს ვაყოვნებდი
'შენსკენ საბიჯის გადმოდგმას, ხილიო ამ საბიჯის გადმოდგმა რომ
საჭირო იყო, ამას დადადებდა „ყოველი ძეალი ჩემი''⁸⁸, და ეს დადა-
დისი 'შენს ქებად და დიდებად ეწვედა სუცას. წმენთან მოსაახლებლად
კი სელაც არ არის საჭირო ხომადღსე თე ოთხთვალა ეტლ'ზე ახვიდე,
ანდა ფეხით დაადგე გ'ხას⁸⁹: მანძილი იმა'ზე მეტი რილია, რაც ჩვენს
სახლსა და ამ აღგილს 'შორის, სადაც ვისხედიო. 'შეს მხოლოდ ფეხის
მოცველა ისურვე და არა მარტო უკვე გ'ხასში ხარ, არამედ მი'ხანთანაც,
მაგრამ ეს 'შენი სურვილი მეტიხმეტად ძლიერი უნდა იყოს, მთელის
არსებით უნდა ისწრაფოდე დემეროსკენ, და არა ისე, წინსვლას რომ

აპირებს და ყუბი უკან გრძობა, რადგანაც მეტის თავი არა აქვს სახეგრად დატვირთვას, ხადაც ერთი სურვილი მეთორეს ებრძვის, და თუ ერთი სურვილი ილტვის, მეორე მიწას განარტყებს.

20 ამ ყოქმანში, ბორგვასა და ბობოქრობაში ისეთ უცნაურ მოძრაობებს ვასრულებდი, რომელთა შესრულება იქნებ კიდევაც უნდოდეს სოგიერთს, მაგრამ არასდროს არ შეუძლია, ან იმიტომ, რომ სხეულის შესაბამისი ასოები აკლია, ან დაღლილ-დაქანცულს განძრევის თავი არა აქვს, ან რაღაც ამდაგვარი უმლის ხელს. თუ თქვამს ვიგაქვდი, შეგლში ვირტყამდი ხელს, ან პაერში ვიქვევდი გადატვლილ თითებში მიმწვევდებდი მუხლს, - მხოლოდ იმიტომ, რომ ასე მსურდა. თქმცა შეიძლება სურვილი კი მქონიდა, მაგრამ მისი შესრულება არ შეიძლებოდა, ჩემივე ასოები რომ არ დამშორნილებოდა. ამრიგად, მე ვასრულებდი ბევრ ისეთ რამეს, ხადაც „სდომა“ და „შეძლება“ ერთმანეთის ტოლფარდი რიდა. მაგრამ არ ვაკეთებდი იმას, რაც გაცილებით უფრო სასურველი იყო ჩემთვის, და რისი გაკეთებაც სულ თავისუფლად შეიძლებოდა, ოღონდაც მენებებისა, ხოლო ის კი ნამდვილად მსურდა, რომ მესურვა. აქ ხომ კეთების უნარი და კეთების სურვილი ტოლფარდია: გსურდეს - ეს უკვე სურვილის ასრულებას ნიშნავს. და მაინც არაფერი გამოდიოდა: ჩემი სხეული უფრო ადვილად ემორჩილებოდა სულის ყველაზე უბადრეკ სურვილს, რის შედეგადაც ამა თუ იმ ასოს გამოძრაობდები, ვიდრე სული - საკუთარ თავს, როცა მისი ყველაზე სასურველი სურვილის ასრულებას ეხებოდა საქმე, მიუხდავად იმისა, რომ ეს მხოლოდ მის ნებაზე იყო დამოკიდებული.

IX

21. საიდან იღებს დასაბამს ეს უცნაური მოვლენა? რა არის ამის მიზეზი? დაე, ნათელი მომყინოს შესმა გულმომწვევებამ და ნება მიბოძე ვიკითხო, იქნებ პასუხი გამცეს კაცთა მოდგმის თავს მოწვეულმა სასჯელმა და წყვილიდში დანათქვამ ადამის ძეთა ტანჯვა-ვაებაში. დიახ, საიდან იღებს დასაბამს ეს უცნაური მოვლენა, ან რა არის ამის მიზეზი? სული უბრძანებს სხეულს, და ისიც მისევე ემორჩილება; სული უბრძანებს საკუთარ თავს, და მხოლოდ წინააღმდეგობას აწვდობა. სული უბრძანებს ხელს ამოძრავდეს, და ისიც ისე ადვილად და დაუყოვნებლივ ემორჩილება, რომ შეუძლებელიც კია იმ შუადღის შემსწევად, რომელიც ძვეს ბრძანების გაცემასა და მის შესრულებას შორის. მაგრამ სული სულია, ხელი კი - სხეული. სული უბრძანებს სულს ისურვოს, ესე იგი, თავის თავსვე უბრძანებს, მაგრამ თვითონვე არ ასრულებს მის მიერ გაცემულ ბრძანებას. საიდან იღებს დასაბამს

ეს უცნაური მოვლენა, ან რა არის ამის მიზეზი? ის თავის თავს უბრძანებს სურდეს, მაგრამ ამას არ ბრძანებდა, რომ არა სურდეს, თუცა მისი ბრძანება არა სრულდება.

აღბათ, იმიტომ, რომ მოელის არსებით როდი სურს, და არც მოელის არსებით გასცემს ბრძანებას. მხოლოდ იმდენად ბრძანებს, რამდენადაც სურს, და იმდენად არ ასრულებს ამ ბრძანებას, რამდენადაც არა სურს. რადგანაც ნება უბრძანებს ნებას ნებადგეს, დიახ, თავის თავს უბრძანებს, და არა სხვას. მაშასადამე, მოელი თავისი ხავსებით როდი უბრძანებს და ამიტომაც არ სრულდება მისი ბრძანება. რადგანაც მოელი ხავსებით რომ ბრძანებდეს, ბრძანების გაცემაც აღარ იქნება საჭირო: ყველაფერი ისედაც შესრულდებოდა. ახე რომ, გსურდეს და, იმედროულად, არცა გსურდეს, ეს უცნაური მოვლენა კი არ არის, სხუელეებაა სულითა. სულს არ შეუძლია მოლოდინად აღხუელეს: ჭეშმარიტება აღახულებს, წყუელება კი ქვე უხილება. ამიტომაცაა ადამიანში ორი ნება, ორი სურვილი, რომელთაგანაც არცერთი არ არის სრული: ერთშია ის, რაც მეორეს აკლია⁹².

X

22. „დე, წარწქმდნენ შენი პირისაგან“⁹³, უფალო, როგორც წარწქმდებიან „ამაოების მეტყველნი“⁹⁴ და „გონით მაცოურნი“⁹⁵, რომელნიც ადამიანში ამ ორი ნების არსებობის მიხედვით ასეკნიან, რომ წყენ ორი სხვადასხვა ბუნება და ორი სული გვაქვს⁹⁶: ერთი კეთილი, ხილო მეორე ბოროტი. ხინამდვილეში კი თვითისევე არიან ბოროტნი, რადგანაც ბოროტია მათი აზრები, მაგრამ თვით მათაც კი შეუძლიათ კეთილნი გახდნენ, თუკი ჩასწვლებიან ჭეშმარიტებას და მასვე შეუწინიან თავიანთ ზრახვას, ახე რომ, შეიძლება მათაც მიესადაგოს შენი მოციქულის სიტყვები: „ოდესღაც ბნელი იყავით, ხილო აწ ნათელი ხართ უფაღში“⁹⁷.

მაგრამ მათ ის კი არ უნდათ, რომ უფაღში იქნენ ნათელი, არამედ - თავიანთ თავში, და რაკი პგანიათ, რომ სულის ბუნება იგივეა, რაც ღმერთი, სიბნელედ კი არა, უკუქნითად იქცენ და თავიანთი საშინელი კადნიერების შედეგად უფრო მეტად დაღმორდნენ შენ, ჭეშმარიტ ნათელს, „რომელიც განათლებ ყველა კაცს, მომავალს ქვეყნად“⁹⁸. დაუკვირდით, რას ამბობთ, გრცხვენილეთ და „მიეახლეთ მას“, რათა „განათლდეთ და სირცხვილმა არ აგილეწოთ სახე“⁹⁹.

თვითონ მეც, როცა ვფიქრობდი, თუ რაწილად მემსახურე უფლის წემის მიმართ (რაც დიდი ხანია გადაწვევტილი მქონდა). სწორედ მე ვიყავი ამის მსურველიც და არამსურველიც; არც მოელის არსებით მსურდა და არც მოელის არსებით არ მსურდა. ამიტომაც,

ეპროსიდი წესიანე თავს, გათიშულ-გაორებული, მაგრამ ეს გაორება, რაც წემი ნების საპირისპიროდ ხდებოდა, ორი სხვადასხვა ბუნების არსებობას კი არ მოწმობდა წემში, არამედ იმას, რომ დასჯილი იყო წემი საკუთარი ბუნება100; თუცა მე კი არ ვიყავი ამის მოხეხი, არამედ „წემში დამკვიდრებული ცოდვა“101, როგორც სასჯელი თავისუფალი ნებით ჩადენილი „მეცოდებისა: მეც ხომ ადამის ძე გახლდით.

23. ურთიერთსაპირისპირო, მტრული ბუნება იმდენივე რამ იყოს, რამდენიც ურთიერთსაპირისპირო ნებაა, მაშინ ორი ბუნება კი არ იქნებოდა, არამედ მრავალი. ვთქვათ, კაცი ყოყმანობს და ვერ გადააწყვეტია, მანიქველთა თავყრილობაზე წავიდეს თუ თეატრში, და, აი, ისინი ერთხმად გააკვირიან: „აჰა, ორი ბუნება, რომელთაგანაც ერთს – კეთილს – ჩვენთან მოჰყავს იგი, ხოლო მეორეს – ბოროტს – პირიქით, ჩვენგან მოჰყავს, თორემ რა უნდა იყოს ამ ორ ურთიერთსაპირისპირო სურვილს შორის ყოყმანისა და რევეის მოხეხი?“ მე კი ვამტკიცებ, რომ ორივე ნება-სურვილი ბოროტია: ისიც, მანიქველთა თავყრილობისკენ რომ მიუძღვის და ისიც, თეატრში წახსვლელად რომ აძძრავს კაცს102. მანიქველებს კეთილი ჰგონიათ ის ნება, მათკენ რომ მიუძღვის კაცს. კეთილი და პატიოსანი! მაგრამ ხომ შეიძლება რომელიმე ჩვენგანში ორი სურვილი ებროსდეს ყორმანეთს და მასაც ვერ გადააწყვეტოს, სად წავიდეს – მანიქველთა თავყრილობაზე თუ წყნის ეკლესიაში? ხომ არ გაუჭირდებოდათ ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა? ისინი იძულებულნი იქნებოდნენ ედიარებინათ ის, რისი აღიარებაც არ უნდათ: წყნის ეკლესიაში მოდიან კეთილი ნების მორჩილნი, როგორც მოდიან მის საიდუმლოს ზიარებულნი და მასშივე დამკვიდრებულნი, – ან არა და, ემტკიცებინათ, რომ ერთსა და იმავე კაცში ერთმანეთს ებროსვის ორი ბოროტი ბუნება და ორი ბოროტი სული: მაშინ სიცრუედ უნდა მიგვეჩინა მათი ჩვეული მტკიცება იმის თაობაზე, რომ არსებობს ორი სხვადასხვა ნება – კეთილი და ბოროტი, ანდა ჭეშმარიტების გზას დასდგამოდნენ და აღარ ეცადათ იმის უარყოფა, რომ ამა თუ იმ საკითხის გადაწყვეტისას ერთსა და იმავე სულს შეიძლება ორი სხვადასხვა სურვილი ამოდრავებდეს.

24. ამიტომ, როცა ხედავენ, როგორ ებროსვის ერთმანეთს ორი ნება ერთ კაცში, დე, ნუ იტყვიან, რომ მასში ერთმანეთს ერკინება ორი ურთიერთმოქიშპე სული: ერთი კეთილი, ხოლო მეორე ბოროტი, რომლებიც ორი მტრული სუბსტანციისა და ორი საპირისპირო საწყისისაგან იღებენ დასაბამს103. რადგან შეს, ღმერთო ჭეშმარიტო104, უარყოფ, ამხილებ და აბათილებ მათ. დაუუშვათ ორი ბოროტი ნების არსებობა ადამიანში, რომელიც კაცის მოკვლას აპირებს მახვილითა თუ საწამლაგით; ან კიდევ ფიქრობს, რომელი მამული მიიტაცოს – ესა

თუ ის (რადგან ორივეს მიტაცება არ შეუძლია); განცხრომის გადაავოს თავისი ავლადიდება თუ ძუნწით გადაძალის ფული; ცირკში წავიდეს თუ თეატრში, თუკი იმ დღეს ორივე ღიაა. მე შემიძლია მესამე სურვილიც დავეუბნო ამას: თუ დრო იხელთა ხომ არ გაქურდოს სხვისი სახლი? ანდა მეოთხე: ხომ არ იმრეშოს, თუკი ამის საშუალებაც მიეცა? მაგრამ თუ ეველა ეს სურვილი ერთდროულად აღიძვრის და, თანაც, ეველა თანაბრად მძაფრია? მაშის ხომ შეუძლებელი იქნება ერთდროულად აისრულოს ისინი? ასე რომ, ამ ოთხი ურთიერთაპირისპირო სუბსტანციის ჭიდილმა შეიძლება ნაყვლეუბად აქციოს სული. თუკი სება ოთხი კი არა, შეიძლება მეტიც იყოს: სურვილის საგანი ხომ უამრავია 105. და მაინც, მანიქველები არაფერს ამბობენ სხვადასხვა სუბსტანციის ასეთსავე ხიმრავლესუ.

იგივე თქმის კუთხი სუბსტანციის მიმართაც. სახიკეთია თუ არა - ევეთხები მანიქველებს, - მოციქულის კითხვითა თუ ფხალძუნთა კუთხსმოფანებით ტკობა? სახიკეთია თუ არა სახარების განმარტება? პასუხად მესმის: სახიკეთიაო. კი მაგრამ, თუკი ყოველივე ეს არა მარტო ერთდროულად, არამედ ერთხანადაც გვატკობს, ხომ არ გეოფლეს სულს ეს ოთხი სხვადასხვა სება, რადესაც ვცდილობთ მისი გარკვევას, თუ რომელი უნდა ვარჩიოთ? ყოველი მათგანი კუთხია, მაგრამ ერთმანეთს კი ებრძვიან, ვიდრე ერთ-ერთსუ არ შენერდება არ-ნეუანი, რაც აცხრობს და ამთლიანებს აღამიანის სებას, მსახილვე განწილულს და დანაწევრებულს.

სუსტად ასევე, რაკი მარადისობა უხეჩაეს ნეტარებას აღ-გეთქვამს, წარმავალი სიკუთით ტკობის სურვილია კი მიწას გვაჯატვავს, ერთი და იგივე სული ერთიანი, განუყოფელი ნებით რადი მიელტვის ერთსაც და მეორესაც. აქედან მიხი საღამობა და ტანჯვა-ვაება: ტეშმარტება აიძულებს პირველი ამჯობინოს, ნეველება კი მეორის მიმართ მიაქცევს.

XI

25. ასე ეწეხედი, ვშფოთავედი და ვიტანჯებოდი, ეწინდელსუ უფრო მწარედ ევედრიდი ნემსავე თავს, გამწარებელი ებარგავდი და ვცდილობდი ერთიანად დამეგლიჯა ნემი ხენდები, რომლებსაც ეკვე აღარ შერჩენიდათ ძეული ძაღა, თუკი ჯერ კიდევ მათი მარწეხების ტევე ვიყავი. შენ კი თავს მადექ, უფალო, ნემს გულისგულში და შენი მკაცრი გულმწეველებით დეუნდობლად მამათრახებდი შიშისა და სირტხეილის ორმაგი შოლტით, რათა კვლავინდებურად აღარ დამეხია უკან და საბოლოოდ გამეწევიტა ის გაცვეთილ-გახეხილი თოკი, ჯერ

კიდევ მჭიდროდ რომ მეკვროდა გარს, თორემ შეიძლებოდა კვლავაც შეეძინა სიმკვრივე და უწინდელზე მაგრა გაეკოთანგე.

ასე ვეუბნებოდი საკუთარ თავს: „ახლა კი დროა, ბარემ მოგრჩეთ და მოვათავიოთ“ ასეთი იყო ჩემი სიტყვიერი გადაწყვეტილება, მაგრამ სიტყვის საქმედ ქვევას კი ვერ ვახერხებდი, თუმცა ვვლარც უწინდელი ცხოვრება მითრევდა თავის მორევში: სუდ მორევის პირას მივახვამდი ფეხს, რომ სული მომეთქვა და კვლავ განსეხლებინა ჩემი მცდელობა; თანდათანობით ვუახლოვდებოდი მიზანს და ის იყო, ენდა მომეხელთებინა კიდევ, მაგრამ ირკვეოდა, რომ სულაც არ მივახლებივარ და, ცხადია, ვერც მის მოხელთებას ვახერხებდი, ასე რომ, კვლავაც ვიოქმანობდი და ვერ გადამაქვციტა, სიკვდილით მოემკვდარიყავი თუ სიცოცხლით მეცოცხლა. ესურვასივით ჩამწვნიოდა უკეთურება, სიკეთე კი ვერასდიდებით ვერ შემესისხლხორციებინა. და რაც უფრო ახლოვდებოდა ის წამი, როცა სხვად უნდა ვქცეულიყავი, მით მეტად მიპყრობდა შიში, მაგრამ არც უკან ვიხევიდი და არც გზიდან გადახეევას ვაპირებდი: გახევებული ვიდექი ერთ ადგილას.

26. მაინც რა იყო, რომ მბოჭავდა და გასაქანს არ მამდეკვდა? – უბადრუკობათა უბადრუკობა და ამაოებათა ამაოება06, ჩემი ცხოვრების ეს განუყრელი თანამგზავნი, ჩემს ხორციელ გარსს რომ ჩაჰფრენიდნენ და ჩამწურულუბდნენ: „მაშ, ადარ იშლი, გეტოვებ? იცოდე, ამ წამიდან ჩვენც მიგატოვებთ ამიერიდან ესა და ეს სამუდამოდ აკრძალული იქნება შენთვის!“ „ესა და ეს“ – ვლუღლუღებდი მე; სინამდვილეში კი თურმე რას მთავაზობდნენ ისინი, უკვდილო დემონთა ჩემო, რას მთავაზობდნენ? მოწყალება მოილე და აშორე ყოველივე ეს შენი მორსილი მონის სულს რასაირ სიბილწეს მთავაზობდნენ, რა სმახინჯეს თუმცა მე მხოლოდ ცალი ყურით ვუსმენდი მათ, და ისინიც ძველებური თავდაჯერებით კი ვვლარ მიღობავდნენ გზას, არამედ თითქოს ჩემს ზურგს უკან მიმალულიყვნენ, მიწურულუბდნენ და მალულად მსქმეტდნენ მიმავალს, რათა უკან მოვებრუნებინეთ. თუმცა მაინც მიჭერდნენ და წინსვლას მიშლიდნენ, მე კი ვაყოვნებდი ხელიდან დაეხდტომოდი მათ, თავიდან მომეშორებინა წვეულნი და ფრთაშესხმული გაეჭრილიყავი იქით, საიდანაც მიხმობდა მბრძანებლური ხმა. ყოვლისმძლე ჩვეულება კი მაცოთრებით ჩამძახოდა ყურში: „შენ გგონია, რომ მათ გარეშეც გაძლებ?“

27. მაგრამ მისი სიტყვებში უკვე ადარ იგრძნობოდა ძველებური რიხი, რადგანაც გაღმა მხარეს, საითკენაც რა ხანია მექცია პირი და ცხროიანით ვცახცახებდი გადასელის მოლოდინში, მთელი თავისი სიწმინდით, თავისი შეუძლერეველი სიხარულის მოელი სიცხადით და სიმშვიდით მიდიმოდა თავდაჭერილობის ღირსეული და კეთილშობი-

ღურის ხატება; გულისთადი და აღერსიანი იყო მისი მიპატიებება; დაუტყუებელი აღარ შეიძლებოდა. წმინდა იყო წყმსკეს გამოსწავლილი ხელი, რომ აეუტრავებ და გულში ჩაეკეპარი; წმინდა და სიკეთის ურიცხვი ხიბუ-
შით სარგებ. ვის მისთავლის, რამდენ ყრმას, რამდენ ქალწულს თუ
ჭაბუკს, სხვადასხვა ასაკის რამდენ ხალხს, რამდენ ღირსეულ ქერივსა
თუ ქალწულებაში დაბერებულ მანდილოსანს მოეყარა იქ თავი. ყველას
თავდატყერილობის სიწმინდე გადააქვნიდა, მაგრამ ეს არ იყო უნაყოფო
სიწმინდე, არამედ ბუნებური დედა ურიცხვი უმასკო შეიღისხ107, შენ
რომ გუნეკებინა მისთვის, უფალო, შენ - მის მიუვლდეს.

ღამცინავად მიღიმოდა108, მაგრამ ამ ღაცინებით თითქოს კიდევაც
მანხხეულებდა და მეუბნებოდა: „სეუთუ გგონია, რომ მართლა ვერ
შეხსნდებ იმას, რაც ამ ხალხმა შესძლო? თქმეა განა მათაც თავისით
შეხსნდეს ეს, და არა ღვთის ძალით? უფაღმა ღმერთმა მე მომხსნა
თხინი. რას მიყრდნობიხარ შესხავე თავს? კაცი როდია ხაკეთარი თავის
საყრდენი. სეუ გემისია, თამამად მიმართე ღმერთს: ის შეგიერთებებს
და განგაკურნავს“. ხორცხეილი მწკავდა, რადგან ჯერ კიდევ ეურს
ეუკადებდი ამოებთა ამოებთის წურწულს, ვერემანობდი და საბოლოო
ნაბიჯის გადადგმა ვერ გადამიწვევებდა. და კვლავ ჩამეხსნა ხმა ეურში,
რომელიც მეუბნებოდა: „ეურს სეუ ათხოვებ შენი ეწმინდური სხეულის
ხმას ამქვეყნად, ეურს სეუ ათხოვებ და ისიც მოკვდება. განცხრომასა
და სიტკბოებას აღგიოქვამს იგი, მაგრამ არა იმ სჯულისამებრ, რო-
მელიც დააწესა უფაღმა ღმერთმა შენმა“. წყმს გულში იყო ეს
ბრძოლა: წყმს გამოს და წყმს წინააღმდეგ. მოუღი ამ ხნის განმავლო-
ბაში გვერდიდან არ მომცილებოდა აღიბოუხი, უხიბველად რომ ელოდა,
თუ რითი დამთავრებოდა ეს წყმი უხვეულო მღელვარება.

XII

28. ხანგრძლივი ფიქრისა და განსჯის შედეგად იღუმტალი
სიღრმიდან ამოიხიდა და გონების თვალწინ დამიდგა მოუღი წყმი
უბდრეულობა. საწმინელი ქარიშხალი, წყმს სულში რომ მძვინვარებდა,
აღბათ სულ მადეუ საავდრო ღრუბლებს შესყრიდა და მღელვარე ცრემ-
ლებად გადმოიღვრებოდა თვალებიდან. სიტყვებით რომ ჩამეხსნა ეს
მძვინვარება, წამოვდექი და აღიბოუხს გავეცალდე: წყმს მამინდელ
მდგომარეობას მარტობა უფრო შეეყვრებოდა, რათა სრული გასაქანს
მიმეცა ცრემლებიხათვის. და მეგობარმაც გამიგო: ეტყობა, რაღაც
ეუთხარი და წყმმა მთროთლავმა ხმამ ევლარ შეხსლო მოგუელელი ქეთ-
ისის ჩახსობა. დიახ, მე წამოვდექი და გავეცალდე გაოგებუელი აღიბ-
ოუხი კი იმავე აღგიღას დარწა, სადაც ვისხედით. აღარ მახსოვს, რო-
გორ დავეძიე რომელიღაც ღელვის ხის ძირას და მწარედ აეტირდი:

თვალუბიდან ღვარად მდიოდა ცრემლი - 'შენი ხარკეკარი მსხვერპლი, უყვალო. იქნებ ამ სიტყვებით არც კი მოგმართავედი მაშის, მაგრამ ჩემი სათქმელი, აი, ეს იყო: „როდემდის, უყვალო, როდემდის შენი რისხვა? სუ მოიხსენებ ძველ ცოდვებს ჩვენსას!“¹⁰⁹ მაგრამ ვგრძობდი, რომ მათი ტუვე ვიყავი, და საწყალობლად ვვალდები: „როდემდის, როდემდის, სულ „ხვალ“ და „ხვალ“!¹¹⁰ კი მაგრამ, რატომ ახლავე არა? რატომ ამწამსვე არ მოვუღებ ბილოს ამ ჩემს სიბილწეს?“

29. ამას ვამბობდი და მწარედ ვჭიროდი, გულთი ურვილი. და უცებ მეხოხლის სახლიდან მომესმა ხმა, არ ვიცეი, პატარა ბიჭისა თუ გოგონასი, რომელიც თითქოს დიდისით იმეორებდა: „იილე და წაიკითხე აილე და წაიკითხე“ მყისვე მეცვალა სახის ფერი და სულგანაბულმა მივაყურადე: ვცდილობდი გამეხსენებინა, რომელიმე თამაშში ხომ არ დიდინებდნენ ამ სიტყვებს, მაგრამ ამის მსგავსი არახდროს არაფერი მსმენია. ცრემლი 'შევიშრე და წამოვდექი, რადგანაც ეს სიტყვები ღვთის ბრძანებად მივიჩნიე: გადაიმეორეცლა საღმრთო წერილი და წამეკითხა პირველივე თავი, რომელსუც ვიცეი გადაიშლუბოდა. აკი ანტონსუცდაც¹¹¹ მსმენოდა, რომ მის მოქცევას სახარების ერთმა ადგილმა 'შეუწყო ხელი, რომელსაც 'შემთხვევით წააწედა თურმე: „წადი, გაიდე, რაც გაბადია, მიეცი გლახაკო, და გექნება საუნჯე ცაში; და მოდი და გამოიმევე მე!¹¹²“. ამ სიტყვებმა დაუყოვნებლივ მოაქციეს თგი 'შენს მიმართ.

სასწრაფოდ დაებრუნდი იმ ადგილას, სადაც იჯდა ალიპიუსი. წამოსვლისას მოციქულის ეპისტოლეუნი დავტოვე იქ. ავიდე, გადავფურცლე და სუქად წაეკითხე პირველი თავი, რომელსუც ვიცეი გადაიშლუბოდა: „არა ღირსუცვლობითა და სიმთვრალით, არა სიმრუშითა და სიბილწით, არა 'შუღლითა და 'შურით, არამედ 'შემოსეუთ უყვალე იესო ქრისტე და ხორცისათვის 'ზრუნვას სუ აქცევთ ავხორცობად!¹¹³“. კითხვის გაგრძელება აღარ ვისურვე, თუცა არც იყო საჭირო: გულში სათული ჩამიდგა და სიმშვიდემ დაისადგურა; განქარდა ჩემი ეჭვის წყვიდადი.

ყრნხილით თუ რაღაც სხვა ნიშნით ჩაეინიშნე ეს ადგილი, წიგნი დაეხურე და სავსებით მშვიდად ავეხსენი ეველაფერი ალიპიუსს. მან კი, თავის მხრივ, ასევე მშვიდად გამოიშლადენა, რა ამბავიც იყო მის თავს. პირველად მესმოდა ეს. მითხრა, მიხვეწე, რაც წაიკითხეო. მეც ვუხვეწე და მან განაგრძო კითხვა. ჩემთვის უცნობი იყო ეს გაგრძელება: „შეიწყნარეთ რწმენით უძღურნი“¹¹⁴. ალიპიუსმა თავის თავსე მიიღო ეს სიტყვები და კიდევაც გამანდო თავისი ვარაუდი. ამნაირი შეგონებით განმტკიცებულმა ყოველგვარი მღვლევარებისა და ყოყმანის გარეშე მიიღო სასიკეთო გადაწყვეტილება, მისი 'სნობრივი სიფაქიზის

შეხაზამისხად, ხილო ამ მხრეთ ის რა ხანია გაცოცლებით მადგა იდგა ნემსზე.

დაუყოვნებლივ მივედით დედანქმის და ექვლავეერი ვაქწკუთ. საბრადლო ქადი ცაბ ეწია ხიხარულთ. ვკამბუთ, რიგორ მოხდა ეს. დედანქმს ხამთხის კარი გაეღო და გუამხერედალე მადლი გაიღვია, უფალო ნემსი, „ვისაც გახეწომლად მეტის ქმა მადგამს, ვიდრე ნემს გთხოვთ, ანდა ვიანხრებთ“¹⁵. მას დაინახა, რომ ნემსი ხანთ გაცოცლებით მეტი მიიღო, ვიდრე თვითონვე ელოდა, რიკა მწარე გმისხეთა და ცრემლებს ფრქვევით შეგთხოვდა ნემს შექედებას. შესს მიმართ მი-მაქციე, უფალო: ადარე ცოლის შერთვა მიხლოდა და ადარე რისიძე იმედი მქონდა ამ ქვეყნად. მეტივედ დავადექი იმ რწმენას, რომლითაც მოხილი დიდი ხნის წინათ უხვესე მას ნემსი თავი და „ხიხარულად უქციე გლივა“¹⁶, გაცოცლებით უფრო დიდ ხიხარულად, ვიდრე ამის იმედი მქონდა; დიახ, ეს იყო უფრო წმინდა და უმასყო ხიხარული, ვიდრე ის მოელოდა თავისი შვილიშვილების - ნემსი ხიხარული შეიღვებისაგან.

I

1. „ო, უყვალო, მე ვარ მისა 'შენი, დაახ, მისა 'შენი და ძე 'შენი მხეველისა. 'შენ 'შემქნერე ჩემი ბორკელი. 'შენ 'შემოგწირავ მსხვერპლს ქებისას'1. დაე, გაქის გულისა ჩემსა და ენამ ჩემსა, „დაე, თქვას ყოველისა ძეგლისა ჩემსა: „უყვალო, ვინ არის 'შენი მსგავსი?2 დაე, თქვას, 'შენ კი მოძახეხე და „მოუგე ჩემს სულს: მე ვარ ხსნა 'შენი3.

ვინ ვიყავი, ან რა ვიყავი? რახიარ ბოროტებას არ იტყვედა ჩემი ხაქმე? ხაქმე თუ არა, ხიტყვა; ხიტყვა თუ არა, ნება მისიც? მაგრამ 'შენ, უყვალო, მოწყადლო და სახიურო, სახედე ჩემი სიკვდილის უცხკრელს და ჩემი გულის ხიდრმიდას 'შენი მარჯვენით ამოძირკვე ეწმისდურების შამხნარი. ხილო ეს იმას მიახწვევებდა, რომ ამიერიდან მოელის არხუბით ის კი აღარ უნდა მეხურვა, რაც თუითის მხურდა, არამედ ის, რაც გხურდა 'შენ4.

1 მაგრამ ხად იყო ანდენი წლის მანძილ'ზე ჩემი თავისუყვალე ნება, ან რომელი უძირო და ფარული უცხკრულიდას გამოსიხმე იგი ერთ წამში5, რათა 'შენი ხანკეკარი უღლის ქვეშ მომედრიკა ქედი და 'შენი მხუბუქი ტვირთი მეტვირობ, სიხეო ქრისტე, აწყო ჩემი და მხხნელი ჩემი?7. ეცებ რადენს ხამქური შექნა ჩემთვის დამხმიდა ეველა მოწიერი ხამის კარი! რაც უყრო მეტად მამხიებდა ეს ეწის, მით მეტ ხიხარულს მეგრიდა ახლა.

'შენ განდევნე ჩემგან ამქვენიურ ხამიეთა ეველა ხურვილი, ო, ქეშმარიტო და უხენახეო ხიტკბეობავ; დაახ, 'შენ განდევნე თხიხი, რათა თუითის დაგეკეებინა მათი ადგილი, ყოველგვარ ხიტკბეობაზე უტკბეხი8, მაგრამ არა ხისხლისა და ხირცისათვის; ყოველგვარ ხათულ'ზე უნათლუხეო, მაგრამ ყოველგვარ იდუქმალეობაზე უიდექმალეხეო; ყოველგვარ პატეხლე უხენახეო, მაგრამ არა პატეხმიყვარეთა და მხეაობარათათვის. ჩემი სული უკვე თავისუყვალე იყო ურიტხეო მტახჯველი ხანრეხავისგან; აღარც პატეხმიყვარეობა, აღარც ახგარება, აღარც ხამარცხეთის თავდამცირება ბიღწ გულისთქმათა დახაკიყოფილებდად. მე მხოლოდ 'შენ გეხიტყვებიდა, ხათული ჩემი, ხიუხევი ჩემი, ხსნავ ჩემი, უყვალე დმერთო ჩემი.

II

2. მე გადავწყვიტე, 'შენი მხურის წიხაშე, ერთბაშად კი არ მიმეხუბებინა თავი ხამხახურისთვის, არამედ თანდათანობით ხამოკშიორეობდი ამ ხადაეობს, დაქლაქის ხელაუნების ამ ხამდედ ბახარს9.

რადგანაც არ მინდოდა, რომ ჭაბუკებს, რომლებიც არას დაგიდევინ არც შენს სჯულსა და არც შენს მშვიდობას, არამედ სიშმაგით ცხობამისხდილთ ფორუმის ბრძოლებზე ელექტო სული, კვლავინდებურად ეყიდათ ჩემგან თავიანთი სიშლეგის ხატერველით.

საბედნიეროდ, საშემოდგომო არდადეგებამდეც სულ ცოტა დროა იყო დარჩენილი; მე გადავწყვიტე ამ ცოტახთვისაც გამეძლო და ჩვეულებრივ გავსულიყავი შვებულებამო, მაგრამ გასაყიდი მისახავით აღარახოდე დაებრუნებულყავი უკან: მე ხომ შენს მიერ ვიყავი გამიხსნილი და გამიხიდიული.

ჩვენი გადაწყვეტილება მხოლოდ შენ გაეწყეთ, უფალო, კერძო თაგან კი არავის გაეხიდივართ, გარდა ჩვენი გულითადი მეგობრებისა. ერთმანეთს სიტყვა მივეცით, კრისტიც არ დაგვიძრა ამასე, თუმცადა „გოდების ტაფობიდან“¹² მომავალთ „აღსავლის საგალობლის“¹³ გადობით შენ გვიბოძე „ბასრი ისრები და მღვთვანი საკვერცხლები“¹⁴ „ცრუ ბაგეთა და მსაკვარი ენის“¹⁵ დახაშანთაყად, ენისა, ჯოუტად რომ ეურნება კეთილს და ვითომ სიკეთის სიყვარულით ისე სიტამს იმზე სიკეთეს, როგორც ჩვეულ სასრდოს.

3. შენ განწონე ჩვენი გული შენი სიყვარულის ისრით და შიგ ჩარნა შენი სიტყვები, რომლებიც ავსებდნენ მთელ ჩვენ არსებას. ჩვენ შეეკრიბეთ ყველა მისაბაძი სიმუში, რომლებსაც გეთაყაზობდნენ შენი მსახურნი¹⁶, სიბნელიდან სინათლედ რომ მოგაქცია და სიკვდილიდან სიცოცხლედ, – და მათზე ფიქრით ვათენ-ვადამებდით. მათი მაგალითი გეწვევდა, გვდადავდა, აღხობდა ჩვენი უგრძობლობის ყირულს, რომლის სიმძიმესაც შეეძლო სიმდაბლის უფსკრულში გადავეჩვენეთ, და ისეთნაირად აღგვატსნებდა, რომ „მსაკვარი ენის“¹⁷ რატრაგით ატეხილი სიურნის ქარი კი ვერ აქრობდა, პირიქით, უფრო ამძაფრებდა ჩვენს სურვილს.

მაგრამ რაკი შენი სახელი ნათლის ელყარებდა მოძყენსოდა ქვეყნიერებას, ჩვენს ზრახვასა და აღთქმას შეიძლებოდა მათი მაქებარნიც გამოსხენოდა. მე კი უკადრისად მიმანნდა არ დაელოდებოდი კარს მომდგარ არდადეგებს და საუცბათოყვად მიმეტოყვებისა ჩემი ადგილი, რომელიც ყველას თვალწინა პქონდა. რას იტყოდა ხალხი? – იმიტომ დაასწრო რთვლობას¹⁸, რომ საყოველთაო ეურადლების მიპყრობა და თავის განდიდება სურსო. რას მარგებდა, ხალხი რომ ასე აყაყანებულიყო, ჩემს სულში დაეწყო ქექვა და „უგმო ჩემი სიკეთე“¹⁹

4. ამას სულ ისიც დაერთო, რომ იმ საფხულს, სკოლამო დაძაბული მუშაობისაგან ფილტვები დამიაჟადდა. სუნტქვა მიჭირდა, ხოლო ტკივილები მეურდის არეში იმას მოწმობდა, რომ შიგ სენი ჩაბუდებულყო; ხმა ყრუ და ჩახლენილი გამიხდა²⁰. თავდაპირველად ამ

ამბაგმა ძალზე შემაშფოთა: ცოტაც და, იძულებული ვიქნებოდი ხელი ამეღო მასწავლებლობაზე, ან დროებით მისცე შემიწყვიტა ეს საქმიანობა, ვიდრე მოემჯობინებოდი. მაგრამ როგორც კი წემს სულში თავი იჩინა და მტკიცედ დამეუფლა იმის სურვილი, რომ „გაუთავისუფლებელიყო და შეხილა, რადგანაც შენ უფალი ხარ“21, – მართალი გიოხრა, დიერთო ჩემო, სიხარულიც კი ვიგრძენი, რომ ესოდენ საპატიო მიზეზი მომეცა თავის გასამართლებლად, რასაც უნდა შევრბილებინა მშობლების წყენა, რომლებიც, თავიანთი შვილების გამო, არასდიდებით არ დამრთავდნენ სკოლიდან წასვლის ნებას.

ამ სიხარულით აღსაგებმ გადავიწყვიტე ცოტაც გამეძლო – არდადეგებამდე სულ ოციოდე დღე თუდა რეზოდა, – მაგრამ ვაი ამ გაძლებას: წემში უკვე აღარ იყო ის მოსდომება, რისი წყალობითაც თავს ვართმევდი ამ ჭკაპანწყვეტას, და მოთმინებას რომ არ შეეცვალა იგი, ეს მძიმე ტვირთი ნამდვილად წელში გამწყვეტდა.

შესაძლოა, რომელიმე შესმა მსახურმა, ერთ-ერთმა წემმა მშობანმა თქვას, რომ ვცოდე, რაკიდა თუნდაც ერთი საათით დავრჩი სიცრუის ამ კათედრაზე, მაშინ როდესაც წემი გული ხავსე იყო შენი მსახურების სურვილით. არაფერს ვიტყვი პასუხად. მაგრამ განა შენ, გულმოწყალე უფალი წემო, სხვა, უფრო მძიმე და მოამკვიდრებელ ცოდვებთან ერთად არ მომიტყევე ეს შეცოდებაც, შენი წმინდა წყლით რომ განმბანე?22

III

5. წვენი ბედნიერების შემკურე ვერეკუნდუხი ჭმუნავდა და იტანჯებოდა, რადგანაც ხედავდა, რომ ამქვეყნიური ცხოვრების ბორკილი, რომელსაც მაგრად გაუთანგა იგი, სულ მადლე აიძულებდა წვენს ჯგუფს წამოშორებოდა: თვითონ ქრისტიანი არ იყო, მაგრამ ქრისტიანი ქალი შეიროთ ცოლად და ყველაზე მეტად სწორედ ეს უძლიდა ხელს წვენს გ'სას დახდგომოდა, რადგანაც ქრისტეს სჯულზე მოქცევა მხოლოდ იმ პირობით სურდა, რისი შესრულებაც შეუძლებელი იყო23.

და მისც, კეთილმოსურნედ შემოგვთავ'სა, რამდენსაც შოვისურუბდით, იმდენი ხანი დაგვეყო მის მამულში. შენ მიაგებ კუთვნილს, უფალო, როცა მიაწეეს მართალთა აღდგომის ეამი; თუმცა უკვე მიაგე მას, რადგანაც, მართალია, წვენი წამოსვლის შემდეგ (როცა უკვე რომში ვიყავით), მძიმე ავადმყოფობისას ქრისტეს სჯული მიიღო და ასე დაუტევა ეს ქვეყანა. ამით მარტო ის კი არა, წვენც შეგვიწყალო, რაკიდა აუტანელ ტკივილს აღარ მოგვაყენებს იმის

შეგნება, რომ თავისი უჩვეულო სიკეთით გამოირჩეულ ამ წევრს მგობარს ადგილი არა აქვს შესს სამწესოში.

მადლობას გწირავთ, დიერთო წევნო. შენი ვართ წევნ. ამას მოწმობს შენი შეგონება და შენი სუკეპში. შენივე აღთქმის ერთგულმა კასიციაკემში²⁴ მღებარე მისი პატარა მამულის ნაცუკლად, ხადაც; იმ საფხელს შესს წიადში განუერთდეთ ამ სოფლის ეკელა ხაზრუხავს, მარად მოღადანე სამოთხის - ამ უკვდავი მამულის მშეწინიერება უბოძე მას, რაკილა შეუბნე მოწიერი ცოდვები „ამ პოხიერ მოაზუ, შესს მოაზუ, სოქევის მოაზუ“²⁵.

6. მაგრამ მამის ის ხეუდას შეეკურო, სებრიდოუხი კი წევნობა ერთად ხარობდა. მართალია, ჯერ არც ის თყო ქრისტიანის და ოდესღაც ეკელაზე სამოსელი ცთომილები ხაროში წავარდნილიყო (შენი ძის ჭემმარტ სხეულს ფანტასმად თვლიდა²⁶), მაგრამ უკვე თავი დაედწია მისთვის, და თუქცა ჯერ კიდევ არ ხიარებოდა შენი ეკლეხის საიდეუმლოებებს, მაინც გუდამხურეალედ დაეძებდა ჭემმარტებას. წევნი მოქცევისა და შენი სათლისდებით წევნივე ხელახლა მობის შემდებ სულ მდღე განუტევე მისი სული სხეულისაგან. ამ დროისათვის ის უკვე ჭემმარტი კათოლიკე თყო და სრული ხოწმინდითა და კრძალუდებით გემსახურებოდა თავის მშობლიურ აფრიკაში; და სებრიდოუხის მოვლი სახდუელად მისი მეოხებით მიიქცა ქრისტეს მამართ.

ახლა კი განისხევენებს თგი „წიადსა მინა აბრაამისა“. რა უნდა ვიგულისხმით ამ სიტყვაში? მაინც რას სიწმავს ეს „წიადი“²⁷ იქ ცხოვრობს წემი სებრიდოუხი, უძვირფასესი მეგობარი წემი, ოდესღაც აზატყოფილი²⁸, ხილო აწ შენი შეილობილი; დიახ, ახლა იქ ცხოვრობს თგი. ან კი სხვაგან ხად უნდა თყოს ამნირი სულის ხავენე? იქ ცხოვრობს, ამ ხანეკვარ ადგილას, რომელსუდაც ამდენს მეკითხებოდა უბადრეკე უეცს. ახლა წემს ბაგეს რადი მოაპურობს ეფერს, არამედ თავისი სუელიერი ბაგით დასწაფებია შესს წმინდა წყაროს და უხასრულო სეტარებაში დანთქმული სვამს იმდენს, რამდენიც შეუძლია, შენი ღვთაებრივი სიბრძნის სიტკბოს. არა მგონია, იმდენად გაუბრეუბინოს ამ სეტარებას, რომ საბოლოოდ დაეკეოწეკებისე: შესს ხომ გახსოვარ, უყვალა, წყურვილს რომ უკლავ მას.

ახე ეცხოვრობდით და ვანუგეშებდით წევნი მოქცევით დამწუხრებულ, მაგრამ კვლავაც მეგობრობის ერთგულ ვერეკუნელესს; შევაგონებდით, იმდენად მაინც მიუღო ჭემმარტი რწმენის ნათელი, რამდენადაც ამის საშუალებას აძლევდა მისი იმუამისდელი მღვთმარეობა, ესე თგი, ცოდქმრული ცხოვრება. იმავდროელად, მოთმინებით ველადით იმ წუთს, როცა სებრიდოუხიც წევრს გხას დაადგებოდა.

საამისოდ ისიც მზად იყო, მაგრამ ამასობაში არდადეგების დღეებიც მიიწურა. უსაშველოდ გაიჭიმა და გაჭიანურდა წემთვის ეს დრო; მე კი თავისუფლება და მოცალეობა მწვეროდა, რათა მოელის არსებით მეგაღობა შესთვის: „შენ გეუბნება წემი გული: შენს სახეს ვეძებდი, და კვლავაც მოეძებნი, უყვალა“²⁹.

IV

7. და, აი, დადგა დღე, როცა საბოლოოდ გავთავისუფლდი რიტორიკის მასწავლებლობისაგან, რისგანაც უკვე დიდი ხანია თავისუფალი ვიყავი წემი სრახვით. შენ განაშორე წემი ენა იმას, რასაც მანამდე უკვე განაშორებოდა წემი გული. მაღდს გწირავდი და მიხაროდა, რომ წემიანებთან ერთად³⁰ მივეძგზავრებოდი სოფელში.

იქ კვლავ წერას მივეყავი ხელი: მართალია, წემი წიგნებით შენ გამსახურებოდი, უყვალა, მაგრამ მათში ჯერ კიდევ იგრძნობოდა სკოლის მასწავლებლისათვის ნიშნული ამპარტავსება, – ასე სუნთქავენ მორბენლები, როცა სულის მოსათქმელად შეწერდებიან ხოდმე, – რაც ნათლად ჩანს წემს დიადლოგებში³¹, სადაც გვერდით მეოფე მეგობრებს ვეპაექრები, ისევე, როგორც წემსავე საუბრებში საკუთარ თავთან³², რისი მოწმეც შენ ხარ, უყვალა, და სებრიდოუსისათვის გაგზავნილ წერილებში³³.

მეყოფა კია დრო საიმისოდ, რომ გავიხსენო ყოველივე ის, რაც უშუალოდ მიწვალაზე იმხანად? მე ხომ ერთი სული მაქვს, კიდევ უყურო მთაფარსა და არსებითზე გადავიდე. მოგონება წემს თავსვე გამომახმობინებს წარსულიდან, და არა არის რა წემთვის იმაზე უტკბესი, ვიდრე ვაღიარო, რა ყარული. საწერტლით მოდრიკე წემი სული, რანაირად დაამდაბლე წემი სრახვების ყოველი „მთა და ბორცვი“, „გაასწორე მრედი“ და ვაკედ აქციე ფლატე³⁴, ან როგორ დაუმორჩილე წემი გულისმიერი შინა აღიპიუსი შენი მხლილდობილი ძის – ჩვენი უფლისა და მაცხვირის იესო ქრისტეს³⁵ სახელს, რომელსაც უწინ სიხლით უარყოფდა იგი და ჩვენს ნაწერებში მისი ხსენებაც არ უნდოდა, რადგანაც ერწია უფლის მიერ დამხობილ სასკოლო კვდართა³⁶ სურნელით ყოფილიყენს ისინი გაუღენთილნი, ვიდრე საკლეუსიო ბაღახთა ნელსურსელებით, გველის ნაკებისაგან რომ კურნავენ კაცს³⁷.

8. ასე გიხმობდი, დიერთო წემო, დავითის ფსალმუნების, რწმენის ამ საგალობლების კითხვისას, ღვთისმოსაობით რომ არიან აღსავსენი და სიახლოვეს არ იკარებენ სვაობის სულს მე, ახალბედა შენს წმიდა სიყვარულში, კატეხუმენი, ასევე კატეხუმენ აღიპიუსთან ერთად, სოფელში ვისვენებდი. ჩვენთან იყო დედაჩემი, ვის სულშიაც ერთმანეთს ერწმოდა ქალური სათსოება და მამაკაცური რწმენა, სი-

ბერისათვის ნიშნული სიცხადე და დედობრივი სიყვარული, ისევე, როგორც ქრისტიანული ღვთისმოშიშება.

როგორ გიხსობდი ამ უსაღამუხებში? რანაირ სიყვარულს აღაგ-
სნებდნენ ისინი ჩემში? როგორი სურვილი მწვევდა, თუკი შეეძლებდი,
მთელი ქვეყნიერებისათვის წამიკეთხა ისინი, რათა ამრიგად შემქმნერა
კაცთა მოღმის ამპარტაყებამ³⁸ მაგრამ აკი მათ მთელი დღამიწის
სურგზე გაღობენ კიდევ, და აკერაჲს ემალება შესს მცხუნჯარებას³⁹.

რა მწვავე და მსაფრი ტკივილი მიპრობდა ხოლმე მანიქვე-
ულების გახსენებისას, თუძკა კვლავინდებურად მებრალეობდნენ ისინი,
რადგანაც არ იციას ჩვენი ხაიდექლანი, ეს უებარი წამლები⁴⁰, თავი-
ანთი უგუხურებთ უარყოფენ მათ და არ სურთ განიწმინდის გონება.
სეტავი აქ ხაღმე გვერდით მეოლოდნენ, მე კი არ მცოდნიდა, რომ
გვერდითა მეკანას: დაე, ხახუმი შემოეხედათ და მოეხმინათ ჩემი დაღა-
დისი, როცა მოცაღვობისას მეოთხე უსაღამუხს კკოხრულობდი: „მე
გიხმე და შესვ მისმინე, ჩემი სიმართლის დმერთო; ვიტანაჯებოდი და
მომიფონე. შემოწყადე, უფალო, და შეისმინე ჩემი ვედრება“⁴¹; დაე,
მოეხმინათ, მე კი ახრადაც არ მომხვლიდა, რომ ვინმე მოხმენს, რათა
არ პგონებოდათ, თითქოს მათი გულისთთვის ვამბობდი იმას, რასაც ამ
სიტყვებში ვგულისხმობდი. და მართლაც, ვერც ამას ვიტყოდი და
ვერც ასე შეეძლებდი თქმას, თუკი მეცოდინებოდა, რომ ისინი
მხედავენ და მისმენენ მე, თუძკა, კიდევაც რომ მეოქვა, ვერახდიდებთ
ისე ვერ აღიქვამდნენ ჩემს სიტყვებს, როგორც იმ შემთხვევაში, როცა
ვეცდებოდი ჩემით, ჩემთვისვე და შენი სახის წინაშე ჭეშმარიტი სიყ-
ვარულით გადაიმეშაღა გული.

9. შიშით ვორთოდი და, იმავედროულად, შენი მოწყადების ხა-
სოებითაც ვხარობდი⁴², აღტაცებული ამის გამო, მამაო ჩემო. და ყოფ-
ელივე ამას ამქლავებდნენ ჩემი ხმა და ჩემი თვადები, როცა შენი
კეთილი სული, ჩვენდამი მოქცეული, გვეუბნებოდა: „მენო კაცთანა,
რატომ ხარო გულფიცხელნი? რად გიყვართ ამაოება და ექებთ სი-
ცრუებს?“⁴³ მე კი მიყვარდა ამაოება და ვეძებდი სიცრუებს. ხაღო შეს,
უფალო, უკვე „განადიდე შენი წმიდა“⁴⁴, „მკვდრით აღადგინე იგი,
და მხარმარჯენივ დაისვი სეცას“⁴⁵, რათა აღესრულებინა თავისი
აღოქმა და სეცით მოეველინა „სრუქმისმტკემელი, ჭეშმარიტების
სული“⁴⁶. და მოაველინა კიდევაც იგი, მაგრამ მე არ ვიცოდი ეს. დიახ,
მოაველინა კიდევაც იგი, რადგანაც უკვე განდიდებულ იქნა, მკვდრით
აღმდგარი და სეცად ამადლებული. ხაღო მანამდე „არ იყო მოცემული
სული წმიდა, რადგანაც ჯერ კიდევ არ განდიდებულყო იესო“. და
წინასწარმეტყველი დაღადებს: „როდემდის იქნებოთ გულფიცხელნი?
რად გიყვართ ამაოება და ექებთ სიცრუებს? მამ, იცოდეთ, რომ უფალო

განადიდა თავისი წმიდა“48. ის დაღაღებს: „როდემდის?“ დაღაღებს: „აიცილო“, მე კი იმდენხანს ვიყავი უმეცარი, იმდენ ხანს მივევრდა ამბობა და ვეძებდი ხიცრეებს. ამიტომაც ვისმეხდი და ვიძვლიდი: ეს ხიცრეები იმ ხალხის მისართ იყო ნათქვამი, ვის რიცხვბაც, როგორც მახსოვს, მეც ვეძუებოდი. მისწავებებში, მე რომ ჭეშმარიტებად მამხნდა, ამბობდაც იყო და ხიცრეებიც. მტკიცეყოფილი იყო ნემოვის ამის გახსენება, და მეც ხსნივლიდა, მწარედ ვხიოდი. თა, ნეჭა ნემი ხივილი სმენოდა იმით, ვისაც დღემდე ვევიარს ამბობა და ხიცრეე. იქნებ თვითონაც შემკრთადიქვინ, უკუეგლით თავიანთი ცოთმიღებაში, და შემც, უეგლი, შეგენისხა მათი დაღადი, რადგანაც ქრისტეე ჭეშმარიტი ხორციელი ხიკვლით მოკვდა ნეხთვის, და აგია „ახეხი მეთხო“49.

10. მე ვითხულობდა: „როხხეთ ადივსეთ და ნელარა ხელდაეთ“50. როგორ მადელეგებდნენ ეს ხიცრეები, დმერთი ნემი! უმეკ ვრისხეგდი ნემსავე თავს ხაკეთარი წარსულის გამა, რათა მომკვდომად ადარ შემეცოდა, და ხამართლიანოც იყო ეს მრისხანება, რადგანაც წყვიადის ნამიერი უეხი ბენება რადი ხელადედა ნემში, როგორც ამტკიცებს ის, ვინც არ მრისხანებს ხაკეთარ თავსე და „თეთსივე თენჯებს მრისხანებას როხხეთსა და დმერთის მართალი მხჯაერის გამოცხადების დღისათვის“51. ნემს გარეთ რადიდა იყო ნემი ხიკეთე და არც ხორციელი თვლით, სხიეთსახი მწის ხინათლეზე ვეძებდი მას. უისც გარეგანს შეხარის, მადე დაჭკეება, რადგანაც ხილეღსა და წარმკვალს შეადეებს მოელ თავის ძალახს52, და თავისი დამშეული წარმოსახეთ არარსებულ ხაზრდის დაეწეებს დღისახს53. თ, ნეჭა დაეძღურებულეთი შიმშილით და ეთქვა: „ვის მისევენებს ხიკეთეს?“ ახეხად ვეძეოდი და ნეჭა ეხმისა: „ადბეგლიდა ნემში შენი ხანის ნათელი, უეგლი“55. რადგან ჩეკს თვითის რადი ვართ ეს ნათელი, რომელიც გახათლეებს ეეკლა კაცს“56, არამედ შეხითა ვართ განათლებულნი, ვისიადის „ადეხლაც მხელი ვიყავით, ხილი აწ ნათელი ვართ შენში“57. არა იქნებოდა, დაეხახა ეს წარუეგალი ნათელი, რომელიც ვიგემე მე და ხიმწით ვადრეგადლებდი კბილებს, რადგანაც არ შემეძლო სხვისთვისაც მენევენბინა აგი. ნეჭა მოხუციეთი ნემთან შენგან მიქეეული და გარეხსენელახეკს მიდრეკილი გულოთ, მოხუციეთი და ეთქვა: „ვის მისევენებს ხიკეთეს?“58 ხიკეთე კი იქაა, ხადაც მე ვმრისხანებდი ხაკეთარ თავსე, ნემივე გულის ხიდრემეში, ხადაც მოეკალი და მსხვერპლად შემოგწირე ძველი კაცი; ხადაც შენი იმეათ გაეკმსადე განახლებსთვის; ხადაც შეგობტე და „სიხარული მოეცი ნემს გუელს“59. ახე ვდაღადებდი, რაცა გულოთ შევიცნობდი წიგნში წაეთხუელს. არა, არ მისიოდა, დროის მომკვლეღსა და დროისგან მოკვლეღს, მტკერითთ მიმოეფასტეულიეთი, მიწერ ხიკეთეთა შორის

განწილებული, რადგანაც შეხს მარადიულ ხიმარტივეში თუი ნემთოის
„ხელ სხვა ჭერი, დეისი და სუთ“60.

11. ხილი მთიდვენი დექის კოხეისას ხმსხლალი ევირთი
აღმომხლებოდა გულის ხიდრმისას: „ო, ხომშვიდეშ“61 ო, თუთ მას-
შივე“ რას ხომსხავს მისი ხიტევები: „დავიძინებ და ვეხიარები
ხომშვიდეშ“62 ვის ადგიელგება წის, როცა აღსრულდება წერილი:
„დახოქა ხიტევილი ძლეუთ“63 რადგან შეხა ხარ ჭემსხარტიად უცე-
ლედი არხი64; შენშია ხომშვიდე და დეიწვება ვოველგვარი ხანრუნ-
აეისა; არც არაეისაა შეხთას, შეხსავე გარდა65, და იმისთვის რიდი
„ამამქვიდრე, უვადო, ხახოებთ“66, რომ ურიცხე ამქვენიურ
ხიტეუს გამოვლევებოდი.

კოხეულბოდი, ვიწვადი და არ ვიციადი, რახართდ მეშველა ამ
ერე მქედართათვის, რომელთაც ვეკეთესიდი უწის თაყადაც67, მე
უღირსი და უბადრეკი, უხისათლი და ურცხვი ქოყაქი, გამსხგებთ
რომ უვეყდა შეხს ხიტევებს, სეციერი თაყლით დათაყლეულია და
შეხი ხათლით ხათელევიხიდი. და მე ჭირის თეღი მდიოდა, როცა შეხი
წმიდა წურთლის მტრებზე ვვიქრობდი68.

12. რიდიხდა მოვიგიანებ მოცლიდობის იმ ნეტარ დევებს? მა-
გრამ არ დამიწქენია და არც დემილით ავეყლი გვერდს, თუ რა ხას-
ტიკად მამართახებდი და რიდიეს ხაკეირეული თუი შეხი წყადობა,
ეხიდეხს სწრაფად რომ მქწია.

ეროხელ კბილის ხამსიელი ტიკიელი მტახჯაყდა, და როცა
ტახჯაყ იმდუნად აეჭახელი გახდა, რომ ღაპარაკიც ადარ შექმელი,
გადავწვიტე მეთხოვა ეველასათვის, ვისც გარს მეხევა, ხემს თაქი
შევევდრებისათ შენთვის, ეოელის მქერსალი დემართ69. ხემს თხოვა
პატარა დაფაზე დავწერე და წახაკოხად მივეცი მათ. და როცა
ხადლიცაეად მოვიყარეთ მეხლი, ტიკიელიც გაქრა; მერედა, რახართ
ტიკიელი, ან როგორ გაქრა ვდიარებ; თავხარი დამეცა, უვადო ხემს
და დემართო ხემს: რაც თაქი მახსოვს, ამისი მსგავსი არავერი განმე-
ცადა.

მამის კო გულის ხიდრმემდე გავიმსხვადლე შენი ძღმომოსილეების
შეგნებთ, და ხიხარულით აღსავზე გუდმხურვადლე რწმენით
ვადიდებდი შენს ხახელს. მაგრამ იგივე რწმენა მოხვეწებდას არ
მაძლედა ხემს ძეღლი ცოდვების გამო, რომლებიც ჯერ კიდევ არ
მოგატევებინა ნემთოის შენი ხათლისღებთ.

V

13. დამთავრდა არდადეგები და მე უარი ვიქვი ხემს ადგილზე-
დაე, მეთილანელებს სხვა ხიტევით მოვაჭრე ექებნათ თაქიასო

შეგირდებისთვის. მე შენს სამსახურში გავემწეებ და, ეგვიც არ იყოს, მასწავლებლობა იმიტომაც აღარ შემქმნა, რომ სუნთქვა მიჭირდა და მკერდის არეში ყრუ ტკივილს ვგრძნობდი.

შენს მსახურს, მეუფე ამბროსის, ამ წმიდა და ღვთისმოსავე კაცს წერილობით ვაუწყე როგორც ჩემი ძველი ცოდვები, ისე ახლანდელი აღტქმაც და ვთხოვე ერნია, შენი ხელმართო წერილის რომელი წიგნი წამეკითხა უპირველესად, რათა ესოდენ დიდი მადლის მისაღებად შემემზადებინა თავი. მან მიბრძანა, ესაია წინასწარმეტყველის წიგნი წამეკითხა, აღბათ, იმიტომ, რომ ყველაზე ცხადად გვაუწყებს სახარებისა და წარმართთა მოწოდების ამბავს. მაგრამ რაკი პირველივე თავი გაუგებარი დარსა ჩემთვის, ვიფიქრე, მოელი წიგნიც ასევე გაუგებარი იქნება-მეთქი და გადავწყვიტე სამერმისოდ გადამეღო მისი ხელმოწერილ წაკითხვა⁷⁰, ვიდრე არ შევეჩვიედი და შევითვისებდი ხელმართო წერილის ენას.

VI

14. და, აი, დადგა დრო, როცა მოსახათლად უნდა ჩავწერილიყავი⁷¹. დაეტოვეთ სოფელი და მედიოლანუმში დაებრუნდიით.

ალიპიუსს სურდა ჩემთან ერთად ხელახლა მობილადიო შენში; უკვე შეემოსა ის ხიმდაბლუ, რაც შენს საიდუმლოებებს შეშვენის. ხორციის დაურევებისას ისეთ სიმტკიცეს იხენდა, რომ ყვესმშველაც კი დადიოდა იტალიის გაეისულ მიწაზე, რაც მის არსახულ შეუპოვობას მოწმობს.

ჩვენ თან გვახლდა აღეოდატუსიც, ჩემი ხორციელი ცოდვის შვილი. ეს იყო შენი მშვენიერი ქმნილება. თხუთმეტი წლისა უკვე მრავალ დარბაისელ სწავლულს აღემატებოდა გასებით. ვაღიარებ შენს მადლს და წყალობას, უყვალა ღმერთო ჩემო, ყოველის შემოქმედო, მშვენიერებად რომ გარდაქმნი ჩვენს ხიმსხინჯეს: ჩემი არა ეცხა რა ემაწვილს, თუ არ ჩავთვლით ჩემსავე ცოდვას. ხოლო შენი მოძღვრებით რომ აღვზარდეთ იგი, ეს სხვა ვინმემ კი არა, შენ მთავგვანე: ვაღიარებ წყალობას შენსას.

ერთ ჩემს წიგნში, რომლის სათაურია „მოძღვარი“, ჩემი და მისი საუბარია გადმოცემული⁷². შენ ხომ იცი, რომ ყველა აზრი, რომელიც ჩემს თანამოსაუბრეს მიეწერება, ხინამდვილემნც მასვე - ჩემი თექვსმეტი წლის ვაკს ეკუთვნის. ვინ მოსთვლის, რამდენი საოცრება აღმომიხენია მასში. მამინებდა კიდევც მისი უხეულო ნიჭიერება. შენ თუ არა, ვინ, რომელი ხელოსანი იქნებოდა ამ საკვირველების შემოქმედი?

ნადრეკად მოუხწრავყ ხიცოცხლე და ახლა უფრო მშვიდადა ვარ მის გამო: აღარც მისი ხიერმისთვის ვშვოთავ, აღარც მისი ხიჭბუქისა და აღარც მოელი მისი ხიცოცხლისათვის. წვენ დაეიამხან-ავყო იგი, წვენოეე ტალი შენს მადლთან ზიარების წყალობით, რათა შენი მოძღვრებით გაგვეწაფა. წვენ მოვინათლოთ და ჩამოგაცივდა უწინდელი ცხოვრების ეველა ხაზრუხაი. მე ვერ ვძღვბოდაი მამის იმ ხაკეირველი ხიტკბოებით, რომლითაც ვჭვრეტაი ხიდრმეს შენი ზრახვისახს - გეხსხა კაცთა მოდგმა. რამდენჯერ მიღვრია მღუღარე ცრემლი, როცა ვისმენდი შენს პიმნებხა და ხაგალობლებს, მომწეხხ-ველად რომ უღერდენენ შენს ეკლეხიაში, საამოდ ჩამენმოდენენ ეერში, ხიქსახ მიტკბობდენენ და ტემმარტების ნაქურად იწურებოდაენენ სეკლის ხიდრმეში⁷³. დეთისმოსაობით აღტყინებელს სეტარების ცრემლი მდო-ოდა. ია, რა ბედნიერი ვიყავი მამის.

VII

15. არც ისე დიდი ხნის წინათ, მედიოღარემის ეკლეხიაში წვე-ვად იქცა დაემოდღერათ და განემტკიცებინათ მორწმუნენი ერთობლივი გალობით, ხადაც ერთმანეთს ერწქილა ქრისტეწმირ მისთა გწენბა, მათი ხმები და გულები. ერთი წლისა თუ ცოტა მეტი ხნის წინათ, დედაყოლმა იუხტისამ, მკირეწლოვანი იმპერატორის ვალენტინიანეს დედამ, თაყიანთი მწვალელებით რომ აცთენეს არიანელებმა, დვენა დაეწყო შენს ღირსეულ მხაზურს ამბროსის. დეთისმოსაეოა ბრბო ეკ-ლეხიაში ათენებდა და აღამებდა: მზად იყო თაგი დაეღო ეპისკოპოს ამბროსისთან - შენს მინახთან ერთად. დამისმოეველთა შორის ერთ-ერთი პირველთაგანი იყო დედანემი, შენი მხეველი, რომელიც დოცკო-ვედრებითა სულდგმულბოდა. წვენ ჯერ კიდევ არ მოგევექსილა მხურ-ვალეობა შენი სეკლისა, მაგრამ მისიც ვბორგავდით და ვბობოქრობდით: ქალაქი შეყოხა და არუელობას მოეცვა⁷⁴. სწორედ მამის შემოიდღეს წეხად, აღმოსავლური ეკლეხიის წვეულებიხამებრ, გალობით წარმო-ეოქეთ მიმნები და ფხალამუნები, რათა მორწმუნენი სევეახა და მწუხ-არებახ არ დაეთოგენა. მას აქეთ ეს წვეულება უცველელად დარნა და მრავალმა შეითოვისა კიდევ, თითქმის ეველა შენსა ხამწეხომ, მიულ მხოვლითში.

16. მამის ზემოხსენებულ წინამდგომს შესახა⁷⁵ წვენებით ექწეა ის ადგილი, ხადაც დამარხული იყო წმიდა მოწამეთა - პროტახისა და გერეახის ცხედრები⁷⁶, რომლებსაც ამდენ ხანს ფარულად ინახავდი უხრწნელად, რათა თაგის დროს გამოგეხვენებინა იქიდან მძინივარე დედაყოლის დახათრეკენავად⁷⁷. როცა მათ მიაგენს და ამოთხარენს, ხო-თანადო პატივით გადაახვენენ ამბროსის ბაზილიკაში. დიდი იყო მათი

ძალა: არა მარტო უკეთური სულებით შეპყრობილნი იკურნებოდნენ (თუთ დემონებიც აღიარებდნენ თავიანთ დამარცხებას), არამედ მრავალი სხვაიც. მოელს ქალაქში კარგად ცნობილმა ერთმა მედიკოსმა მოქალაქემ, რომელსაც დიდი ხნის წინათ დასრუტა თვალის ხინი, იკითხა, რა არის ამ სარსეისის მიზეზი, და როცა უთხრეს, რაშიც იყო საქმე, წამოხტა და თავის გამყდლს სთხოვა, წმინდათა სემტის მიმდევარი. ბახილიკში შესულმა ნება ითხოვა, მიახლოებოდა და ხელსახოცით შეხებოდა ტახტრეკანს, რომელზედაც ეხეკნა იმათი სემტი, ვისთვისაც ითქვა: „სიკრფისა შესნ წინაშე წმინდათა შესნა სიკედლი“⁷⁸; მერე თვალებთან მიიტანა ხელსახოცი და მამხივე აეხილა თვალნი⁷⁹. მოელს ქალაქს მოედო ეს ამბავი; გულმხურვალედ გადაიკბნენ მრავალნი და სხხარეულით გაბრწყინვე ბუღნი გიძღვრისქე ქებას. ამიტომაც იყო, რომ წინააღმდეგისი შეხი, დელოფალი იუხტისა, მართალია, ჯერ კიდევ ვერ მოიქცა ტემპარტი რწმენის მიმართ, მაგრამ იძღენი მისიც შესილა, რომ დაეურეგბინა თავისი მსქისვარება, რომლითაც ხდევნიდა მორწმუნეთ.

მადლობას გწირავ, ღმერთო წემო! ხაიდან გამოსხმე და ხაით წარმართე წემი მოგონებები, რათა აღსარება მოიქცა შესთვის და მეღიარებინა, რომ დანის დამაიწველა ეხილენ მნიშვნელოვანი მოვლენები. თუთ მამხინაც კი, როცა აგწინი ხაიში სურნელს აკეველი⁸⁰, არ მოგეახლეო, რათა შეგვრდამიდი⁸¹. ამიტომაც ვტროდი ასე გულმღვლარედ, როცა შესნ ხაგაღობღებს ვისმენდი; რა ხაიში სულთქმით გიგონებდი და, ბილის, შევისუხთქე კიდევ ქროღვა შესგან მინაბერი ქარისა, რამღენადაც მან შესიადწია ამ „თთვის ქისში“⁸².

VIII

17. „შენ, ვისც ერთ ტერქემ ამკვიდრებ ერთსელოვანთ“⁸³, წენს ჯგუფში შემოიყვანე ჭაბუკი ევლიოხი⁸⁴, რომელიც წარმოშობით წენივე მუნციბიოქმისა⁸⁵ იყო. ადრე ხაიღემლი პილიციაში მსახურობდა, მაგრამ თუი დაანება ხაერი ხამსახურს, მისინათლა და შესნდა ხამსახურად აღიჭურვა. ერთად ვიყავით და ერთადვე ვპირუბდით განგვეხარციელბინა წენი წმინდა გადაწვევტილება. დიდხანს ვეძებდით ადგილს, სადაც უკეთ შევსლებდით შესნ მსახურებას. ერთხმად გადავწყვიტეთ აფრიკაში დაებრუნებულყოფით, და როცა ტიბერიისის ოსტაში⁸⁶ ვიყავით, დედანემი გარდაიცვალა.

ბევრ რაბეს დემილით ვეკლი გვერდს, რადგანაც ძალიან უნქარობ. მიიღე წემი აღსარება და მადლიერება, თუნდაც უხიტვეო, შესნ ურიცხვი სიკეთისთვის შემოწირული, რომელთა ჩამოთვლახაც აქ არ მოეკვები. მაგრამ იმას კი ვიტყვი, თუ რა განცდები იშვა წემს

ხელში ამ შენი მხეველის მოსართ, რომელმაც; ხორციელად მშვა მე ამ ხაწკორიხთვის, ხედაურად კი - ხაწკორი ხოყელისათვის. მის ღირსე-ბებს კი არ ჩამოყოფი, არამედ იმას, რაც; ეწკადობე. თვითის რიდი შექქსია, და არც; თვითის აღქხრდათა თავისი თავი: შეს; შექქსი თვი, ახე რომ, არც; დედიმ და არც; მამამ არ იყოდა, ვის იქხებოდა და რა იქხებოდა მათი ხაწკორი. შენი ქრისტეს წკეკლებმა მთაუქერგეს შეს-დამი შიში, შენმა მხილოდმობილმა მქმ წარმართა წრეყელი გხით მისი ნაბოჯი იმ ღვთისმორწმენე თჯახში, რომელიც; შენი ეკლესიის კეთილი წვერი თვი.

თავის ღირსეულ აღხრდას იმღეხად დედას რიდი უმადლიდა თვი, რამღეხადაც; ერთ მოხეც; მოახლეხ, რომელიც; პატარაობისას ჯერ კიდევ მამამისხ დაატარებდა ხელთ, რიგორც; დაატარებეს ახლად წამოხიტული გოგონები ხელში ატარებულ უმწვი ქრისებს. ამიტომაც; თვი, რომ ბატონები დიდ პატვის ხეკმსნეს მის მხცოვანებას და უმწვიკვლეობას. თქმცა არა მარტო დიდი პატვისცემით ხარგებლობდა ამ ქრისტიანულ თჯახში, არამედ უფრო მეტი უფლებებითაც; ვიდრე ხევა მხახურები. ხწორედ მას აქისხდა მხხობილი ბატონის ქელამქედების აღხრდა, და იხიც; გულმოდგინედ ახრებებდა თავის მოყვლეობას. ხაქმოდ მკაცრი დ უდომილთი თვი ბავშვების დახჯიხას, რიცა ეს აუცილებელი ხელებოდა, რხევა-დარიგებისას კი დიდ კეთილმოსურსეობახა და წინდახედელებას იხეხდა.

ახე მიაგალითად, გოგონებს, რომლებიც; მშობლებთან ერთად უხხდნეს დარიბულ ხეურას, წვეურეითითაც; რომ გამრობოდათ პირი, ხიგჯერ იმის ხებახაც; კი არ აძლედა, რომ თრითვე ელქის წკელი მოეხვათ. გონიურელი ხიტყვით აფროხილეებდა მათ, უკეთურ ხეკვას არ დამოხებოდნენ: „დღეს წკედს დღევით, რადგახაც; ღვისის ხის უფლება არა გაქვთ, ხილი რიცა გათხიყვებთ და მეყედის ხახლში ხარდაფიხა და ხაქმსხათს მწეი გახელებით, წკელი შეიძლება მოგიპრტვით, ხის ხეკვა კი კვლევიც; ხეკვადვე დარჩება“. ახე, გონიურელი რხეითა და მბრძანებლური კარხახთ ცდილობდა თვი ხიხარბე აღეკვეთა სორხებისათვის და თვით წვეურედის მოკვლის ხებახაც; მხილოდ იმღეხად აძლედა მათ, რომ ხომიურების ფარგლებს არ გახცდენოდა: არ უნდა გაცოქნით იმას, რაც; არ მქმშენის ადამიანის ღირსებახაი, - ეუბნებოდა თვი პატარებს.

18. და მათიც; დღეანქმს (რიგორც; თვითის მოყვებოდა მე - მის ვაქს - შენი მხეველი) მადეულად ეხარებოდა ღვისის ხიყვარული. მშობლები, ხეყვლებრიც; მას ავალებდნენ, რიგორც; თავდატკრიდ ვლ. განახ, ხარდაფში ხახრულითა და ღვისო ჩამოქსხა კახრდას. იხიც; რიცა შეავხებდა დოქს, ვიდრე ბოთლებში ხახცლიდა მას, ცოტახ

მოწრუპავდა ზედაშეს, რათა წვეთიც არ დაღვროდა გალიცლიცებულ ჭურჭლიდან. მეტის დალევა კი არ შეუძლო, რადგანაც ღვინო არ ხიამოვებდა. მაგრამ ამას სიმთვრელის ხიევარუდით კი არ ხსნიდოდა, არამედ ძალთა სიჭარბის გამო, რაც გამოსაჯვალს წამიერ ხიახცეში ეტებდა, და რასაც ყრმების სულში უფროსებისხადში რიდი და კრძალვა თრგუნავს ხოლმე.

ახე რომ ღვინის ელეკს დღითიდღე ემატებოდა ელეკი, ზენს კი ვიცით, რომ „ვისც უგულუბელყოფს მცირესს, მცირე ხნის შემდეგ დაეცემა“⁸⁷, და მალე იმ ზომამდის მივიდა, რომ ხარბად ეწაყებოდა ამ წმინდა, წყლით გაქსაყებულ ღვინოს და ყოველდღე ღამის ხაყხე თახს სტლიდა.

ხად იყო მაშინ მისი გულთამხილავი გამხრდელი მთელი თავისი სიმკაცრით? განა ხადმე მოიძებნება ზენის ფარული სხეულების ქმედითი წამალი, თუკი შენ, უფალო, არ უხისლობ ზენის განსაკერნავად? შეიძლება შორს იყენეს დედ-მამა და აღმხრდელები, მაგრამ შენ ყოველთვის ზენს გვერდითა ხარ, შენ, ვისც დაგვბადე, ვისც გეიხმობ და სიკეთის ქმნად იყენებ ადამიანებს, რათა იხსნა ზენი სელეები. რა ქენი მაშინ, დმერთო ზემო? რითი განკერნე? როგორ დაუბრუნე ჯანმრთელობა? სხვისი პირით ხომ არ პემე იგი, მკაცრი და ხასტიკი სიტყვით, როგორც მკურნალის პირბასრი დანით, ხომ არ გაკვყოფ მისი წყელული, დანით, შენი ფარული ხაცავიდან რომ ამოიღე, რათა ერთი დაკვრით ამოგეპირკვა ხრწნიღება?

მოახლემ, რომელიც ყოველთვის თახს ახლდა თავის პატარა ქალბატონს, ღვინო რომ ამოაქსნდა ხარდაფიდან, დაქნლობდად ამხილა იგი და პირში მოახლდა, ნამდვილი ღლით⁸⁸ ხარო. დედანემი მწარედ მოსწელა ამ მქირდაემა სიტყვამ; ახლავა დაინახა, რაოღენ მავნე იყო მისი ზევა და შემრწუნებულმა ხელი აიღო მახსე.

ახეა ხოლმე: მეგობრები თავიანთი პირფერობით გვერეზნიან, მტრები კი გმობითა და ღანძღვა-გისებით ზენს განმოსწორებას უწყობენ ხელს. თუმცა შენ, უფალო, ერთთაც და მყორეთაც იმისთვის კი არ მიაგებ სანაცვლოს, რასაც მათი მეშვეობით იქმ, არამედ მათი განხრახვისათვის. დედანემის განაწყენებულ მოახლეს ის კი არ სურდა, რომ განეკერნა თავისი პატარა ქალბატონი, არამედ ის, რომ მითმისე ბიდან გამოეყვანა იგი: მალეულად, როცა დრო იხელთა და ხათიადო ადგილიც შეურთია, ან იქნებ, იმიტომაც, რომ თავიდან აეცილებინა ბატონების რისხვა ნაკვიანევი დაბეხლებისთვის.

ხოლო შენ, უფალო, რომელიც განაგებ ყოველს ცათა შინა და ქვეყანახა ზედა, ვისაც ძალგამს შენივე სრახვით აღმა აღნიო მდინარენი და შენს ნებას დაქმონილო დროის ბობოქარი დისება, - ერთი

სულის ხომლეკით განკურნე მეორე89. თუ ვინმეს თავისი ხატკვით გამოუსწორებია ის, ვისი გამოსწორებაც სურდა, დაე, ნემს საამბობის წაკითხვის შემდეგ თავის თავს სე მიაწერს ამ ძღვას.

IX

19. უმანკიებთა და კრძალვით აღზრდილი, მშობლების გამგონე და დამჯერი, უმალ შეხედაში, ვიდრე მთადამი მორჩილების გამო, - საქორწინო ახაკისა რომ მოიყარა, დედანუმი ქმარს წააბძრეს, რომელსაც ხიკვდილამდე ერთგულად ემხაზერებოდა და ცდილობდა შესთვის შექმნა იგი90. შესუე ელაპარაკებოდა ქმარს მოული მისი სულოერი ხიფაქსუე, ეხადენ მამხიბლავს, ხიყვარულისა და პატვისცუქის ღირსს რომ ხედა და განკეიფურების საგხად აქცევდა ცოდს. დედანუმი უდრტვისეულად იტანდა ქმრის დაღატხ და ამის გამო მეუღლეხთან არახიდეს მოხვლითა უთანხიოება. სულ ამის მილოდინში იყო, რომ შეს, უფალი, მიაწეალებას მოიდებდი მის მისართ, რის შედეგადაც რწმენახა და კრძალვებებს ჩაენურგაყუი.

თხიცი უნდა თქვას, რომ მამანუმი უხაზღურთად კეთილი კაცი იყო, თუქცა ძღვსუ გულოციხი გახლდათ. დედანუმიც კარგად იცოდა, რომ არამცოუ საქმით, ხატკვითაც არ უნდა აღდგომილა წის განროსხე ბუელ ქმარს. რადეხაც დარწმუნებოდა, რომ ხომლაკემ გაეყრა და დამშვიდდა, მამისდა უხსნიდა, რადეენ უხამართლი იყო მისი საქციელი, რაკითა უმისეხოდ შმაგობდა ხილმე. ბუერ ქალს, ვისაც გაცილებით უფრო მშვიდი და თვისიერი ქმარი აქევედა, მოული სახე დაღილაკებული აქინდა ცემისგან. ამიტიმაც ერთმანეთს შესნიოდენ ხილმე თავიანთ ხედაეხილობას, დედანუმი კი მათ ჭარტადა ეხას ადანამაულებდა და, თითქოს ხემრობით, დარბაისლურ რხეეას აძლედათ: იმ წუთიდანეე, როცა საქორწინო ხელშეკრულება წავიკითხეს91, ის თქვეითვის უნდა იყოს ხიგელი, რომლებიც ქმრების მხეელებად გაქცეოთ და გაიმკმებით შეგახხეებთ თქვენს მდგომარეობას, რათა არახიდეს აიძღლით ხმა თქვენი ბატონების წინამე92. ვისც იცოდა, რა მძვისინარე ქმრის გეერდით უწვევა ცხოვრება, გახევიფურებული იყო: არახიდეს სმეხილა და არც ეხახა ვინმეს, რომ პატრიციუსს ცოლი ექემა, ან თქნდაც ერთი დღით რაიმე უხამოცეება მოხვლოდა მახთან. ნაცნობი ქალები ცდილობდენ გაეკოთ, რა იყო ამის მისეხი; დედანუმი კი თავის ხაიერქლოს უმხვლდა მათ, რაც უხმით უკვე მოგახხეეთ. ვინც კი იხმენდა მის რხეეას, ხამკდამოდ მისი მადლიერი რხეზოდა, ხილი ვინც არ იხმენდა, თვითონეე იყო თავისი თავის მტერი.

20. უხსნო მოახლეუთა ენატახიობამ რძალს თავდაპირველად აუხსედრა დედამთილი, მაგრამ დედანიქმს თავისი თვისიერებით, მოთმისებითა და ხიშქვით იხე განაიარაღა იგი, რომ დედამთილმა თვისი თხე შეხსივლა თავის ვაჟს მოახლეუთა უკეთური ხაქციელი, რამაც უთანხილება ჩამოაგდო რძალ-დედამთილს შორის და დაარღვია ოჯახური მკედროება; შეხსივლა და თავგახეუთა დახჯაც მოხიხივა. შვილმაც კურად ილა დედის თხიენა და რაკელა სურდა ჭკუა ესწაფ ლებისა მსახურთათვის და კვლავ აღედგინა თანხიობა, მოხიხეულის სება-სურეულისამებრ გააწკეპელისა დამხაშვეხი. დედამთილი დაუქქქრა ყველას, ვი იმას, ვისც ეცდება, ხემდა ხაამებლად, რძალი გამოსლახილხი. მას აქეთ ველარაეის ბედავდა დედანიქმის ძვირი ვოქვა და ოჯახშიც ხიამტკბილობამ დაისადგურა.

21. ამოწკადლეო უველიო ხემო¹⁹³ ხწორედ შეხ მიეც ამ კეთიდ მოახლეხ შეხსახ, ვის წიად¹⁹⁴ შიაც შემქმენი მე, კიდევ ერთი სათელი ხიჭი: თუ ხადმე ხხები და აქალმთეალი თეო, ხადაც კი ხელი მოწწკადუბიდა, მშვიდობისმოყოფელად გვევლისებიდა. მოთმისებით იხსენდა ორივე მხარის ურიცხვისა და მოწარე ვეედრებას, რახაც ამოათხეხს ხილმე რისხეთ ცნობამიხიდილი სელი. და რაცა წკრომით აღვისილი ესა თუ ის ხაცნობი ქალი მის წინაშე უდიური ხიტყვით ღანძიავლით თავის მტერს, დედანიქმი მხოლოდ იმას გადახცემდა ამ უქანახენელს, რაც მათ შერთებებს უწვიობდა ხელს.

ამ ღირსებას არც იხე დიდ მნიშვნელობას მივანიჭებდი, ხაკეთრი მოწარე გამოსცდილებით რომ არ ვიცოდე, რამდენი ხეხი მოუვახი არა მარტო თავისი გაშმაგებული მტრის ხიტყვებს გადახცემს კაცს, არამედ თავის მხრივაც უმატებს რაღაც იხეის, რაც ხაერთოდ არ თქმულა ეტეობა, რაღაც ხაზარელი, ხაქვეუოდ გავრეკლეულებული ცოდვის ჭირი მოქმედებს აქ. არადა, კაცური კაცი უკეთური ხიტყვით არ აღაგხსებს, არ განადლებს მტრობის ხანძარს; პირიქით, ეცდება კეთილი ხიტყვით ხაქროს იგი.

ახეთი თეო დედანიქმი. შეხ ახწავლიდი ამას მისი გულის ფარულ ხკელამი.

22. ბილოს და ბილოს, მისი ხიტაციხლის დამლევს, როგორც თქნა, შეგძინა ქმარი, და ქრისტეს ხჯულზე მოქცეული უკვე აღარ აღკრევისებდა ცრემლს იმაზე, რახაც დასტიროდა დედანიქმი, რაცა მისი ქმარი ჯერ კიდევ არ დახდგომიდა ჭეშმარიტ გზას. ის თეო მსახური ყველა შეხი მსახურისა. ვისც კი იცნობდა; აქებდა, პატივს ხცემდა და უმეორდა იგი, რადგანაც გრძობდა, რომ მისი გული თეო შეხი ხავანე, რახაც თვალნათლივ მოწმობდა მისი წმინდა ცხოვრება:

ის იყო „ერთი ქმრის ცალი, მშობლების პატივისცემელი, სახლეკლის მართლად გამრიგე და გულმოდგინე კეთილ საქსქმო“94.

საოყოფად სრულია შეკლებს და, როგორც მათი შობისას, ისე ატანჯებოდა ყოველთვის95, როცა ხედავდა, რომ ისინი ჭეშმარიტების გზას ახედნენ.

და ბოლოს, რაკი შენი მოწველებით სებასა გერთოე შენს მსახურებად ვიწოდებოდეთ, მიძისებამდე ისე სრუხავდა ყველა წეს-გასწე, ვისაც მეგობრები გვერქვა და ვისც შენი სათლისლების მადლს ვქსიარეთ, თითქოს ყველაში მისი ხამოერხი ვყოფილიყოთ და, იმედროეულად, ისე გვექსსახურებოდა, როგორც ხაქეთარ მშობლებს.

X

23. მაგრამ მოახლოვდა ამ ქვეყნით მისი გახელის დღე, რომელიც შენ იცი, უფადო, წესს კი არ ვიცით იგი. მოხდა ისე, რომ მე და დედამეში მარტანი დაერწით (ხილა ამასიც მე შენს ფარულ წინასწარგანისებებას ეხედაე). ფანჯრის რაფასზე დაქრცხობილისი გავექრებდით იმ სახლის ბაღს, ხადაც ეცხიერობდით ანტიამი96 ყოფნისას. ხანგრძლივი მსაჯერობით დადლილ-დაქსეკელისი, როგორც იქნა, განემარტოვდით და ძაღას ვიქრებდით გასამსაჯურებლად. ტკიბლად ესაუბრობდით „წარსულის მვეწქარისი და იმისკენ მსწრაფისი, რაც წის გველიდა97; ერთმანეთს ვეკითხებოდით ჭეშმარიტების წინამე - ხილა ესა ხარ შენ, - რანაირი უქდა ყოფილიყო წმიდათა ხაქექისი ცხიერება, „რაც არ უქახავს თუჯის, არ ხმეხია ვერს, და არ გაველთა კაცს გულში98, არამედ ვცდილობდით გულის ბაგვებით დავეწვევოდით შენს ხეცოერ წქაროს, „ხიცოცხლის წქაროს, რომელიც არის შენთან99, რათა გვეხურებოდა მისი წქელი და შექსლებისდაგვარად ჩავეწვდომოდით მის ხიდადექს.

24. ხაუბრისას იმ დასკენამდე მოვედით, რომ გრძობებდით განცდილი სუბსიმოური ხამოვსება, რანაირი მოწიერი სათლითაც არ უქდა იქის იგი მოხილი, არამცთუ ვერ შევედრება ხაქექისი ცხიერების სეტარებას, არამედ მასთან ხსენების დირხიც კი არ არის. და მასის, გულმხურვადე სწრაფით, „თვით მის100 ხიდადექმდე აქმადლდით, თანდათანობით უკან მოვიტოვეთ მისი ყოველი ქმსილეება და ვის თაქანს მოვალწით, ხიდანაც სათელს პექენს დედამოწას მზე, მოქარე და ვარსკელავები. ასე მოვიწველდით ხელ უფრო და უფრო მადლა, შენს ქმსილეებზე ვევიქრობდით, ვსაუბრობდით და გახეცოფრებულსი ვიყოთ მათი სრულყოფილებით. ბოლოს, წესს ხელსაც ვეწით და უკან მოვიტოვეთ ისიც, რათა მოვეწვდომოდით უღვევი ხსახვის მხარეს101, ხადაც მარადის ასახრდიოებ ისრავლს ჭეშმარიტების სახრ-

დათი02, ხადაც ცხიერება ის სიბრძნეა, რომელიც დასაბამს აძლევს ყოველივე იმას, რაც არის, იყო, ახდა იქნება. თვითონ კი დაუსაბამია და ყოველთვის ისეთია, როგორც არის, იყო და იქნება, ან, უფრო სწორად, მასზე არ შეიძლება ითქვას „იყო“, ან „იქნება“, არამედ მხოლოდ „არის“, რადგანაც წარუვალა, ხოლო წარუვალისათვის უცხია წარსულიც და მომავალიც03.) მარადიული სიბრძნის ამ ხაუკუნო სავანესე სავბრისას, ხარბად რომ ვიღვავდით მისკენ, მორთილგარე გულთ ღამის კიდევაც მივწვდით მას. ამოვიკუნებუთ და იქ დავტოვეთ აპირველსაყოფი სულისა“04, რათა კვლავ დავბრუნებოდით ამქვეყნიურ ფუცსიტყვაობას, სიტყვებს, წამში რომ წნდებიან და მუიხეუ ქრებიან. რა შეუდრება შესს სიტყვას, წყესს უყვალსა და მუეუეს, თავის თავშივე დაეახებულს, მარადის უბერებელსა და ყოველის განსაახლებელს05

25. წყეს ვამბობთ: „თუკი ვისმეში დაცხრება ხორცის ბობოქრობა, დაიპრიტება მიწის, წყლისა თუ პაერის წარმოდგენა, დადუმდება ცა და იეუქებს სულიც06, თავის თავს განუდგება და აღარც საკუთარ თავზე იფიქრებს, უტყუი გახდება სისმარეული წყნება თუ წარმოსახვისეული გამოცხადება, დამუხჯდება ყოველი ენა, ყოველი სიშანი და ყოველივე ის, რაც იბადება და ქრება, მოკლედ, თუ სრული მღკმარება დაიხადგურებს, – რადგან, ეური რომ ვუვდით, ყველაფერი ამას ღაღადებს: „კვენ როდი შეგვიქმნია წყნისე თავი; არა, წყეს შეგვიქმნა იმან, ვინც წარუვალა უკუნისამდე“07, – თუკი ამის მოქმენიც ხმას გაკმენდეს, ეურს მიაპყრობეს თავიანთ შემოქმედს და მხოლოდ ის ამტყველდება, არა მათი მემკვიდით, არამედ უშუალოდ და თავისთავად, რათა ვისმინით მისი სიტყვა, არა ხორციელი ბაგეუბით, არა ანგელისთა ხით, არა მეხობტეხით, არა იგავებითა თუ სართაული მინიშნებით წარმოთქმული, არამედ თვითონ მის მიერ, ვინც გვიყვარს მისხავე ქმნილებებშიუ დიახ, თვითონ მის მიერ, ყოველგვარი ქმნილების გარეშე, როგორც ახლახან, როცა დავებტვეთ წყნისე თავი08 და ფრთამალი ახრით მიევახლეო ყოველის უმადლესსა და უსუნაეს, უხრწნელსა და წარუვალ სიბრძნეს, და თანაც სულის ამნაირი მდგომარეობა რომ დიდხანს გაგრძელდებუდიყო, ხოლო დაბალი ხატებანი განქარებუდიყვნენ, ასე რომ, მარტოადენ მას, მარტოადენ წარუვალ სიბრძნეს აღეტაცებისა, შთაენთა და უსახდური სიხარულით წაელეკა მისი მტერებელსი, – და თუკი საუკუნო სიცოცხლე იმნაირია, რანაირიც იყო ნათელხილვისა და ხანეტარო წვდამის ეს წამი, რის გამოც ასე ვტკუნავდით, – განა სწორედ ეს არ არის ის, რახედაც ითქვა: „ემოვეუდ უფლის შესის სიხარულში“09 როდისღა ახლება ეს?

იქნებ მაშინ, როცა აქველანი აღუგებდით, მაგრამ ეველანი როდი შეეცვლებოთ? 110

26. აი, ამას ვამბობდი მე, იქნებ არც მთლიად ახე და არც ზეხტად ამ ხატევენით, მაგრამ შეხ იყო, უფალი, რომ იმ დღეს, როცა მე და დედანქისი ვხაუბრობდით, ეს ქვეყანა ისეთი უბადრეკი და ხსილის ღირსი გვეჩვენა, მთელი მისი ხაიმთა და ხატებობითურთ, რომ დედანქისს მოთხრა: შეიღო, მე უკვე აღარაფერი მიხარია ამ ქვეყანად. აღარც კი ვიცი, რა უნდა ვაკეთო აქ, ან რისთვისღა ვიყო? არაფრის იმედი აღარა მაქვს. მხოლოდ ერთი რამ მაკავებდა ამ ცოდვილ დედამიწასზე: არ მისდოდა იხე მოვსკედარიოქი, რომ ჭეშმარიტ ქრისტიანად არ შეხიდე. დემროსა უშურველად ამისრულა ეს ხაწადელი: მის მხახურად და მიწიერი ბედნიერების მოძელედ მანქენა შენი თავი. მაშ, რაღა დამრწენია აქ?

XI

27. აღარ მახსოვს, რა ვუბახუხე, მაგრამ ხეათიდე დღის შემდეგ ციებამ დარია ხელი და ლოგისად ხააგლო. აქადმოყოფობისას ერთხელ გონი დასკარგა და ცოტა ხანს გულწახული იყო. ეველანი მოეცვივდით, მაგრამ მადლე მოეგო გონს, დაგვიანახა მე და ნემი მსა, თავს რომ ვადექით, და - „ხად ვიკავიო?“ - იხე თქვა, თათქის რადაცას ექებხა. შემდეგ მწუხარედ გარინდებულთ გავთხრა: „აი, აქ დამარხავთ დედათქვენს“. მე ვლერსი და ძლივს ვიკავებდი ცრემლებს. ნემსა მსამ ხანუგემოდ წაიღულდულა, დემროსა გვარიდის ეს ხომწარე, რომ ხამშობლიდან ახე შორს, უცხა მხარეში დაიმარხია. ამის გაგონებაზე, ცოტა არ იყოს, შეკრთა, ევედრებთ შეხედა მას, მერე ნემსე გადმოიტანა მხერა და მოთხრა: „გუნისს, რას ამბობს?“ შემდეგ კი ორთვეს მოგემართა: „ხელერთია, ხად დაახევენთ ამ ხეულს. ერსხა გთხოვთ მხოლოდ: ხადაც არ უნდა იყოთ, უფლის ხატეობეველთის მოიხსენიეთ დედათქენი“. ძლივხდლივობით წარმოსთქვა ეს ხატევები და მოევენა, ხეულეობით გაწამებულა.

28. მე კი, დემროსა უხილავი, ვეცქრობდი ეველა იმ ხატზე, შენს ერთგულთ რომ უხერგავე გულში, ხადაც ხაკიორველ ხაყოფს გვიდელევენ; მიხაროდა და მადლს გწირავდი!!! აკი ვიცოდი, რარიგ დედანქისა ყოველთქის თავისი დაკრძალვის თაობაზე, წინახწარ იტერდა თადაროგს და მტკიცედ აქონდა გადაწვევტილი, ქრის გვერდით დამარხულიყო. ტკბილი ცოლ-ქმრობა აქონდათ და დედანქის ხერდა ეს ბედნიერება კვლავაც გაგრძელდებოდა (ადამიანის ხელს არახდიდებთ არ ეთიობა ხაწურთი), რათა ხადხს ეთქვა: აი, ხომ ხედავთ,

ხლეის იქით იყო და დაბრუნდა, რათა ქმრის გვერდით ეძოვა საუკუნო განსახლება.

არ ვიცა, როდის წაქრა მის გულში, შენი უხასღვრო მადლის წყალობით, ეს ფეხები სურვილი. ამიტიმაც მიხაროდა და მიევირდა მისი უცნაური ფერისცვალება, თუმცა ხარკმელთა საუბრისას, როცა მოხრა, რაღა დამსწენია ამ ქვეყნად, მის ხიჯვებში უკვე აღარ იგრძნობოდა, რომ მშობლიურ მხარეში სატრობდა ხიჯვედს. როგორც უფრო გვიან გავიგე, ოსტიაში ეოფნისას დედობრივი გულახდილობით გაუხლეა წემი მეგობრებისთვის, რაღაც შეხებულხდა ეს საწუთრო და რა ხახოებით ელადა ხიჯვედს. მე ამ საუბარს არ ვესწრებოდი, წემი მეგობრები კი განცვიფრებული დარჩენილას ქალის ამნაირი გამბედაობით (ეხეც შენ უწყალობე, უყვალა) და უკეთხავთ, წყოუ არ გეშინია, მშობლიური კეთილდანი ასე შორს დახტოვა შენი ხეუელთა დამერთობვის არაფერია შორს, - უთქვამს დედანქმს, - და არც ისაა საშიში, რომ ქვეყნის დასახრუელს ვერ გაიხსენებს, სად აღმადგინოს".

ამრიგად, ავადმყოფობის მეცხრე დღეს, თავისი ხიჯვედის ორმოცდამოუქმნევე წელსა და წემი ამქვეყნიური არსებობის ოცდამოცამევე წელს განქმორა ხეუელს ეს კეთილმორწმუნე და ღვთისმორწმინდი ხელი.

XII

29. თვალები დავხრეკე და უხასღვრო მწუხარებამ შეიძერა წემი გული, რათა ცრემლების საკადულად გადმოღვრილიყო. ხელის მძაფრი ძალისხმევით ვაიბულე თვალები, ხადინარი არ მიეცათ ამ საკადისთვის და სრულიად მშრალნი დარჩენილიყვნენ. ოპ, რა მტანჯველი იყო ეს ძალისხმევა! როცა დედანქმსა ხელი დალია, ემანველი აღვიდატეხი საწყალობლად ატირდა, მაგრამ წვეს ვაიბულეო განუქმებულყო. რაღაც ბადღური ასევე ითხოვდა წემშიც ცრემლებითა და ქვითით წამქმნი სიმწარე, მაგრამ ისიც დაფორგუხე და წაკიკად გულში. წვეს მოგეანნდა, რომ ამნაირ აღსახრულს არ შეეყვროდა ცრემლის ღვრა და მოთქმა-გოდება. ასე ხომ ისათ მწარე ხეუდრს დახტირიანი, ვისაც ჰგონია, რომ ხიჯვედით ყველაფერი მთავრდება. დედანქმისთვის კი ხიჯვედით ხელაც არ იყო მწარე ხეუდრი; მეტიც, ის ხაერთოდ არ არსებობდა მისთვის!2, რასაც ნათლად მოწმობდა მისი სხეობა და „ეპირფერო რწმენა“13.

30. მაშ, რა იყო ის, რაც ასე მწვავედ მტკითდა შიგნით? ახალი ჭრილობა, რომელიც ამ ხეუელთა, ეხოდენ ტბილი და საამერი, ერთობლივი ცხოვრების უეცარმა შეწყვეტამ მომაცუნა? შეუბდას მტვრიდა მისი შეგნება, რომ ამ უკანახტეელი ხეუელთის ვამს, როცა თავს

ვადექი, აღეურხით მისხდია მადლობას, თავის კეთილ შვილს შეძახდა და ეხითუქმელი ხივეარულით იხსენებდა, რომ არახიდეს ხმეხია ნემგან რაიყოდ წამიხრიადილი ახ უხამხი ხიჭეკა.

კი მაგრამ, დმერთო ნემო, ნეეხო შუქოქმელი, ხად ნემო მოკრძაღლებული ხამხახური მისხდამი და ხად მიხი ამაგი ნემჩუ? დიდი სუკამისმცემელი დაკარგე მიხი ხახომ; მოწველული იყო ნემი სული, თითქოს შუახე გაწვდაო ერთ მოულად ქველელი ხილოცხლე ნეეხი.

31. მამ, ახე, ტირილი დაცემადეო ბიჭეხას; ევადეეხმს დავთხი ბილა და ფხადმეხის გაღობახ შეეღვა, რახაც მოული ხახლეკული აქევა: აგულმოწვადეხას და ხამართალს შესხას ევადეობ, უვადო"14. როცა გაიგეს, რა მოხდა, მრავალმა მამ და მორწმუნე ქელმა მოიყარა თავი. ეხიაც მართებდა, გვამის გაპატიოსნებახ შეეღვა; მე კი თინავ მომორებთ ვადექი, ხადაც შექმელი, ვითარებხ შესაბამისად, მეხაებრა იმ ხადხიახ, ეხიცი გადაწეუტა არ მივეტოვებხე, მეხაებრა იმაზე, რაც ხატირო იყო ამ დროხ. ჭემსართებხს წამლით მსურდა შემემსებუქეხმხი ტანჯეკა, რაც შეს ილოდი, ნემსს თახამოსაებრეეხმა კი არ იციდნენ, უვადო: ახე ევანათ, არავითარ ტოიცილხ არ გახეციდით. მიხილოდ შეს გახაგონად - ხეეახ არავის ეხმიდა, - ევკიეხებდა და ხხეხეტეს ვაქეუდრიდი ნემს თავეს, ევადილობდი რეგორმე დამეოქებხი მწეხარებხს ხიადეარი, და იხიცი თითქოს შემსრნილებოდა, მაგრამ მალე კელავ მიტაცებდა მიხი ბობიქარი დინება, თქიკა იმდენხ კი ვახერხებდი, რომ არც ცრემლი გადმომეგდაო და არც ხახის გამომეტეეეელება შემცველიოდა. მაგრამ კარგად ვიცოდი, რახაც ვიკლავდი გულში. და რაკი ხამისილად მორეეხავდა იმის შეეებება, რომ ამ ზომამდე შემძრა კაცოთოვის გარდეეეადომხ ხიკვადილმა, რომელხაც ვერვის გაემკეეეა, ვერავის დაადწეეს თავეს, - ტოიცილხ ტოიცილი ქმატეობდა და ორმოგად მისმსურდებოდა ურეო.

32. ცხედარი გამოსახეეეეს, ნეეხცი გავეეეეოთ და ეცრემლოდვე დავებრეხით უკას. დოცეის დროხ, შესხდამი რომ ავეეეეისეოთ, ვადრე გამოსახხხეულ მხეეერკლხ გწირავით მიხიოვის და, იქაერთო ნეეეელებხამებრ, ხეეული კეობში ხახეეებამდე მის ახლოს ეხეეეა, დიახ, თვით დოცეის დროხაც კი არ გადმომეარხხი ცრემლი. მოული დღის განმავლობაში ხამისილად ვიტანხეებოდი, მაგრამ ეს არავის შეუქმნეეეა, და ამ სუელიერი ხადმიობხ უამხ შექმლებხიდაგვარად გვეედრებოდი, ტოიცილისაგან მიხეხეხი-მეთუი. შეს კი არ შეეხისხე ნემი ევდრება, აღბათ, იმეტამ, რომ ნემს განებმაში ხამელამოდ ადგებეედა, თუ რა მტკიცეა ნეეეელებხ ბორკილები თვით იმ სუელისოეხიცი კი, რომელიც უკვე ეტეეერი ხიჭეეით ხაზრდილობხ.

და მამის აბანოში წახვდა გადაუწყვიტეუ (გაგახილი მქანდა, რომ აბანოს ბერძნულად „ბადანუიონი“ ქქია: ვითამცა სულისანი მწუხარების განდევნას უწყობს ხელნაი15). გულახდილად ვაღიარებ ამას შენს წინაშე, თბილთა მამაო: წავედი და განიძბანე კიდევ, მაგრამ ისეთივე მწუხარე დავერნი, როგორც განძბანდე ვიყავი. არასდიდებით არ ამოირეცხა ჩემი გულიდანი ხიმწრის ნადეკლი. მერე წამქინა და როცა გამოვიღეიძე, ჩემი მწუხარება მიუქნებულაიყო. ხარეცელსუ მარტო მწოდარეს გქმახხენდა შენი ამბროსის მართალი სიტყვები16:

„ღმერთო, ვივლის შემოქმელო,
ცისა და მიწის გამრიგეე,
დღის ნათული სხივინანი,
ხარეცელი შეგებო ღამის,
რომ სხეულმა დაქანცულმა
კვლავაც იგრძნოს ძველი ხიმხე,
მოყვინოს წამებულ ხელს,
ხაზარული დაცხრეს ურეა“17.)

33. მერე კი თანდათანობით დამიბრუნდა უწინდელი გრძობა: გამახხენდა შენი მხეველი, მისი ღუთისმოხაობა, დედაბრძვი ალურსი და გულმოწყალება; გამახხენდა, ვინც ასე უეცრად გამომეცვალა ხელიდან, და კვლავ მომიხდა ტირილით მეჯერა გული შენს წინაშე. მისილდა მეტირა მასსუ და მისთეის, ჩემსუ და ჩემოთეის. და მე გ'ხა მივეცი ცრემლებს, აქამდე რომ ვიკავედი: დაე, თაესიყვლად ედინათ. თოქოს რბილ ხარეცელსუ მოისეგნათ, ისე დამშვიდდა ამ ცრემლის ღერით ჩემი გული, რადგანაც შენ გეხმოდა ჩემი ტირილი, რომელსაც ვერ გაიგებდა ვერაინ, ვისაც შეეძლო მცდარად განემარტა მისი მიხეი.

და, აი, ახლა აღხარებას გეუბნები, უყვლო, და შენს წინაშე ვაღიარებ ამას ჩემს წიგნში. დაე, წაიკოხოს, ვისაც სურს, და ისე განმარტოს, როგორც სურს. თუ ვინმეს მოუწყენება, რომ ვცოდე, რაკილა ასე ცოტა ხანს დავტირადი დედაჩემს, რომელიც დროებით მოკვდა ჩემს თვალში, და ამდენ ხანს კი დამტიროდა, რათა მეცოცხლა შენს თვალში, - დაე, დამცინოს; მაგრამ თუ ჭეშმარიტად გულმოწყალება, დაე, შენს წინაშე დაიტიროს ჩემი ცოდვები, ეველა ქრისტესნიერთი ძის მამაო.

XIII

34. მას შემდეგ, რაც ჩემი გული განიკურნა ამ ჭრილობისგან (რის გამოც შეიძლება ვამხილათ კაცთა ხორციელი სიხეხტე), მე უკვე სულ სხვა ცრემლებს ეღვრიდი შენს წინაშე, ღმერთო წყნო, ამ შენი

ხათია მხეველისთვის: ცრემლებს, რომელთაც აფრქვევს სული იმ ხა-
ფრთხის წარმოდგენასზე, რაც მოელის უკლებლივ ეველას, ვინც კვდება
ადამის მიერ¹¹⁸. და თუკია შენი მხეველი, ჯერ კიდევ ხორც შემოხილი,
ქრისტეს მიერ კვლავ ეხიარა სიცოცხლეს და ისე ცხოვრობდა, რომ
თავისი რწმენითა და სწავლით განადიდებდა შენს სახელს, მაინც ვერ
ვბედავ იმის თქმას, თითქოს მას შემდეგ, რაც ხელახლა იშვა სათ-
ლისებობით, დედანების ბაგეს ერთი სიტყვაც არ დასცვლია შენი მცნე-
ბების წინააღმდეგ¹¹⁹. აკი თვით ჭეშმარიტების, არე შენი ძის მიერ
თქვა: „ვინც ეტყვის თავის ძმას: შლეგი, ცეცხლის გუნჯაში უნდა
წავარდეს“¹²⁰. და ვაი იმ კაცს, ხანაქობა ცხოვრებითაც რომ ეცხოფ-
როს, ვისაც გულმოწყალების გარეშე განსჯი და განიკითხავ მას, რა
გვახუცდებდავ იმის მოიძულეთ, რომ თუნიდაც სულ მცირე ადგილს
მოვიპოვებთ შენს გვერდით? მხოლოდ ის, რომ მოული სიმკაცრით არ
იძებ ნუქსს შეცოდებებს. რადგანაც ვინც დაწვრილებით წამოგთოვლის
ეველა თავის დამსახურებას, სხვას რას წამოთოვლის, თუ არა შენს
მადლსა და ნიჭს? თუ, ნეტა კაცი შეიგნებდეს, რომ მხოლოდ კაცია,
„ხოლო ვინც იქადის, უფლით იქადიდეს“¹²¹.

35. ამრიგად, „დიდებაჲ და ცხოვრებჲ წემი“¹²², „ღმერთო წემი
გულისა“¹²³, მცირე ხნით დავიფრქვებ დედანების კეთილ საქმეებს, რო-
მელთათვისაც სიხარულით გწირავ მადლობას, და ახლა გვედრები,
მოუტყუო მისი ცოდვები: შეიხმისე წემი ღოცვა მისი სახელით, ვინც
განკურსა წენი წყალობები და წვენთვისეუ ჯვარცმული „წვენდა მე-
ოხად“¹²⁴ დაჯდა შენს მარჯვნივ.

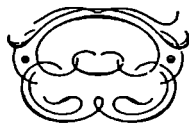
ვიცი, რაღაქნ მოწყალებე იყო და მთელი გულთ მოუტყუებდა
„თავის მოვადყო“¹²⁵; შენც მოუტყუე მისი ცოდვები, თუკი რამ შეუცო-
დავს აძღენი წლის განმავლობაში სათლისებობის შემდეგ. მოუტყუე,
უფალო, გვედრები, მოუტყუე და „სუ შეხეალ სამსჯავროსი მას-
თან“¹²⁶, არამედ „მოწყალებამ იმსდავროს მსჯავროსე“¹²⁷, რადგანაც
ჭეშმარიტია შენი სიტყვა, შეწყალება რომ აღუთქვი მოწყალებით. ხოლო
ვინც მოწყალება, შენი წყალობითაა მოწყალებე, რაკიდა „შეიწყალებ
შესაწყალებულს და გებრალება, ვინც უნდა გებრალებოდეს“¹²⁸.

36. მე მგონია, უკვე ამისრულე თხოვნა, მაგრამ „შეიწყინარე,
უფალო, ნუბითი მსხვერპლი წემი ჰირისა“¹²⁹. სიკვდილის წინა დღეს
განა მდიდრულ გახვეწებაზე ფიქრობდა, ან მოითხოვდა კეთილსურნე-
ლოვანი საცხებელი ეცხოთ და დიდებული ძეგლი ავეთ მისთვის,
ანდა მოხობლიურ მხარეში დაემარხათ? არა, ეს როდი დაუბარებია,
მხოლოდ ის გვთხოვა, შენს წმიდა საკურთხეველთან მოგვეხსენიებინა,
რომელსაც ერთგულად ემსახურებოდა მოული სიცოცხლის განმავლო-
ბაში, რადგანაც იცოდა რომ მასზე შეიწირება წმიდა მსხვერპლი,

რომლითაც „წარისიციება ჩვენს გამო 'შეოხ'სული ხელწერილი, მიმართული ჩვენს წინააღმდეგ“130 და მარცხდება ჩვენი მტერი, რომელიც ეძებს იმის საბაბს, რომ ბრალი დაგედოს131, მაგრამ ვერაფერს პოულობს მასში, ვისი მეოხებითაც ვიმარჯვებო. ვინ დაუბრუნებს უმანკოდ დათხუელ სიხელს? ვინ გადაუხდის იმის საფსურს, რითაც გამოგვისყიდა ჩვენი მტრისაგან?

გამოსყიდვის ამ საიდუმლოს ჩაეწნა სული 'შენი მხვედლის რწმენის საკრელით. დაე, ვედარავინ მოსწვევითოს იგი 'შენს წიადს. დაე, ვერც ლომმა და ვერც მგელმა ვერ 'შესძლონ მასში 'შელწევა ძალითა თუ ცბიერებით132: სული არ ეტყვის მათ, რომ არაფერი არ მართებს მათი, იმისი 'შიშით, ვაითუ მასხილოს და მიმიტაცოს მაცთურმა ბრალმდებელმაო, არამედ პასუხად მიუბებს, რომ მიეტევა ცოდვები მის მიერ, ვისაც ვერავინ მიაგებს იმას, რაც მან მოგვაგო, თემცა არაფერი მართებდა ჩვენი.

37. დაე, მწვიდობა მისცეს დიერომა მეუღლესთან ერთად, ვის გარდა სხვა ქმარი არ პოლიოა, არც მანამდე და არც მისი სიკედილის 'შემდეგ; ვისაც ემსახურებოდა და „ნაყოფიც გამოაქონდა მოთმინებით“133, რათა 'შენთვის 'შეეძინა იგი134. მაშ, ჩააგონე ყველა 'შენს მსახურსა და ჩემს ძმას, ყველა 'შენს 'შეილსა და ჩემს მოძღვარს, რომელთაც ემსახურები სიტყვით, გულით და კადმით, რომ ამ სტრიქონების კითხვისას 'შენს წმიდა საკუროხვევლთან მოიხსენიონ მონიკა, 'შენი მხევალი, და პატრიციუსი, ოდესღაც მისი მეუღლე, რომელთა ხორცის მეოხებითაც გამომიხმე ამ ქვეყნად, მაგრამ როგორ, ეს კი არ ვიცი. დაე, სიყვარულით მოიხსენიონ ჩემი მშობლები ამ წუთისოფლად, 'შენმიერი და-მსა ჩემი 'შენში135, მამაო, და ჩვენს დედა ეკლესიაში, ჩემი თანამოქალაქეები სუციურ იერუსალიმში, რომლისთვისაც თავის ხეტიალში დასაბამიდან დასასრულამდე გამქდმებით ჭმუნავს 'შენი ერი. დაე, მრავალი მოყვასის ლოცვით უფრო სრულად აღსრულდეს მისი უკანასკნელი თხოვნა ჩემდამი, - არა მარტო ჩემი ლოცვა-ვედრებით, არამედ ჩემი აღსარებითაც.

I

1. „შეგიცნობ შენ“, ჩემი შეპყრობილი, „შეგიცნობ შენ, როგორც შენგას შევიმეცნებო“1. ძალდა სულია, შემოდი ჩემსავე სულში და მიხადდე თუ, რათა იყოს შენი სამკვიდრო, ამწიკვლითა თუ ზადის გარეშე2. ესაა სახეობა ჩემი, ამიტომაც ამას ვამბობ3 და ამ სახეობით ვხარობ4, თუკი ჭეშმარიტია ეს ჩემი სიხარული. ამა სოფლის სხვა სიკეთენი მით უფრო ნაკლებ ღირსნი არიან ცრემლების ღერისა, რაც უფრო მწარედ დასტირიან მათ, და მით უფრო მეტად იმსახურებენ ცრემლებს, რაც უფრო ნაკლებ გოდებენ მათ გამო. „და, ამა, შენ შეიყვარე ჭეშმარიტება“5, რადგანაც „ჭეშმარიტების მოქმედი ნათლისკენ მიდის“6. მეც მინდა ჩემს გულში აღვასრულო ჭეშმარიტება შენს წინაშე ჩემივე აღსარებით და, იმავდროულად, ჩემი ქმნილებითაც მრავალი მოწმის წინაშე.

II

2. მაგრამ აღსარებაც რომ არ მეტყვა შენთვის, უფალო, გახა რაიმე დაემადლებოდა შენს თვალს, რომლისთვისაც „არა არის რა დაფარული, არამედ ყოველივე გაშიშვლებულია და გამოაშკარავებული“7, თვით უფსკრულიც კი ადამიანის სინდისისა8 შენ შეიძლება დაფარული იყო ჩემთვის, მე კი ვერხად დაგემადლები. „და ახლა, როცა ჩემი გმინვა თვალნათლივ მოწმობს, რომ აღარად მიმანია ჩემივე თავი, ათასწილ უფრო მეტად ბრწყინავ, სიტკბოებავ და სინათლევ ჩემო, რათა მიეყვარდე და დაუოკებლად ვილტვოდე შენსკენ; რათა სირცხვილმა დამწვას, უარყო ჩემი თავი და მის ხანაცვლოდ შენ აგირჩიო, რომ მხოლოდ შენით მომწონდეს თავი და მოხაწონი ვიყო შენთვისაც.“

როგორიც უნდა ვიყო, უფალო, მთლიანად შენს წინაშე ვდგავარ; უკვე გითხარი, რა ნაყოფსაც მოველი ამ ჩემი აღსარებიდან, რომელსაც ხორციელი ხმითა და სიტყვებით როდი გეუბნები, არამედ სულის სიტყვებითა და ფიქრთა დაღადისით, რასაც აღიქვამს შენი სასმენელი. როდესაც უკეთურება მომჭარბდება, მოუღი ჩემი აღსარება შენდამი ისაა, რომ თვითონვე არ მომწონს ჩემივე თავი, ხოლო როცა სიკეთე მძლავრობს ჩემში, აი, ჩემი აღსარება შენდამი: ჩემს თავს როდი მივაწერ ამას, რადგანაც „შენ აკუროხებ მართალს, უფალო“9, მაგრამ მანამდე „შენვე უჩვენებ სიმართლის გზას იმას“10, ვინც ადრე ცოდვილი იყო. ჩემი აღსარება შენს წინაშე მღუქმარეცაა და დაუღუქმე-

ბელიც. დუმს ენა, მაგრამ დადადეგს გული. არ არსებობს ისეთი წრეველი სიტყვა, ხაღხს რომ ეუთხრა და უმადლ შენ არ იხსინო, და არც რა გსმენია ნემგან ისეთი, უმადლ შენ რომ არ გუჟიქვას ნემთვის.

III

3. მაშ, რა მესაქმება ხაღხთან, ან რატომ უხდა იხსინის ნემი აღსარება, თითქოს შეეძლოთ „ყოველი ნემი სხეულები“¹¹ განკურნვა? ეს მოდგმა მხოლოდ სხვისი ცხოვრების წხრეკაში იხენს გულმოდგინებას, მაგრამ თითხაც არ გაანძრევს იმისთვის, რომ გამოსასწოროს თავისი საკუთარი ცხოვრება. რატომ ცდილობენ ნემგან გაიგონ, ვინ ვარ და რა ვარ? რატომ ცდილობენ ამას იხსინი, ვისაც არ სურს შენგან გაიგოს, რანი არიან თავად? თქმცა ვინც ნემგან იხმენს ნემსავე ამბავს, რანაირად გაიგებს, მართაღს ვამბობ თუ არა, ვინაიდან არცერთმა კაცმა არ იცის „რა ხდება კაცში, თუ არა კაცის სულმა, რომელიც არის მასში“¹². ხოლო თუ შენგან გაიგებს, რა არის თავად, ვეღარ იტყვის, უფალი ცრუობსო. ვინც იხმენს, რას ამბობ მასზე, განა ამით არ შეიცნობს საკუთარ თავს? ან ვის შეუძლია, თავისი თავი შეიცნოს და თქვას, ეს სიცრუეაო? მაგრამ რაკი „სიყვარულს ეველაფერი სწამს“¹³, ყოველ შემთხვევაში, მათ შორის მაინც, ვინც ერთარხად შეუისხიხორციება, ამიტომ მეც აღსარებას გუჟებები, უფალო, რათა გაიგოს ის იმ ხაღხმა, რომელსაც ვერ დავემტკიცებ, მართალია თუ არა ეს ნემი აღსარება; მაგრამ იმათ მაინც სწამთ ნემი, ვისაც ეურსი სიყვარულმა განუხენა ნემი სიტყვებისათვის.

4. მაშ, განიმიარტე, ნემი სულის მკურნალო, რისთვის ვიქმ ამას. უწინდელ ცოდვათა აღიარება, რომელნიც უმევე წარხოცე და მომიტყეე, რათა ბედნიერი ვყოფილიყავი შენში, და რწმენითა თუ იდუმალებით შეცვალე ნემი სული¹⁴, დიახ, ამნაირი აღიარება აფიხილგებს მისი მკითხველისა თუ მსმენელის სულს, ნებას არ აძლევს მას სასოწარკვეთილებას მიეცეს და მწარედ ამოიგმინოს, აღარ შემოიძლიაო, აიძულებს იფიხილოს შენი მოწველებისა და უტყებესი მაღლის იმედით, მოწველებისა, ძაღას რომ ანიჭებს უძღურს, რომელიც მისი მეოხებით შეიცნობს თავის უძღურებას¹⁵. კეთილი კაცი სიამოვნებით იხმენს სხვის მიერ ოდესხად განცდილი უბედურების ამბავს, მაგრამ თვით უბედურება კი არ ანიჭებს სიამოვნებას, არამედ ის, რომ უბედურება უკან დარჩა.

მაშ, რას მოველი, დმერთო ნემო, ვისაც ნემი სინიდიხი ყოველდღე მოგმართავს აღსარებით, სინიდიხი, რომელსაც შენი გულმოწველების იმედი უფრო აქვს, ვიდრე თავისი უმანკოებისა? გუჟიხები, რას მოველი-მეთქი, ამ ნემი აღსარებით რომ ვდგავარ რო-

გორც შენს წინაშე, უფალო, ასევე კაცთა წინაშეც, და იმას კი არ გაუწყებთ, თუ როგორი ვიყავი უწის, არამედ იმას, თუ როგორი ვარ ახლა. რა ნაყოფი გამოაქვს გარდასუელ შეცოდებთა აღიარებას, ეს დაეინახე და აღვნიშნე კიდევ. მაგრამ ვის მიხედვით, რამდენს უნდა გაიგოს, რანაირი ვარ მე ახლა, როცა ამ წემს აღსარებას ვქერ; ზოგი მიცნობს, ზოგი კი არა, მაგრამ რაღაცა გაუგია წემგან ან წემსზე. ვი რომ უერს ვერ მიაღებენ წემს გულს, თორემ მაშის კი მიხედვითდნენ, ვინცა ვარ. ამიტომაც სურთ მოიხმინოს წემი აღსარება იმის თაობაზე, ვის ვარ და რა ვარ შინაგანად, რაც მიეწველიყლია როგორც მათი თვალისთვის, ისე უერისა თუ განებთხოვისაც. მათ სურთ ირწმუნოს წემი ხიტყვები, თორემ რა გ'ხით შემიცნობეს სხვათაირად? ხივეარული, რამელიც აკეთილშობილებს მათ სულს, არწმუნებს მათ, რომ არ ვიცრუებ წემს აღსარებაში, და თვით ამ ხივეარულს მათხას სჯერა წემი.

IV

5. მაგრამ ან იხინი რა ნაყოფს მოელოან აქედან? იქნებ სურთ მიიღლოცოს, როცა გაიგებენ რამდენად მოგიახლოვდა შენი წყალობით, და იღლოცოს წემთვის, როცა გაიცხადებეს, რარიგად შემსაყურია წემივე ტვიროის ხიმისიმე? თავს გაუქმლავნებ ამნაირთ. მცირედი რიდა ნაყოფი, უფალო ღმერთო წემო, როცა „შენს მიმართ მრავალნი აღაუღენენ მადლს წემთვის“¹⁶ და მრავალნი შეგაუყვდრებენ წემს თავს. დაე, შეიქვაროს მოყვასის სულმა წემში ის, რის ხივეარულსაც გვასწავლი, და დაიტიროს ის, რაც სატირლად გიჩანს.

დაე, თგრძისო უცხომ კი არა, მოყვასის სულმა, არა იმათმა, „ვისი ბაგენიც ტყუილს იტყვიან და ვისი მარჯვენაც უხამართლობის მარჯვენაა“¹⁷, არამედ მისი სულმა, რამელიც, თუ მიწინებს, ხარობს წემს გამო, ხილო თუ მგმობს, წემთვისვე წუხს, რადგან მიწინებს თუ მიწინებს, მაინც ერთნაირად ვუყვარვარ. თავს გაუქმლავნებ ამნაირთ: დაე, უხაროდეთ ყოველივე კარგი, რაც არის წემში, და წუხდნენ ცუდის გამო. რაც კარგია წემში, შენსიერია, ცუდი კი წემი ცოდვებისგან იღებს დახაბამს, რამელთაც შენ პგმობ. დაე, სიხარულით უმსერდნენ პირველს და წუხდნენ მეორის გამო. დაე, წემს ძმების გულიდან, როგორც ხასკეკლედან, ამოიქმეს შენდამი საგადლობელიც და გოდებაც. შენ კი, ვინც ტკბები შენივე ტამრის კეთილსურნელებით, „შემიწყაღე შენი უხასღვრო გულმოწყალებით“¹⁸, და რაკი არახილდეს დაუბოლოვებლად არ ტოვებ შენს საქმეს, ბოლამდე წარხოცე არახრულქმისილებაც წემი.

6. აი, წემი აღსარების ნაყოფი: იმის გადმოცემა კი არა, თუ როგორი ვიყავი უწის, არამედ იმისა, თუ როგორი ვარ აქამად. მე

მინდა ვაღიარო ეს არა მარტო შენს წინაშე, იდეალური „შიშით და ძრწოლით“¹⁹, იდეალური ჭმუნვით და სასიყვარულო, არამედ ადამის კეთილ-მორწმუნე ძეგლი წინაშეც, რომელნიც იხიარებენ ჩემს სიხარულს და ინაწილებენ ჩემს მწარე ხვედრსაც – მოკვდავობას. ისინი ჩემი თანამო-ქალაქენი არიან და ჩემივე თანამგზავრნი ამქვეყნიურ ცხოვრების ორომტრიალში, მიუხედავად იმისა, წინ მისწრებდნენ, უკან მომდევნ თუ ჩემს მხარდამხარ მოდიან: შენი მსახურნი და ჩემი ძმები, შენი შვილები და ჩემი უფალნი, რომელთა მსახურებაც მიბრძანე, თუკი ვისურვებდი შენითა და შენთვის მეცოცხლდა. შენს ძეს რომ მხოლოდ სიტყვებით დავემოძღვრეთ, ეს არ იქნებოდა საკმარისი, მაგრამ მან თავისი საქმით გვიჩვენა გზა, და მეც ამ გზას მივსდევ: სიტყვით თუ საქმით ვემსახურები ჩემსავე მოყვასთ, „შენი ფრთების ჩრდილს შე-ფარებული“²⁰, რადგანაც საშინელი განსაცდელი მეუპყრობოდა, შენს ფრთებს რომ არ შეხიზვნოდა ჩემი სული, და არ გცოდნოდა ჩემი უძლეულება. მე ვარ უმწყო ყრმა, მაგრამ უკვდავია მამა ჩემი და ყოვ-ლისმძლეა მფარველი ჩემი. მან დამბადა და მმფარველობს კიდევც. შენა ხარ მთელი ჩემი სიკეთე, მძლეუთამძლეო; ყოველთვის ჩემთან იყავი, თვით მაშინაც კი, ვიდრე მე მოვიდოდი შენთან. ამიტომაც ვაუწყებ იმ ხალხს, ვისი მსახურებაც მიბრძანე, არა იმას, თუ რა ვიკავი, არამედ იმას, თუ ვინა ვარ და რა ვარ ახლა. მაგრამ „მე თვითონ როდი განვი-კითხავ ჩემსავე თავს“²¹; დაე, ახსოვდეთ ეს ჩემს მსმენელებს.

V

7. შენ განმიკითხავ, უფალო, რადგანაც არაღინ იცი „რა ხდება კაცში, თუ არა კაცის სულმა, რომელიც არის მასში“²². მაგრამ არის კაცში რაღაც ისეთი, რაც არ იცი თვით კაცის სულმა, რომელიც არის მასში, ხოლო შენ, უფალო, ჭეშმარიტად იცი ყოველი, რაც არის კაცში, რადგანაც შენ შექმენი იგი. ისე კი, მართალია, უბადრუკი ვარ შენს წინაშე და „მტერად და ფერუფლად“²³ მიმანსია ჩემივე თავი, მა-გრამ ვიცი შენზე რაღაც ისეთი, რაც თვით ჩემსედაც არ ვიცი. რა თქმა უნდა, „ახლა ბუნდოვნად ვხედავთ, როგორც სარკეში“ და არა „პირისპირ“²⁴, ამიტომ შენგან განშორებული და უცხო მხარეს მოხეტიალე²⁵ ჩემს თავთან უფრო ახლოსა ვარ, ვიდრე შენთან, მაგრამ ის მაინც ვიცი, რომ ვერავინ დაგატანს ძალდას, ხოლო რანაირ საც-თურს შემოძლია აღვუდგე წინ და რანაირს – არა, ეს კი არ ვიცი. მხოლოდ იმის იმედი მაქვს, რომ „სარწმუნო ხარ“ და „არ განგვაცდევინებ იმას, რისი თმენაც ჩვენს ძალ-ღონეს აღვმატება, არა-მედ განსაცდელში გამოსავალსაც გაპოვინებ, რათა შევიძლოთ დათ-მენა“²⁶.]

ამრიგად, აღსარებას გუეზნები და ვალიარებ არა მარტო იმას, რაც ჩემსავე თავზე ვიცი, არამედ იმასაც, რაც არ ვიცი. რადგან ის, რაც ჩემსავე თავზე ვიცი, შენგან ნათელაყენილმა ვიცი, ხოლო რაც არ ვიცი, მანამდე არ შეცოდინება, სანამ ჩემი „წყველიაღი“ „შუადღესავით არ გაბრწყინდება“²⁷ შენი სხივოსანი სახის წინაშე.

VI

8. ცხადად შევიგრძნე, რომ მიყვარხარ, უფალო: აქ არაფერია საგვეო. შენი სიტყვით განწონე ჩემი გული და მეც შეგიყვარე. ცა(ც, მიწაც და ყოველივე ისიც, რითაც კი საესობენ ისინი, ყოველი მხრიდან მიხმობენ, გიყვარდესო შენი უფალი, და ამასვე გამუდმებით ჩააგონებენ ყველას, რათა ვერაინ „შეძლოს თავის მართლება“²⁸. უფრო სრული იქნება შენი წყალობა იმის მიმართ, ვისაც სწყალობდი, და უფრო გუდმოწყალე იქნები მისდამი, ვისაც გუდმოწყალებით ემსჯელებოდი²⁹. ასე რომ არ იყოს, ცა და მიწა ყრუებს თუ უქადაგებდნენ დიდებას შენსას.

მაგრამ რა მიყვარს, როცა მიყვარხარ შენ? არა ხორციელი სილამაზე, არა წარმავალი მშვენიერება, არა თვალთათვის ესოდენ საამო ბრწყინვალეობა, აი, ამ ნათლისა, არც კეთილხმოვანება სიმღერებისა თუ საგალობლებისა, არც ყვავილთა, საკმეველთა თუ ნელსაცხებულთა ამო სურნელი, არც ზეციური მანანა თუ თაფლი, არც ქალის სავსე სხეული, ესოდენ სასურველი ხვეწნა-კოცნისთვის: არა, ყოველივე ეს როდი მიყვარს, როცა მიყვარს ღმერთი ჩემი. ეს ნათელიც, ეს ხმაც, ეს სურნელებაც, საზრდოც და ხვეწნაც „მინაგანი კაცისაა“, რომელიც არის ჩემში, იქ, სადაც ჩემს სულს აცისკროვნებს სივრცით გარშემოუწერელი უცხო ნათელი; სჯდაც უღერს ის ხმა, რომელსაც დრო ვერ დაადუმებს; სადაც იკმევა სურნელება, რომელსაც ქარი ვერ განაქარებს; სადაც საზრდოს ვერ მოგვაყირჩებს ნაყოფანება და სადაც ხვეწნის ნეტარებას ვერ გვაბეზრებს ტკობის სისახე. აი, რა მიყვარს, როცა მიყვარს ღმერთი ჩემი.

9. კი მაგრამ, მაინც რა არის ღმერთი? ვკითხე მიწას, და მან მომიგო: „მე არა ვარ ღმერთი“; და მიწის ყოველმა მკვიდრმაც იგივე აღიარა³⁰. ვკითხე ზღვას, უფსკრულს და მასში მობინადრე ქვეწარმევალთაც; მათაც მომიგეს: „ჩვენ არა ვართ ღმერთი; ეძიე. ჩვენს შემოთ“. ვკითხე ბობოქარ ქარებს და მთელმა პაეროვანმა სივრცემ, თავისი ბინადრებითურთ, პასუხად მითხრა: „ანაქსიმენეჰი ცდება: მე არა ვარ ღმერთი“. ვკითხე ცას, მზეს, მთვარეს, ვარსკვლავებს: „არა ვართ ღმერთი, რომელსაც ეძებ“, – იყო პასუხი. მაშინ დავეკითხე ყველაფერს, რაც გარს არტყია ჩემს სხეულს: „მითხარით რამე ჩემს

დმერთხე, - თქვენ ხომ არა ხართ იგი, - რამე მასიც მოთხაროთ მასხე“. და მათაც შემომღადადეს: „ჩვენ კი არა, ჩვენი შემოქმედი, - აი, ვის არის დმერთი“³². ჩემი ჭერეცა იყო ჩემი შეკითხვა, ხალა მათი პასუხი - მათივე მშვენიერება.

მაშინ ჩემსავე თავს მიეუბრუნდი და ვკითხე: „ვისა ხარ შენ?“ და მან მომიგო: „ადამიანი“. აჰა, ჩემი ხორცი და ჩემი სული, ჩემდა ხამსახურად გამზადებულნი, ერთს გარეგან გარსს რომ ეკლდებო, ხალა მეორეს - შინაგან არსს. ამ ორთაგან რომელსა ვკითხო, ვის არის ჩემი დმერთი-მეთქი, ვისაც ამდენხანს ვეძებდი, მიწიდას მოეღებულე ვიდრე ზეცამდე, ხალამდისაც კი შემეძლო მიმეწვიდნა ჩემი თვალის სხივები? რა თქმა უნდა, უმჯობესია ჩემს შინაგან არსს ვკითხო. ყველა ხორციელმა მაცნემ უკვე აუწვა ჩემს სულს, ჰეგემონსა და მხაჯულს, როგორც ცისა და მიწის, ისე ყოველივე ზეციურის თუ მიწიერის პასუხი: „არა, ჩვენ კი არა, ჩვენი შემოქმედი, - აი, ვის არის დმერთი“. შინაგან კაცს გარეგანმა აუწვა ეს, რომელიც არის მისი მხახური. ჩემმა სულმა, ანუ ჩემმა შინაგანმა „მე“-მ ხორციელი გრძობების მემკვიდრით შეიტყო თავისი კითხვის პასუხი. ვკითხე მოელ სამყაროს ჩემი დმერთის ამბავი, და მანაც პასუხად მოთხრა: „არა, მე კი არა, ჩემი შემოქმედი, - აი, ვის არის დმერთი“.

10. მერედა, ნოთუ ყველას, ვისი ხორციელი გრძობებიც ხალა, ერთნაირად არ წარმოეჩნდება სამყაროს ეს მშვენიერება? მაშ, რატომ არ ეუბნება იგი ყველას ერთსა და იმავეს? როგორც პაწაწკისტელა, ისე ვეება ცხოველებიც ხედავენ მას, მაგრამ არ შეეძლიათ რაიმე პკითხონ, რადგანაც მათ არა ჰქავთ სულის მაცნე გრძობების ფხიზელი მხაჯული - განსხჯული გონი. ადამიანებს კი შეეძლიათ პკითხონ, რათა „ის, რაც უხილავია დმერთში, ხაცნაური და ხილული გახდეს“³³. მაგრამ შექმნილი სამყაროს სიყვარულით თვალდავხილნი კიდევაც ემსახებიან მას, დამონებულთ კი აღარ შესწევთ განსჯის უნარი. ზალა შექმნილი სამყარო შეკითხვაზე მხოლოდ იმას მოუგებს, ვისაც განსჯის უნარი აქვს: ის არ იცვლის ხმას, ანუ თავის მშვენიერებას, და სხვადასხვა სახით არ წარმოეჩნდება არც იმას, ვინც მხოლოდ ხედავს და არც იმას, ვინც ხედავს და კიდევ ვკითხება. თუმცა ერთნაირი სახით რომ ველისება ორივეს, პირველის მიმართ მუნჯია, მეორეს კი პასუხს მოუგებს, მაგრამ მისი ხმა გასაგებია მხოლოდ მისთვის, ვინც ამ ხმის გაგანებისას იმ ჭეშმარიტებას აღარებს მას, რომელიც მკვიდრობს ჩვენს სულში³⁴. ეს ჭეშმარიტება კი, აი, რას მეუბნება მე: „შენი დმერთი არც ცაა, არც მიწა და არც ესა თუ ის სხეული“. თვით მათი ბუნება ცხადყოფს ამას. მხედველი-სათვის ყოველი სხეულის ნაწილი ნაკლებია მის მოელ მასხე. ამ-

ტიმაც უკეთესი ხარ, შენ გვეუბნები, სულა, რადგანაც შენ ასეულდგ-
მულელებს სხეულის მთელ მსახარს, რომელშიაც მკვიდრობ, და სიცოცხლეს
ანთვებს მას, მაშინ რადგანაც ვერცერთი სხეული სიცოცხლეს ვერ მო-
ანთვებს მეორე სხეულს³⁵. ხოლო შენი ღმერთი უფრო მეტია: იგია
შენი სიცოცხლის სიცოცხლე.

VII

11. კი მაგრამ, მათაც რა მოეყარს, როცა მოეყარს ღმერთი წემი?
ვის არის იგი, წემს სულზე უმაღლესი და უხუცაესი? ამ წემი სულით
ავსაღლდეები მის ხიდადემდე. თავს მოვეყვლები იმ ძალას, რომელიც
მაკავშირებს სხეულთან და სიცოცხლით აღაქვებს მას. ეს ძალა რაღა
მაპოვინებებს ღმერთს, თორემ მაშინ მის პოვნას აუგახი ცხენიცა და
ჯორიც³⁶ შესაძლებლეს. მაგრამ მათაც აქეთ სწორედ ეს ძალა, რო-
მელიც სიცოცხლეს ანთვებს მათ სხეულს.

არის სხვა ძალაც, რომლითაც არა მარტო სიცოცხლეს ვანთვებ
წემს სხეულს, არამედ მგრძნობელობაც. ეს ძალა შექმნა ღმერთმა,
რომელმაც თვალს დაუწვება, კი არ იხმენდეს, არამედ ხედავდეს,
ხოლო უერს – კი არ ხედავდეს, არამედ იხმენდეს, და ახე, თვითვე
გრძნობას თავისი ადგილი და დანიშნულება მიუჩინა. სწორედ მათი
მეშვეობით ვახრულებ სხვადასხვა დანიშნულებას და იმადროულად
ვინარჩუნებ წემს სულიერ ერთიანობას. უკან მივითვებ ამ ძალასაც;
ის ცხენსაცა აქვს და ჯორსაც, რადგან მათთვისაც ნიშნულთა
სხეულებრივი გრძნობები.

VIII

12. ამრიგად, უკან ვივითვებ წემი ბუნების ამ ძალასაც, რათა
თანდათანობით ავსაღლდე მის ხიდადემდე, ვინც შექმნა. და, აი, მე
ვეახლოვდები მეხსიერების ვრცელ ველსა და სრა-სასახლეს³⁸, ამ
უხარმსხარ განმობაცავს, სადაც თავისიერილია გრძნობებით აღქმულ
საგანთა ურიცხვი ხატებანი. აქა დაცული ეველაფერი, რაც დავიწყ-
ბას არ მოაუწყობს და დაუსამარებია; ეველაფერი, რასაც ვაფ-
აღიბებთ, ვხრდით ან ვაქნისებთ, ვცვლით და ამა თუ იმ სახეს ვანი-
ჭებთ.

როცა იქა ვარ, მე შემოიღია გამოვიხმო ის ხატებანი, რომელნიც
მინდა. სოგი მაშინვე წარმოამჩნებდა, სოგს კი დიდხანს უნდა
ელოდა, თითქოს თავიანთი საკნიდან გამოსვლა უხარებდით; სოგიც
ჯგროდ გამოვიფინებდა, საცვლად იმისა, რასაც ვეძებ და ვოხულობ,
და თითქოს მეუბნება, წვენ ხომ არ გვიხმო? მე გონების ხელს ვეჭმევ
ამ აბქნრებს, ძალით ვიცვილებ თავიდან, და ბოლოს ის, რაც მსურდა,

თითქოს ღრუბლებიდან გამოანათაო, ზღაპრით გამოდის თავისი სამალავიდან; სოგიც ძალდაუტანებლად მეკლინება და მწყობრი წესრიგით ჩამივლის გონების თვალწინ, სწორედ ისე, როგორც მე მსურდა: წინამორბედი მომდევნოს უთმობს ადგილს, თვითონ კი უწინარდება, რათა შემდეგ, ჩემი მოთხოვნისთანავე, ხელახლა გამომეცხადოს. ასე ხდება, როცა რაიმეს ვიგონებ და ვეკვები ვინმეს³⁹.

13. აქ ცალ-ცალკე, სახეობებისდა მიხედვით ჯგუფდება და ინახება ყველაფერი, რაც გრძნობებს შეუტანიათ შიგ, თვითუელს – თავისი გზით: სინათლე, ყოველი სხეულის ფერი თუ ფორმა – თვალებს; ბევრათა ურიცხვი სიმრავლე – ყურებს; ათასგვარი სურნელი – ნესტოებს; ათასნაირი გემო – პირს; ყოველივე ის, რაც მკვრივია თუ რბილი, ცხელი თუ ცივი, მქისე თუ გლუვი, მძიმე თუ მსუბუქი, შინაგანი თუ გარეგანი, – მოელ სხეულს თავისი გრძნობელობით. ყოველივე ამას მეხსიერება მიირქმევს თავის უსასრულო საცავეში, თავის ფარულსა და იდუმალ სენაკებში, ურიცხვ ცხრაკლიტულსა თუ უღრმესსა და უშინაგნეს კუთხე-კუნტულში, რათა სათანადოდ გადაამუშაოს და, თუ საჭიროება მოითხოვს, კიდევ გამოიხმოს იქიდან. ყველაფერს თავისი შესასვლელი აქვს და ამ საცავეში გროვდება.

მაგრამ შედიან არა საკუთრივ საგნები, არამედ მათი ხატებანი, დაუყოვნებლივ რომ ამოტივტივდებიან მისი გონების თვალწინ, ვინც მათ იგონებს. ეინ იცის, როგორ ჩამოყალიბდნენ, თუმცა ის კი ნათელია, რომელმა გრძნობამ მოიხელთა და მოათავსა სკელის სიღრმეში.

გასუჭვრეტელ უკენეთსა და მღვმარებაშიც რომ ვცხოვრობდე, თუ მოვინდომებ, მაინც შემიძლია მეხსიერებაში გამოვიხმო ფერები, ერთმანეთისაგან განვასხვავო თეთრი და შავი, ან, თუ გნებავთ, ნებისმიერი სხვა ფერი. იქვეა ბევრების სავანეც, მაგრამ ისინი არ ცდილობენ თავიანთი ხმოვანებით შემოიჭრან და აამღერიონ ჩემს მიერ გამოხმოილი ხატებანი: ისინი თითქოს ცალკე სენაკებში არიან მიყუჟულნი. მე შემიძლია, თუკი მომეპრიანა, ბევრებიც გამოვიხმო იქიდან, და ისინიც არ დაახანებენ, წამსვე ამოიშლებიან: ენა უტყვია, ჩემი ყელი დუმს, მე კი ვმღერი, ან ვლიღინებ, რაც მსურს. ხოლო ფერების ხატებანი, რომელნიც იქვე არიან, არაფერში არ ერევიან და ხელს არ მიშლიან; ვიდრე ჩემი მეხსიერების სულ სხვა საგანძურს ვჩხრეკ, ჩემივე სმენის მიერ დაგროვილს და დახვავებულს. ასევე ვიხსენებ, როცა კი მომესურვება, ყოველივე იმას, რაც ჩემს გრძნობებს შეუკრებიან და შემოუტანიათ ამ საცავეში. ასე მაგალითად, მშვენიერად ვასხვავებ ერთმანეთისაგან იისა და შროშანის სურნელს, თუმცა ამ დროს არც ერთს ვყნოსავ და არც მეორეს⁴⁰, ხოლო მაჭარს თაფლს ვამ-

ჯობინებ, რბილს კი - მაგარს, თუმცა არც რას გემოს ეუხსინჯავ და არც რას ვეხები, არამედ მხოლოდ ვიგონებ.

14. ყოველივე ეს ხდება ჩემში, ჩემი მეხსიერების ვრცელ დარბაზებში. აქ ჩემს განკარგულებაშია ცაც, მიწაც, ზღვაც და ყველაფერი, რაც კი გრძნობებით აღმოქვამს; ყველაფერი, გარდა იმისა, რაც დამავიწყდა. აქვე ვხვდები ჩემსაკუთავს, როცა ვიხსენებ, რას ვაკეთებდი, ან იმ დროსა თუ ადგილს, როცა ამას და ამას ვაკეთებდი, და იმ გრძნობებსაც, რასაც განვიცდიდი მისი კეთებისას⁴¹. აქა ყველაფერი, რაც - კარგად მახსოვს, - საკუთარი გამოცდილებით შემიძინია, ან სხვისგან შემოთვისებია. სწორედ ამ საგანძურს ვიყენებ, როცა ყოველივე იმის მიხედვით, რაც საკუთარი გამოცდილებით მაქვს შეძენილი, ან სხვისგან შემთვისებული, ისევე, როგორც მათთან მსგავსების საფუძველზე ვქმნი ხან ერთსა და ხან მეორე ხატებას, რომლებსაც ვაქსოვ ნამუშაოში და მათი მეშვეობით ვქსოვ მყოლობასაც; ურიცხვი ქვევა, ვითარება თუ სახლება, - ყოველივე ამას ხელახლა ვიზრებ როგორც აწმყოს. „მე გავაკეთებ ამას და ამას“, - აი, რას ვეუბნები საკუთარ თავს ჩემი სულის ამ უსარმაზარ საცავში, რომელიც ესოდენ ურიცხვსა და დიად ხატებას აღევსია, - რასაც მოსდევს ხან ერთი და ხან მეორე დასკვნა: „აჰ, ნეტა ასე და ასე მოხდეს!“ ან „ღმერთმა გვაშროს ეს!“ აი, რას ვეუბნები ჩემსაკუთავს და მაშინვე წარმომინსდებიან იმათი ხატებანი, რასუდაც ვლაპარაკობ, მეხსიერების იმავე საცაიდან გამოხმობილნი. იქ რომ არ ყოფილიყვნენ, ვერაფრის თქმასაც ვერ შევძლებდი⁴².

15. დიდია ძალა მეხსიერებისა, ღმერთო ჩემო, უსასღეროდ დიდი! ესაა წმიდა ტაძარი, უსასრულო და გონებაშიუწვილიძელი. ვის შეუძლია შედწევა მასში? და მაინც, ესაა ჩემი საკუთარი გონების ძალა, ის ნიშნულია ჩემი ბუნებისათვის, მაგრამ მე არ შემძლია მთლიანად დაეიტიო ჩემივე თავი. ნუთუ სული მეტსიმეტად ვიწროა საიმისოდ, რომ თავისი თავი მოიცვას? მაშ, სადღაა ის, რასაც ვერ იტევს? ნუთუ მის გარეთაა და არა თვით მასში? კი მაგრამ, როგორ ვერ იტევს? ყოველივე ეს გამაოგნებლად მოქმედებს ჩემზე და ენითოთქმელი განცვიფრებით მავსებს.

ადამიანები განცვიფრებით უყურებენ მთის მწვერვალებს, ზღვის ბობოქარ ტალღებს, ვეება მდინარეებს, მთელი ხმელეთის გარემოცველ უსასღერო და უკიდვანო ოკეანეს თუ ვარსკვლავთა წრებრუნვას ცის თაღზე, მაგრამ რატომღაც ავიწყდებათ თავიანთი თავი. არც ის უკვირთ, რომ მე შემძლია ვილაპარაკო ყოველივე ამის შესახებ, თუმცა თვალწინ როდი მიდგანან ისინი, მაგრამ ერთ სიტყვასაც ვერ ვიტყოდი მათზე, ამ მთებს თუ ტალღებს, ამ მდინარეებს თუ

ვარსკვლავებს, რომლებიც მე თვითონ მინახავს, ან ამ ოკეანეს, რომლის უსახურეობის ამბავიც მხოლოდ სხეებისგან მსმენია, წემი მეხსიერების სიღრმეში რომ არ ვხედავდე მოული მათი სიდიადით, თანაც ისე ცხადად და მკაფიოდ, თითქოს ამ წუთში სწორედ მათ მივხიერებოდე. მაგრამ თვალუბით როდი შემისხრებოდავს ისინი და არც თვითონვე არიან წემში, არამედ მხოლოდ მათი ხატებია, და მე ვიცი, რა აღიბეჭდა, ან გრძნობის რომელი ორგანოთი აღიბეჭდა წემს სულში.

IX

16. მაგრამ მარტოაღენ ამას როდი შეიცავს წემი მეხსიერების უზარმაზარი ხაცავი. იქვეა თავმოყრილი ყოველთვე ის, რაც თავისუფალ მეცნიერებათა შესწავლისას შემოძენია და აქამდე არ დამიწვინია. მოული შესწავლილი მახალა მეხსიერების რომელიღაც შორეულ კუნჭულშია დაკული, ხელის სიღრმეში მისჩქალაულ ადგილას, რომელსაც, კაცმა რომ თქვას, ვერც კი ვუწოდებთ ადგილს. აქ მე შესწავლილ საგანთა უბრალო ხატებებს კი არ ვინახავ, არამედ მათი შესწავლით შემქნილ ცოდნას. წემი ცოდნა გრამატიკის, დიალექტიკისა თუ მეცნიერებათა სხვადასხვა დარგის საკითხებისა მეხსიერებაშია მოქცეული, მაგრამ არა როგორც საგნის ხატება, არამედ როგორც საკუთრივ საგანი⁴³. ეს იმას როდი აგავს, ბგერა რომ გაიხმინებს და გაქრება, თუმცა ყურში თავის კვალს ტოვებს, რისი წყალობითაც თითქოს კვლავ ხმანებს იტყვე ბგერა, რომელიც უკვე მისრულდა; ვერც სურნელს შევადარებთ ამას, აქურში რომ ტრიალებს და, ვიდრე განქარდებოდეს, წემს ენისვასე ახდენს ზემოქმედებას, რის შედეგადაც თავის ხატებას უტოვებს მეხსიერებას, მოგონებისას რომ ცოცხლდება წვენში; არც სახრდოსა აგავს ეს, რომელიც კუჭში, რა თქმა უნდა, მთლიანად აქარავს თავის გემოს, მაგრამ მეხსიერებაში კვლავინდობურად გამრიელია; არც რაღაც ისეთს, რაც შეიძლება შეხებით შეიგრძნოს, და რისი წარმოდგენა წვენს მეხსიერებას მამისაც კი შეუძლია, როცა ის შორსაა წვენგან. არა, ამნაირ საგნებს როდი შეუძლიათ წვენს მეხსიერებაში შეღწევა, რომელიც საოცარი ხისწრაფით „იხელთებს“ მხოლოდ მათ ხატებებს და არანაკლებ საოცარ ხაცავებში ათავსებს მათ, საიდანაც ისინი უკანვე ამოიხილებიან ასევე საოცარი მოგონების მიერ.

X

17. და მართლაც, როცა მესმის ერთმანეთისაგან განსხვავებული სამი კითხვა: არსებობს თუ არა ესა და ეს საგანი, რას წარმოადგენს თავისთავად და რანაირია მისი თვისება⁴⁴, - წემში რჩებიან მხოლოდ

„... ბგერათა ხატებანი, რომელთაგანაც 'შედგებიან ეს ხიტყვები; ისიც ვიცის, რომ იგივე ბგერები პერსში გაიხმისალებენ და გაქრებიან. ხოლო მათი მქმევიბით გამოხატულ აზრებს ვერც ნემი გრძობდებით აღვიქვამდი და ვერც ვერსად ვპოვებდი, თუ არა ნემსავ გონებაში. ნემს მეხსიერებაში აღიბეჭდა არა ამ აზრების ხატებანი, არამედ საკუთრივ აზრები45.

კი მაგრამ, რა გ'ხით 'შემოდლწიეს მათ ნემში? კეთილ-ინებონ და მითხრან, თუ 'შეუძლიათ. გარს ვუვლი ნემი სხეულის ეველა ბჭეს და ვრწმუნდები, რომ ვერცერთიდან ვერ 'შემოვიდოლხენ. თვალები ამბობენ: „თუ მათ ფერი აქვთ, მამის წვენ გაუწყეთ ისინი“. ევრები ამბობენ: „თუ ისინი ხმისალებენ, მამის წვენ ვყოფილვართ მათი მაცნენი“. ნებსტოები ამბობენ: „თუ ისინი სურსელს აფრქვევენ, მამის წვენი მქმევიბით 'შემოდლწიეთ 'შენში“. გემოვნება ამბობს: „თუ მათ გემო არა აქვთ, მამის მე რაღას მუკთხები?“ 'შეხება ამბობს: „თუ ისინი უსხეულონი არიან, მათ ვერ 'შეეხები, ხოლო თუ ვერ 'შეეხები, რანაირად უნდა მქეუვიბინა ისინი 'შენთვის?“

მამ, საიდან, რა გ'ხით 'შემოვიდნენ ნემს მეხსიერებაში? არ ვიცი. რადგან მათი 'შეცნობისას სხვის მოწმობას კი არ ვსდობივარ, არამედ ნემს საკუთარ გონებას ვენდე, და სწორად ვცანი ისინი; ამიტომაც გონებასვე გადავეცი 'შესანახად, რათა უკანვე გამომეხმო, როცა კი მოვისურვებდი. მამსადამე, მათ 'შეცნობამდეც იქ იყვნენ, მაგრამ არა ნემს მეხსიერებაში? მამ, სადღა იყვნენ, ან როგორ მოხდა, რომ როგორც კი მათზე ჩამომიგდეს ხიტყვა, მამისვე ვიცანი ისინი და ვოქვი: სწორია, ასეა-მეთქი? ერთადერთი ახსნა ისაა, რომ ისინი უკვე იყვნენ ნემს მეხსიერებაში, მაგრამ მის იღუქმალ ხიდრმქში დაფლულნი და მიჩქმალულნი, ასე რომ, აღბათ, ახრადაც არ მომივიდოდა მათი არსებობა, თუკი ვინმე არ აღმძრავდა საიმისოდ, რომ გამომეხროკა ისინი46.

XI

18. ამრიგად, წვენ ვხედავთ 'შემდეგს: 'შეიცნო ის, რახაც ხატებათა მქმევიბით კი არა ვცნობთ, გრძნობის ორგანოები რომ გვაწვდიან, არამედ ხატებათა გარეშე, 'შინაგანი ჭკერეტის გ'ხით, თავისი საკუთარი სახით რომ წარმოგვიჩენს იმას, რახაც ვჭკერეტთ, - ეს მხოლოდ იმასა ნიშნავს, რომ ახრით 'შეკრიბო და 'შეაგროვო ის, რაც მეხსიერებაში მიჩქმალული თუ უთავბოლოად მიმოფანტული იყო, და ისე განაღდაცო, რომ ადვილი ხელმისაწვდომი 'შეიქნეს გონების წვეული ძაღისხმევისთვის47.

რამდენ ამნაირ რასმე ინახავს ჩემი მეხსიერება, უკვე ცნობილსა და, როგორც უკვე აღუნიშნე, ხელმისაწვდომს, რაზედაც შეიძლება ითქვას: „ჩვენ ეს შევისწავლეთ და ვიცითო“. თუკი მე, თუნდაც დროის ხანმოკლე შუალედებში, ერთმიეორის მიყოლებით არ გამოვიხმო მათ, ისინი კვლავ დაინთქმებიან მეხსიერების სიღრმეში, თითქოს მის იდუმალ სენაკებში მიიუკუენო. მაშინ მოგვიწვეს გონების ქმედითობით კვლავ გამოვიხმოთ ისინი, თითქოს რაღაც ახალს მივაკვლიეთო, გამოვიხმოთ სწორედ ამ იდუმალი სენაკებიდან, – რადგანაც სხვაგან არსად არიან, – რათა კვლავ ერთად შევკრიბოთ მიმობნეულ-მიმოფანტული და, ამრიგად, შევიცნოთ ისინი. სწორედ აქედან იღებს დასაბამს სიტყვა cogitare (ფიქრი). cogō (გკრებ) და cogito (ვფიქრობ) ისე მიემართებიან ერთმანეთს, როგორც ago (ვამოძრაებ) და agito (ვძრავ)48, facio (ვაკეთებ) და factio (ვიქმ). გონებამ გაითავისა ეს ზმნა, როგორც უშუალოდ მისი კუთვნილი, ვინაიდან სადმე სხვაგან კი არა, მხოლოდ გონებაში მიმდინარეობს ეს შეკრება (colligitur), ანუ თავმოყრა (cogitur), და სწორედ ეს იწოდება „მოაზრებად“ (cogitare).

XII

19. მეხსიერება შეიცავს აგრეთვე რიცხვებისა და განსომილებების ათასნაირ თანაფარდობას, მათი ურთიერთმიმართების ურიცხვ წესსა თუ კანონს, რომლებსაც ვერცერთი ხორციელი გრძნობა ვერ აღბეჭდავდა ჩვენს სულში, რადგან მათ არც ფერი აქვთ, არც სუნი, არც გემო, არც ხმიანებენ და არც ხელშესახებნი არიან. მათზე მსჯელობისას მე.მეხმის ბგერები, რომლებიც აღნიშნავენ იმ სიტყვებს, მსჯელობისას რომ იყენებენ, მაგრამ სხეაა ეს სიტყვები და სულ სხვა – მსჯელობის საგანი. სიტყვები სხედასხვანაირად უღერენ ბერძნულად და ლათინურად, მაშინ როდესაც ამ სიტყვებით გამოხატული ცნებები დამოუკიდებელნი არიან ბერძნული, ლათინური თუ სებისმიერი სხვა ენისაგან.

მე მინახავს ოსტატთა ხელით გავღებულნი ხაზები, აბლაბუდასავით წერილი და ნატიფი, მაგრამ ჩემს სულში გავღებულნი ხაზები სულ სხვა ხაზებია, რომლებსაც იმათ ხატებებად ვერ მივიჩნევთ, ჩემმა ხორციელმა მზერამ რომ აღმაქმევინა. მათ ისე ცნობ, რომ არაერთარ სხეულს არ უკავშირებ: საკმარისია შენსავე თავს ჩაუღრმავდე, რათა საკუთარ სულში აღმოაჩინო ისინი. ხორციელი გრძნობებით მე აღვიქვამ ეგრეთწოდებულ „აღრიცხვად რიცხვებს“, მაგრამ სულ სხვანი არიან „აღმრიცხველი რიცხვები“49, რომლებიც პირველთა ხატებებად

როდი გვევლინებიან და ამიტომაც ჭეშმარიტად არსებობენ. დაე, დამცინოს, ვინც ამას ვერ ხედავს, მე კი შევიბრალებ ჩემს დამცინავს.

XIII

20. ყოველივე ამას მეხსიერებაში ვინახავ და მასშივე მაქვს დაცული, როგორ ვისწავლე ყოველივე ეს. ბევრი მცდარი მოსაზრება მსმენია ამ ჩემი აზრის საპირისპიროდ, მაგრამ მეხსიერებაში ვინახავ მათაც, თუმცაღა ეჭვიც არ მეპარება მათ მცდარობაში. მე ერთმანეთსაგან გავმოჯენ და განვასხვავე სწორი და ის, რაც მცდარად უპირისპირდება სისწორეს. ესეც მახსოვს, მაგრამ ახლა ვხვდავ, რომ ერთია მათი განსხვავება და მეორე – ხსოვნა იმისა, თუ რამდენჯერ განმისხვავებია ისინი მათზე ფიქრისას. ხოლო თუ ახლაც ვფიქრობ, ვასხვავებ და მესმის, რომ ვასხვავებ, ჩემს მეხსიერებას ვანდობ ამას, რათა შემდეგ გამახსენდეს, რაც ახლა მესმის. მაშასადამე, მე მახსოვს, რომ მახსოვდა, და თუ შემდეგ გავიხსენებ, რისი გახსენებაც დღეს შეუძელი, რა თქმა უნდა, ჩემს მეხსიერებას უნდა ვუმაღლოდე ამას.

XIV

21. იგივე მეხსიერება ინახავს ჩემს სულიერ მდგომარეობებსაც, მაგრამ არა იმ სახით, რა სახითაც განუცდია ოდესღაც სულის, არამედ ძალზე განსხვავებულად, რაც მეხსიერების ძალაზეა დამოკიდებული.

ვთქვათ, გამახსენდა, რომ ოდესღაც მიხაროდა, მაგრამ ამ გახსენებისას უკვე აღარ განვიცდი სიხარულს; ასე, მწუხარების გარეშე ვიხსენებ გარდასულ მწუხარებასაც; არც შიშს განვიცდი, როცა მახსენდება, თუ როგორ ვძრწოდი ოდესღაც, და აღარც ენება მამღერევეს გარდასული ენების გახსენებისას. ზოგჯერ კი პირიქითაც ხდება: გარდასულ მწუხარებას სიხარულით ვიგონებ, სიხარულის გახსენებაზე კი მწუხარება მეუფლებად.

საქმე რომ სხეულს ეხებოდეს, სულაც არ იქნებოდა გასაკვირი, მაგრამ სული ხომ სხვაა და სხეული – სულ სხვა. თუ მხიარულად ვიხსენებ გარდასულ ხორციელ ტკივილს, ეს არც ისე საკვირველია, მაგრამ მეხსიერება ხომ გონებაა და სული. როცა რაიმეს ვავადლებთ ვინმეს და გვინდა, რომ ჩვენი დაწაღება არ დაავიწყდეს, ამ სიტყვებით ვაფრთხილებთ მას: „აბა, შენ იცი, კარგად ჩაიბეჭდე გონებაში“. დავიწყებისას კი ვამბობთ: „სულ აღარ მომგონებია“, ან „გონებიდან ამომიფარდა“. მაშასადამე, მეხსიერებას სულსა თუ გონებას ვუკავშირებთ.

ხოლო თუ მართლა ასეა, რას ნიშნავს ეს? როცა სიხარულით ვიხსენებ გარდასულ მწუხარებას, ჩემს სულში სიხარული ცოცხლობს,

მეხსიერებაში კი წუხილი? თუ წემი სული მხიარულია, — ეს იმიტომ, რომ სიხარულითაა ხავეყ, მეხსიერება კი სულაც არა წუხს იმის გამო, რომ მწუხარებას მოუცდავს? თუ მეხსიერება დამოუკიდებელია სულისაგან? ვინ იცის?!

არა, მეხსიერება თითქოს სტომაქია სულისა, ხილთ სიხარული და მწუხარება — ტკბილი თუ მწარე საჭმელი; როცა მეხსიერებას გადავცემთ მათ, თითქოს სტომაქში გადავუძახეთო, იხინი დიდხანს ინახებიან იქ, მაგრამ გემოს კი ვეღარ ინარჩუნებენ.

ეს შედარება შეიძლება სახაცილოდაც არ გვეთ, მაგრამ ერთგვარი მსგავსება აქ უთუოდ არის.

22. და, აი, წემი მეხსიერებიდან გამომყავს დასკვნა, რომლის თანახმადაც არსებობს სულის ამმღერევი ოთხი ვნება: სურვილი, სიხარული, შიში, მწუხარება. მოელ წემს მსჯელობას მათ შესახებ, როცა თვითუელს მის საკუთარ სახეებად ვყოფ, ან გვარის მიხედვით განვსახდურავ, წემს მეხსიერებაში ვპოულობ და იქიდანვე გამომყავს ყველაფერი, რასაც აქ ვამბობ. და მაინც, სულის ამმღერევი ამ ოთხი ვნებიდან ვერცერთი ვერ ამამღერებს მათი გახსენებისას. ვიდრე მათ გაუიხსენებდი, იხინი უკვე იყენენ წემი მეხსიერების სიღრმეში, და სწორედ იმიტომ გახდა შესაძლებელი გახსენებით გამომეხმო იხინი.

შესაძლოა, როგორც ცხნისას ამოიხილება სასრლო პირუტყვის ფაშიდან, გახსენებაც ასევე გამოიხმობს ამ გრძობებს მეხსიერებიდან. კი მაგრამ, ვინც მათზე მსჯელობს, ესე იგი, იხსენებს მათ, რატომღა ვერ გრძობს ვერც სიხარულის სიტკბოს და ვერც მწუხარების სიმწარეს? იქნებ ეს ორი რამ სწორედ იმით განსხვავდება ერთმანეთისგან, რომ მათ შორის გამორიცხულია სრული მსგავსება? ვინ წამოაგაღება თავისი ნებით სიტყვას მათზე, თუკი შიშისა და მწუხარების ყოველ ხსენებაზე ეს განცდები ხელახლა დაუყოფლებოდნენ მას?

და მაინც, წვენ ვერ შევძლებდით გველაპარაკა მათზე, თუკი მეხსიერებაში ვერ ვპოუვდით არა მარტო იმ სახელწოდებებს, ხორციელი გრძობების მეშვეობით წვენს სულში აღბეჭდილ ხატებებს რომ შეესაბამებიან, არამედ თვით იმ საგანთა ცნებებსაც, რომელნიც ვერანაირი ხორციელი ბჭით ვერ შემოაღწევდნენ წვენში: სულმა პირადი ცდით შეიცნო თავისი საკუთარი ვნებანი და ამის შედეგად წამოყალიბებული ცნებები გადასცა მეხსიერებას, ან იქნებ იხინი ყოველგვარი გადაცემის გარეშეც აღბეჭდნენ მასში.

XV

23. ხატებათა მეშვეობით თუ მათ გარეშე? ვინ იცის?!

მე წარმოვთქვამ ქვისა თუ მისი სახელს, თუმიცაღა არც ერთია წემს წინაშე და არც მეორე, მაგრამ მათი ხატებანი, რა თქმა უნდა, აქაა, წემს მეხსიერებაში. მე ვასახელებ ხორციელ სხეულებას, თუმიცა სხეული არა ვარ: არაფერი არ მტკივა. მაგრამ სხეულების ხატება რომ არ იყოს წემს მეხსიერებაში, არ მეცლიდნებოდა, რა მეთქვა, და ვერ შევძლებდი მსჯელობისას ზღვარი გამეკლო ტკივილსა და შუკბას შორის. მე ვლაპარაკობ ჯანმრთელობაზე, და თვითონაც ჯანმრთელი ვარ; ეს წემი თვისებაა, მაგრამ მისი ხატება რომ არ ყოფილიყო წემს მეხსიერებაში, ვერასდიდებთ ვერ გაეცხხეებდი, რას სიშნავს ეს სახელწოდება. არც სხეულებს ეცლიდნებოდათ, რას სიშნავს სიტყვა „ჯანმრთელობა“, მეხსიერებაში რომ არ აქინოდათ მისი ხატება, თუმიცაღა თვით ჯანმრთელობა უცხია მათთვის.

მე ვასახელებ იმ რიცხვებს, რომელთა მეშვეობითაც ვანგარიშობთ, და ისინი წემს მეხსიერებაში არიან: მათი ხატებასი კი არა, არამედ თვითონ რიცხვები. მე ვასახელებ მისი ხატებას, და ისიც წემს მეხსიერებაშია: არა ხატების ხატება, არამედ თვითონ ხატება, რომელიც წარმოიმჩნედა მისი ხსენებისას. „მეხსიერება“ – ვამბობ, და ვიცო, რასაც ვამბობ. კი მაგრამ, ხად შეიძლებოდა რაიმე გამეკო მასზე, თუ არა თვით მეხსიერების წიადში? ნუთუ ისიც ხატების მეშვეობით ადიქვამს თავის თავს, და არა უშეალოდ?

XVI

§ 24. ან კიდევ, როცა ვამბობ „დავიწყებდა“⁵², და ვიცო, რასაც ვამბობ, საიდან მეცლიდნებოდა, თუკი არ მეხსიემბოდა იგი? მე ხომ თვით ამ სახელწოდებას კი არ ვგულისხმობ, არამედ მის შინაარსს. რომ დამეიწყნოდა, ვერც მის შინაარსს გაეცხხეებდი. როდესაც მეხსიერებას ვიხსენებ, თვით მეხსიერების მეხებით წარმოიმჩნედა მეხსიერება, მაგრამ როცა დავიწყება მახსენდება, ორივე თავის ადგილზეა: მეხსიერებაც და დავიწყებაც: მეხსიერება, რომლის მეშვეობითაც ვიხსენებ, და დავიწყება, რომელიც მახსენდება. მაშ, რა არის დავიწყება, თუ არა მახსიერობის დაკარგვა? მაშ, როგორღა ვიხსენებ იმას, რისი არსებობაც წემს სულში საერთოდ ხელს უშლის გახსენებას? მაგრამ თუ წემს მეხსიერებაში ვინახავთ იმას, რასაც ვიხსენებთ, ამიტომ დავიწყება რომ არ გვახსოვდეს, ამ სიტყვის გაგონებისას ვერასდიდებთ ვერ შევძლებდით მისი მნიშვნელობის გაგებას. მაშასადამე, დავიწყებასაც მეხსიერება ინახავს: მისი არსებობა აუცილებელია საიმისოდ, რომ არ დაგვაიწყედეს, მაგრამ სწორედ ეს არსებობაა დავიწყების მიზეზი.

ხომ არ გამომდინარეობს აქედან, რომ საკუთრივ დავიწყება კი არაა მეხსიერებაში, არამედ მისი ხატება, როდესაც მასვე ვიხსენებთ? რადგანაც თვითონ რომ იყოს იქ, გახსენების მიხედვით კი არ იქნებოდა, არამედ დავიწყებისა.

ვის ჩასწვდება ამ საიდუმლოს? ვინ აგვიხსნის, რანაირად ხდება ეს?

25. დიახ, უფალო, მე ამისთვის და, მაშასადამე, ჩემივე თავისთვისაც ვიღწვი: თვითონვე ვიქვც საკუთარი თავისთვის მიწად, ქანცგამწვევტ შრომასა და გამუდმებულ ოფლის ღვრას რომ მოითხოვს. რადგან ჩვენ ახლა ციურ სივრცეთა უსასრულობას როდი ვიკვლევთ, არც ვარსკვლავთა შორის მანძილსა ვსომავთ და არც იმას ვკითხულობთ, თუ რა განაპირობებს დედამიწის წონასწორობას: მე ვარ, ჩემსავე თავს რომ ვიხსენებ, მე, ანუ სული. რა გასაკვირია, რომ ჩემგან შორსაა ის, რაც ჩემს გარეთაა, მაგრამ რა არის ჩემთან ჩემს თავზე უფრო ახლოს? და, აი, მე არ მესმის ჩემი მეხსიერების ძალა, თუმცა მის გარეშე საკუთარი სახელის წარმოქმნასაც კი ვერ შევძლებდი. რა მეთქმის, თუკი დარწმუნებული ვარ, რომ ჩემივე მავიწყობა მახსოვს? ნუთუ ვიტყვი, რომ ჩემს მეხსიერებაში არ არის ის, რაც მახსოვს? ან იქნებ დავიწყებ, რომ მავიწყობა ჩემს მეხსიერებაშია, რათა არ დამავიწყდეს? ყოვლად უაზროა როგორც ერთი, ისე მეორე ვარაუდი.

კი მაგრამ, არსებობს შესამეზიარი ახსნა? თუ შემძლია ვთქვა, რომ დავიწყების გახსენებისას თვით დავიწყებას კი არა, მხოლოდ მის ხატებას ინარჩუნებს ჩემი მეხსიერება? შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ ყოველთვის, როცა რაღაცის ხატება აღიბეჭდება მეხსიერებაში, ამ „რაღაცას“ მანამდე უნდა ეარსება იქ, ვიდრე მისი ხატება აღიბეჭდებოდა? ასე მაგალითად, მე მახსოვს კართაგენი, მახსოვს მისი ყოველი კუთხუკუნტუელი, სადაც კი ოდესმე ვყოფილვარ; მახსოვს იმ ხაღხის სახე, ვისაც ვიცნობდი; მახსოვს ყველაფერი, რასაც მაუწყებდნენ ჩემი გრძნობები; მახსოვს ჩემი ჯანმრთელობა თუ ტკივილი. კართაგენში ჩემი ყოფნისას აღიბეჭდა ჩემს მეხსიერებაში მათი ხატებანი, რომელნიც შემძლია ჩემი ნება-სურვილით გამოვიხმო (ისინი ხომ ყოველთვის ჩემთან არიან), რათა მათი მეშვეობით კვლავ თვალწინ დამიდგეს ყოველივე ის, რასაც ოდესღაც პირისპირ ვეჭვრეტდი.

მაშასადამე, თუ მეხსიერება საკუთრივ დავიწყებას კი არ ინარჩუნებს, არამედ მხოლოდ მის ხატებას, ამ უკანასკნელის „მოხახელთებლად“ ის უთუოდ უნდა არსებობდეს ჩემს სულში. ხოლო თუ არსებობს, რანაირადღა შესძლიო ჩემს მეხსიერებაში აღიბეჭდა იაფისი ხატება? რადგან თვით იმასაც კი, რაც უკვე აღიბეჭდილია მეხსიერებაში, უკვალად შლის დავიწყების არსებობა. და მაინც, მი-

უხედავად იმისა, რომ ყოველივე ეს სრულიად გაუკვებარია და გონებამიეწვდომელი, დაბუჯითებით ვიცი, რომ ვიხსენებ თვით დაეწეებას, რომელიც ასამარებს ყველაფერს, რაც კი გვახსოვს.

XVII

26. დიდია მეხსიერების ძალა; არ ვიცი, უფალო, მაგრამ რაღაცნაირად შიშის მოშგერელი კია მისი სიღრმე და უსასრულო მრავალფეროვნება. და ესაა ჩემი სული, ესა ვარ მე თვითონ. კი მაგრამ, ვინა ვარ, ღმერთო ჩემო? რანაირია ჩემი ბუნება? უთვალავ ფერად მოცემული, მრავალსახოვანი სიცოცხლე, გამოაზნებელი და განუწომელი.

აჰა, ჩემი მეხსიერების თვალეწვდენი ველ-მინდვრები, ურიცხვი მღვიმეები და უკიდუგანო ხეობები, უსასრულო მრავალფეროვნებით საესენი: აჰა, ათასნაირ სხეულთა ხატებანი; აჰა, ხელოვნებათა თუ მეცნიერებათა გასაოცარი სიმრავლე; აჰა, აურაცხელი ნიშნები თუ მინიშნებები, - სულიერ მღვთმარებათა აღნაბუჯდები, რომელთაც უკვე აღარ განიცდის სული, მაგრამ მათ ნაკვალევს მეხსიერება ინახავს, რადგანაც 'სულ'ში არა არის რა ისეთი, მეხსიერებაში რომ არ იყოს - ყოველივე ამას დაეფული, მთელ ამ მრავალფეროვნებას შემოვირბენ და, შეძლებისდაგვარად, უღრმეს მღვიმეებშიც შევადწევე, მაგრამ არსად არა ჩანს 'სღვარი'; ასეთია მეხსიერების ძალმოსილება, ასეთია სასიცოცხლო ძალაც კაცისა, მხოლოდ სიკვდილისთვის რომ ცოცხლობს.

მაშ, რა ექნა, ღმერთო ჩემო, ჭეშმარიტო სიცოცხლეზე ჩემო? უკან მოვიტოვებ ამ ჩემს ძალას, მეხსიერება რომ პქვია, უკან მოვიტოვებ მას, რათა ვისწრაფო 'შენსკენ, უტკბესო ნათელი ჩემო. მაინც რას მეტყვი? აჰა, ვეცდები ავიადლდე და მოგწედე სულით, - შენი სამკვიდრო ხომ ჩემს 'ზემოთაა; - თავს მოვევლეები ამ ძალას, მეხსიერება რომ პქვია სახელად, რათა მოგვახლო იქ, სადაც 'შიძლება მოგვახლონ, და დაგეწაფო იქ, სადაც 'შიძლება შენი დაწაყება. მეხსიერება ცხოველებსაც აქვთ და ფრინველებსაც, თორემ ვერც თაყიანთ ბუნაგებს მიაგნებდნენ, ვერც ბუდეებს და ვერც სხვა რამეს, რაც ჩვეულია მათთვის, ჩვეულებას კი მხოლოდ მეხსიერების წყალობით იძენენ. უკან მოვიტოვებ ჩემს მეხსიერებას, რათა მოგვახლო 'შენ, ვინც ოთხფეხთაგან გამაცალკევე და ცის ფრინველებსუ მეტი სიბრძნე მომეცი. უკან მოვიტოვებ ჩემს მეხსიერებას, რათა მოგაკვლიო 'შენ. კი მაგრამ, სად? ჭეშმარიტად კეთილი, ჩემო 'შეებავ და სასოებავ, მაინც სად გპოვო? თუ ჩემს მეხსიერებაში ვერ გპოვე, მაშასადამე, არ მხსომებიხარ. მაგრამ როგორღა გპოვი, თუ არ მახსოვხარ?

XVIII

27: ქალმა დაკარგა დრაქმა და ხანოლით დაუწყო ძებნა⁵⁴; რომ არ ხსომებოდა, ვერ იპოვიდა. ანკი როგორ მიხედებოდა, როცა იპოვა, რომ ეს სწორედ მისი დრაქმაა, თუკი საერთოდ აღარ ეხსომებოდა? მახსოვს, როგორ ვუძებდი და ვპოულობდი დაკარგულ ნივთებს. ძებნას მეკითხებოდნენ, ეს ხომ არაა, ან ისრა? არა-მეთქი, ვამბობდი მანამ, სანამ სწორედ იმ ნივთს არ მიხევენდნენ, მე რომ დავკარგე. რომ არ მიხსომებოდა, ვერ ვიპოვიდი, ვინაიდან, კიდევაც რომ ეხევენდნოთ, მაინც ვერ ვიცნობდი მას. ასეა ყოველთვის, როცა ვუძებთ და ვპოულობთ კიდევ დანაკარგს. თუ რომელიმე საგანი თვალთახედვის არედას გაქრა, მაგრამ არა მეხსიერებიდან (მე ვგულისხმობ ნებისმიერ ხილულსა და ნივთიერ საგანს), ჩვენს ხსოვნაში მაინც რჩება მისი ხატება, და მანამდე ვუძებთ მას, სანამ ჩვენს მხერგს ხელახლა არ წარმოუჩინდება. ნაპოვნი იმ ხატებით იცნობა, რომელიც ჩარჩა ჩვენს სულში. ჩვენ ვერ ვიტყვი, რომ დაკარგული ვიპოვეთ, თუკი ვერ ვიცანით იგი, ცნობით კი სამღვივად ვერ ვიცნობთ, თუ აღარ გვახსოვს. რაც თვალისთვის გაუჩინარდა, მეხსიერებამ შემოინახა. *

XIX

28. კი მაგრამ, როცა თვით მეხსიერება კარგავს რაიმეს, ანუ როცა გვაიწვილება რაღაცა და მის გახსენებას ვცდილობთ, მაშინ სად ვუძებთ დანაკარგს, თუ არა თვით მეხსიერებაში? და თუ ეს უკანასკნელი რაღაც სხვას გვინვენებს, დაუყოვნებლივ უკუვაგდებთ მას, ვიდრე არ წარმოგეინხლება სწორედ ის, რასაც ვუძებთ; ხოლო როგორც კი წარმოგეინხლება, ჩვენ ვამბობთ: „აი, ეს არის!“ მაგრამ ამას არ ვიტყვით, რომ არ გვეცნო ის, რასაც ვუძებდით, და ვერ ვიცნობდით, რომ არ გეხსომებოდა. მართალია, დაგვაიწვიდა, მაგრამ განა მთლიანად ამოგვივარდა მეხსიერებიდან? არა, ნაწილობრივ მაინც ჩარჩა შიგ, და ამ ნაწილმა შეიძლება გვაპოვინოსოთ მთელი. მეხსიერება ხომ თვითონვე გრძნობს, რომ აღარ შეუძლია მთლიანი სახით წარმოგეინოსოთ ის, რასაც, ჩვეულებრივ, მთლიანად გადმოგვიშლიდა, ახე რომ ჩვეულებამოშლილი და თითქოს ფრთაშეკვეცილი უმწკლად ფრთხილებს და, რაღა თქმა უნდა, ცდილობს კვლავინდებურად გაშალოს ფრთა და ლაღად გაინაჯარდოს.

როდესაც ნაცნობს ვხედავთ, ან მასზე ვფიქრობთ, და ვცდილობთ გაეიხსენოთ მისი სახელი, რომელიც დაგვეიწვინა, მაშინ ნებისმიერი სახელი, პირველად რომ მოგვივა თავში, როდი დაუკავშირდება ამ ადამიანს, რადგანაც ჩვენს სულს ჩვევად არ აქონდა,

ახრით გაეერთიანებინა ისინი. უკუბღებულ იქნება ეველა სახელი, გარდა იმ ერთისა, რომელსედაც, ბილოს და ბილოს, შეხერდება დამცხრალი და დაშოშინებული მეხსიერება. კი მაგრამ, სად იყო ეს სახელი, თუ არა წყნსავე მეხსიერებაში? თუით იმ შემთხვევაშიაც კი, როცა ვიდაცის დახმარებით ვიხსენებთ მას, ის მაინც იქ იყო. რადგან ის წყნსთვის რაღაც ახალი კი არ არის, რაც სხვისი ხიჯკეით უნდა ვირწმეხით, არამედ წვენი მეხსიერება გვიდასტურებს, რომ ხწორედ ესაა, რასაც ვეძებდით. ხილა თუ ის პირწმინდად ამოიშალა წვენი მეხსიერებიდან, ვერავითარი შეხსენება ვეღარ გვიშველის. მაგრამ დაეიწვება მაინც არ არის სრული: ის მაინც გვახსოვს, რომ დაგავიწვედა. ვინ დაეწვებდა ძებნას დაკარგულ სივთს, მისი დაკარგვის ამბავიც რომ დაეიწვენოდა?55

XX

29. როგორღა გეძებო, უვეალო? ჰროცა შეს გეძებ, დმერთო წემო, ბედნიერ ცხოვრებას ვეძებ. არ მოვეშვები შეს ძებნას, რათა ცოცხლობდეს წემი სული! წემი სული აცოცხლებს სხეულს, ხილა წემს სულს აცოცხლებ შეს. როგორღა ვეძებო ბედნიერი ცხოვრება? ვერ ველირსები, ვიდრე არ ვიტყვი: „კარა; აი, ისიც“ მაშინ კი უნდა ვთქვა, როგორ ვეძებდი: მოგონებით, თითქოს დამეიწვიოდეს, მაგრამ ის კი მახსოვდეს, რომ დამავიწვედა? თუ სრულიად უცნობი ცხოვრებისკენ სწრაფვის სურვილით, რომელსაც საერთოდ არ ვიცნობდი, ანდა ისე დამავიწვედა, რომ აღარც კი მახსოვს, თუ დამავიწვედა? კი მაგრამ, განა ეველას არ სურს ბედნიერი ცხოვრება? თუ მოიძებნება თუნდაც ერთი კაცი, რომელსაც არ სურდეს ეს? მერედა, საიდან გაიგეს, რომ არსებობს ამნაირი ცხოვრება, რაკიღა ასე ძალიან სურთ? ან სად უნახავთ, რომ ასე შეუვევრდათ? არ ვიცი, მაგრამ გარკვეულწილად წვენ უკვე ბედნიერები ვართ, თუკცა გაანხია, ვისთვის რა არის ბედნიერება: ერთი ბედნიერია, როცა უკვე ბედნიერი ცხოვრებით ცხოვრობს, მეორისთვის კი საკმარისია იმედიც – თდესმე მაინც ვიქნები ბედნიერიო, თუკცა ეს უკანასკნელი ნაკლებ ბედნიერია, ვიდრე პირველი, მაგრამ მისი ყოფა მაინც სჯობს იმისას, ვისაც არც ერთი აქვს და არც მეორე – არც ბედნიერი ცხოვრება და არც ბედნიერი მომავლის იმედი. და მაინც, თუით ამ იმეგადაწვევტილთაც კი ასე თუ ისე რომ არ სცოდნოდათ, რა არის ბედნიერება, მაშინ მათთვის სრულიად უცხო იქნებოდა ბედნიერების დაუოკებელი სურვილი, უშრეტი ძალით რომ დვთვის მათ გულში, რაშიაც შეუძლებელია ეჭვის შეტანა. ჯარ ვიცი, რანაირად გაიგეს, რა არის ბედნიერება, ან რა წარმოდგენა აქვთ მასზე. მეც ამ კითხვაზე ვიმტვრევ თავს: თუ ეს წარმოდგენა მოგონების წყალობით

შეექმნათ, მაშინ ოდესღაც ყველანი ბედნიერები ვყოფილვართ: ან თვითთელი ცალ-ცალკე, ან ყველანი ერთად იმ კაცში, რომელმაც პირველად სცოდა, რომელშიაც ყველანი მიგვეკვითნ და რომლისგანაც ყველანი ვიშვით მწუხარებით; რუმცა ამას კი არ ვიძიებ, არამედ მინდა ვიკითხო: ხომ არ ცოცხლობს ბედნიერი ცხოვრების მოგონება ჩვენს მესხიერებაში? 57 არაერთარი წარმოდენა რომ არა გვქონოდა მასზე, მაშინ არც გვეყვარებოდა. საკმარისია ყური მოვკრათ ამ სიყვებს – „ბედნიერი ცხოვრებაო“, და მაშინვე ვაღიარებთ, რომ სწორედ ესაა, რასაც ვესწრაფით. რა თქმა უნდა, ამ სიტყვების ხმოვანება როდი გვანიჭებს სიამოვნებას. თუკი მათ ლათინურად მოიხმენს ბერძენი, ისინი ვერაერთარ სიამოვნებას ვერ მიანიჭებენ მას, რადგანაც ვერ გაიგებს მათ მნიშვნელობას, ჩვენ კი დიხხაც მოგვანიჭებენ, ისევე, როგორც ბერძენსაც, თუ მათ ბერძნულად მოიხმენს: ბედნიერი ცხოვრება არც საბერძნეთანაა დაკავშირებული და არც რომთან, მაგრამ მას ხარბად მიელტვიან ბერძნებიც, რომაელებიც და უცხოელებიც, სხვადასხვა ენებზე რომ მეტყველებენ. მაშასადამე, ბედნიერება ცნობილია ყველა ხალხისთვის და ერთდროულად რომ გვეკითხა მათთვის, გსურთ თუ არა ბედნიერები იყოთო, ყველანი ერთხმად გვიპასუხებდნენ, ცხადია, გესურსო. მაგრამ პასუხი ასე ერთსულოვანი არ იქნებოდა, ყველას რომ არ შემორჩენოდა იმისი ხსოვნა, თუ რას ნიშნავს „ბედნიერება“.

XXI

30. მაგრამ განა ეს ხსოვნა იგივეა, რაც ხსოვნა კართაგენისა, რომელიც თვითონ მინახავს? არა, ბედნიერებას თვალთ ვერ დაინახავ, რადგან ის სხეული როდია.

მაშ, იქნებ იგივე ხსოვნაა, რა ხსოვნითაც გვახსოვს რიცხვები? არა, რიცხვების მცოდნე არ მიელტვის მათ ფლობას. ჩვენ კი, ვინც ვიცით, რა არის ბედნიერი ცხოვრება და ამიტომაც გვიყვარს იგი, იმაედროულად ისიც გესურს, რომ ვუფლოთ მას და ამრიგად ვეზიაროთ ბედნიერებას.

ან იქნებ ისე გვახსოვს იგი, როგორც მჭევრმეტყველება? არა, არც ასე, თუმცა ამ სიტყვის გახსენებისას თვით იმათაც კი ახსენდებათ რას ნიშნავს მჭევრმეტყველება, ვისთვისაც მჭევრმეტყველების ნიჭი არ მიუცია ღმერთს, და მანც, ვინ მოსთვლის, რამდენს სურს დაეუფლოს მჭევრმეტყველების ხელოვნებას, რაც თვალნათლივ მოწმობს, რომ გარკვეული წარმოდგენა აქვთ მასზე: ხორციელ გრძნობათა მეშვეობით გაიცნეს მჭევრმეტყველნი, მოიხიბლნენ მათი ხელოვნებით და თვითონაც მოინდომეს მათსავით ენამჭევრნი გამხდარიყვნენ. ისინი ვერ მიიღებდნენ

ვერავითარ სიამოვნებას, საერთოდ რომ არ სცოდნოდათ, რა არის მკვერმეტყველება, და არც იმას ისურვებდნენ, სეტყვი მკვერმეტყველების სიჭი მოგვეცაო, არავითარი სიამოვნება რომ არ მივლით ენამკვერთაგან. ცხადია, მათი სურვილი ერთგვარი 'შინაგანი ცდისა თუ ცოდნისაგან იღებს დასაბამს. მაგრამ რა არის ბედნიერი ცხოვრება, ამას ვერცერთი ხორციელი გრძნობა ვერ გვაუწყებს.

იქნებ ეს ისეთივე ხსოვნაა, როგორც ვიხსენებთ სიხარულს? ადბათ ასეა, რადგან ოდინდელ სიხარულს მაშინაც კი ვიხსენებ ხოლმე, როცა მწუხარე ვარ, ისევე, როგორც შავ დღეში მყოფს მახსენდება ბედნიერება. ეს ჩემი სიხარული არახილდეს აღმიქვამს ამა თუ იმ ხორციული გრძნობით: არც მინახავს, არც მსმენია, არც გემო გამისინჯავს, არც ენოსვითა თუ შეხებით შემოგვგრძნია. ჩემივე სულით განვიცადე იგი, როცა მიხაროდა, ხოლო შემდეგ მუხისიერებაში აღმგებულა იგივე განცდა. ასე რომ, მე შემძლია კვლავ გვიხსენო ოდინდელი სიხარული, ხან ზიზღით და ხან სინასკულით, იმის მიხედვით, თუ რა მიხაროდა ოდესღაც. რადგან ზოგჯერ უდირხი საქმის გამოც აქვტაც-ნივარ სიხარულს, რაც დღეს არ შემძლია ზიზღის გარეშე გაიხსენო, ზოგჯერ კი სიკეთის გამო შევეუპყრივარ იმავე გრძნობას, რასაც სინანულით ვიხსენებ დღეს, რაკილა წარსულში დარჩა: აი, რა მამწუხრებს ხოლმე გარდასული სიხარულის გახსენებისას.

31. კი მაგრამ, სად და რადის შევიცან ბედნიერება, რათა ამჟამადც მახსოვდეს, მიევიარდეს და მსურდეს? და არა მარტო მე, ან რამდენიმემ, არამედ უკლებლივ ყველამ, რაკილა ყველას სურს ბედნიერი იყოს. დაბეჯითებით რომ არ ვიცოდეთ, რა არის ბედნიერება, ასე დაბეჯითებითაც აღარ ვინატრებდით. მაინც რა არის ეს? ორ კაცს რომ ვკითხოთ, ჯარისკაცობა თუ გსურთო, ერთმა შეიძლება დადებითად გვიპასუხოს, მეორემ კი „არაო“ გვითხრას. მაგრამ კითხვა რომ შევუბრუნოთ, ბედნიერება თუ გსურთო, ორივე ერთხმად მოგვიგებს, რა თქმა უნდაო. ერთ მათგანს სწორედ ბედნიერების გულისთვის სურს ჯარისკაცობა და მეორეც სწორედ ამიტომ აცხადებს უარს. იქნებ იმიტომ, რომ ზოგს ერთი რამე ანიჭებს სიხარულს, ზოგს კი - სულ სხვა რამე. მაგრამ ერთნიც და მეორენიც უყოყმანოდ აღიარებენ, რომ ყველას სურს ბედნიერი იყოს, და თუ კითხავ, რა არის საერთო მათ შორის, ერთხმად გიპასუხებენ - რა და, ის, რომ ყველას სიხარული გესურსო, და სწორედ ამ სიხარულს უწოდებენ ისინი ბედნიერებას. თუმცა ზოგი რას მიელტვის და ზოგი - რას, მაგრამ მისანი ყველას ერთი აქვს; სიხარული. მაგრამ რაკი პირადი ცდის გარეშე არავინ იცის, რა არის ეს, ამიტომ როცა გვესმის სიტყვა „ბედნიერება“, მხოლოდ ჩვენს მუხსიერებაში ვპოულობთ მის შინაარსს. /

XXII

32. შორს წებგან, შორს შენი მხახურის გულისდან, აღხარებას რომ გუქებნება, უფალო, დიახ, შორს იყის აზრი, თითქოს შეიძლება ბედნიერად ვსახაჯუე თავს, მიუხედავად იმისა, თუ რანაირი სიხარულით ეხარობ! რადგანაც არსებობს სიხარული, რომელსაც ვერ ეღირსება უკუთრინა, არამედ მხოლოდ ის, ვინც უნებაროდ გცემს თავიანთ: მისი სიხარული შენა ხარ თვითონ. რა არის ბედნიერება, თუ არა ის, რომ შენით, შენს გამო და შენთვის ხარობდე? მხოლოდ ამას თუ ეთქმის ჭეშმარიტი ბედნიერება, მხოლოდ ამას. ვისაც სხვა რამე ატონია ბედნიერება, სულ სხვა სიხარულს მიეღტვის და არა ჭეშმარიტს. მაგრამ მასაც თავისებური წარმოდგენა აქვს სიხარულსე, რომელსაც გამუდმებით ესწრაფის მისი ნება.

XXIII

33. მაშასადამე, ვერ ვიტყვით, რომ ეველას სურს ბედნიერი იყოს, რადგანაც იმას, ვისაც არ სურს ხარობდე შენში (ხოლო ესაა ჭეშმარიტი ბედნიერება), როგორც ჩანს, არ სურს ბედნიერი ცხოვრება. თუ ეველას სწყურია ეს, მაგრამ „ხორცს სულის საპირისპიროდ სურს, და სულს – ხორცის საპირისპიროდ, რათა ვერ იქმდეს იმას, რაც სურთ?“ ან იტომაც ითქმებიან იმაში, რაც შეუძლიათ და ამას სჯერდებიან, რადგანაც არა სურთ ის, რაც არ შეუძლიათ, არა სურთ ისე ძალუმიად, რომ ძალა მოიცენ.

მე რომ ავდეგე და ეველას ვკითხო, რა გირწევნიათ განიტყვდე სიხარულს – ჭეშმარიტება თუ სიცრუე-მითქი, ეველანი უყოყმანოდ მიპასუხებენ – ჭეშმარიტებათ, ისევე, როგორც უყოყმანოდ მომიტებენ, რომ ბედნიერება სურთ. მაგრამ ბედნიერება ხომ ჭეშმარიტება, ანუ შენს მიერ მონიტყვული სიხარულია, უფალო, რადგანაც „შენა ხარ ჭეშმარიტება, სინათლე წემი, ხსნა წემი სახისა, დმერთი წემი“ 60. დიახ, ეველას სურს ეს ბედნიერება, ეს ბედნიერი ცხოვრება, რომელსაც ერთადერთს ეთქმის ნეტარი, ეველას სურს ჭეშმარიტებით მონიტყვული სიხარული.

რამდენ კაცს ვიცნობ, სხეების მოტყუება რომ სურთ, მაგრამ ის კი აღარ უნდათ, რომ სხეებისგან მოტყუებულნი დარწხენ. ხაღდა გაიგებს, რომ არსებობს ეს ბედნიერი ცხოვრება, თუ არა იქ, ხაღდაც შეიძენს ჭეშმარიტება? მათ ჭეშმარიტებაც უყვართ, რადგანაც არ სურთ მოტყუებულნი დარწხენ, მაგრამ, ცხადია, იმიტომ უყვართ, რომ უყვართ ბედნიერი ცხოვრება, რომელიც სხვა არა არის რა, თუ არა ჭეშმარიტებით მონიტყვული სიხარული. თუმიცა ჭეშმარიტება არ უყვართ

ბოდათ, მეხსიერებაში რომ არ ქვინდეთ ჩარჩენილი მისი თქნდაც მკრქალი საკვალევი.

კი მაგრამ, რატომ არ შეხარბას მას? რატომ არ არიან ბედნიერნი? იმიტომ, რომ სხვა რამე უფრო ძაღვმად დაუყვლა მათ სულსნი, რაც უძალდ მოუტანთ უბედურებას, ვიდრე გააბედნიერებთ ესოდენ სუბტი ხსოვნა იმისა, რასაც შეუძლო ბედნიერება მოუტანა მათთვის. „სულ ცოტადაა ხათული კაცთა შორის“; მაშ, „თაროს, ხახამ უნათებთ, რათა არ მოიცვათ ბედმა“².

344 მაშ, რატომაა, რომ „ჭკმშარიტება ბადებს ხიჯელვისს“³, ან რატომ იქცა მათთვის მტრად კაცი, რომელიც შენი სახელით ქდა აგებდა ჭკმშარიტებას⁴? აკი ბედნიერი ცხოვრება უყვართ, რაც სხვა არა არის რა, თუ არა ჭკმშარიტებით მონიჭებული ხიხარული? რა უხდა იყოს ამის მოხეხი? იქნებ ის, რომ ადამიანებს მოვლის არსებით უყვართ ჭკმშარიტება, და ამიტომ, როცა სხვა რამე უყვართ, დაქსივით სურთ, ისიც ჭკმშარიტება იყოს, რაც უყვართ? და რაკი არ სურთ მოტყუებულნი დარჩნეს, არც ის უნდათ, რომ ვინმემ შენიშოს მათი შეცდომა. ამრიგად, მათ სძულთ ჭკმშარიტება, სძულთ იმის განა, რომ ჭკმშარიტებად მიიხსენებს იმას, რაც უყვართ. მათ უყვართ ჭკმშარიტების სათული, მაგრამ სძულთ მისი ყვედრება⁵. რაკილა სურთ სხვები მიატყუონ და თვითონ კი არ უნდათ მოტყუდნენ, ამიტომ ჭკმშარიტებაც მაშინ უყვართ, როცა თვითონვე ყვლინება მათ, და არა მაშინ, როცა მათ მასკიერებას ავლენს, რისთვისაც მიეგებათ კიდევ კეთილი: რაც უფრო მეტად სურთ არ გაიშლადნენ მათი ეკეთურება, ჭკმშარიტება მათ უფრო დაქსივდლად განაძიქვადნებს და განაძაშკარავენს მათ, თვითონ კი დაფარული დარჩება მათთვის. ო

დაახ, დაახ, ახეთა ადამიანის სული: ბრმა, უხათო, ბილწი, უღირსი. ამიტომაც სურს დამაძლოს, მაგრამ ის კი აღარ უნდა, რომ მოხთვისაც რამე დარჩეს დამაძლელი. ამიტომაც მიეგება პირველი: ჭკმშარიტებას ვერ დაქსივდება, ჭკმშარიტება კი დაქსივდება მას. და მისიც, თავის ხიგლახაკება და ხიმწირეშიც კი, მას ურსივება ჭკმშარიტებით ხარობდეს და არა ხიცრეთ. ბედნიერებას კი მხოლოდ მაშინ თუ ეღირსება, როცა ეოველგვარი დაბრკოლების გარეშე დატკება უხეხავსი ჭკმშარიტებით, რომლისგანაც წარმოსდგება ყველა სხვა ჭკმშარიტება.

XXIV

35. აი, რამდენს დავბორიადობდი შენს ძეხისხას, უფალო, ჩემი მეხსიერების ხიდრემში, და ვერხად გპოვე მის გარეთ. ვერც სხვა რამ შენეული ეპოვე, რომ არ მახსოვდეს მას აქეთ, რაც შენ გიცახი, და აღარც დამეოქნისხარ მას მერე. სადაც მივაკვლიე ჭკმშარიტებას, იქვე

ვპოვე ჩემი ღმერთიც, რომელიც თვითონვეა ჭეშმარიტება, და მისი შეცნობის დღიდან აღიარასოდეს დამეციწყინა იგი. მას აქვთ, რაც მოგაკელიე, ჩემს მეხსიერებაში მკვიდრობ, უფალო, და იქვე გპოვებ ყოველთვის, როცა გიხსენებ და შენში ვხარობ. ესაა ჩემი წმიდა სიტკობება, გულმოწყალებად რომ მომმადლე, როცა მოხედე სიგლახაკეს ჩემსას.

XXV

36. მაგრამ სად მკვიდრობ, უფალო, ჩემი მეხსიერების რომელ კუნჭულში? როგორი სამყოფელი აიგე? რანაირი ტაძარი აღმართე შენთვის? პატივი დამდე და დაემკვიდრე ჩემს მეხსიერებაში, მაგრამ მის რომელ სენაკშია შენი სავანე? შენს ძებნაში სათითაოდ დავიარე მეხსიერების ყველა ნაწილი, რომლებიც ცხოველებსაც მოეძევათ, მაგრამ ვერ გპოვე იქ, სხეულებრივ საგანთა ხატებებს შორის. მერე იმ ნაწილებსაც მივადექი, რომლებსაც ჩემი სულიერი მდგომარეობანი მივანდე, მაგრამ ვერც იქ მოგპარი თვალი. ზოლოს ჩემი სულის სენაკს მივაშურე, რომელიც მას აქვს მეხსიერებაში, ვინაიდან სული თავის თავსაც იხსენებს ხოლმე, მაგრამ შენ არც იქ იყავი: აკი არც სხეულებრივი ხატება ხარ, არც სულიერი მდგომარეობანი - სიხარული თუ წუხილი, სურვილი თუ შიში, გახსენება თუ დავიწყება და ა.შ. არც თვით სული ხარ, რადგანაც ჩემი სულის უფალი ღმერთი ბრძანდები. ყოველივე ეს ცვალებადია, შენ კი მარად უცვლელი ხარ, ყველაფერზე ამაღლებული, თუმცა პატივი დასდე ჩემს მეხსიერებას და შენს სამკვიდროდ აირჩიე, მას აქვთ, რაც პირველად გიცანი.

ან რას გეკითხები, სად, რა ადგილას მკვიდრობ-მეთქი? თითქოს იქ მართლაც იყოს ადგილი! და მაინც, ეჭვს გარეშეა, რომ ჩემში მკვიდრობ, რადგანაც იმ დღიდან, როცა გიცანი, ჩემში გპოულობ ყოველთვის, როცა გიხსენებ.

XXVI

37. მაშ, სადღა გიპოვე, რომ გამეცანი? რადგანაც ჩემს მეხსიერებაში არ ყოფილხარ მანამ, სანამ გაგიცნობდი. კი მაგრამ, მაინც სად გიპოვე, რომ გამეცანი, თუ არა შენშივე, ჩემს ზემოთ?66 არა, სიერცეს როდი გეულისხმობ: სიერცე როდი გეყოფს, როცა გშორდებით, და არც სიერცის გავლით გაიხლოვდებით7. შენა ხარ ჭეშმარიტება, ყველაგნ მყოფი, და ერთდროულად მიუგებ ყველას, ვინც გეკითხება, თუმცა სულ სხვადასხვა კითხვები მათიკ ასევე ცხადად მიუგებ ყველას, მაგრამ ყველას ცხადად როდი ესმის. ყველა იმას გეკითხება, რაც სურს, მაგრამ შენი პასუხი სასურველი როდია ყვე-

დასათვის. შენი უკეთესი მსახური ისაა, ვინც შენგან სასურველ პასუხს კი არ მოელის, არამედ ვისთვისაც სასურველია ის, რასაც შენგან მოსიმენს.

XXVII

38. გვიან შეგიყვარე, მშვენიერება, უძველესო და უახლესო, გვიან შეგიყვარე შენ ჩემში იყავი, მე კი გარუგარე გეძებდი: შენს მიერ შექმნილი სამყაროს მომწესხველ წიაღში ეცდილობდი შეჭრას მე უმსგავსი და უსახური. ჩემთან იყავი, მე კი არ ვიყავი შენთან. შენს თავს მაშორებდა სამყარო, რომელიც საერთოდ არ იარსებებდა, შენში რომ არ არსებულყო. შენ მიხმე და შენმა ძახილმა შექუსრა ჩემი სიყრუე; გაიფლექე და თვალისმომჭრელი ბრწყინვალეობით განხვეწე ჩემი სიბრძავე; თავბრუდამხვევი სურნელება შემომაფრქვიე, მე შევიქნოსე და ახლა სულს მიხუთავს შენი სიმორე; მე გიგემე და ახლა მხოლოდ შენი მადლი მსურს და მწკურია; შექმეხე და სახმილივით შემომენთო გუნება, შენმიერი მშვიდობის მწველი სურვილით დადაგულს.

XXVIII

39. როცა შეგერწყმი მთელის არსებით, სამუდამოდ განქარდება ჩემი ტკივილი თუ ტანჯვა-ვაება, და შენით აღსავსე სიცოცხლე ჩემი ნამდვილ სიცოცხლედ იქცევა. მხოლოდ იმას უღბინს, ვისაც მთლიანად აესებ, მე კი შენით არა ვარ სავსე და მიტომაც მიმძიმს ჩემივე თავის გაძლება. ჩემი სიხარული, რის გამოც ტირილი უფრო მმართებს, გამუდმებით ებრძვის ჩემსავ ვაებას, რის გამოც, პირიქით, უნდა ეხაროდე, და მე არ ვიცი, რომელს დარიჩება გამარჯვება.

ვაიმე, ვაი, შემიწყალე, უფალო!⁶⁸ უკეთური ვაება ჩემი ერკინება კეთილ სიხარულს ჩემსას, და არც ის ვიცი, რომელი სძლევეს, საით გადაიხრება გამარჯვების სასწორი. აი, ჩემი წყლულები, – როდი გიმაღავე. შენ მკურნალი ხარ, მე კი სნეული; შენ მოწყალე ხარ, მე – საწყალობელი. „რა არის კაცის ცხოვრება ამ ქვეყნად, თუ არა ცთუნება?“⁶⁹ ვინ ისურვებდა სიმძიმელს და შეჭირვებას? შენ მათ სიყვარულს კი არ გვიბრძანებ, არამედ თმენას. ვის უყვარს, რასაც ითმენს, კიდევაც რომ უყვარდეს თმენა? იქნებ თავიც კი მოსწონდეს, რამდენის მოთმენა შემძლიაო, მაგრამ მაინც ამჯობინებდა, არაფერი ჰქონოდა მოსათმენი.

უბედურებაში ბედნიერებას ვნატრობთ, ბედნიერებაში კი უბედურებას ვუფროთხით. ნეტა თუ მოიძებნება ამ ორ უკიდურესობას შორის ისეთი შუალედი, სადაც კაცის ცხოვრება არ იქნებოდა ცთუნება? ვაი ამქვეყნიურ ბედნიერებას, ვაი და უი, რადგანაც

განუკრულად თან ახლავს უბედურების 'შიში, 'შხამით რომ გვიწამ-
ლავს წყნის მწირ სიხარულს. ვაი ამქვეყნიურ უბედურებასაც, არამცოუ
ორგ'ხის, არამედ სამგ'ხისაც ვაი და 'უი: ჯერ ერთი, იმიტომ, რომ სულ
მუდამ ბედნიერებას ნატრობს; მეორეც იმიტომ, რომ თავისთავადაა
სახარული და სასტიკი, და შესამეც, იმიტომ, რომ 'ხედ ემსხვერუვა
წყნის მთომისებამ მამ, რა არის წყნის ცხოვრება ამ ქვეყნად, თუ არა
უწყვეტი და გამუდმებული ცოქნება?

XXIX

40. მოკლი წემი სახეობა 'შენი დიადი გულმოწყალებაა, უყვადლო.
მომეცი, რასაც მიბრძანებ, და მიბრძანე, რაც გზურს. 'შენ გვიბრძანებ
თავშეკავეებას. „მაგრამ მე ვიცი, - უთქვამს ვიდაცას, - რომ არავის
'შეუძლია თავშეკავეება, თუკი დმერთი არ მისცემს ამის ნიჭს; სიბრძნე
კი სწორედ იმის ცოდნაა, თუ ვისგან არის ეს ნიჭი?70. მხოლოდ
თავშეკავეება გპკრებს და კვლავ ერთის მიმართ მიგკაქცევს სიმრავლედ
განწილულთა და აქეთ-იქით მიმოფანტულთა ნაკლებად უყვარხარ იმას,
ვისაც 'შენს გარდა სხვა რამეც უყვარს, ანდა 'შენს გამოს როდი უყ-
ვარს?71. ო, სიყვარული, მუდამ რომ იწვი, და მასიც უმრეტი ხარ; ო,
მოწყალებავ, დმერთო წემო, ამასთუ და ამაბრიალქ თავშეკავეებას
გვიბრძანებ? მომეცი, რასაც მიბრძანებ, და მიბრძანე, რაც გზურს.

XXX

41. 'შენ, რა თქმა უნდა, გვიბრძანებ თავი შევიკავოთ ეოველივე
იმისაგან, რასაც პქვია „სიხარბე ხორცის, სიხარბე თვალის და ქედ-
მადლობა არსებობისა?72. 'შენ გვიკრძალავ უქორწინოდ ცხოვრებას
ქაღთან, და თუქცა ქორწინების სებას კი გერთავ, მაგრამ იმასაც
გვირწევ, რომ უცოდლობა უმჯობეხია?73. ეს უკანასკნელი გ'ხა უყრო
უმად ამარხევისე, ვიდრე 'შენს საიდუმლოთა აღსრულებას 'შევედგა
ბოდი. მაგრამ წემს შეხსიერებაში, რომელ'ხედაც ამდენი ვილაპარაკე,
დღემდე ცოცხლობენ სასიყვარული განცხრომათა ხატებანი, წყუელე-
ბას რომ ამოუტვიფრავს მასში. ისინი დღემდე მიტევენ მღვიძარს,
თუქცა ძალაგამოცდილნი სიყხი'ხელეში ვერას მკლებენ, მაგრამ
ძილში არა მარტო ხორციელი ტებობის მაცოქრ გრძობას აღ-
მობრძენ, არამედ დამის იმს'ხედაც დამიყოლიონ, რომ ამ ცოქნებას
ავევე. ეს ილა'ხორული ხატებანი იმსაირ 'ხემოქმედებას ახდენენ წემს
სულსა და სხეულ'ხედაც, რომ მძინარეს თითქმის მარწმუნებენ იმში,
რამიც ვერახდილებით დამარწმუნებდნენ მღვიძარს. სეოუ მე მამის
სხვა ვარ, უყვადლო დმერთო წემო? რამხელა განსხვევებაა წემს ორ „მე-
ს შორის: სხვა ვარ, როცა მღვიძარს ძილი მერევა, და სულ სხვა,

როცა ძივს კვლავ დეიდილი ცეკლის⁷⁴. ხადაა ამ დროს ჩემი გონება, რომლის წყალობითაც ხოციხელეში არაფრად ვაგდებ ამ მაცოფრ ხატებათა შემპარავ წყნსეულს და ურეკვად ვღაბეარ ხანდელილი ხა-
თურის წინამუ? იქნებ იხიცი თვალუბთან ერთად იხეუქება და ხორციელ გრძიობებთან ერთად იძინებს? ან რატომაა, რომ ძივშიც ხშირად ვუ-
ძაღაიანდებით ხალოურს, რადგანაც კარგად გვახსოვს წვენი გადაწუ-
ვეტილება და ბოლომდე მისი ერთგულნი ვრსებთ? და მინცი, სხვაობა
იხე ამკარაა, რომ თვით იმ შემხევეაშიაც კი, როცა წვეს გადაწუ-
ვეტილებას ვღაღატობთ, გამიღვიძებხას კვლავ მშვიდლება წვენი ხი-
დისი; თვით სხვაობა გვაყოქებხებს, რომ წვეს რიდი წაგვიდენია ის,
რაც, წვესდა ხამწუხაროდ, მინცი მიხდა ძივში.

42. სეოთე შენს ხელს, ყოველიხმდე დმერთი, არ შეუქლია
გასკერხის ყოველგვარი სხეულება ჩემი ხელისა და მადლის ხატარბით
ხაახმის ჩემი ხიხმრების ახორციელი ბორუვა? შენ დღითიდლე გაამ-
რავლებ შენს მადლსა და წყალობას ჩემს მიმართ, რათა ჩემს
კვალდაკვალ მოგაშურის ახორციობის ჭაობიდან თავდახსნილია ჩემ-
მდე ხელმა; რათა აღარ აუჯანყდეს ხაკუთარ თავს და თვით ძივშიაც
კი აღარ დაემორჩილოს ამ ცხოველურ ხატებათა ზემოქმედებას,
ხიბილწის მორეეში რომ იორეეეს ხორცს, არამედ ხამუდამოდ დაორ-
გუნის იხინი. მამეცი ძაღა იმისა, რომ ვერავითარმა ბიღწმა ხა-
ლოურმა, თუნდაც იმდენად უხეხურმა, რომ უმანკო ძილით მისიარის
სებას უმცირესი ძაღხიხმევეთაც კი შეუქდოს მისი გაქარწყლება, -
ვერც ამჟამად და ვერც მამავედში ვღადარ აღმიძრას ეხიდეეს უმსგავსი
წადილი. განა ეს ძნელია შენთვის, ყოველიხმდეყო, აეისაც გახეხომ-
დად მეტის ქნა ძაღგიძს, ვიდრე წვეს გთხოვთ, ანდა ვიახრებთ?⁷⁵
ჯერჯერობით კი - ვღაღარებ, ყვადლო ჩემი, ხიკეოვე ჩემი, - კვლავაც
ამ ბორატებაში ვარ დანთქმელი და „ძრწოლით შეეხარო“⁷⁶ იძას, რაც
მიწყალობე, დავხტირი არახრუელქმნილებას ჩემსას და იმედი მაქვს,
რომ სრულყოფ შენს მოწყალებას ჩემს მიმართ, ვიდრე სრულ მშვიდ-
ბამდე, რომელხაც ეხიარება შენში მოული ჩემი არსება, მისიგანიც და
გარეგანიც, როცა „ღაითქმება ხიკვლილი ძლეოთ“⁷⁷.

XXXI

43. არის სხვა „ბორატებაც დღისა“⁷⁸; სეტა დმერთს ენებებინა,
რომ ის ერთადერთი იყოს. წვეს ხმაჭამით აღვიდგეთ ყოველდღიურად
რღევეად სხეულს, და ახე იქნება მანამ, ხანამ შენ „არ მოხაობ ხატ-
მელხაც და სტამაქხაც“⁷⁹, ხასწაულებრივი ხიმაძღროთ არ დააცხრობ
შომშიღლს, და „ამ ხრწნად სხეულს არ შემოსავ მარადიული უხრ-
წნელებით“⁸⁰. დღესდღეობით კი ხიამივნებად მიჩანს ეს აუცილე-

ბლობა, და მე ვებრძვი ამ სტკბობებს, რათა მისი ტყვე არ გაეხდეს; ესაა ყოველდღიური ბრძოლა მარხულობითა და „ხორცის დათრგუნვით“⁸¹. თუმცა საღმობას მაინც სიამოვნების მეოხებით ვაძეგებ, რადგანაც შიმშილი და წყურვილი საღმობაა, ციკბ-ცხელებასავით რომ გწავებს და გაკვდინებს, თუკი სასმელ-საჭმელით არ უმკურნალებ. მაგრამ რაჟი წამალი ყოველთვის ხელთა გვაქვს, იმის წყალობით, რომ უშურველად გვიძღვნი შესს მადლს, რის შედეგადაც შეეწვიან ჩვენს უმწუბას მიწაც, წყალიც და ცაც, ამიტომ უბელერებას სიამოვნებად მიიჩნევენ კაცნი.

44. შენ მასწავლე წამალივით მივიღო საზრდო. მაგრამ ვიდრე მტანჯველი შიმშილიდან გადავიდვარ სასიამოვნო სიმძღრესე, სწორედ აქაა დაგებული ჩემთვის ღორმუცელობისა თუ სიხარბის მახე. თვით ეს გადასვლა სიამოვნებაა, და ვერანაირი სხვა გზით ვერ გადავალთ იქ, სადაც გვერეკება აუცილებლობა. ჭამაც და სმაც ჯანმრთელობის შენარჩუნებას ისახავს მიზნად, მაგრამ ამას თან ახლავს სახიფათო თანამგზავრი – სიამოვნება, რომელიც არცთუ იშვიათად ცდილობს წინ გაუსწროს აუცილებლობას, რათა გეაძულოს მხოლოდ მისი გულისთვის ეჭამდეთ და ესვამდეთ, თუმცა ეს, ჩვენივე სიტყვით და ნება-სურვილით, მარტოდენ ჯანმრთელობის შენარჩუნებას ემსახურება.

თუმცა ორივეს ერთი და იმავე საზომით ვერ მიუვდებთ: ის, რაც საკმარისია ჯანმრთელობისთვის, სიამოვნებას ეცოტაეება. და ხშირად ვერც კი ვარჩევთ, რა არის ეს: აუცილებელი ზრუნვა სხეულის სიმრთელისათვის, რაც ჩვენს მსახურებას მოითხოვს, თუ მაცთური სიამოვნებისაკენ სწრაფვა, განცხრომის მონებად რომ გვაქცევს. სწორედ ეს გაურკვეველობაა ჩვენი საბრალი სულის ერთგვარი შეება, რადგანაც მასში ხედავს თავის გამართლების საშუალებას და თავსაც მისი წყალობით იცავს, რადგანაც გაურკვეველია, მაინც რა არის აუცილებელი ჯანმრთელობის შესანარჩუნებლად, და სწორედ ამ გაურკვეველობით ამართლებს ღორმუცელობას. მე ყოველდღე ვებრძვი ამ საცთურს, და შესს მარჯვენას ვთხოვ უმწუბას: დამიხსენ ამ ორტოფობისაგან, რადგანაც ამ მხრივ დღემდე ვერაფერი გამორკვევია. ■

45. მესმის ხმა ჩემი ღმერთისა, რომელიც ბრძანებს: „ნუ დაიმძიმებთ თქვენს გულს სიმთერალით და ნაყროვანებით“⁸². სიმთერალე შორსაა ჩემგან: ღმერთო, მარიდე მისი სიახლოვე. მაგრამ, აი, ნაყროვანება კი მეძალება ხოლმე: მოწყალება მოიღე და განმარიდე. რადგანაც, „არავის შეუძლია თავშეკაება, თუკი შენ არ მისცემ ამის სიჭს“⁸³. რამდენ რასმე გვიწყალობებ ჩვენი ღოცვებისათვის;

იმ სიკეთესაც, მანამ რომ ვიღებთ, ხანაშა გთხოვდეთ, შენგანვე ვიღებთ⁸⁴, და ისიც შენი წყალობაა, მხოლოდ შემდეგ რომ ვიგებთ ამას. შემთვრალე არასოდეს ვყოფილვარ, მაგრამ ვიცნობდი შემთვრალეებს, შენ რომ შეაძულე სიმთვრალე. შენივე ნამოქმედარია, რომ ზოგი არასოდეს არ ხდება ის, რაც არასდროს ყოფილა, ზოგი კი უკვე აღარ არის ის, რაც იყო.

სხვა სიტყვაც მსმენია შენგან: „ნუ აპყვები შენს გულისთქმას, და სურვილისგან მოიხდუდე თავი“⁸⁵. შენი წყალობით მსმენია სხვა შეგონებაც, რომელიც გამორჩევით მიყვარს: „ჭამით არაფერი გვემატება, და უჭმელობითაც არა გვაკლდება რა“⁸⁶; ანუ, რაც იგეგვა, ერთი არ გამამდიდრებს, ხოლო მეორე არ დამაქცევს. სხვაც გამოგივა: „მე ვისწავლე კმაყოფილი ვიყო იმით, რაცა მაქვს; გაჭირვების თქმაც ძაღმის და ხელგამდილობაც; ყველაფერი შემიძლია ჩემი განმამტკიცებლის მიერ“⁸⁷.

აჰა, მხედარი სეციური ბანაკისა ჩვენსავით მტკერი რიღია. მაგრამ გაიხსენე, უფალო, რომ „ჩვენა ვართ მტკერი“⁸⁸, და რომ მტერისაგან შეაქმენი კაცი⁸⁹, რომელიც „დაკარგული იყო და გამოსნდა“⁹⁰. მაგრამ თვით ამ მხედარსაც⁹¹ არაფერი შეეძლო თავისთავად, რადგანაც, ჩენი არ იყოს, ისიც მტერისაგან იყო ნახელი, ვისი სიტყვებიც ასე შევიყვარე, შენმა სულმა რომ შთააგონა: „ყველაფერი შემიძლია ჩემი განმამტკიცებლის მიერ“⁹². მაშ, განმამტკიცე, რათა შევიძლო; მომეცი, რასაც მიბრძანებ, და მიბრძანე, რაც გსურს. პავლე აღიარებს, რომ ყველაფერი შენგან მიიღო, და „რასაც იქადის, უფლის მიერ იქადის“⁹³. სხვა ლოცვაც მსმენია: „განმარიდე მუცელდემერთობა“⁹⁴. ყოველივე ეს ცხადყოფს, წმიდაო ღმერთო, რომ მხოლოდ შენი წყალობით სრულდება ის, რისი ასრულებაც გნებავს.

46/ შენ მასწავლე, ღმერთო სახიერო, რომ „წმიდათათვის ყველაფერი წმიდაა, მაგრამ ბოროტებაა კაცისთვის, რომელიც საცთუნებლად ჭამს; კეთილია შენი ყოველი ქმნილება და არ არის უარსაყოფი, თუკი მადლიერებით მიიღება; საჭმელი რიდი გვაახლოებს ღმერთთან; მაშ, სურაინ განგსჯით საჭმლისა თუ სასმელის გამო; ვინცა ჭამს, ნუ შეურაცხყოფს მას, ვინც არა ჭამს, ხოლო ვინც არა ჭამს, ნუ განსჯის მჭამელს“⁹⁵. შენი წყალობით შევიმეცნე ეს და მადლობას გწირავ, ღმერთო ჩემო, მოძღვარო ჩემო, შენი სიტყვებით რომ მიტკობ სმენას და ნათელს აჟენ ჩემს გულს. გამარიდე ყოველგვარ საცთურს. უწმინდური საჭმელი რიდი მაშინებს, არამედ უწმინდური ვნება. ვიცი, რომ ნიეს უფლება აქონდა ეჭამა ყოველნაირი ხორცი, რისი ჭამაც კი შეიძლება⁹⁶; რომ ელიამ ხორცით აღიდგინა ძაღა⁹⁷; რომ იოანე, ეს საოცარი მმარხველი, სულაც არ შეუბიძწავს იმას, რომ კალიებს

ჭამდა98. მაგრამ მე ისიც ვიცი, რომ ესავე ცურვის შექმნისა აცოუნა99; რომ დავითმა თავისი თავი ჰგმო, როცა წყლის დაღვეა მოუნდა100; რომ ჩვენს მეუკუეს ხორციო კი არ აცოუნებდა მაცოუნო, არამედ პურიო101, და ხაღხმაც იმისთვის როდი დაიმსახურა ღვთის ევედრება უდაბნოში, რომ ხორცი მოუნდა, არამედ იმიტომ, რომ უფლის წინააღმდეგ დაიწყო დრტვინვა102. 4

47. ამ ხატოურში დანთქმული ყოველდღე ვებრძვი ნაყოფანებს. რადგანაც შეუქმლებელია ისევე დათრგუნო იგი, როგორც დათრგუნე ავხორცული ვნება, ერთხელ და სამუდამოდ რომ აღვიკვესო და აღარ-ხადეს მიებრუნებოვარ. პირს ისე უნდა ამოსდო ღაგამი, რომ არც ძაღვმად მოეხიდათ და არც სულ მივეშვათ სადავე. კი მაგრამ, თუ მოიძებნება, უფალო, კაცი, ხანდახან მაინც რომ არ გადასცდეს აუცილებლობის ზღვარს? ვინც უნდა იყოს, დიდია და, დაე, აღიღოს შენი ხახელი. ვაი რომ ჩემს თავზე ვერ ვიტყვი ამას, რადგანაც ცოდვილი ვარ. მაგრამ მეც ვადაიღებ შენს ხახელს, რათა მან, ვინც „სხლია ქვეყანა“103, „ითავმდებოს შენს წინაშე ჩემი ცოდვებისათვის“104, რაკილა თავისი სხეულის უმწყო ასოთა შორის მიმოვლის, ვინაიდან „შენს თვალებს უხილავთ არასრულქმნილება ჩემი, და ყოველივე ჩაიწერება შენს წიგნში“105.

XXXII

48. სურნელების ხატოური კი არ მაშკოთებს. როცა შორსაა, არ ვეძებ, ხოლო როცა ახლოსაა, არ გაეკურბოვარ; მე შემოძლია მოული სიცოცხლე სურნელების გარემო გავძლო, თუმცა შესაძლოა ეცდებო-აი, სავალაღლო სიბხელე ჩემი, რომლის წიადშიაც დაფარულია ბევრი ჩემი უნარი, ასე რომ, როცა ჩემი სული თავის თავსვე ეკითხება, რა ძაღვის პატრონი ვარო, დარწმუნებული არ არის, რომ სწორ პასუხს მიიღებს: რასაც მისი სიღრმე იმარხავს, მეტწილად დაფარულია, და მხოლოდ ცდა თუ გამოაველენს. ამ ცხოვრებაში, რომელიც სხვა არა არის რა, თუ არა „უწვევტი ცოუნება“106, არავის შეუძლია დამშვიდე ბული იყოს თავისი თავის გამა: სოე ვისმე ცუდი იყო და კარგი გახდა, ეს ჯერ კიდევ არ ნიშნავს იმას, რომ სულ კარგი იქნება და შეუძლუ ბულია კვლავ ცუდი გახდეს. ერთადერთი იმედი, ერთადერთი რწმენა, ერთადერთი უტყუარი აღოქმა, უფალო, ესაა შენი გულმოწვილება /

XXXIII

49. სმენის სიამემ უფრო მაგრად შემბორკა და დამიმონა, მაგრამ შენ ამხსენ ბორკილი და თავისუფლება მომანოტე. ვადაიარებ, თვით დღესაც სიამოვნებით ვისმენ ხელმე შენი ცხოველმყოფელი სიტყუით

შთაგონებულ ხაგალობლებს, მომრეხხეული ხიმთ აუღერებულები ხაამოდ რომ ელამუხებთან სმენას; ვისმეს და ვისევეს, მაგრამ ბოლომდე როდი ეხებდები მათ უჩვეულო ხიბლს: როცა მომპროასება, შემოდია ავღაგ და წავიდე. თქცა იმ ცხოველყოფელ სიტყვებთან ერთად, მათ რომ აცოცხლებს და ასუელაერებს, ისინიც დირხეულ ადგილს მოთხიჯეს ნემს გელში, და მე მეექვება, შემოდია თუ არა იმნარი ხაყოფელი მიეჭინო მათ, რახაც ისინი იმნახერებეს. ხანდახან კი, ასე მგონია, რაც ეკეთობთ, იმაზე მეტ პატივს მივაგებ მათ: მე ვგონობ, რომ შენი წმიდა სიტყვებით ახმანებელი ხაგალობლები უფრო მეტი დვთხიმობით ალაგზნებენ წყნს სელს, როცა მათ ხრელყოფილად ახრულდებენ, მაშინ როდესაც არახრელყოფელი შესრულება ახოსავე განცდას ვერ აღძრავს წყნსო. ხომ ურიცხვია წყნის სელის იტქმელი მობრახანი, და თუთუელი მათგანი თავისებური, მხოლოდ მისთვის ხიმუელი თროთლეით ელისდება მელაპარკისა თუ მომღერლის ხმაში, რომელიც, დმერთა იცის, რა შინაგანი ხიხლოვისა თუ ხათხაობის წყალობით, მსმენელის სელსაც გადსცემს ამ მობრახანებებს. მაგრამ რა ხმირად მატყუებს ხორციელი ხამოსებების გრძობა, რომელსაც კაცმა არ უნდა დაამბუხებინოს სელი: გრძობა, რომელიც თან ახლავს გონებას, მორხილად კი არ მიძეება უკან, - თქცა ეს ადგილიც გონების წყალობითა აქეს მობევებელი, - არამედ ცდილობს წინ გაუხწროს და წინასმღერად ექცეს. ასე, ნემდა შეუქმნეულად ვცოდავ ხილმე, და მხოლოდ შემდეგ ვამწხვე წემს შეცოლებას107.

50. ზოგჯერ კი, ამ ცოუნების თავიანი ასაცილებლად, შეცდომას ვემშებ და მეტისმეტ ხიმკარეს ვინენ: ძალიან მიხდა ხილმე წემს სმენასაც გაუარილო და თვით ეკლესიასაც ეს მომრეხხეული პახგები, რომელთა თანხლებითაც ახრულდებენ დავითის ფხალმუხებს. მე მგონია, სწორად იქცეოდა ალაქსახდროელი ეპისკოპოსი ათანასე108, რომელიც - მახსოვს, ხმირად მეუბნებოდნენ, - მეფსალმუხეებს აძლებდდა ხის ისეთი უმნიშვნელო მადელადციებით წარმოეთქვათ ფხალმუხები, რომ ეს კითხვას უფრო აგაედა, ვიდრე გადობას.

და მაინც, მახსოვს სეტარების ცრემლები, რომლებსაც მადერე ვინებდა ხაქლესი გადობის სმენა, როცა პირველად ვქსირა რწმენის სათელს. და ახლაც, - მართალია, იმდენად გადობა როდი მადელეებს, რამდენადაც ის, რაც იგალობება, როცა მგალობლის ხმა სუფთაა, თბილი და ხაამოდ მუდერი, - ხელახლა ვადიარებ, რადენ სახარებელია ეს უძველესი წვეულება.

ასე ვირევეი ამ ორ განცდას შორის: თუ, ერთის მხრივ, ტკობა სახიფათოა, მეორეს მხრივ, გადობის ცხოველყოფელი სემქმელება ცდითა დადახტურებული. ამიტომაც თავს ვიკავებ იმნარი დასქვინის-

გახს, ხაპირისპირი აზრს რომ ვერ იტანს, და მისივე ვიწისებ ხაქელე-
ხიი გაღობის ოდინდელ წყველებას, რათა რწმენის თავბრუდამხვევსა
სეჭარებამ ღვთისმისაობის მიმართ მიაქციოს ჯერ კიდევ უძწეო სული.
ხილი რიცა მე თვითის ვგრძობ, რომ გაღობა უფრო მადელეებს,
ვიდრე ის, რაც იგაღობება, ვადიარებ, ესაა ხისახელის ღირსი შეც-
დომა, და მე ვამჯობისებდი, სულაც არ მხმენიდა მგაღობლის ხმა.

აი, ვის ვარ და რა ვარ იტირეთ წემთას ერთად და მიტირეთ-
ვევლამ, ვისც კი ხიკეთისათვის იღწვით გულში, ხადანაც იღებს
დახაბამს ეოველი ქევეა. ხილი ის, ვისც ხიკეთისათვის არ იღწვის,
ცხადია, არ შეიძერის გულთ. შენ კი, აუველი დმერთი წემი, მისხინე
და მოხედე 109, „შესიწვალე და გასმკერდე მე“ 110. შენს თვალში წემივე
თავისთვის გამოცახად ვიქეც, და ხწორედ ესაა წემი ხხეველება.

XXXIV

51. და ბოლოს, რეზა ხორციელ თვადითაგას მისიჭებელი ხი-
მიენება; ხწორედ მას ეზება წემი აღხარება, რომელსაც ოხმესს ვერი
შენი ეკლებიხისა 111, თანამომქთა და ღვთისმისაგაა ვერი. ამთ დავას-
რეკლემთ ხაქბარს ხორციელ ხიამეთა ხაცოურის შესახებ, დღემდე რომ
ცდილობენ წემს მქენხარე გულში შემოტრას, და მე, მტმუნებარეს,
„მსერს შევიძისი სეციური ხავანე წემი“ 112.

თვალს უვეარს ღამაში და მრავალფეროვანი ფორმები, ნათელი
და ხახიამოქიო ფერები. დაე, სე დავუელებიას ოხიხი წემს სულს, არა-
მედ დავუელოს მას დმერთი, რომელმაც შექმნა ეს მოხიბლავი ფერე-
ბიცა და ფორმებიც, მბგრამ ოხიხი კი არა, დმერთა წემი ხიკეთე. ღა-
მაში ხავნები, გარს რომ მარტყიას, მიული დღის მახიდლსე არ
მადლევენ მისევენებას მღვიძარს, ომ წკრიალა ხმებისა და, ხაერთოდ,
ეოველგვარი წქამისა არ იყოს, მეედროებას რომ მირღვევენ. თვით
ფერების დელოფადი, ნათელი მხისა, ეოველივე ხიღელს რომ
ეფისება, ხდაც უნდა ვიყო, მოული დღის მახიდლსე ელამუნება წემს
მხერას, თქნდაც ხაქმეში თავნარეული არავითარ ვერადლებას არ
ვაქევედე მას; და ოხე უწემრად, შემპარაგად შემომწევეთა, რომ თე
უეცრად მიეჭარა თვალს, ხევეთ შეჭერიბილი დავეებ, ხილი თე
დიდხანს არ გამოსინდა, ხიბნილე ოხადგურებს წემს სულში.

52. ო, ნათელი, რომელსაც ხედავდა თვალსე ღიბრგადაქრული
ტობითი 113, ცხიერების გზას რომ უწვევენება თავის ძეს და
წაებორიბიკებლად უძიოდა წის ხივეარულის ყეხებით 114; ნათელი, რა-
მელსაც ჭკრეტდა ხანდაზმული, ქაოუთობდამიძიებელი და თვალდაშ-
რეტელი ოხაკი, რომელმაც ოხე აკერთხა შეილები, რომ არ უცენია,
რისთვისაც ოხ ღაიმხახერა, რომ კერთხევის შეილგბ ქენი ოხითი 115;

ნათელი, რომელსაც ხელაუდა წელთა ხიმრავლით თვალდაეხილი იაკობიც, გულში ჩამდგარი ნათელით რომ გაასათა წინასწარ უწყებელი ტომები მომავალი ერისა, და იღუპილი ძალით გადააჯარყდნებულნი ხელეები დაადო თავის შეიღამიელებს, ითხების მიქციადრეთ, და ასე აჯერთხა იხისი; ითხები, ხორციელი თვალებით რომ ხელაუდა ამას, შეეცადა გამოეხსწარებინა მისის შეცდომა, მაგრამ ეს შეცდომა რელი იყო: იაკობი შინაგანი მხერის კარნახით მოქმედებდა¹¹⁶. აი, ჭეშმარიტი ნათელი: ერთი, ერთარხი და თავისი ერთობით ეველა მოკვდავის გამართიანებელი, ვინც კი ჭერეგს მას და უეყარს იგი.

ხლათ ეს მოწერი ნათელი, რომელსაც ვლადკარკობდი, თავისი ნაცოური და ხახოვითი ხობლით ამ ცრუ ხაწკიროს უღამასებს მის ბრძა მოეყარეთ. ვისაც შეეძლია ამ ნათლისათვის გადიდოს შეს, აღმერთო, ყოელის შემოქმედ¹¹⁷, მის ხიტეეებს ნააქხოვს და ნააქრგავს შესს საგალობლებს, თუთის კი არ ნაიკარგება მასში, მოელე მარე და რელმირეული. მეც ამნაირი მისდა ვიყო. წის აღკვდავები თვალების ხაცოურს, რათა ეეხი არ შემოსრას შესსკეს მომავალს; შეს მოგაპერობ უხილაე თვალს, რათა „მახიდან გამოსხსნა ჩემი ეეხი“¹¹⁸. აკი გამუქმებით მიხსნი მსაკერულად დაგებელი მახიდან, რადგანაც ყოველი ეეხის ნაბოჯე ეებმები შიგ. „შეს კი არ ნახოელემ და არ დაიძინებ, მყარეულით სხრავლისა“¹¹⁹.

53. მაგრამ რამდენი რამ მოემტებს ადამიანებს თვალის ხაცოურს: სხვადასხვა ხელითებთათ თე ხელობათა ქმნილებები - ტახნაცემელი, ეეხხაცემელი, ჭურჭელი, დგამ-აეუჯი, ხასიკულები, სერათობი, ქანდაკებები და სხვა მისთანისი, - ყოველივე ეს უკვე შორს სცილდება აქცილებლობისა და ზომიერების ფარგლებს, როგორც ხაერო, ისე საეკლესიო ცხოერებაშიც. მოლითად გარე ხამქაროში დანოქმელნი და ხაკეთარ ქმნილებათა ყურმოჭრილ მონებად ქვეყლისი თავიანთ გულშიც ხელს იღებენ იმაზე, ვისი ქმნილებებიც არიან თუთონს, და ამრიგად ანგრევენ იმას, რაც შემოქმედს ნაუნერგავს მათში¹²⁰.

მე კი, დმერთი ჩემი და ხიტადელი ჩემი, აქაც იმის საბაბს ვხოელობ, რომ საგალობელი აღკველისი შესს ხადილებლად და ქმბის მსხვერპლი გიძენა შეს, ვინც თავი მოგვიძღვენ მსხვერპლად. რადგანაც ის მშეენიერება, ხელთების სელთდან მისი გაწაფული ხელების მეშეობით რომ გადადის მასხლამში, დასაბამს იღებს იმ მშეენიერებას, რომელიც სვეს სელებზე უხუნაეხისა¹²¹, და რომლისთვისაც დღედღამ ჭმუნაეხს ჩემი სული. მშეენიერ ხაგანთა ეველა შემქმნელმა და მოყვარულმა სწორედ მისგან მიიღეს ამ ხაგანთა შეეახების ხაწიმი¹²², მაგრამ მათი მართებულად ხმარების ხაწიმი კი არ მოედიათ. ის კი

აქვეა, მათ გვერდით¹²³, მაგრამ ვაი რომ ვერ ხელაგებს მას. შორის წახვლა ხელაგაც არაა საჭიროა ადამ, შეხივის შეხიხის ძალა¹²⁴ და სულის გამოძვირებულ ხაშილენებას სუ შეაღვეებს მას.

თვით მეც კი, ამას რომ ვამბობ, და მესხის კიდევ, რახაც ვამბობ, დიახ, თვით მეც კი, თითქოს ვეხებზე ბორკილები დამადეხო, მანესხელით ვდგაჯარ ამ მოწიერი მშენიერების წინაშე. მაგრამ შენ შემხსნი ამ ბორკილებს, რადგახაც ანესს თვალწინაა შენი წყალობა¹²⁵. მე ხაწყალობლად ვებმები მახეში და შენ მოწყაღედ მათავისუფლებ. ხახდახან ვერც კი ვგრძნობ ამას, ისე სუხტად ვუპერივარ მახეს, სოგჯერ კი ისე მაგრა ნამიტერს, რომ სუნთქვა მქვერის და სული მეხეთება.

XXXV

54. ამას სულ ერთვის სხვა ცოთიღლება, ბევრად უფრო ხახიფათო და სახარელი. ხორციელი გულისთქმის გარდა, რაც ეველა წვენი გრძნობის ტკობახა და განცხრომით თობახს მითხივს, გულისთქმისა, რომელსაც ემთება ეველა, ვისც შენ გმორღება, უფალო, რაც გარღვეულ დაღუკვას უქადის მათ, - სულისთვის ნიშუელია სულ ხეხანირი გულისთქმაც, რომელიც დანარჩენი გრძნობების ბუხებისაა, მაგრამ, მათგან განსხვავებით, ხორციელ ტკობახს კი არ მიელტვის, არამედ კვლევაძიებას, რის იარაღადაც იგივე ხორცი გვეღვინება: ეს უჭი და უცნაური ცნობისწადილი ცოდნისა და მეცნიერების გარსში ეხვევა¹²⁶. მისი არხია ყოელის შეცნობის დაუოკბელი წყურვილი, და რაკი წვენს გრძნობებს შორის ეველაზე მეტ მახაღას მზერა გეაწვდის შემეცნებისთვის, ამიტომაცაა, რომ ამ გულისთქმას ხაღმროთო წერილში „თვალთა გულისთქმას“¹²⁷ აქვია.

თვალის ძირითადი დანიშნულება ხედვაა, მაგრამ წვენ სხვა გრძნობებხაც უჭაკეშირებთ ხოლმე ამ სიტყვას, როცა მათი შემეგობით რამეს შევიცნობთ. წვენ ხომ არ ვამბობთ, მაგალითად: აქური უბღეო როგორა ბზინაღეს“, ან „უქისიხე, რა წითლად ღვის“, აგემო გაეხისიჯე, როგორ ციმციმებს“, ანდა „ხელი შეახე, როგორა ეღავს“. ეველა ამ შემთხვევაში წვენ ვიყენებთ სიტყვას აქურება: მარტო იმას ხომ არ ვამბობთ, აქურე, რა ხათელიათ“, რაც შეიძლება მხოლოდ მზერამ შეიგრძნოს, არამედ ესეც ბუნებრივი გვეწვევა: აქურე, როგორ უღერს“, აქურე, როგორი სუნი აქვს“, აქურე, რა გემრიელია“, ან აქურე, რა მკვრივია“¹²⁸.

ამიტომ, როგორც მოგახსენეთ, ყოველგვარ ცოდნახ, რახაც გრძნობები გეაწვდინან, „თვალთა გულისთქმას“ ეწიღება. თვალის ძირი-

თან დახმარებას - „ხელეას“ ხევა გრძობებიც თუვისებებს, როცა რაღაცის შექცობის მიზნით იწყებენ მის კვლევადობას.

55. ამის შედეგად უფრო ადექლი გახარწევა, რა სტირდება გრძობებს ტკობისათვის, და რა - ცნობისმოყვარეობის დასაკმაყოფილებლად. ტკობა მიუღტვის იმას, რაც მშეხიერია, კეთილხშიერი, ხაამი, სუგბარი, მსუბუქი, ცნობისმოყვარეობის სურვიელი ღტოლვის ხაგანი კი, ძირიქთ, უპირისპირდება ყოველსეე ამას, მაგრამ არა ხაგეყმდ და ხატახუყვლად, არამედ ხაკვლეყად და მუხამცხებლად.

განა შეიძლება ტკობა დაყვლითლი და გუელმუქხარავი გემის ყურებთ? და მანიც, ხადსე რომ ეგლას, ხელად შექყნდება ხადხი ხაყვლადლიდ და ხავიშეშოდ, თუ ცნობისმოყვარეობის დასაკმაყოფილებლად. ხიხარშიაც არ ისურეებდხენ ამ ხაწარელი სურათის ხახვას, ცხადში კი ისე მიიქტირან, თთქის ვინსე მიერეყებთ, ახ რადაც მშეხიერისა და თვალწარმტაცის ხახვის იმედი აქყო.

იგივე თქმის ხევა გრძობებზედაც, მაგრამ ყველას ჩამოთვლა შორს წაგვიყვანდა. ცნობისმოყვარეობის იმევე სეხის შედეგია, ხანახაობთა გამმართაენი ათახნარ უცნაერობას რომ უჩეყნებენ ხადხს. აქედანვე იღებს დასაბამს ბენების ხაიდუმლოებთა ჩხრეკის სურვიელიც; მათი ცოდნა ხრელაიდ უხარგებლია, მაგრამ ადამიანებს მხოლოდ ცოდნის გულისთთვის სურთ შეიძინონ ცოდნა129. იმევე მიხანს - გაუკუღმართებული მეცნიერების მოთხოვნებს ემხახერება მაგის მუშეობით ცოდნის მდწევა. აქედანვე წარმოსდგება რელიგიაშიც იმის სურვიელი, რომ გამოსცადო ღმერთი და ხიშეზი თუ ხასწაყლუბი მოხთხოყო მას, მაგრამ არა სულის ხხისათვის, არამედ ცნობისმოყვარეობის დასაკმაყოფილებლად130.

56. ამ უკიდებახი და უხიერ ტვერში, ხადაც ყოველი ყეხის ნაბიჯზე მახეა დაგებელი და ურიცხვი განხადელი ემუქრება კაცს, შეხი წყალობით, უკვე მრავალი მახე დაველწე და მიყვარ-მოყვარე. შესი მამეცი ამისი ძაღა, ჩემი მხხელი და მყარეელი. მაგრამ განა გაგებდაე და ვიტყვი, როცა უთვალავი ხაგანი ხათქით და გრიალით იტრება ჩვენს ყოველდღიურ ცხოერებაში, დიახ, განა გაგებდაე და ვიტყვი, არცერთ ამ ხაგანთაგანს არ შეუძლია მიიქეროს ჩემი ყურადღება, მიიტაცოს ჩემი მხერა და ყეჭი ცნობისმოყვარეობა ადმირახ-მეთქი?

რა თქმა უნდა, თატრი უკვე აღარ მიხიდავს131, და აღარც მნათობთა მიმოქცევას ვიკვლევ132; ჩემს სულს არახიდეს მიუმართავს კითხვით ანრდიღთა ხამყროხათვის: მიკულს და მეხიხლება ყოველგვარი მერეხელიერი წეს-ჩეყულება133, მაგრამ რა ცბიერებას აღარ მიმართავს მტერი, რადას არ ჩამსურსელებს ყურში, რათა ხასწაყლი

მოგთხიყო ზეცათს34, უფალი დემეტოი ნემო, ვისაც მორწიდეებითა და ხიმდაბლით უხდა გამსახურებდე. გვედრები, ნეენი მეუფისა და ნეენი წმინდა, ნეენი ემწიკვლო სამშობლოს - ზეცაური იერეხალიძის გულისხივის: როგორც დღეხაა შორს ნემგას ამხაირი აზრი, დაე, ახვეე შორს იყოს მომავალშიც! დაე, სელ უფრო და უფრო გამშორდე! ხოლო თუ გუდმხურვალედ გთხოვ ვისიმე ხსნას, სელ სხვა რამ იქნება ამ ნემი დაქსნებუელი თხოება-ვედრების მიზანი; და რაკი ეთუ-ველოვის იმას იქმ, რაც გხურს, როგორც დღემდე მძღველი, კვლავც მამცემ იმის ძღვას, რომ უეციქმნიოდ აღვახრელო შენი ნება.

57. ვინ მოხველის, ეოველდე რამდენი ფუჭი და უბადრეკი წვრილმანი ველსება ხაცორად ნეენს ცნობისწადიდს! ვინ აღსესხოს, რამდენჯერ ვეცემით რამდენი შემთხვევა გვახსივს, თავდაპირველად თითქოს თავს რომ ვაძულებთ მოთმხებით ვისმინოდ ეოველად უახრო ღაებობა, რათა ნეენს ხაბრადლო თანამოსახებრეს არ ვაწეენხიოდ, შემდეგ კი ვამხნეოდ, რომ თურმე ხელისითა და ხიამთხებით ვეგდებთ ეურს. როცა ცირკში ვარ, ხაერთოდ არ ვეცქერებ, როგორ მისდევს მწვეარი კურდელს, მაგრამ შემთხვევით მინდურად რომ გავხდე კერდელსუ ნადირობის მოწმე, ამან შეიძლება დრმა ფიქრში წასულიც კი გამომარკვიოს, და თუ ცხენს არ გადავახვევივნებ გზიდან, თვალს მანც გავაყოლებ გაქცეულს. და თუ შენ, ახახდად რომ მისეენე მოელი ნემი უმტკიცობა, დაეეცივნებლივ არ წამიხმობ სეირის ეერების უღირს სურვილს, რათა ამ ფუჭი ხანახაობიდანაც კი გამოეიტანო ნემთვის ხასარგებლო დასეენა და ამრიგად შენსეენ მოეიქვე, ან თვალი მანც ავარიდო ამას და ნემს გზას ეწეო, - ვერახდილებით თავს ვერ დავადწევ ამ ნემს უახრო ცნობისწადიდს.

ხოლო როცა ნემს კარ-მიდამოში ეხეირნობ, განა ნემს ეერადლე-ბას ხშირად არ იბერიბს ხელიკი, ბუქებს რომ ებარება დასაჭერად, ახდა თობობა, აბღაბუდას რომ აბამს მათთვის235 მერე რა, რომ ასეთი პაწაწინები არიან, განა ეს რამეს ცვლის? მდე კვლავ შენს ქებას ვიწეებ, ხაოცრებათა შემთქმელა, ეოვლის გამირიგე, მაგრამ განა ეს იყო ნემი მიზანი, როცა ამ ხელიკს, თობობას და ბუქებს ეუქერებდი? ეერთად - მდე წამოდგე, და მერე - ხაერთოდ არ დაეცე!

მოელი ნემი ხიცოცხლე ამ უბადრეკი წვრილმანებითა ხაესე, და მხოლოდ შენი უახხღერო გუდმოწეალების იმედი მასუდღე-მულებს. ნეენი გული სხვა არა არის რა, თუ არა ამხაირ წვრილმანთა შესაერებელი, ხადაც ერთმანეთში აღეუფხელა ურიცხვი ხობრივე და ხისუელეელს36, ესოდენ ხშირად რომ ამღვრევენ და არღვევენ ნეენს ლოცვებს. და როცა შენს წინამე მდგარნი ევდილობთ როგორმე მოგაწეინით ნეენი გულის ხმა, სწორედ ამ დროს, არ ვიცი, ხაიდან

გამოტყვევება მოვლი ეს ამაოება და ესოდეს მნიშვნელოვანი ხაქმეს გავაქმნობს137.

XXXVI

58. წეორე ამხაღე უბადრუკე წერილმხაღე უხდა ვოვლიდუო? წეორე შეიძლება სხვა რამის იმედი გვექონდეს, გარდა წეუბოვის უკვე ცხო-ბილი შენი უხახღვრო გუელმოწეაღებისა, რაკაღა უკვე დაიწეე წეუნი გარდაქმნა? შენ იცი, როგორღე შექცეაღე? უწინარეს ვოვლისა, თავის მართლების სერვილისაგან განმკურნე, „რათა შეგვეწეაღებისა დახარ-წენი უხჯუღაღებისა წეში, გეწამღა წეში სხეულებიხოვის, ხრწილებიხოვის გეხსნა წეში სიცოცხლე, წეაღობის გეარგების დაგუღა წეხოვის თავზე და სიკუთთ დაგეცხრო წეში სერვილი“138. შენღამი შიშით დათრგეწე წეში ამპარტაწეება და შენი უღელი დამღაღე ქელზე139. და ახღა მე ვეწევი მახ, და მსეებეწეა იგი წეხოვის. შენ ად-შითქეი და კიღეკეღე აღახრუღე ეს: ვოველთოვის ახეი მსეებეწეი იყო, მაგრამ მე არ ვიცოღი, და მეშიოღა ქელს მეღეა.

59. წეორე უეაღო, ერთო დმერთო, ვოველისმკერობელი, ვიხო-ვისაღე უღეხო ამპარტაწეება, რადგანაღე შენა ხარ ჭეწმარიტი მეუფე, და არ არის მეუფე შენზე უხესაწეი, - წეორე ამ მეხამე საღეორისაგან დაეიხსეს თავი, თუ ამქევეწიურ სიცოცხლეში არ მოწერია მოხგან ხსნა? კერძოდ, იმის სერვილისაგან, რომ ხალხს ვევეარღე და ეშიოღეს წეში, მხოლოდ იმიტომ, რომ თითქოს ეხა სიხარულის წეარო, თქიღა განა შეიძლება ჭეწმარიტი სიხარული ეწოდოს ამას? რა უბადრუკია ამნაირო სიცოცხლე, და რაოდეს ბიღწი - ამნაირო ცეღამეღიღობა? უწინარეს ვოვლისა, სწორედ ეს აქარწელებს შენს სიეარულს და საღმრთო შიშსაღე შენღამი, რადგანაღე „ქელმღაღათ მეხრავ, მღაბღათ კი მღღათ მოხავ“140; გრგვისეით ატელები თავს ამქევეწიურ ამაოებას, რიხგანაღე „ორევეა დღემიწეა და ძრწიან საფეესეღანი შოათანი“141.

რაკიღა სოგეერთი სასოგადეობრივი მოვალეობის აღსრულება მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეუძლია აღამიანს, თუკი ვეწართ და ეში-ინიათ მისი, იმიტომ წეუნი ჭეწმარიტი ბედსიურების მტერიც - ეშმაკი - სწორედ აქ გეიტევის და ვოველი ფეხის საბიჯზე სატეეარად წის გეიფენს მზაკერულ საღურს - ქება-დიღებას, რასაღე ესოდეს ხარბად მოეღტეით და წისდაეუღაღეად ვებმებით ხოღმე ამ ვერაგეღად დაგე-ბუღ მახეში; იმიტომღაღა, რომ შენი ჭეწმარიტებისაგან ვაცეღკევებთ წეებს სიხარულს და აღამიანურ სიცრუეს ვეკევეშირებთ მახ. წეეს გესამოღენებს, რომ შენი გელისხოვის კი არ ვევეარვართ და ეშიინიათ წეუნი, არამედ შენს საღეღად. ამ გზით რომ გემსგავსებს, მტერი თა-ვის თანამღეამიებად გეაქევის, მაგრამ არა სიეარულისიური თანხმო-

ბისათვის, არამედ იმ მიზნით რომ თავისი შესწავლების თანამოსხარეებად გვაქციოს. სწორედ მან გადაწყვიტა „თავისი ტახტი დაედგა წრდილოეთით“¹⁴², რათა მას, უკუღმართად და უგვასად მბაძავს შესხას, მსახურებდნენ წვედიადითა და ყიხეთ მოცუელნი.

სენ კი, უფალო, აპა, შენი „პატარა სამწესო“¹⁴³: მაშ, გემწეუმსე და გვიპატრონე. გამაღლე ყოველი და შეგვიფარე. იევე დიდება სენი: დაე, შენი გულისთვის ვუკვარადო და შენი სიტყვა იყოს ის, რაც უნდა ამისებდეთ სენში! ვისაც სურს, რომ კაცნი შენ კი არა, მას აღიდებდნენ, შენმიერი განკითხვის დღეს ვერ დაიცავენ და ვერც შენი სახჯულისაგან დაიხსნიან იხინი. მაგრამ „ცოდვილს როდი აქებენ მისი გულისთქმის გამო“, და არც „უღმერთოს აკურთხებენ უსჯულოებანი მისნი“¹⁴⁴, არამედ შენს მიერ ბოძებულნი ნიჭისათვის აქებენ კაცს, მაგრამ თუ ის ქებას უყვრო შეპხარის, ვიდრე შეხგან ბოძებულ ნიჭს, რისთვისაც აქებენ და აღიდებენ, მაშინ შენ პიოცხავ და აგმიბ მას. მაქებარი უკუთხია იმასე, ვისაც აქებენ. პირველი ღვთის ნიჭს აფასებს კაცში, მეორეს კი კაცისაგან ბოძებულნი ნიჭი ურწმუნია ღვთისაგან ბოძებულს.

XXXVII

60. ყოველდღიურად გვაცოუჩენებს ეს საცოურნი, უფალო, განუწყვეტილად და დაუხრულვებლივ. კაცის ეს სხვა არა არის რა, თუ არა მუდმივად საცდელი ბრძმედი¹⁴⁵. შენ აქაც გვიბრძანებ, სენი თავის ბატონ-პატრონსი ვიყოთ: მოგვეცი, რასაც გვიბრძანებ, და გვიბრძანე, რაც გსურს. შენ გსმენია მწარე გმინვა სენი გულისა¹⁴⁶ და გიხილავს სენი თვალებიდან დაპაღებით სამოსადენი ცრემლის მდინარენი. მიჭირს, ბოლომდე წარმოვიდგინო, რამდენად განვიწმინდე ამ ხრწნიღებისგან, და მაძრწუნებს ის, რაც დაფარულია სენში¹⁴⁷; რასაც ნათლად ჭერეტს შენი თვალი, სენი კი – ვერა. როცა სუბისმიერ სხვა ცოუჩენებას ეხება საქმე, მე შემოდლია ასე თუ ისე მინც შევამოწმო სენივე თავი, აქ კი სენი გამჭრიახობა თითქმის ვერასა მწეულის. რაც შეეხება ხორციელ განცხრომასა თუ ფუჭ ცნობისწადილს, მე ნათლად ვხედავ, რამდენად შევძელი დამეურეებისა სენი სული, საკუთარი სუბის ძალისხმეითა თუ იმის წყალობით, რომ ორივე ეს საცოური უცხო იყო სენთვის: ხომ შემოდლია სენს თავსა ვკითხია, რამდენად გამიქდებდა ან ერთის, ან მეორის გარეშე.

ახლა, თუ სიმდიდრეს იკითხავთ, რომელსაც იმის გამო მიელტვიან, რომ დაიკმაყოფილას ამ სამ ენებათაგან ერთ-ერთი, ან კიდევ ორი, ანდა სამივე ერთად, – თუკი სიმდიდრის მყლობელ სულს ვერ გაურკვევია, სიხელს თუ არა იგი, მაშინ დიახაც შეუძლია თავის გამო-

საცდელად უარი თქვას მას'ზე. მაგრამ როცა ქება-დიდება გვეკლდება? როგორღა შევძლოწით, რაზარად იმოქმედებს ეს წყენ'ზე? სეუთ იმდენად უკეთური, უგვაზი და ცხოველური ცხოვრებით უნდა ვიცხოვროთ, რომ ყველა ნაცნობს შეეძულდეთ? ამ'ზე დიდ უაზრობას ვერც იტყვის და ვერც წარმოიდგენს კაცი. თუ ქება ღირსეული ცხოვრებისა და კეთილი ხაქმის განსუერული ფანაშ'ხავრია, სურც ამხიორ თახამგ'ხავრსე ვიტყვით უარს და სურც ღირსეულ ცხოვრება'ზე. ხილა გაიბტირდება თუ არა ამ ხიკეთის გარეშე გაძლება, ამას მხოლოდ მაშინ გავიგებ, როცა აღარ მექნება ის, რა'სედაც ვლაპარაკობდი.

61. მაშ, რაღას ვეღიარებ შენს წინაშე, უფალო, როცა ამ ცოტენებზე გესაუბრები? იმას, რომ დიდ ხინაოენებას მახიჭებს ქება'2148 მაგრამ ქებას ათახწილ მოჯობს ჭეშმარიტება. რადგანაც წემთვის რომ ეკითხათ, რა გირსეენია - რეგენი იყო, ვიველი ყუხის ნახიჯ'ზე ცლებილე, მაგრამ ყველანი გაქებდნეს და გადიდებდნეს, თუ გოსიერსა და ჭეშმარიტების ქედ'ხერულ დამცველს ხაყოველთაო გმობა და ღანხილე-გისება გატყუებოდეხ თავისი, - მე ვიცოდი, რახაც ავირსევიდი. მხოლოდ იმას კი არ ვისურუებდი, რომ სხვის ქებას გაუხარდა წემი ხიხარული იმ მცირეოდეხი ხიკეთის გამი, რაც არის წემში; არადა, ნამდიედად ზრდის, გმობა კი, პირიქით, ამცირებს.

და სწორედ მაშინ, წემი ხიმწირითა და უბარეკობით შექმროდის მიმეძლება ხილმე თავის მართლების სურვილი. შენ კარგად იცი, უფალო, ამისი ფასი, მაგრამ მე კი დიდად მაცბუნებს. აკი გეიბრძისე, რომ არა მარტო თავშეკაყება გემართებს, რაც გევაკლებს გელში ხა-ვიკლათ 'სოგ'-სოგი რამის ხიეკარული, - არამედ ხამართლიახიბაც, რათა ვიცოდეთ, რისკენ მიემართოთ იგი. თავად ისებე, რომ არა მარტო შენ გვეკარებოდი, არამედ წემი მოეკახიც. ამიტომ როცა გოსიერი და გულისხმიერი კაცის ქებას ვისმენ და ამ ქებით ვტკბები, ასე მგახია, მოეკახის ზრდითა თუ მისი ზრდის იმედით ვხარობ, და პირიქით, მისი მახიეერებ' მავ'ეხებს, როცა ის ჰგმობს ან იმას, რაც არ ეხმის, ან იმას, რაც კარგია.

'სოგჯერ კი ის ქებაც მავ'ეხებს, მე რომ მიძღვნიან, თუკი იმას აქებენ წემში, რაც მე თვითონ არ მიმწონს, ან უფრო მეტ ფასს ხედებს წემს რომელიმე თვისებას, ვიდრე იმხახერებს. მაგრამ ვის მეტყვის, რა იწვევს წემში ამ გრინობას? თქნებ მე არ მსურს, რომ წემი მაქებარი სხვა აზრისა იყოს წემზე, ვიდრე თვითონ მე ვარ, - და ხაკლებად ვზრუნავ მას'ზე; წემი კეთილი თვისება, რომელიც თვითონვე მიმწონს, წემთვის უფრო ხახიმოვენო ხდება, თუკი ის სხვისთვისაც მოხაწონია. ხილა თუ იმას, რახაც წემსავე თავ'ზე ვყიქრობ, ქების ღირსად არ თვლიან, მასხახადამე, შეიძლება ითქვას, რომ არც მე მაქებენ, რადგა-

ნაც ამ 'შემთხვევაში' ან იმას მიქებენ, რაც თავად არ მომწონს, ან უფრო მეტად მიქებენ იმას, რაც ნაკლებად მოხაწონად მოიხსნია ზემო. მართლა გამოცხანა ხომ არა ვარ ჩემივე თავისათვის?

62. და, აი, ჭკმწარარტებავ, როგორც ჩახხ, ჩემი გულისთვის კი არა, მოვეახის ხახიკითად უნდა მძრავდეს და მდელეკებდეს ქება-დიდება, მე რომ მიძღვნიახ. მაგრამ მართლა ახეა ეს? არ ვიცო./ ამ მხრივ, საკუთარ თავს უფრო ნაკლებ ვიცხობ, ვიდრე 'შენ'49./ გვეუ-დრები, დამართო ჩემო, მიხვეჩე ჩემივე თავი, რომ ჩემი წყაღულების 'შე-მეურემ' აღსარება ვკახხრა ჩემს მოვეახსო, რათა მათ იღოციას ჩემთვის. ჩემივე ცი ძალა, უფრო ღრმად გამოვიძიო ჩემივე თავი. თუ მაშის, როცა მიქებენ, მხოლოდ მოვეახის სიკეთე'ზე ვ'ხრებავ, მხოლოდ მისი ბედი მდელეკებს, მაშის რატომაა, რომ გაცილებით უფრო ნაკლებ ვდელავ, როცა ჩემდამი კი არა, მოვეახისხადის მიძრავულ დაუქმხახურებულ გზო-ბახა და ვეკდრებას ვისმენ? რატომაა, რომ უფრო მეტ ტკივილს მიუ-ენებს პირადი 'შეურაცხეოფა, ვიდრე მოვეახისხა, რომელსაც ჩემი თახადსწრებით ახევე უხამართლოდ 'შეურაცხეოფენ? ჩეთუ ეხეც არ ვიცო? მაშ, რაღა დამრჩეხია, გარდა იმისა, რომ 'თავი მოვიტეო'150 და გეცდრეო ქით თუ გულის? განმართლე ეს უგუხურება, უფალო, 'ხე მისდრეე ჩემს გუელს უკეთურ ხიტეკათა მიძართ, და ჩე ხცხებ ჩემს თავს ცოდვილის 'ხეთ'151.

XXXVIII

63. 'მწირი ვარ და უპოვარი'152, მაგრამ უკეთესი მაშინა ვარ, როცა ჩემივე თავის მოქელე ფარული გმისეით დავექებ 'შენს მოწყადლე-ბას, რათა აღიფხოს ნაკლოვანება ჩემი და ვე'ხიარო ხიმ'მვიდეს. რა-მელიც უცხია ქელმადალთა თეალისხათვის, მაგრამ ბაგეთაგან გამო-მავალი ხიტეკანი და კაცთათვის ცხობილი ხაქმეხი ეკვლა'ზე ხახიფათო ხაცთურით გეკაცთუენებენ153: ქება-დიდებას წყურვილით, მათხოვარივით ხელგაწვდილი რომ თხოულობს ხიტებას, რათა ამრთავდ აგვამადლოს მოვეახის თვადში. ეს ვნება მაშინაც კი მაცთუენებს ხელმე, როცა მის მხილებას ვცდილობ, და მაცთუენებს თვით იმით, რომ მსურს მხილებით დავთრგუხო: ფეჭი დიდების ხიტელევილით არცთუ იძვიათად იხილებდა მახ'ხე გაცილებით უფრო ფეჭი ხიტელელი. სურავის იტევის, დიდება მიუელსო, თუ თავი მოაქეს მისი ხიტელევილით.

XXXIX

64. ჩემს არხებაში ღრმად გუელგამს ფეხვი კიდევ ერთ ამნირ ცთუნებას, რომელსაც 'შეუქლითა გამოფიტახ იმისი ხული, ვიხაც მოხ-წონს თავისი თავი, თემცა ხხეებს არამცთუ მოხწონს, ხიტელთ კიდევ

იგი, მოეხდაოდ იძისა, რომ ეს უკანასკნელი შეიძლება არც კი ცდილობდეს თავი მიაწინოს მათ. თავისი მწიხვ საბუნებისა იღება შესივის, არა მარტო იმიტომ, რომ ხიკოვდ მისხია უკოტურება, არამედ იმიტომაც, რომ შესხ კოთილ ხაქსხს თივისებს, ხილი თუ მისი; შესხეულად ხახავს, რატომღაც აგისია, რომ მისი წყალობით აღსრულდა იგი. შესხ; რომ მოგაწერდეს ამ კოთილ ხაქსხს, სხეუბთის ერთად რიდი ხარობს ამით, არამედ შერთო იცხება მათ მისართ, ვისაც ხაშუქალება აქეს ისარგებლოს ამ ხიკოთით. აი, რახართ განსაცდელსა და განსაჭირსი ჭერუტ სემი გულის თრთილას, და მე ვგრძობ, რომ მოწქაულდ გამსქერხზე წყლულებსხვას, მღგრამ, ამსხიანთე, კვლავ და კვლავ მომწქაულე.

XL

65. ხადლა არ ეოფილხარ სემისან ერთად, ჭქმსორიტებზე, რათა დაგემოძღვრე, რისი ძებნა მმართებდა და რას უხლა მოურთებოდი, როცა ქედოსდრეკით გიხიარებდი სემს მწირ სრახეებს და რწევას გთხოვდი. შეძლებისდაგვარად მოეხილე სემი გრძობებით გარე სამქარი, მცდელი თქალით ხავეხლე ცხოურებას, ხიცოცხლეს რომ ანიჭებს სემს სხეულს, და თვით სემს ხირციულ გრძობებსაც. შეძლე კი სემი მეხხიურების - ამ ვრცელი და მრავალფეროვანი ხაცოვის თქუ მალ ხიდრმეშიც შექედწიე, რომელიც ხავხეა ურიცხვი განმით; განცვიფრებული ვაქირდებოდი ამ ხიმდირეს და ვძრწიდი: უშეხილ, აღბათ, ვერაფერსაც ვერ გავარხევი, მღგრამ შეს რიდი თივი ეოფელიე ეს.

მე თვითონ რიდი შექედებდი ეოველიე ამის მიკვლევას, თქმცა ეველგან შექედწიე და ვცადე ღირსებისამებრ შექეფახებთა ეოველი: სოგი რამ სემსავე გრძობებსა მარწევს, სოგიც - თხუთ განცდა მქიხდა, - თითქოს შემსრდიდა და შემსხხხხირცილებდა, ახე რომ, სხეუგას აღარ მჭირდებოდა მათი ძიება, თვითონვე ვარხევი ამ სემს მაცნეებს და თაფ-თავის ადგილს მივექხიდი თვითეულ მათგანს, სემი მდიდარი ხაგანსქირიდან ვიღებდი, ვაჯგუფებდი, ვახარისხებდი, სოგს ვქმსდღავდი, სოგი კი, პირიქით, დღის სხხათლეზე გამომქიხდა. მე ვიძიებდი, მე ვიკვლიევი ეველაფერს, - მე, არე სემსე ძაღა, - მღგრამ ეს არ იეავი შეს. ზადგანაც შეს ხარ მარადიული ხათელიმ⁵⁴, რომელსაც ვეკითხებოდი სხედასხვა ხაგანთა არხის, თვისებისა თუ ღირებულების ჭქმსორიტ ხარისხს და უკოქმასოდ ვიხიარებდი შეს რწევასა თუ ბრძანებას. ახე ვიქცევიდი და ვიქცევი დღესაც: ესაა სემი სხხარული, სემი მქედრო თავშეხაფარი, რომელსაც ვეხიხხები ეოველთვის, როცა ამის ხაშუქალებას მამღვექს გადაუღებელი ხაქმეხი. ეოფ

ელისეუ იმაში, რახაც მიმოვიხილავ და რის თაობაზეც გვეკითხები რჩევას, მხოლოდ ერთ უმწიფოთველ ხადგურს ვპოულობ ჩემი სულისთვის: ესა ხარ შენ, რადგანაც მხოლოდ შენში გროვდება, შენში იყრის თავს ჩემი გაფანტული აზრები, და არაფერი ჩემიველი აღარა გმორდება შენ. ხანდახან სულის ხიდრმეში იმდენად უჩვეულო და უნებარეს განცდას აღმიძრავ, რომ თუ მას სრული გასაქანი მიეცემოდა, ამქვეყნიურ ცხოვრებაში ნამდვილად ვერაფერს შეკადარებდი. მაგრამ ძალე კვლავ ვებრუნდები მიწიერი ხინამდვილის უბადრუკობას ჩემი მწარე ხვედრის სიმძიმით ქველადრეკილი. რაც უფრო მწარედ ვგმინავ და თავგანწირული ძალისხმევით ვცდილობ თავი დავეღწიო ჩემი ძველი ჩვეულებების ტყვეობას, მით უფრო ღრმად ვეყვლობი მათ ჭაობში. აი, რაოდენ მძიმეა და წელში გამწვევტი ჩვეულებების ტვირთი აქ ყოფნა შემიძლია, მაგრამ არა მსურს, იქ ყოფნის ძალი არ შემწვევს, მაგრამ მხოლოდ ეს მწადია: აი, ორმაგი სხასწულე ჩემი.

XLI

66. აი, რატომ განვიხილე ჩემი ცოდვები, რომელთა გამოც ვეძინებო სამსაგ გელისთქმას155, და შენს მარჯვენას ვეხმე156 ჩემდა სახსხელად. გელმოწულელმა ვიხილე შენი ნათელი, და მისი ბრწყინვალეობით თვალდავხილმა ვთქვი: ვინ გაუძლებს ამას? ამოწვევტი ვარ შენს თვალთაგან157. ჩვენა ხარ ჭეშმარიტება, ყოველის მეუფე, წაა შე, ჩემი სიხარბის გამო, არ მისდოდა შენი დაკარგვა, მაგრამ, ამასთანავე, ისიც მსურდა, რომ შენთან ერთად სიცრუის მყლობელიც ვყოფილიყავი. რადგანაც ისე ვინ ეძინება სიცრუეს, რომ თვითონაც არ იცოდეს, რა არის ჭეშმარიტება. აი, ასე დაკარგე, რადგანაც შენს თავს არ აღირსებ იმას, ვისაც სურს შენთან ერთად სიცრუესაც ყლობდეს.

XLII

67. ვინ მოვიტენო, რომ შემარიგოს შენთან? ანგელსებს მომართო? კი მაგრამ, რანიირი ღოცვით? რანიარი მსხვერპლშეწირვით? რამდენს უცდია დაებრუნებოდა, მაგრამ ძალი არა პიოფნია ხანისოდ; ამიტომ, როგორც მსმენია, წინაირი ხაშუქალებისათვის მოემართავთ: უჩვეულო ხილვებს მიელტვიფდენ, რის გამოც, ხავსებით სამართლიანად, თავიანთი ილუზიების მსხვერპლნი შეიქნენ. ფუჭი მეცნიერებით გაღალეებულნი გექებდნენ შენ, ამაყად თავაღერიდნი, ნაცვლად იძიხა, რომ მდაბლად მოედრიკათ ქელი58. სუელიერი სიახლოვისა და ნთეხაობის წყალობით, თავიანთი სიამაყის თანამდგომებად აქციეს აპერის ხელმოწვევნი159, რომელთაც მაგიის ძალით აკაურეს ისინი.

დაუცხრომლად ექებდნენ შუამავალს, რომელიც გაწმინდა მათ, მაგრამ ვერხად იპოვეს იგი: იყო მხოლოდ „საგანა, ხისათლის ახველოსის სახის მიმღებ“160. მათ ხორციელ სიამაყეს ეკვლა“სე მეტად ის აცოუხებდა, რომ ამ უკეთურ ხელს არ აქონდა ხორციელი სხეული.

ისინი იყვნენ მოკვდავნი და ცოლცილნი. შენ კი, უფალო, ვისთანაც შერთვების გზას ექებდნენ, უკვდავი ხარ და უცოლველი. ამიტომ ღმერთსა და კაცთა შორის შუამავალი რაღაცით უხდა მგვანებოდა ღმერთს, რაღაცით კი - ადამიანებს161. ყოველმხრივ ადამიანების მსგავსი რომ ყოფილიყო, მაშინ შორს იქნებოდა ღმერთისაგან, ხოლო ყოველმხრივ რომ მგვანებოდა ღმერთს, ასევე შორს იქნებოდა კაცთაგან, და ვეღარ შესხლებდა შეესრულებინა შუამავლის მოვალეობა/ მაგრამ ამ ცრუ შუამავალს162, რომელსაც შეხი იღუმდალი მოსახლასახეულობდა ხაშუალებას აძლევს შუარცხვისის ამპარტავისნი, ადამიანებთან მხოლოდ ერთი რამ აქვს საერთო, სახედაობრ, ცოლვა. მაგრამ მას სურს თავი იხე მოახვეწოს ხადხს, თითქოს ღმერთთანაც აქონდეს რაღაც საერთო: რაკი მოკვდავი სხეული არ მოსახეს, ამიტომაც თავი მოაქვს უკვდავებით. მაგრამ რაკი „ცოლვის სახდაური არის სიკვდილი“163, ადამიანებთან ის აქვს საერთო, რომ მათთან ერთად განწირულია სიკვდილისათვის.

XLIII

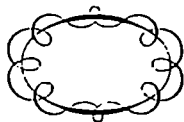
68. ხოლო ჭეშმარიტი შუამავალი, რომელიც შეხი იღუმდალი გულმოწეალებით მოუკლისე და გამოუცხადე ადამიანებს, რათა მისი მაგალითით ესწავლათ თვისიერება, „შუამავალი ღმერთსა და კაცთა შორის, კაცი იესო ქრისტე“164 მოკვდავ ცოლცილთა და უკვდავი მართლის შუამდგომელი გახდა: მოკვდავი, როგორც კაცი, და მართალი, როგორც ღმერთი. და რაკი სიმართლის სახდაური სიცოცხლეა და მშვიდობა, თავისი სიმართლით, ღმერთთან რომ აერთებს მას, ცოლვილთა გასამართლებლად დათრგუნა სიკვდილი, რაკიდა ისურვა მათსავეთ მოკვდარიყო. ძველ წმიდანებსაც მოუკლისე იგი, რათა მისი მომავალი ვნებებისადმი რწმენით გეხსნა და გეცხოვნა ისინი, როგორც სვეს გვაცხოვნებ მისი წარსული ვნებებისადმი რწმენით. როგორც კაცი, ის შუამავალია, როგორც სიტყვა კი - არა, რადგანაც სწორია ღმერთისა, ღმერთია ღმერთთან და თვისონევა ერთი ღმერთი165.

69. როგორ შეგვიყვარე, მამაო სახიერი, რომ არ დაინდე შეხი მხოლოდშობილი ძეც და სვენებრ უკეთურთა სახსნელად მიეცი იგი!166 როგორ შეგვიყვარე, რომ მას, ვისაც „სამარტვეად არ შეურაცხავს შენს სწორად ყოფნა, თავი დაიძაბდა და მორსილი გახდა ვიდრე თვით ჯვარსე სიკვდილამდე“167, „ერთადერთმა თავისუფალმა მოკვდარი“168

როს"168, რომელსაც აქისდა „ხელმოწევა დაედო და კვლავ დაებრუნებინა ხელი თვისი"169. აგია შეხს წინაშე მსდეველიცა და მსხვერპლიც; მსხვერპლი რომაა, ხწორედ იმოტიმაა მსდეველი. აგია შეხს წინაშე წევნი მღვდელთმოფარიცა და შექისაწირიც; შექისაწირი რომაა, ხწორედ იმოტიმაა მღვდელთმოფარი. მოხები ვიფიეთ და შეხს შედგუბად გვაცქია; შეზგას მობილი წევნს მიხად და მსახურად იცქა.

აიოტიმაც; უფლება მაქცხ, მიხი იმედით მეღვას ხელი: შეხ განკურნავ ვიფელავარ ხეულებას წემხას მიხი მეოხებით70, ვიხ; მარჯვივ გიხის და წევნი მეოხია შეხს წინაშე71; ახე რომ არა, ვიხი იმედითდა უნდა მეცოცხლან? ურიცხვია და უმწარეხი ხნება და ხატკიარი წემი; ურიცხვია და უმწარეხი, მაგრამ შეხი მკურნალთა უმეტეხია. შეიძლებოდა გვიფიქრა, თითქოს შეხი ხიტევა იმდენად შორხაა კაცისგან, რომ შეკედლებულია მას შევეროდეს, და ამასე ფიქრი ხახის მოგეხიდა, მაგრამ შეხი „ხიტევა ხორცად იცქა, და დაემკვიდრა წევნს შორის, მაღლითა და ჭემწაროტებით ხაესე"172.

70. წემი ცოდვებით შეძრწუნებულმა და წემი ხიტაიხაკით დაორგენვილმა უდაბნოსი გაცქევა გადაცქევიტე, მაგრამ შეხ ადისიექი წიხ და ამ ხიტევებით განსამტეციე: აქრისტე იმოტიმ მოკვდა ვივლახოვის, რომ ცოცხალნი თავისთვის კი აღარ ცოცხლობდნენ, არამედ მიხოვის, ვიხ; მათთვის მოკვდა"173. და აბა, უფალო, „შეხ მოგანდობ წემს ხასწრეხავს"174, რათა ვცხობდე და ავიხილო ხაიტრეუბახი შეხი ხაულისა"175. შეხ იცი უმეტერება და უმწეობა წემი: მასწავლე და განმკურნე მე176. შეხმა მხოლოდმობილმა ტემ, რომელშიაც დაფარულია ხობრხისა და ცოდნის მოელი ხაეხაქ"177, თავისი ხისხლით გამოსიხედა, მას, ცილს სე მწამებენ მწეობარხი, რადგანაც ვიცი წემი გამოსახვიდის ფიხი, როცა ეჭამ, ვხვამ და მოეკახოაც; ვეწიდადებ წისღათა-წისდა მსხვერპლს; დარობ-დატაკხა და უპოვარს მსურს გაციდე მათთან ერთად, ვიხაც. შია და ძლება: „და ადიდეტენ უფაღს მადიუბენი მიხნი"178.

I

1. სურთ, უყვალა, ვისი სეკუნდარია მარადისობა, არ იცი, რასაც გეგებები? ან იქნებ იმსხ, რაც დროში ხდება, მხოლოდ დროშივე ჭკერე? კი მაგრამ, მამის ახე დაწერდებოთ რაჯომღა გიყვები ამას? რა თქმა უნდა, არა იმიტომ, რომ ნემგას გაივთ ყოველივე ეს, არამედ იმიტომ, რომ 'შეხადამი ხიყვარული ადვძრა ნემშიაც და ნემსი მკობხველებს გუღშიაც'. რათა ყველამ თქვას: „ადგი ხარ, უყვალა, და დონხი იმსხა, რომ ყველა გაქებდეს“1. ხემთ უკვე ვიქცი და კვლავაც ვიტყვი: ამას იმიტომ ხაყვთარ, რომ 'შეხი ხიყვარული მიყვარხ. ნეყხ ხომ ვლოცვლობთ, თუქცა ჭემშიარტება გეყვებება: „მამამ თქვენსა, ვადრე ხიხიყვთო, მსახიდეც იცის, თუ რა გკბინდებართ“3. ამროგად, ნეყხს გრძობებს მამის გამქდაყებთ, რიცა ადხარებხს გეყვებებთ და ნეყხს უბედურებახა და ნეყხნადმი 'შეხს გუღმიწყადლებს ვადარებთ; მამ, დახხრეღე ნეყხი გახიოყხეყვდება, რაც უკვე დაგაწყია, რათა უბედურხი კი არ ვიყთ ნეყხდა თაყად, არამედ ბეხიყურხი - 'შეხში. აკი მიგაწოდე, ყეოყიდიოყიეთ სუღით გლახაკხი, მწეიღხი, მგლოვიარეხი, ხიშიარტისიოყის მწეურ-მწეურვადხი, გუღით უმსკიხი და მწეიღიბხმეოყეღხი4.

ამიტომაც გაგახდე ამღეხი რამე, როგორც 'შემქმლი და რაც მწურდა. აკი პირეღლამ თეითის იხურეყე, ადხარება მეოქცა 'შეხიოყის, უყვალა დმურთო ნემსი. „რადგახაც კეოთღი ხარ და უკეხისამღეა წყადობა 'შეხი“5.

II

2. მაგრამ იქმარებს კი ნემსი კადამიბ ხაიხიხიდ, რომ გადმოსცეს 'შეხი ყოველი 'შეკობება, 'შეხი ყოველი მქებრა, ყოველი სეგამში თუ 'შოაგობება, რომელთა მქობებთაც იქამდე მიყეყახე, რომ 'შეხი ხიტეყა მქედება და 'შეხივე ხაიდექმლეებანი გაქმნდა 'შეხი ერხიოყის? თუქცა კიდევაც რომ იქმაროს ყოველივე ამის დაღაგებთ და მწეიღბრი წეხნრეგით გადმოსხაცქმად, ნემიოყის მახიც; ვახსდა'უღებელა და მქონად მიღირხ დროის ყოველი წაიბ8.

რა ხახა მწეავს იმის სურეღი, რომ 'შეხს ხჯუღსუ ვიყიქრო, რათა ამ გ'ხით ვადარო ნემსი ცადნაც და უმეცრებაც, 'შეხი ხიხიოღის პირეღეი გაძისაკრომიც და ნემში 'შეხიღი წრდილაც; მხეღისა, ვადრე 'შეხი ძადმობიღება არ 'შოახიქავს ნემს უბედურებახ. არ მხდა სხეა რამეხ მოვძხმარო ის დრო, რომელიც მრნება მახ 'შემღეგ, რაც

ჩემს თავზე აუცილებელ 'სრუქვას, გონებრივ შრომასა და კაცთა მიმართ სამსახურს მიუჩნიები, რომელიც 'სოგჯერ აუცილებელია, 'სოგჯერ კი არა, მაგრამ მე მაინც ვერ ვშეშები მას.

3. უფალო ღმერთო ჩემო, შეხმისიე ჩემი დოცკვაჲ; შენი წყალობით ვურად იღე ჩემი სურვილი, რომელიც მარტოაღენ ჩემთვის რიდი ბიბლიკობის ჩემში; მისი მეოხებით მინდა რაიმე ვარგო ჩემს მოყვასო. აკო ხელაჲ, გუელთამხილაჲო, რომ ეს ახეა. სება მიბიძე მსხვერპლად 'შემოგწირო ჩემი სიტყვაჲც და ახრიც. მომეცი, რაც უნდა გიძღვნა, „რადგანაც დარობ-ღატაკი ვარ“10, „შენ კი გუელუხვი ბრძანებები ვეღლა 'შენი მხმობელის მიმართ“11. ვოველგვარი სახსრუქავისაგან თავისუფალი ჩვენსუ 'სრუქავ. მაშ, წარხიცე ვოველგვარი უტყუნურება და სიცრუე ჩემშიაც და ჩემს გარეთაც; დე, სე დახცვება იგი ჩემს ბაგეს, რათა წმიდა სიხარულად მექცეს 'შენი საღმრთო წერილი, რომ თავი ავართლოთ ხაცორებს და არც თვითონ გაუხდე სხვისი ცოტუნების მოსუნა. მისმინე, უფალო12, და 'შემიწყაღე, უფალო ღმერთო ჩემო, უხინათლითა ნათელი და უძღურთა ძღვაჲ, მარადჲამ ნათელი მხედველთა და ძღურთა ძღმისიხლეუბაჲ; იხმინე დადადისი ჩემი სეღისა, უფსკრულიდან რომ გიხმობს13. მაგრამ თუ ექვს არ მოაპყრობ ამ უფსკრულს, სადღა წაიღეთ? ვის 'შეგდადაათ?

„შენია დღე და 'შენია დამე“14, 'შენი ნებით მიჰქრიან წამსი. უშურველად მომხდლე დრო, რათა გაბეღებით ვიფიქრო იმაზე, რაც დაფარულია 'შენს ხჯულში; სე დახმავ კარს მის წისამე, ვისც გიკაქუნებს. განა ამოდ უკარხახე წინასწარმეტყველთ უღრმეხი საიდუმლოს 'შემცველი ამღანი გვერდ? განა ამ უხიერ ტვერში არ ბინადრობენ ირმები, რომლებიც იმისთვის მოდიან აქ, რომ თავი 'შეაფარონ ჩრდილს, ან იტყუნონ, იტყებრემონ, ძიფონ, მოსხვეწონ და იცოხნონ?15 ო, უფალო, გამინათლე განება და გამიმეღაენე საღმრთო წერილის საიდუმლო. 'შენი ხმა ჩემი სიხარულია, ვოველნაირ სიტკბოებაზე უტკბეხი. მომეცი, რაც მიყვარს: მე ხომ სამღვიდაჲ მიყვარს. და ხიქ ვარელიც 'შენ მომეცი. სე მომაკლებ 'შენს მოწყალებას, სე ააღებ ხელს 'შენს უმწეო ბღაძხს, 'შენი იმედით რომ ცოცხლობს და ცდილობს ხარბად 'შეისრუტოს ცით მოელენილი ცვარ-ნაბი. მინდა აღხარება გითხრა და ვადიარო ვეღლაფერი, რასაც საღმრთო წერილში ვპოვებ, რათა „ვისმისო ხმა ქებისა“16, დაგკაფყო და განვიცადო „შენი ხჯულის საოცრებანი“17, დასაბამიდან მოყოლებული, როცა 'შექმენი ცა და მიწა, საუკუნო სახუცველთ დამთავრებელი, რომელსაც 'შენთან ერთად იხიარებს 'შენივე წმიდა ქალაქი.

4. უფალო, 'შემიწყაღე და 'შეხმისიე ჩემი სურვილი18. არაფერი ამკვეთიური არა მსურს: არც ოქრო-ვერცხლი, არც პატიოსანი

თვლები, არც ხასიაღუქო სამოსი, არც ხახელი და დიდება, არც ძალაუფლება, არც ხორციელი განცხრომა, არც ის, რაც აუცილებელია ჩვენი ხეულისათვის ამქვეყნიური ცხოვრების გზაზე, (კეხიდან აკლავლით ეს მოგვეცემა, ვინც კვიციებთ უპირველესად უფლის სასუფეველსა და მის ხიმაროდეს“19.

იხილე, დიქროთი ჩემო, საიდან იღებს დასაბამს ჩემი სურვილი. „მიამბეს უკუთრებმა თავიანთი ტკიბობის ამბავი, მაგრამ არა შენი ხჯულისამებრ, უფადლო“20. აი, საიდან წარმოსდგება ჩემი სურვილი. მომხედე, მამაო, მიხილე და შემოწახარე, რათა ვპოვი წყალობა შენი მოწველების წინაშე, და გაიღოს ჩემს კაკუნზე შენს სიტყვებში დაფარული იღუმტლების კარი. გემუდარები ჩვენი უფლის - იესო ქრისტეს ხახელით, მარჯვენით რომ გიხის, კაცის მის ხახელით21, რომელიც დაადგინე შენამდვილად შენსა და ჩვენს შორის, ვისი მეოხებითაც გვექმბდი შენს არმძებნელთ; მიტამ გვექმბდი, რომ ჩვენ გვექმბდნე. გემუდარები შენი სიტყვის ხახელით, რომლის მეოხებითაც შექმენ ყოველი, და მათ შორის მეც; შენი მხილადწობილი მის ხახელით, ვისი მეოხებითაც იშვილე მორწმუნენი, და მათ შორის მეც; გემუდარები მისი ხახელით, ვინც შენს მარჯვენით ხის, ხახელით ჩვენი მეოხისა, „რომელშიაც დაფარულია სიბრძნისა და ცოდვის მოქალი ხაქვჯ“22, რასაც ვეძებ შენს სადამროო წერილში. მიხე წერდა ამის თაობაზე; თვითონვე ამბობს; ჭეშმარიტება ამბობს ამას.

III

5. მომეცი ძალა, უფადლო, ვისმინო და მიეხედე, როგორ „შექმენი თავდაპირველად ცა და მიწა“24. მისემ დაწერა ეს; დაწერა და გაუხინარდა: შენგან მოსული შენვე დაგიბრუნდა. ახე რომ, დღეს ჩემს წინაშე აღარ არის. აქ რომ იყოს, ხელს ჩავავლებდი, ყველაფერს დაწვრილებით გამოუკითხავდი და შენს ხახელს დაეფიცებდი, ჩემთვისაც გაემქლავნებინა ეს საიდუმლო; სულგასაბული მიუკვლავლები უერს მის ბაგეთაგან გამოსულ სიტყვებს. თუ ებრაელად დამიწვებდა ლაპარაკს, მისი ხმა ამოდ მისწვდებოდა ჩემს ხასმენელს, ხილო თუ ლათინურად გამეცმდა პასუხს, მის ნათქვამს კი გაიფიქრებდი, მაგრამ ვინ მეტყვოდა, რომ მართალს ამბობს? თუმცა კიდევაც რომ მცოდნოდა ეს, განა მისი წყალობით მეცოდინებოდა? არა, თვით ჩემში, ჩემივე აზრის ხავანეში მეტყვოდა ამას ჭეშმარიტება, რომელსაც არც ებრაული სჭირდება, არც ბერძნული, არც ლათინური და არც ბარბაროსთა ენა; ენითა და ბაგებით კი არა, ჩუქად და უხმოდ მეტყვოდა, მართალს ამბობს25, და მეც, ხავსებით დარწმუნებული, დაუყოყნებლივ ვმტყვოდი შენს კაცს26, მართალს ამბობ-მეთქი.

მაგრამ რაკი არ შექმნილია მის გკთისა, ამიტომ შენ გეკითხები, ჭკმნარიტეგბე, რადგან ხწორედ შენ შთააგონებდი ხიმწრადლებს; დაბს, შენ გევედრები, დმწრთო წყისო, მიმიტევე წყისი ცილევები26, და როგორც ამ ხიტევების წარმოთქმის ძალი მიამხადლე შეხს მსახერს, მეც მიბოძე მათი გაგების უნარი.

IV

6. აბა, ცა და მიწა, რომელნიც დაღაღებენ, შექმნილნი ვართო; რადგანაც იცვლებთან და სხეუდასხეუა მათი იერი. ხილა იმამს, რაც შექმნილთა, მაგრამ მასიც არსებობს, არა არის რა იხუთო, ადრე რომ არ ყოფილიყო, ესე იგი, შექმნილთათვის უცხია ცვლებადობა და სხეუაბა.

თუკცა იხიიც დაღაღებენ, თუთთივე რაღა შეგვექმნია წყისი თაყის: ამიტომ ვარსებობთ, რომ შექმნილნი ვართ: აკი არ ყოფილ-ვართ, ხანამ გაგნსდებოდით; მაგრამ წყენდა თაყად ხომ არ შეგვექმლა განენა? და თუთ ხიცხადე ადასტერებს მათ დაღადასხს.

ამრიგად, უყვალთ, შენ შექმენ იხიინ. მშვენიერი ხარ, და იხიიც მშვენიერი არიან; კეთილი ხარ, და იხიინც კეთილნი არიან; არხი ხარ, და იხიინც არსებობენ; მაგრამ იხუთო მშვენიერი და კეთილნი რაღა არიან, და არც იხე არსებობენ, როგორც შენ, მათი შემოქმედი. შენთან შედარებით იხიინ არც მშვენიერნი არიან, არც კეთილნი და არც ვრსებულნი28.

უცით ეს და ამიტომაც გწირაგო მადლს; მაგრამ წყენი ცილენა უმეცრებბა შენს ცილენასთან შედარებით29.

V

7. მამ, რახიარად შექმნილი ცა და მიწა, ახ რა იარაღს იყენებდი შენი ღაღა შრომისას? განა იხე მოქმედებდი, როგორც ოხტატი, ერთი ხაგნის მქმეობით რომ აკუთებს მეორეს? მის ხელს, ხაქუარო ხედა-სერველით, შექმლათ იმხიარი ხახე მისციეს თაგის ხახელაგეს, რა ხახითაც მას თაგის თაქმთვე ჭერეჭხ გონების თაგლით. კი მაგრამ, რისი წყადობით შექმლათ? იმის წყადობით, რომ შენ შექმენი, და იხიიც გარკვეულ ფორმას ახიტებს მსხლას, რომელთაც უკვე არსებობს ამა თუ იმ ხახით, ვოქვათ, მიწას, ხეს, თქრის და სხვა მისთახათ. შენ რომ არ შეგვექმნა ყოველივე ეს, ხაიდან მიიღებდა დახაბამს? ოხტატს შენ მეც; ხეველიცა და ხელთიც, რომელთაც წარმართაგს მის ახიებს; შენვე უბოძე მსხლათაც, რომელთაც შეიძლება დაამქმავოს; ხიტიც, რომლის წყადობითაც შეთუთხა თაგისი ხელთეუბა, და გონების თაგლითა ხელაგეს, რახ აკუთებენ მისი ხელეუბ; ხორციელი გრძობებდით, რა-

შელოა მიქეპობითაც; მისი სული მსახლას გადასცემს იმას, რისი შექმნაც; სურს, ხილი სურს ეწვეება, თუ რა შეიქმნა, რათა ჭკმა მართებდამ, რომლის ხაყხეც სულშია, შეაფხის ხაყუობის აყარგი.

და ყოველივე ეს გადაღებს შეხ, ყოველის შემოქმედს. მაგრამ რახორად ქმნი ამას? რახორად შექმნი, დმურო, ცა და მიწა? რა თქმა უნდა, არც ცამი და არც მიწასე არ შეგექმნია იხისი; არც პერში თუ წყადში, რადგანაც ეს უკანახკედისი ცახა და მიწახ ეკუთხის. არც ხამქარში შეგექმნია ხამქარო, რადგანაც არხად თუ ადგილი, ხდაც შეიძლებოდა წარმოქმნილიყო, ყდრე არ წარმოქმნა, რათა არხებობა დაქუო. არც არა გქმნდა რა ხელთ, რხგანაც შეიძლებოდა შეგექმნა ცა და მიწა. ან კი ყის მოგცემდა მსახლას, თუ უფრო უმად არ შექმნიდა მას, რათა შემდეგ მოხგას შეგექმნა ყოველი? ყველაყერი, რაც კი არხებობხ, მიხილთ იმიტომ არხებობხ, რომ შეს არხებობ. ამრიგად, შეს თქვი და აქმნა³⁰; ყველაყერი შეხი ხიტყუთ შექმნა³¹, ყუადო.

VI

8. მაგრამ როგორ თქვი? იხე ხომ არა, როგორც მამისი, როცა დრუბლებიდან გაიხსნა შეხი ხმა: „ეს არის ძე ჩემი ხაყარული“³² ეს ხმა გაიხსნა და მიუქნდა; გაიხსიანა და მიწუდა. ბგერებმა გაიღურეს და გაქრნენ: პირველს მქორე მოაყვა, მქორეს – მქხამე და ახე შემდეგ, უკანახკედ ბგერამდე, რომლის შემდეგაც ხირეკიმ დახადგურა. აქედან ამქარაა, რომ იხისი თავისი მიძრაობით წარმოშვა შეხის წარმოადგმა ქმნილებამ³³, შეხი წარუქვლი სების მსახურმა. და დროის მოკლე შეჯადუში წარმოთქმელი ეს შეხი ხიტყუები გარუგანმა ხმესამ აქწეა გაიხებას, მისიგანი ხმეხომ რომ აყერადებს შესს წარუქვალ ხიტყუებს. და როცა ერომსხეოს შეუდარა ეს არი ხიტყუა: დროის მოკლე შეჯადუში წარმოთქმელი და წარუქვლი, მარადიულ დქმიდში დაფანებელი, – გაიხებამ თქვა: „არა, ეს ხხეა, სულ ხხეა; ეს ხიტყუები ჩემსე უქმისეხნი არიას, იხისი ხაურთოდ არ არხებობეს, რაკილა გაიხმიახებეს და გაქრებთან; ხიტყუა ჩემი დმუროსია კი ჩემსე უხენახეხია და წარუქვლი“³⁴.

ამრიგად, თუ შეს წამით გახმიახებელი და გამქრალი ხიტყუთ უბრძახე არხებობა ცახა და მიწახ, თუ ამხორად შექმნი იხისი, მამსახლამე, ცახა და მიწასე უწინარეს უნდა არხებულყო ერთგვარი ხხეულებრივი ქმნილება, რომლის ხამმოკლე რხეულებაც უნდა გადაყცათ ეს ხმა, ახევე მოკლე დროში რომ გაიხსნა. მაგრამ არეუთარი ხხეული არ არხებულა ცახა და მიწასე უმად, ახდა, თუ არხებოდა, მსწრაფულწარმხვადი ხით რიდი შექმნიდა მას, რათა წარმოთქვა ეს

წარმავალი ხიბველი, რომლითაც არსებობას უბრძანებდი ცხა და მო-
წახ. კი მაგრამ, რას შეეძლო გამოეცა ამნაირი ხმა, თუ არა შენსავე
ქმნილებას? მაშ, რა ხიბველი წარმოსთქვა იმის შესაქმნელად, რასაც
შეეძლო ეს ხიბველი წარმოეთქვა?

VII

9. ასე მოგვიწოდებ შევიცნოთ ხიბველი - დემონი, რომელიც
არის დემონთაგან; ხიბველი, რომელიც მარადელამ წარმოითქმის და ყოველ-
თვის მის მიერ წარმოითქვა უკუნიხიდან. რაც მის მიერ წარმოითქვა,
არახილეს გადავა, არ განხორციელდა. ყოველის წარმოსთქმელად ხელაღ-
არაა აუცილებელი თანმიმდევრულად, ერთმანეთის მიყოლებით თქვა,
რასაც ამბობს ევლადიური მარადიულია და ერთდროული. ასე რომ არ
იყოს, წარმავლობაც იქნებოდა და ცვალებადობაც, მაგრამ არა ჭეშ-
მარიტი წარუგებლობა და ჭეშმარიტი უკუდადება.

მე ვიცი ეს, დემონი ჩემი, ვიცი და მადლობას გწირავებ; მე
ვიცი, შესწავლილი ვეღარებ, უფალო, და ჩემთან ერთად იცის და
გაქრობებს ყველა, ვინც უმადურობას არ იხებს მას შემდეგ, რაც
შეიცნო უკუშეუვალად ჭეშმარიტება. ჩვენ ვიცით, უფალო, დიას, ვიცით,
რომ აღარ ვიყოთ ის, რაც ვიყავით, ან ვიქცეთ იმად, რაც არ ვყოფილ-
ვართ, სხვა არა არის რა, თუ არა ხიბველი და დაბადება. შესწავ-
ლილი ხიბველში კი არაფერი არ ქრება, არაფერი არ იცვლება, არაფერი არ
იკავებს წინამორბედის ადგილს: ყველაფერი უკუდადება და წარუგავალი.
ამიტომაცაა, რომ შენი მარადიული ხიბველი ერთდროულად და სამა-
რადისოდ წარმოსთქვამ ყველაფერს, რასაც წარმოსთქვამ; არსებობდა
მოქცევა ყოველი, რასაც უბრძანებ იარსებოს. და მასაც, ყოველთვის
ის, რასაც შენი ხიბველი ქმნი, არც ერთდროულად იღებს დასაბამს
და არც უკუნიხიდან.

VIII

10. მაგრამ რას გეკითხები, უფალო დემონი ჩემი? მე თითქოს
ეხვდები ამას, მაგრამ არ ვიცი, როგორ გამოვხატო. იქნებ ყველაფერი,
რაც იწვევს ან წვევს არსებობას, მაშინ იწვევს და წვევს, როცა
უნდა დაიწყო და შეწყვიტოს იგი, რაც ცნობილია წარუგავალი გონე-
ბისათვის. სწორედ ეს გონებაა შენი ხიბველი, არე „დასაბამი“ 37, რო-
გორც გვეუწვია ამათ თვითონვე ამბობს სახარებაში თავისი ხორციელი
ხმო. ეს ხიბველი გარე სამყაროში გახიანდა კაცთა სახმენად, რომ
ერწმუნათ, თავთან გულში დაეწყოთ ძებნა და მარადიულ ჭეშმარიტე-
ბაში ეპოვნათ, სადაც ერთდროული და კეთილი მოძღვარი 38 მოძღვრავს
თავის მოწაფეებს 39.

ოქ მესმის 'შენი ხმა, უფალო, რომელიც; მესიტყვება, რადგანაც; თვით ის გველაპარაკება, ვინც გემოსდგარავს; ხოლო ვინც არ გემოსდგარავს, კიდევაც რომ დააპარაკობდეს, წყენიის რიდი დაპარაკობს40. მაგრამ გვევს კია სხვა მოსდგარი, ურევი ჭეშმარიტების გარდა? თვით მაშინაც კი, როცა მერევე არსება გეასწავლის, ცვალებადობას რომ ექვემდებარება, მას მაინც უცვლელ ჭეშმარიტებად შეიქცევა, და სწორედ ესაა ნამდვილი სწავლა: ვღვაჯართ, ვქსნეთ და „ხიხარულთ ვხარობთ ხიდის ხმის გაგონებისას“41, იქ რომ გეაბრევენ, ხადანაც მოხეულვართ. ამიტომაცაა ის „დასაბამი“: ურევედ რომ არ იდგეს, ვიდრე წეს ვწრადღებთ და აქეთ-იქით ვაწუდებთ, მაშინ ხადლა დავბრუნდებოდით?42 როცა ცოთმდებობას თავდაღწეულს ვბრუნდებთ, ცხადია, იმით ვბრუნდებთ, რომ წყენი ცოთმდებობა შევიცხოვო, ხოლო მის 'შეცნობაში იხვე ის გეშეულის, ვინც „დასაბამი“ და წყენი მოსდგარი.

IX

11. ამ „დასაბამი“ - 'შენი ხიჯეთ, 'შენი ძით, 'შენი ძლით, ხიდრძითა და ჭეშმარიტებით 'შეაქმენი, დმერთა, ცა და მიწა, ხასწავლებრივ მეტყველმა და ხასწავლებრივ მოქმედმა. ვის ხასწავლება, ან ვის აგეიხსნის ამ ხასწავლს? რა არის ეს, 'მართომ რომ კთავობს და გასწავის წემს გულს, მაგრამ იხე კი, რომ არას აგებებს? 'შეძრწენებელი ვართი და ხივეარელის ხახმილით ვიწვი: ვძრწი იმდენად, რამდენადაც 'შენ არა გგავარ; ხივეარელის ხახმილით კი ვიწვი იმდენად, რამდენადაც 'შენი მსგავსი ვარ. ხიდრძე კთავობს, თვით ხიდრძის ნათელი მინათებს დრებლებიდან, რამდენიც კვლავ გარს მახვევთან, წემი გაუძლიის წამებით ხახმიხდილსა და ხვედავისილით ხიდრძლით გარეშოცულს. იხე „დაქელურდა წემი ძლია ხადამობით“43, რომ აღარ 'შეძრწლია ვიტიროთ თვით წემი ხიკეთ, ვიდრე 'შენ, უფალო, „მოწეაღვე და 'შემდობი ვეველა წემი 'შეცოდებისა“, არ აგასკურთავ წემს სხეულელებს“44. მაშინდა იხსნი წემს ცხივებებს ხრწილდებისაგან, 'შენი წეაღობით და 'შეწინარებით გეორგეინოხასმყოფ და „ხიკეთთ აღავსებ წემს სერვილს“, რადგანაც აგახხლდება წემი ხიგბადეკე, როგორც არბისა“45. „ხახივებით ვცხიხილდებით“46 და „მოთმისებით მოქელით“47, რადის აღახრელებ 'შენს აღაქმას.

დაე, ვინაც 'შეუძლია, გონების ეერი მიაქეროს 'შენს ხიჯეებს. მე კი, 'შენს წინასწარმეტყველებას მინდობილი, 'შემოგლადავებ: „რარავ დიდებულისი არიან, უფალო, 'შენი ხაქმენი; ვეველაფერი ხიდრძით 'შეაქმენი“48 სწორედ 'შენი ხიდრძეა დასაბამი და ამ დასაბამით 'შეაქმენი ცა და მიწა.

12. ამა, ხობერის ხობრმავექში49 დახოქქულა მათი გინება, ვისც გვეკითხება: „კი მაგრამ, რას აკეთებდა დემრთი ცხისა და მიწის შექმნასდე? თუკი არაფერსაც არ აკეთებდა უქმსად მყოფი, რატომ ხამუ-დამოდ არ დარჩა ისევე უქმსად, როგორც უქმისხიდან იყო? ხილა თუ დემერთში თავს ისწეს ახადი სება-სურვილი იმის შექმნისა, რაც მხსამდე არახიდეხს არ შეუქმნია, მაშინ რაღა მარადიულობა უოქმის იმსხ, რაშიაც მხსამდე არარსებელი სურვილი მსდეება? და მართლაც, სება დემრთის ქმნილება კი არა, ყოველგვარ ქმნილებაზე უწინარეხია, რადგანაც შეუქმლებელი იქნებოდა რისიმე შექმნა, შექმნილების სება შექმნილზე ადრე რამ არ არსებელიყო. ამრიგად, დემრთის სება განუყოფელია თვით მისი სებასტანციისაგან. ხილა თუ დგოაებრთუ სებასტანციაში თავს ისწეს ის, რაც მხსამდე არ ყოფილა მასში, ამხარ სებასტანციას მარადიულს ვერ ვეწოდებთ, და ცალკე მართალსიც ვიქმებით. თუკი მარადიული იყო ხამუარის შექმნის დგოაებრთუ სება-სურვილი, მაშინ რატომ არ არის მარადიული მისი ქმნილება?“50

13. ამის მოქმელთ ჯერ კიდევ არ უხმით დგოაებრთუ ხობრსუ, რომელიც განათლებს კაცთა გინებას; ჯერ კიდევ არ უხმით ყოველივე ის, რაც შენით და შენში წარმოიქმნა, უფელი. ისინი ცდილობენ ნახვედნენ მარადისობის არსს, მაგრამ დროის ნაკადი კვლავისდე-ბურად მიაქანებს მათ გულს, რომელიც დღემდე ამოუბთიაა ხავესუ.

ვის შეახერებს და გახაქანს არ მისცემს მას, რათა თუხდაც წა-მით შექმდარმა ადიქვას მარად უბრავი მარადისობის ხხივისანი ათ-ნათი და დროის უწვევტ დინებას შეადაროს იგი? დაე, დარწმუნდეს, რომ ისინი არათანაზომდანი არიან; დაე, შეიგნოს, რომ დროის ხხგრძლიუობას უროცხეი მწწრავლწარსიველი წამის ხიმრავლე გა-ნაპირობებს, გამუდმებით რომ ესაცელებთან ურომსწესოს. მარადისობაში არა არის რა წარსიველი, არამედ მარადი აწმულია, მოელი თავისი ხ-ხავეთომ. დრო კი ვერახიდეხს ვერ იქნება პირწმინდად აწმული; დაე, მიხ-ვდეს, რომ მოელ წარსიველს მისიველი მიერეკება, რომ მოელი მო-სიველი წარსიველს მისდევეს, ხილა ერთიცა და მეორეც იმისგან იღებს დანაბამს, იმისგან მომდისარეობს, რასაც მარადი აწმული აქვია52. ვის შეახერებს კაცის გულს, რათა უბრავად შექმდარმა იხილოს, თუ რო-გორ განაპირობებს წარსიველსაც და მოსიველსაც მარად უბრავი მარა-დისობა, რომლისხოვისაც უცხია წარსიველიც და მოსიველიც.

შეხვევებს კი წემს ხედის ამდენი ძაღა? ან ენახ წემსახ თუ შეკედლა ხატეკეთ გადმოსტეებს ეს ხახწაულო?

XII

14. აი, წემი ძახეხი იმსხ, ეხტე; მტეოსხება: კი მსგრამ, რახ აკეოებდა დმერთი ხამქართს შექმსამდლო?

იხე რიდი მიეკეებ, როგორც, გადმოტეოსთ, მიეკეათ ეიდატახ, რათა ხეწრობით აერიდებინა თაუი დაქიხებუელი კოხეხათეოსი; რახ აკეოებდა და გვექის ტეეტელს უწხადებდა უწხახეხი ხაიდეკმდეოების მხხრეკეკლათაი. მსგრამ ერთია ხათლად ხეღეა, და მქორე - მახხრად აგუღბა. არა, ახე კი არ მიეკეებდო, არამედ ვორხეკედი მქოქეა: რაც არ ვიცო, არ ვიცო-მქოქი, მსგრამ მახხრად კი არ აეკეებდო იმსხ, ეხტე; უწხახეხი ხაიდეკმდეოების თათბახე მტეოსხება რამეხ, ახდა შეკექებდო კაცხ, ხიტრეკით რამ ძახეხობხ ამსაირ კოხეხახ.

მე შეხ ეოეკელი ქმხიდებოხ შექოქმედს გოწოდებ, დმერთი წემი, და თუ „კად და მოწად“ ეოეკელი ქმხიდება იტეკლახსხმება, თახსმად ვოტეკე: ციხა და მოწახ შექმსამდე დმერთი არაეკრხაც არ აკეოებდა; რადატის კეოება მისოეხის ხომ შექმსახ სოწხაუდა? თ, სტრა ეკელაეკრო, რაც მინდა წემდა ხახიკეოთად ვიცოდე, იხეკე კორგად ვიცოდე, როგორც იხ, რომ არაეკოთარი ქმხიდება არ ეოეკელა მახამ, ხახამ შექმქიე ბოდა.

XIII

15. ხილო თუ ვიხმე თაექართახი გარდახეკ დროთა ხატეკებხს წორის დაეხეკებდა და კოხეკლობხ, რატომაა, რომ შეწ, ეუკლო, ეოეკლიხმდეო და ეოეკლიხმქეოებულო, ციხა და მოწახ შექოქმედო, - ეოეკლოთეო ხაეკექის მახსიღახე არ შეხდეთმიხარ შეწის დიად ხაქმეხ, დეე, გამოსიღუდოს და მოხედეხ, რათეღეხ ფეკტია და ამოო მისი განეკეოეკრება.

რახაირად ეხდა გაეკელო ეოეკლოთეო ხაეკექეხს, თეკო იხიხი ჯერ კიდევ არ შეგამქმნა ხაეკექეთა შექოქმედსა და დახახბამიერ მოხესხ? განა შექიდება არხეობდეს დრო, შეწ რომ არ იყო მისი დახახბამი? ან რახაირად შექიდებოდა გაეკელო, თეკო ჯერ კიდევ არ არხეობდა?

და რაკო შეხა ხარ ეოეკელი დროის შექოქმედი⁵³, ამიტომ, თეკო ციხა და მოწახ შექმსამდე შექიდება წარმოეკიდებოთ გარეკეკელი დროის არხეობდა, რა ეუკლებდა გვეკეხს ვამტეკოთ, თოთქის ექმად და ექოქმედოდ იეკეო⁵⁴ (თეკო ეს დრო ხწორედ შეწ შექმქეხი, და, რა თქმა ეხდა, ეკრავოთარი დრო ეკრ გავიდოდა, ვიდრე შეწ არ შექმქიხიო მახ. ხილო თუ ციხა და მოწახე უწინარეხს ხაერთოდ არ იყო დრო, რადად

კეთიხელობით, რა იყო „მაშინ“? როცა არ იყო დრო, არ იყო არც „მაშინ“.

16. არა, დროში როდი იყავი დროთა უადრეს, თორემ მაშინ ვერ იქნებოდი ყველა დროზე უწინარეხი. შენ წინ უხწრებდი მოელ წარსულს, მარადისობის წარუგვალი აწმყოხ თხემზე დაჯანებული და მოელ მომავალზე უსუნაეხი, რადგანაც მომავალი მოვა და წაგა, „შენ კი მარად იგივე ხარ, და შენი წლები არ დაიღვევიან“⁵⁵. შენი წლები არც მოდიან და არც მიდიან, ჩვენი წლები კი, გახასრულებლად, კიდევც მიდიან და კიდევც მიდიან. შენი წლები უძრავნი არიან და ერთდროულნი: ისინი დგანან. მომავალნი როდი განდევნიან მიმავალთ, რადგან ისინი ხაერთოდ არ გადიან. ჩვენი წლები კი მაშინ გახსრულდებიან, როცა ყველანი წარსულად იქცევიან. „შენი წლები როგორც ერთი დღე“⁵⁶, ხოლო ეს დღე ყოველდღისურად როდი ახლდება, არამედ ყოველდღე ერთი და იგივეა, რადგანაც შენი დღევანდელი დღე ადგილს არ უთმობს ხვალისდელს და არ ცვლის გეშინდელს⁵⁷. შენი დღევანდელი დღე მარადისობაა, ამიტომაც შენი თანამარადისია⁵⁸ შენი ძე, რომელსაც უთხარი: „დღეს გეშობე შენ“⁵⁹. ყველა დრო შენ შეეკმეხი და ყველა დროზე უწინარეხი ხარ, რადგანაც არ არსებულა ისეთი დრო, როცა დრო სულ არ იყო.

XIV

17. არ არსებულა ისეთი დრო, როცა შენ არ შეეკმეხას რამე; აქი შენა ხარ თვით დროის შემოქმედი. არ არსებობს დრო, შენი თანამარადისი რომ იყოს, რადგანაც შენ წარუგვალი ხარ, ხოლო დრო რომ წარუგვალი იყოს, დროც აღარ იქნებოდა თვა.

რა არის დრო?⁶⁰ ვინ განსმარტოს ეს მარტივად და სხარტად? ვინ ჩასწვდეს ამას გონებით, რათა შემდეგ აგვიხსნას ცხადად? მაგრამ რა არის ჩვენთვის უფრო ჩვეულებრივი და ცნობილი? განა ხაუბრისას სწორედ ასე არ აღვიქვამთ მას? როცა ჩვენ ვლაპარაკობთ დროზე, რა თქმა უნდა, მშვენივრად გვეხმის, რა არის ეს, და როცა სხვა ლაპარაკობს მასზე, ასევე მშვენივრად გვეხმის ჩვენი თანამოსაუბრის სიტყვებით.

კეთილი და პატიოსანი; მაგრამ მაინც რა არის დრო? თუ არავის შეკითხება ამას, დიახაც ვიცვი, რა არის დრო, მაგრამ თუ მოვიხდომებ შემკითხველს აუუხსნა დროის რაობა, მაშინ კი არაფერიც არ მესმის. და მაინც, მე შემიძლია დაბეჯითებით ვამტკიცო, რაც ვიცვი: არაფერი რომ არ გადიოდეს, არ იქნებოდა წარსული დრო; არაფერი რომ არ მიდიოდეს, ასევე არ იქნებოდა მომავალი; და არაფერი რომ არ იყოს, არ იქნებოდა აწმყოც.

მაგრამ რახართად შეიძლება იყოს ეს ორი დრო - წარსული და მომავალი, თუკი პირველი უკვე აღარ არის, ხოლო მეორე ჯერ კიდევ არ არის? აწმყოც რომ ყოველთვის აწმილად რჩებოდეს და წარსულში არ გადადიოდა, მაშინ ის დრო კი აღარ იქნებოდა, არამედ მარადიანობა; აწმყო მხოლოდ იმდენადაა დრო, რომ წარსულში გადადის. მაშ, როგორღა შეგვიძლია ვამტკიცოთ, რომ აწმყო არის, თუკი მისი არსებობის ერთადერთი მიზეზი ისაა, რომ აღარ იყოს? მაშ, გახა ეცდებით, როდესაც ვამბობთ - დრო მხოლოდ იმიტომ არსებობს, რომ არყოფნისაკენ მოიღრმავდეს?

XV

18. და მაინც, წყნ დროს ხან მოკლეს ვეწოდებთ, ხანაც კი ხანგრძლივს, თუქცა ამას მხოლოდ წარსულსა და მომავალზე ვამბობთ. ახე მაგალითად, დროის ახწლოვან შეჯღერს წარსულშიც და მომავალშიაც „ხანგრძლივად“ ვოვლით, ათღიას შეჯღერს კი, კვლავ წარსულსა თუ მომავალში, „ხანმოკლეად“ ვხახავთ. მაგრამ რახართად შეიძლება ხანგრძლივი ან ხანმოკლე იყოს ის, რაც ხაერთოდ არ არის? მართლაცდა, წარსული უკვე აღარ არის, ხოლო მომავალი ჯერ კიდევ არ არის. მაშ, „ხანგრძლივს“ სუქიდა ვეწოდებთ დროს, არამედ ვოქვათ - „ხანგრძლივი იყო“, როცა წარსულს ეხება ხაქმე, ან „ხანმოკლე იქნებოდა“, როცა მომავალზე ჩამოვარდება ხიტყვა.

მაგრამ, დამერთო წემო, ხათელი წემობნი, აქაც ხიმ არ დახციებებს შენი ჭეშმარიტება საბრალი კაცს? ხანგრძლივი წარსული მას შემდეგ გახდა ხანგრძლივი, რაც უკვე განვლია, თუ მანამდე, როცა ჯერ კიდევ აწმყო იყო? მისი ხანგრძლივობა მხოლოდ მაშინ იქნებოდა შესაძლებელი, როცა არსებობდა რაღაც ისეთი, რახაც შეეძლო ხანგრძლივი ყოფილიყო. მაგრამ წარსული ხიმ უკვე აღარ არის; მაშ, როგორღა შეიძლება ხანგრძლივი იყოს ის, რაც ხაერთოდ არ არის?

ამიტომ წუღარ ვიტყვით, „ხანგრძლივი იყო წარსული დრო“ (რადგანაც ვერაფერს ვბოვებთ ისეთს, ხანგრძლივი რომ ყოფილიყო), არამედ ვოქვათ: „ხანგრძლივი იყო აწმყო დრო“, რადგანაც ის მხოლოდ აწმყოში თუ შეიძლებოდა ყოფილიყო ხანგრძლივი, ვისიდას ჯერ კიდევ არ გამქრადიყო, არ გაეკვლო, და ამიტომაც შეეძლო ხანგრძლივი ყოფილიყო; ხოლო როგორც კი განვლია, მაშინვე დახრულდა მისი ხანგრძლივობა, რადგან ხაერთოდ დახრულდა მისი არსებობა.

19. ახლა კი ვნახით, სუელა კაცისა, შეეძლია თუ არა აწმყო დროს ხანგრძლივი იყოს? აკი შენ მოგეცა დროთა შეგრძობისა და გაზომვის უნარი. რას მიპასუხებ?

ხსენებდით თუ არა აწმყოს ანო წელი? მაგრამ ჯერ იმას დაეკვირდით, შეიძლება თუ არა ახივე წელი აწმყო იყოს? თუ ამ ახივას პირველი მიმდინარეობს, სწორედ ისაა აწმყო, დახარნიები თხმ-მოცდაცხრანსეწმყოს კი მიამავლია, ეხე იგი, ჯერ კიდევ არ არის. თუ მეორე წელი დაიწყო, პირველი უკვე წარსულში გადავა, ეს მეორე აწმყო იქნება, დახარნიები კი მიამავლია. მიდით, ამ ახივას აწმიად ეგვლისხმეთ სეხმსიური წელი: მისი წინამორბედი ყოველი წელი უკვე წარსული იქნება, მიამდევი კი - მიამავლია. ამიტომაც შექმდე-ბელია ახივე წელი აწმყო იყოს.

მაგრამ განეგვრდით განხილვა: შეიძლება თუ არა, რომ მიმდინარე წელი მოღაიანად აწმყო იყოს? თუ მისი პირველი თვეა, დახარნიები თურთმეტი მიამავლია იქნება; თუ მეორე თვე მიმდინარეობს, პირველს უკვე წარსული ექმის, დახარნიებს კი - მიამავლია. მასხადასე, ვერც მიმდინარე წელს მივიხვეთ მოღაიანად აწმიად. ხილია თუ ის მოღაიანად არ არის აწმყო, რა თქმა უნდა, არ შეიძლება აწმიად გვევლისე-ბილეს; რადგანაც წელიწადში თორთმეტი თვეა, და რომელი თვეც ამქამად დგას, სწორედ ისაა აწმყო. დახარნიები თურთმეტი კი ას წარსულია, ის მიამავლია. თქმცა არც ეს მიმდინარე თვეა აწმყო: აწმყო მხოლოდ ერთი დღეა. თუ ის პირველი დღეა თვისა, ეველია დახარნიები დღე მიამავლია იქნება; თუ უქმსახეელი - ეველია წინამორბედი დღე წარსულს ექეოების; ხილია თუ სეხმსიურ შედეგად დღეობასაა, მამის წარსულსა და მიამავლს შორისაა მიქცეული.

20. და, აი, იმ დახეხმსე მივედით, რომ ხსენებდით მარჯობეს აწმიად თუ შეიძლება ეწოდოს, და ახი; მხოლოდ ერთ დღემდე დაეხივოს. თქმცა, მიდი, ახი; დავხაწვერთ, რადგან ერთ დღეც ვერ მივიხვეთ მოღაიანად აწმიად. ის დღისა და დამის ხაათობისაგან შედეგება, ხილია დღე-დამქმი თცდათხი ხაათია. პირველი ხაათის მიმართ ეველია დახარნიები ხაათი მიამავლია, უქმსახეელის მიმართ - წარსულია, სეხმსიური შედეგური ხაათის მიმართ კი ეველია წინამორბედი ხაათი წარსულად გვევლისება, ხილია მიამდევი - მერმისად. თვით ეს ერთი ხაათი კი მწწრადწმწრადი წამებისაგან შედეგება: ეველია გაყრხილი წამი უკვე წარსულია, დახარნიები წამი კი - მიამავლია. აწმყო შეიძლება ეწოდოს დროის მხოლოდ იმ მიმეხეს, რომელიც თვით უქმსარეს ნაწილებდაც; ადარ იყოვა, მაგრამ ახე სწრადე კი გადადის მიამავლიდან წარსულში, რომ ვერავითარ ხსენებდობას მას ვერ მივაწერთ. (აწმყო რომ გრძელდებოდა, მამის მამში შეიძლებოდა გამოგვეყო წარსული და მიამავლი; მაგრამ აწმყო ახივის უქმია ყოველგვარი ხსენებდობა)

მას, ხადღაა ის დრო, რომელსაც ხსენებდით? იქნებ მომავალში? მაგრამ ნუგს ხომ არ ვამბობთ, რომ ის „ხსენებდით“, რადგან ჯერ კიდევ არ არის ის, რასაც „შეძლება ხსენებული ეწოდოს, არამედ ვიტყვი, რომ ის „ხსენებული იქნება“. კი მაგრამ, რადგან იქნება? თუ მომავალში, რა ხარისხად იქნება ხსენებული ის, რაც ჯერ კიდევ არ არის? ხოლო თუ ის ხსენებული იქნება მისი, როცა მომავლად მოიქცევა აქამდე და, ამრიგად, მოგვეცემა იმდენი, რაც „შეძლება ხსენებული გახდეს, გახა ხსენებდეს აქამდე ხსენებული ხსენებდით არ მოხდება ვერცხვს, რომ არ შექმნა ხსენებული იყოს?

XVI

21. და მისცე, ნუგს გვეხმოს, უფალი, რა არის დროის შედეგად; ერთხელ ვადასრულებთ მათ და ვამბობთ, რომ „ხოგი გრძელად, ხოგი კი მოკლე. იმხვაც კი ვხომავთ, რამდენად უფრო გრძელად დროის ერთი შედეგად შეორეზე, ან რამდენად მოკლე, და ვამტკიცებთ, რომ დროის ესა და ეს შედეგად ორჯერ თუ ხსენებდით გრძელად ან მოკლე მორე შედეგად, ახლა რომ იხიბო გოდან არას. მაგრამ დროის გახომვა მხოლოდ მასში შექმნილია, როცა ის მომდინარეობს, და შექმნილია ხსენებდით იმდენად, რომ მის მხედველობას ვგრძობთ. გახა შექმნილია გახომო წარსული, რომელიც უკვე ადარ არის, ან მომავალი, რომელიც ჯერ კიდევ არ არის? ვის გაბედავს იმის მტკიცებას, რომ შექმნილია გახომო არარსებელი? ახე რომ, მისამ დრო მომდინარეობს, ის შექმნილია შეგრძობი და გახომო კიდევ; მაგრამ როცა მას გახვლი, ეს უკვე შექმნილებული ხდება, რადგანაც დრო ადარ არის.

XVII

22. მე მხოლოდ ვიქებ, მასდა, როცა ვამტკიცებ. შექმნილი, დღერო ნემსი, და მოწინამდებელი. ვის გაბედავს იმის მტკიცებას, რომ ეს ხომ დრო - წარსული, აქამდე და მომავალი, - როგორც ვსწავლობდით ბავშვობისას და თვითონაც ვასწავლიდით ბავშვებს, - არ არსებობს? რომ არსებობს მხოლოდ აქამდე, დაწარსული თარი კი არა? თუ ეს თარი არსებულად უხდა მოგახსენებს? და დრო, მომავლად რომ მოიქცევა აქამდე, რომელიც ვარული ხაჯავიდან მოედინება, და როცა წარსულად იქნება, ვარულ ხაჯავშიც გადადის? რადგან ხად უნახავს მომავალი იმას, ვინც მერმისს წინასწამტკიცებებს, თუკი ის ხაჯავად არ არის? არარსებულს ვერ დათხავ. და ვინც წარსულის ამბავს გვეუწყებს, ვერაფერს გვეტყობა მართლად, გოსების თვლით

რომ არ ხედავდეს მას, თუქცა შეუქცლებელია იმის დანახვა, რაც ხაერთოდ არ არსებობს. მაშასადამე, წარსულიც არსებობს და მომავალიც.

XVIII

23. ხედა მიბოძე, უფალო, სახოებავ ხემონ3, კვლავ გახვარდო კვლევად-ძიება. დაე, სერაფერი ამბღერევეს ხემს ძაღსხხეკვას.

თუ წარსულიც არსებობს და მომავალიც, მინდა ვიცოდე, ხად არიან იხინი. თუკი ამის შეცნობა ხემს ძაღ-ღისეხ აქმობტება, ის მინც ვიცო, რომ, მოუხედავად იმისა, თუ ხად არიან, იქ არც წარსული თუქმის მათ და არც მომავალი, არამედ მხოლოდ აწმყო. თუ მომავალი იქაც მომავალია, ჯერ კიდევ არ არის იქ, და თუ წარსული იქაც წარსულია, უკვე აღარ არის იქ. ასე რომ, მოუხედავად იმისა, თუ ხად არიან და რანი არიან, იხინი მხოლოდ აწმყოხ სახომ არსებობენ. და ვინც მართლად გადმოგვეცემს წარსულს, თვით მოუღეუებს როდი გამოიხმობს თავისი შეხხიერებოდახ, მოუღეუებს, რომლებიც გარდასულას, გასქარებულას, არამედ მათი ხატებებომ საკარსახევე სიტყუებს. გარდასულ მოუღეუებს შეუძრავთ წვეხი გრამობები და თითქოს თავიანთი საკვალევი დაუტოვებოთ წვეხს სულში. ასე მოგალითოდ, ხემს სიერმე უკვე აღარ არის, წარსულში დარსა, რომელიც აღარ არსებობს, მაგრამ როცა მასზე ვუიქრობ, ან იხღროსხდეღ ამბებსა ვეკვები, აწმყოში ვხედავ მის ხატებას, რადგანაც ცოცხლად აღბუქლილა ხემს შეხხიერებაში.

იქნებ ასევე წინასწარმეტყველებენ მერმისხაც? შესაძლოა, უკვე არსებულ ხატებოთა მიხედვით წინასწარ გრმობენ იმას, რაც ჯერ კიდევ არ არის? ვაღარებ, ღმერთო ხემო, არ ვიცო ეს. მაგრამ ის კი დაბუჯათებომ ვიცო, რომ წვენ უმეტესწილად ვკვდილობთ წინასწარ მოუიოქროთ წვეხი მომავალი მოქმედებანი. ეს წინასწარი მოუიოქრება აწმყოში ხდება, მაშინ როდესაც თვით მოქმედება, წინასწარ რომ მოუიოქრეთ, ჯერ კიდევ არ დაგვიწკია: ის მყოფადწია. ხოლო როცა მის ხორცშესხმას შეუუღგებომ, მაშინდა იხენს თავს თვით მოქმედება, რადგან ის მყოფადწია კი აღარ არის, არამედ აწმყოში.

24. რანაირად ხორციელდება მომავლის ეს მისტოური წინასწარტერეტა? რადგანაც შეიძლება მხოლოდ იმის დანახვა, რაც არის, ხოლო ის, რაც არის, მომავალი კი აღარაა, არამედ აწმყო. ამიტომ, როცა ამბობენ მომავალს „უხედავთო“, ხინამედილეში მას კი არ ხედავენ (რადგანაც მომავალი ჯერ კიდევ არ არის), არამედ, რაგორც ნანს, მის მოხეუებს თუ ნიშნებს, რომლებიც უკვე არსებობენ. ამრიგად წინასწარმიხედველი მომავალს კი არ ხედავს, არამედ აწმყოხ, რომლის

მსხედვეთად იწინასწარმეტყველება სულის მიერ აღქმული თუ წარმოდგენილი მერმისი. ეს წარმოდგენები უკვე არსებობენ და მომავლის წინასწარმეტყველები თავიანთ სულშივე ჰგერეტიან მათს.)

ერთიეტი მაგალითიდან ხანმოქმოდ მოვიხსნობ ერთ-ერთს: მე ვხედავ განთიადს და წინასწარ ვაცხადებ, რომ მდლე ამოვა მზე. რახაც მე ვხედავ, აწმყოა, ხოლო რახაც ვაცხადებ, - მომავალი. მომავალში მზე რაღაა, - ის უკვე არსებობს, - არამედ მისი ამოხველა, რაც ჯერ კიდევ არ არის. მაგრამ წყის სულს რომ იხვეუ წარმოდგენილი არა აქონდეს ეს ამოხველა, როგორც ამქამად, როცა მასზე ვლადარაკობ, ვერც მას ვიწინასწარმეტყველებდი. ხოლო ეს განთიადი, ცის თავანსუ რომ ვხედავ, იხვეუ არ არის მზის ამოხველა, თქმცაღა წიბ კი უსწრებს მას, როგორც წყმი სულის მიერ წარმოსახული მზის ამოხველის სურათი, მაგრამ ერთხაც და მეორეხაც აწმყოში ვხედავ და წინასწარ ვაცხადებ, რომ მზე ამოვა. მომავალი ჯერ კიდევ არ არის, ხოლო თუ ჯერ კიდევ არ არის, ესე იგი, ხაერთოდ არ არის, და რაკი ხაერთოდ არ არის, მაშასადამე, ყოვლად შეუძლებელია მისი დახახვა. მაგრამ შეიძლება აწმყოში არსებული ნიშნების მსხედვეთ ვიწინასწარმეტყველოთ იგი, ნიშნებისა, რომლებიც უკვე არიან და, რა თქმა უნდა, შეგვიძლია კიდევაც დაეკვირდეთ მათ.

XIX

25. კი მაგრამ, რახაირად განემარტავ, შენს მიერ შექმნილ არსთა გამორტაკე, დიახ, რახაირად განემარტავ სულებს მომავალს? არაღა, ხომ განემარტავდი მას შენს წინასწარმეტყველოთ? რახაირად ხსნი მომავალს, უფალო წყმი, ვიხთიხაც არ არსებობს მომავალი? ან იქნებ, უფრო ხწორად, აწმყოს მეშვეობით ხსნი მერმისს? ვინაიდან, რაც არ არის, ყოვლად შეუძლებელია იმისი ახსნა. წყმი მწერა არც იხე მახვილია და გამტრიახი, რომ შენი მოქმედების გარნევა შესძლოს. ეს წყმს ძაღ-ღონეს აღემარტება და წყმა თავად კი არაღ, მხოლოდ შენი შემწვობით თუ შეუძლებ ამას. მაშ, შემწვით, წყმი მინაგანი მწერის სულზე უტკებესი ნათულიაღ.

XX

26. ახღა კი ერთი რამ მინც ხავსებით ცხადია წყმიოვის: არც წარსული არსებობს და არც მომავალი. ამიტომ სცდებიან, როცა არსებულად მიიწვევენ ხამ დროს - წარსულს, აწმყოსა და მომავალს. აღბათ, უფრო მართებელი იქნებოდა გვეთქვა: არის ხამი დრო - აწმყო წარსულისა, აწმყო აწმყოსი და აწმყო მომავლისა. ეს რაღაც ხამი დრო მხოლოდ წყმს სულში არსებობს და ხევაგან ვერხავ ვერ ვხედავ

მათ: აწმყო წარსულისა მკვხიერებაა; აწმყო აწმყოთი - უწმყოლო ჭკრეჭა; აწმყო მოსივლისა კი - მოსივლითი. თუ სეზხს დამორაგეხ ახე კომხჯელო, მამის მე ეხედაე და ვადიარებ, რომ დრო ხამია.

დაე, თუენდაც ნეკელეობისმებრ განაგრძის (თუქცა ეს ამკარად მცადრია): არსებობს ხამი დრო - წარსული, აწმყო და მოსივლითი; დაე, კვლეე განაგრძის ახე. ახლა ეს რილია ნემი ხაზრეხაეი; არც დავხს დავეწკებ და არც შეეეკამათეი ვიხმეს; მხილდო იმ პირბით, რომ იცოდეს, რახაც ამბობეს, და ეხმოდეს, რომ მოსივლითი ჯერ კიდევ არ არის, წარსული კი უკვე აღარ არის. რადგახაც ამ ხიჯეეებს იწმყოთად თუ ხმარობეს მათი ჭკმმარბი მსამხეხელითი; უმეკესწილად მცდარი ახროთ ვიეეებთ მათ, მაგრამ ნეეი კი ეხმით.

XXI

27. სემით უკვე ვთქვი, რომ სეეს მამის ვხომიკო დროს, რიცა ის მიმდისარეობს. ამიტიმაც შეეკილია ვამტკიცოთ, რომ დროის ესა და ეს შეედელი თრჯერ უკრო გრძელია მქორესე, ახ მისი ტილია და, ხაერთოდ, გარკვეული თანაფარდობა დავამქართ დროის იმ საწიდეებს მორის, რომდეებსაც ვხომიკო.

ამრიგად, რიგორც აღვისწმე, დროს მისი მხეველიობისახ ვხომიკო, და ვიხმეს რომ ეკოთხა ნემოეის, კი მაგრამ, რა იცი, მართლა ახეა თუ არაო, მახეხად ვეტილია: ვიცი იმიტომ, რომ სეეს ვხომიკო დროს; რაც არ არსებობს, მისი გახომიკა შეეკდედელია; წარსული და მოსივლითი კი არ არსებობს. მაგრამ რამითრად შეეკილია გაეხომით აწმყო, რომელხაც ხხგრძლიეობა არ გაახნია? მისი გახომიკა შეეკდება მხილდო მამის, რიცა მიმდისარეობს; რიგორც კი გაიქლას, კვლარ გაეხომიკო, რადგახაც გახა'ხომი აღარაეერი ვეეესეხა.

მაგრამ ხაიდას მიეიხეხა, რა გ'ხომ მიდის და ხათი მიემარბება დრო, რიდეხაც მახ ვხომიკო? ხაიდას, თუ არა მოსივლითის? რა გ'ხომ, თუ არა აწმყოთი გაეილით? ხათეკეს, თუ არა წარსულისხეკეს? მამხხადამე, იქიდას მიეიხეხა, ხაიდაც ჯერ კიდევ არ არის, იმ გ'ხომ მიდის, რი-მელხაც გრძლიეობა არ გაახნია, და იმხეკეს მიემარბება, რაც უკვე აღარ არის.

მამ, რიდას ვხომიკო, თუ არა დროის რომელიდაც მონაკვეთს? რადგახ რიცა დროის შეედედეებსე ვმხჯელითი და ირმაგხ, თხმხაგხ, ახ ერამბხეთის ტილიეარდს ვეწიდეებთ მათ, რახ ვეეელისხმობთ, თუ არა დროის ერეეეელ მონაკვეთს? კი მაგრამ, მანც რომელ მონაკვეთსი იხომიკა დრო მისი მიმდისარეობისახ? იქნებ, მოსივლითი, ხაიდახაც მო-ეიხეხა? მაგრამ რაც ჯერ კიდევ არ არის, მისი გახომიკა შეეკდედე-ლია. აწმყოთი, რომლის გაეილითაც მიდის? ვერახდიდეებთ ვერ

გაეხმადეთ იმას, რასაც არაერთარი მისაკვეთი არ გააჩნია. წარსულში, ხაბიკეხაც მიქმარობს? მაგრამ რაც უმეც ადარ არის, ახევე შეუქსელ-ბელა მისი გახმდა.

XXII

28. თბ, ხეცა ეს გოსებამოქვედომელი ამოცხა ამომახხხეცისა. სე დამომდავე, უფალი დმერთი სემი, მამა ხახიერი, გვედრები, ქრისტეს გულისბოცის, სე დამომდავე მის მსხეხს. მიმეცი ძღვი ნაქვედე ამ მოვლუხის არხს, ეხიდეხ ხეველებრეცხა და, იხეჯროუ-ღად, ეხიდეხ ხადეკმლის; ნაქვედე და შეხი გუდომოქვედების შექსი მოვეხიხი. ვის მიქმართი ამ კოხეით? ვის წინამე ვადიარი, სემდა ხახიკეითად, ეს სემი უმეცრება, თუ არა შეხს წინამე, დიდხელოცხად რამ შექსეხარებ სემს მქვედ ხეხეცისა და დავიკებელ სწრავეცხს, რომლის მახხია ხადომრი წერისის შექსეცხა? მიმეცი, რაც მიქ-ვარს; ხიქვარელით კო ხამდევიდაე მიქვარს, და ამის ხიქცე შექს მიმ-მადლე. მიმეცი, მამა, შექს ხომ ჭემმარობდაე შექსიდაე „კეითილი მისაკემელი მისეცე შექს შექსლებს“67; მიმეცი ძღვი იმის შექსიბისა, რისხეცხაც ვიქვეცი, მაგრამ ეს „ახედაე სემს თვადმო“68, ვიდრე შექს არ ამხელ მას. გვედრები, ქრისტეს გულისბოცის, წმინდა-წმინდის ხახიელით, დავ, სერაქის აქუდებეა წინ სემს ძღვისხხეცხს. ამწამს და მიქმარცე ვამბობ“69. ეხა ხახიება სემს, რისხეცხაც ვეცეცხლომ: მისდა „ეხილილი მიქმეხიერება უფლისა“70. „ათბ, რა ხახია მიმომხიმე დღეხი“71, და იხიხიცი მიქქრისის, მაგრამ არ ვეცი რიგორ.

სემს კო ერთავად ეს გავიქრობ პირსე: „დრო“, „ქამი“, „ხახი“: „რამდენ ხახს ილაპარაკე“; „რა ხახია აქეობდა“; „რა დრო გასეცხა მას შექსდეგ, რაც არ მისახეცხ“; „გრძელი მარეველის წარმოთქმის თრეკერ სეცე დრო ხეხირდება, ვიდრე მოკლისახ“, და სხეცე მისოხახი. სემს ვამ-ბობთ ამას და სხეცხაც ამახევე გვექებებთ; სემს გვექმის მათი და მათაც ეხით სემს. ვოველივე ეს ცხადსე უცხადეხია და ხეველებრეცხე ხეველებრეცხი, მაგრამ, ამახიხახევე, არავერი აუერო მხელი და აუერო მხელიც, ვიდრე ამ ხიქვეცხის ჭემმარობე ახრის გაგება.

XXIII

29. ერთი სწავლელისხეცხისა გამიხეცხია, რომ დრო სხეცე არა არის რა, თუ არა მისი, მოვაროხა და ვარსკეცხელების მიმრიაობა, მაგრამ მე არ ვიხიარებ მის ახრს. თუ ახეც, მამის რაგომ არ ეხდა მოგეცხილეს დროდ ექვედა სხეველის მიმრიაობა? ციერო მხათობეხი რომ შექსეცხე-ღოვეცხის და მხითიდ მეთუხის ბირბადის ებრეცხა, სეთუე ადარ იქსე-

ბოდა დარო, რომლითაც მის ბრეჯეებს გაეცომაკვით? ვითომ იმისდა კვალად, თუ როგორ იბრუნებდა ბორბალი - თახაბარ'ხომიერად, სულა თუ სქარა, - ვერ შეეძლებდით გვეთქვა, რომ ერთ შემობრუნებას უფრო მეტი დრო სჭირდება, ვიდრე მეორეს? და სულუ გარკვეული დრო არ დასჭირდებოდა ამის წარმოთქმას? გახა სვეს ხიჯკვებში აღარ იქნე-ბოდა გრძელი და მოკლე მარცვლები? პირველნი ხომ უფრო დიდხანს იხმინებდნენ, ვიდრე მეორენი.

უფალო, მიეცი ხალხს იმის უნარი, რომ მცირედში შესძლან იმ არსებით სიშან-თვისებათა დანახვა, რაც ახახიათუბს დიდთაც და პატა-რათაც. არსებობენ ვარსკვლავები და ციური მნათობები „დღე-ღამის გასაყარად და დრო-ჟამის აღსანიშნავად“⁷²; დიახ, არსებობენ, მაგრამ ვერც მე ვიტყვი, ამ პატარა ხის ბორბლის შემობრუნება დღე-მეთქი, და ვერც ის სწავლული გაბედავს იმის თქმას, რომ იგივე ბორბალი დროში არ ასრულებს ბრუნს.

30. მე მსურს გავიგო ბუნება და არსი დროისა, რომლითაც სხეულთა მოძრაობას ესომავთ და ვამბობთ, რომ, მაგალითად, ესა და ეს მოძრაობა ორჯერ უფრო ხანგრძლივია, ვიდრე მეორე. მე მინდა ვიკითხო შემდეგი: როგორც ვიცით, დღედ მარტო ის დრო კი არ იწოდება, რომლის განსაჯლობაშიაც მზე დედამიწას დაპყვრებს (ამით განისაზღვრება განსხვავება დღესა და ღამეს შორის), არამედ ის დროც, რომლის განსაჯლობაშიაც მზე თავის წრიულ მიმოქცევას ასრულებს ერთი ათხიდან მეორე ათხამდე. სწორედ ამ მიმოქცევათა შესა-ბამისად ვამბობთ, ამდენი და ამდენი დღე გავიდაო, ხოლო ამ ცნებაში - „დღე“ - ღამეც იგულისხმება, რადგანაც ღამეულ დროს ცალკე როდი აღვრიცხავთ. მაშასადამე, ერთი სრული დღე ათხიდან ათხამდე მზის წრებრუნით განისაზღვრება, და მეც სწორედ ამას ვკითხულობ: რა არის დღე, თვით ეს წრებრუნვა, ეს მოძრაობა, თუ დროის შუ-აღლდი, რომელშიაც იგი სრულდება? ან იქნებ, ორივე ერთად?

პირველ შემთხვევაში „დღედ“ უნდა გვეგულისხმებინა ერთი საათიც, თუკი მზე დროის ამ შუაღლედში შესძლებდა თავისი გზის გაგლას; მეორე შემთხვევაში კი „დღე“ საერთოდ არ იქნებოდა, თუკი მზის ორ ამოხვლას შორის დროის მხოლოდ ეს მცირე შუაღლდი - ერთი საათი იქნებოდა მოქცეული. ერთი სრული დღის გასასრულე-ბლად მზეს ოცდაათხჯერ უნდა შეეხრულებინა თავისი წრებრუნვა. მესამე შემთხვევაში „დღედ“ ვერც ერთსაათიან შუაღლდს მივიჩნევდით, რომლის განსაჯლობაშიც მზე თავის ერთ სრულ მიმოქცევას შეასრულებდა, და ვერც იმ დროს, რომლის მანძილზეც ის სველებრივ ასრულებს თავის წრებრუნვას განთიადიდან განთიადამდე (თუ დავუშ-ევდით, რომ მზე საერთოდ განერდა).

ამრიგად, ახლა იმას კი აღარ ეკითხვოდ, თუ რა იწოდება დღედ, არამედ იმას, თუ რა არის დრო, რომლითაც მზის მოძრაობას ვსომივთ და ვამბობთ, რომ მზემ დროის ორჯერ უფრო მოკლე შეადგენს განვლილ თავისი გზა, ვიდრე ეს წყველებრივ ხდება, თუკი დავუშვებთ, რომ თონძეტი საათო მოახდინოს ერთ სრულ წრებრუნებას. დროის ამ ორი შეადგენის შედარებისას წყვეტილი ვიტყვი, რომ ერთი ორჯერ უფრო გრძელია მეორესე, და რომ მზე სოფჯერ ამ ორთაგან ერთერთის განსვლდებაში ახრულებს თავის მიმოქცევას ათხიდან ათხიმდე, სოფჯერ კი ორჯერ მეტ დროს ახდომებს ამას73.

მაშ, სელარაყის მეტყვის, რომ დრო ციურ სხეულთა მოძრაობაა. როცა ერთს კაცსა დღევით შეანერა მზე74, რათა განმარჯვებთ დაეხრულებინა ბრძილა, მზე იღგა, დრო კი მისდილა. ბრძილა გრძელადუბიდა და თავის დროზე დამთავრდა. ამრიგად, მე ვხედავ, რომ დრო ერთგვარი ვრცეულობაა თუ განუქსილობა. მაგრამ მართლა ვხედავ თუ მუხუცება, რომ ვხედავ? მენ მინუცებ ამას, უყვლო, სემო სათულო და ტემპირიტებაყ.

XXIV

31. განა იმას მიბრძანებ, დავადასტურო, რომ დრო სხეულთა მოძრაობაა? არა, ამას რაღი მიბრძანებ. კარგად მუხმის, რომ სხეულს მხოლოდ დროში შეუძლია იმოძრაოს. ეს განიგია შენგან. მაგრამ დრო რომ თვით სხეულთა მოძრაობა იყოს, ეს კი აღარ მუხმის და არც განიგია შენგან75. რადესაც სხეული ამოძრავედა, მე დროით ვსომივ, რამდენხანს მოძრაობს იგი მოძრაობის დაწყებიდან მის დასასრულამდე. თუ არ დამინახავს, რიღის დაიწყო მოძრაობა, მაგრამ განუწყვეტლივ კი მოძრაობდა, და ვერც მოძრაობის დასასრული შეენიშნე, ვერ შევძლებ მისი მოძრაობის ხანგრძლივობა გავსომი, თუ არ ნავთლით იმ დროს, რომლის განსვლდებაშიც თუღის ვადევენბდი მის მოძრაობას, დასაწყისიდან დასასრულამდე. თუ დიდხანს ვაკვირდებოდი, მხოლოდ იმის თქმა შემიძლია, რომ საკმაოდ დიდი დრო გავიდა, თუცა სუხტად კი ვერ განვხანდვრავ მის ხანგრძლივობას, რადგანაც ხანგრძლივობა შედარებით განისახდვრება. ასე მოგალითად, წყვე ვამბობთ: „ეს იმდენხანს გავრძელდა, რამდენხანც ის გრძელდებოდა“, ან „მეტი დრო დასტირდა“, და ა.შ. ხოლო თუ წყვე შევეიძლია იმ ორი ადგილის ჩანიშნა, საიდანაც მოძრაობას იწყებს და ამთავრებს სხეული ან მისი ნაწილი, როცა ისე მოძრაობს, თითქოს წრიულად ბრუნავს, მაშინ შევეიძლია ვთქვათ, რამდენ ხანს გრძელდებოდა სხეულისა თუ მისი ნაწილის მოძრაობა ერთი ადგილიდან მეორემდე.

მაგრამ რაკი სხეულის მოძრაობა ერთია, ხოლო ის, რითაც მის მოძრაობას ვხომავთ, - მეორე, განა აშკარა არ არის, თუ ამ ორი ცხე-
ბიდან რომელს უფრო შეიძლება ეწოდოს დრო? სხეული ზოგჯერ
თანაბრად მოძრაობს, ზოგჯერ კი სულაც ნერდება, და წევს სწორედ
დროით ვხომავთ არა მარტო მის მოძრაობას, არამედ უძრაობასაც. ამ
შემთხვევაშიც ვიტყვით ხელში: „ამდგ ხასს იღგა, რამდგხსაც
მოძრაობდა“, ან - „ორჯერ თუ ხამჯერ უფრო მეტ ხასს იღგა, ვიდრე
მოძრაობდაო“ და ა.შ., იმის მიხედვით, სუბსტანა წევხი გამოსუვლა თუ
მთავსლეებითი, მასხახდამე, დრო სხეულთა მოძრაობა რიდაა:

XXV

32. ვადაარებ, უჯავლო, დღემდე არ ვიცო, რა არის დრო; მაგრამ
სხვა რამესაც ვადაარებ, დემერთი წემო: ვიცო, რომ დროში წარ-
მოვთქვამ ამ წემს ხიჯეებს; რომ დიდი ხანია დროზე ვლაპარაკობ, და
თვით ეს „დიდი ხანო“ სხვა არა არის რა, თუ არა დროის ერთეული
შეკადული. მაგრამ რა ვიცო ეს, თუკი არ ვიცო, რა არის დრო? იქნებ,
არ ვიცო, რასითად ვადმოსვცე ის, რაც არ ვიცო? ვაიმე ბუდერქოსს
იხიც კი არ ვიცო, თუ რა არ ვიცო. აჰა, შეხს წისამე ვადაჯერ,
უჯავლო: არ ვცრეუობ; რახაც ვამბობ, იმასვე ვეცქრობ. „მამ, ამისთუ
ღამსპრო, უჯავლო დემერთი წემო, ხინათღედ მიქციე ბხელი“76.

XXVI

33. განა წრეული არ არის აღხარება წემო სულისა, რომელთაც
ადაარებს შენს წისამე, დროსა ვხომავთ? დაახ, უჯავლო, ვხომავ, მა-
გრამ ის კი არ ვიცო, თუ რახა ვხომავ. თვით დროს კი არა, სხეულის
მოძრაობას ვხომავ დროით? როცა სხეულის მოძრაობის ხანგრძლივი-
ობას ვხომავ, თუ რამდგ ხასს უხდება თვა ვადაადგვილებას ერთი
ადგვიდას მეორემდე, სხვა რახა ვხომავ, თუ არა დროს, რომლის
განსხვლადამიაც მოძრაობს სხეული?

კი მაგრამ, რითი ვაქსამო თვით დრო? იქნებ, უფრო ხანმოკლე
დროით - უფრო ხანგრძლივი, როგორც ღაჭანს ვხომავთ ხელში
წერთით77? იხევე, როგორც გრძელი მარცულის ხიჯრემეს ვხომავთ
მოკლე მარცულის გრძლივობით და ვამტკიცებთ, რომ პირველი ორჯერ
უფრო გრძელია მეორესზე. აკი ღექხის ხიჯრემესაც სტროქისათა რაოდე-
ხობით ვხომავთ, სტროქისებობას - ტერყითა რაოდეხობით, ტერყებობას
- მარცუვლათა რიცხვით, ხოლო გრძელი მარცუვლებობას - მოკლე
მარცუვლათა გრძლივობით? ეს ვაქსამე ვერცულზე როდი ხდება
(თარემ სიერცის განყეხილობას ვაქსამავთო და არა დროისას); არა,
ხიჯეების წარმოთქმისხაკვალად წევს ვამბობთ: ეს ღექხი გრძელია;

ამდენი და ამდენი სტრუქციისხაგან შედგება; ეს სტრუქციაც; გრძელთა, რადგან ამდენ და ამდენ მარცვალს თოვლის; და ბილის, ეს მარცვლიც; გრძელთა, რადგანაც მისი ხიგროსე არჯერ აღესაბრება მოკლისხს.

მაგრამ დროის სუხტი ხაზილი აქ არა გვაქვს; რადგანაც; შეიძლება შედარებით მოკლე დეკსი იხე გაჯახეხერებულად წარმოთქვას, რამ ამსხ მეტი დრო დახატდეს, ვიდრე უფრო გრძელთა. მაგრამ ხხაპახხუკით წაკითხული დეკსის წარმოთქმას. თუკე შეიძლება თქვას სტრუქციის, ტერფისა თუ მარცვლის მოძრაობაც.

ამიტომ, ნების ახროთ, დრო ერთგვარი გახეხილილია, მაგრამ რისი გახეხილილია? - ეს კი არ ვიცით. თქვებ, ხაკუროთუ ხელისა?78 მამ, რადახ ვხომაც, უფალი, როცა ხავარაუდად ვამზობ: „ეს დრო იმ დროსუ ხხგრძლივთა“, ამ დაბეჯათობით ვამტკიცებ: „ეს დრო არჯერ უფრო გრძელთა, ვიდრე იხმოქი?“ ვიცით, რამ ამით დროს ვხომაც, მაგრამ მომავლის გახომცა არ შეიძლება, რადგან ის ჯერ კიდევ არ არის; არც აწმქისი თუ წარსულისა, რადგანაც; ძირველს ხხგრძლივობა არ გაახნია, ხელი მეთრე უკვე აღარ არის. მამ, რადახ ვხომაც? დროს, რომელიც გადის, მაგრამ ჯერ კიდევ არ გახელდა? სუქით ხწარედ ამს ვამზობდი.

XXVII

34. უდრეკი თუკე, ხელი ნების, უფრო ძალუქად დაძობე შენი ახრო: „დმერთა ნეკსი შექმე; მას შეგვექმნა ნეკსი, თუთოს რადი შეგვექმნა ნეკსიუ თუკე“79. თქით მათკარ თუკით, ხადაც უკვე კროსი ჭქმსარიტების გახითადი.

წარმოიდგინე, მაგალითად, აღამაზის ხმა; ბგერა თროსი, თროსი და ბილის სუქლება. მოწედა და მღუქმარებამ დაიხადგურა. თუთ ხმა კი გახატრდა, გაქრა. ვიდრე ახმობხლებოდა, მომავალში თუკი, და ამიტომაც ვერ გაქხომცდით, რადგან ჯერ კიდევ არ არხებობდა. მაგრამ ვერც ამქონად გაქხომცდით, რადგანაც უკვე აღარ არის. შეიძლეუბოდა გაგვეხომც მხოლოდ მასამ, ხხამ ხხმხებოდა, რადგანაც მხოლოდ მამის თუკი რადაც იხეთი, რისი გახომცაც შეიძლეუბოდა. მაგრამ მამონაც ხმ არ თუკი უძრავად გახეხებულთ: მდითოდა და მდითოდა. ამიტომაც შეიძლეუბოდა მისი გახომცა? ვიდრე ბერში მოიხელოდა, დროს გარკვეულ შეკლედში თუკი მოქცეული, და ხწარედ ამ შეკლედით შეიძლეუბოდა მისი გახომცა: აწმქის ხმ ხხგრძლივობა არ გაახნია.

ახე რომ, თუ შეიძლება მისი გახომცა, მამ, დაუყვიქრდა: აი, ხმახნობას იწეებს მეთრე ბგერა, რომელიც ჯერხხობთ კელავაც; უწევეტად და თახბრად ხმახებს. გაქხომით, ხხამ არ მოწედა. თორეკ

მოწყობა თუ არა, აღარაფერი დაგვერჩება გახაზიმი. მაშ, 'სუხტად გავხიომთ და ვოქეთ, რახიორა მისი ხახგრძლიოობა. მაგრამ ის კელაეაც ხიანებს და მისი გა'ხიომეა შეიძლება მხოლოდ იმ წამიდან, როცა ახიანდა, იმ წამამდე, როცა მოწყობდა. მაშახადამე, წყენ ვ'ხიომეთ შეუდელს რომელიდაც დახაწყისს და დახახრელს შორის. ეხე იგი, ვერ გა'ხიომეთ ბგერას, რომელიც ჯერ კიდევ უღერს, და ვერც იმას ვოტკვით, გრძელია ის თუ მოკლე, ან მეორე ბგერის ტოლფარდია, ორჯელ გრძელია მასზე და ა.შ. ხილია როცა ბგერა მოწყობდა, ის უკვე აღარ იქნება. მაშ, როგორღა შეიძლება მისი გა'ხიომეა? და მისიც წყენ ვ'ხიომეთ დროს; იმ დროს კი არა, რომელიც ჯერ კიდევ არ არის, არც იმას, რომელიც უკვე აღარ არის, არც იმას, რომელიც ხაერთოდ არ გრძელდება, და არც იმას, 'სღვარი რომ არ გაახიია. მაშახადამე, არც მომავალ დროს ვ'ხიომეთ, არც წარსულს, არც აწმეოს და არც მოძღისარეს, თუქცა, მოეხედავად ამისა, წყენ მისიც ვ'ხიომეთ დროს.

35. Deus creator omnium („ღმერთო, ყოველის შემოქმედი“) 80 - ეს სტრიქონი რეა ურთიერთმისაცვლე გრძელი და მოკლე მარცველისაგან შედგება. ამათგან ოთხი მოკლეა: პირველი, მეხამე, მეხუთე და მეშვიდე; ოხინი ოთხ გრძელ მარცველს ეწვევლებიან: მეორეს, მეოთხეს, მეექვსეს და მერვეს. ყოველი გრძელი მარცველის წარმოთქმას ორჯერ მეტი დრო სჭირდება, ვიდრე მოკლისას, რახაც მკაფიოდ აღიქვამს ყური, და ეს ახეცაა. როგორც ხანს, თუ გრძობადი აღქმის ხი'სუხტეს ვენდობით, გრძელ მარცველს მოკლეთი ვ'ხიომე და ვგრძობ, რომ პირველი ორ ეკანასკნელს უდრის. მაგრამ როცა ერთიმეორის მიყოლებით ხიანებეს, როგორღა „მოიხიელთო“ მოკლე მარცველი, რათა ხა'ხიომად მიეხადავო გრძელს და, ამრიგად, დავადგინო, რომ გრძელი მარცველი ორი მოკლე მარცველის ტოლია? გრძელი ხომ მანამდე არ გახიანდება, ვიდრე არ მოწყობდა მოკლე. განა გრძელ მარცველს მანამ ვ'ხიომე, ხანამ ხიანებს? არა, მხოლოდ მას შემდეგ, რაც დახრულდება. მაგრამ დახრულეობთანავე ქრება კიდევ. მაშ, რადას ვ'ხიომე? ხადაა ის მოკლე მარცველი, რომლითაც ვ'ხიომე? ან გრძელი მარცველი, რომელსაც ვ'ხიომე? ორივემ გაიხიიანა და გაქრა, განქარდა, არცერთი აღარ არის, მე კი ვ'ხიომე და წყენ ხიხწორეში დარწმუნებული ვამტკიცებ, - თუკი შეიძლება ერწმუნოთ დახევეწოდ ხმენას, - რომ გრძელი მარცველი ორჯერ უფრო გრძელია, ვიდრე მოკლე; რა თქმა უნდა, დროის ხახგრძლიოობა იგულისხმება. და ეს მხოლოდ იმიტომ შეიძლია, რომ ორივე მარცველმა გაიხიიანა და მიხექდა. მაშახადამე, თუთ მათ რიდი ვ'ხიომე, რაკი არცერთი აღარ

არის, არამედ მათ ერთგვარ საკვალეებს, დროსდ რომ აღბეჭდილა წემს მეხსიერებაში.

36. ახე რომ, სულო წემო, შენში ეხომავ დროსში. სუ შექმნავები და შექცეამათები შენი შთაბეჭდილებების ორომტრიალში. გაიქორებ, შენში ეხომავყოფი დროს. ეველაფერი, რაც გვერდით ნაბეჭდის, შენში ტოეებს თავის აღნაბეჭდს; სწორედ ამჟამად არსებულ ამ აღნაბეჭდს ეხომავ და არა იმას, რასაც წათარა და შენში თავისი საკვალევი დატოვა. დიახ, ამ უკანასკნელს ეხომავ, რაცა დროის გახომავს ვაპირებ. მაშასადამე, სწორედ ესაა დრო, ანდა ხაერთოდ არ ეხომავ მას.

მერედა რა? რაცა დეჟიღის ეხომავთ და ვამბობთ, რომ ის იმდეს ხანს გრძელდება, რამდენი ხნის მსხიღლსუც ხმანებდა ესა თუ ის ბგერა, განა ახრით არ ვცდილობთ ამ ბგერის გახომავს, თათქონდა კვლავაც ხმანებდეს, რათა, ამროგად, საშუალედა გვექონდეს გახეხაწღერით დეჟიღის დროელი შეკალეა? სოგჯერ ახევე წემად და უხიტვეოდ წარმოვთქვამთ გულში დეჟეს, მის ცალკეულ სტრექსებხა თუ ხიტვეებს, და ისე განხეხაწღერათ მათ წარმოსათქმელად ხაჭირო დროის შეკალეებხა თუ თანაფარდობებს ამ უკანასკნელათა შორის, თათქის ხმანდლა წარმოგვეთქვას ძინი. ვოქვით, ვინმეს სერს დაუხტვისის და ახრით განხეხაწღერის სტექსის მოსვალთ ხანგრძლივობა. ცხადია, წემად განხეხაწღერავს დროის ამ შეკალეს, კორგად დაიმახხიერებს მას და მხოლოდ შემდეგ დაუხტვეს. სტექსა იმდეს ხანს გაგრძელდება, რამდენიც წინასწარ იქნა დადგენილი. ახ, უფრო სწორად, სტექსა იხილად და კვლავაც შეიძლება იხილდეს: რაც ევე გაისმა, რა თქმა უნდა, ხმანებდა, რაც აწი უნდა გაისმას, შემდეგ გაიხმანებს, და ეველაფერი ახე დახრულდება: ექრადლებას წარსულში გადააქვს მოსვალთ; რაც მოსვალს აკლდება, წარსულის ემატება; და თუ მოსვალთ ხაერთოდ გაქრა, დარჩება მხოლოდ წარსული. ♪

XXVIII

37. კი მაგრამ, რასიორად მცირდება ან სულაც ქრება მოსვალთ, რომელიც ჯერ კიდევ არ არსებობს? ან რასიორად იხრდება წარსული, რომელიც ევე აღარ არსებობს? მხოლოდ იმსიორად, რომ ეს ხდება სულში, რადგანაც მარტოადეს სულში არსებობს ხამი დრო. ის ელის, ექრადლებას აპერობს და ახხოვს: რასაც ელის, იმ გზით გაივლის, რასაც ექრადლებას აპერობს, და იქითკენ მიემართება, რაც ახხოვს. ვინ შეხმდებს იმის უარყოფას, რომ მოსვალთ ჯერ კიდევ არ არსებობს? (მაგრამ მიხი მოდითძინი ევე სულში. უნდა ვის უარყოფს იმას,

რომ წარსული უკვე აღარ არსებობს? მაგრამ ხელში კვლავაც ცოცხ-
ლად მისი ხსოვნა, და ბოლოს, ვის გაბედავს უარყოფა, რომ აწმყოს
ხსენებლობა არ გააჩნია? რადგან ის მეტყველებდა გადის. მაგრამ
ხსენებლობა წყნარად უკრავდა, რომელსაც დაუკვირებლად არეოფანში
გადასვლას ეყვლიან, რაც კი თავს იხსნის. მაშასადამე, ხსენებლობა
არა მომავალი დრო, რომელიც არ არსებობს; ხსენებლობა მხოლოდ
მომავლის მოლოდინი. ხსენებლობა არა წარსული დრო, რომელიც არ
არსებობს; ხსენებლობა მხოლოდ წარსულის ხსოვნა.

38. ვიქცეთ, მსურს წამოვიწყო ხატობი ხომალდი: ვიდრე არ
დასიწვია, მოულოდინო მისი კვანძი მაკრძალავს. მაგრამ რო-
გორც კი დავიწვებ, მოლოდინი წყდება, ხომალდის საწინაო წარსულში
გადადის და, ამრიგად, ამდინებს წყალს მეხსიერებას. წყლი მოქმედების
ძალა გახსოვდება ხსოვნასა და მოლოდინს შორის: ხსოვნაში
გადადის, რაც უკვე ვიმდრე, მოლოდინი კი მისი კვანძი მისდრე, რაც
ჯერ კიდევ ხომალდი დამრჩა. ხალხი წყნარად უკრავდა აწმყოს
ეკიფის, რომლის გაქვითაც მოქმედება მომავალი, რათა წარსულად
იქცეს. რაც უფრო მეტს ვმდრე, მით უფრო იხსოვდება მოლოდინი და
ფართოვდება ხსოვნა, ვიდრე მოლოდინი, ბოლოს და ბოლოს, ხელ არ
გაქვება: ხომალდი დამოკრავს ახლა ის მოლოდინად მეხსიერებაშია
გადასვლი. რაც მოუღ ხომალდის მოხდის, იგივე მოხდის მის ეველა
საწინაო, ეველა მარჯვალხაც. წყლი ხომალდი შეიძლება უფრო ვრცელი
ხედავობის საწინაო იქონ, და მაშინ იგივე იქონის ამ ვრცელი ხედა-
ვობის, ისევე, როგორც ადამიანის მოულოდინო ცხოვრების მისდრე, რამელიც
ახევე ვადეველი საწინაოებისა თუ მოქმედებისაგან ითხს-
ვის. დასაბამიდან მოყოლებული ამავე კანონის მოქმედებას ექვემდებარება
კაცთა მოდგმის მოულოდინო ამქვეყნიური არსებობაც, რომლის საწინაო
ბადაც ვადეველი თაობათა თუ კერძო პირთა ცხოვრებაში გვევლინე-
ბას.

XXIX

39. მაგრამ რაკი „შეხი წყვლობა ხიციოხელეზე უქმეხია“⁸², ამა,
წყლი ხიციოხელე, რომელიც ხედა არა არის რა, თუ არა უთავბოლო
წრობი და დაბნივლობა. მაშ, „შეხიწვი შეხი მარჯვხით“⁸³, უფლის
წყლის, კაცის მის მიერ, ვისც არის შეხამავალი შეხ ერთხა და წყის
მრავალს შორის, რომელსაც მრავალში და მრავლთა ვცხოვრობთ.
ადე, ვწვი, როგორც თვითონ მეწად იგი⁸⁴; დაე, გახევეთრო წყის
ძველ ეოფას, ხელთ ვიპერა წყლივე თავი და შეხ ერთხ მოხვლი, რათა
დავივიწვი წარსული და თავგზა აღარ ამბინის მერმისხა თუ წარ-
მავალზე ვიქრმა, არამედ უკრავდა მოვაპრო მხოლოდ წყის წინაშე

მყოფს და მოელის არსებით ვეხწრაფო ზეცოური ხსობის გეგონების⁸⁵, რომ „კისხისი სისა შეხი ქებისა“⁸⁶ და „კისილი უფლის მსქეხება“⁸⁷, რომელსაც არც დახაბამი აქვს და არც დახასრული.

ახლა კი აგაილია ხიციცხლე ნეისი ხალველში, და წლები ნეისი – გლაფაში⁸⁸; მაგრამ შეხა ხარ, უფალა, ნეისი სეგაქში, მარადიული მისა ნეისი; მე კი დროში ვარ დახოქქელი⁸⁹, რომლის წყობისაც არა მქმნის რა. ნეისი ფიქრო, ნეისივე სელის უფელქაღესი ხაეოფი, დაფლუთი-დაქქე(მაღა)ბუკლა ცვალებადობის ბოთქარი დისებთ, და ახე იქნება მისამ, ხახამ არ შეგერწქისი შეხ, განწმეხდილი და გამოწრობილი შეხი ხიქარელის ცეცხლში.

XXX

40. მამისი აღედგები და ნეისი ხამცივლი ხახთ დაქქეცხდრები შეხს ჭეშმარიტებაში. ამიერიდან აღარ მოეითმეს იმთა შეკათხვებს, რომელსაც ახრნობთ ავადმიყოფერი წვერვლია: სურთ იმსახე მეტი დელიოს, რისი მიხედვობს ძალიც შეხწვეთ. ხწორედ იხისი მეკათხუ-ბიას: „რას აკოთბდა დმერთი ციხა და მოწის შექმსამდიო?“ ახდა: „რამი მოეპროანა რადაციხს შექმსა, თუკი არახდროს არაფერს არ აკოთბდაო?“

შეაგხებთსე მთა, უფალა, რას ბოდაფეს; გაოქქლესე ხალო-დავეებს, რომ იქ, ხადაც არ არის დრო, ხიტეკვას „არახდროს“ არაფი-თარი ახრი არა აქვს. გინდ ის გათქემს ვისმეზე, „არახდროს არაფერს არ აკოთბდაო“, და გინდაც ის გიმტოცებდა – „არაფერს აკოთბდა დროშიო“. დაე, დარწმუნდეს, რომ შექედლებლია დრო იყოს იქ, ხადაც არ არის ქმნილება⁹⁰, და ტეცილიად სელარ დაიბობქ⁹¹. დაე, იმას მოებრუნდეს, რაც მთა წიხაშეა⁹². დაე, შეიგნოს, რომ ყველა დროზე უწიხარეს შეხა ხარ – ყოველი დროის მარადიული შემოქმედი, და შეხამდე არც დრო ყოფილა და არც რამ ქმნილება, თქნდაც; თუთა დროზე უხეხაეს⁹³.

XXXI

41. უფალა დმერთი ნეისი, რა უძირო ხიდრმეში მისაღელას შეხი ხაიდქმლინი, და რაიდეს შორხა ვარ მათგან ნეისი ცოდვების გამოსიხობთ. გასეკრნე ნეისი თვადსხისი, რათა ვიხარო შეხი ხაოულით. თუკი არსებობს დიადი სელი, ყოვლისმცოდნე და წისახწარტერეტის ნიჭით ცხებული, ვისთესხაც ისევე კარგადაა ცნობილი მოელი წარ-სული და მომაგალი, რაგორც ნეისოვის – ერთი მარტივი ხაგალობელი, რომელსაც ყველა ვადაობს, მამის ჭეშმარიტად ხაეკარველია ეს სელი და წმინდა თრთილვის მომგერელი: მისთვის ხომ არც თხაა და-ფარული, რაც გარდასულია, და არც ის, რახაც ჯერ კიდევ თოჯინა

წიადში მდებარე მონასტრის საეკლესიო, ისევე, როგორც სემსის-სენებელი საგალობლის გალობისას ცხადია წემთის, თუ რამდენი ვი-გალობე უკვე და რამდენი დასრულა საძღვრის.

შორს წემთის ის ახრის, თითქოს შუბ, არსთა გამრთვე, ყოველი სულისა და სხეულის წარმმართველი, ახევე იცნობ მთელ წარსულსა და მომავალს. არა, შუბი ცოდნა გაცოდებთ უფრო იდუმალთა და გასებამიუწვდომელი. საგალობლის მგალობელსაც და მსმელსაც ხშირად ეცვლებთ განწყობა იმ შუბლის მოლოდინში, რომელიც აწი უნდა შესრულდეს, ან იმის გახსენებისას, რომელიც უკვე შესრულდა, და ამისდა კვლად იცვლებთ მათი გრძობებიც. შუბი ცოდნა, სულთა მარადიული შემოქმედი, სულ სხვაგვარად ხოცობს და სხვაგვარად იდუმალი. და როგორც იცოდა „თავდაპირველად ცა და მიწა“ შუბი უცვლელი ცოდნით, ისევე შემოქმედი „თავდაპირველად ცა და მიწა“ შუბი ერთიანი მოქმედებით. დაე, გადისებდეს, ვისაც ეს ეხმოს, და გა-დადებდეს იხიც, ვისაც არ ეხმოს! თა, რა თვალშეუვლამა შუბი ხი-მადლე, და მდებარეთა გულითა ხამკვიდრებელი შუბი⁹⁵. „შუბ ადამგეს დაცემულით“⁹⁶, და აღარ ეცემის შუბს მთერ ადამგისებელი.

I

1. თუ, როგორ ვხედავს სენს გული, უფალი, სენს ცხოვრების ხილვასავე, რიცა კანს მიკვებებს შენი ხაღმთი წერილის წიდა ხილვები. აი, რატომა, რომ ადამიანი გიხედავს ხილვით უმეტესწიდად მადალადრდობის ხილვების გარნში ვხედავ. ძიება უფრო ხილვებია, ვიდრე მიკვლევა; თხილა უფრო გაბიარებულა, ვიდრე მისი დაკმაყოფილება; ხელი, რომელიც აკვებებს, უფრო მამრადლა, ვიდრე ხელი, რომელიც იღებს. მაგრამ სენს მოგვეცა აღიქმა: ვის შეხილებს მის გაბრწყინებას? „თუკი დმერთი სენს მხარეხა, მამ, ვხილა სენს წინააღმდეგ“! „თხილეთ და მოგვეცით, ვიხუთ და მხოვებთ; დააკვებეთ და გაგიღებთ. რადგან ვეღა მიხილეს მიკვება, მიხილეს მხოვებს, და ვისც აკვებებს, გაუღებთ“². აი, შენი აღიქმა, და ვის შეუერთება ხილვებს, რიცა თუთ ვუმსარიტება ადგიოქმას ასა?

II

2. შენს წინაშე ვადარებ სენს ვის უბადრეობას, რადგანაც შენ შეაქმნი ცა და მიწა; ეს ცა, რომელსაც ვემსურ, და ეს მიწა, რომელსაც ვქვლავ; მისი ხაღმთი ეს მიწაც, თან რომ დაგბადებ. შენ ხარ ვივლითვე ასის შემოქმედი.

მაგრამ ხადა, უფალი, „სეცა სეცისა“, რომლისთვისაც თქვა ვხადამქმნი: „სეცა სეცისა - უფლის, ხილი ქვედა მისცა ადამის ძიო“⁴ ხადა ეს ცა, რომელსაც ვერ ვტრებთ, და რომლის წინაშე ვეღდავეთ, რახაც კი ვტრებთ, მხოლოდ მიწაა? რადგან ეს სხეულებრივი ხილვით, რომლის ვეტიტა სენსი დედასიწა, მთლიანად რადია შემკული ხრეულითი მიშვიხილებით, მაგრამ თუთ მის ვკონახსენელ ქმნილებებსაც კი თავისებური ხილი მისაგს. თუქცა, რომ ავიღოთ ეს უხილავი ცა, მსოფს შედარებით თუთ სენსი ცაც კი მხოლოდ მიწაა. ახე რომ, ეს თრითვე უხარმასარი სხეული - დედასიწაც და ხილული ცაც, სხვა არა არის რა, თუ არა მიწა, სემოვის უცხიობა და უხილავ ცახთან შედარებით, რომელიც უფლის ვეტიტის და არა ადამის ძიან.

III

3. ხილი ეს „მიწა უხილი თუ და უბადრეთ“; არ ვიცა, რა თუ ეს უხარული უცხილული, რომელსაც თავს არ ადგა არავითარი

ხაოელი; მას ჯერ კიდევ არ აქონდა ხახე, და ამიტომაც დაიწერა 'შესი ბრძანებთა: „ბხელი იყო უფსკრულის თაყსე“⁷. მერედა, რას ხიშნავს ეს ბხელი, თუ არა იმას, რომ არ იყო ხაოელი? კი მაგრამ, რომ ყოფილიყო, ხად იქნებოდა იგი? აღბათ, ყოელის 'ხესით, ყველაფრის მსახობელი. და რაჟი ეს ჯერ კიდევ არ იყო, რას მიახწავებს ბხელის არხებობა, თუ არა ხაოლის არარხებობას? მამხადამი, უფსკრულის თაყსე ბხელი იყო, რადგან არ სეყველა ხაოელი. ბგერისა არ იყოს: ხადაც ეს არ ხმინებს, იქ მღქმარებბა. მაგრამ რას ხიშნავს - „იქ მღქმარებბა“, გარდა იმისა, რომ იქ სქამიც არ იხმის?

გახა 'შეს არ დამოიდგერე, უფალი, ეს სეულთ, აღხარებას რომ გეკებებბა? გახა 'შეს არ 'შემოგინე, რომ ხანამ ხახეხა და გახახსღერეულობას მიახიგებდი ამ 'ესახო მატერიაში, არაფერი არ იყო - არც უფრო, არც ფოგერა, არც სხეული, არც სეული? და მინიც, ეს არ იყო სრული „არარა“: იყო რადაც 'ესახო, ყოველგვარ ხახეს მოკლებული.

IV

4. მამ, რა ხახელი 'ესდა დარქმეოდა ამ „არარას“, რათა ეს გახაგებუ გამხდარიყო თეთ ყველა'ხე საკლებად გამტრიახი გონებისაოვის? რა თქმა 'ესდა, ძალსე მარტეი და სეეულგებრივი ხახელი. მერედა ხად, ხამქარის რომელ ხაწილში 'შეიდლება მოთქმისის რამე იხეთი, უფრო მეტად რომ უახლოვდებოდეს ხახის ყოველგვარ 'ქმინლობას, ვიდრე მისა და უფსკრული? რაჟილა ქმინილების უდაბლეს საფეხურსე დგახან, ცხადია, საკლებ მ'შეეხიერნი არიას, ვიდრე მათ 'ხესით მღკათი ყველა მსათი და მბრწეინავი სხეული. მამ, რატომ არ 'ესდა ვინით იმ 'ესახო მატერიის აღხახიშნავად, რომელიც 'შეკქმეს თაღდაპირეულად, რათა 'შემღვ მისგან 'შეგექმნა მ'შეეხიერებთ 'შეკეული მოელი ხამქარა, დაახ, რატომ არ 'ესდა ვინით მის აღხახიშნავად კაცთათვის იხე კარგად ხაცხობი ხიტეეები, როგორიცაა „მისა 'ესახო იყო და უდაბური“¹².

V

5. ხოელი რადეხაც ახრო ეიებს, რა 'შეიდლება „მოთხედათის“ ამ 'ესახო მატერიაში, მამის ეს ახე ეხიტეეება საკეთარ თაჟს: „ეს რადაც გონით ხაწვდამი კი არ არის, როგორც ხიცოცხლე ახ ხამართლიანობა, რაჟილა სხეულთა მატერიაა; მაგრამ მას ვერც გრძნობით აღიქვამ, რადგან იმამი, რაც „ესახია და უდაბური“, არც რამის დანახეა 'შეიდლება და არც აღქმა“¹³. ახე რომ ეხიტეეება საკეთარ თაჟს, მამ, რადახ ესწრაფის ახრო კაცისა? იციდეეს იხე, რომ არ ესმოდეეს, თუ არ ეხმოდეს და იხე იციდეეს?

6. მე კი, უფალო, ხეცა შექმნის ბავით და კაღმით ვადაბრო შენს წახამე ყველაფერი, რაც ამ მაგურის თათბარზე გახწავლებია ნემსების აღრეც გამოცეა მისი ხახელი, მაგრამ არ მქნისდა მისი არსი, რადგანაც იმ ხალხისაგან გამოცეა, ვისაც ახევე არ ესმისა თვით. ვცდილობდი ახრით წარმოსვლება მისი სხედასხევა ხახის უხახრული ხომრავლე, და, მამახადამე, თვით მას როცა წარმოვადგებდა. ნემს ხელი უგზო-უკვლით დაბორთავობდა ერთმანეთში უთავბოლოდ აღუეყსელ, ამხარუნს და ხახარულ ხახეთა შორის; მაგრამ, ახეა თუ იხე, ვხეხი მისც ხახენი თეხეს. უხახის იმს კი არ ვუწოდებდა, რახაც არახიანი ხახე არ მქნისდა, არამედ იმხიანი ხახის მქნისეს, რომელსაც - თვალხათლოც რომ წარმოსწეხიდა, - შექმნათანი გაერთიანდისეს ნემს გრძობები, როგორც; რადაც უნეველთა და უახროს, თვითის კი, ადამიანური ხისეხტის გამო, თვეგზაბმეული დაგრძობილი.

იხ, რახაც მე წარმოვადგებდა, სრულიად უხახო კი არ თქო, არამედ მხოლოდ უხახური, ხევა, უფრო დამახ ფირმებთან შედარებით. ხადი ახრი მკარახობდა, ყოველგვარი ხახის სარამალიც; კი უქმეებდა, თუკი რადაც სრულიად უხახის წარმოდგენას მოეხერხებდა. მაგრამ მე არ შექმნისა ეს15. სრულიად უხახის უძალ არარსებულად მოეხსენედა, ვიდრე ახრით წარმოვადგებდა რადაც ხამკაღლის „ხახეხა“ და „არარას“ შორის; ეს არც ხახე უღდა ყოყუდიოთ და არც არარა; ერთგვარი უხახო არსი, თითქმის არარა.

მამის ნემსი გონება უკვე ადარას აკითხავდა ნემსავე წარმისახვას, ხავეს ხახის მქნის სხეულთა ხატებდით, თვითნებურად რომ ცდიდა, აჯგუფებდა და ახევაფერებდა მათ. მოელი ნემსი უკრადლება ახლა უკვე თვით სხეულებზე თუ გადატასილი, უფრო გაღმოსავსივდ ვაკვინდებოდა მათ ცვალებადობას: ვხედავდა, რომ არცერთი არ რჩებოდა იმად, რაც; თუ, და თქვითა იმად, რაც არახიდეს ყოყუდა. ნემსი ვარაუდით, თვით ეს გადახედა ერთი ხახისა მქორემი რადაც; უხახის მქმეობით ხელებიან6, და არა სრული არარაობის წყაღობით7. ამიტომაც მოეხერხევა დანამდვილებით გამოვეა ეს და არა მხოლოდ მევარაუდა.

მაგრამ ნემსა ხისმ და კაღამსა შენს წახამე სრულიად რომ აღიაროს ყველაფერი, რაც ამ ხაკითხის კვლევისას გამომვლავს და ამისხეხი, რომელ ნემსს მკითხველს ვუფა მითმისება ბოლომდე მითმისხის? მაგრამ ნემსი გული კვლავინდებურად მოგაგებს პატივს და გულბობთ გიძღვის ქებას იმის გამო, რისი გაღმოსავის ძალიც არ მქმევის.

ამრიგად, ცვლადობას თვით თავისი ცვლადობის გამო შეეძლება მთლიან ყველა ის სახე, რასაც ერთმეორის მიყოლებით იმსახვეს ცვლადი საგნები¹⁸. მაგრამ რა არის ეს? ხელი? სხეული? ან იქნებ, სულისა თუ სხეულის ერთგვარი სახეხსევაობა? რომ შეიძლება დავს მასზე გვეთქვა: „არარაობა, რომელიც არის რაობა“, ანდა „არის ის, რაც არ არის“¹⁹, – მასში მე ვიტყვდი ამას. და მასიც, ის რადღაცნაირად უნდა არსებებოდა, რათა, ასე თუ ისე, ხილული და ჩვენთვის ჩვეული სახე მიეღო.

VII

7. მერედა, ხაიდან იღებს დასაბამს ეს „რადღაცნაირად უნდა არსებებოდა“, თუ არა შეგან, რომლისგანაც წარმოსდგება ყველაფერი, რაც კი არსებობს? მაგრამ რაც უფრო საკლებად გვაქვს შენ, მით უფრო მეტად დაშორებულია შეგან; თუმცა აქ სივრცეს რაღი ესება საქმე.

უფალო, შენ არა ხარ ხან ერთი და ხან მეორე; ვერც იმას ვიტყვით, რომ ხან ასე ხარ და ხან ისე, არამედ უკუნისიდან უკუნისამდე ერთი და იგივე ხარ, ერთი და იგივე, ერთი და იგივე, – წმიდაო, წმიდაო, წმიდაო უფალო²⁰, შენ, ყოველად ძლიერმა, შექქმეხი რაღაც „არარაისგან“²¹ იმ „დასაბამით“, რომელიც შენსივრთა, შენი სუბსტანციისაგან ნაწილი შენივე სიბრძნით შექქმეხი.

შენ შექქმეხი ცა და მიწა²², მაგრამ შენ საკუთარი სუბსტანციით რაღი შეგაქმნიდა იხისი, თორემ შენი ქმნილება შენი მხოლოდწიბილი ძისა და, მასახადამე, თვით შენი სწორიც იქნებოდა. მაგრამ ყოველად დაუშვებელია, რომ შენი სწორი იყოს ის, რაც თვით შეგან არ წარმოსდგარა. ხილა შენს გარდა, ღმერთო, ერთარსება სამებაე და სამპირაუენო ერთებაე, არაფერი ყოფილა, რისგანაც შეგეძლო სამეაროს შექმნა. ამიტომაც „არარაისგან“ შექქმეხი ცა და მიწა, რაღაც ღიადი და რაღაც მცირე, რაღგანაც ყოველისმძლე ხარ და კეთილი; ამიტომ კეთილადვე შექქმენ ყოველი: ღიადი ცაც და მცირე მიწაც. დიახ, შენ იყოი და ის „არარა“, რომლისგანაც შექქმეხი ცა და მიწა: ეს ორი სხეული, რომელთაგანაც ერთი ახლოა შენთან, მეორე კი – „არარასთან“; ერთი, რომელზე უსუნაეხიც ხარ; მეორე, რომლის უღაბლეხი არა არის რა.

VIII

8. შენია, უფალო, „სეცა სეცისა“, ხილო მიწა, რომელიც მიეცი „ადამის ძეთ“²³, და რომელსაც შეიძლება გხედავდეთ და ვეხებოდეთ კიდევ, ისეთი რაღი იყო, როგორცაც დღეს გხედავთ და ვეხებით. არა, უხილადი იყო და უღაბური, ასე უფსკრული, რომელსაც თავს არ ვადა

ნათელი: „და ბნელი იყო უფსკრულზე“²⁴, ესე იგი, უფსკრულს ზემოთ უფრო ბნელია, ვიდრე თვით უფსკრულში. რადგან აწ უკვე ხილულ წყაღათა უფსკრულშიც კი კიაფობს ვროტგარი ნათელი, რომელხაც, ახე თუ ისე, შეიგრობიბენ თვესები და ფსკერზე მძრომი ქვეწარმავალნი. მაგრამ მაშინ, პირველქმნის ჟამს, ყველაფერი თითქმის მოღიბანად „არარა“ იყო, რადგანაც არეოთარი ხახე არ აქიხნდა, თქმცალა უკვე შექმლა გარკვეული ხახის მიღება.

ამრიგად, უფალა, უხახო მატერიისხაგან შექმნეს ხამქარი²⁵; სრული „არარაისხაგან“ შექმნენი თითქმის „არარა“, რათა შექმლუგ ამ უკანასკნელისხაგან შეგექმნა ის ხიდადეუ, რახაც ეხილენ გახცვიფრებთ ვეცქერით დღეს ადამის ძენი. მართლაც ახე ხაიცარია ხილული ზეცა, ეს მქარი წყაღსა და წყაღს შორის, რომელხაც ნათლის შექმნიდას მქორე დღეს ებრძანე – „ოეაენ“, და იქნა ასე²⁶. ამ მქარს შეს ეწოდე ცა²⁷, მაგრამ ცა მიწის და ზღვისა, რომელნიც შექმნენი მესამე დღეს²⁸, ხილული ხახე რომ მიანიჭე უხახო მატერიას, ყველა დღეზე უწინარეს შექმნილს. ცაც ყველა დღეზე უწინარეს შექმნენი, მაგრამ მხოლოდ „ზეცა ზეცისა“, რადგანაც თავდაპირველად შენ შექმნენი ცა და მიწა.

ხილო შესს მიერ შექმნილი ეს მიწა უხახო მატერია იყო, „უხილაფი, უდაბური, და ბნელი იყო უფსკრულის თვეზე“. ამ უხილაფი, უდაბური და უხახო მიწისხაგან, ამ თითქმის „არარაისხაგან“ შექმნენი ყოველივე ის, რაც ამ ცელად ხამქაროს შეადგენს²⁹, მაგრამ მქარად რიდი დგას იგი, ეს განსახიერება ცვალებადობისა; სწორედ ეს გეამღეებს ხამქალებას შეიგრობით და ადერიცხით დრო, რადგანაც ეს უკანასკნელი ხაგანთა ცვალებადობისხაგან იღებს დახაბამს³⁰: მრავალფეროვანია ხახეთა დაუსრულებულ ცვალებადობაში ის, რაც ზემოხსენებელი უხილაფი მიწისხაგან წარმოიქმნა.

IX

9. ამიტომ რიცა იხსენებს ხელა, შესი მხახურის მიძღვარი, რომ შეს თავდაპირველად შექმნენი ცა და მიწა, დროის თაობაზე დეკს და კრისტხაც არა სძრავს დღეების გასო. და მართლაც, ზეცა ზეცისა, უწინარეს ყოველისა რომ შექმნენი, არხებთად, ხულიერი ხამქარია³¹, მაგრამ არამც და არამც არ არის შესი თანამარადისი, თქმცა შესს მარადიულობას კია ნახიარები. უტკბესი განცდა ნეტარებისა, რახაც შესი ჭვრეტა ანიჭებს, ნებას არ აძლევს ხახე იცვალოს. დაცემა უცხია მისთვის; შექმნისთანავე შესთან შერწყმული მარადმდინი დროის მსწრაფელწარმავლობისა და ცვალებადობის მიღმა დგას. ეს რადაც უხახო, „უხილაფი და უდაბური მიწაც“ ასევე დროის მიდებური იყო.

ხდაც არ არსებობს არაერთადი ხსენება, არაერთადი წესრიგი, არც რა მიდის და არც რა მიდის, იქ, რა თქმა უნდა, არც დღეუბნა და არც დროთა მისაჯერებლობა³².

X

10. ა, ჭეშმარიტებაც, სათელი წემი გეგისა, დაე, დადუქდეს და სურაფერს მეტევის ხიბულე წემი წიკვლიადისა მისამოქა და ბეგლისა მისიკვა, მაგრამ თვით იქაც, დიქრომისა, იქაც კი მიქვარდა. ხელის ყვარერთ დაებთრიალად და შებ გისხეებდა³³. აქცილად მომესბა შები ხის³⁴, რომელიც მობრძახებდა დაებრეხებულთაევი, მაგრამ ძლიერ გავიგონე წემი ვებებების გნახში. და, აი, ახლა თველად გავღრინდი და ქსცვავწვევტილი ვებრეხებები შებს წინხდა წყაროს. დაე, სურავის დამშლის შეგვა მისი ახვარა და მაცოცხლებელი წყალი. დაე, წემშივე სე ვბოვებ ხიცოცხლეს წემსახ: ევლად ვცხოვრებდა და თვითთვე ვიქავი წემი ხიკვლიდი. ახლა კი შენში უნდა გაეცოცხლდე. მელაპარაკე და დამშიდდურე. მე ვირწმენე შები წყრილი, მაგრამ მისი ხიჭვეები კელავაც დაათი ხიდექლითა წემთვის.

XI

11. უკვე ხსამდლა წამსხე წემს მისბავს ვერში, უვადო, რომ მარადიული ხარ. და აერთადეროს გაქვს უკვლავება³⁵, რადგახაც არაფერი იცვლება შენში, არც ხსენება და არც მოძრაობა³⁶; არც დროთა ხხვაობის მიხედვით ცვლავებდაბს შები სება; რადგახაც სება, რომელიც ხს ვროს მიელტვის და ხს მეორეს, არ შეიძლება უკვლავი იყოს. შეს სათელია წემთვის „შებს წინაში“³⁷ და, დაე, კიდეც ვერო სათელი გახდეს, რათა მეორავდეს შები ვროების წრდილი ქელმოდრეკით მღვარს გამიცხადების სათელში.

ახვეუ ხსამდლა წამსხე წემს მისბავს ვერში, უვადო, რომ ეველა ბეგება და ეველა სებტანცია, რომელნიც ხხვანი არახ და სულ სხვა ხარ შებ, მიხედავად ამისა, მისც არსებობეს და შებს ქმნილებებად გვევლისებთ. შემსიერი არ არის მხოლოდ ის, რაც არ არსებობს. წების გადახრას შებავს, ანუ ჭეშმარიტი არსისბავს, მისეეს, რაც ჭეშმარიტი არის არ არის, ახვეუ ვერ მივინსვეთ შემსიერად³⁸. ამისიერი გადახრა ცოდვაა და დასაშუელი, მაგრამ ვერავითარი ცოდვა ვერას გავსებს და ვერც შები ხამკვიდრებლის წესრიგს დაარღვევს, ვერც სება და ვერც ქეხა ხიველში. ეს სათელია წემთვის და, დაე, კიდეც ვერო სათელი გახდეს, რათა მეორავდეს შები ვროების წრდილი ქელმოდრეკით მღვარს გამიცხადების სათელში.

12. კვლავაც ხმსივდას ხმსისე წემს 'შხაგას ქერში, უფალო, რომ 'შეხი თახმსარადისი არც თხ ქმხილეება, რომლითხიფისაც; 'შეხა ხარ ერთადერთი ხიხარეული, 'შეხითა ტკება თაფისი უქსისეო ხი'შხივით, მარად უცვლელი და წარუცვლი, 'შეხი მედმოთე ხიხილოთეოთ გაბრ'ქ-თხებელი, 'შეხს ხათელ არხს ხიეკარეულით 'შეხამსხეკვალეობა³⁹; თხ არც მიაძვალს მთელის და არც წარხუელში გადვადს მთეობებებით⁴⁰.

ხეჭართა ეხ ქმხილეება, თეეო მართლა ახე არხებობს, 'შეხს ხე-ტარებახს ხა'ხიარებახ; ხეჭართა, რადგახაც; მარადურელ მქეობდალ ბეკახარ, 'შეხს მიერ ხათელეფხილს, არ ვიცეო, რახ 'შეიძლება უეწოლო უერო მართობელად უეფის წემსხ „ხეცა ხეცია“, ვიდრე ამ 'შეხს ხამ-კვადრებელს, ამ წმიდა გახებახს, მარადეამ რომ ჭერეცხს 'შეხს ხიეკებებახს და არაეთარ ხერეცელს არ ამკვლახებხს 'შეხთახ გაწმინერ-ბიხა, ერთიხიხა და წმიდა ხელთა თახხხიერხს, 'შეხი ქვლახის მი-ქვლახებად რომ გეკვლიხებახს, ქვლახიხა, რომელაც არხს ამ ხეცხს ცახე უხეხიეხ ცამი⁴¹.

13. ახლა ეო, დაე, 'შეიციხის ხელთა, რომელთაც ახე შორს 'შეიეცეო ამქვეხიერი ცხიერებხს გ'ხახე ხეჭავლთა, რომ თეეო მხილთად 'შეხს სწეერთხარ, თეეო ამხიეე ცრეულეობა ბერად ექცეხე, დეკვადამ რომ ექებხებოახ: „ხად არხს 'შეხი დმერთა?\"⁴², თეეო მხილთად ერთი ხერეცელი ბქეხ: „დაეკვადროხ თაფისი უეფის ხახელში მთხი ხიეოცხელთხს ეოეული დლახს მსმიდ'ხე\"⁴³ (ხილთა რა არხს მთხი ხიეოცხელი, თე არა 'შეხ? ახ რახი ართახ 'შეხი დეფია, თე არა მარა-დხიობახ; თეეეო, რთეორც „'შეხი წლეობა, რომელთაც; არ დთელეიახს, რადგახაც; მარად თეეეო ხარ?\"⁴⁴, - დთახ, დაე, 'შეიკლებხსდაეკვარად 'შეიციხის ხელთა, რომელთად მდლთა დგახს 'შეხი მარადხიობა ეოეულეკვარ დროხე, თეეო თეოთ 'შეხი ხაეახის მქეადრხიეც, რომელთაც; არახილეხს გაბ'შორებახს ხამქართში ხახეჭთადლთად, თეექვლთა 'შეხი თახამარადისხი რთდი ართახ, მთგრამ მთხიეც არ გახიეკლთახს დროთა არაეთარ ცეადეუ ბადობახ, 'შეხს არხებახთახს 'ერეეეო და 'ერლეეეო თახ'ხიარებთა 'შერ'ქ-მელთი.

ეხ ხათელთა წემთეობს „'შეხს წახამე“, და, დაე, კთვე უერო ხათელი გახდეხ, რათა მთერადელხს 'შეხი უროებხს ხრდელი ქელთოდრე-კთ მდგარხს გამოცხადებხს ხათელში.

14. არ ვიცეო, რა უხახი მატერთა წარმთიქმეება ემდებლეხი და უკახახეული რთეახს ხაეახთა ცეკვთელბიხახს. ახ ვიხ გაბეკვლახს მოთხრახს, თე არა გეულცარეულთა კაცმა, უკ'ხი-ეეეულთად რომ დახორთადლობხს თაფისიეე წარმთიხახეხს ქმხილეებათა შორხის, - დთახ, მთხ გარდა ვიხ გაბეკვლახს მოთხრახ, რომ დროთა ცეადეობადობა 'შეხილეებულთა თეოთ ეოეულეკვარო ხახის გადელეხიხა და ხრეული გაქრობხს დროხაც, რთეო

რჩება მხოლოდ უხახო მაგერია, რომელიც საშუალებას აძლევს ამ თუ იმ სახეს შეიცვალოს და სხვა სახედ გარდაიქმნას? ეს ხომ სრულიად შეუძლებელია, რადგანაც მოძრაობის მრავალსახეობის გარეშე არ არსებობს დრო, ხოლო იქ, სადაც არ არსებობს არაერთი სახე, რა თქმა უნდა, არც მრავალსახეობა არსებობს.

XII

15. ყოველივე ამის გააზრებისას, რამდენადაც ხედასა მრთავ, დმერთი ხემა, შენს კარზე ვაკაკებდღე, და მოწველედ მიღებ კიდევ კარხ45, - იმ დახკენამღე მივედი, რომ შენ შექქმენი ორი სამყარო, სადაც არ არსებობს დრო, თქმცადა არცერთი არ არის შენი თანამარადის46: ერთი იმდენად სრულყოფილი, რომ მარადელამ შენს უწვევებტ ჭერუტაშია დანთქმული, თითქოსდა ცვალებადი, მაგრამ უცვლელი, გამუდმებით რომ ტკებდა შენი უცვლელადობითა და მარადყოფილით; მეორე კი იმდენად უხახო, რომ მასში არა არის რა ისეთი, ერთი სახიდან რომ გადადიოდეს მეორეში, ან მოძრაობიდან - უძრაობაში, რის შედეგადაც მის წიადში შეიძლება თავის ენისა დროს. მაგრამ სამყარაოდ რაღი დაგიტოვებია იგი ყოველგვარი სახის გარეშე, რადგანაც, ყოველი დღის უწინარეს, „თავდაპირველად შექქმენი ცა და მიწა“47, - ეს ორი სამყარო, რომლებსედაც კლაპარაკობდი.

„ხოლო მიწა უხილაგი იყო და უდაბური, და ბნელი იყო უფსკრულის თავზე“48. უხახოების ცხებას გკკარნახობენ ეს სიტყვები და მათი აზრის თანდათანობით შეცნობის საშუალებას აძლევენ იმ ხდღს, ვისაც ვერ წარმოუდგენია, რომ სრული უხახოებისასაც კი შეიძლება რაღაცა იყოს. სწორედ ამ უხახოებისაგან წარმოიქმნა სხვა ცა და მიწა, ხილული და მოწესრიგებული; წყალიც თავისი მშვენივით, და, ხეროოდ, ყველაფერი, რასაც სამყაროს შემდგომი მოწესრიგებისას მოიხეხიებს სადმერთი წერილი დღეების მოთაობით: ყოველივე ეს თავისი თვისებებით ექვემდებარება დროის დინებას, მოძრაობისა თუ ფორმის მოწესრიგებულ ცვალებადობათა სახით.

XIII

16. აი, ჯერჯერობით რა არის გასაგები ნემსოვის, როცა შენი სადმერთი წერილის სიტყვებს ვკითხულობ: „თავდაპირველად დმერთმა შექქმნა ცა და მიწა; ხილი მიწა უხილაგი იყო და უდაბური, და ბნელი იყო უფსკრულის თავზე“; ახე რომ, ერთი სიტყვითაც არაა ხახეხები, რომელ დღეს შექქმენი ეს. ჯერჯერობით ნემსოვის გასაგებია, რომ აქ საქმე ეხება „სეცას სეცისას“, იმ „გონიერ სეცას“, სადაც გონება ყველაფერს ერთბაშად შეიცნობს, და არა ნაწილობრივ, ცაღ-

ცალკე⁴⁹; არა „ბუნდოვნად“, არა „ხარკეში“, არამედ სრულად, გამოცხადებით, „პირისპირ“⁵⁰; ისე კი არა, თითქოს ჯერ ერთს და შემდეგ მეორეს, არამედ, როგორც უკვე ითქვა, ექვედაყურს ერთბაშად, დროთა ყოველგვარი მონაცვლეობის გარეშე. ისიც მეხმის, რომ აქ იტყულისხმება უხილავი და უღაბური მიწა, რომლისთვისაც ასევე უცხია დროთა ყოველგვარი მონაცვლეობა, რაც განაპირობებს გარკვეულ თანმიმდევრობას – ხან ამას და ხან იმას, რადგან იქ, ხედავ არ არსებობს არაერთარი ხახე, ღაპარაკიც კი უკმეტია ხან „ამასა“ და ხან „იმასე“.

ამრიგად, აქ იტყულისხმება, ერთის მხრივ, რაღაც დახაზამითვე მოწესრიგებული, ხოლო მეორეს მხრივ, რაღაც სრულიად უხახო. პირველი 'ხეცაა, მაგრამ „ხეცა ხეცისა“, მეორე კი მიწა, მაგრამ უხახო და უღაბური⁵¹. ამიტომაცაა, რომ, რამდენადაც მეხმის, 'შენი ხელმართა წერილი დღეების მოუხსენიებლად გვაქვებხ: „თავდაპირველად 'შექმნა დამართა მიწა და ცა“, ხოლო 'შემდეგ იქვე ა'ხეცტებს, რასათი მიწა იტყულისხმება. და რაკ ცად წადებული მქარის 'შექმნას მეორე დღის ხაქმედა ხახავს, ამით გვიძღავენებს, რომელი ცა იტყულისხმებოდა უწინ დღეების მოუხსენიებლად.

XIV

17. ხაოცარია 'შენი ხიტევების ხიდრმე აი, სეენს წინა'შეა მათი 'ხედაპირი, რომელიც თითქოს უღიმის ბადლებს, მაგრამ რა ხაოცარია მათი ხიდრმე, დამართა სემო, რა ხაოცარო⁵² თრთოღვით ხაოცეკერით მას, გუღმხურვალე ხიყვარულით და კრძადვიო⁵³ მოუღის არსებო⁵⁴ მხედს ხაღმართა წერილის მტრები. სეტა ორღეხუელი მახვილით გაგველო მუხრი მათოთის, რათა აღარხად დარხეხილიყენეს მისი მოტუღენი⁵⁵. დიახ, მე მირხეხია მოკედენს ისინი თავიანთი თავისათვის, რათა იცოცხლონ 'შენათის!

მაგრამ სხეებსაც მოუეხმინოთ, რომლებიც კი არ გმობენ, პირიქით, აქებენ დაბადების წიგნს: „არა, – ამტკიცებენ ისინი, – ეს ხიტევები იმ აზრით რადი წარმოეოტქვამს სუღს ღმრთისას თავისი მხახურის მოსეხ პირით, რა აზრითაც 'შენ მათ განმარტავ, არამედ იმ მნი'შენულობით, როგორითაც სეენ განკმარტავთ მათ“⁵⁶.

'შენ გიხმობ მოწმედ, უფალო სეენო, და ასე მოეეგებ მათ:

XV

18. თქვენ, აღბათ, მეტყვით, რომ ხიცრევა ის, რაც ჭეშმარიტებად ხამადლა ჩამახა სემს 'მინაგან ეურში: ჭეშმარიტად მარადიულია 'შემოქმედი; მისი სეებსტანცია სრულიად უცვლელია დროში, ხაღო

მისი ნება მისხავე სუბსტანციასთანაა შერწყმული⁵⁴. ამიტომაცაა, რომ ხან ერთს რადი მიუღწევს და ხან მეორეს, არამედ რაც სურს, ერთხელ და სამყდამოდ სურს და არა სხვადასხვაგვარად, ახე თუ ისე: დღეს ერთი, ხვალ კი მეორე, ანდა ჯერ თითქოს იხა სურს, რაც მანამდე არ სურდა, შემდეგ კი აღარ სურს ის, რაც მანამდე ხასურველად უწინდა. ამხაირი ნება ცვალებადი ნებაა, მაგრამ არაერთარი ცვალებადი არ არის მარადიული: „ხოლო წეყნი დმერთი უკუჩხისამდეა და უკუჩხითი უკუჩხისამდე“⁵⁵.

აღბათ, ხიცრუედ მოიხივეთ იმხად, რაც ჭკმმარიტებამ ხმამდლა ნამძახა წემს მინაგან ეერმო: მიოლიდისი მომავალისა უმუჯლო ჭვრეტად იქვევა, როდესაც მოეა, ხოლო ეს ჭვრეტა - მოგანებად, როცა წარსულში გადადის ის, რახაც ველოდით. გონებრივი ქმედიობა, რომელიც ესოდეს ხაირგეარია, ცვალებადობას ექვემდებარება, მაგრამ არაერთარი ცვალებადი არ არის მარადიული: „ხოლო წეყნი დმერთი უკუჩხისამდეა და უკუჩხითი უკუჩხისამდე“.

აი, ამ ასრებს ვეერი თავს, ვაერთიანებ და იმ დახეყნამდე მიუდგარ, რომ წემსა დმერთმა, წარუეადისა და მარადიულისა, რაღაც გარუდან აღსრული ნება-სურვილით რადი დააფუქსა ხამეარო, და რომ მის ცოდნაში არაფერია წარსხვადი.

19. მაშ, რაღას იტყვიან წემი მოდავენი? ესეც ხიცრუეა? „არაი“, - ამბობენ ისინი. - კი მაგრამ, რა? განა მართალი არ არის, რომ მოელი ბუნება, რომელმაც სახე მიიღო, და მოელი მატერია, რომელმაც შეუქმლია სახის მიღება, მისი წყალობით უსიარხეს არსებობას, ვინც მოელი საცხებით ეეოილია, რადგანაც მოელი საცხებით არხად გვევლინება? „არც ამას უარეყოფო“, - იმეარებენ ისინი. - მაშ, რას? იქნებ, იმას, რომ არსებობს უსუნაუხი ქმისილება, უწმიდეხი ხივეარულით შერწყმული ჭკმმარიტხა და ჭკმმარიტად წარუეად დმერთთან? მართალია, დმერთის თანამარადისი რილია, მაგრამ არახოდეს გახე-შორება მას, და დროთა ათახსახოვანი ცვალებადობის მორეწი კი არა, უეელის ერთადერთი და უცვლელი ჭკმმარიტების ჭვრეტაშია დანაქმელი, რადგანაც ვისაც ისე უეეარხარ, როგორც შენ მოთხოვ, დმერთი, სწორედ მას გამოეეცხადებ თავს⁵⁶, და ეს საცხებით ხაკმაროხია მისთვის: არც შენგან მიიქვევა, და არც ხაკეთარი თავისაკენ⁵⁷. ეს არის „დმერთის სახლი“⁵⁸, არა მიწიერი, ახდა ციური ხამეარისაგან შექმნილი, არამედ სუელიერი და შენს მარადისობასთან წილსაყარი, ხამარადისოდ უმწიკელი და უბიწო, რადგანაც შენ „დაადგისე იგი უკუჩხისამდე და უკუჩხითი უკუჩხისამდე“⁵⁹; შენვე „დააწახე მისი კანოხი“, და „არახოდეს გადაევა იგი“⁶⁰, თემცვლა შენი თანამარადისი რილია, რადგანაც დახაბამი აქვს, როგორც შექმნილს.

20. ამ სახელის 'შექმნამდე წყნს ვერ ვპოულობ დროს, რადგანაც; აქწინარეს ყოველთა 'შექმნა ხიდრძიუ'61; რა თქმა უნდა, ის ხიდრძიუ კი არაა, რომლის მისადაც გხაზავენ, დიერთო წყნსი; რომელიც 'შეხი თანამარადისია, 'შეხივე ხწარი, და რომლისგანაც 'შექმნა ყოველი; 'დასაბამი', რომლითაც 'შექმნისი (კა და მიწა', - არამედ ის ხიდრძიუ, რომელიც 'შექმნა, ასე გიხიერი ბუქება, ხათლის ჭერუტის 'შეღვად თოითივე ქვეყლა ხათლად62. მართალია, მახაც, თქმცავა 'შექმნისს, ხიდრძიუ პქვაა, მაგრამ როგორც მახათბელი ხათლი გასხხეველება არეკლითა ხათლისაგან, ასევე 'შემოქმედი ხიდრძიუც გასხხეველება 'შექმნისი ხიდრძისაგან, ან გამამართლებელი ხიმართლე - გამართლე-ბული ხიმართლისაგან. აქო წყნსუდაც ითქვა, რომ 'შეხი გაკმართლებით. ერთმა 'შენმა მხახურმაც ხომ თქვა: '...რათა დროის ხიმართლედ ექვეყლიყოთ მასში'63. ამრიგად, აქწინარეს ყოველთა 'შექმნა ხიდრძიუ'64, ასე გიხიერი სელი, '...წეხი დუდას' - 'შეხი წმინდა ქლდექის მკეიდრო, ქლდექისა, რომელიც 'სეცადაა, თავისუფალი და მარადიელი65. მაგრამ რომელ 'სეცად, უფალი, თუ არა 'სეცათა 'სეცად', რომელიც გადიდებს 'შენ და იწოდება 'ყველის 'სეცათა 'სეცად?' და ამ ხიდრძიუ 'უწინარეს წყნს ვერ ვპოულობ დროს, რადგანაც ის წის 'ესწრება დროთა 'შექმნას, რაკიდა აქვედასე 'ესელ 'შექმნა'. თქმცა მასზე 'უწინარესი იყო მარადიელი 'შემოქმედი, ვისგანაც დაედა დასაბამი, მაგრამ დროში კი არა, - რადგანაც; დრო ჯერ კიდევ არ იყო, - არამედ როგორც 'შექმნისს.

21. ამრიგად, ეს სამყარო 'შეხივროა, დიერთო წყნსი, მაგრამ 'შეხგან თავისი არხით ძირეულად განსხევებული. და გასა მარტო მის 'შექმნამდე არ არხებულა დრო, არამედ თვით მასშიაც არ არის იგი, რადგანაც 'შეუქლია მარადის ჭერუტდეს 'შესს სახეს და წმინთაც არ გაქციოს 'სურგობ6. ამიტომაც არ ექვემდებარება ცვალებადობას და მინაცვლეობს, თქმცავა ცვალებადობა დიახაც; სიწმეულია მისთვის, რახაც 'შეუქლია წყველიათა და სიციეთი მოეცვა იგი, დადა ხი-ვარულთ რომ არ იყოს 'შეხთან 'შერწმეული, ხივარულთ, რომელიც 'შეხი წყვლობით ბრწინავს და ბრდელიადებს, როგორც მარადიელი 'შეადლე.

ო, ხათლფეხილია და სხივოსანი ხამკედრო! აკვადო, 'შეუქ-ვარე მშეუქება 'შეხი სახლისა და სავანე 'შეხი დიდებისა'67, რადგანაც 'შენა ხარ ამ სამყოფლის 'შემოქმედი და მკურობელი. მის გამო უცქიხავ წემს ამქვეხიერ ხეტიდ'ში და ასე მოგმართავ მის 'შემოქმედს: დე, იყოს თქვე წემი მეულობელი, რადგან მეც ხომ მას 'შემქმნა. 'დავძრწოდი, როგორც დაკარგული ცხვარი'68, მაგრამ წემი მწყმისი და 'შეხი 'შემოქმედი თავისი მხრებით მისივეანს 'შეხთან69.

22. თქვენი მოგმართავეთ, ჩემო მადაქეხო, რომელნიც მისეხ უყვლის ერთგულ მსახურად, ხოლო მის წიგნებს სეკლიწმინდის მიერ ნაკარსახევედ მისიცი აღიარებთ. რას იტყვიოთ? გახა ეს დმერთის სამყოფელი არ არის? მართალია, არა დმერთიეთ დაუსაბამო და მისი თანამარადისი, მდგრამ თავისებურად მისიცი მარადიული, რომელიც არის. ცაში70, ხდაც ამოდ დაუწევებთ ძებნას დროთა მინაცველეობას: ვერსად იბოეთ, იმდენად მადალია ეს სამყოფელი, მარადმეცინი დროის მოულ ხანგრძლივობახა და მის წრებრუნვაზე უსუნაეხი, რომლის მოული ხიკეთუ იხაა, რომ უშქალოდ ვრწმის დმერთს71. „ღიახაც არის“, - მეხმის პახეხად. მერუდა, ყოველივე იქიდან, რაც „შქადადაა ჩემმა გულმა დმერთს“72, მამის, რადეხაც მოული ჩემი გულისყური მიპერობილი იყო უყვლის მადიდებელი ხმის მიმართ, - მისიცი რას მიხნეეთ ყაღბად? იმ მატერიას, რომელხაც არაეთარი ხახე არა აქეს და ამდენად სრულიად მოუწესრიგებელია? მდგრამ ხდაც არ არსებობს არაეთარი წესრიგი, სრულიად შეუქსლებელია დროთა ყოველგვარი მინაცველეობა. და მისიცი, ეს თითქმის „არარა“ (რადგანაც სრულ „არარად“ ვერ მივინეეთ მას) იმიხგანეე იღებს დახაბამს, რაც ყოველის დახაბამია, რაკიდა ახე თუ იხე მისიცი არსებობს. „არც ამას უარეყოფთ“, - მეუბნებთან იხინი.

XVI

23. მე მინდა შენს წინაშე სოგიერთ საკითხხედაც გავესაუბრო იმ ხალხს, ვიხაც ჭეშმარიტებად მიახნია ყოველივე ის, რაც ჩემს სულს გაანდა და გაუქმდაეხა შენმა ჭეშმარიტებამ. უარმოყვლებმა კი, დაე, იყეფონ, რამდენიცი ნებეთ, და თეთოსხეე გამიოიერეს ყურები. ვეცდები დაეცხრო და დავამომინი იხინი, რათა შენს ხიტეკას გ'ხა გაუხხნან და შეაღწევისინ თავიანთ გულში. ხოლო თუ ამას არ იხერეებენ, გამუდარები, დმერთი ჩემი, „ხე დადემდები ჩემთვის“73. ჭეშმარიტებმა აქწე ჩემს გულს, რადგანაც მიხილია შენ შევიდლია ეს, და მე განვადევი მათ: დაე, მტეროს ბეკი ააქენის თავიანთი სენოქეთ, და თეთოსხეე დაიხის თვალთ74. დაე, შევიდე „ჩემს ხენაქში“75 და გიგაღობო ხიმღურა ხიკვარელისა, „ეთქმელი იხერი“76 მგმინაემა ჩემს ამქვენიურ ხეტაღლში. მარად მახსოვდეს იერუხალიმი, რომ გულთთ აემიღლდე და მოგეახლი, ო, იერუხალიმი, მამული ჩემი, იერუხალიმი, დედაო ჩემი77; მოგეახლი შენცი, მეუფეე და განმანათლებელი სეციური ქადაქიხა, მის მამახა და მეუღლე, რათა ვეხიარო სეცის წმიდა და წარუდისებელ ხიტეპობას, მის უხრწხელ ხიხარულს, მის ენიოთქმელ ხიკეთეს, რადგანაც შენ ხარ ერთადერთი უსუნაეხი და ჭეშმარიტი ხიკეთე დაე, არახილეს გახექმირა, ვიდრე არ დამამეციდრებ

წყენი სუცოური დედის წმიდა წიადში, მის შეკედვრეველ ხომშიდემში, ხადაცა მაქვს „პირველი ნაყოფი წემი სულისა“⁷⁸, და ხადახადაც იღებხ დახაბაშს მოული წემი ხარაწმუხი ცოდნა; ვადრე არ შემქრებ გაბ-
ნუელს, ხახიურად არ მაქცევ უხახურს და მარადისობაში არ დამამ-
კვიდრებ, დმერთო წემო, წყალობათ წემო⁷⁹.

ხელა იმ ხადხს, ვინც ხიცრეველ არ მათხევეს ყველა ამ ჭემ-
მარიტებას, პატივს მიაგებს შენს წმიდა წიებებს, მოხეს, ამ დუთხმოს-
ხავი კაცის დაწერილთ, ყოველგვარ აეტორიტეტზე მადლა აყენებს და
წყენთან ერთად მისაბაძ ხიმუშად ხახავს მათ, მაგრამ, ამასთანავე,
ხადავოდ მათხევეს ზოგიერთ ხაკთხს, - აი, რას ვქტყოდი პახუხად.
ხელა შენ, დმერთო წემო, იყავ მხაჯელი წემს ადხარებდა და მათ
მრწამსს შორის.

XVII

24. იხიხი ამბობეს: „ეს ჭემმარიტებაა, მაგრამ ამას რიდი
გელისხმობდა მოხე, რიცი სულის გამოცხადებთ წურდა:
„თავდაპირველად დმერთმა შექქმნა ცა და მიწა“⁸⁰. ცის ხახელთ მას
ის სუელიერი და გონიერი ხამქარი რიდი აღენიშნავს, მარადელამ რიმი
ჭერეტს დმერთის ხახეს, და არც „მიწა“ ნიშნავს უხახო მატურათ“. -
მაშ, რახ? - „რახაც წყენ ვამბობთ, იმსხვე გელისხმობდა ეს დიდი
კაციც, და იგივე გამოხატა თავის ხიტყვებით“. - „მახიც რა? - „ციხა
და მიწის ხახელთ მას სურდა, უწინარეს ყოელისა, მოკლელ და
ზოგადად აღენიშნა ეს ხილული ხამქარი, რათა შექდეგ, დღეების
მიხიშნებხას, თითქის განეწვადლა და დაენაწვერებინა ყოველივე ის,
რაც სურდა სულისწმიდის მიერ ახე უქწვებინა წყენოვის. რადგახაც ის
ტლახქი, უხემი და ხორციელი ხადხი, ვისაც მიმართავდა მოხე, მიხი
ახრით, იმდენად გონებანლუქგი იყო, რიმი მხიდიოდ უყელის ხილული
ქმილილებების გარსეკახ თუ შესხილებდა“.

თუქცა იხიხი ნაწილიბრთე მახიც გვეთანხმებთას იმში, რიმი ეს
უხილაფი და უდაბური მიწა, ეს ზნელი უყესქრელი (რიმილთაგახაც,
რიგორც შემდეგ თანმიმდევრულადაა ნახევენები, შეხაქმის პირველ
დღებში შექქმნა კიდეც ყოველივე ხილული და ხაყოველთაოდ ცხო-
ბილი), შექილება ამ უხახო მატურადაც მიგვეჩნდეს, იხე, რიმი თა-
ვიდან ავიცილოთ ყოველგვარი მინაგანი წინააღმდეგობა.

25. მერედა რა? ვინმე იტყვის, რიმი ამ უხახო და ქაოტურ მატურათ
ის იმიტომ დაერქვა ციხა და მიწის ხახელი, რიმი ეს ხილული
ხამქარი (მოული თავისი ქმილილებითერთ, რიმიელთაც ხაკებთი
მკაფიოდ გამოეკეთილი ხახე მოელიათ მასში), ზემისხეხებული უხახო

მატყერისაგან შექმნილი და გახრულებული, უმეტესწილად „ცა და მიწა“ იწოდება?

და კიდევ, შეიძლება ვისმემ იხილა თქვას, რომ „ცა და მიწა“ ხავეჭებით შეხავეჭების ხავეჭია როგორც ხილელი, ისე უხილაჲ ბუნებისათვისაც, რადგანაც ეს ორი ხილელია მოიცავს ყველაფერს, რაც დამართს თავისი ხილნით, ასე დასაბამით შექმნა. თუკი ყველაფერი თვით დუთაებრივი სუბსტანციისაგან კი არ არის შექმნილი, არამედ „არარისაგან“, რადგანაც ქმნილების ბუნება სულ სხვანაირია, ვიდრე დამართისა, და მისთვის ნიშნულია ერთგვარი ცვალებადობა, მიუხედავად იმისა, დამართის საუკუნო სამკვიდრებლად გვევლინება, თუ ისევე იცვლება, როგორც კაცის სული და სხეული. სწორედ ეს, ყოველი ქმნილების – როგორც ხილელის, ისე უხილაჲისთვისაც საერთო, ჯერეთ უხახო, მაგრამ სახის მძღების უნარის მქონე მატყერია, რომლისგანაც წარმოიქმნა ცა და მიწა, ასე ის ხილელი თუ უხილაჲი ქმნილებები, უკვე რომ მივლიათ სახე, – დაახ, სწორედ ეს მატყერია აღისიშნება სიტყვებით: „მიწა უხახო და უღაბური, და ძელი უფსკრელის თავსე“⁸¹. აქ მხოლოდ ის გასხვავდება, რომ „უხახო და უღაბურ მიწად“ იგულისხმება სხეულებრივი, ჯერ კიდევ გაუფორმებული მატყერია, ხილი „ბხელად უფსკრელის თავსე“ – სულიერი მატყერია, მაგრამ მხოლოდ მანამდე, ხანამ ზღვარი დაედებოდა მის უკიდურეს განსხვავებულად და ხილნით განწოხილი გაბრწყინდებოდა.

26. თუ ხედავს, სხვას შეუძლია ესეცა თქვას: „როცა ვკითხულობთ, რომ „თავდაპირველად დამართს შექმნა ცა და მიწა“, აქ „ცა და მიწა“ უკვე ფორმირებულსა და დახრულებულს ხილელსა თუ უხილაჲ ბუნებას კი არ გულისხმობს, არამედ მხოლოდ სამყაროს ამორფულ მონახასს, უხახო მატყერია, რომელსაც შეუძლია ნებისმიერი სახე მიიღოს და ყოველგვარი ქმნილების მასხლად იქცეს, რადგანაც სამყარო უკვე არსებობდა მანამ, თუკი ცადა ქაოტურად, თვისებრივი თუ ფორმალური განსახვავებულობის გარეშე⁸², ხილი უკვე განსახვავებულს და მიწისხილელს ცა და მიწა იწოდება, რომელთაგანაც პირველი სულიერია, მეორე კი სხეულებრივი“⁸³.

XVIII

27. ყოველივე ამას რომ ვისმემ და ვყოქრობ, არ მინდა „სიტყვებით ჭიდილი დავიწყო, რომელიც არას გვარჯია და მხმენელებს კი ნამოგვაჯილებს“⁸⁴. შეხატონებლად არსებობს „ეკოილი სჯული, თუკი ვისმე სჯულიერად მოიხმარს მას“⁸⁵; „ხილი მიხახი მცნებისა არის ხილარული წმიდა გულის, წრფელი ხიხიხისა და უპირფერი

რწმუნით⁸⁶. წყნის მოძღვარმა იცოდა, რომელ ორ-მცხებადმე დაეყვანა მოკლე ხჯული და წინასწარმეტყველი⁸⁷. მეც გულისხურგულად ვადი- არებ მათ, დიქროთ წყნო, სათულო წყნო თუგლისა ბხელ⁸⁸. მამ, რას დამომდის ის ამბავი, რომ ეს სიტყვები შეიძლება სხვადასხვანაირად გაიგეოთ? მათი ჭკმსარიტება ხომ ემტკენლა. პოდა, რას მავნებს, თუ სხვებისაგან განსხვავებით გავიგებ ნაწერს? კოხეისას ხომ ეველახი იმის წკლამახა და გავგებას ვცდილობთ, თუ რას გულისხმობდა ის, ვისაც ეკოხეულობთ? რაკელა მისი ხიმრაოლის გუჯერა, იმასე ფიქრ- ხაც კი ვერ გაებედავო, რომ ის შეიძლება ცრუობდეს. და რადგან თუთუელი წვეზახი ცდილობს ხადმროთ წერილის კოხეისას თუთ მისი დამწერის აზრი შეიცხოს, მამის რა ხათაკილა, თუკი იმას და- ნახავს მასში, რახაც შენ უხვევებ ჭკმსარიტებად, ყოველი მართალი სულის სათულო? თუხდაც მის დამწერს სულ სხვა რამ ეგულისხმა. მსხაც ხომ ეხმოდა ჭკმსარიტება, თემცა კი სხვანაირად ეხმოდა იგი.

XIX

28. ჭკმსარიტია, ყუვადო, რომ შენ შექმენი ცა და მიწა; ჭკმ- მარიტია, რომ შენი ხობრძე არის „დახაბამი“, რომლთააც „შექმენი ყოველი“⁸⁹; ჭკმსარიტია იხიც, რომ ეს ხილული სამყარო ორი უხარ- მანარი ნაწილისაგან შედგება – ცისა და მიწისაგან, და ეს მოკლე სახელწოდება ყველა ქმნილებას მოიცავს; ჭკმსარიტია, რომ ყოველივე ცვალებადი წყნს სულში ურთგვარი უხახოების წარმოადგენს იწვევს, რომელსაც შეუძლია ესა თუ ის სახე მიიღოს, შეიცვალოს და გარ- დაიქნას; ჭკმსარიტია, რომ დროთა მისაცვლეობას არ ექვემდებარება ის, რაც იმდუნად შერწმუნია უცვლელ სახეს თუ ფორმას, რომ თუხდაც ცვალებადი იყოს, მისიც უცვლელი რჩება; ჭკმსარიტია, რომ უხახოუ- ბისათვის, რომელიც თითქმის „არარაა“, არ არსებობს დროთა მის- აცვლეობა; ჭკმსარიტია, რომ მასხადამ, რომლისგანაც ესა თუ ის ხა- განი იქმნება, შეიძლება სწორედ ამ საგნისაგან მიიღოს სახელწოდება; ამიტომაცაა, რომ შეიძლება „ცა და მიწა“ ეწოდოს სებისმიერ უხახო მატერიას, რომლისგანაც შეიქმნა ცა და მიწა; ჭკმსარიტია, რომ ყო- ვლივე იმას შორის, რახაც სახე მიუღია, ყველაზე მეტად მიწა და უფსკრული უხახოელება უხახოებას; ჭკმსარიტია, რომ შენი ქმნილე- ბაა არა მარტო ის, რაც შექმნილა და სახე მიუღია, არამედ ყოველივე იხიც, რაც შეიძლებოდა შექმნილიყო და სახე მიუღო; დიახ, შენი ქმნილებაა, ყუვადო, ავის მიერაც არის ყოველი⁹⁰; ჭკმსარიტია, რომ ყველაფერი, რახაც უხახოხაგან მიუღია სახე, თავდაპირველად უხახო იყო, და მხოლოდ შემდეგ მიიღო იგი.

29. ეველა იმ ჭეშმარიტებას შორის, რაშიდაც ეჭვი არ ეპარება იმათ, ვის შინაგან მხერახაც მათი გარჩევის უნარი უბოძე, და ვისაც ურეველად სწამს, რომ მისე, შენი მსახური, „ჭეშმარიტების სულით“ იტყოდა ამას, - დიახ, ეველა ამ ჭეშმარიტებას შორის ერთი ამოირჩევის სიტყვებს: „თავდაპირველად დმერთმა შექქმნა ცა და მიწა“, და შემდეგნაირად განმარტვას მათ: „თავისი დაესაბამო და მისივე თანამარადისი სიტყვით⁹² დმერთმა შექქმნა როგორც გისით ხაწვდომი, ისე გრნობადი სამყაროც, სულიერი და სხეულებრივი“. მეორეს ასე ესმის სიტყვები - „თავდაპირველად დმერთმა შექქმნა ცა და მიწა“: „თავისი დაესაბამო და მისივე თანამარადისი სიტყვით დმერთმა შექქმნა ამ სხეულებრივი სამყაროს მოელი ხიდადე, სვენოვის ცხობილი და სვეული ეველა ქმნილებითურთ“. მესამის აზრით, „თავდაპირველად დმერთმა შექქმნა ცა და მიწა“ იმას გვიცხადებს, რომ „თავისი დაესაბამო და მისივე თანამარადისი სიტყვით დმერთმა შექქმნა უსახო მატერია როგორც სულიერი, ისე სხეულებრივი სამყაროსათვის“. მეოთხეს სხეულნაირად ესმის სიტყვები - „თავდაპირველად დმერთმა შექქმნა“ ცა და მიწა“: „ესე იგი, თავისი დაესაბამო და მისივე თანამარადისი სიტყვით თავდაპირველად დმერთმა შექქმნა უსახო მატერია სხეულებრივი სამყაროსათვის, ხდაც ჯერ კიდევ ერთმანეთში აღუყვხელი იყო ცა და მიწა, რომელთაც ახლა, როგორც სვეს ვხედავთ, თავიანთი განსხევებული და განსხაზღურელი სახე მიუღიათ ამ უსარმასზარ სამყაროში“. მეხუთის მიხედვით, „თავდაპირველად დმერთმა შექქმნა ცა და მიწა“ იმას ნიშნავს, რომ „თავისი დაესაბამო და მისივე თანამარადისი სიტყვით თავდაპირველად დმერთმა შექქმნა უსახო მატერია, რომელიც შეიცავდა ერთმანეთში აღუყვხულ ცასა და მიწას, ხილო შემდეგ, როცა თავიანთი სახე მიიღეს, ისინი გამოიყვენ მას და მოგვევლისენ ყოველივე იმითურთ, რაც კი რამ არის მათში“⁹³.

30. იგივე იოქმის მომდევნო სიტყვათა განმარტების მიმართ: „ხილო მიწა უსახო იყო და უდაბური, და ბხელი იდო უყვხერელის თავსე“. სხვადასხვა სარწმუნო განმარტებას შორის ეველა თავისხა ირჩევს. ერთის აზრით, ეს შემდეგს ნიშნავს: „ეს სხეულებრივი მასა, დმერთმა რომ შექქმნა, ჯერ კიდევ უსახო მატერია იყო სხეულებრივ ქმნილებათათვის, მოუწერტიგებელი და ნათელს მოკლებული“. მეორის მტკიცებით, „ხილო მიწა უსახო იყო და უდაბური, და ბხელი იდო უყვხერელის თავსე“, შემდეგნაირად უნდა გვეხიოდეს: „ეველაყერი,

რაც ცად და მოწად იწოდება, ჯერაც უხახო და ბნელი მატერია იყო, საიდანაც წარმოიქმნა წყვი ხილული ცა და მოწა ყოველივე იმასთან ერთად, რასაც ხორციელი გრძობებით შეეცნობი“. მესამე ხიტყვებს - „ხილო მოწა უხახო იყო და უდაბური, და ბნელი იყო უფსკრულის თავზე“, - ამგვარად ხსნის: „ყოველივე ის, რაც ცად და მოწად იწოდა, ჯერ კიდევ უხახო და ბნელი მატერია იყო, საიდანაც წარმოიქმნა გონიო ხაწკლომი ცა (რომელიც სხვაგან იწოდება „სეცად სეცისა“) და დედამოწა, ესე იგი, მოელი სხეულებრივი ბეჭება ამ წყვი ხილული ცის ჩათვლით; ანუ, სხვაგვარად რომ ვთქვათ, საიდანაც წარმოიქმნა ყველა ხილული თუ უხილადეი ქმნილება“. კიდევ ერთი განმარტების მიხედვით, - „ხილო მოწა უხახო იყო და უდაბური, და ბნელი იყო უფსკრულის თავზე“, - ხადმთო წერილი აქ ამ უხახო მატერიას რომი უწოდებს ცისა და მოწის ხახულს; არა, „უხახო და უდაბურ მოწად და ბნელ უფსკრულად“ ის მიიხეგვს რადაც უხახოს, წიხანწარ უკვე არსებულს, რომლისგანაც, როგორც წერილში მანამდეა ნათქვამი, დმერთმა შექმნა ცა და მოწა, ანუ სულიერი და სხეულებრივი ხამერო“. არსებობს სხვა განმარტებაც, რომლის თახანხიდაც; ხიტყვები - „ხილო მოწა უხახო იყო და უდაბური, და ბნელი იყო უფსკრულის თავზე“, - იმანა ნიწნაგვს, რომ უკვე იყო ერთგვარი უხახო მატერია, რომლისგანაც, როგორც მანამდე ამბობს ხადმთო წერილი, დმერთმა შექმნა ცა და მოწა, ანუ ხამეროს მოელი სხეულებრივი მანა, ორ უხანმწანარ, სუნა და ქვენა ნაწილად გაყოფილი, ყველა იმ ქმნილებასთან ერთად, რომელთაც იხინი მოიცავებს, და რომელთაც ცნობილისი და სხეულებრივი არიან სეწსივის“⁹⁴.

XXII

31. ამ ორ უკახახსეულ ახრს შეიძლება ანუ დაუპირობისპირდეს ვინმე: „თუ არა გხურთ „ცა და მოწა“ უწოდით ამ უხახო მატერიას, მწმსხადამე, მანამდე ყოფილა რადაც, რაც დმერთს შეექმნია, რათა შექმდებ მისგან შეექმნა ცა და მოწა. რადგანაც; ხადმთო წერილი არაფერს გვამცნობს იმის თაობაზე, რომ დმერთმა შექმნა ეს მატერია, მაგრამ წყენ შეგვიძლია ვიფიქროთ, რომ ხიტყვები - „ცა და მოწა“, ახ მხოლოდ ერთი ხიტყვა - „მოწა“ - სწორედ ამ მატერიას გულისხმობს; თუმცადა ხადმთო წერილს კიდევაც რომ ენებებისა და ხიტყვებით - „ხილო მოწა უხახო იყო და უდაბური“ - სწორედ ეს უხახო მატერია აღეწმნა, - აქ სხვას ვერაფერს ვიგულისხმებდით, დეითს მიერ შექმნილი მატერიის გარდა, რომელსედაც თოქვა სეწით: „შექმნა ცა და მოწა“. იმ ორი, ან თუნდაც ერთ-ერთი მთახურების მიმხრეებს, სელ ბოლოს რომ მოვიხსენიე, ხაპახეხად შექმლით ვთქვათ: „წვეს არ

უარვეყოფო, რომ ეს უხახო მატერია დმეროთს მიერაა შექმნილი, ვისგანაც იღებს დასაბამს ყოველივე კითხვა, მაგრამ იმსახაც დაეხსიქო, რომ გაცილებით უკეთესია ის, რახაც გარკვეულად ხახე თუ ყირამს ეხიჯება შექმნისას, და ხაკლებად კითხვად (თუქცავა მახიც კითხვად) მიეცინეკოთ იმას, რაც შეიძლება შექმნას და ესა თუ ის ხახე მიიღოს. ხადმროო წერილი არ იხხეხიებს, რომ დმეროთს შექმნა ეს უხახო მატერია, ისევე, როგორც არ იხხეხიებს ბევრ სხვა რამეხაც, ვოქვოთ, ქერებიქებს, ხერაფიქებს⁹⁵ და სხვა დანარხეხო, რომელთაც ცად-ცადეკე ნამოთულის მოციქელო: „ხაკდარხი, უკლებახი, მოაგრობახი, ხელმწიფეხბახი“⁹⁶: ეველა იხიხი, რა თქმა უხდა, ღვოთს მიერ არიან შექმნილი. თუ ხიტევები - „შექმნა ცა და მიწა“ ეველიაყერს მოიციეხს, მამის რადახ ვიტეკოთ წეკლთა მოხროთ, რომელთა ხემოთაც „იძერიდა სეული ღვოთსა?“⁹⁷ ხილი თუ ხიტევე „მიწა“ წეკლთაც გეღისხმოდხს, როგორდა ვადიაროთ, რომ იგივე ხიტევე აღნიშნავს უხახო მატერიახაც, რაცა ეხედაეკო, რარიგ მშეკიხერხი არიან წეკლნი? მაგრამ კიდე ვიც რომ ვადიაროთ, მამის რატომდა დაიწერა, რომ სწორედ ამ უხახო მატერიოთსგან შექმნა მეარი, რომელსაც ცა ეწოდა, მაგრამ არაყერიო ნათეკამო იმის თაობახე, თუ როგორ შექმნენ წეკლნი. იხიხი ხომ არც უხახიხი არიან და არც უხილაეხი. აკო თეკლსოთლიეკ ეხედაეკო, რა მშეკიხერხი არიან და რარიგ მოხიბლავია მათი დიხედა. თუ მამის ესიარხეხი მშეკიხერხახს, რაცა დმეროთს თეკე: „შეგროვეღეს ეროგან ცისეკეშეოთს წეკლი“⁹⁸, და ამ შეგროვების შედეგად მიიღეს ხახე, მამის რადა ვოქვოთ იმ წეკლთოთეის, რომელნიც არიან ცამეარს ხემოთ? უხახიხი ვერ ედირხეხიდხეხი ეხიდაეხი. ხაკატოთ ადგიდხს, მაგრამ რა ხიტეკოთ მიეხიგათ ხახე, ამის თაობახე ხადმროთა წერილში არაყერიო ნათეკამო.

შეხაკმის წიგნი არაყერს ამდობხს დმეროთს ზოგიერთო ქხილეღბის შეხახეკბ, ხილი იხიხი რომ დმეროთს მიერ არიან შექმნილი, ამამო დეეკეღბახს ვერც ჭეშმარიტი რწმენა გაბედაეღხს, ვერც ხადი გახედა, და ვერც მართალი მოიღერეხა დაიხემეღხს, რომ ეს წეკლნი დმეროთს თანამარადიხიხი არიან, რაკიდა შეხაკმის წიგნი იხხეხიებს მათ, მაგრამ იქ არაყერიო ნათეკამო იმის თაობახე, თუ რადის შექმნენ იხიხი. მამ, რატომ არ უხდა მიგეკანღეღხს ეს უხახო მატერია, რომელსაც ხადმროთა წერილი „უხახო და უდაბერ მიწახა და ბხელ უეხერეღხს“ ეწოდეღხს, დმეროთს მიერ „არაროთსგან“ შექმნილად, მაგრამ არა დმეროთს თანამარადიხიხად, როგორც გეგახწეკლის ჭეშმარიტეხა, თუქცავა ხადმროთა წერილი არაყერს გეეეღხეხედა, მახიც რადის შექმნა იგი.

32. ამ ერთიერთსაპირისპირო მოხაზრებებს რომ ვისმე, ვცდილობ, წემო უძწვობის შეხაზამისხად, ავწახ-დავწახო თხისი (წემს წინამუ ვადარებ ამ უძწვობას, დემართო წემო, თემცა თხელად კარგად იცო ეს) და, აი, რას ვხედავ: რაკი სოგ რასმე ხიმბოლურ ნიშნითა შემწეობით გვაწვევებს ხანდო მაცნეში, აქ შეიძლება არგვარსა უთანხმოებამ თხისის თაგო: ერთის მხრივ, იმას, თუ რამდენად შეხაზამსებობას ეს ნიშნები ხინამდვილეს; მეორეს მხრივ კი იმას, თუ რისი თქმა სურდა თგით მაცნეს. ერთია ვისებდუ და იცვლადდუ, მისიკ რა არის ჭემწარიტი ხამქარის შექმნის ამბავში, და მეორე - რა სურდა მოხეს, შენი ხარწმუნების ამ რჩეულ მსახურსმ, დაახ, რა სურდა ვოქვა ამ ხიტყვებით თაგისი მქოხველისა თუ მსმენელისათვის, ახ რახიარ გავგუბას მიელოდა მათგან.

რაც შეეხება პირველი ხახის უთანხმოებას, შორს ნემგას ვეკლა, ვისაც ჭემწარიტებად ეხახება ხიტრუქ ხილო რაც შეეხება მეორე ხახის უთანხმოებას, შორს ნემგას ვეკლა, ვისაც მგონია, რომ მოხემ იცრუელ მე მისდა მათთან ერთად ვიყო შესწავლის, უფალო, ვისი ხაზრდოცაა ჭემწარიტება ხიხარულის ხიხახით, რათა მათთან ერთად ეხარობდუ შესწავლი. დაე, ერთად მივეახლოთ ხადროლო წერილის ხიტყვევებს, და შენი მსახურის ზრახვის შემწეობით ვეხით თგით შენი ზრახვა, მსახურისა, ვის კელამსაც მისდუ ამ ხიტყვების გადმოცემა.

33. მაგრამ ვინ, რომელი ხეხვანი აღმოაჩენს ამ ზრახვას ეხოდეს მრავალ ჭემწარიტებას შორის, რომელსიკ, ამასთანავე, შეხადლებულს ხლიან მათ ხხვადახხვანაირ განმარტებას? ვინ იტყვის თხეთი დაბუჯათობით: „აი, რას ვიქრობდა მოხე, და მას სურს სწორედ ახე გაიგოს მისი ხიტყვებით“, - რახიარი დარწმუნებითაც შეეძლო ვოქვა: აქ ხიტყვები ხავსებით ხარწმუნია, მიეხვდავად თხისა, ახე ვიქრობდა მოხე თუ არაო“.

აბა, უფალო, „მე, მინა და მსახური შენი“100, შესწავლირავ ნემს აღხარებას და გვედრები, შენი გელმოწეალებით „ადახრული წემი აღოქსანი“101. შემოიღია თუ არა თხევე დაბუჯათობით ვოქვა, რომ შენი უცვლელი ხიტყვეთ შექმენი ვეკლაფერი, ხილოელი და უხილოელი, - რიგორც ვამბობ, რომ მოხე ხხვას არაფერს გელახხმობდა, გარდა ამისა, რიდეხაც წერდა: „თაგაპირველად შექმნა დემართს ცა და მიწა?“ და თუ შენი ჭემწარიტების ხათელი ცხადელიყს

წყმობის, რომ 'შენ' შექმენი ყოველი, ახვეე ცხადად როდი ვხედავ მოსხეს აზრსაც, რომლითაც დაიწერა მისი სიტყვები.

როცა თქვა „თავდაპირველად“, მას 'შეუძლო ეგულისხნა „შეხაქმის დახაწვისში“; შეუძლო იხილ ესერევა, რომ „ცა და მიწა“ ამ ადგილას იხე კი არ გაგვეგო, როგორც; ბუნება, სულისიერი თუ სხეულებრივი, უკვე ფორმირებული და დახრულებული, არამედ როგორც ჯერ კიდევ რაღაც ყოველად უხახო, ორივე ბუნების ერთგვარი ამორყული ხაწყისი. წყმობის სავსებით ცხადია, რომ ორივე ეს განმარტება შეიძლება ხარწმუნო იყოს, მაგრამ მათსაც რომელს გულისხმობდა მოსე, ეს უკვე აღარ არის ახვეე ცხადი. უმჯველია მხოლოდ ერთი რამ: მიუხედავად იმისა, თუ რა აზრი უტრიალებდა თავში ამ დიდ კაცს, როცა 'სემისხუნებულ სიტყვებს წარმოსთქვამდა: მე რომ განვიხილუე, თუ წემს მიერ განუხილველი, სულერთია, ის მათსაც ჭეშმარიტებას ჭკრეტდა და ხათხადოდ გვეუწვა კიდევ იგი.

XXV

34. მაშ, სერაფის 'შემაწყენს თავს და სურც მეტყვის: „მოსე იხე როდი ფიქრობდა, როგორც 'შენ ამბობ, არამედ იხე, როგორც მე მგონიად“. წყმობის რომ ეკითხათ: „ვის მოგახსენა, რომ მოსე სწორედ იმას გულისხმობდა, რასაც 'შენ ამბობ, როცა მის სიტყვებს განმარტავო?“ – ვაღებულები ვიქნებითი მშვიდად მომესმინა ეს 'შეკითხვა და იხვეე შეპასუხა; როგორც 'სემით, ან, იქნებ, ცოტა უფრო ვრცელადაც, თუკი წემი თანამოსაუბრე კვლიავდ თავისხას დაინემებდა. მაგრამ როცა მეუბნებთან: „მოსე იხე კი არ ფიქრობდა, როგორც 'შენ ამბობ, არამედ როგორც მე მგონიად“, თუმცა, ამასთან, წემი სიტყვების ხიწორეხაც აღიარებენ, ო, გლახაკთა სიცოცხლევე, დმერთო წემი, ვის წიადშიაც არ არსებობს არავითარი წინააღმდეგობა, წვიმახვეით აკყერე წემს გულის თვისიერება, რათა 'შეუძლო ამნათი ხელხის ატანა102 რადგანაც ახე იმიტომ კი არ მელაპარაკებთან, რომ დეოთემატისებულთ 'შენი მსახურის გულში უხილავთ, რასაც ამბობენ, არამედ იმიტომ, რომ მხეობდარსი არიან. არა, მათ არ უხმით მოსხეს აზრი და მხოლოდ თავიანთ აზრს ეტრფიან, მაგრამ იმიტომ კი არა, თთქის ის ჭეშმარიტი იყოს, არამედ იმიტომ, რომ ის მათი აზრია. ახე რომ არა, სხვისი ჭეშმარიტებაც უეყარებოდათ, როგორც მე მიეყარს მათი აზრი, როცა ის ჭეშმარიტია, მაგრამ იმიტომ კი არა, რომ ის მათი აზრია, არამედ იმიტომ, რომ ჭეშმარიტია, და რაკი ჭეშმარიტია, მამახადამე, მარტოადენ მათი ხაკუთრება როდი ყოფილა. თვითონაც რომ იმის გამო უეყარდეთ თავიანთი აზრი, რომ ის ჭეშმარიტია, მამის ეს აზრი მეც

ისევე შეკუთვნის, როგორც მათ, რადგანაც ის საერთო ხდება ექვლახათობის, ვისაც კი ექვლახათობა ჭეშმარიტება.

რაც შეეხება მათ მტკიცებებს: „მისე იხე კი არ ფიქრობდა, როგორც შენ ამბობ, არამედ როგორც წვენი გვეგონიაო“, მე ხელაღებით უარეყოფ მას; ის საბედსწეულია წემოების, ასევე რომ იყოს ხინამდვილეში: ეს ხინამამდე ცოდნისაგან კი არა, კანდიდებისაგან იღებს დასაბამს, და მათი მტკიცების წყაროც ხილვა კი არ არის, არამედ ქედმადლობა.

ამიტომაც, უფალო, უნდა ვიდრწოდეთ შენი მსჯავრის წინაშე: შენი ჭეშმარიტება მე ან სხვა ვინმეს კი არ ეკუთვნის, არამედ ექვლახათობა, ვისაც შენ უხმობ, უმუქალად ეზიაროს მას, და თანაც მრისხანედ გააფრთხილებ: სე მივითვისებთ შენველ ჭეშმარიტებას, თორემ შეიძლება სულაც დაგკარგათ იგი. ვინც ცუდილის იმის დასაკუთრებას, რაც ექვლახათობა, ვისაც სურს მოიტაცოს ის, რაც ექვლახათობის, დაუხდაობლად მოიკეთება სასოგადო სიკეთისაგან და მხოლოდ საკუთარი სიკეთის ამარა დარჩება, ესე იგი, ჭეშმარიტების ნაცვლად სიცრუე შერჩება ხელში, რადგან „ვინც სიცრუეს ამბობს, თავისას ამბობს“¹⁰³.

35. ეფრი უბღე, ეფელად კეთილი მსახურელი, დამართო წემო¹⁰⁴, რომელიც თვითონვე ხარ ჭეშმარიტება, ეფრი უბღე, რას ვეჭვო წემს მოდავეს: შენს წინაშე და წემო ძმების წინაშე ვამბობ ამას, „სხაჯულიერად რომ მოიხმარეს სხაჯულს“¹⁰⁵, რაკილა სიყვარულით აგვირგვინებებს მას. ეფრი უბღე და თხილე, სასურველია თუ არა შენთვის, რასაც მას ვეჭვო.

მეური და მშვიდობისმოყვანილი სიტყვით მოგმართავ მას: „თუკი არიებნი ვხედავთ, რომ ჭეშმარიტია, რასაც შენ ამბობ, და ასევე არიებნი ვხედავთ, რომ ჭეშმარიტია წემო სიტყვებიც, მაშის მოთხარი, გუთოყვა, სად ვხედავთ მას? რა თქმა უნდა, არც მე – შენში, და არც შენ – წემში, არამედ იმ უცვლელ ჭეშმარიტებაში, რომელიც მოუწვდამელია წვენი გონებისათვის. თუკი არ ვდავობთ იმ ნათლის გამო, რომელიც უფალი დამართისაგან იღებს დასაბამს, რატომღა უნდა ვდავობდეთ მოყვასის ახრზე, რომელსაც ვერ ვიხილავთ იხე, როგორც უცვლელ ჭეშმარიტებას ვხედავთ. თვით მისევე რომ მოგვევლინა და ეთქვა – აი, ამას ვფიქრობდით, – წვენ ხომ მის ახრს ვერ დაეხახავდით, არამედ მხოლოდ უნდა გვერწმუნა. ამიტომაც „არ უნდა ვბრძობდეთ უფრო მეტს, ვიდრე დაწერილია, და ერთმანეთის წინაშე დიდ ზნსმედ არ მოგვექონდეს თავი“¹⁰⁶. „გვიყვარდეს უფალი დამართი წვენი მთელი წვენი სულით და მთელი წვენი გულით და მთელი წვენი გონებით“, და „გვიყვარდეს მოყვასი წვენი, ვითარცა თავი ჩვენი“¹⁰⁷. თუ

არ ვირწმუნებთ, რომ ხივერდულის სწორედ ეს ორი მცნება იყო მოხეს აზრის უპირველესი მოსახი, აზრისა, რომელიც მას წააქიოვა თავის წიგნებში, მამის იხელბეკლი ვაქიხებთ ვადიაროთ, რომ უფალმა წყნის იცრეკი08, რაკილა იმ ზრახეკას კი არ მიეწეროთ მოხეს, რომელიც დმეროსა შთააგოსა, არამედ ხელ სხეას. მამ, დაუკვიროთ, განა უგანერება არ არის, ჭეშმარიტად ეკმწეველ აზრთა იმ ხივერდში, რაც შეიძლება ამოვიკითხოთ ხეიოსხიხებულ წიგნებში, ავღვთ და უაზროდ ვამტკიცოთ, აი, სწორედ ეს აზრი იყო მოხესათვის უმთავრესი, და ამ მაცნე ცოდობთ შეურაცხვეით თვით ხივერდლი, რისთვისაც ითქვა ეველავერი იმ კაცის მიერ, ვისი ხივერდის ახსნა-ხაც აქ ევადილობთ.

XXVI

36. და მისიც, დმერთი ხეიო, რომელიც ამასადღებ დამდაბლერ ბელს, მოიფიხებ მამერადს, მოთისებთ იხმეს ხეის ახარებას და მომტევებ ხეის ცოდებებს, - ამასთახევე, მიბრძახებ, მივერდეს მივეასი ხეიო, ვთარეკა თავი ხეიო. ამტომაც ვერ დავიჯერებ, რომ მოხეს, შენს უერთგულეს მსახერს, ნაკლები ნიჭი მიეიოს შეგას, ვიდრე მე ვითხოვდი და ვისურვებდი მიიქლი, მის დრის რომ დავბადებუქიოვაჟი და მის ავტილას დაგვექიხებინე, რათა მიუღი ხეიო გუღით და ხეიო ხიტევეთ მიუქიასთა მსახერი ვყოფილიოვაჟ. და ეს წიგნები მიიქცა მათთვის, ვიუღლი ხადისხა და ვიუღლი ხაქექისათვის, მათდა ხახიკეთოდ და ხაკეთოდლეოდ, რათა თავიასთი აქცარიტკეთ ექლიათ ეველა ცრეუ და ხეიადი მიიღერება.

დაახ, მიხე რომ ეყოფილიოვაჟი, - აქი ეველასი აერთი ცომისგას კართ მოხელითინი¹⁰⁹, და არა არის კაცი, თუკი შენ არ გაიხსენებ მას¹¹⁰, - იმ ხანად მის ავტილას ვმდგარიოვაჟი და ხეიოვის მოგენლი ამ წიგნების დაწერა, მე ვისურვებდი, ხიტევის იხეთი გრძიობა და მისი თხზვის იხეთი ნიჭი გებძიებინა, რომ თვით მათაც კი, ვისაც ჯერ კიდევ არ ეხის, როგორ ქმის დმერთი, ვერ უარეულთ ხეიო ხიტევები, აქილდა, მათი წვდამს ხეიო გაგებებს უნარს აღემატებოთ. ხიღლი ვისაც მათი გაგებების ძღლი შეხწეებს, ხეიოსმიერი ხარწმეხი აზრი ეპოვათ შეხი მსახერის მოკლე გამოსათქვამებში, აზრი, რომელსაც თავიასთი განსჯის წყალობითაც მიადწევენ. ხიღლი თუ ვინმე ჭეშმარიტების შექმნე შენიშნავდა სხვა აზრსაც, დაე, მისი მიკვლევიც შესაძლებელი ვიყოფილი ამ ხიტევებში.

37. როგორც დაგეგმბულია წყნარ უკრო წყალუქეთა და მისგას გაუქვხილი რუქებით გაცოლუბით უკრო დიდ ხიერცეს რწუაქს, ვიდრე სუბსიხიერი ამ რუთაჯახი, თაქისი კლახილი დისუბით რიმ დაუქვლის ხარწუაქს, ახე შენი ხიტუქუბის მიუწუქუბლის მიერ გადმოცუქული ამ ბაქიც, დახაბაშს რიმ აძლუქს აძლეს სხვადასხვა განმარტუბას, მრავალ წერილ ხაკადად მოაწასწკარუბს ქუშმარტუბის წმისდა წყაროდას წარმოსადეს ასკარა წყადს, ხაიდანაც თუთაქული შექლუბისდაჯერად ირსუქს ქუშმარტუბის ამს თუ იმ ხაკადს, რათა შექლუბ დიდხისს ატაროს თუ ხიტუქუქერუბის უხასრულოდ ხუქული გ'უბით.

ამ ხიტუქუბს რიმ კოხრულობს ას იხმესს, 'ხიგხ ადამიხადა თუ ერთჯერ უხარმს'ხარ, უხასრულო მდლის მქისუ სხუელუბითუ არსუბად წარმოუღგახია დმუროთ, რიმელმაც უცაბუდი და ახასუქული გადაწუქუქულიბის შექლუბად თითქის თაქის თაქს გარეო, ას, თუ შექლუბა ახე თუქვას, გარკვეული დისტანციის მასიდა'ხე შექქსა ცა და მიწა, ეს თრო ქუქუქერულოდ სხუელი, რიმელთაგახაც ერთი 'სუქით, ხილო მქირე ქქუქითაა გახუქინილი და ყოქლისხიმოქუქული არიას. რიცა ამ ხაღხს უხმის: „დმურთის თქვა - თუის ახე, და იქსა ახეო“, მათ ჰქინათ, რიმ ამ ხიტუქუბს დახაბაშს და დახასრული აქყო, რიმლუბიც დროში გახმინდეს და დროშიუქ მიწუქდეს, მიწუქდეს; მიწუქდეს და წარმოქქსა კადეც ყუქლადუერი, რახაც უბრძახა წარმოქქსილიყო. ამასუქ ჰქვასხ დანარსენი განმარტუბუბიც, რაც ისთათა გახპირბუბული, რიმ განმმარტუბულითა წარმოხახვა ვერ გაცოლუბია სხუელუბითუ ხასქარის ყარგლუბს.

ამ ჯერ კადეც უხუხურ ბადლუბს, მათი უმწუქობის გამო, სულ უბრადო ცხებუბი აქსაყოყიდებო, როგორც სვილს - დუდის ბუქუ, თუქცა მათ სულშიაც შექლუბა ხადი რწუქის შექობა იქეს აუბუქლი, რაკილა მტოცუქ სწამო, რიმ დმურთის შექქსა მოყლი ბუქუბა, თაქისი განხაცუყოყერუბული მრავადყოყერუქუბით, რახაც თაქინათ გრმობუბით აღიქვამეს. მადრამ თუ რიმელმსუ მათგახი, ამ თითქისხა მარტოვი ახრუბისხადმი 'ხიხით აღირუელი, თაქისი უგუქური ქქუქლადობით თაქს გამყოყოს ამ შექდრო ბუქისდას, თაქისდა ხაყადადლოდ, მირს ვარდუბა, და გრუქდრუბი, უყადლო, შექწუქლე ეს უბუქურთმ, სუ გაათულისუბ გამუქულათ ამ ჯერ კადეც უმწუქო და დაყოყროთახუბულ ბარტყხმ2, მოუქვლიხე შენი ახგულოხი, რათა აიტაცოხმ3 და კუდავ დაუბრუქის თაქის ბუქეს: დაე, იქ თუის, ვიდრე ყრუნას იხწადლიდექ!

38. სხვები კი, ვისთვისაც ეს ხიტყვები მეუღრო ხაბუღარი კი არ არის, არამედ წრდილეხუი ბაღი, მხიარული ჟივილ-ხივილით დაფრთხიანებენ შიგ, ფოთლებში მოხალეულ ნაყოფს ეძებენ და ხარბად კენკავენ თავიანთი სისკარტებით. ამ ხიტყვებს რომ კითხულობენ ან ისმენენ, ისინი ხედავენ, რომ დმურთის უძრავა და მარადიულ არსებობაში დაძლეულია შიგლი წარსული და მომავალი, მაგრამ, ამასთანავე, არ არსებობს არცერთი წარმავალი არსი, ღვთის მიერ რომ არ იქონს შექმნილი. დაახ, ისინი ხედავენ, რომ შენი სების, ახუ თვით შენთვის, უფალო, უცხია ცვალებადობა, და ყველაფერი ანახლეულად აღძრული, მანამდე არარსებელი სება-სერევილით რაღი შექქმენი. შენგანვე რაღი შეგექმნია შენი მსგავსება, ყოველივე არსის ხატი, არამედ „არარაიხაგან“ შექქმენი უხახი მატერია, რომელიც არაფრით არა გბავს, მაგრამ შექმლია ხახე მიიღას და, ამრიგად, შენს ხატად და მსგავსად იქცეს, შენ - ერთს - დაგიბრუხდეს, თახახმად იმ უნარისა, წინახწარ რომ განუხახლევე თვითიველ არსს მის ხაკუთარ გვარში. ყველაფერი „ახლსუ კარგია“114, ისიც, რაც შენს მახლობლად სეუყვს, და ისიც, რაც დროხა თუ ხივრცეში თახდათახობით გშორდება, რათა ხამქაროს ცვალებადობისა და დიდმშექნიერი მრავალეფერივნების თახამახწიდელ იქცეს.

ისინი ხედავენ ყოველივე ამას, უფალო, და ხარობენ შენი ჭემშარიტების ნათლით, რამდენადაც ხაამისო ძალი შეხსწეოთ.

39. ამ ხიტყვების განხილვისას - „თავდაპირველად შექქმნა დმურთა ცა და მიწა“, - ზოგიერთი მათგანი ამ „თავდაპირველად“-ად თუ „დასაბამად“ ხიბრძნეს მიიწიეეს, რადგანაც იგი თვით გვერტევის სეენს115. ზოგიც, ამვე ხიტყვების კელევისას, „დასაბამად“ ხახავს ქმნილების პირველ დაბადებას116, რადგანაც სწორედ ამას უნდა ხიმხადეს - „თავდაპირველად შექქმნა“.

იმათ შორის, ვისი აზრითაც „დასაბამი“ ხიბრძნეა, რომლითაც „შენ შექქმენი ცა და მიწა“, ერთი „ცას და მიწას“ იმ მატერიის აღმხიმენელად მიიწიეეს, რომლისგანაც შეიძლება შექქმნილიყო ცა და მიწა, და მათი ხახელი რქმეოდა. მეორის მიხედვით, ეს უკვე ფორმირებული ქმნილებებია, ხეჯადახევა ხახე რომ მოუღლიათ. მესამე ამტკიცებს, რომ „ცა“ გულისხმობს უკვე ფორმირებულსა და სუღიერ მატერიას, „მიწად“ კი სრულიად უხახი და ხეუღლებრივი მატერია უნდა მიგეანხდეს.

თვით ისინიც კი, ვისაც აგონია, რომ „ცა და მიწა“ აღნიშნავენ ჯერ კიდევ უხახი მატერიას, რომლისგანაც შეიძლება იქმნება ცა და

მიწა, სხვადასხვა აზროსანი არიან: ზოგის მიხედვით, ამ უსახო მატყეროისიბას შეიქმნეს გაციური და გრძობადი არსებები; ზოგის მტკიცებით კი, იმავე მატყეროამ დასაბადი დაუდო მხოლოდ იმ სხეულებრივსა და გრძობად მასას, რომელიც თავის ევება წიადში შეიცავს ეველა ხილულსა და გრძობებით აღქმად არსებებს.

აზროთა ასეთივე სხვადასხვაობა არსებობს იმათ შორისაც, ვისაც პგოსია, რომ „ცისა და მიწის“ სახელით იწოდება ეკვე ხავსებით ფორმირებულსა და მიწუნობიერებულს სამყარო: ზოგი აქ ხილულ სამყარობაც გულისხმობს და უხილავსაც, ზოგი კი - მხოლოდ ხილულს; ნათელ ზეცას და ბნელ მიწას, ეოველივე ზეცურიოთა და მიწურიოთურთ.

XXIX

40. ხილო ის, ვისაც „თავდაპირველად შექმნა“ პირველქმნადობის მნიშვნელობით ეხმის, ვერახდილებით ვერ შესძლებს სწორად გაიგოს, რა არის „ცა და მიწა“, თუკი ამ ხიტყვებში არ იგულისხმებს ცისა და მიწის, ანუ მოელი გონიერული და სხეულებრივი ბუნების მახლას თუ მატყერობას. მაგრამ თუ ამ ხიტყვებით ის აღნიშნავს იმ სამყაროს, რომელსაც ეკვე მოელია სახე, მაშის მართებულს იქნებოდა ასეთი კითხვა დაგვეხვა მიხთვის: „თუკი დმერთმა ეს შექმნა პირველად, შემდეგ რაღას იქმნდა იგი?“ მაგრამ რაკი სამყარო ეკვე შექმნილია, ვერაფერს მოგვიტებს წევსს შეკითხვასუ და იძულებული იქნება კიდევ ერთი უხიამოენო კითხვა მოისმინოს: „მაშ, რაღას ნიშნავს „პირველად“, თუკი ამას არაფერი არ მოსდევს „შემდეგ“?

თუ გვიპასუხებს, რომ პირველად შეიქმნა უსახო მატყეროა, რომელმაც შემდეგ მიიღო სახე, მიხი პასუხი უაზრო რიდი იქნება, თუკი იმის უნარი შესწევს, რომ გაარჩიოს, მინიც რას ეკეთუნის პირველობა მარადისობის, დროის, დირებულებისა თუ წარმომავლობის თვალსაზრისით. ასე მაგალითად, მარადისობის თვალსაზრისით, დმერთთა ეველაფერსუ უწინარეხი; დროის თვალსაზრისით ევეილი წის უსწრებს ნაყოფს; დირებულების თვალსაზრისით, ნაყოფი ევეილსუ უმჯობესია, წარმომავლობის მხრივ კი ბგერა უადრესია სიმღერასუ.

ხემს მიერ დასახელებული პირველობის ოთხი სახიდან ძაღიან ძნელი გასაგებია პირველი და უკანასკნელი, დანარჩენი ორი კი პირიქით, - ძაღიან ადვილი. იშვიათად და ძაღსუ ძნელად თუ შესძლებს ვინმე, უფალო, შენი მარადისობის უშუალო განცდას და ხილვას, მარადისობისა, რომელიც თავისი უცვლელადობით ქმნის ეველებადს და ამიტომაცაა უპირველესი ვისა აქვს იხე გამჭრიახი გონება, რომ დიდი გაჭირვების გარეშე მიხედვს რანირადაა ბგერა სიმღერასუ უწინარეხი? სიმღერა ხომ ფორმირებული ბგერაა; ფორმისა

თუ ხახის გარეშე დიახაც შეიძლება არსებობდეს რამე, მაგრამ რაწირად მიიღებს ფორმას ის, რაც ხაერათოდ არ არის? მატერია პირველადია მხოლოდ იმსხთან მიმართებით, რაც მისგან წარმოიქმნება; ის იმიტომ რადია პირველადი, რომ „ქმის“, რადგანაც თუთათხევა „შექმნილი“, და არც დროის მიხედვითაა პირველი: სეკს ხომ იმით არ ვიწევთ, რომ არაფორმირებულ ბგერებს წარმოეთქვამთ, რომლებიც ჯერ კიდევ არ გვეკლდინებთან ხიმღერად, და მხოლოდ შემდეგ ვუხადავებთ მათ ხიმღერას, ანდა ისე ვაიმეშვევებთ, როგორც ხეს - სეკერის, ან კიდევ ვერცხლს - ჭერჭლის დახამზადებლად. ამხარი მახალა დროის მიხედვითაც წინ უხწრებს მისგან დამზადებულ ხაგებებს. მაგრამ იგივე რადი თქმის ხიმღერაზედაც, ხიმღერისას სეკს გვეხმის ბგერა, მაგრამ ის ჯერაც უფორმო რადია, რათა ხიმღერის დროს შეიძინოს ეს ფორმა. რაწირადაც უხდა გახმინახის, ბგერა მათც გაქრება, და სეკს ვუდარახ ვსავეებთ იხეოს, რომ მისი დაბრეხება შეეძლოთ, რათა ხისმეწეობილ ხიმღერად გარდაეექმნათ იგი. ხიმღერა მთლიანად ბგერებისაგან თხსუეს: ბგერები მისი მახალაა, რომელსაც ფორმას ახიჭებენ, რათა ის ხიმღერად იქცეს. იმიტომ, როგორც უკვე მოგახსენეთ, ბგერა, ანუ მატერია, პირველადია ხიმღერის, ესე იგი, ფორმირებული ბგერის მიმართ, მაგრამ ეს პირველადობა „ქმის“ უხართ რადია განსახღერული. ბგერა კი არ ქმის ხიმღერას, არამედ, ხორციელი ორგანოს მიერ გამოეკეული, ხიმღერლის სეკს ემორხილება, რათა ხიმღერად იქცეს. ბგერა არც დროის მიხედვითაა პირველადი, რადგანაც ის და ხიმღერა ერთდროულნი არიან. იგივე თქმის ღირებულებების მიმართაც: ბგერა ხიმღერაზე უკეთესი რადია, რადგანაც ხიმღერა არა მარტო ბგერაა, არამედ მშეხიერი ბგერაც. ახე-რომ, ბგერა მხოლოდ წარმომავლობითაა პირველადი, რადგანაც ხიმღერა კი არ იხეს ფორმას, რომ ბგერად გარდაიქმნას, პირიქით, ბგერა იხეს ფორმას, რომ ხიმღერად იქცეს.

დაე, ამ მაგალითით გაიგოს ყველამ, ვისაც ამის უხარი შესწევს, რომ „თავდაპირველად“ შეიქმნა გრმინობად ხაგანთა მატერია, რომელსაც „ცა და მიწა“ ეწოდა, რადგანაც სწორედ მისგან წარმოიქმნა ცა და მიწა. მაგრამ მას დროის მიხედვით რადი თქმის „თავდაპირველად“ შექმნილი, რადგანაც დრო მხოლოდ მამის ხსლება, რაცა უკვე ყველაფერი ხახეს თუ ფორმას იღებს, ეს პირველქმნილი მატერია კი უხახო თუ და მხოლოდ დროში და დროსთან ერთად იხინა თავი. მასზე ხხეას ვერაფერს იტყვი, გარდა იმისა, რომ თავისებურად პირველადია დროსთან მიმართებით, თუქცავდა უფრო დაბად საფეხურზე დგახს, რადგანაც ყველაფერი, რახაც ხახე აქეს, უხახაზე უკეთესია. მას წინ უხ-

წლებს მარადიულობა შეისიქმედა, რომელმაც „არარაისაგას“ შექმნა ის, რათა მისგან შექმნილიყო რაიმე.

XXX

41. მართებულ ახრთა ამხარ მრავალფეროვნებაში, დაე, თუთ ჭეშმარიტებამ დაამქროს თანხიობა და ერთხელაფეხება; დაე, შეგვო წყდლის უქალმა წეწისა, რათა „ხჯუელიერად მიფიხმართ ხჯუელი“¹⁷ მისი ხბდელიო მისხის - წმინდა ხიჯვარელისიფის.

ამიტომ, თუ ვისე მქოთხავს, რას ფიქრობდა აქ მისე, შენი დიდი მხახერიო, ჩემს აღხარებას აღხარება აღარ ვოქმედა, თუ შენს წინაშე არ ვადარებდი, არ ვიცო-მოქოქო. მე მხოლოდ ის ვიცო, რომ მისი ახრები ხარწმუნია და ჭეშმარიტი, გარდა იმ ახრებისა, ხორცს რომ ეხება, და მე ვევე ვოქვი, თუ რას ვფიქრობდი მათზე. ხიღლი ერმებს, კოთილი იქელიო ფრთაშეხსხელისი რომ მოაწვეეს წინ რწმუნის გწახე, ვერ შეატებქეებს შენი ხადმროო წერიდის ხიტევეები, ეხიდეწ ამდღე-ბუდისი თავიანთი ხიმდბლით და ეხიდეწ მდიდარხი თავიანთი ხიმ-წირით.

მას, შევიყვართ ერთმისეთი ვეველამ, ვისთეხსაც ჭეშმარიტხი არიან ეს ხიტევეები, და ვისც ადიარებს ამს. ახევე გვიყვარდეს წეწის დმერთი¹⁸, ჭეშმარიტების უმრეტი წყარო, თუკი თუთ ჭეშმარიტებას მიველტვიოთ და არა ამბოებბას. პატივი მიფავთო შენს მხახერს, ვისც დაწერა ეს წიგნები, შენითე ხელთი მოთავსებუელმა, პატივი მიფავთო და გეწამდეს, რომ მათი წერისას, შენი გამოცხადების წყალობით, ხა-განგებო ეერადლებბს აქევედა იმას, რაც ხავსებთ ჭეშმარიტია და დიდად ხხარგებლი წეწისიფის.

XXXI

42. ამიტომ, როცა ერთი იტეკის - მისე ჩემხავით ფიქრობდაო, ხიღლი მქორე - არა, შენხავით კი არა, ჩემხავითაო, მე მგონია, მათზე უკერი დეოსმისხავი ვიქმედაო, თუკი ვიტეკილი: კი მაგრამ, იქებბ თრთეხავით ფიქრობდა, რაკილა თრთეწი მართადს ამბობო-მოქოქო. ხიღლი თუ ამ ხიტევეებში მესამქნაირი, მეოთხეხაირი და ა.შ. ახრიც; შეიძლება ადმიფიანითო, რატომ არ ეხდა გეწამდეს, რომ ვეველას ერ-თად გეღისხსინდდა მისე, ვისაც დმერთმა მინდლი ისე შეუღებია ეს წმიდა წიგნები, რომ ურიცხე მქოთხელს ხევადასხევა ხათო დაეხახა მათში გადმოცემული ჭეშმარიტება?

პირადად მე თამამად შემიძლია განვაცხადო გეღის ხიღრმიდახ: თუთთინევი რომ ვწერდე უსუნაეხი აეტორიტეტის მქოთხე წიგნს, ვარ-ხეველი ისე დამეწერა, რომ ვეველას ეპოფა მოგ იმ ჭეშმარიტების გამო-

ძახილი, რომელიც მისაწვდომია მისთვის, და ხაერთად არ ჩამყდო
მასში ერთიანი და მკაფიოდ გამოცხადებული აზრი, მიღობად რომ
გამორიცხავდა ყველა სხვა აზრს, რომელთა მცდარობაც ვერ შე
მკრთობდა და შეხატებულბდა. არ მისდა იმდენად უგუნური ვიყო, რომ
არა მწამდეს, თითქოს მისეხ, ამ დიდ კაცს, შენგას არ მიუღას ეს
მადლი. ამ ხიტყვების წერისას მარტო იმასე კი არ ფიქრობდა, თუ
რახართი ჭეშმარიტებისათვის შეგვეძლო მოგვეძვლა მათში, არამედ
იმასეც, თუ რა არ შეგვეძლო, ახ ჯერ კიდევ არ შეგვეძლო, და რისი
პოვნაც, მიუხედავად ამისა, მასეც შეიძლებოდა მის წიგნებში.

XXXII

43. და ბოლოს, უფალო, ხისხლი და ხორცი კი არა ხარ, არა-
მედ დმერთი, და თუ ადამიანი ვერ ხედავს ყველაფერს, სეოე შენს
კეთოდ სულს, რომელიც ამოიყვანს ხომართლის მხარეში¹⁹, შეიძლე
ბოდა გამოაპარვოდა ის, რახაც მომავალ მკობხედეებს თვითონვე უმ-
ქდავენებ შენი ხიტყვებით, თუხდაც იმას, ვის მიერაც თუქვა იხიბი, მრ-
ვალ ხარწმენი ახრთაგას მხილოდ ერთი აქთხიდა საგულისხმები? და
თუ ახეა, სწორედ ეს ახრი თქნებოდა ყველაზე უფრო მადალი. შენ კი,
უფალო, ისებებ თუ არა გაგვიმუდავნი იგი, ახ რომელიმე სხვა ჭეშ-
მარიტება; გაგვახსობ იმასევე, რაც გაახდე შენს მსახურს, თუ სხვა
აზრს გაგვიმხელ, იმავე ხიტყვებში ნადებულის, - სულერთია, თვი-
თონვე გვიბოძე და გვიწყალობე სულიერი ხაზრდა, რათა ცოთმდეების
ხათამსისი არ გავხდეო.

აჰა, უფალო დმერთი ჩემო, რამდენი რამ ვთქვით ამ თროდე
ხიტყვაზე, რამდენი რამ მამ, რამდენი დრო დაგვეხარჯებოდა და რამ-
დენი თვლის დერა მოგვიწყადა, ახევე რომ გახევეხიდა ყველა შენი
წიგნი.

სება მობოძე მოკლედ გათხრა ადხარება მათ თობასე და ერთი
მართებელი განმარტება ამოვირჩიო, ყველაზე ხახლი და ხარწმენი,
რახაც კი შათაგონებ, თემცადა, ვის მისხვლის, რამდენი ახრი
შეიძლებოდა მომხვლოდა თავში, ხადაც ხაერთოდ იბადებთან ახრები.
მწამს და ვადაარებ, რომ თუ შენი მსახურის ახრებს გადმოვცემ, ეს
უფრო სწორიც თქნება და მართებელიც. ამტომაც უხდა ვეცადა, რომ
სწორედ ახე მოვიქცე²⁰. ხილი თუ ამას ვერ შეეძლებ, მამის ის მისეც
ვთქვა, რისი თქმაც სურდა ჩემთვის შენს ჭეშმარიტებას, უფალო,
მისეხ ხიტყვებით, რამდენბოაც მახაც ის უთხრა, რაც თვითონ
სურდა.

1. შენ გიხიბობ, „დმურთო ნემო, წყალობათ ნემო“¹, რომელსაც შექქეხი და არ დაგკაწეხივარ შენი დამეწეველთა. შენ გიხიბობ ნემს ხელში, რომელსაც ამხადებ შენს მისარქველად. ხწორედ შენ ხაყებრეგ ამის ხერვილი. მაშ, ნე მისაგევებ ახლა შენს მხმობელს. აკო თუთათხეე დაახწარ ნემს ხმობას², როცა დაჯიხებთ, ხმირ-ხმირად და ხხედასხეახირად მეხიგევებოდი, რათა შენსკეს მოქცეველს მორთეე მეხმობა შენი ხმა, ნემი მხმობელთა.

შენ წარხილვე უკვლით, ეველი ნემი ბირთვი ხაქმე, რათა ხაქმისამებრ არ მოგეწხლა ნემოთის, ხაქმისამებრ, დარეკისკეს რომ მისაქხებდა, და შეხეე წახახწარ გახხაწღერე ეველი ნემი კოთილი ხაქმე, რათა ხაქმისამებრ მოგეწხლა შეხივის³, - შეხივის, რომელსაც შექქეხი. შენ ხომ მამისაც თეეო, როცა მე არ ვარხებობდი, და არც ვთეეო დარხი იმისა, რომ ხიციოცხლე მოგეხიგებთა ნემოთის. მაგრამ, აი, მე ვარხებობ შენი წყალობით, რომელიც მასმდეც არხებობდი, ჟიდრე შექქეხიდი და შექქეხიდი იმსაც, რიხვანაც შექქეხი. არადა, რაში გჭირდებოდი? მე არა ვარ ის ძალია, უკვლით დმურთო ნემო, რომ რამეში გამოგაგომოდი. ნემი ხამხაზური ვერ დაგახხნის დადლიდობისაგან, რადგანაც არახიდეხ იდღუბი შენი ქქედიდობით; ვერც ნემი მხახერედა გაწრდის შენს ძალიდობისაგან, ვთეეოს მძლეო; ვერც ნემი თეეეახისცეკსა შეგმატებს პატეხა და დარხეხას. არა, მე უხდა გამხახერეხდე და თეეეახს გეეეეეე⁴, რათა ბეხსიერე ვთეე შენში, რადგანაც შენ მობთე ხიციოცხლეც და იმის უწარიც, რომ ბეხსიერად ვეგრძხი თეეო.

2. შენი ხიკეთის ხაყეხობისგან წარმითქვა ეველი ქხილდება, რომელიც ახეეე ხიკეთეა, თუქცალი არახ გარეგათ; შენგან წარმოქხილით, რა თქმა უხდა, ვერ გიგოლდებდა, და მისიც, მისაც აქეს არხებობის უეველბა, რადგანაც მისი არხებობა შეხმირთა.

რა დამხახერედა მოქედეო შენს წახაშე შენხაეე მორ „თეეეაპირეველად“ შექქეხილ „ეახა და მოწახს“⁵ რა დამხახერედა მოქედეო ხელთერხა თუ ხეეეეებრთე არხებებს, რომლებიც „შენი ხობრხით შექქეხი“⁶ განა იხიხი ხწორედ შენს ხობრხეუ არ თეეეხ დამოქედებუდისი, თეეო მამისაც; კი, როცა ჯერ კიდევ დაჯხერევე ბეხსი და უხახიხი უწეხრეგობას მიეღგეოდეხს, რათა ხრეულიად გა-

ძარცვლიყვნებს 'შენი მსგავსებისაგან?' სულიერი ბუნება, თქნდაც; უსახო, უცრო მადლა დგას, ვიდრე სახის მქონე სხეული; ხოლო სხეულებრივი ბუნება, რომელსაც სახე არ გააჩნია, უცრო მადლა დგას, ვიდრე სრული „არარა“. ყოველივე უსახო უსახოდვე დარჩებოდა 'შენი ხიტყვისამებრ, იმავე ხიტყვას რომ არ გამოეხმო, რათა 'შენს ერ-თობას 'შერწქობდა, და სახე არ მიეცა მისთვის; ახე რომ, რაკელა 'მეხ-გან გამოევა, ყველაფერი ყოფილიყო „ადღიან კარგი“7. ას თვით უსახოე-ბაც რა დამსახურების გამოს მიემაღლა ქმნილებას? 'ქმნიოდ ესეც არ იქნებოდა.

3. ან რა იხეთი დამსახურება მოუძღვის 'შენს წინაშე სხეულებრივ მატერიას, რომ თქნდაც „უხილავი და უსახო“ ყოფილიყო? არა, ახეთიც არ იქნებოდა, 'შენ რომ არ 'შეგექმნა იგი. და რაკი ხერ-თოდ არ იყო, რითიღა 'შეეძლო დაემსახურებინა ის, რომ არსებობას 'სიარებოდა?

რა დამსახურება მოუძღვიათ 'შენს წინაშე სულიერ არსებებს, ჯერ მხოლოდ მკროთაღად მოხაზულ-მინიშრულნი რომ იყვნენ, ბუნდო-ვანნი, არამყარნი, პირქვეში უფსკრულის მსგავსნი და 'შეხვანი განსხვავებულნი? მხოლოდ 'შენმა ხიტყვამ მიაქცია თხინი მათი 'შემო-ქმედისკეს, და მის მიერ ნათელგეხინილი თეთისაც ნათელნი გასდინენ, მართალია, არა 'შენებრ ნათელნი, უფალო წემო, მაგრამ მისიც 'შენი ხატების თანამსგავსნი8.

როგორც სხეულისათვის „იქოს“ იმასვე როდი ხიშნავს, რომ „ქმნიერი იქოს“, - თორემ მაშინ ხიმახისჯე ხაერთოდ აღარ იარსე-ბებდა, - ახევე 'შექმნილი სულისთვისაც „ხიცოცხლე“ იგივე როდია, რაც „ბრძოლელი ხიცოცხლე“, - ახე რომ არა, ყოველი სული 'უცვლელ-ღად ბრძენი იქნებოდა. ამისი ხიკეთა 'შენთან ხიახლოფე9, რათა 'შენ-გან განსირებულმა არ დაკარგოს ნათელი, 'შენთან მიახლოებულს რომ მოეღია, და ამრიგად, არ დაინთქას ცხოვრების მწვირეში, რე-მელიც მსგავსია პირქვეში უფსკრულისა.

და წვენც, სულდგმელისი, სულიერი არსებები ვართ. 'შენგან - წვენი ნათლისაგან - გარემოქცეულნი 'ამ ცხოვრებაში „ოდგხდაც ბნელნი ყოყაით“10, და ამჟამადაც ვუვნებთ წვენში წარჩენილი ბნელი-საგან, ვიდრე „სამართლიანნი არ გაუხდებთ“ 'შენს მხოლოდ'მობიდ მქმნი, როგორც „მთანი უფლისა“12; რადგანაც 'შენი გასკითხეთ ყო-ყავთ როგორც „სახარული უფსკრული“13.

III

4. ხამყაროს 'შექმნის დახაწვისში 'შენს მიერ წარმოთქმულ ხიტყ-ვებს - „იქოს ნათელი, და იქნა ნათელი“14, - მე არცთუ უსაფუძვლოდ

მივაკეთებებ სულიერ არსებებს, რომლებსაც, ასე თუ ისე, უძველესი ცოცხალი უარსობა, რაკია შუბანი იღებდნენ სათელს. თუკცა რაკორც ამ წინახიზივის ხილოცხლეს არ დაუქმახერებია ის, რომ შუბნს მიერ ნათელუქნილი ყოფილიყო, ასევე არ დაუქმახერებია, უძველესი ხილოცხლელ ქვეყნს, შუბნის მიძვენილა სათელი. მაგრამ შუბნ არ იხებე, რომ უხახოდ დარსეხილიყო და ამიტომაც უხდა ქვეყლიყო სათელად, თუკცა არა ბუქნებთ, არამედ მახათობელი სათელის გერეგითა და მახათის შერწქის წყალობით. მხოლოდ შუბნს მადლმა მისცა ხამუ-აღება, ხილოცხლელ და, თანაც, ბუქნიერ ხილოცხლელ ქვეყლიყო. რაკია მიძქვა იმის მიძართ, რაც შუქელდებელია უკეთესი ან უარესი გახლეს, ესე იგი, შუბნსკენ მოიქცა, ერთი დიქროთა, რომელაც მხოლოდ „ხარ“, და რომლისთვისაც ხილოცხლელ იგივეა, რაც ბუქნიერო ხილოცხლელ, რადგანაც შუბნი ბუქნიერება თვითის შუბნ ხარ.

IV

5. რა უხდა გკლებოდა ბუქნიერებისათვის, - აქი თვითონვე ხარ შუბნი ბუქნიერება, - ხაერთოდ რომ არაფერი ყოფილიყო და კველიაფერი უხახოდ დარსეხილიყო? განა იმიტომ შუქქქქნი ხამქარო, რომ გჭირდუ-ბოდა, არამედ შუბნი ხიკეთის ხაესებით⁵. არც შუბნი ქშილიდებებისათვის მიგინიჭებია ხახე იმიტომ, რომ უფრო სრული ყოფილიყო შუბნი ხიხ-არელი. თავად სრულქმნილს არ გხიამიუხებდა მათი არახსრულქმ-ნილება. იმ მიწისით რიდი სრულაქეი იხისი და ხახიამიუხოდ აქციე შუბნთის, რომ არახსრულქმნილი, მათი სრულყოფის წყალობით, უფრო სრულქმნილი გამხდარიყო. შუბნი კეთილი „სული იხეროდა წყალობა ხემით“⁶; წყაღნი რიდი მიძქანებდნენ მას, თითქოს მათზე ყოფილიყოს დავანებელი. რილა ამბობენ, რომ შუბნს სულმა დავანა ვინმეზე, ეს იმას ნიშნავს, რომ მან თავის თავში მიანიჭა მას ხიმშვიდე. არა, შუბნი უხრწხელი, უკველელი და თვითმქმარი ნება იხეროდა შუბნს მიერვე შუქქმნილი ხილოცხლის ხემით, მაგრამ ცოცხალათვის ხილოცხლელ იგივე რიდა, რაც ბუქნიერი ხილოცხლელ, რადგანაც თავიანთ ხიმუ-დეში დაბორიადობენ. ამიტომ იხდა დარსეხიან, რომ შუბნსკენ, ანუ მათი შუქქქქედისაკენ მოიქცენენ, რათა სულ უფრო და უფრო მიუახ-ლოდნენ ხილოცხლის წყაროს, მის სათელში ხედავდნენ სათელს⁷ და, ამრიგად, უხიარებდნენ სრულყოფილებას, ხინათლეს და ბუქნიერუ-ბას⁸.

V

6. და, აი, ენიგმად წარმომიდგება ხამება, ესე იგი, შუბნ, დიქროთი ხემით, რადგანაც შუბნ ხარ, მამო, დახიბამი ხემის ხიმბრინსა;

ეხაა 'შენი ხიბროსე, 'შენგან 'შობილი, 'შენივე ხწორი და თანამარადისი, - ეხაა 'შენი ძე, ვისი მეშვეობითაც 'შექქმეხი ცა და მიწა. მე უკვე ბევრი რამ ვოქცი ამ „ცათა ვის“, უხახო და უღაბური მიწისა თუ ბნელი უფსკრულის, სულიერი უხახოების ამ თავიქვე დაქხნებული და შმაგად შედისი ნაკადის 'შეხახებ; მაგრამ როგორც კი მოიქცა ყოველგვარი სიცოცხლის 'შემოქმედისკენ, სათუღოენილი მშვენიერ სიცოცხლედ იქცა და 'შეიქმნა ცა იმ 'ზეცისა, რომელიც 'შემდეგ წყალობა გამყოფად მოგვევლინა.

უკვე დმერთის ნახელ'ში მე 'შევიცანი მამა, ყოველივე ამის 'შემოქმედი; დასაბამად კი ძე იწოდან, ვისი მეშვეობითაც 'შეიქმნა ყოველივე ეს. მაგრამ რაკი სემი დმერთის სამპიროცება მწამდა, სემივე რწმენით მის წმიდა წერილ'ში ვეძებდი ამ სამპიროცებას. და, აი, 'შენი „სული იძუროდა წყალობა 'სემოთ'20; აი, წმიდა ხამებაც, დმერთი სემო: მამა, ძე და სული წმიდა, 'შემოქმედი ყოველი ქმნილებისა21.

VI

7. კი მაგრამ, რა იყო იმის მიზეხი, ო, სათუღო ჭეშმარიტო, - 'შენ გაახლოვებ სემს გუღს, რათა ფუქად არ წამიაროს მისმა სწაფლამ: გაფანტე მისი წყუდაადი, - დაახ, რა იყო იმის მიზეხი, რომ 'შენმა სადმერთო წერილმა მხოლოდ მას 'შემდეგ დაახახელა 'შენი სული, რაც უკვე მოიხხენია ცა, უხახო და უღაბური მიწა და უფსკრულის თავ'ზე მდებარე ბნელი? იქნებ ის, რომ თავდაპირველად წყნოვის უნდა გაეცნო იგი, როგორც „სემით მიძერული“, რაც მხოლოდ მას 'შემდეგ იქნებოდა შესაძლებელი, რაცა იტყოდა, თუ რის 'სემით იძუროდა 'შენი სული? ის ხომ არც მამის 'სემით იძუროდა და არც ძის 'სემით, ასე რომ, გამოსოქმა არა'სუხტი იქნებოდა, თუკი თავდაპირველად არ გვეცოდისებოდა, მაისც რის 'სემით იძუროდა იგი. ამიტომ ჯერ უნდა თქმულიყო, თუ რის 'სემით იძუროდა, და მხოლოდ 'შემდეგ გაგვეგო მისი ხახელი, რისი მოხხენიებაც მარტოადენ ამ სიტყვებით თუ 'შეიძლებოდა: „სემით იძუროდა“. მაგრამ რატომ არ 'შეიძლებოდა სხეანობიად გაგვეცნო იგი, და არა როგორც „სემით მიძერული“?

VII

8. ახლა კი, ვისაც 'შეუძლია, გინების თუღლი მიაღვენოს 'შენს მოციქულს, რომელიც ამბობს: „ღვთის ხივეარული წადვარა წვეს გუღებ'ში სულის წმინდის მიერ, რომელიც მოგვეცა წვენ'22; ის გვახწავლის „სულიერ მადლს'23 და გავსვენებს „უ'სენაეს გ'ხას ხივეარულისას'24; მიუხლს იდრეკს წვენოვის 'შენს წინა'შე25, რათა 'შევიცნოთ ის, რაც „ყოველგვარ 'შემქცნებას აღუმატება'26 - უ'სენაესი ხივე

ვარელი ქრისტესი. ამიტომაც იყო, რომ დახაზბამთვე უხეხავსი „იძვროდა წყაღთა ზემით“.

ვის ეკუთხრა, ან რა სიტყვებით ეკუთხრა, რაოდენ მძიმეა ვნებთა ტვირთი, ხაზარულ უფსკრულში რომ გვიბირებს დახოქმას? ვის ეკუთხრა, რა ტკბილია ხივევარელი, რომელიც, ძირითით, გვაძლევს შუნი სულის წყაღობით, დახაზბამთვე რომ „იძვროდა წყაღთა ზემით“? ვის ეკუთხრა, ან როგორ ეკუთხრა? ვიძირებთ და ამოვეყვინთავთ? მაგრამ აქ ლაპარაკი კი უნდებოდა ხივევარს, ხიდაც უნდებოდა ჩაძირვაც და ამოვეყვინთავც. რა უნდებოდა ეს უნდებოდა. და, იმავდროულად, რა არა-უნდებოდა? წვენი გახწვობილება, წვენი ვნებები, წვენი სულის უწმინდურება დაბლა გვეხილვით და დაცემის გზით მოგვაქვსებეს; აქი მარტოოდენ უხრუხევლობა გვიყვარს. და მხოლოდ შუნი სულის ხაზბამთვე თუ აგვიძლევს, რათა გულთ მოგვახლოდ შუნი უხეხავს ხაზბამთვე, ხიდაც შუნი „სული იძვროდა წყაღთა ზემით“, - და, ამრიგად, ვწმინდით სრულ ხიწვობას და აქვსდებობას, რაცა წვენი სული გადავხაზვს „წინააღმდეგობელი წულის ტადლებს“²⁷.

VIII

9. დაეცა ანგელოზი, დაეცა სულიც კაცისა, მათი დაცემა გვიხეხებს, რაოდენ ბნელსა და პირქვეშ უფსკრულში იქნებოდა დანთქმული ეველი სულიერი ქმნილება, შუნი რომ არ გავიქვთ თავდაპირველად: „თქონს სათელს და იქმნა სათელი“²⁸, და მონიხიდა არ შუნი მოგვრდობიდა ყოველი უმბესი სული - შუნი უცხოური ქალაქის მკვიდრი, რათა ხიწვობა ეპოვა შუნი სულში, თავად უცხოელი თავის რომ დახტობებს ყოველივე ცვალებადს. ახე რომ არა, ბნელ უფსკრულად იქცეოდა თვით „ცაც სულისა“, ახლა კი „სათელი“ გველის მიერ²⁹. დაცემა ქმნილებათა ამ უბადრეკი შუთით გვიხეხებს (შუნი სათელის ხამისი რომ არ მოხდეთ და ამიტომაც გვიხეხებს თავითი ხიწვობა), რაოდენ დიადნი არიან შუნი გონიერი ქმნილებანი, რომელთაც მხოლოდ შუნი უნდებოდა მინიჭო ხიწვობა და ბუნებურება³⁰, და არა ხეხას, შუნივე მცირეს; ახე რომ, თვითონაც არ უნდებოდა ამისი ძალი. ხიდაც შუნი, დმერთო წვენი, სათელს გვეხებს წვენი, „და იქცევა ხიწვობა წვენი, როგორც შუნივე“³¹.

მომეცი შუნი თავი, დმერთო წვენი, დამიბრუნე იგი: მე ხომ მიეკარხარ. თუ ეს ცოტაა, მომეცი ძალი, უფრო მეტად შეგვიყვარო. არ უნდებოდა გავხიმიო და ახე გავიგო, რამდენი მკალია სრულყოფილი ხივევარულიძე, რაცა მოგაშურებს და საგვიანობი, რათა აღარახიდა გავმოდეთ, ვიდრე მოლიახდა არ „დაბუარავ შუნი ხაზბამთვე ხივევარულიძე“³². მხოლოდ ის ვიცი, რომ მოჭირს უნებობა, არა მარტო წვენი

გარეთ, არამედ სემშიდაც, და ხიდატბაქა სემისეის ქოველგვარი ხიმ-
დირე, რომელთაც არ არის სემი დსქროთ.

IX

10. კი მადრამ, განა მამა და ძე არ იძეროდსენ წყალთა სემით?
თუ მათ იხე წარმოვიდგენთ, როგორც ხიერეცქმი მოძრავ სხეულებს,
სისხვე კერ ვიტყვით სელაწმინდასე. ხალა თუ ეს ხიტევეები წარმოავი-
წყენ მარადეამ უცვლელ დეოებრივ ხიდადეს, ქოველივე ცვაღუ-
ბადსე უსებაესს, მამის მამაც, ძეც და სელი წმინდაც „იძეროდსენ
წყალთა სემით“33.

ხიევარული ავტიბაქებს ამ ხაქსიმდე და შენი კეთილი სელი
ავამდღლებს სეეს, მდაბლათ, რათა გასქერიდით ხიკვიდის ბჭეს.
სეენი ხიმშიდეა კეთილი სება34. ქოველი სხეული ხაქუთარი ხიმძის
გამო თავისი ავტიდისკენ ისწრაფეს. მისი წახა მხოლოდ ქვევით
რადი ეწეა, არამედ მისი ბუნებრივი ავტიდისკენაც. ცეცხლი სეეთ
მოდღვის, ქეა კი - ქვევით. თავიანთი წახით ადრეული ხაქუთარ
ავტიდის ექებეს. წყალში ნახსმელი სეთი თავსე ექვეა მას, სეთში
ნახსმელი წყალი კი ქვევით მიიწეეს: თავიანთი ხიმძის სემი-
ქმედებით, ისინი ხაქუთარ ავტიდს ექებენ35. ხადაც წეხრიგი არ არის,
იქ მშფოთვარებდა. ეველაფერი, რაც წეხრიგდება, კიდევ მშფიდებდა.
სემი ხიმძისე სემივე ხიევარულით: ის მამოდრეებს ქოველივის, მი-
უხედავად ისინა, თუ ხათ ვისწრაფვი. შეს მოავმდელე ხიჭი წვისა და
სეეთ სწრაფვისა: სეენც ვიწვით და სეეთ ვისწრაფვით. სეენივე
გულის ხაქსერებთ ეძაღდებთ, ადამ მივიწევთ, და „ავხავლის
გაღობას“36 ვგაღობთ. შესი ცეცხლით, შესი კეთილი ცეცხლით ვი-
წვით და სეცოერი თერესხადიმის ხიმშიდისაკენ მივიდგვით.
„ავიხარე, რადეხაც მოხრეს, უელის ხახლში შევიდეთ“37. იქ
დავგამკვიდრებს კეთილი სება, და სხეა აღარაფერი გვესერს, გარდა
ისინა, რომ იქვე ვიყოთ უქეხისამდე.

X

11. სეტი იმ არსებებს, რომელთაც არ იციან სხეხათიო მდგო-
მარეობა. ისინი სელ სხეხათისი იქმებოდსენ, იმავე წამს, როგორც კი
შეიქმნეს, შესს მდღეს, ქოველივე ცვაღუბადსე უსებაესს, რომ არ
ავსიღლებსა შესივე ქმნიღებახი ამ მოწოდებით: „იყოს ხათელი, და
იქმნა ხათელი“38. სეეს კრძმანეთისაგან ვახხავებთ იმ დროს, როცა
ჯერ კიდევ ბხელი ვიყავით, და იმას, როცა ხათლად ვიქმევით39.
სეცოერი ქმნიღებებსე მხოლოდ ისინა ხათქვამი, თუ რანი იქმებოდსენ
ისინი, ხათელი რომ არ პეესიდათ; ამ ხიტევებთ ხდმროთა წერილი

თითქოს გვიხევენ მათ მერყევა და ბედი ბეჭებს, რათა უფრო ნათლად აგვიხსნას, რატომ შეიკვდილეს ისინი: უმრუტი ნათლისკენ მიქცეულნი თვითონაც ნათლად იქცნენ⁴⁰. ვისაც შეუძლია, გაიგოს, ან შესთხოვოს, რომ გააგებინო. მე კი სუ შემსწავლეს თავი: განა მე ვარ ის ნათელი, „რომელიც გაანათლებს ყველა კაცს, მისივალს ქვენიად“⁴¹

XI

✦ 12. ვის შეუძლია ყოველად ძლიერი ხამების წვდომა? არადა, ვის აღარ დაპარაკობს მასზე, თუკი მართლა მასზე დაპარაკობს? იმედიანი სული, რომელმაც იცოდეს, რას ამბობს, როცა ხამებაზე მსჯელობს. დაობენ, კამათობენ, იბრძვიან, მაგრამ ვერაყის იხილავენ ამ ხილვას, თუკი სულის ხომშიდევ უცხია მიხთვის.

მე ვისურვებდა, იმ ხამ თვისებას დასეიქრებოდნენ კაცნი, რომელიც თვით მათშივეა. ეს ხამი, რა თქმა უნდა, ხამება რიდაა. მე მხოლოდ იმას მივანიშნებ ადამიანებს, თუ საით წარსართის თავიანთი აზრის ძღვისხმევა და კვლევადობა, რათა დარწმუნდნენ, რაოდენ შორს არიან რეგორც ერთის, ისე მეორის გაგებისაგან.

აი, ეს ხამი თვისება: ყოფნა, ცოდნა და სდომა. მე ვარ, მე ვიცი, მე მსებავ⁴². მე ვარ მცოდნე და სუბის მქონე; მე ვიცი, რომ ვარ და მსებავს; მე მსებავს, ვიყო და ვიცოდე.

ეს ხამი თვისება გასეყოფელ ერთიანობად ერწყმის ერთმანეთს, და ეს ერთიანობაა სიცოცხლე: ერთი სიცოცხლე, ერთი გოსება და ერთი არსი. მოუხედავად ამისა, თვითიული მათგანი რაღაც თავისთავადია და ერთადერთი. ხამივე ერთმანეთისაგან გასეყოფელია, მაგრამ, იმავედროულად, განსხვავებულიც. ვისაც შეუძლია, გაიგოს-თვითიული სეგებანი თავისი თავის წინაშე დგას: დაე, ნახედოს ხაქვითარ სულში, დაინახოს და მოიხრას.

მაგრამ აქ რომ კიდევაც აღმოაჩინოს რამე მსგავსება და ამის გამოხატვაც შესძლოს, სუ ეგობება, თითქოს შეიციო მართად უცვლელი და ყველაზე უხედავი არსი: უცვლელია მისი ყოფნა, უცვლელია ცოდნა, უცვლელია სება⁴³. ამ ხამი თვისების ერთიანობა განაძირდება დემონის ხამირევენებას თუ თვითიული პირისათვის ხომშიველია ხამივე თვისება, ანუ რომ, ხამებად თქმის ყოველი პირი? ან იქნებ ორხვე შემთხვევაში ხამება, ხანწავლებრივად მარტვი და, იმავედროულად, მრავალფეროვანიც, თავის თავში დახრელებული და თავისივე უხანრული მისანი, ხწორედ ამიტიმ არის, ამიტიმ იცის და ამიტიმად უცვლელად თვითქმარი თავისი ერთობის სეხეით და სედიადით? ვის შესძლებს ამის გაგებას გაუჭირებულად? ვის მიახერხებს ხიტეით

გადმოგვიცხს ეს? ვის გაბედავს, ახე თუ ისე, აგვისხნას ეს საიდუმლო?44

XII

13. მამ, განაგრძე შენი აღსარება, ჩემო რწმენავე; უფალ ღმერთს შენსას უთხარი: წმიდაო, წმიდაო, წმიდაო, უფალო ღმერთო ჩემო!45 შენი ხახვლით მოვიხათლეო, მამაო, ძეო და სულაო წმიდაო, და წვეც ნათელს ეცემო შენი ხახვლით, მამაო, ძეო და სულაო წმიდაო!46; რადგან წვენს შორისაც თავისი ქრისტეს მემკვიდრით „შეაქმნა ღმერთმა ცა და მიწა“, შენი ეკლესიის სულიერი და ხორციელი წევრნი. და წვენი მიწაც47, ვიდრე მოძღვრებით მოიღებდა ხახვს, „ეხახო იყო და უდაბურთ“; წვეც ემეცრების ბეული გეფარაუდა, რადგანაც „ეხამართლობისათვის მხოლეობით დასაჯე კაცი“48, და „მსჯავრო შენი როგორც თვალწველნი უფსკრული“49.

მაგრამ შენი „სული იძურადა წყალოთა ზემოთ“50, და შენმა გულ-მოწეალებამ არ მოგატოვა წვენს, უბედურნი. და შენ თქვი: „იყოს ნათელი; მოინახიეო, ვინაიდან მოახლოვდა ცაოთა სასუფეველი“51. მოინახიეო; იყოს ნათელი“. და რაკი ბორბავდა წვენი სული, შენ გაგვიხეხეო, უფალო, „ათრადის პირას“52, შენსავით მდაღლ მოაზე, რომელიც დადაბლდა წვენი გულისთვის. შეგვებულდა წვენი ხიბილვე; მიტომაც მოვიქცეთ შენს მიმართ და „იქმნა ხათელი“. და, ამა, „აღვებდაც ბეული ვიქვიეთ, ხილი აწ ნათელი უფლის მიერ“53.

XIII

14. და მამც, დღემდე მხოლოდ „რწმენით ვიარებთ და არა სულით“54; ვინაიდან „ხხილნი ვართ სახლებით, ხილი ხილული ხასიება არ არის სახიება“55. ჯერ კიდევ „უფსკრული უფსკრულს გახახიხ“56, მაგრამ უკვე „შენი წინქერების ხით“57. ხილი მას, ვისც ამბობს: „მე არ შემეძლია შელაპარაკე თქვენთან, როგორც სულიეროთა მიმართ, არამედ როგორც ხორციელთა მიმართ ქრისტეში“58, – თვითონაც არა პგონია, რომ ეველაფერს მოხწვდა, ამიტომაც „ეკანას იყოწვებს და წინას ეხწრაფვის“59, და „ხმისმილითა გმინავს“60. მის სულს სწევრთა ცოცხალი ღმერთი და „ისე მოიღტვის მისკენ, როგორც ირქის მიღტვის ასკარა წყაროს“61. ამიტომაც დადაბლებს: „როდისღა მოვალ?“62“ მას „სურს შეიძისის ზეციური საცახე წვენი“67 და ამ ხიჯეკებით ნახიხის უფსკრულს: „სე ემსგავსებით ამ ქვეყნას, არამედ გარდაიქმნით თქვენი გონების განახლებით“64, და „სე იქნებით ერმანი გონებით; ბორბისათვის ერმანი იქვიეთ, მაგრამ სრულწლოვანნი იქვიეთ გონებით“65, და კიდევ: „ეპა, უგონო გაღატკლსო, ვის მოგ-

სუხხათ იხე, რომ აღარ ემორჩილებით ჭეშმარიტებას?66 ხოლო ეს უკვე მისი ხმა კი აღარაა, არამედ შენი, რადგანაც შენი მოგვიფიქრებ სუცით შენი სულის67 მისი მყოფებით, ვისც; „ამაღლდა სუცად“68 და „გზა გაუხსნა თავისი მადლის წახსქერს, რათა ხიხარელის მდინარეს წაეღებდა შენი ქალაქი“69.

ამ ქალაქისთვის გამოსავს „მეგობარი ხიდისა“70, ვისაც უკვე აქვს „სულის პირველი ნაყოფი“71, მაგრამ დღემდე უკმარის გული, და „მოელის დუთის ძედ შერაცხვას და გაძიხსნას მისი სხეულის“. ის ჭეშმავს ამ ქალაქის გამო, როგორც ქრისტეს ხახმლის - ეკლესიის წევრი, და ხადმროთ შურით შურს მისი, როგორც ხიდის მეგობარს; დაახ, მისდასი აღეძერის შური, და არა საკეთარი თავისადმი, რადგანაც თავისი კი არა „შენი წახსქერებს“72 ხმით გახსნის მქორე უფსქერელს, რომლის წინაშეც თავისი შურის გამო ძრწვის: „როგორც გველმა თავისი ზაკეთ აცოქნა ვეა, ვითოე უძწვი გოხებაც ახვეე გახე-შორის შესხ ხიწრეველს“73, რომელიც არის სვეს ხიქში, შესხ მხოლოდმოდხლ ძეში. რა მშვენიერი იქნება ეს ნათელი, როცა შეშრება წემი ცრემლები, „პურად რომ შექცენს დღისით თუ დამით, რადგანაც გამუქმებით შეკითხებოდნენ: „ხად არის დმერთი შენი?“74

XIV

15. და მეც ვამბობ: „ხადა ხარ, დმერთი წემი? ხადა ხარ შენი? ცოტა ხახს ვიხვეწებ შენიში75, როცა ხიხარელის ხიძურებად იღვრება წემი სული76, ქებას რომ გახსნამ სეტარებით ფრთაშეხხმული და აღი-არებს შესხ ხიდადებს77. მაგრამ მალე კელავინებურად მწუხრდება იგი, რადგანაც ეცემა და პირქუშ უფსქერულად იქცევა; ახ, უფრო სწორად, გრძობს, რომ დღემდე კელავ უფსქერულია. სწორედ მას მიმართავს წემი რწმენა, გზის მანათობლად რომ აღმისთე დამის უკენში: „რად ხარ მწუხარე, წემი სული, რად შექმომკვხვი? მიხდე დმერთს“78; „მისი ხიტევა დამპარია შესხ გზაზე“79. მიხდე და დამთხნე, ვიდრე არ დახრეულდება დამე, უკეთურთა დედა; ვიდრე არ დახრეულდება რისხვა დუთისა, ვისი შედლებიც ვიქავით თღესდაც, რადგანაც ვიქავით ბნელნი; ამ ბნელის ნაშთს ვატარებთ დღემდე წემი სხეულთ, რომელიც მკვდარი იქნება ცოდვის გამო, ვიდრე არ „ორიქრავებს დღე და შეიძერის წრდილი“80. „მიხდე დმერთს81; დილით ავღებო მის ჭერეტად“82. მარადეამ გეტყვი ახარებას შეს. დილით ავღებო და ვიხილაე ხსნას წემი ხახისას, ვიხილაე წემს დმერთს, „რომელიც გააცოცხლებს სვეს მკვდარ სხეულს, წემშივე დამკვიდრე-ბული სულის გულისთვის“83, რადგანაც მოწაილედ დახტრიალებდა თავს წემი მერყევი სულის ბნელეთს. მის მიერ მივიღეთ ამქვენიქორ

ხეტიად, რომ წიხი იმისა, რომ სათლად ვიქცევით⁸⁴, ჯერჯერობით კი კვლავ ხასიობით ვცოცხლობთ, რადგანაც „ქვე „სათლის ძეხი ვართ და ძეხი დღისა; არა ვართ დამის და არც ბხელისა“⁸⁵.

მხოლოდ შენ ძაღვობის ერთმანეთობაგან განსვასხვავო წყნს და იხინი, რადგანაც არახარწმენია წყნის ცოდნა; მხოლოდ შენ, რომელიც გამოსცდი წყნს გულებს⁸⁶, და საოულს დღე ეწოდე, ხილო ბხელს - დამე⁸⁷; ვის გაგვარწევს და განსვასხვავებს ერთმანეთობაგან⁸⁸, თუ არა შენ? განა გვაქვს რამე იხეთი, შეგვას რომ არ მოგველო „პატოხას ჭურჭელთ“, იმავე თიხისაგან მოსუელიდთ მეორის მიერ, რომლითაც მოსუელიდ თქვენ „ეპატო ჭურჭელისც“⁸⁹

XV

16. თუ არა შენ, მამ, ვის შექმნა, უფალო, წყნის ზემთ შენი ურეკვი ავტორიტეტის მქარი, ანუ შენი ხადმროი წერილი? „ცა შეიგრაგებდა გრაგხილივით“⁹⁰, ახლა კი ტყავივით გაძლიდა წყნის ზემთ⁹¹. შენი ხადმროი წერილის ავტორიტეტი კიდევ უფრო ამდღდა მას შემდეგ, რაც ხორციელი ხიკვდილით მოკვდნენ მოკვდავნი, რომელთა შემკვობითაც მოგვეცო იგი. და შენ, უფალო, იცი, როგორ შემოსე ტყავით ადამის ძეხი, რადგანაც; ხეოდეს და მოკვდავნი გახდნენ⁹². ამიტომაცაა, რომ ტყავივით გაძღვე მათ ზემთ შენი წმიდა წერილის მქარი, წერილისა, რომლის ხიტევებიც უცვლელად ეთახსილებთ ერთმთერებს. ხწორედ იხინი დაამკვიდრე წყნის ზემთ, როცა შენს მოკვდავ მხახურთა შემკვობით მოქმედებდი. თვით თავიანთი ხიკვდილით განამტკიცეს მათ ამ ხიტევების ავტორიტეტი, რომლებიც თვითონვე გვაქწევს, და რომლებიც ციხარტეველახვით გაღიარკლდნენ ეოველივე იმის თავესე, რაც მათ ქვემოთაა. მახამდე კი ტყავივით რადი გაგვეძღდა ცა, და არც კიდით-კიდემდე მოგაყვისა შენი ხადმროი წერილის დიდება; ეს მოხდა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ხორციელი ხიკვდილით მოკვდნენ შენი მხახურნი⁹³.

17. მამ, მომეცი, უფალო, ძალი იმისა, რომ ვიხილი „შენი თითობით შექმნილი ცანი“⁹⁴; გაფანტე წყნს თვალთაგან ჯახლი, რომლითაც დააბურე იხინი. იქნა შენი მოწმობა, „ხიბრამსეს რომ ახიჯებს ერმებს“⁹⁵. სრულევი, დმერთი წყნს, „შენი ქება ერმთა და მიქმეწოვანთა წყითთა ბაგით“⁹⁶. წყნს არ ვიცით სხვა წიგნები, ახე რომ მეხრადენს ქედმდღობას, ახე რომ მეხრადენს ამტერსა და მცველს⁹⁷, რომელიც ეურსება შენთან შერიგებას და იცავს თავის ცოდვებს. მე არ ვიცი, უფალო, არ ვიცი სხვა წმიდა ხიტევები, რომლებიც ეხილენ მძაყრად ავგვიმრადენს იმის სურვილს, რომ აღხარებას გვებნე ბოდეს, მორწილად ვიხრადეთ ქვს შენი უღლის ქვეშ და უახგაროდ

გვემდებარებოდა თავისი. მომეცა ძალი, მისაი ხახიერი, მომეცა ძალი ქვე-
მოდრეკილსა და ქვედახრახილს, შევიცხი შენი ხიტვენი, რადგანაც;
ქვედახრახილთათვის დაამკვიდრე თხი.

18. მწამს, რომ არიან ამ მქარს ზემოთ სხვა - უკვლავი
წიქალი98, რომელთათვისაც უცხია მოწიერი ხრწხილება. დაე,
აღივებდნენ თხი შენს ხახელს დაე, გადივებდნენ ახველონთა ეს
ზეციერი დახი99. მათ არ სჭირდებათ ამ მქარს ექნის და კოხვი
შეიცხის შენი ხიტვენი. თხი მარადეამ ხელავეს შენს ხახეხი100 და
მარცხელ-მარცხელ, დროის გახმავლობაში რიდი კოხვილობენ შენს
მარადეულ სება-ხევიდს. ეს ერთდროულად კოხვიცაა, არსივეც და
ხივეარულიც. მარადეამ კოხვილობენ და არახილენ გადგენ თხ, რახაც;
კოხვილობენ. შენი უცვლელი რჩევა, - აი, რახ კოხვილობენ, რახ
თხივეენ და რახ ექსველეთიანი ხივეარულით. არ თხეუება მათი წიხი
და არ თგრაგნება მათი გრაგხილი101, რადგანაც შენ თეთის ხარ მათი
წიხი, მარადეული და წარუქვლი; შენ დაადგინე თხი ამ მქარზე და
მომადდე თხი ძალიც, რომ თხილას ექვეება ქვემოთ მდგომი
ხახეხი და შეიცხის შენი გულმოწივლება, დროში რომ გვემდებარე-
ნებს შენს თავს, დროის შემოქმედი. რადგანაც აქამა, უფალი, შენი
გულმოწივლება, და შენი გეშმარებება - ვიდრე დრეებდებამდე102.
დრეებდები გადაივლიანი, ზეცა კი რჩება. ამ წესისიფლიდან გადიანი
შენი ხიტვის მქადეებდები და საევენი ხივლად გადაივლენ, შენი
წერილი კი განივხილით ეველი ხახის ზემოთ უქვისიანდე. აქა და
მოწა გადაივლენ, ხილი შენი ხიტვენი არ გადაივლენ103. ტევი-შეი-
გრაგნება, და თხ ბედახიც, რომელზედაც გამლილი თქო თგი,
დატეხება და განიქრდება მისი მშვენიება104, „შენი ხიტვენი კი დგას საე-
ქვიოდ“105. ხილი ამქამდე თხე რიდი წარმოგვიდგება, როგორცაა
სისამელიელში, არამედ როგორც „გამოცახა“, დრეებდებს მოდის რომ
ევერეტო აქის ხარქმის106. ვინაიდან თქმელად შეგვიფერა შენს ძემ,
მისი „არ გაცხადებულა, რანი ვიქმებით“107. თხ თავისი სხველის
გარხიდან გვევერეტა, მოგვეველენ, ხივეარულით დაგვედგა და ნექს
„მოვიღრვით მისი სურსელებისკენ“108. მაგრამ ვიცით, რომ არივებაც
გამოცხადდება, მისივე მხავესნი ვიქმებით, ვინაიდან ვიხილავთ თხე,
როგორცაა თგი109. „თხილი თხე, როგორცაა თგი“, - აი, ნექსი
ხივეთე, რომელსაც ჯერ კიდევ არ ვიქმის ნექსი.

XVI

19. როგორც ხრულია შენი ვიფნა, ახვე ხრულია შენი ცოდნაც;
უცვლელია შენი ვიფნა, უცვლელია შენი ცოდნა და უცვლელია შენი
ნება. შენს არსებაში უცვლელია შენი ცოდნა და შენი სება; შენს

ცოდნაში უცვლელია შენი არსება და შენი ნება; შენს ნებაში უცვლელია შენი არსება და შენი ცოდნა. როგორც ჩანს, შენს თვალში უსამართლობა იქნებოდა, თუკი, როგორც უცვლელმა სათელმა იცის თავისი თავი, ისევე უცოდინებოდა იგი მის მიერ სათელეფხილ ცვალებად არსებასაც. ამიტომაცაა „შენი სული როგორც ურწაველი მიწა შეხდასი“¹⁰; როგორც თვითონ ვერ განათლებს საკეთარ თავს, ასევე თვითონ ვერ მოიკლავს წყურვილსაც, არადგანაც შენია ცხოვრების წყარო, და შენი სათლთ ვიხილავთ სათელს“¹¹.

XVII

20. ვინ შეკრბა ერთად მწარე წყაღნი¹² იგივეა მათი მიხანიც: წარმაჯელი და მწიერი ბედნიერება, რისი გულისხვისაც იღწვიან ეველანი, თუკი უხასრულოდ მრავალეუროვანია მათი ხასრუხავი. ვინ თუკი, უფალო, თუ არა შენ: „შეგროვდეს ერთგან წყაღი“¹³ და გამინხდა ხმელეთი, რომელსაც სწუეროდი შენ. „რადგანაც შენია ზღვა, შენ შეაკმენი იგი, და ხმელეთიც ხელთა შენთა ქმნილება“¹⁴. არა, სურვილთა სიმწარე კი არ იწოდება ზღვად, არამედ წყაღთა შესაკრუბელი¹⁵. შენ გასაქანს არ აძლევი კაცთა ხიფეს და შეხვე უღებ ზღვარს წყაღთა განყენას; დაე, თვითონვე დაცხრეს მათი მღელეოვრება. ახე უმონილღებ ზღვის ძაღას შენს მეუფებას, ეველგან რომ აძიარებს წესრიგს.

21. ხოლო სულედი, რომლებსაც სწუერიხარ, უფალო, და შენს წინაშე დგანას, სხვა მიხნით განაცალკევე ზღვისაგან; იღუმელი წყაროს ტბილი წყლთა რწივე მათ, რათა მიწამ გამოიღოს თავისი საყოფი¹⁶, და გამოიღებს კიდევ¹⁷, ახე რომ, თავისი დიერთის ბრძანებით ზრდის წყენი სული გულმწიველების საქმეს „საკეთარი ბუნებისამებრ“¹⁸; უეგარს მოყვასი და შეეწვეა მას ხორციელი შეჭირვებისას, რადგანაც ახსოვს, რომ მისი მსგავსია: წყენივე უმწეობა გგაიძულებს ისევე ვეხმარებოდეთ მოყვასთ, რასიარ დახმარებასაც თვითონვე ვისურვებდით მათგან, ახესობე გასაჭირში რომ ჩეგვარდნილიყავით: ბრა უბადრეკსა და მინდვრის ბღაიხიეთ უმწეო დახმარებას, არამედ მტკიცე მყოარეულობას, საყოფიერ ხეს რომ მოგვაგონებს. მოძღვალეთა ხელს გამოეგბაცებთ ჩაგრულსა და დამცირებულს, რათა მართალი ხანსჯაეროს ტერქემში მიეგნისით თავმსხაყარი, მძღაერი მეხის ჩრდილს რომ წააგავს.

XVIII

† 22. ისე გევედრები და გემუდარები, უფალო, როგორც გგაძლევი ხისარულსა და ძაღას; დაე, „ომას ხიმბროლე დედამიწახე და ხამბრ-

თლიანობამ გამოანათოს ზეციდან¹¹⁹; დაე, „გამოწმდნენ მნათობნი მყარსე“¹²⁰. დაე, ეჭვილადლო წვენი პური მშიერთ, წვენს ჭკერქვეშ მუმიოვიეკანით მიუსაფარნი, შეეკოსოთ მიშველ-ტიტველნი და სე შეურაცხვეყოფთ მონებს, რომლებიც წვენსავით კაცნი არიან¹²¹.

მიწამ აღმოაცენა საყოფნი: შეხედე, რა კარგნი არიან... „დაე, დროულად გაბრწყინდეს წვენი ნათელა“¹²²; და როცა წვენი უბადრუკი მოსავლის ნაცვლად ვესიარებით სიხარულს – პირისპირ ეჭკერეტდეთ სიცოცხლის სიტყვას, დაე, გამოვწმდეთ, როგორც „მნათობნი სამყაროში“¹²³, შენი საღმრთო წერილის მყარზე დაფუძნებულნი.

იქ გვასწავლი, როგორ გავარჩიოთ ერთმანეთისაგან გონით საწვდომი და გრძნობადი, როგორც დღე და ღამე; ერთის მხრივ, – გონით საწვდომის, ხილო მუორეს მხრივ, გრძნობადის მიმართ მიდრეკილი სულნი. და ახლა, როგორც მყარის შექმნამდე, მარტო როდი გაარსე შენი საიდუმლო გადაწყვეტილებით, მარტო როდი აყოფ ერთმანეთისაგან ნათელს და ბნელს: შენი სულიერი ქმნილებანი, იმავე მყარზე რომ დაგიფუძსება ქვეყნიერებისათვის მოქალაქისი მადლის წყალობით, თავს დაჰნათიან მიწას, ერთმანეთისაგან ათავისთავადებენ დღესა და ღამეს და დროთა მონაცვლეობის ნიშნებად გვევლინებიან¹²⁴: „ბეელი წარხდა, და, აჰა, ყოველივე არის ახალა“¹²⁵, „კინაიდან ახლა უფრო ახლა წვენთან ხსნა, ვიდრე მაშინ, როცა ვირწმენეთ“¹²⁶. „ღამე განგვეშორა“, „დაღე კი მოგვეახლა“¹²⁷, და შენ „აკუროხებ შენი წლის გვირგვინს“¹²⁸ და „შენი ყანის მოსამკალად აგზავნი მომკალთ“¹²⁹, ეანისა, რომელიც სხეებმა დათესეს და დაიმუქმავეს¹³⁰. შენ სხვა ყანის მოსამკალად აგზავნი მათ, რომლის მოსავალიც მოიწვეა საუკუნეთა დამლევეს.

ასე ასრულებ მთხიენელის ღოცვა-ვედრებას და აკუროხებ მართლის წელიწადს. შენ კი მარად იგივე ხარ და შენი წარუვადი წლებით¹³¹ ამზადებ წარმავალ წელთა ბელებს.

23. შენი მარადიული ზრახვით თავის დროზე მოქალაქე ზეციურ სიკეთეს მიწას: „ხოვს სულისაგან ეძლევა სიბრძნის სიტყვა“¹³²; – ესაა დიადი მნათობი მათთვის, ვინც ისე ტკბება ჭეშმარიტების სხივოსნობით, როგორც ცისკრის ნათლით; „ხოვს – ცოდნის სიტყვა, იმავე სულით“¹³³; ეს უფრო მცირე მნათობია; „ხოვს – რწმენა, ხოვს – ნიჭი მკურნალობისა; ვის – სასწაულთმოქმედება, ვის – წინასწარმეტყველება, ვის – სულთა გარჩევა, ვის – სხვადასხვა ენა“¹³⁴, – და ყველა ესენი ვარსკვლავებია. „ხილო ყოველივე ამას შეიქმნ ერთი და იგივე სული, და უწილადებს თვითთველს, როგორც თავად ნებავეს“¹³⁵; და აიძულებს მნათობთაც გამოჩნდნენ და ხარგოდ ნათობდნენ.

ხოლო სიტყვა ცოდნისა, რომელიც მოიცავს ყველა იმ საიდუმლოს³⁶, მთვარესავეთ რომ იცვლებიან დროში, აგრეთვე ზემოთ ნამოთყლილი ყველა სიკეთე, ვარსკვლავებს რომ პგვანან, ისევე განსხვავდებიან სიბრძნის კაშკაშა სინათლისაგან, როგორც განთიადის სხივცისკოაუნება – მწუხრის ბინდბუნდისაგან. და მაინც, იხინი აუცილებელნი არიან კაცთათვის, რომლებთაც შესს ყველაზე გონიერ მსახურს „არ შეუძლო ელაპარაკა როგორც სულიერთა მიმართ, არამედ როგორც ხორციელთა, როგორც ერთთა მიმართ ქრისტეში“³⁷, – მას, ვინც „ჰადაგებს სიბრძნეს სრულქმნილთა შორის“.

მშენებერი კაცი, – აი, ერთა ქრისტეხი, რომელიც სვამს რძეს, ვიდრე არ მომაგრდება იმდენად, რომ უხეში ხაზრდის მიღება და მხისათვის თვალის გასწორება შესძლოს³⁸. დაე, სუ ეგონება, რომ მარტომდარტაა დამეში, არამედ დასჯერდეს მთვარისა და ვარსკვლავთა შუქს.

აი, რას გვასწავლი, ყოელისმცოდნე დმერთა ჩვესო, შენი წერილით, ამ შენი მეართ, რათა საოცარი ჭვრეტის წკაღობით შევიდლოთ ყველაყრის გარჩევა, თუნდაც ჯერ მხოლოდ სიშების, დროის, დღეებისა და წლების მიხედვით³⁹.

XIX

24. მაგრამ თავდაპირველად „განიბანეთ, განიწმინდეთ, თვალთაგან განმარიდეთ ავი სრახევის“⁴⁰, რათა „გამოწმდეს ხმელი“⁴¹; ისწავლეთ კეთილის ქმნა, დაიფარეთ თბილი, გამოეხარნლეთ ქერიეს⁴², „რათა აღმოაცენოს მიწამ ბადახი და ხე ნაყოფის მამცეში“⁴³; რათა იყენეს მნათობნი ცამქარის მანათობლად და ნათელს აურქვევდეს მიწას⁴⁴.

მდიდარი ჭაბუკი სახარებისა კეთიხებოდა კეთილ მოძღვარს, როგორ მოვიტყე, რომ საუკუნო სიცოცხლე დავიმკვიდროთ. ხოლო კეთილმა მოძღვარმა, რომელიც ჭაბუკს აღამიანად მიანდა, – ის კი კეთილია იმიტომ, რომ დმერთია, – ასე მოუგო მას: თუ გსურს შეხვიდე საუკუნო ცხოვრებაში, დაიცავი მცნებანი, განიშორე ბორატება და გარეყნილების სიმწარე, არა კაც კელა, არა იმრეშო, არა იპარო, არა ცილი სწამო, რათა გამოწმდეს ხმელი, და მან აღმოაცენოს პატივისცემა დედ-მამისადმი და მოყვასთა სიყვარული. აყოველივე ეს დამიცავს, – უაზრა მდიდარსა ჭაბუკმა, – მას, თუ მიწა პოხიერია, საიდანღაა ამდენი სარეველა და ეკალი? წადი, ამოძირკვე სიხარბის შამბნარი, გაყიდე რაც გაბადია, მონაგები მიეცი გლახაკთ და გექნება საუნჯე ცაში; მერე მადი და შეუდეგ უყვალს, თუკი გსურს იყო სრულქმნილი⁴⁵. შეუერთდი იმათ, ვისაც თავისი ბრძნული სიტყვით

მიმართავს ის, ვინც იცის, რა მიახიჭოს დღესა და დამეს146. 'შეიც' შეიცანი ისინი, რათა მნათობებად გაქცენ ცამქარსე. ეს კი მხოლოდ მამის მიხედება, როცა 'შენი გული იქნება იქ, ვინაიდან „ხადაც არის გული შენი, იქვე იქნება საუხჯეც შენი“147. აი, ეს სიტყვები გენსა კეთილი მოძღვრისაგან. მაგრამ დამწუხრდა უნაყოფო ქვეყანას148, და ხარეველამ მთაშთა სიტყვისა149.

25. ხილო თქვენ, „რსეულო ხაღხო“150, „ეძღვრნო სოფლისა“151, რომელთაც მიგიტოვებით ეველაფერი, რათა შეხდგომოდით უფლის კებას152, კვლავაც მიხდიეთ თქვენს წინამძღოლს, რათა „არცხვინით ძლიერნი“153; მიხდიეთ, „ფეხმშეგნიერნი“154, და ნათელი მოაფისეთ მეარს, რათა „ცანი ხმობდნენ დემროის დიდებას“155; ერთმანეთისაგან განაცალკევეთ სრულქმნილთა „ნათელი“, რომელნიც ჯერ კიდევ არ არიან ახგულსთა მსგავსნი, და მცირეთა, მაგრამ არა უმეღათა „წყვიადი“. ნათელი მოაფისეთ მოელ დედამიწას, რათა მზის სხივებით გაბრწყინებულმა დღემ „დღეხვე აქწეს ხობრძის სიტყვა“156, ხილო მოვართ განათებულმა დამემ „ცოდნის სიტყვა აქწეს დამეს“157. მოვარე და ვარსკვლავები დამით ნათობენ, მაგრამ დამე ვერ აბნელებს მათ, რადგან თვით ისინი შეძლებსდაგვარად ანათებენ დამეს. და, აჰა, როგორც თქვა დემრომა: „იქმნან მნათობნი ცის მქარსე“158, „და ანახდად იყო ხმა სუცით, თითქოს გრიგალი აგუგუნდაო, და მოვეღისა მათ ალივით გაყოფილი ქნები, რომლებიც დაუყინა თვითუელ მათგანს“159; და „გაბრწყინდნენ მნათობნი ცამში, რომლებსაც აქანდათ ცხოვერების სიტყვა“160. თქვენა ხართ „ნათელი სოფლისა“161, და „ხვიმარის ქვეშ“162 როდი ხართ. ამადღდა ის, ვისთვისაც იყავით ხმობილნი, ამადღდა და თქვენც აგამადღათ.

XX

26. დაე, ჩასახოს 'სღვამ და დაბადოს თქვენი საქმენი. დაე, „წარმოშენს წლებმა ქვემდრომნი, ცოცხალი სულის მქონენი“163. რადგანაც ერთმანეთისაგან რომ აცალკევებდით ფახეულსა და უფახურს, ღვთის ბაგედ იქცეით164, რომელიც ამბობა „დაე, წარმოიქმნას წელი-საგან ცოცხალი სული, არა იმნარი, რანარსაც წარმოქმნის მიწა“, არამედ „ქვემდრომნი, ცოცხალი სულის მქონენი, და ყრისეულნი, მიწის სუქით მყრინაენი“165. და ასე, შენი წმიდა საიდუმლონი166, დემროთა, შენსავე წმიდათა ღვაწლით, ქვემდრომბივით განიფანტებიან ამა სოფლის საცთურთა მყრთონაც ტადლებს შორის, რათა განძანონ შენი ერი წმიდა ნათლისღებით, შენივე სახელით რომ სრულდება.

ამახობაში აღსრულდა დიადი ხახწაული, „ვეება ვეშაპთა“167 მსგავსი; და შენი სიტყვების ქადაგთა ხმებმა თავს გადაუყრინეს

დედამიწას, შენივე წერილის მეორე, თავისი ავტორიტეტით რომ იფარავდა მათ ფრენას სუბსიმიური მიმართულებით. რადგან „არ არის სიტყვა და არც ნათქვამი, კიდით-კიდემდე რომ არ იხმოდეს; მთელ დედამიწას სწვდება მათი ხმა, ვიდრე თვით საჩქაროს სღვრამდე“168, ვინაიდან შენი კუროთხევით ამრავლდე, უფალო, იგი.

27. განა ეცრუობ, ან ერთმანეთისაგან ვერ ვახსებებ, ერთის მხრივ, იმ საგანთა ნათელ შექმცნებას, რომელთაც ცამქარი მთიცავს, ხოლო მეორეს მხრივ, აღამიანურ საქმეთა ცოდნას, მყრინავე სღვის ტაღღებში რომ სრულდებიან, ცამქარს ქვემოთ? არსებობს მქარი და დაუხსრელბელი ცოდნა, რომელიც არ მატკულობს თაობებიდან თაობებამდე169 - ესაა სიბრძნისა და ცოდნის ნათელი. მაგრამ ის ვლინდება მრავალგვარი და საირ-საირი გარეგნული მოძრაობის წყალობით, რაც შენი კუროთხევით იზრდება და მრავლდება, ღმერთო. ამრიგად ახუკაქმებ ჩეენი მოკვდავი გრძნობების უმწეობას, რაკილა საშუალებას აძლევს სულს მრავალსაირი გზით შეიცნოს ერთიანი ჭეშმარიტება, ათასგვარად გამოხატული გარეგნულ მოძრაობათა საშუალებით.

აი, რა წარმოშვეს წყლებმა, მაგრამ მხოლოდ შენი სიტყვის წყალობით. შენი მარადიული ჭეშმარიტებისაგან განდგომილი ხადხის გაჭირებამ განაპირობა ამის წარმოქმნა შენივე სახარების მიხედვით. რადგან თვით წყალთა მღელვარებამ გამორიყა საპირსე ეს, და კაცთა მწარე სისუსტე იყო ამის წარმოშობის მიზეზი.

28. მშეენიერია ეველაფერი, რაც შენ შექმენი, და, აჰა, შენც, ყოელის შემოქმედო, ენით უთქმელად მშეენიერი ხარ170. ადამი რომ არ განგდგამოდა, მაშინ არც სღვიური სიმაღლე გადმოიდგრებოდა მისი მუცლიდან - ეს მისი უკიდურესად ცნობისმოყვარე, ბორგნეულად ქედმაღალი და მერყევი მოღგამა171. მაშინ არც შენი მქადაგებელნი გახდებოდნენ იძულებულნი ამ მყრონავ სღვაში ეღვაწათ და გრძნობადი სახით ეუწეებინათ ჩეენთვის შენი იღუმადლი საქმენი თუ სიტყვანი. ამნაირად წარმოიჩნდებიან ამჟამად „ქვემძრომნიცა“ და „ფროსანნიც“172, მაგრამ თვით ამ სიმბოლოთა არსში მწვდომნიც კი შორს ვერ წავიდოდნენ, მათი სული რომ არ ცოცხლობდეს და თანდათანობით არ მადლდებოდეს შენი მადლით, საწყისი სიტყვიდან სრულქმნილების მიმართ მღტოლველი.

XXI

29. ამიტომაც იყო, რომ, შენი სიტყვისამებრ, სღვის უფსკრულმა კი არა, მწარე წყალთაგან განმხოლოებულმა მიწამ წარმოშვა არა ცოცხალი სულის მქონე ქვემძრომნი და არა ფროსანნი, არამედ „ცოცხალი სული“173.

ამ სულის უკვე აღარ სჭირდებოდა ნათლისღება - რაც აუცილებლად ღებოდა წარმართთათვის, - როგორც მაშინ, როცა წყლით იყო დაფარული. რადგანაც სხვა გზით ვეღარ აღწევენ ცათა სასუფეველს მას შემდეგ, რაც შენ დაიდგინე სასუფეველში შესვლის პირობა.

ის არ მოითხოვს რწმენისათვის რაღაც დიადსა და საკვირველს, რადგანაც „ნიშებისა და სასწაულების“ 174 გარეშე სწამს, რაიღა მორწმუნე მიწა უკვე განცალკევებულია ურწმუნეობის მწარე წყალთაგან, ვინაიდან „ენები ნიშებია არა მორწმუნეთათვის, არამედ ურწმუნეთათვის“ 175. მიწას, რომელიც „დაამკვიდრე წყალთა ზემოთ“, აღარ სჭირდება ის ფროსიანი ქმნილებანი, შენი სიტყვისამებრ რომ წარმოიქმნეს წყალთაგან 176. მოუვლინე მას შენი სიტყვა შესავე მაცნეთა მეშვეობით. წვეს შეგვიძლია მხოლოდ სიტყვებით გადმოვცეთ მათი საქმენი, მაგრამ შენ მოქმედებ მათი მეოხებით, რათა შესძლონ ცოცხალად სულის შექმნა.

მიწამ შექმნა იგი, რადგანაც სწორედ მიწამ განაპირობა მათი მოქმედება, როგორც ზღვამ გამოიხილა არსებობისთვის ცოცხალი სულის მქონე ქვემორამში და ცამყარს ქვემოთ მყრისავე ფროსიანსი. მიწას უკვე აღარ სჭირდება ისინი, თუცდაღა დიახაც შექცევა ზღვის ხიღრმიდან ამოყვანილსა და ტრაპეზსუ დადებულ თუქსნი 177, ტრაპეზსუ, რომელიც „განაწილდე მორწმუნეთა წინაშე“ 178. ის ამოყვანილ იქნა ხიღრმიდან, რათა ესაზრდოებინა ხმელი მიწა 179. ფროსიანსიც ზღვის ნაშოერსი არიან, მაგრამ ისინიც მიწასუ მრავლდებიან. პირველი ხმაც სახარების ქადაგებისა კაცთა ურწმუნეობის გამო გაიხმა, მაგრამ მორწმუნეთაც დღითიდღე უმწურველად აზიარებს იგი შეგონებასა და კურთხევას. ცოცხალი სულიც მიწისაგან იღებს დასაბამს, მაგრამ მხოლოდ მართლმორწმუნეთათვისაა სასარგებლო განუშორის ამა სოფლის სიყვარულს, რათა შენთვის ცოცხლობდეს მათი სული, რომელიც მკვდარი იყო, როცა განცხრომით ცხოვრობდა, მამაკედინებულ სიამეთა შორის 180, რადგანაც წმინდა გულისთვის მხოლოდ შენა ხარ, უფალო, ცხოველმყოფელი სიამე.

30. მაშ, დაე, სხვანაირად მუშაკობდნენ მიწასუ შენი მსახურნი, და არა ისე, როგორც ურწმუნეობის წყალთა შორის, როცა სიტყვით თუ შეგონებით აუწყებდნენ წარმართთა ქვემაროტებას, სასწაულების, ნიშებისა თუ მისტიურ გამონათქვამთა მეშვეობით, რათა შემოქმედება მოეხდინათ უმეცართა სულსუ (უმეცრება ხომ განცვიფრების დასაბამია), და ამ ბუნდოვანი ნიშნებით დაეშინებინათ ისინი. ასე მიდიან რწმენამდე ადამის ძენი, რომელთაც დავიწყნიხარო და შეგვან განუშორებულნი „უფსკრულად“ 181 ქცეულანი. დაე, ისე მუშაკობდნენ შენი მსახურნი, როგორც ზღვის ხიღრმიდან გამოყოფილ მიწასუ. დაე, ერთ-

გულთა თვალწინ მიმდინარეობდეს მათი ცხოვრება, რათა რწმენის ნი-
მუქად იქცეხნენ და მიბაძვის სურვილი აღძრას მათში. მარტო იმისო-
ვის ხომ არ იხმენენ, რომ იხმისონ, არამედ იმისთვისაც, რომ იმოქმე-
დონ. „ეპით ღმერთი და ცოცხალი იქნება თქვენი სული“183; მიწა
დასაბამს მისცემს ცოცხალ სულს. „ნუ ემსგავსებით ამ ქვეყანას“184,
არამედ განდექით მისგან. სული ცოცხალია, როცა ამ სოფელს გაურ-
ბის და კვდება, როცა მისკენ მიიღვების. კერძალკო საზარელსა და
არაადამიანურ ამპარტაუნებას, გარეწილების ფუჭ სიამეს და იმას,
რაც ყაღბად იწოდება მეცნიერებად185, რათა მომინაურებულ იქნენ
გარეული მხეცები, მათეონიურდხენ შინაური ცხოველები და უვნებელნი
გახდნენ გველები. ეველა ისინი ნართაულად გამოხატავენ სულიერ
მდგომარეობებს186, მაგრამ ქვამადღური თვითგანიღლება, ეკეთური
გულისთქმით თრობა და ცნობისმოყვარეობის შხამი თვისებებია
მკედარი სულისა. სულის სიკვდილი სრულ უგრძობლობას როდი
ნიშნავს: ის კვდება, როცა განუშორება ცხოვრების წყაროს187, წუთი-
სოფლის ბობქარი ღინებით წარიტაცება და ცდილობს მიხვადგოს
მას.

31. ხოლო შენი სიტყვა, უყვალა, საუკუნო ცხოვრების წყაროდ188
და არასოდეს გარდაეა იგი. ამიტომაც გეიკრძალავს შენი სიტყვა გან-
უქშორით მას, და ამიტომაც ითქვა: „ნუ ემსგავსებით ამ ქვეყანას“189.
დაე, აღმოაცენოს მიწამ ცხოვრების წყაროსაგან ცოცხალი სული,
თანახმად შენი სიტყვისა, შენივე მახარებლების მიერ რომ გადმოგვეცა
ჩვენ: სული თავდაჭერილი და შენი ქრისტეს მიმბაძველთა მბაძვი-
სწორედ ამას ნიშნავს სიტყვები: „თავისი გარისდა მიხედვით“190,
რადგანაც მეგობარი მეგობარს ბაძავს. „ოყავით ჩემსავით, – გვეუბნება
იგი, – რადგანაც მეც ისე ვარ, როგორც თქვენ“191.

ამრიგად, „ცოცხალი სულის“ წყალობით კეთილი და თვინიერი
მხეცები იმოქმედებენ. რადგან შენ თვითონ დაგივლე აღთქმა: „მშვიდად
წარმართე შენი საქმენი და ღვთის სათხო კაცი შეგოყვარებს“192.
შინაური პირუტყვიც უოველთვის კეთილი და მშვიდი იქნება: მაშინაც,
როცა უხედა აქვს საკვები, და მაშინაც, როცა აკლია იგი193. არც
კეთილი გველები იქნებიან საშიშნი და არავის ავნებენ რასმე194; თავს
აარიღებენ წარმატალს და მხოლოდ იმდენად გამოიკვლევენ მას, რამ-
დენადაც ეს საჭიროა, რომ ქმნილების მიხედვით შეიცნონ წარუ-
ვალობა. ამრიგად, გონების მორჩილი ეველა ეს ცხოველი თავს
დაადწევს სიკვდილის გზას195, რათა თავიანთი სიკეთით ცოცხალნი
დარჩნენ.

32. აი, როდის აღიკვეთება, უკვალოდ დამართო წევნი, ყოველის შემოქმედო, წევნი მიდრეკილება ამა სოფლისხადმი: წევნი ვკვლევით ამ მიდრეკილებით, როცა უკეთურად ვცხოვრობთ, და, პირიქით, როცა კეთილია წევნი ცხოვრება, აღმოცენებას იწყებხ ცოცხალი ხელით; მაშინ ხრულდება შენი სიტყვა, თქმული შენივე მოციქულის პირით: „ხუ ემსგავსებით ამ ქვეყანას“197; მაშინვე იხსამს ხორცს შენი მომღვწეო სიტყვებიც: „გარდაიქმენით თქვენი გონების განახლებით“198, მაგრამ არა „თქვენი გვარისამებრ“199, ესე იგი, არა წევნი წინამორბედების მიბაძვით200 და არა იმით, რომ წევნივე უკეთესთა მსგავსად ვიცხოვროთ. შენ ხომ არ გითქვამს: „შეიქმნას კაცი თავისი გვარის მსგავსად“, არამედ თქვი: „შევექმნათ კაცი წევნის ხატად და მსგავსად“200, რათა საშუალება მოგეცა წევნთვის შეგვეცნო შენი ნება.

ამიტომაც ამბობს შენი სიტყვის მკადაგებელი, რომელმაც აძღვინი შვილი შეგძინა შენივე სახარების მეოხებით201, და არ სურდა მარადეამ ყრმათა მხრდელი ყოფილიყო, რომელმაც რით უნდა კვებავდნენ და ელოდიავებოდნენ, როგორც ძიძა – ბუბუქმწოვარ ჩვილს202; დიახ, ამიტომაც ამბობს: „გარდაიქმენით თქვენი გონების განახლებით, რათა შეიცნოთ, რა არის ნება დმრთისა, კეთილი, ხათნი და სრული“203. აი არც შენ ამბობ: „შეიქმნას კაცი“, არამედ – „შევექმნათ კაცი“; არც ამას: „მისივე გვარის მსგავსად“, არამედ – „წევნის ხატად და მსგავსად“. გონებით განახლებულსა და შენი ჭეშმარიტების შემეცნობს აღარ სჭირდება ადამიანი, რომელიც უწევსებდა, როგორ მიებადა „თავისი გვარისათვის“. შენი მინიშნებით თვითონვე შეიცნობს „შენს ნებას, კეთილს, ხათნოს და სრულს“. შენ ასწაველი და მას უკვე უნარი შესწევს იხილოს ერთობის სამპიროვნება და სამპიროვნების ერთობა. ასე რომ, მრავლობით რიცხვში ნახმარ სიტყვებს – „შევექმნათ კაცი“, იქვე ერთვის მხოლობითი – „და შექმნა დმერთმა კაცი“; ხოლო მრავლობითს – „წევნის ხატად და მსგავსად“, მოსდევს მხოლობითი – „ხატად და მსგავსად დმრთისა“. ამრიგად, კაცი ღვთის შემეცნებით განახლდება204 „მისივე შემოქმედის ხატად“, და სულიერად ქვეყნი „განსჯის ყველაფერს, თვითონ კი არავისგან არ განისჯება“205.

33. ხოლო სიტყვები – „განსჯის ყველაფერს“ – იმას ნიშნავს, რომ ადამიანს მორჩილებენ ზღვის თევზები და ცის ფრინველები, ყოველი მხეცი და ცხოველი, მთელი ქვეყანა და მიწასე მხოლოე ყველა ქვემრომი206. ის მბრძანებლობს მათზე თავისი გონების ძალით, რომ-

ლითაც ესმის, რომ „ღვთის სულისაგან არის“207. თორემ „ადამიანი, რომელიც პატივშია და არ კი ესმის ეს, შეიძლება უგუნურ პირუტყვს შევადაროთ და მასვე ვამსგავსოთ“208.

ამიტომ შესს ეკლესიაში, ღმერთო ჩვენი, შენი წყალობით, რომელიც მიამაძღვე მას, - „რადგანაც შენი ქმნილებანი ვართ, კეთილ საქმეთათვის შექმნილნი“209, - მარტოოდენ სულიერი წინამძღვარნი კი არ არიან, არამედ ისინიც, სულიერად რომ ამორჩილებენ მათ. აკი შენ შექმენი ადამიანი, „კაცად და ქალად შექმენ ისინი“210, მაგრამ შენი სულიერი მადლით, „აღარც მამრია და აღარც მდედრი“, ვინაიდან „აღარც იუდეველია, აღარც წარმართი, აღარც მონა, აღარც თავისუფალი“211. ხოლო სულიერი ადამიანნი, წინამძღვარნიცა და მათი მორჩილნიც, სულიერად განსჯიან და განიკითხავენ212. მაგრამ მათი მსჯავრი სულიერ ტყეშობაზეებს როდი ეხება, სამყაროში რომ ნათობენ, რადგანაც ამ ტყეშობაზეათა ავტორიტეტი იმდენად მაღალია, რომ არავისა აქვს მათი განსჯის უფლება. იგივე ითქმის შენი წმიდა წიგნის მიმართაც, თუმიცადა მასშიაც არის ერთგვარი ბუნდოვანება: ჩვენ მას საკუთარ გონებას ვუქვემდებარებთ და დარწმუნებულნი ვართ, რომ თვით ისიც კი, რაც დაფარულია ჩვენი თვალისთვის, სწორად და მართებულადაა ნათქვამი. თუნდაც სულიერი და „ღმერთის, ანუ ხატად და მსგავსად თვისა მისი შემოქმედის შემეცნებით განახლებული კაცი“213 სჯულის აღმსრულებელი იყოს, და არა მისი განმსჯელი თუ განმკითხველი214. ის როდი განსჯის, თუ ვის უნდა მივაკუთვნოთ სულიერად და ვინ - ხორციელად. ეს მხოლოდ შენი ნათელმხილველი თვალისთვისაა შესაძლებელი, უფალო, ჩვენთვის კი ჯერ არ გაცხადებულა მათი საქმე, რათა „თავიანთი ნაყოფით ვიცნოთ ისინი“215. ხოლო შენ, უფალო, ჯერ კიდევ მყარის შექმნამდე იცნობდი მათ, ჯერ კიდევ მანამ დაჰყვი და იდუმალი მიზნით იხმე ისინი. ამიტომ კაცი, სულ მთლად სულიერიც რომ იყოს, არ განიკითხავს ამა სოფლის მშფოთვარე ბრბოს. როგორ „განიკითხოს გარეშენი“, თუკი არ იცის, ამ ქვეყნიდან გახელის შემდეგ ვის ელის შენი მოწოდების სიტკბოება, და ვის - მარადიული ტანჯვის სიმწარე?216

34. ამიტომ კაცს, რომელიც შენს ხატად შექმენი, არ მისცემია ხელმოწევა არც ციურ მნათობებზე, არც თვით იდუმალ ცაზე, არც დღესა და ღამეზე, რომლებსაც ცის შექმნამდე უწოდებ სახელი, და არც წყალთა შესაქმნელზე, ანუ ზღვაზე. მას მიეცა ხელმოწევა ზღვის თევზებსა და ცის ფრინველებზე, ყველა ცხოველზე და მთელს ქვეყანაზე, აგრეთვე ყველა ქვეშრომზე, რომლებიც დახოხავენ მიწაზე217.

ის განსჯის და იწონებს იმას, რაც მართებულია, და იწუნებს იმას, რასაც უხამსობად მიიხსენებს, იქნება ეს საიდუმლოთა აღსრულებისას, რასაც უსიარებთან ისინი, შენს გულმოწკაულებას რომ მოუძიებია წყაღთა ხიდრმქში; წმიდა ტრაპეზისას, სადაც დებენ ზღვის უფსკრულიდან ამოყვანილ თევზს²¹⁸, რომელსაც შექცევთ ღვთისმოსავი მიწა²¹⁹; შენი წიგნის ავტორიტეტს დაქვემდებარებულ ნიშანთა თუ სიტყვათა აზრში წკლამისას, სიტყბით რომ ფრთხილებენ მყარს ქვემოთ, და განმარტავენ შენს წერილს, გადმოგვექმენ მის შინაარსს, ბჭობენ, კამათობენ მის გამო, დღოცვა-ქერთხევის ადავლენენ და ხმაწკრიალა სიტყვებით გაცხობენ შენ, რათა ხელხმა პასუხად შელადადოს: ამიხ ეველა ეს სიტყვა წარმოთქმულ უნდა იქნეს, ეველამ უნდა გაიხმიანოს, რადგანაც „ეს სოფელი“ უფსკრულია, ხორცი კი — ბრმა: რაიღა წმინდა აზრის დანახვა არ ძალუქს, ამიტომ აქცილებულია ხმაძაღლი ბგერებით განსწონოს მისი ხასმქული. და თუცა ფრინველებიც მიწაზე მრავლდებიან, მაინც წყლისაგან იღებენ დასაბამს.

სულიერი კაცი განსჯის და იწონებს იმას, რაც მართებულია, და იწუნებს იმას, რასაც უკეთურად მიიხსენებს მორწმუნეთა ქცევასა თუ სხე-წვეულებებში, მათ მოწაულებაში, მიწის ნაყოფიერებას რომ მოგვაგონებს; ის განსჯის ცოცხალ სულის, რომლის ვნებებიც მოუთვინიერებია უმანკოებას, მარხვას და საღვთისმოსავო აზრებს²²⁰ იმის შესახებ, თუ რა შეიძლება აღიქვას ხორციელი გრძნობებით. ასე რომ, მხოლოდ იმას განსჯის, რისი გამოსწორებაც შეუძლია.

XXIV

35. მაგრამ რას ნიშნავს ეს? ან ეს რა საიდუმლოა? აჰა, შენ აკურთხებ, უფალო, ადამიანებს: იზარდეთ, იმრავლეთ და ადავსეთ ქვეყანა²²¹. ხომ არ მიგვანიშნებ ამით რაღაც ისეთზე, რასაც უნდა ნაწვდეთ და გავიგოთ? რატომ არ აკურთხე ამნაირადვე ნათელი, რომელსაც დღე უწოდებ²²², ანდა ცამყარი, მნათობები თუ ვარსკვლავები, მიწა თუ ზღვა? მე ვისურვებდი, ღმერთო წვეწო, მეთქვა, რომ შენ, რომელმაც შენს ხატად და მსგავსად შეგვექმენ²²³, კეთილ-ისებე მხოლოდ კაცნი გეკურთხებინა; ვისურვებდი, მაგრამ აკი ასევე აკურთხე თევზებიც და ზღვის ურჩხულნიც: იზარდეთ, იმრავლეთ და ადავსეთ წყალისი ზღვისანი, ხოლო ფრინველებმა იმრავლონ ქვეყანაზეო. მე ვიტყვი, რომ ეს კურთხევა ეხება იმ არსებებს, რომლებიც შთამომავლობას აწევენ და ამრიგად აგრძელებენ თავიანთ გვარს, მაგრამ ვერ ვნახე, რომ ასევე გეკურთხებინოს ხეებიც, ბუჩქებიც და ცხოველებიც. „იზარდეთ და იმრავლეთო“, — ეს არც ბალახებზეა ნათქვამი, არც ხე-

ბზე, არც ცხოველებსა და გველებზე, თემცადა ისინი, თევზების, ფრინველებისა და ადამიანებისა არ იყოს, თავიანთ ნაშთს და ასე იცავს, ასე ინახვენ თავიანთ ჯიშსა და ჯილაგს.

36. მაშ, რა ვთქვა, სათელსა და ჭეშმარიტებაზე ჩემო? - ის, რომ ყუჩად და ტყვილებრალად ითქვა ეს სიტყვები? არამც და არამც, მაშაო ღვთისმოსაობისაო! შორს შენი მსახურისგან ამგვარი სიტყვა! თუ მე არ მესმის მისი აზრი, მაშინ, დაე, ჩემზე უკეთესებმა, ესე იგი, ჩემზე უფრო ჭკვიანებმა განმარტონ იგი; აქი ყველას მისი შესაფერისი გამტრიახობა უბოძე, ღმერთო ჩემო.

მაშ, შეიწყნარე ჩემი აღსარება, შენს წინაშე რომ წარმოვთქვამ. ვაღიარებ ჩემს რწმენას, უფალო; დიახ, ვაღიარებ, რომ ტყვილად როდი გითქვამს ეს. იმსახაც ვიტყვი, რანაირი აზრები აღმიძრა ამ ადგილის კითხვამ. ისინი ხარწმუნოსი არიან, და მე ვერ ვხვდავ, რა მიშლის ხელს იმაში, რომ გადატანითი მნიშვნელობით მესმოდეს შენი წერილის სიტყვები. მე ვიცი, რომ ის, რაც ერთსახოვნად აღიქმება გონების მიერ, სიტყვიერად შეიძლება მრავალსახოვნად გამოიხატოს, ხოლო ის, რაც მრავალსახოვნად აღიქმება გონებით, შეიძლება ერთადერთი სიტყვიერი ფორმულით იქნეს გამოხატული²²⁴. აი, ერთიანი აზრი ღმერთისა და მოყვასის სიყვარულის შესახებ; აზრი, რომელიც უამრავი სხვადასხვა სიმბოლოთი, ურიცხვი ენითა და თვითიველ ენაში უთვალავი სახითაა გამოთქმული.

აი, ასე იზრდებიან და მრავლებიან წყლის ნაშთიერი. დაე, ჩემმა მკითხველმა ყურადღება მიაქციოს შემდეგს: აი, საღმრთო წერილის ერთი წინადადება მისი ერთადერთი სახით: „თავდაპირველად შექმნა ღმერთმა ცა და მიწა“²²⁵. განა ათასნაირად არ ესმით იგი (მე არ ვგულისხმობ მცდარსა და ყალბ გაგებას), იმ ურიცხვი თვალსაზრისის შესაბამისად, რომელთაგანაც თვითიველი სწორი და ხარწმუნო ჩანს? აი, ასე იზრდებიან და მრავლებიან ადამის ძენიც.

37. თუ ჩვენ ისე ვიფიქრებთ საგანთა ბუნების შესახებ, რომ არავითარ აღუგორიას არ მივმართაოთ, მაშინ სიტყვები - „იზარდეთ და იმრავლეთ“ ყველაფერს შეიძლება მიესადაგოს, რაც კი თესლისაგან იბადება. ხოლო თუ მათ გადატანითი მნიშვნელობით გავიგებთ - მე მგონია, სწორედ ეს იყო საღმრთო წერილის მიზანი: ტყვილად ხომ არ აკურთხებს მარტოოდენ ზღვის ცხოველებს და ადამიანებს, - მაშინ ამ „სიმრავლეს“ სულიერ და სხეულებრივ არსებებს შორის აღმოვანებთ, - ისინი აღინიშნებიან სიტყვებით „ცა და მიწა“, - ისევე, როგორც მართალთა და ცოდვილთა შორის, რომელთაც „ნათლით და ბნელით“ აღნიშნავენ; იმავე „სიმრავლეს“ ვსიყვებთ წმიდა ავტორებშიც, რომლებმაც გვიბოძეს სჯული (როგორც მყარში, წყალსა და წყალს შუა

რომ დაამკვიდრე); ადამიანებთან სწორე ურთიერთობაშიც (როგორც 'სღვაში'); ღუთისმოსავე ხელთა გ'სნებაშიც (როგორც „ხმელში“); ამქვეყნად აღსრულებულ გუელმოწყალებს ეველა საქმეშიც (როგორც „ნათეს ბაღახსა თუ საყოფიერ ხეებში“); ჩვენდა სასიკეთოდ გაცხადებულ ეველა სუელიერ ნიჭშიც (როგორც „ცის მნათობებში“) და 'სომიერებთ დაურევებულ გუელისთქმსშიაც (როგორც „ცოცხალ სუელში“).

მიუღს ამ სიმრავლეში ჩვენ აღმოვანხით ხიჭარბებს, 'სრდას და მატებას, მაგრამ ეს „სრდა და სიმრავლე“ იმნაირია, რომ მხოლოდ გრძნობად ხატებათა და განით საწვლამ მოველსათა სამკაროშია შესაძლებელი ერთი და იგივე რამ ათახსაირად გამითქვას, ხილს ერთი, ერთადერთი დებულება ათახსაირად იქნას გავებული.

წყალთა ნაშოერებად ჩვენს მიერ იველისხმებისა ის გრძნობადს ხატებანი, რომელნიც აუცილებელნი არიან უკიდერესად ხორციელ კაცთათვის; კაცთა ნაშოერებად კი - ნაყოფიერი გონების მიერ ნაშობი ახრობრივი წარმოდგენები.

ჩვენ გვგონია, რომ ერთთაც და მეორეთაც სწორედ ამიტომ უთხარი, უყვალთ: იხარდეთ და იმრავლეთო. ჩემის ახროთ, ამ კერძხევამ მოგემადლა იმის ძალა და უნარი, რომ ერთხახივნად აღქმული მრავალსახივნად გამოეხატოთ, და მრავალსახივნად გვესმოდეს ერთსახივნად გამოხატული მხელი და ბუნდოვანი ადგილი²²⁶. ასე აღიფხუბიან წყაღნი ზღვისანი და ურთისავენი სხედადახევა გამმარებებთ ახვირთებუღნი²²⁷. ასე აღიფხუბა მიწაც კაცთა ნაშოერთ; მისი ხხმელე²²⁸ ცოდნისკენ სწრაფევაში ეღინდება, და გონება მბრძანებლობს მასსე²²⁹.

XXV

38. იმის თქმაც მინდა, უყვალთ ღმერთო ჩემო, თუ რას შთამბგანებენ შენი წყრილის მომდევნო გვერდები. თამამად ვიტყვი ეველაფერს, რადგანაც, შენს მიერ შთაგონებული, სიმართლეს ვიტყვი. სწორედ შენ მკარნახობ იმას, რისი თქმაცა გხურს ჩემი მეშვეობით. მწამს, რომ სიმართლეს ვამბობ შენი შეგონებით, რადგანაც მხოლოდ შენა ხარ ჭეშმარიტი²³⁰, „ყოველი კაცი კი ცრეა“²³¹. ამიტომ „ვისც სიცრუეს ამბობს, თავისას ამბობს“²³². ასე რომ, სიმართლის სათქმელად შენმიერის თქმა მმართებს.

აი, შენ მოგვეცი სახრდოდ „ყოველი ბაღახი, თხლის მოესველი, რაც კია დედამიწის ზურგზე, და ყოველი ნაყოფიერი ხე, თხლის მოესველი“²³³, - ჯა არა მარტო ჩვენ, არამედ ყოველ ფრინველს ზეცისას, ცხოველს ქვეყნისას და თვით გველებსაც, თუჩებისა და ზღვის ურსხულთათვის კი არ მიგიცია.

ჩვენ ვამბობთ, რომ მიწის ეს ნაყოფი ალექსანდრეულად განასახიერებენ მოწყალების საქმეს, რასაც ამქვეყნიურ გასაჭირში გვთავაზობს ნაყოფიერი მიწა: ამნაირი მიწა იყო ღვთისმოსავი ონესიფორე, ვის სახლსაც მიაგე წყალობა, რადგანაც „მრავალგზის მოეყოსა“ პავლეს და „სირცხვილად არ უნდა მისი ბორკილები“²³⁴. იგივე მოსმოქმედეს „მაკედონიიდან მოხულმა ქმებმა“, რომლებმაც მიაწიეს უხვი მოსავალი და „შეაესეს მისი ნაკლულოვანება“²³⁵. მაგრამ ზოგ ხეს კი უწივის, ჯეროვანი ნაყოფი რომ არ გამოიღეს მისთვის: „ჩემი პირველი თავის მართლებისას არავინ ამომიდგა მხარში, არამედ ყველამ მიმატოვა; სუ მოეკითხება მათ“²³⁶. ეს „ნაყოფი“ უნდა მიექლენას იმათ, ვინც გვაზიარებს გონივრულ მოძღვრებას და ღვთაებრივი საიღუმლოს შეცნობაში გეშველის; ეს „ნაყოფი“ უნდა მიექლენას მათ, როგორც ადამიანებს და კეთილისმყოფელთ, ყოველგვარი მოთმინების მისაბამ ნიშეშად რომ სთავაზობენ თავიანთ თავს „ცოცხალ სულებს“, აგრეთვე როგორც ცის ფრინველებს, მათი კურთხევის გამო, მთელ ღვდამიწას რომ მოეფინება, რადგანაც „ქვეყნიერებას კიდით კიდემდე სწვდება მათი სიტყვები“²³⁷.

XXVI

39. ამ საზრდოთი საზრდობენ ისინი, ვინც მას შეეხარის; არ ხარობს ის, „ვისი ღმერთიც არის მუცელი“²³⁸. და მათ შორისაც, ვინც „ნაყოფს“ სთავაზობს მოევასს, „ნაყოფის“ სახელს ის კი არ იმსახურებს, რასაც ისინი იძლევიან, არამედ ის გრძნობა, რომლითაც მას იძლევიან.

მე ვხედავ, რას შეეხარის ის, ვინც ღმერთს ემსახურება და არა თავის მუცელს, ვხედავ და ვულოცავ კადეც. მან ფილიპელთაგან მიიღო ის, რაც ეპაფროდიტოსის ხელით გამოუგზავნათ²³⁹; მე ვხედავ, რაც უხარია, და რაც უხარია, სწორედ ისაა მისი საზრდო, ვინაიდან მართალს ამბობს: „დიდად გაეხარე უფლის მიერ, რომ კვლავ დაიწყეთ ჩემსე სრუნვა; თუმცა უწინაც სრუნავდიო, მაგრამ ვითარებამ დაგაბრკალათ“²⁴⁰. ფილიპელები დამეყიდნენ ამ ხანგრძლივი დაბრკოლების გამო, რამაც დაატკნო მათი ქველმოქმედების ნაყოფი. მოცოქულს უხარია, რომ კვლავ ამოიწვერა მათი მსრუნველობის ნორჩი ყლორტები; თავისი თავის კი არა, იმის გამო ხარობს, რომ შეეწიენ მის გასაჭირს. აკი იქვე დასსენს: „იმიტომ როდი ვამბობ, რომ რამე მაკლია, რადგან მე ვისწავლდე კმაყოფილი ვიყო იმით, რაცა მაქვს. გაჭირვებაც ვიცი და ხელგამლილობაც; ყველაფერი მისწავლია ყოველში, სიმამლრეც და შიმშილიც, სიმწირეც და სიუხვეც. ყველაფერი შემძლია ჩემი გამაძლიერებელი ქრისტეს მიერ“²⁴¹.

40. მაშ, რა გიხარია, დიდი პეველე? რა გიხარია და რა გახასრდოებს, კაცო, ღმერთის შემეცნებით განახლებულა, 242, ღმერთისა, ხატად და მსგავსად თვისად რომ შეგქმნა შენ? რა გიხარია, ცოცხალი სული, შენივე თავის ბატონ-პატრონო, ფრთიანო ენავ, საიდუმლოთა არსზე მეტყველო? სწორედ ამნაირ სულებს შეპყვრის ეს ხასრდო. კი მაგრამ, მაინც რა გახასრდოებს? - სიხარული. შემდეგიც მოვიხსენიოთ: „კარგად მოიქცეთ, რომ გაიხიარეთ ჩემი გახატობა“ 243. აი, რა ახარებს, აი, რა ახასრდოებს: მათი კარგი ქცევა, და არა თავისი გახატობის შემსუბუქება. ის ამბობს: „ვიწროების ჟამს შენ მომეცი გახატობა“ 244, რადგანაც ყველაფერს მიუხედავად - „სიუხეხვაც და სიმწირესაც“, შენი შეწყვეთ, უფალო, რომელიც განამტკიცებდი და გააძლიერებდი მას. „ხოლო თქვენც იცით, ფილიპელსო, - კვლავ ამბობს იგი, - რომ სახარების დასაბამს, როცა გამოვედი მაკედონიით, არცერთმა ეკლესიამ არაფერი გამოიხარა, მოცემითა თუ მიღებით, თქვენს გარდა, ვინაიდან თვით თესალონიკეშიც ერთი-ორჯერ გამომიგზავნეთ, რაც საჭირო იყო ჩემთვის“ 245. და მას უხარია, რომ ისინი კვლავ მიუბრუნდნენ ქველმოქმედებას, და ნეტარებას უძლევა, რაკიდა ხედავს, როგორ იხრდება მათში სიკეთის სირინი ყლორტები, თითქოს დიდი ხნის ნანატრი წვიმის შემდეგ ხელახლა აბიბისებულ ვანას ხედავსო.

41. განა თავის საჭიროებაზე ფიქრობდა, როცა თქვა: „გამომიგზავნეთ, რაც საჭირო იყოს ჩემთვისო“? განა ეს უხაროდა? არა, ეს არა. კი მაგრამ, რა ვიცით? ცოტა ქვემოთ თვითონვე ამბობს: „საბოძვარს კი არ ვეძებ, არამედ ნაყოფს“ 246.

შენგან ვისწავლე, ღმერთო ჩემო, საბოძვარიხა და ნაყოფის გარჩევა. „საბოძვარია“ ის, რასაც გვაძლევს გახატობაში ჩვენი შემწეობა: ფული, სასმელ-საჭმელი, შესამოსელი, დახმარება, თავშესაფარი. „ნაყოფი“ კი საბოძვრის გამღების წრფელი და კეთილი ნებაა. ამიტომ კეთილ მოძღვარს მარტოოდენ ეს როდი უთქვამს: „ვინც შეიწყნარებს წინასწარმეტყველს“, არამედ იქვე დასძენს: „წინასწარმეტყველის სახელით“; არც მხოლოდ ეს უთქვამს: „ვინც შეიწყნარებს მართალს“, არამედ იქვე უმატებს: „მართლის სახელით“. მხოლოდ მაშინ მიიღებს საზღაურს ერთი - წინასწარმეტყველისას, ხოლო მეორე - მართლისას 247. არც მარტოოდენ ამას ამბობს: „ვინც ცივ წყალს მიაწვდის ერთს ამ მცირეთაგანს“, არამედ დასძენს: „მოწაფის სახელით“, და ასე აგრძელებს: „ტყეშმარიტად გუებნებით თქვენ, არ დაეკარგება თავისი სასდაური“ 248. წინასწარმეტყველის შეწყნარება, მართლის შეწყნარება, ცივი წყლის მიწვდა მოწაფისათვის - ყოველივე ეს საბოძვარია, ნაყოფი კი ისაა, რომ ყველაფერი „წინასწარმეტყველის სახელით“,

„მართლის სახელით“, „მოწაფის სახელით“ გაეკოდეს. ამნაირი ნაყოფით სასრდობდა ელია ქერიეი ქალისას, რომელმაც იცოდა, რომ ღუთის კაცს ინახავდა, და სწორედ ამიტომ ინახავდა მას. საბოძეარს კი ევაჯ- ისაგან იღებდა იგი249: ამ სასრდოთი შისაგანი ელია კი არ სასრ- დობდა, არამედ გარეგანი, რომელიც შეიძლება დაღუპულიყო ამ- ნაირი სასრდოს გარეშე.

XXVII

42. იძახაც ვიტყვი, უფალო, რაც ჭეშმარიტია შესხ თვალში. რადეხაც უმეცარნი და ურწმუნონი250, რომელნიც მხოლოდ ნიშებითა და ღიადი სასწაულებით თუ შეიძლება უზიაროს რწმუნას და შეემატონ შესხ სამწეხოს (მე მგონია, სწორედ ესენი იწოდებიან ხადმროთა წერ- იღში „თუეზებად“ და „სღვის ურწხულებად“), – თავს იღებენ დაეხმ- რონ და ცხოვრებისეულ გასაჭირში შეეწონ შესხ შეიღებ251, ისე, რომ არც კი იციან, როსოფის, ან რა მიწნით სნადიან ამას, არც იხინი გასცეშენ ჭეშმარიტ სასრდოს, და არც სხეები ღებულობენ მას. პირეული ქველმოქმედების წმინდა და წრეული განსრახეით რადი იქცევიან ასე, მეორენი კი არ ხარობენ მათგან მიღებული საბოძერიოთ, რადგან ჯერ კიდევ ვერ ხედავენ „ნაყოფს“. ხელს კი მხოლოდ ის ასასრდოებს, რაც სიხარულს ანიჭებს მას. ამიტომაცაა, რომ თუესები და სღვის ურწხულები არ იღებენ იმ სასრდოს, რომელიც შეიძლება აღმოაცენოს მხოლოდ სღვის მწარე წყაღთაგან გამოყოფიღმა და გან- ცაღკეუბღღმა მიწამ.

XXVIII

43. და შესხ იხილე ეველაფერი, რაც კი შეექმენი, ღმერთო, და დარწმენდი, რომ ეველაფერი „ძაღსე კარგია“252. სეგეც ვხედავთ ამას და ვრწმუნდებით, რომ „ეველაფერი ძაღსე კარგია“. შესხ ერთმიერთის მიეოლებით მიიხიღადეი შენივე სიტყვით შექმნიღ ეველა სახეობას და ხედავდი, რომ თეითეული მათგანი კარგი იყო. მე დავითუღაღე: შეიღ- ჯერაა ნათეკამი, რომ ეოველი შესხ ქმნიღების მიხიღვისას კარგად და კუთიღად მიგანსნა იგი. მერეედ კი, რიცა ერთობლიღად მიიხილე ეველაფერი, რაც კი შეექმენი, დარწმენდი, რომ არა მარტო კარგი იყო, არამედ „ძაღიან კარგიც“, როგორც რაღაც ერთიანი და მიღიანი. დიახ, ეველაფერი ერთად არა მარტო კარგი იყო, არამედ ძაღიან კარ- გიც. იგივე შეიძლება ითეკას მშეენიერ სხეულებსედაც. მთელი სხეული, რომელიც მშეენიერი ნაწიღებისაგან შეღგება, გაციღებით უფრო მშეენიერიღ, ვიღრე თეითეული ნაწიღი ცაღ-ცაღკე- ეოველი

მათგანი თავისთავადაც მშვენიერია, მაგრამ მხოლოდ მათი მწკობრი უროიერთშერწყმა წარმოქმნის მშვენიერზე მშვენიერ მოელს.

XXIX

44. მე ვცდილობდი გამეგო, მაინც რამდენჯერ - შეიძლება თუ რეაჯერ იხილე, რომ შენი ქმნილება კარგია და შენთვის მოხაწოხი. მაგრამ ვერხად მივაკვლიე იმის დასტურს, რომ ეს მოხილვა დროში ხდებოდა, რაც საშუალებას მომცემდა დამეგისა, რამდენჯერ მოიხილე შენი ქმნილება. და მაშინ შემოგვალადე: „უფალო, განა მართალი არ არის შენი წერილი, რომელიც შენ, თვით ჭეშმარიტებამ და ხი-მართლემ, მოგვეცი? 253 მაშ, რაღად გვეკვებები, რომ ეს შენი მიმოხილვა დროში არ ხდებოდა, შენი წერილი კი გვიხეხებებს, რომ დღი-თილდე უმხერდი შენს ქმნილებას და კეთილად მიგანსდა იგი; - ვის მოსთვლის, რამდენჯერ დამითვლია ეს?“

ამასე შენ მეუბნები, რადგანაც წემი ღმერთი ხარ, მინაგას ეურში ჩამძახი და შემუხრავ მის ხიერეეს: „ჰე, კაცო, რახაც წემი წერილი ამბობს, იმას მე ვამბობ. მხოლოდ ის დროში იტყვის, წემი სიტყვა კი დროს არ ექვემდებარება, რადგანაც მარადჟამ წემოსანაა, წემივე თანამარადისი 254. რახაც თქვენ წემი სულით ხედავთ, იმას მე ეხედავ; რახაც თქვენ წემი სულით იტყვი, იმას მე ვიტყვი. მაგრამ თქვენ დროში ხედავთ, ხილო მე - დროის გარეშე; სეხტად ასევე თქვენ დროში იტყვი, ხილო მე - დროის გარეშე“.

XXX

45. მე მოვისმინე ეს, უფალო ღმერთო წემო, და არ დამიღერია შენი უტკბუხი ჭეშმარიტების არცერთი წვეთი. მე მოვხედი, რომ არიან ადამიანები, რომლებსაც არ მოხწონთ შენი საქმნი 255: ისინი ამტკიცებენ, რომ ბუერი რამ აუცილებლობით იძულებულმა შექმნი, როგორც მაგალითად, ცათა წესრიგი და მნათობთა განლაგება; მათი ახროთ, შენი საკუთარი მახალისაგან კი არ შეგიქმნია ისინი, არამედ უკვე სადღაც იყვნენ, ვიღაცის მიერ შექმნილნი, შენ კი მხოლოდ შეკრიბე შეაერთე და შეაკავშირე, როცა სიღიე შენი მტრები და გაღაყნით შე-მოზღუდე სამიარო, რათა ძლეულნი კვლივაც არ ადმრულიყვნენ შენს წინააღმდეგ; ხილო ბუერი რამ თურმე საერთოდ არ შეგიქმნია და არც მოგიწესრიგებია: არც ხორციელი არსებანი, არც პაწაწკინტელა ცხოველები, არც ის, რაც მიწას ნახწენია და ნახტიდებია ფეხვეებით: ყოველივე ეს თითქოს სხვა, მტრულმა ბუნებამ შექმნა და წამოაყალიბა სამიაროს ქვედა სფეროში, ბუნებამ, რომელიც შენ კი არ შეგიქმნია, არამედ უცხია შენთვის და კიდევაც გიპირისპირდება თურმე 256.

უგუენური ამბობენ, რომ შენი თვალით როდი ხედავენ შენს საქმეებს, და ვერც შენ გცნობენ მათში.

XXXI

46. ხოლო ვინც შენი სულითა ხედავს, სწორედ შენ ხედავ მათში. და როცა ისინი ხედავენ, რომ შენი ქმნილებახი კარგნი არიან, ისევ შენ ხედავ მათი ხიკარგეს. ხოლო იმაში, რაც მათთვის ძვირფასია შენს გამო, თვითონ შენა ხარ ძვირფასი მათთვის; ის კი, რაც შენი სულით მოგვწონს, შენავე მოგვწონს ჩვენში. „რადგან რომელმა კაცთაგანმა იცის კაცისა, თუ არა კაცის სულმა, რომელიც არის მასში? ასევე არაჲნი იცის ღმრთისა, თუ არა ღმრთის სულმა. ხოლო ჩვენ ამ ქვეყნის სული კი არ მიგვიღია, არამედ სული, რომელიც არის ღმრთისაგან, რათა ვიცოდეთ, რა მოგვანიჭა ღმერთმა“²⁵⁷.

მაშასადამე, მე უყვლება მაქვს ეთქვა: რა თქმა უნდა, „არაჲნი იცის ღმრთისა, თუ არა ღმრთის სულმა“. მაგრამ ვინ იცის, „რა მოგვანიჭა ღმერთმა“? აი, რა მესმის პასუხად: რაც ჩვენ ვიცით მისი სულით, „არაჲნი იცის, თუ არა ღმრთის სულმა“. ასე რომ, მართებულად ითქვა მათ მიმართ, ვინც ლაპარაკობს ღმრთის სულით: „თქვენ როდი ამბობთ ამას“²⁵⁸, ისევე, როგორც მართებულად ითქვა მათ მიმართაც, ვინც იცის ღმრთის სულით: „თქვენ როდი იცით ეს“. არანაჯღებ მართებული იქნება, თუ ვეჭვით მათ, ვინც ღმრთის სულითა ხედავს: „თქვენ როდი ხედავთ ამას“. ამრიგად, ვინც ღმრთის სულითა ხედავს რაღაც კარგს, თვითონ კი არა, ღმერთი ხედავს, რომ ეს კარგია.

აი, პირველი შემოხვევა: ვიდაცას ცუდი ჰგონია ის, რაც კარგია, - იმ ხალხის მსგავსად, ვის სუდაც სემოთ ვილაპარაკეთ. აი, მეორე: ადამიანი ხედავს, რომ კარგი კარგია; ბევრს მოსწონს შენი ქმნილებანი, იმიტომ, რომ კარგნი არიან, მაგრამ შენ როდი უყვარხართ მათში; ისინი ამჯობინებენ ამ ქმნილებებით ტკებოდნენ, და არა შენით. და ბოლოს, მესამეც: ადამიანი ხედავს რაღაც კარგს; ეს რომ კარგია, ამას ღმერთი ხედავს მასში, და იმიტომ ღმრთის ქმნილებაში თვით ღმერთი უყვარს. მაგრამ ამ სიყვარულს შეეძლო თავი ეჩინა მხოლოდ სულის შესევობით, რომელსაც ღმერთი გვანიჭებს: „ეინაიდან ღმრთის სიყვარული ჩაიდგარა ჩვენს გულებში სულის წმიდის მიერ, რომელიც მოგვეცა ჩვენ“²⁵⁹. სწორედ ეს გვაძლევს იმის დანახვის საშუალებას, რომ კარგია ყოველივე არსებული, მიუხედავად იმისა, თუ რანაირად არსებობს იგი: ყველაფერი მის მიერია, ვინც ასე თუ ისე კი არ არსებობს, არამედ აბსოლუტურად არსებობს²⁶⁰.

47. მადლობას გწირავ, უფალო!261 ჩვენ ვხედავთ ცასა და მიწას, ანუ მატერიალური სამყაროს 'ხედა და ქვედა ნაწილს: სულიერსა და სხეულებრივ არსებებს. და როგორც სამკაულს ამ ნაწილებსას, რომელთაგანაც 'შეღებება მთელი ეს უსახრულო სამყარო, ანუ ყოველი ქმნილების ღიადი ერთობლიობა, - ჩვენ ვხედავთ ნათელს, 'შექმნილსა და ბუნებისგან გამოყოფილს. ვხედავთ ცამყარსაც, 'ზენა, ანუ სულიერსა და ქვენა, ანუ მატერიალურ წყაღთა 'შორის რომ მდებარეობს, სამყაროს პირველ სხეულსა და იმ პაეროვან სივრცეს, რომელსაც ასევე ცას 'უწოდებენ, სადაც დააქრიან ცის ფრინველები, იმ წყაღთა 'შუა, რომელთაგანაც ერთნი, ორთქლად ქცეულნი, სულ უფრო და უფრო მადლა მიიწვევენ, რათა მშვიდი და მკუდრო ღამით ცვარ-ნამად დაეფინონ მიწას, მეორენი კი, უფრო მიძიენი, ღვართქაყად თავს ატყდებიან ქვეყანას. ჩვენ ვხედავთ 'ზღვის უკიდვგანსი სივრცე'ში ერთად შეკრებილ წყაღთა მშვენებას; მიწას, ხან უსახოს და 'უდაბურს262, ხანაც ხილულსა და სიკეთით 'შემკულს, ხეოა და ბაღახოა დედას263. ვხედავთ ცის თაღზე მოელვარე მნათობებს: მსეს, ურომლისოდაც არ იქნებოდა დღე, და ღამის ნუგეშს - მოვარესა და ვარსკვლავებს; ყველა ისინი დროის ნიშნებად და სასომად გვევლინებიან264. ჩვენ ვხედავთ, რომ ნოტიო სტიქიანი მთლიანად თვესებით, ყველა ურჩხულუბითა და ფროთსანი არსებებითა დასახლებული265, რადგანაც პაერის სიმკერივეს, ფრინველთა ფრენას რომ 'უწყობს ხელს, წყაღთაგან ანადენი ორთქლი განაპირობებს. ჩვენ ვხედავთ, რომ ქვეყნიერების 'ხედაპირი მიწიერ ცხოველებს დაუმშვენებიათ; ვხედავთ კაცსაც, 'შენს ხატად და მსგავსად 'შექმნილს და ყველა უგონო ცხოველის მეუფედ და მბრძანებლად დასმულს266, სწორედ 'შენს ხატებისა და მსგავსების, ანუ გონიერებისა და 'შემეცნების ძალით. და როგორც მის სულში ერთი ნაწილი განსჯის და ბრძანებს, მეორე კი მას ემორჩილება, ხორციელად ასევეა 'შექმნილი კაცისთვის ქაღიცი: მისი ბუნება, გონიერებით და 'შემეცნებით, კაცის ბუნების სწორია, მაგრამ თავისი სქესით ქაღი კაცს ექვემდებარება, მსგავსად იმისა, როგორც მოქმედების სურვილი ექვემდებარება გონების კარნახს, სწორი მოქმედების გზას რომ 'უჩვენებს მას. ამრიგად, ჩვენ ვხედავთ, რომ ყოველი ქმნილება კარგია, ხოლო ყველა ერთად - ძალიან კარგი.

48. გადიდებენ, უფალო, 'შენი საქმენი267, რათა 'შეგიყვაროთ ჩვენ, და ჩვენ გეიყვარხარ, რათა 'შენი საქმენი გადიდებდნენ 'შენ.

დროშია მათი დასაბამიც და დასასრულიც, აისიცა და დაისიც, აღ-
მასულაც და დაღმასულაც, მშენიერებაც და არასრულქმნილებაც. მათ
დიდას საღამო მოსდევს, შეუმსწველადაც და ცხადადაც.

ყველაფერი „არაფრისაგან“ შექმენი შენ, თუმცა შენი საკეთარი
ზუბსტანციისაგან კი არა, არამედ მატერიისაგან; მაგრამ არა იმ მატ-
ერიისგან, რომელიც არ გეკუთვნის შენ, ანდა უწინაც არსებობდა,
არამედ შენს მიერ სამყაროს შექმნასთან ერთად შექმნილისაგან, რად-
განაც უსახოს შენ მიანიჭე სახე. დროის ყოველგვარი შექალუდის გა-
რეშე.

სხვაა მატერია ცისა და სხვაა მატერია მიწისა, სხვადასხვა-
ნაირია ცისა და მიწის იერიც. ეს მატერია შენ შექმენი
„არაფრისაგან“, სამყარო კი – ამ უსახო მატერიისაგან. ორივენი ერ-
თად შექმენი: უსახო მატერიამ ყოველგვარი შეყოვნების გარეშე მიიღო
სახე:

XXXIV

49. ჩვენ ვფიქრობდით, რა აღეგორიული აზრი გსურდა ჩაგედო
შესაქმის ამნაირ თანმიმდევრობაში, ანდა იმავე შესაქმის სიტყვიერად
გადმოცემის ამნაირ წყობაში. ჩვენ ვნახეთ, რომ ყოველი შენი
ქმნილება, ცალკე აღებული, კარგია, ხოლო ყველა ერთად – ძალიან
კარგი. შენს სიტყვაში კი, შენს მხოლოდშობილ ძეში, მთელი ცა და
მიწა ვიხილეთ, ეკლესიის თავი და სხეული, წინასწარგანსახდურულნი
ყოველგვარ დროზე უწინარესად, ყოველგვარი ცისკრისა თუ მწუხრის
გარეშე. ხოლო როდესაც წინასწარგანსახდურულის დროში
ხორცშესხმა დაიწყო, რათა გაგეცხადებისა დაფარული და მოგეწესრი-
გებინა ჩენი უწესრიგობა (რადგანაც ცოდვები თავს გადაგედოდა268
შენგან განსორბეულთა და პირქვეშ უფსკრულში დანთქმულთ, მაგრამ
თავს დაგეტრიალებდა შენი კეთილი სული, რათა დროულად მოველინა
ჩენთვის შემწობა), მაშინ გაამართლე უიმერთონი, ცოდვილთაგან
განაცალევე ისინი და განამტკიცე შენი წიგნის ავტორიტეტი
უხეანესთა შორის, რომელნიც შენ გმორჩიდებენ, და მათ მორჩილ
მდაბალთა შორისაც ერთად მოუყარე თავი ერთსულისეობით შეკრულ
ურწმუნოთ, რათა უფრო ნათლად წარმოჩენილიყო მართლმორწმუნეთა
გნება, გულომოწყალებით აღძრულნი მიწიერ სიკეთეს რომ უწილადე-
ბენ უპოვართ, რათა სანაცვლოდ დაიმკვიდროს ხეციური სიკეთე.

და მაშინ ცამყარზე აღაწოე ღამპარნი: ესენი არიან შენი წმი-
დანნი, რომელთაც აქვთ ცხოვრების სიტყვა, სულიერი ნიჭით გაბრწყ-
ინებულნი და უსხანესი ავტორიტეტით მოხილნი. იმაედროულად,
ურწმუნო ერთა მოქცევის მიზნით, სხეულებრივი მატერიიდან

ამოაფრქვიე სასწავლნი, საიდუმლონი და წიხასწარმეტყველებანი, თანახმად შენი წიგნის მეარისა, რათა კურთხევა მოაფენიოდა მორწმუნეთ, და შემდეგ შეიქმენი მათში ცოცხალი სული, თაუდატერილობის ძალით რომ მოაწესრიგე მათი გონიბები. გონება, რომელიც მხოლოდ შენ გემორჩილება და არავითარ ადამიანურ ავტორიტეტს არ სატიროებს მიბაძვისათვის, შენ განაახლე შესავე ხატად და მსგავსად; როგორც ქალი - კაცს, გონების კარნახს დაუმორჩილე ყველა გონივრული ქმედება, და მოისურვე, რომ ყველა შენს მსახურს, რომელნიც ესოდენ სატირონი არიან ამქვეყნიურ ცხოვრებაში მორწმუნეთა სრულყოფისათვის, სწორედ ეს უკანასკნელნი შეეწვიოდნენ ცხოვრებისეულ გასატირში; მომავალ ცხოვრებაში უხვ ნაყოფს გამოიღებს ეს შემწეობა.

ჩვენ ვხედავთ ყოველივე ამას და ვრწმუნდებით, რომ ყველაფერი ძალიან კარგია, რადგანაც ჩვენში შენ ხედავ ამას, შენ, ვინც მოგვეცი სული, რათა მისი მეშვეობით ვხედავდეთ შენს ქსილდებებს და მათში გვიევიარდე შენ.

XXXV

50. უფალო ღმერთო, რომელმაც მოგვეცი ყველაფერი, მოგვეც მშვიდობაც 269 სიმშვიდე მოსვენებისა, შაბათის სიმშვიდე, სიმშვიდე, რომლისთვისაც უცხია მწუხრი. მთელი ეს მშვენიერი მშვეობრი ძალიან კარგი ქსილდებებისა თავის გზას დაასრულებს და გარდავა; მათ ისევე ექსებათ თავიანთი მწუხრი, როგორც ოდესღაც რიურაუი აქონდათ.

XXXVI

51. მეშვიდე დღისთვის კი უცხია მწუხრიც და დასავალიც, რადგან შენ შემოსე სიწმინდით, რათა მარადის ვგოს. შენი საამო შრომის ბოლოს, მას შემდეგ, რაც დაასრულე „ძალიან კარგი“ ქსილდება, მეშვიდე დღეს განისვენე (თუმცა ისე ქსიდი სამყაროს, რომ შენი სიმშვიდე არაფერს დაურღვევია). - და შენი წიგნის ხმით გავუწია, რომ ჩვენც უნდა განვიხვეწეთ ჩვენი შრომის შემდეგ, რომელიც „ძალიან კარგია“, იმიტომ, რომ შენი შემწეობით დაეასრულეთ იგი; საუკუნო ცხოვრების შაბათს ჩვენ განვიხვეწებთ შენში.

XXXVII

52. და მაშინ შენც განისვენებ ჩვენში, როგორც დღეს ჩვენშივე მოქმედებ. და ჩვენი დასვენებაც შენი იქნება, როგორც ჩვენი შრომაა შენი 270. ხილო შენ, უფალო, მარად მოქმედებ და მარად ისვენებ.

დროის გარეშე ხელდაე, დროის გარეშე მოქმედებ და დროის გარეშე
ისვენებ, ჩვენ კი იმის უნარს გვაძლევ, რომ დროში ვხელავედეთ; შეს
ქმნი თვით დროს და განსვენებახაც დროის დასასრულს.

XXXVIII

53. ამრიგად, ჩვენ ვხელავეთ, რაც შექმენი, რადგანაც სამკარო
არსებობს, მაგრამ იმიტომ არსებობს, რომ შეს ხელავე მას271. გარე
სამკაროს ჭერუეჭისას ჩვენ ვხელავეთ, რომ ის არსებობს; მასზე ვიქრო-
ხას ვხელებით, რომ ის კარგია; შეს კი მასშინვე ხელავედი უკვე
შექმნიდს, როცა იხილე, რომ უნდა შეგექმნა.

და ახლა ჩვენში იღვიძებს სიკეთის ქმნის სურვილი, მას შემდეგ,
რაც ჩვენს გულში შესი შეგონებით აღიძრა იგი. მანამდე კი, შესგას
განშორებულნი, მხოლოდ ბოროტებისთვის თუ აღვიძროდიით. შეს კი,
ღმერთო ერთო და ყოვლად კეთილო, არასოდეს შეგიწვევია სიკეთის
ქმნა. შესი წყალობით, ჩვენც მოგვეძებნება თითო-ოროდლა კეთილი
საქმე, მაგრამ წარუვაღისი რადი არიან ისინი. თუმცა იმედი გვაქვს,
რომ მათი დასრულების შემდეგ განვიხვენებთ შესს სიწმინდესა და
სიდიადეში. შეს კი, ყოვლად კეთილო, არავითარი სიკეთე არა
გჭირდება და მარად ისვენებ, რადგანაც შესი დასვენება თვითონ შესა
ხარ.

ვინ, რომელი კაცთაგანი გააგებინებს ამას კაცს? რომელი ანგე-
ლოსი - ანგელოსს? რომელი ანგელოსი - კაცს? შეს უნდა გვიოხე-
ბოდეთ, შესში უნდა ვვძებდეთ და შესვე გიკაკუნებდეთ კარზეც272:
მხოლოდ ასე თუ მივიღებთ, ასე თუ ვსოვებთ და ასე გაგვიღებებს კარ-
საც.

კომენტარები

1. ფსალმ. 144,3;146,5.
2. იხ. იაკ. IV, 6; პეტრე, V,5.
3. რომ. X, 14; ფსალმ. 21,27.
4. "სოფიერითი კომპეტატორის ახრით, აქ უხდა იველისხსობადეს გელესოს ერთ-ერთი უდიდეს მსაბთავანი, მილანის არქიეპისკოპოსი ამბროსი მედიოლანელი (მილანელი; 340-397 წ.), რომელმაც მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა სეტარი ავგუსტინეს მოქცევაში.
5. დაბად. 1,1.
6. "მდრ. სეტარი ავგუსტინე, „შესაქმისათვის“, 4,12,22: „შეიქმნეს და მძლეთა-მძლე ყოველისმპყრობელის ძალმიხილვება, - აი, მისესი ყოველი ქსიილები არსებობისა“.
7. იხ.ფსალმ. 138,8.
8. "მდრ. რომ. XI,36.
9. იერ. XXIII,24.
10. „აღსარებათა“ ფრანგი გამომცემლის, მთარგმნელისა და კომპეტატორის, პუატეის უბიერსიტეტის პროფესორის პიერ დე ლაბრიოლის "შესიშვით, „იოთხეთი ფორმით გადმოცემული ამათი მსჯელობანი იმდგად ხშირია სეტარი ავგუსტინეს თხზულების ფილოსოფიურ ხაწილში, რომ მკითხველისათვის სოფჯერ მისაბეზრებელიც კი ხდება“ (Saint Augustin. Confessions, t. I, Paris. 1925, p.4).
11. ფსალმ. 17,32.
12. იხ.იობი; LX, 5 (სეტარი ავგუსტინე იხიარებს „ველბატის“ მცდარ ინტერპრეტაციას).
13. ეს მხატვრული სახეები ძველი და ახალი აღთქმის ტექსტებიდან იღებენ დასაბამს (დაწვრილებით იხ. Исповедь Блаженного Августина, епископа Иппонского, Примечания, - Богословские труды, сб.19, М.,1978, стр.228. прил.13).
14. "მდრ. სეტარი ავგუსტინე, „იოანეს სახარებისათვის“, 13,5: „ღმერთსე შეიძლება ეველაყერი ითქვას, მაგრამ ეერაფერს ვიტყვით ისვოს, მისი ღირსი რომ იყოს“.
15. ფსალმ. 34,3.
16. "მდრ.გამოსვლა, 33,20, სადაც უფალი ღმერთი ეუბნება მოსეს: „ვერ შეძლებ ჩემი პირის ხილვას, რადგან ისე ვერ მიხილავს ადამიანი, რომ ცოცხალი დარჩეს“.
17. ფსალმ. 18, 13-14.
18. "მდრ. ფსალმ. 115,1.
19. ფსალმ. 31,5.
20. "მდრ.ფსალმ. 129,3.
21. დაბად. 18,27.

22. შდრ. ბღუეს პასკალი: „მე არ ვიცი, ვის წარმომგზავნა ამ ქვეყნად, არ ვიცი, რაა სამყარო, არ ვიცი, ვინა ვარ მე. თ, ხამხიხელი და სრული უმეცრება წემი. მე არ ვიცი, რა არის წემი სხეული, წემი გრძობა, წემი სული და წემი არსების ის ნაწილი, რომელიც ფიქრობს იმას, რახაც მე ვამბობ...“

„როდესაც ვხედავ კაცთა ხიბრმავეს და ხისაწყლეს, როდესაც ვეძებ მუხუხ სამყაროს და ნათლისაგან განსაზღვრულ, თავისი თავის ანარა მთელ და სამყაროს ამ უბადრეუ კუთხეში წაკარგულ მოყვასს, რომელმაც არ იცის, ვის მოიყვანა აქ, რისთვის მოვიდა, ან რა ელის სიკვდილის შესწევ, – თავსარდაცემული ვიწვი, როგორც კაცი, რომელიც მძინარე ასწივს და უკაცურსა და უდაბურ კენსულზე გადაიყვანეს“ (იხ. ბღუეს პასკალი, აზრები, ფრანგულიდან თარგმნა, წიხანბეგვაობა და შეხიშქები დაუროთ ბ.ბრეგვაძემ, თბ.1981, გვ. 235,306).

23. პლატონის თავის „გორგიაში“ (492e) მოაქვს ციტატა ევრიპიდეს დაკარგული ტრაგედიიდან „პოლიდე“ (ფრანკი, 638):

„ვის იცის, იქნებ სიკვდილია სიცოცხლე წვენი, ხილი სიცოცხლე არის სიკვდილი?“

ამ სიტყვებს დიალოგში წარმოთქვამს სოკრატე და იქვე (493a) დახსენს: „თქვებ წვენი მართლაც მკვდრები ვართ? დამეზმისი, ერთი ბრძენკაცისაგან გამოგონია, რომ წვენი ამჟამად მკვდრები ვართ და სხეულია წვენი ხაყულაგი“.

24. შდრ. პოლ ვაღერი: „მომეხტი, როცა პატარა ბავშვი თავისი ტირილის ძაღას შეუცნობს, არაერთი არ განსხვავდება იმ მომენტისაგან, როცა ის ამ ძაღას ზემოქმედებისა და ძაღადობის იარაღად აქვევს“ (იხ. პოლ ვაღერი, სულის კრიზისი, ფრანგულიდან თარგმნა ბ.ბრეგვაძემ, თბ.1993, გვ.35).

25. „სულის წარმოსავლობის საკითხი ერთი იმ საკითხთაგანია, მოელს ცხოვრების მსახილზე რომ სტანჯაქვდა და აწამებდა ავეგუსტიეს, რომელმაც სიცოცხლის დამლაქვხაც კი ვერ შესძლო მისი გადაჭრა, როცა თავის თხსულებას „Retractationes“ („უარყოფანი“) წერდა, რათა თავისი ხაბილო დახკვები შეეგნა მასში“ (პიერ ლაბრიოლის შეხიშქა, იხ. „აღსარებათა“ ზემოთ დასახელებული გამოცემა, გვ.8).

26. მათე, XI,25.

27. ფხალმ. 101,28.

28. იქვე.

29. დროის ეს ორიგინალური კონცეპცია პლატონის „ტიმოხიდას“ იღებს დახაბამს: „ტიმოხის“ მიხედვით, კონსიოსის მოწესრიგებული და პარმონიული მოძრაობა, გრძობად-კონკრეტული სამყაროს დისანსიზი სხვა არა არის რა, თუ არა იდეალური სისამდევილის უძრაობის, მისი სტატიურობის პროექცირება ქნაღადის წიაღში; სუხტად ასევე, დროც – ამქვეყნიურ სავანათა და მოვლენათა არსებობის, მათი მოძრაობისა და ცვალებადობის ფორმა – უცვლელი და უძრავი მარადისობის ახალგაიურ პროექციად

გვეკვლინება. „მარადისობა“ („აიოს“) პლატონისათვის ძირითად განსხვავებად ამ ხორცის ხევის მასადროული გაგებობაგან. ამ ტერმინით „ტიმოქოსში“ აღინიშნება არა ბუნდობლივი, გაურკვეველი და უკარ კიდევ არ არსებული მოსაძვლადან აწ უკვე აღარ არსებული წარსულისაკენ (კალხახად და უკუშორეუკველად შედისი „დროის“ („ხრონოს“) უხახრეული თერსობა, რომელიც წის უხვრეებს ას მოხდეებს აწმეოს, არამედ ერთგვარი ექსტრატექსონადღერი (დროის მოდემერი, დროის ვარეშე არსებელი) რეალობა (ხევის „უქვამო უამო“, აღბათ, ექვლაწე ხრეულად და ამომწურადეად განიხატავს ამ ცხეების მისაარხს). დღევანდელი გაგებით „დრო“ ხახრეულია, მარადისობა კი უხახრეულია, მამის რადეხეცე პლატონის ახრით. ამ თრ ცხებბს მორის რადეხეობბრეი (ექსტრატერერი) კი არა, თერსობბრეი (ექვლიტატერერი) ხევაობა არსებობს.

„ტიმოქოსის“ მარადისობა ისტეგონადღერი, (კალეკულ მოსეხტებბად (წარსული, აწმეო, მოძვალა) ვახეწილდეული დროა, თე შეძლეობა ახე თიქვას, მარადიული, წარეკელი აწმეო, რომელიც ხახათობა ერთადღერი პრედიკატით - „არის“. და პირიქით, ხაქუთრეი დრო (კალეკულ მოსეხტე ბადაა ვახწილდეული. მახ თავისი ხაწილდეი (სემერე) და თავისი ხელები („კედე“) აქვს. დროის ხაწილდეობა დღეები და დამეები, თეეები და წალები, ხახეები კი - ათეო“ და „თქებბა“ (ე.ი. წარსული და მოსაძვლი). „არის“, პლატონის მოხდეით, მარტობადეხ მარადისობის ბრთობეუტა; რაც მუეხებბა დროის იმ მოსეხტს, რომელსაც აწმეოს ვეწილდეობ ხეებს, ის თითქოს კიდევ არსებობს და არც არსებობს, რაკიდა მხოლოდ და მხოლოდ წარსულისა და მოსაძვლის ერთსეუთისაგან გამმოხახე „სღერად, მწწრადეწარსოვად წამად თე დროული ხაკადის ერთგვარ „ბრთობად“ ვეველინება. შეადარე არისტოტელე: „ამრთვად, რამდეხადეც „ახლა“ (არისტოტელეს „ახლა“ თეეეე, რაც პლატონის „არის“, - ბ.ბ.) ხევა არა არის რა, თე არა „სღერაი, ის არ არის დრო და მხოლოდ თახხედომითაა სიმუეული დროისათვის, ვიხაიდან „სღერაი ექეუების მხოლოდ იმას, რახ „სღერადეც ის ვეველინება“. - ბ.ბრევები, „ახტიკერი ციცილიზაციის ვეირევისი“ (იხ.წიგნში: პლატონი, „ტიმოქოსი“, ძეული ბრთმდეულიდას თარეწნა, წიხახევეობბა და კომეხტარეი დაერით ბ.ბრევები, თბ.1994, გე.235-236).

30 „აგეგუსტინე დარწმეხბეული თეი ადამიანის ბეხეების თახდეულიდ ხრწნილდებამი, ბეხეებისა, რომელიც იმდეხად შებბალა დახაბამიერსა (კალეკამ, რამ უკეუთერი მოდრეკილდეები აქეანსიდე იხეებს თავს ხეილის ხელში“ (პიერ დე ლაბრთილას შენიშება, იხ. „ახხარებბათ“ დახახ.გამოცე. გე.9).

ამ კონტრეუციოდან დახაბამს თეებს ხაკათად პირექუმი დოქტრინა, რომელსაც ხაქეუეებბრ მუქდეე ადღორმისეებს უას კალევისი (1509 - 1564 წ.). აგეგუსტინეს მოძღვრების თახახმად, ციდეითადეკისმდე ადამს პქისდა თავისუფალი სება და შეეკლი თავი შეეკიეებბნა ციდეისაგან. მგვრამ რიცა მან და ევამ თეეეებს ვაშლი, მათში შეეეიდა ხრწნილდება, რომელიც მუქდეე მოელ მათ მთამოქვადობბს ვადეეცა. ახე რამ უკვე აღარავის მუქდეეად ხაქუთარი ძედთ თავი შეეეეებს ციდეისაგან. მხოლოდ დევის მადლი აძლეებს ადამიანებს იმის ხაშუდელებბს, რამ ხეიქელის გხახ მახ

დიოს. რაკი ეველანი ადამის ცოდვის მექვიდრები ვართ, ამიტომ ეველა საეკუხო წვევლისა და შესვენების ღირსია. ეველასეიც მოუხათლაგი ქვება, თუთ ერმებსაც კი, ჯოჯოსხეთში დაუსრულებელი ტახჯვა-წამება ელის. სეც უყვლება არა გვაქვს ედრტყინადეთ ამის გამო, რადგანაც ეველას ბორატები ვართ... თუცკა დეთის თაფისუყალი მდლის წეალო-ბით, მონათლეულთა შორის გამთირსეკიას ცალეველი ადამიანები, რომლე-ბიც სასუყველის ღირსნი ხდებიან, მაგრამ არა მათი სიკეთის გამო: სეც ეველანი მთლიანად ჩაქეკეთით ბიწიერებაში და შეგეძლია მართადნი ვი-ყოთ მხოლოდ იმდენად, რამდენადაც ამის საშეალებას გვაძლევს დეთური მადლი, რასაც იმსახერებენ მარტოოდეს რჩეულნი. შეუძლებელია იმისი ახსნა, თუ რატომაა ხსნა მხოლოდ რჩეულთა ხეედრი, მამის როდეცაც ეველა დახარეხი დაწვევლილია. ამას დეთის არამოტიოერებული გადამწე-ვეტილება გასაძირობებს. შესვენება დეთის მართლმსაჯულების მაწევებე-ლია, ხსნა კი - მისი გულმოსყალებისა. ორსავე შემთხვევაში თავს იჩინს მისი მადლი". - Б.Рассел. История Западной философии, М., 1959, стр.310-311.

31. ფსალმ. 91,2.

32. ფსალმ. 50,7.

33. „ბავშვებს ხშირად სასჯელის შიშით აიძულებენ ისწავლონ, - შეხიშნავეა სხეიგან სეტარი ავეესტიე („დეთის ქელაქისათვის“, XXI,14) - და ეს იმლე-ნად საზარელია, რომ მათ, არცთუ იშვიათად, სასჯელი ურთეყენით სწავ-ლას. ამიტომ ვის არ შეაძრწუნებდა ხელახლა დაეწყო ბავშვობა, და არ-ჩეყნისი საშეალება რომ აქისილია, ვის არ ამჯობისებდა სიკედილს?“

34. ფსალმ.93,22.

35. სეცეკასაც მოახნა, რომ ბავშვების თამაშსა და უფროსების საქმიანობას შორის არაერთარი განსხეეკება არ არსებობს („დიადლოეები“,2,12,1-2).. გულისშემძერელია ისააც სიეტოხის სიტეეები, სადაც გეხილოური ისგლისელი სწორედ ჰტარა ბავშს ადარებს თავს, თეკანის პირას რომ თამაშობს და უხარია, თეკი შემთხეეკით ღამას ექნეს, ას ეფრად ნიერას იბიყის, მამის როდეცაც მის წინაშე გადამლილია ჰემმარიტების უკიდეკანი თეკახე (იხ. В.Гейзенберг, Шаги за горизонт, М., 1957, стр.291).

36. გლადიატოროთა ბრძოლებსაც და საციოკი ასპარეზობებსაც ქელაქის უძაღლეხი მთხელეხი აწეობდხეხ.

37. „ეს თეო ეგრეთ წადებელი „ნათლობისწინა რიტეულის აღსრულება“, რაც შეტეგესიარად ხდებოდა: ბავშვს ახდა მოხრდილის ჯეარს გადასახეღესენ და მაროღას მწიეეს მისეცეღეს. ის, ვისხელაც ამ რიტეულს აღას-რულეღდეს, უკეე კატეხეკესთა, ესე თეო, იმათ რიტეებს მიეკეთებოდა, ვისაც შეეკლიო ხათლისეღების საიდუელოს ზიარებოდა. ბავშვს, სეცელებრიე, სრულწლოეანების მიღწეამლე არ ხათლეეღდხე: მიანნდათ, რომ ნათლისეღებით მახამლე ზადეხილი ეველა ცოდვა მიეტევებოდა ადამი-ანს და ამიტომაც არ ჩეკრბდხეხ მის მონათელას. მაგრამ IV ს. ეკელისის მამებსა დაქისებით მოითხეეეს, რომ ბავშვებიც მიეხათლოთ, და V საუ-

კუჩქში უჩინ ზედად იქცა მათი მისათვლა“ (იხ. „აღსარებათა“ რეზიუმი თარგმანის შექმნეები, დასახ. განიც. გვ.229).

38. იხ. I კვტრე, III, 1.

39. შდრ. დაბად. II, 7: „და შექმნა უფალს დანართის კაცი მარის მკერძობაჲნი“. „აღსარებათა“ ბოლო თავში (XIII, XII,13) სეკრარი ავტოგრაფიუ, ავტოგრაფიული მითლის თხახინდა, „მწაწა“ ავტოგრაფს „ხორციელ კაცთა“, წინაა მისდგომების წყალობით რომ იღებს „აქორმას“, რაც სათლათ მისავეს და სულაერებან ასიკებს მას.

40. მათე, X, 30.

41. სეკრარი ავტოგრაფიუს მახეღვით, ხახეღვით არახიღვს არ არის თვითიღვრით და სეკრარის მთავრებით: ის ბრალის იმსახურებრით და მისეგანე იღებს დასაბამს.

42. რომის იმპერიაში (სეკრარობლიამიც და პროიქციებშიც) სწავლა განათლების სრული კურსი სამ საეკლესიო, სამ ეკლესიო მთავრება: ეს იყო – ა) დაწესებით სკოლა, ხედაც სწავლობდნენ წერა-კითხვას და არათიქორკას; ბ) განსაკუთრებული სკოლა, ხედაც ძირითადად კითხვობდნენ რომაული და ბერძნული მწერლობის კლასიკებს და საეკლესიოადად არსეგდნენ მათ ტექსტებს, რახაც უშეაღწოდ ერწმისდა განსაკუთრის, სეკრარისტიკის, მეტრიკის, მუხიკის, ისტორიის, რელიგიის, მითოლოგიის, გეოგრაფიისა და სხვა სხვაგანა სწავლებდა; და ბოლოს, გ) რიტორიკული სკოლები, ხედაც ჭადუკები მსკერძმეკეველებს ხელაქმებან ეკლესიობდნენ და ორატორის პრესტიჯული კარიერისათვის ემსახურებდნენ (დაწრადლებით იხ. M.Сergeenko. Жизнь древнего Рима. М.-1. 1964, стр.169-191).

43. „დღევანე დაიბეს იმის თაბამსე, იცოდა თუ არა სეკრარის ავტოგრაფიუს ბერძნული. თითბიე ამბობდა ხელში, მთაქის სრულად არ ვიცო ეს ეხათ („ეკტოლიანეს წინადადებე“, 2, 38,91). მაგრამ საეკლესიო, რომ ეს მართლაც ახე ყოფილიყო. განსაკუთრებული სკოლებიდან მთავრებულა სწავლება ორენობანი იყო, და ავტოგრაფიუს, ეს სეკრარი ჭადუკი, იმეგად მისიკ დაეკულდა ბერძნულ ეხას, რომ ცოდნის ეს მრავლი ხეგნებთ საკმარისი აღმოსნდა მისთვის, რათა შექმდე ერთმსხეთისათვის შეკვარებისა ბიბლიის ლათინური თარგმანი და ბერძნული ორატორიკული (სამსეცდათი განმსარტეზლის თარგმანი). თუცა ბერძნული ეკლესიის ეკლესიო იყო მისთვის, იხევე, რაიორც ელბიური კულტურა: ბერძენ კლასიკებს საერთოდ არ კითხვობდა, წარმართი ფილოსოფიებისა და აღმოსავლური ეკლესიის მისათა თხსულაებშიდან კი მხოლოდ იმას იცნობდა, რაც ლათინურად იყო თარგმნილი“ (იხ. „აღსარებათა“ რეზიუმი თარგმანის შექმნეები, დასახ. განიც. გვ.230).

44. ფსალმ. 77,39.

45. ეხათს – ვერფილბის „ეხეთად“ მთავარი გმირი, ქალღმერთ აფროდიტესა და ღარღახიელთა მითური მკვიის ასქიხის ძე, ტროას მკვიის პრინციხის სიქ: ცოდად იქედა მისი ასული კრეუსა, ვისგანაც შექმნა ასქიხისი (თიღოსი – რომელ თელბესა საეკლესიოლის დღევანდელი მისამ-

თავარი). ტრიახ დამსობის შემდეგ თავიხი დვთაბრთი დვთის რხეით ცოლ-შეილითა და ახლობლებთურთ მიადრეა ცეცხლმოდებელი ქელაქი, რათა თავიხი შორეული წინაპრების თდინდელ ხამშობღაში - იტალიაში გადახახლებულიყო. გხაში დაკლუბა მამა და მეუღლე. კართაგენს ხახული დიდი პატივით მიიღო იქაურმდ დელაოფაღმა დიდასამ, რომელხაც თავდავიწყებთ შემეკვრდა იგი. ქელი ყოველხიორად ცდილობდა ხამშელამოდ კართაგენში დაეცოეებინა მოხსურთ. მაგრამ თავიხი აღაქმის ერთგულმა ენეასმა ყურად არ იღო ქელის ვედრება და იტალიისხკენ გახწია. ხახოწარკეუთიღამ დიდასამ ვერ აიტანა მოხსურთის განშიორება და თავი მოიკლა.

46. დიდახა - იხ. ზემო შეხიშვხა.
47. შდრ. იაკ. IV, 4: „...სურე არ იცით, რთმ ამ ქვეყნის ხოეკარული მტრობაა დვთისა? ამტომ ვიხაცი ხურს ამ ქვეყნის მოეკარე იყოს, დვთის მტრად იქცემა“.
48. იხ. ვერგილიოეხი, „ექიედა“, VI, 457.
49. თავის ზემოთ დახახელებულ წიგნში „მეული რთის ცხეზრება“ (გვ. 169-170) მ. ხერგაეხკო ახე აგვიწერს დავწყებთთი სკოლის მახწველებღის უდომღამო და უბადრეე ყოფას: „...მხს არა აქეს უეულება „მხსწველებღად“ (ღათ. P^o-fess^oწვთადრბოდეხ. იხ მხოლოდ „ხახკოლო ზელამხედველი“ თე „სკოლის უყროხია“ (magister ლუძღად სურეგიახი ხეკარმელი და კთოედრა მხი ხაქმე არ არის; ამხიარ ხეკარმელში მხოლოდ „გრამბტიკოხი“ ახ რთტორთ თე შეიძლება იჯდეს. მახსე არ ვრცელდება პრიოილეგეიბი, რთმლებღაც ხამშელთ თე უხადლები სკოლის მახწველებღებს ახიქებს იმქერატორთ. მხი ხელუფახი უბადრეეია, და მახწველებღელმა აქედახაც უხდა გამთიყოს ამხხა, რათა შეხობა დთიქირაეის თავიხი სკოლისხათის. რა თქმა უხდა, ამხიარ სკოღაში ამოედ დთუწეებთ მქბხას მეედროეებას და ვერც თვღლისთევის ხახიამთეხის მთეებთ რახმე; მახწველებღელი ფარდელსხა თე ხახელოხნის იქირაეებს, ხადაც თავისთეის სკამს დთიდღამს, შეკარდებისთეის კო მერხეხხა თე ტადბრეეტებს ხამსამწკრთეებს; პატრეებს მთეიდებსე არა სქირდება; მერხეხხე მხხოღამო მეხლებზე ფთრთიტები უეევთ და ახე წერებს. ზოგჯერ მახწველებღელს თეთ ამხიართ შეხობის დახაქირაეეტიღადაც არ მქოფხის უეული, და მამის პირდაპირ დთა ცის ქვეშ, ფორეის პორტიკთის ხხხის თავის სკოღას, ხილო მის მთწველებღს ვერადღებდა რთმ არ გაუფხტოს, ფორეისთეგას ფარდით გამთმქოფეს ხახწველებღელს. ხწორედ ამხიარ სკოღას ეხედავთ პომეის ერთ-ერთ ფრესკაზე.“ ამ ფარდებსამთეფარებულ ხაკლახთ „ათახხ“ სეტარი აგვუბტინე ირთორედად აღდრებს წარმართული ტადრების ხიდექმლო ხეხაკებს (cellae), ხადაც ხათეეკაეებულ დვთაებთთა გამთხახელებღებს დგამდენხ.
50. იგულისხმება ახო-ხიშვხი.
51. დავწყებთ სკოლებში მთწველებღს ამ მეთოდთ ბწწველიდენს თელას და ახგართმს.
52. იხ. ვერგილიოეხი, „ექიედა“, II, 772.

53. ლომეროსის სწავლება ხაივალდებულებად ითვლებოდა როგორც დაწვებით, ისე გრამატიკულსა და რიტორიკულ ხელებშიც. აქვლავროსი დახასხურისა, შუაჯული და დახასხურელი არის ლომეროსი; - წერდა დიონ ქრისტოტიანი (აქრობირი), - ემაწკილხაც, მოწითქულხაც და ბერიკაცხაც ის აძღუეს იმდენს, რამდენის მიღებაც შეეძლოა თითოეულ მათგანს. ღირთია, ეკლავია, იამბები, დითირამბები ძალაზე მისიშეხელავებია იმხორის, ვისაც ბევრი თაყვისუგალი დრო აქვს; მავრამ ვისაც გაბეწრახაჯეს, კროსა და იმავე დროს, პრაქტიკულ მიღვაწეობას მიხდით, გათვართოვის ხარბიული და გაიმდირის ცოდნა, ეკლავიროსათოის სიმღვილად არ ეყოფა დრო“ (სიბეჯეებების ხელაქებამი გაწავეხსათოის“, 8).
54. ხაუკულებების შემდეგ ხანწავლებლებში გამეგებულ ხისხტიკეს, დაუხლადლობას და ექმატქეობს ახევე გადატრით გმობდა დიდი ფრანგი პექსონიტი და მთახრონიე მისულ მოსტენი (1533-1592 წ.); აქეხი კოლეგები ხომ სიმღვილი ხატუხადლებია, ხლაც ნეხი მომავალი თათბა გეგეხს გამომწეუდეული. ხაბრალი მოხწავლებლებს გახეკოხხაჯად ამხიხეგებეს და ახახინრებეს, ვისიხლანს მსხამლე ხჯიან, ხანამ დახაშაულის ხადეხს მოხწრებდეს. კეთილ იხებუთ და შეკადისიობისხს შეკდეუთ ნებისმიერი კოლეგის კრო: ევრადეურს გათვანებუთ, ევრილის გარდა; ევრიას მოხწავლებები, რომლებხაც წკეპლით უტრელებეს ზურგს, ევრიას რისხეით ცხობამიხდილი და გაცოფებული მახწავლებლები. გახა შეიძლება ამ გზით სწავლის ხიქვარული ადექრა ხორხებს? გახა შეიძლება წკეპლით ხელში და რისხეით შეშლილი ხახომ მწეკმხო და წის წაუქდეუ შესკრთალხა და შეშისებულ უმხსკო ხელებს? დამხტევეთ ეს გზა და დამღებუქლომ აქვე მიხდა შეგახსეხით კეხსტელიანეხს ხაეხებთ ხამართლიანი შეშიშეხა: მახწავლებლის ამ უხახღვრო და შექულღდეუ ძალაუელებას ხამისეული შედეგი მოხდეეს, მით უმეტეს, თუ გაეთოქლისწისებუთ, რა ხახტიკა გახახეხის გამოტახის უფლეუბაც ეძღევა მახ. რამდენად უფრო მართებული იქნებოდა ფითლებითა და ევავილებით მოგეეეხის ხაკლახო თოახების იატაკო, გახსხლადისებული წკეპლების ხაცვლად! ნემო ნება რომ იყოს, გახკარტულუბას გავცემლი, ხისარელის, ხისადისის, ფლორახს, ფლორახს თუ გრაციების გამოსახუნლებით შექმსოთ ხაკლახო თოახის კედლები, როგორც ფილოსოფოს ხევეხიკეს შექმსოთ თოეხი სკოლა“ („ეხსეებ“, 1, XXVI, ბავწეების აღწრდისათვის).
55. ფხაღმ. 60,2.
56. შდრ. ნეტარი ავეგუსტინე, „მუხიკისათვის“, 6, 16, 52: „ხიქვარული ყოფელითეუ წარმავლისადმი შეიძლება ამოძირკეო მხოლოდ იმის ხაშუალებით, რომ შეიგრძხო სიტქობება წარუეედლისა“.
57. შდრ. I კორ, 1, 8.
58. ფხაღმ. 5,3.
59. დედანშია lignum- „ქელი“ - მეტონიმური აღნიშეხა ხომღდლისა; „ხღვა“ ნეკელებრიე მეტაფორიად, ცხიერებას, „ცხიერებისეულ ხღვას“ რომ გულისხმობს. ხომღდი, რომლითაც შეიძლება ეს ხღვა გადახერო, ეკლეუხიანა და ქრისტეს ჯვარს სიშნავს. ამ ადვილის ხაუკეხით კომეტარია ხე

ტარი ავგუსტინეს „თიანეს განამრტებისათვის“, 2,4: არატიმ ქვეა ჯვარს? იმტიომ, რომ შესთვის ავცილებულია ეს ძელი (lignum) მისი დამდაბლებისა. შესი ამპარტაფების გამო გემსიოდა მისი და ამტიომც მსობდლოური მხარდას შორს გატიტაცა დისებამ. ხაერი ტალღებმა გადარეცხეს მისკეს დახაბრეხებელი გ'ხა; მხოლოდ ამ ხიმსლდით (lignum) თუ შესძლებ შის დაბრეხებას. ის თეთის იქცა გ'ხად, მაგრამ ეს გ'ხა ზღვაზე გადის, ფხით კი ზღვას ვერ გადაღაბაუ, მხოლოდ ხიმსლდით თუ გაღაბურაუ მას, მხოლოდ „აქლით“ (ე.ი. აჯვროთ). გწამდეს ჯვარცმა და შეს დაბრეხებო“ (იხ. რეხული თარგმანის შესისხებო, დახახ. გამოც. გვ.230).

60. კოსტეატაროთა ახროთ, სეტარი ავგუსტინე აქ ნართაულად უხდა გულისხმობდეს მის თახადროულ რომელიდაც უარსს.
61. ეს ხიტეკერი ციკერონის კეუთის (ტეხეკელუქური ხაუბრეო“, 1, 26,65).
62. „ალოახეთის ხაკადით“ რომ ამბობს, სეტარი ავგუსტინე კლახიკური გახაიღების სეეულებრიც პრიცეს გულისხმობს.
63. ხახწაღებლებს უპირატესად ფორუმზე ხხისდეს (იხ.აქვე, შეს.49).. ფორუმზევე კიდებდეს კახითა ახლებს.
64. ქალაქი, რომელიც მახწაღებულს იქვექლა, იმპერატორის ხაგანგებო ბრძახებოთ დაწეხებულ ხელფასს უხდიდა მას; გარდა ამისა, მახწაღებულ ბელი შეგირდებისგანაც იღებდა სწავლის ხაფასურს.
65. ტეუქცოუხი - ხახელგანთქმული რომელი კომედიოგრაფი (დაახლ. 195-159 ძე.წ.ა).
66. ტეუქცოუხის ერო-ერო კომედიამო „ეკსეკი“ კაბუკი ქერე ეკსეკის ტახსაცემლში გამოწეობილი შეპარება კეტურა თანის ხაწოდ თიახში, რათა სიევარული აუხსნას ქალს, და როცა კედელზე შესოთ აღწერილ სერათს შეაღებებს თიღას, თეპიტერის მიბაძეოთ, მტკიცედ გადაწეკეტს დაუყოფნე ბლიე ისარგებლოს ესოდენ ხელსაერული შესახეეოთ („ეკსეკი“, 585-605).
67. „ტეკსრეო“ ეწოდებოდათ ტროელებს, მათი პირველი მეუის ტეკსროსის ხახელის მახეღით... „ტეკსრეოის მეუელ“ აქ ენეახი (იხ.შეს.45) თეულისხმება. ტროელების მიმართ მტრულად განწეობილი თეუნახ (ბერძნული მითოლოგიით - პერა) ეუეელსთირად ცდილობდა, რომ ენეახს თეისი თახანტ საერებოურთ ვერ მიეღწია იტალიისთვის, ხადაც მას, ბედის წინახწარგანისხებოთ, დადი ხამეუო უხდა დაეარსებინა... ამთირი „დავალუბა“, რომელსაც ესოდენ უსიამო გრძობოთ იხხენებს სეტარი ავგუსტინე, სეეულებრიოთ რამ თეო დაწეკებოთხა თუ გრამტიკულ სეოდუბში. მოწაეეს არა მარტო პროსად უხდა „გარდაღოუქვა“ „ეხეიდაის“ მოცემული ხაწეკტი (1, 36-75), არამედ, ხახელგანთქმული რომელი ორატორის კეისტილიახეს (დაახლ. 35-100 წ.) სიტეკებით რომ ეთეკათ, „სტეკსრეოქველური ძელმოსიღებაც მიეხიტეკებინა პეეტის ახროსათვის, გაეხრეულებინა ხაკელი ადგილები, ხხარტად და მკაფიოდ ხამოეკალიბებინა ის, რაჭ ბუნდოეანი ხახდა.. ეს უხდა ეოთილოეო პეეტთახ პეეკსობა და კეიდილი“ („სტეკსრეოთხი ორატორის მიმართ“, X, 5, 4-5).

68. ახალთაგან ახრი გამქვირებულა: სუტარ ავგუესტისეს არ ჰქონდა რწმუნა, არე „ატიგა“ თუ „ხაურაქი“. ამიტომაც იყო, რამ მის გულის თხელი ავ-
ვილად იტაცებდნენ დაქვეული ახელთაზე, როგორც თავიანთი ხიჭების
გუნდი იტაცებს მოწაზე დაქვეითდ ქრახის მარცვლებს. „ეს ახეო და
უკეთური ხელეები - ამბობდა ავგუესტისე მათზე, - კეთილსურსებულადი
კვამლით უნ არ ხაზრდობდენ, როგორც ჰქონდა 'ხიჭიერი ბრძეცხ, არამედ
აღამასთა 'შეჯდამებთ' (ავგუესტისეს წიხაღმწეგ“, 20,22).
69. ხწორედ ამ „გარე ხაქირაში დახოქხა“ თვლიდა ხელთური დაქვის
მოხესად დადი სუბლატინიკისი პლატინი (204-270 წ.), რომელმაც პლა-
ტინთან (427-347 ძვ.წ.ა.) ერთად გადამწვევტი 'ხეხოქსელება მოახდინა ხუ-
ტარი ავგუესტისეს მსოფლმხედველობის ფორმირებაზე.. აწარმოებდნით
მახხიცი ხელი - უხამართლო, ადვირახხხილი, ათახი ქქეხა გრძობით
ხაქე, მხაღლი, ჯაბახი, დეარსილიანი, მხილად ხრწხადისქე, წარმად-
ლისქე მიქცეული, მრედედ მავალი, ხორციელ ვებებხ დამხიებელი, უწ-
მისილად გახქირამათა ტრუიდალი, დორწებამი წამიყებელი. ყოველით თუ
არა ხეცხ, რამ ეს ხიხხიხეჟ მიქსიხეჟ და მიქქმასხა ხელს, როგორც ამ
ქქეხად 'შეხეხილი რამ ბორატება, რომელმაც ბაწთ შეხეხრა ის და ამო-
გად მოხწვევტი ხიწმისეჟ მხი ხიციოქხლე და მხი გრძობიქე; ყოველით
თუ არა ხეცხ, რამ ბორატებათხ 'შეხებამ და 'შერეჟამ 'შეხეხრა მხი
ხათელი და უთიდაში არხებობხთხიქის, ხიქედელ-ხიციოქხლას მოქხასზე
დახვლახხიოჟის გახწირა თგი. ამიტომა, რამ ვვლარ ხელაჟ მხხ, რახაც
უხდა ხელადეჟ ხელი; ამიტომა, რამ ადარ მდლეჟს თაქის თაქი ვას-
მარტაება, რადგან ვებებხ გარეთ ეწვეთხ ვებებულს, ხიდაბღიხა და ხიბ-
ხელსახეჟ“ („ქხხედა“ I, 6,5).
70. ბარბაროსი („ბარბაროს“ - ახე უწოდებდნენ ბერძენი ქოველითე უცხოის,
უკელტურის, ველურს, არაცივილიზებულს) - ამა თუ იმ ქის ბუქებხათ-
ვის შეეფერებელი, ხხეა ვის ხირამების მიხედვით შექმნილი, ახ
უცხოურიდან ხაქირაების გარეშე შესიხელი ხიტეჟა.. ხიდეჟოსნი
(წარმოსიდეჟა ბერძნული ხიტეჟიდან „ხილიოქხმოს“, ხიდიხაქ დახაბამ
იღებხ დათხირი „ხიდეჟოსმეს“ - კილიკიის ქადაქ „ხილიო“-ხ
მცხოვერებთათვის ხიწმული მტევევლება) - ბარბაროსის ერთ-ერთი კერო
ხაქე, ამა თუ იმ ქის ხიტეჟახხათის შეეფერებელი, მახხიცი ფორმა.
71. ფხაღმ. 102,8.
72. შდრ.ფხაღმ. 85,13.
73. ფხაღმ. 26,8.
74. სუტარი ავგუესტისეს წააზრეჟი ირგახელად ერწმის ერმისეჟს ხახარე
ხიხეული თგუთ ძე 'შეკოთმისის 'შეხახებ (ლეჟა, XV, II და შხდ.) და
პლატინის „ქხხელებხ“ ერთი პახეჟი (1,6,8). ავგუესტისეს 'ხიდეჟოთი ფრაზა
თითქის ხიტეჟახიტეჟითი თგრეჟმხია პლატინის ტრატატის მითითებელი
პახეჟიხა: „ამიტომ ის იქება უკეთეხი მრწეველი და კეთილმხიყოველი
ხეჟი, ვისც გიორმეჟს, გავდესეთი ხეჟის ხამწობლამი. მდგრამ რახ ხიწ-
ნაჟს ეს აგაეიქცეო? როგორ გავიქცეო? როგორც თიდიხეხი, რომელიც
გრძიხულ კორეჟს გაექცა და გრძიხულ კადიოჟხის, მიუხედავად მხელი

სიღამისხისა, რახაც ისინი მის მწერას აღუთქამდნენ და ფიანდახად უმ-
ლიდნენ ფეხქეშს. წყები ხამშობლი კი იქაა, ხადანაც მოვხულებართ, და
იქვეა მშობელი წყები. უხდა გაეიქვეო, მაგრამ არა ფეხთა ხისწრაფთ,
რომელთაც მიწის ერთი კუთხიდან მეორეში გადაეყვართ მხოლოდ, ან
ქტლოთა თუ კეთილმავალი ხაფით; არა, უხდა დაეხუქლოთ თვლით, სხვა
რამით შეეცვალოთ ხორციელი მწერა და გაველიძით ის ფარული უნარი,
რომელიც ყველა წყებთანში თვლემს, მაგრამ რომელსაც ცოტანი იყენებენ
მხოლოდ”.

75. შდრ. ბლეს ჰასკალი: „კაცის გრძობილობა ყოველგვარი წერილმანისადმი
და მისი ხრული უგრძობლობა ყოველივე დიადის მიმართ – სულის უც-
ნაური გახრწილების ხიშხიად“ („ხრები“, დახახ.გამოც. გვ.238).
76. ესე იგი „ამირ“-ს მაცვირად რომ წარმოეთქვა „ამირ“. რომელი სწავლულის
სიცილიუხ ფიგულუხის (I ხ.ტ.წ.ა.) ახრით, მწიბვის ხიშხის უგულუბელუ-
ოფა მეტყველებისას კელტურის დაბად დიხეს მოწობდა.
77. შდრ. მათე, VII, 12.
78. თ.შეს. 76.
79. ფხადმ. 30,23.
80. ერთი სიტყვით, ნეტარი ავგუსტინე ბავშვობაში ამკარად ვერ აკმაყო-
ფილებდა მოწულ მოსტეხის დიდაქტიკურ მოთხიხეებს: „სიტყვადუნწობა და
თავსდაბლობა სხეუბთის ურთიერთობისას ფხადულებელი თვისებებია.
ქმაცვილი უხდა მიიხეითთ იმას, რომ ძუხწად და ხელმომჭირსედ ხარ-
ჯაღდეს მის მიერ შექსილ ცოდნას; კასათის ხავსად არ აქცევდეს მისი
თანდახწრებთ წამორწმოდ რიყთი სიტყვას, სიბრთევეს თუ სიხუელუღეს,
რადგახაც იმის ხელადებთ გმობა, რაც არ მოგწონს, უკადრისი
საქციელთა. დაე, თაყისი თავის გამოსწორებას დახჯერდეს და სხვას სუ
პიცხავს იმის გამო, რაც თეთონვე ხადრახისად მიანია; დაე, წინ სუ
აღუდგება ხაყიველთოდ გაერცველებელ წეს-სეულებებს. „სეიძლება
მრავლისმცოდნე იყო ქელმადლობისა და ამპარტავენების გარეშე“. სურავის
შეატეობს ყოყონობასა თუ ყოელონისობას; დაე, თავი აარიდოს ბავშვურ
პატიმოქვარეობას, ანუ ტალ-სწორებში გამორწევისა და მათი და-
წრდილუის სურვილს.“ (ესხეები“, I, XXVI, ბავშვების აღწრდისათვის).
81. შდრ. ჯან დე ლა ბრიუერი: „ბავშვები კადხიურსი არიან, თავიხეიბი, გულ-
ფიცხი, შურთანხი, ცხობისმოყვარეხი, ახგარწმთანხი, ხარმაცხი, თავქარო-
ანხი, მხდაღხი, თავშეუკავებელხი, ცბიურხი, გულწაოხირობდიხი; სულ
მციორე რამის გამო ტირიან ას იციხიან; უმწიშხებთ ვწერილმანისც ხაკმარო-
ხია, რომ უხასწვრო აღტაცებამ თუ მწუხარებამ შეიპერიოთ; ტკივილს ვერ
იტანეს, სხვას კი დაუფიქრებლად მიიყენებენ ტკივილს: უმკვე ადამიანები
არიან“ (ფრანსუა დე ლა როშევეა, მაქსიმები. ბლეს ჰასკალი, ახრები.
ჯან დე ლა ბრიუერი, ხასიათები, ფრანგულიდან თარგმნა ბ.ბრევედექს,
თბ. 1994, გვ.260).
82. მათე, XIX, 14.
83. შდრ. მარკუს აგრელიუხი: „ყოველთვის უხდა იახრებდე ხამკაროს, რო-
გორც ერთ არხს – ერთარხებას და ერთი სულთ მიხილს; ყოველთვის

უნდა ვახსოვდეს, როგორ დაიქვეყნა ექვლავეური მის ერთ შუკრამბეზანდე, როგორ მოიქცეოდა ყოველ ეოველი მისი ერთ სწრაფად ქცეული სებოთ, როგორ იქცეოდა ექვლავეური ის, რაც არის, თახახიხეხად იმისა, რაც უნდა იქნას, და დასახრულ, როგორია კეჟმირი და თახაფარდობა ხაგასთა შორის" (სეიქერები", IV, 40). ექვლავეური ერთმსხეოს ექვხის, ექვლავეურს წმისდა კეჟმირი კერაჟს, და არა არის რა, შქიძლება ითქვას, რაიმე უცხო და უთესბეომი ხაგასთა და მოელეხათა ხმისში. რადგან ექვლავეურს ერთი და იგივე წებრთვი აწებრთვეებს და ექვლავეური ერთხა და იმავე ხამქარის ამქობს. და მაროდაც, ერთია ეოველისხმოსქველი ხამქარო, ერთია ეოველისგახმწვისი დმქრთი, ერთია არხი, ერთია კახიმი, ერთია სუელი და გახება ექვლა სუელდამქელის და ერთია ჭემწმირიტიება, რაკი ერთია ექვლა ერთგვაროვანი და ერთხა და იმავე გახებახთს წილხაეარი არხის სრულეოვიღება" (სეიქერები", VII, 9). ექვლავეური იმღხად არხებობს, რამღეხადაც ერთს მოელტვის. ერთობა ქმის თახხსობახს და ერთსულოვიებახს... მარტო, რაკიდა ერთხადა, თვისთაჟად არხებობს, ხილი ის, რაც რაჟელია, ხაწილთა თახხსობით ესწრაფვის ერთხადა, და იმღეხად არსებობს, რამღეხადაც ამახ ახერხებს" (სეგარი აეგუხტისე, ამხათქველთა სეიქობისათვის", 6).

84. სეგარი აეგუხტისე გულისხმობს არხბოტეკულეოველი და სტოიცისტური ფსიქოლოგიის „საერთო გრმხობახს“: ეხაა გრმხობა, რომელიც გრმხობის ორგანოებით მოღებელი შთაბეჭდილებების კორელირებას ახდენს. მაგრამ სეგარი აეგუხტისე თავის წინამორბედებზე უფრო შორს მიდის და ამ გრმხობახს არა მარტო გარემუ შთაბეჭდილებათა კორელირების ფუნქციას მიაწერს, არამედ თდიოყდის მიერ საკუთარი თავის, როგორც სებეიქების, შუგხების უნარხაც, სებეიქებისა, რომელიც აღიქვამს ამ შთაბეჭდილებებს და მათ კორელირებას ახდენს. ამქმთვის ცხადია, რომ ეს შთაგახი გრმხობა არა მარტო აღიქვამს იმას, რახაც ხუთი გარეგახი გრმხობა აწყდის, არამედ იმსხაც გრმხობს, რომ გარედას მსწყდლი მსხაღა კიდეც აღიქება მის მიერ" (ამხათქველთა სეიქობისათვის, 2,4,10). - ის. რუსული თარგმანის შქიამქები, დასახ. გამოსც. გვ.231.

85. „ვისც ხაგასთა მშეჟიებრებას ჭერუტს, - სმბობს კლიტისი, - უნდა იცოდეს, რომ ის ხატაა მხოლოდ და მხოლოდ, მხოლოდ სრდილი და საკედედეი მისი, რის ხატადაც შქიქმის მშეჟიერი ხაგახები. ამიტომ კი არ უნდა მოელტეოდეს, პირიქით, უნდა ჭურბოდეჟს მათ. რადგან ვისც მათ მოელტვის, იმ ჭაბუკის ხეღარს გაიზარებს უცილოდ, რომელმაც, როგორც მათი გვაქწეებს, მდისარეში თავისი მშეჟიერი ხახის ანარეკლს რომ მოამკრა თეღლი, წყლის ხიდრემეში ჩაეყხთა მის დახატქრად და... უნახარ იქნა. მის მსგავხად, ცხიცი, ვისც მოსეხხუდიეთ უმხერს სხეულთა მშეჟიებრებას და წამითაც ვერ სწელება მას, სხეულით კი არა, სულით დაითქმება გოსეხისათვის უხაწარღეს, უნახხულით პირამქელ უეხკრულში, და ხამქადმოდ იქ დაღრება თეღლდამრეტილი, ანრდილთა შორის, როგორც პედესში" (სეიქნეადა" 1,6,8).

1. პლატონის მიხედვით, სიბნოლიანი ხმარაგლე, რომელიც მარწმინდად მოქ-
ლეულობდა უოკლავარ ერთობას, მოღაიხად კრეგავსათვის რაობას: ის
ხაერთად აღარ არის რაიმე და, მისხადამე, აღარც ხმარაგლეც; იგივე
თქმის ამ ხმარაგლის შესდგეული თვითიული წვერის მიხარაიც, და ახე
შესდგე, დახურეულებლიე („ესხეადა“ VI, 9,1; შდრ.არაველ დადაიხიხი,
„აკემარხი ღმრთისმეკრეკელებიხი“, I, 1)... ბლექ პახელი შესდგეხიორად
აღვარქერს დეოაბერივი ერთობიხავას გაიღვარი და ხმარაგლის ანთებამს
დახოქელი სელის უხიხარელი, და უბადრეკე ეოფას: „აი, რას
გეობრძახებს ხიბრამე უელისხა: ...მე შესქქმეხი ადამიხი წმინდა, უბიწო,
ხრეულყოფიდი, ხიხათლით ხავხე, ვახებთო ხრეული; დირხი ვეკე ავი სემს
დიდებისხა და სემს ხახწაველთოქქელეებისხა. ადამიხი უმქელიად ჭერებდა
მამის ხიდადექ შესოქქმეებისხა. მისთეხს უეციო თეო წველიადი, რომელიც
ახლა ახე აბრძახებს, უეციო თეო ხიკვდილი და უხახიუება, რომელიც ახლა
ახე აბრწულებს. მადრამ მას ვერ ვაქული ამ ხიდადექ და ცქელმელი
ვახდა. მას მისთერევა თავად უოვიდილი თავიხი თავის ცქებრი და არად
ხაველი სემს შესწეობა. ის გაიღვდა და რაკი ისერევა თავის თავიშეე ესოვა
საკეუთარი ბედიხერება, მეც ვაგვწირე და თავიხი თავის ახაბარა მოვატოვე;
მე ავექმბიხე ქმისლებიხი, რომლებიც მსახიდე ემსიხეობიხს, და მტრებად
ვექციე თხიხი: ახე რომ, კაცო მხეცს დაეყვას და იმღენად დამტოლდა თე,
რომ მბერეკე ხახიდადად შესორხა მთავიება შესოქქმეებისხა: ახე ხაქრა, მხე
ხაწმირევა მისი სელაური ხათელი და ვახებთს მთავისხეცისკრეებება. ვასე
ბიხავას თავდახსნილამა და ხმორად ვახებთსავე მბრძახებელსა გრმობამ
შეეებისხა და ვახცხობის ძებნად მიაქცია თეო. ეველიდიური თრეუეახვს, ქმრ
დაიური აბრწულებს, ეველიდიური ბერეულებს; ეველიდიური ახ თავიხი ძელ-
მისილებით ხრეხს, ახ თავიხი ხიბლით ხიხიბავს, ხილა ეხაა უხახტიეხი
უღელი და უმძიმეხი გეითი უხიხარელი მისიობიხა. აი, რა დღემია ამქა-
მად ადამიხი, მას შესორხა მისილიდ ბრმა ისტისქეტი, მბერეკევი ხილეხი
თავიხი თვახიდელი ბედიხერებისხა და დახაბამიური ბექებისხა. ის მოღაიხად
შოთიხიქა ხიწვარქმს, მოღაიხად ხამქაევა ხიბრძახეხა და ხიბილწქმს, რა-
მელიც მის მთორე ბექებად იქცა“ („ახურეობ“, დაახ.გამიც., გვ.283-284).
2. გარდაამავალი ახაკიხათეხს ხიმეკელი ეს ეროტიული ვებთათელიდე
ვარკვეულწოდად მოგვევცახებს პლატონის „კომიოხის“ ერთ პახაქს (91a-ბ)
3. შდრ. „ახიხარებთო“, X, 38: ავიდა შესეეკვარე, მშეკვიხერებაე, უქეველიხი და
უახელიხი, გვიდა შესეეკვარე შეს ხემსი თეავ, მე კი ვარეუარე ვექებთ:
შეს მთერ შესქმისი ხამქარის მამეუხხეველ წიადსი ეცდილიობდი შესქრას
მე უმხგავიხი და უხახერი. სემთახ თეავი, მე კი არ ვიეავი შესთახ. შეს
თავს მამორეება ხამქარა, რომელიც ხაერთოდ არ იარხებებდა, შესში
რომ არ არხებელითო“.
4. უფრო გვიდა ხიქრა ბეკეხტისეხს ბეცილებლად მინინდა უარი ეოქვა ცოლის
შერეუახე, რათა სელაურად ვახახლებელს სურევა ექცია ძეველი
ცომილებით ხავხე ცხიხერებისათვის, თქმცა ანახეე რიდი უბრეედა ქმრ

დას და ხაქოსად მსდგომი ახრისაჲ; იყო ქორწინების დამწირულებასჲ (ახ.მთხი თხ.წულება „ქორწინების ხაქოსთხაოთხ“).

5. როდესაც; დსქროსს ხამთხიდასი გაასქეჲ შქსქოდე ადამი, ამ ხიტქეხთი შეახეჲხა იგი: „მსწა დააქვექლოს შქს ვამი... ძეჲქი და ქეჲლი ად-მოციქულის და მსდგერის ბადახი იქოს შქსი ხაწრდო“ (დაბად. III, 17-18).
6. სეჯარი ავეუხტისე ადრეხტეხტისა ხამთხაჲლად ხსად ხახეჲდ ხადმროი წქრთისი წიქეხტეხ: „მსროეჲლი იქეხტეხად დრეხტეხტეხი გმწწლებსხა მსოიქს, რადეგახე; ეს ხიტქეხტი ხათქით მსასბტეხი ბეჲრს და, ქმწც არ იქოს, ადუქეხტეხთ, როგორც ხსხდომ. მთხიგისი დრეხტეხტეხსა ბეჲრსაწქ („შეხაქმსწოთხი“ მსოქეჲქელთა წახადმსეჲ“), 2,3,5).
7. 1 კორ.28.
8. იქმქ.1.
9. იქმქ. 32-33.
10. შდრ. მსოქ, XIX,12.
11. შდრ. მქორე ხეჯელი, XXXII, 39: „არ არის დსქროი ხეჲს ვადრდ მქ ქელად და ვეცოცხლებ, მქ ქმწროეჲ და ქეჲრსაქ“.
12. მსდგერა - სქმისიას ქელაქი (დღეჲქსდელი მსდგერეხი), სეჯარი ავეუხტისეხ მწობდღორე ქელაქი თაგახტეხდას დაახდ. 24 ქით დამწორე-ბული. ადხსთმწხეჲდ, რამ მსდგერაში დობადა ხახელგახოქქელი რო-მელი მწქრდოი დეჲქოქეხ აბეღეჲქეხი (დაახდ.124- დაახდ.180 წ.), „ოქქროს ვირის“ აქტორო. პირეჲლდაწქეხთი გასაოღეჲბა აბეღეჲქეხსი იქმქ, მსდგერაში მსიგა, შქსდღეჲქ ქი, სეჯარი ავეუხტისეხი არ იქოს, ქროთაგეჲს ვაქეჲხაქერა ხწაქლის ვახაგრეჲლდღად.
13. სეჯარი ავეუხტისე თაქის ქრო-ქრო წქრთისიც (126,7) ვეჲდახტეჲრეჲს მწობდღეხს ხელმთეჲლდობახ: „მსმსქეჲს ხაქოსად მქორე ადუღლ-მსქელს პეტროსი იყო“.
14. შდრ. ვხადმ. 129,1.
15. შდრ. 1 კორ. III, 9.
16. შდრ. რამ. 1, 25: „ხიტეჲრეჲსე ვეცოცღეჲს ქქმწროტეჲბა დწროსხა, და მსახეჲრეხტეხსეჲს შქქმსიგისხა და არა შქქოქქეჲს“.
17. თხ.შქს. წიქეხი პირეჲლი, 37.
18. შდრ. იერ. II, 27: „...რადეგახე; 'სეჲრეჲ მსოძქქეჲს და არა პირა; ვახაქტოროსი ქი აბბბბბ: ადუქი და ვეჲსხეჲსი“.
19. ვხადმ. 115,7.
20. სეჯარი ავეუხტისე ხახეჲრად თროსიეჲლი ტოხოთ აბეჲქეჲს ხნდ. აეროქს პეტროს პროქეხტეჲრეჲ ქელაქს თაგახტეხტას ბადღისთის ძეჲლი და აბელი ხა-მეჲოს თხტოროთეჲლ დღეჲქელაქისა, რამელიცე თეღეჲქელთა თეღღში ვახა-ხახეჲრეჲბად მთელი წარმწროეჲლი ხამქაროს ხწწწლებახ, ხიბდღწეჲს, ხისახტეჲქეხ და ექწწწწეჲრეჲბახ. ბადღისთის მამწრო აწწწწ დამოქეღეჲრეჲლ-დას შორეჲლ წარსეჲღში აქეხ ვეჲსე ვადგქელი: ძე.წ.ა. 586 წ. ბადღისთის მეჲქმ ხბბბბბბბბბბბბ II-მ (605-562) იეროშოთ ბილი და მოწახთახ ვახსწრო-თერეჲხადამი, ხილი ათი თახხბბბბ დატეჲქეჲრეჲლი თეღეჲქელი ბადღისთის ვადახახხილა... „ბადღისთის ტქქქობა“ ხამოცღადი წქელს ვაგარეჲლდა. ეს იყო

ერთ-ერთი ქველასზე შავბულით ხსია თუქვექელთა ისტორიაში. დამსკრობლებიხადის ერთ უოქქელთა ხისხადს და ხიხუელიდის, ხიმწარქელ და ბილასიმ ხიმბილური გამოსხატულება ასოქა მეტხასქელში „დიდი მქადი“, რომქელც ბაბილონის ხიმბილად იქცა. შდრ. ასოქადიფიხი, XVIII, 2-3, 5; „დაქქიხი, დაქქიხი ბაბილონი, დიდი მქადი, და ქქქსკოთ ხამქქადილად, და ქოქქელი უქქიხილური ხქელის ხამქქელად და ქოქქელი უქქიხილური და ბილწი ურსიქქელის ხამქქელად იქცა. რადგახაც მისი ხიხუის მქადიქარე ღვიხით დიითო ქველა ხალხი, და ქქქქის მქოქქებმა იხიქქეს მახიხს, და ქქქქის ვაქქარხი დამქიდრდქეს მისი უქქქქებხი ხიხუელით.. რადგახაც უქქიხი მისხი ცოქქქებმა ხქქახს, და გაიხიქქა დმქრომა უქქამართლობა მისი“.

21. შდრ. თერ. LI, 6: „გაიქქქეთ შექ ბაბილონიდის“.
22. შდრ. უხადამ. 72,7.
23. თხ. გამოსვლა, XX, 15: „არა იბარო“.
24. შდრ. რომ. II, 14-16: „ეჰიხადის როქა ხქელის არქქიქე წარმართხი ბუქე ბრიქად ახრქელქეს ხქელს, მსმის ხქელის არქქიქიხიქ თქოთიქე არიხ თაქახით თაქის ხქელი. იხიხი ექქიქქიქებქ, რომ ხქელის ხაქქე გქელის ფიქდარსე უქქიქოთ, რახაც მოქქიხიქ მათი ხიხიდიხი და მათი ახრქიხი, რომლქებქ; ხსი ბრადს ღებქ, ხსი კი ამართლებქ ერთმქორქეს, ხაიხ-ღიხილად, როქა ხქიხი ხახარქებხამქებრ, დმქროთი გახიხიქს კაცოთ ვარქულ ხაქქიქებ იქიხი ქრისქექს მიერ“.
25. თხ. მქხ. წიგნი პირქელი, 68.
26. მქერახს - ხილასასქე, ექიხიქახს - ხერსქელქა, მქეხებახს - ხილბო თქ ხიმ-ქქროქქ და ა.შ.
27. შდრ. წიგნი პირქელი, XX, 31; თხ. აგრქოქქე მქხ. 85.
28. შდრ. უხადამ. 63,11.
29. თქელისხიხიქება ღქოქოქეს ხერგოქეს კატეღიხი (108-62 ძვ.წ.ა.), გადართბქული რომაქელი პატრიციოქიხი, აქახტურისბტი და დქსავოქო. 68 წქელს არქქულ იქია პრქეტორად. მქელდგ ხვადა კიხსულეი გამხდაროქო, მადრამ რომდქნქვქემქ დამარქცხდა არქქიქებში. გაბართბქელსა გადაწქქიტა დაქქიხი რქესბუბ-ღიქქური წქოთილქება და „მხხილად“, ე.ი. ერთბორიქულ მბრძახებლად მიოქლქიქიდა რომს. დქსავოქოქური პელიტიქის წქელადით ხაქქილად მრავალრიცქიოქიხი მიმხრქეხი მქესიქობა და თაქიხი გახსრახიქის მრავლქიქულ ხორცმქეხიხის მქელდგა. ციქქროთის მიერ მხიღებულეი ეტრქოროთსი ვაქქე და დამქქროს მქვროქება დიავქო. 62 წლის დამდგეხ ქილაქ პიხტორიქოთის (დღქქქაქლელი პიხტოთი) გამართულ ბრძილადში ხახტეიქი მარქეხი იქქიხი და თქოთიხაც ბრძილას ვქლსე დიქეა.
30. ციტატა მოტახილთა ხახელვაგაიქქელი რომაქელი ისტორიქოთის გათქხ კრისბქეს ხალქსბტიოქის (86-35 ძვ.წ.ა.) თხსქელქებდის „კატეღიხიხს მქოქქელქება“. ხალქსბტიოქიხი ერთ-ერთ ქველასზე პოქქელარქულ აქტორად თოქლქებოდა რომაქელი აგრქიქის ხქელქებში. ხერბარი ავქუხბტიქე არქოქე იმ-ქიათად იხხიქიქებხ მას თაქის „ღქოთის ქილაქში“ და ხაქქილად დიდი პო-ტეიქიქქიქიოთაქ.

31. შდრ. მარკუს აგრელაეზი: „არსებუ ტაბელი წასი ახიოეს ყანადს, მერ-რეკეს, მისიხსკვლეულს, ტონახს“ (აქოქერბი“, VI, 34).
32. შდრ. ყხადმ. 7, 16-17.. შდრ. აგრეოეჟ მარკუს აგრელაეზი: „ახ, ვიცი; ხელდაეს, თავიხი თავის წისაჟე ხელდაეს. უხასროლობის მიქქელი; თავიხი თავის მისარო იქეს უხასროლობას, რადგახაც; ბაროტეოეს ხაქუ-თარ თავს“ (აქოქერბი“, IX, 4). აქსაცა ხელდა, იტეიქ იქეს შუქოლეების ხაქოქს“ (აქოქერბი“, IX, 38).
33. „ცოდვილი ხელი თავიხი ამსარტაესელი, გაცეკლმსაროებელი და, თე შქიდლება ახე თიქახს, მისურთი თავისუკლეპით ეხწრაეკის იმსხ, რომ დიქროს დაქსხვავიხის. ახე, იმისოეს, რომ წეკეს წისარებხს შუქოლეამ, ხაქსარისი ადმისინდა ხიტეეეიხი: აქიქებთა, რიჯარც; დიქროებთ“ (მეტარი აეკუხტისი, „სასიბთხათის“, II, 5, 8).
34. კვლავ მეთოდება სეტარი აეკუხტისიესათის სეეელი მოტივი: ეს ქვეჩახ მხოლოდ ვადნად ხაქიქიხი ხოვლისა, და ვიცი ძირველის გულთხიოეს ითიქებს მეთრეს, დეოისავას ვახვლეილიდა იგი, ზეჯორს ხათელს მარე-ეეეელი, ხორციელ გულთხიქსა ხათამშოდ ქვეელი და ბიეულით მორ-ეეეი დახოქელი (სიე შიეეეარეუბი ამ ქვეჩახს, სურც; ამქვეეიურ რახსე ვიხაც) ეს ქვეჩახ უეეარს, მამის ხიეეარელი არ არის მასწი. ვიხადახ ამ ქვეჩახდ ეეეეეეეეი - გულთხიქს ხორციეს, გულთხიქს თვალის და ხი-ამეეე არხეებობახ, - მისიხავას კი არ არის, არსიქ ამ ქვეჩიხავაჟ“. - I თახს. II, 15-16).
35. ყხადმ. II, 3.
36. ყხადმ. II, 13.
37. მათე, XXV, 21.

წიგნი მესამე

1. დიდი ბერძენი სწავლეულის სტრატონის (დაახლ. 64 - ძე.წ.ა. - დაახლ. 24 ახ.წ.ა.) ცხობით, მესამე პუნიკურ თმში (149-146 ძე.წ.ა.) დამარცხებული და მიწახიას ვახწარებელი, ხილი შუქდუგ თელთეს კეისრისა და აეკუხ-ტეისის მიერ ადღავიხილი კართაგეხი მის (ე.ა. სტრატონის) დროს ვადიის კრო-ერთი ეეეეეაჟე აეეეეეეეელი ქვლავი ეოეიდა (აეკუარბოთა“, XVII, 15). იხტარიკიხი პეროდახე. (III ხ. ახ.წ.ა.) წეეედა, რომ კართაგეხი მხოლოდ რომს წამოეეეარდებოდა ხიდიითა და მოხახვლიობის რიდიეხობით („ახტარია“, VII, 6). ქრისტიანობა ადრე გავრცეელდა კართაგეხის, მკარამ წარმსარობაც ჯერ კიდევ ხაქსიად ძლიერი იყო (ახ. სეტარი აეკუხტისი, „დეეის ქვლავიხათის“, 2, 4; 7, 26).
2. დედაწიხი ხიტეეეეების თამსწია: Carthago (კართაგეხი) - sartago (ქვბა, ტავა). მე „კარდალი“ ვიხმარე, რათა ხაწილიბრეეე მახცი მამქლვა დეეისხ ახიასხიური ეეეეეეეეათის.

3. მართალია, სეტარი ავგუსტუსეს აქ თავისი ძირადი განცდებისა და მათი უხიქლოლოგიური ახალაწის გარდა არაფერი ანტერეზებს, მაგრამ მისი ხიტეკები მისიკ კრეკარი ისტორიული დოკუმენტია: მისი გეგმეკებს, რაოდეს ძლიერი იყო ანტიკერი თეატრალური ხელეზების ტრადიციები სეკნი წელთადრიცივის IV ხაეკეხის კართაგესში და, ადბათ, არა მარტა კართაგესში.
4. შდრ. დახ. III, 52.
5. 'სოგიერთი კომენტატორის აწროთ, ეს პახაეი ხაწეალებახ გეგისდეკს ძიძო-თეტურად განესახლდროთ იმდროისდელი თეატრების რეკერტუარი: ესაა, უწინარეს ყოვლისახ, პიპულარული რიძიკული დრამატურგების - ტიტუს მსკესეტუსეს პლაგატებისა (დაახლ. 250-184 ძე.წ.ა.) და ტერენციუსეს აეკრის (აეკრეკლის': დაბბდა კართაგესში ძე.წ.ა. 195 წ., გარდ. 159 წ.) კომე-დიები, რიძელთა ხიეეკტიკ ძირთადად ხახიეკარული ისტრეგებზეა ავჯ ბეული.
6. შდრ. II კორ. II, 16.
7. შდრ. ღეკ. XV, 4.
8. შდრ. მეორე ხე. XXXII, 17.
9. შდრ. რომ. VII, 5.
10. შდრ. „აღხარებახი“, წიგნი მეორე, VI, 14.
11. „ამრეკათ“ აწიარ ქეკეხს, ისტორიულ წეარბებზე დაერდხობთ, 'სეხტად ახეეე აეკსწერს პქარბი იბხეი თავის ბრწეისეაეე დრამაში აეკიხარი და გედიდეკული“ (ხაწ. I - აეკხარის განდგომილება“, II მიქმელების დახაწე-ისი). მსგეგებტა იმდებად დიდაა, რიძი კეკეს შეიძლება ძალაეკებურად თეიქროხ: ხიი არ იყო სეტარი ავგუსტუსეს ეს პახაეი იბხეის ერთ-ერთი წეარბი. აქეე უდაა 'შეკნიწხით, რიძი „ამრეკათ“ ქეკეე იხეიხაეე 'სიხდს იწეეეს აეკის ორატორულ სეიდაწში უეეღისწულ თეუღიანეს „აახაეკრხელთა“ - დეოისმეტეკელების მიძივად მსათობთა: ბახილი კქ ხარიუღისა და გრთივლ ხაწიხეღის ხეღწი, რთგორხაც სეტარ ავგუსტო-სეში.
12. არა შეიძლება იყოს უფრო ხაწიხდარი, ახ რამ შეიძლება დაბეკიხს კეკს მტეი რიხზეა უეეღის მართალი მხეაერისა და გეკიოხეის დღეს, ვიძრე სიგნი უბერეკებთ გამოწეეეულ ხიხარეღს, რაც ადამიანს ეწმსკეს ამ-გაეკებს? (სეტარი ავგუსტუსე, „კატეხეუსქითა განსწეღისხათის“, II).
13. სეტარი ავგუსტუსე კარგად იქობდა ციეკროსის ხაწარმოებებს. თავის თხსუეღებამში „აკედესიკიხთა წიხადმდეე“ (I, 3, 7) „ქეეეს ციეკროხად“ იხ-სეხიებს მახ. სეტარი ავგუსტუსეს თახამეტროეკიკა 'შიორის ადბათ არც მო-იძებნებოდა ისეიო კეცი, ვიხთიხაც; უეკიბი იქეებოდა ციეკროსის ხახელი. „ეისიქე ციეკროსს“ ხხეადახსეგახიორად განსბრტეკეი: 1) 'სოგის აწროთ, სე-ტარი ავგუსტუსე ამით გეიხბრტეკდა თავის 'სიხდს წარმბროული კელ-ტურისადმი; ამხარი დამიკედებელება ხაერთიფ სიწხსიბიბიი იყო ახ-დლი წელთადრიცივის ძირეული ხაეკეხეკების ქრისტანი მწერლებისხათის; 2) 'სოგის აწროთ კი, რეკდა სერდა ხაწეგანით აღეიწიწა, რიძი აქ განეკ-ბის ხელი ერთა, სეტარი ავგუსტუსე განსწრახ აქიხებდა ადამიანის

მსამსახურეობას" (რუსული თარგმანის შესაშვები, - თბ.დასახ.გამოც. - 233).

14. წყის ხავერდებზე მიმოიხილავი ცაცქრობის ამ თხზულებას, რომელსაც უძღვები "სემიქმელება მოახდინა ჭაბუკი აგუეხტების მხოლოდმხედელოსი ფორმირებაზე, ასორტქესზე" დაწერა მე.წ.ა. 45 წლის ვახაგუელზე. ცაცქრობის ცხოვერებაში ესაა ერთ-ერთი ყველაზე მძიმე და ძირქქში ხანა. 16 წ. თუღარქ კესხარი ფაქტიურად რომის ერთპირიურელი მბრძობელი ხდება. ესაა ცაცქრობის მსხუღდგმუღლებელი დეპოკრატული იდეალების ქრახი. რომს ვარიდებელი და თავის მსმულში ვაჩხარტოებელი დიდი რუხქებელიკელი არხებითად პლიტოქერ ხარბიუღს მღამს რჩება. ამს სუდ ერთის მუღობრება და ხავერდული ახუღის ტუღიას ხეკვდილი. ხახი-წარკედილი ცაცქრობი, ბიქცუეხისა არ თუის, ცდილობს უღღიხოუღის წიადში მპოვის სეკქში და თავქებაღარი. სწორედ ამ მოხით იწერება დაღლიტი ასორტქესზე, რომელსაც წყის დროსღე არ მოუღწევა; შუ-მოგვრისა მხოლოდ ფრაგმენტები, რომელთა მოხეღეითაც შესაძლებელი ხდება დაღლიტის ხავერდობი რეკონსტრუქცია.

ხაწარმობებში თახი მოქმედი ძირია: პორტქესზე, დუქეღეხი, კბქუღეხი და თუთ ცაცქრობი. ამქვექხური არხობობს ამსობებს, ცხოვერბ-ხეული ხაწარობა და ხაწარობს, ყოველდღეობობს დამორღუქეული ძღ-მოხიღების წახაღმღე, ბრძოღამში, კბქუღეხის ახროთ, ყველაზე ქქელითი იარაღი პოქხაა. ამ მხრე, დუქეღეხი თბტობას ახიქებს უბრატქეხ-ბას, პორტქესზეხი კი მქქრმტევეღებას აქეხებს ყველაზე მღღლა და, ცოტა არ თუის, აგღებულად თხეხიებს უღღიხოუღას, რომლის დამცქუღაღად დაღლიტში ცაცქრობი ვევეღობება.

ყოველი წყიგახი - ამტკიცებს ცაცქრობი, - ბუღბიერებას ხახეც ცხოვერბობს უღღღღეს მოხნად და ბუღბიერებასვე ეხწრაღვის. ეს წახაღღღემელი სწრაღეა თუთის ბუქებამ ხადი დღრიტად ადამიანში, და მსხვე ხავერდებზე ცოდნაც თისა, თუ რა არის ქქმწორიტი ბუღბიერება. მს-გრამ ყოველდღიურ თომტტობაღში დახთქქელი ადამიანის ათახიარო ცომიღება ახმობს და ვახაქის არ ადღეღს ბუქების ხისხ. ამტკიცეა, რომ სოგს ხაღღღე მათხია ქქმწორიტი ბუღბიერებად, სოგს ვახცხროს და ამქვექხური ხაღღღ ტებება, სოგხაც ხახელი, პბტეი თუ ძღღაე-უღღება. მბგრამ ყოველივე ეს უახხია და უუახური; ყველაღერი თხვე სწრაღად ქრება, როგორც კქამი - ქარში, ახ წაღი - მარაღღღიანი დროის სკაღში. რახაც მსოელი ხელოცხღის მხმისღზე ვახქქქქქელი რუღეღებთ, თუღიხღღროთა და ქაახსწვეღეთ ვიქქთ, ვიხვეღთ და ვბ-გრივეთ, შქიღღება ერთ წამში ვამოვეღღღღის ხეღღას. აქქდას - წყი მუღმიეი შიში და მრწოღა, წრადღი და მოუხეღბრობა, მოხაღღღელი უბღღღებობს დამორღუქეული და მტახეღელი ვახეღა, მერღა, ამს ქქეა ქქმწორიტი ბუღბიერება? ეს შქეღღა, ვახეღღობაა ეს აღღეღა დახაღღმს იღებს თუღას, რომ ადამიანში ერთმბოვის ერწქის უღღღაღი ხელი და მქქღარი ხეუღლი, ეს ხრწხდი ვეამი, რომელსაც ხელი თქუღებთ დაღორეებს ყვეღებს.

მაგრამ არსებობს ადამიანური ცოთიძეების, სულის ამ სხეულების ხამკურხალო ხაშუალება, რამელხაც გეთავაზობს ფილოსოფია, ათახვარი ცრერწქსიხაგას რამ გეთავაზისუელებს, ბუღისურების იღუწორულობაში გავრწმუნებს და ხიქველის ხიქვარულს გვიხერგავს გულში: ხიქველის გარეშე არ არსებობს ბუღისურება; ესაა ხიქველი, რამელხაც კურავთარი ძალა, თეთ ბუღის უქუღას ტრიალიც კი ვერ წავგვაროშევს. თუქცა თეთ ხიქველაც კი არ არის სურვიელი ღტოღვის ხაბოლით მოხანი, რადგანაც მის არსებობას ცხოვრებისეული უბუღურება, სულისა და სხეულის კავშირი გახაპრობებს. თუკი „სეტაროა კქხიქუღები“ (წარმართული ხაბოთხე - ბ.ბ.) მართლაც არსებობეს, ხაღაც სხეულის დიღუკვიდს თაღუღწვეული სულები აქმღერვეული ბუღისურებითა და სრული სეტარებით ტკებთას, მაშინ იქ აღვილი ადარა რუება ხიქველეს, რადგანაც ხიქველუ არსებობს მხოლოდ იღუქად, რამელხაღაც ბიწურებას უბრთხობრღება, ბიწურების ხაბავე კი მატურიაა, ხიღო „სეტაროა კქხიქუღები“ აბხიღუ ტურად იმსტერიაღურო. ხიხამღვიღუა, წმისა სუღიურების ხაუღო. სულის სეტარება სხეა არა არის რა, თუ არა ამ იღუღაღური ხამქაროს ქერქუტა და მრადთული ქემწარბების უქმქცხება. ახოტომ სველი ამქვეუბური არსებობის დამწრუღებაცა და უსხეუბი მოხანიც იხაა, რამ მოღლის არსებით ვესწრადღვიღუო ცოღნას და ფიღისიფიის უქმქუბით უქმღების-ღაღურად ვესწარბოღვიღუო ქემწარბების, რამელაც ცოთიძეებისაგას გეთავაზისუელებს და აბრუღად გვიხიქებს სეტარებისაქეს იმისაღუ გუხას.

ახეთა დაახლიებთ „ბორტესხიუხის“ იღუღურ-მისაბრბობრიუო ხამქარო. ხაკოთხეა, რას უქდა იმეწეროს ის უქმქველი. უქმქმღება, რაც მას მისახლისა ჭაბუკი აუღუბტხეს სუღსუ. აკი თეთთხაც, ხიქრემწიც და ხიქაბუქმწიც, თავის მწობლოურ თავახტაშიც, მადაღურასა თუ კართავქმწიც, გატკეპით ქუღუღობდა ცოღნას. რიგორც ვეღლა მადღისიქტერი და პტეიქოღვიღუ უსაწული კაცისათვის, უწინარეს უიღისა, მისოქსაქ ცოღნა თუ ხახელისა და დიღების მოხეღის ვეღლასუ ხაბიღო ხაშუალება. მაგრამ მისი მისწრადღებისა და „ბორტესხიუხის“ ხაღოთი მოხანდახაღუღობის არსებითი გახსხევეღებაც ესაა სწორედ. აუღუბტხეს მხოლოდ ხაშუაღებად მისხდა ცოღნა, ციკვროსს კი - მოხაღ, მეტიც, თეთთისხაღ, რადგანაც დიდი რამაღლი ბრატორის ახრით, რახაც ხიქრატეს მხოუღღავაღება უღო ხაღუქღად, ცოღნა იფიქე თუ, რაც ხიქველუ და სუღიური სრულღუო-ფიღება.

ამიტომაცაა, რამ ამიერიღას სეტარი აუღუბტხეს იბტელექტეღღურ ქმღითობას მისღახაღ გახაპრობებს სულის სწრადღეა ქემწარბებისაქეს. სუღიური ცხოვრების ცქტრი რადიკაღღურად გაღაღღვიღლა, რამაც გახსაღღურა ჭაბუკის ცხობიურ ბიღბათა ახალი პროგრამის უქმქმღება. ამიერიღას ის ბრძაღ ადარ უქღობა, ადარ უქმწინღება თავის იხტისქტებს და მოღლის არსებით მისღტეს რაცთიხაღღურად დასაბუქებუღი და მტკიქედ დახახუღი მოხისაქეს - თეთთხეუ გამოსტკეღოს ხაკუთარი ბუღისურება, რაცთიხაღღურ ხაწიქსებსუ დააფუქხის და ბუღის ტრიაღისაგას დამოუქეღებელი გახაღოს თუ.

მაგრამ სეტიანი ავგუსტის ხატეობით რომ ვთქვათ, „ქუმსნობეზა თაგადაბრეულად ვეულებდა ვიხებებს და მთლიად შექმნეს მოიჯივს დასარ-
 ნესხაღ“ („ხაგმნოთი ხაყოხთაოვის“, 67,6). ეს „დასარნეი“ კი გრძობდა და
 სება. „ასორტესხიხის“ სესოქმელების შედეგად ქაბუკი ავგუსტისე
 დარწმუნდა, რადღეს ვეუკი თუ ხომიდროს, ხახელისა თუ ძატივის მოხ-
 ელსა დაესახა ცხოვრების მიხედ. მაგრამ მისი სება ჯერ კიდევ ამ მიხე-
 ვარე ვიხებების ტყვედა რსებოდა და მისი სურვილები ამქარად არ შეეხა-
 ბამხობისეხს მიხსავე რაჯობადღურ რწმენას. ამიტომაც მოსაგლწი აჯივლე-
 ბელი შეიქნა თაგებწირული ძღობისხევეთ დაეორეჯისა მის არხებამი
 მზარეავე ვიხებები, რათა სელაქანი არამოხობისაოვის მიჯღწია.

15. სეტიანი ავგუსტისე კელავ ებრეხლება თაგის ხავეარულ მოტივის: მე შექ-
 თომიღის დაბრეხებას მწობელ მანსხოს (იხ. ღუკა, XV,18).
16. სეტიანი ავგუსტისე დაიბადა 354 წლის 13 სეკტემბრს. მანსხადამე, მანსისიხ
 371 წელს გარდაცვლიდა.
17. თბი, XII,13.
18. „ეციღობივთ“ კომსოხიტია: „ეციღთ“ - „ხავეარული“, „ხოვით“ -
 „ხობრძიე“.
19. კელ. II, 8-9.
20. ცოტა არ თვის, უცხაური მოთხევაა: რაგორც აღვიშხუთ,
 „ასორტესხიხის“ დიწვერა ძე.წ.ა. 45 წლის განახვეულზე (იხ. სესოთ, შეხ.
 14), ხილა მისი ავტორი თრი წლის შექმნე (43 წ.) დაიღუკა.
21. თაგის მქორე თხსულებამი „რწმენის ხარეგებლობისაოვის“ (2) სეტიანი
 ავგუსტისე ადისიშაგს, რომ „დაბადებამ“ თაგდაბრეულად თთქის თხუთივე
 შობაქცადილება მოახდისა მანსე, რახისორაც ახაქცისე აკუდაბრების „ხღა-
 პრები“ („quasi aniles fabulas“).. ადხასიშაგია, რომ ძველი ადოქის კოხეამ
 ბერეხი და რაიშელი კლახიკოხების შექმნე, რომღებიც მოელის არხებთ
 უქვარდა, ახუთივე შობაქცადილება აღუქრა სეტიანი ავგუსტისეხ თახსე-
 დროეხს, დახაველერი ეკლეხის ერო-ერო უდღეს მღღეაწეს წმ.თერისიქს
 (დაახლ. 346-420 წ. - „წერილები“, 22,30), რაიქლსაც ეროხელ თერსე
 ძღღში წაგნს იღუმაღი ხის: „შე ქრისტიანი კი არა ხარ, არასე
 ცოქერისიხტი“ (იხ. Grand dictionnaire universel du XIXe siecle, s.a. V. IX,
 p.950).
22. I ტომ. III, 7; II ტომ. II, 26.
23. „ახრაკლეტოს“ - სეტიანისციქელს, ქიმაგს, მიხარნღეს ხიშაგს ბერძნე-
 ლად.
24. სეტიანი ავგუსტისე ველისხიღბს III ს. ვისე, მახისა თუ მანეხს (დაახლ.
 216-275 წ.) მიერ ახლა აღმოსაველეთში დაარსებული რელიგიური სექტის
 წერეხს - მახიქეველებს. მახის მოღღერება წარმოადგენდა, ეროს მხრიე,
 ძველი აღმოსაველური (ქალღერ-ბაბიღოსური და ხმარსული: ზორიან-
 ტრისი, მანღესიბა, ყარხისი) რელიგიებისა თუ მითური თქმულებების,
 ხილა მქორეხს მხრიე, ქრისტიანული გადმოციქებისა და რიტუალებების უქ-
 ხაერი ხხთესს. მახიქეველები ქრისტეს მოღღერებად ახაღღების თაგს,

თქმაც ამ ერეტიკულ სექტას ხისამდგომელში მდღესე ცოცხა რამ პქისდა ხაერთო თროთიდაქსულ ქრისტიანობისა.

თუთის აუცილებელ შემდეგსაინდ აუციხხხს, რამ გახადირობა მისი კექმირი მსიქქელუბობა: „ხომ მოგეხხელება, მიხარატეხ, რატომც; ად-მოქმნდი ამ ხელსში: თხიხი ადუოქქასხსხს ქველას, ვისც; მოხერეუებდა მათოვის ეხნისა, დამერთათ მოქვეახამ და ეოქველგებარი ცოთმოდებობას დაეხხსამ, რადგახაც მათი წარმსაროქელთა წმისდა და მარტიეი ვოიება, რაკიდა ეკლეხიის მრისხხსე ატორიტეტისაგას თაეიხეუალხი არიას. ხეგა რა მსიქქელუბდა ზერეი მქქვია რწმქისხათოის, ბავშვობიდახეუ რომ ჩამს-ერეეს მსიბღუბნსა, თოქმის ცხრა წდაის მსიბღუხე ამ ხელხის მიბღუბარი ეოქვილიოქეი და ექვრადლებით მქმნისა მათოვის, დაახ, ხეგა რა მსიქქელუბდა, თუ არა მათი მტეიქება: თქვეს (ქრისტიანეხი) დამსიბღუბლხი ხარო (ერეწმქეხით, თქვეს ვიბრძისებუხ გწასღუთ და ვახსჯახა და ფიქრს ვიკრძალავეხ, ხეეს კი არაეის ვიბილუბოთ ირწმქეხის ძეე, თუ წისახწარ არ აუციხხთ, რა არის ქქმსარატეხათ. ვის არ აცოქეებდა ამხარი ადოქმს? მით უმეტეს მე, ქქმსარატეხის ხარბად მსიბღუბელ ქაბუქს, ამხარატეხის ექელს, რავგორც ვოქეი მამის“ (რწმქისი ხარტეკლიობისათოის“, 1,2); „ქე დავოჯაქუ თაეი, რომ უურო მით უქდა ეხიბილი, ვისც ვგარწმქეხებს, ვიდრე მით, ვისც ვვიბრძისებუხ“ (სეეტარი ცხიერეხისათოის“, 1,4).

25. ეს მწკვეთი ხისახელი კელაქ არაერთხელ ვასმორეღება ქვეჩით. მღვრამ ფიქრთა, რომ სეეტარი აუცილებელ მოელა ცხრა წდაის ვასმავლობაში მახის მსიბღუბართა სექტას ეკოქობიდა, და ხეეს ბეერი რამ გავუგებარი დავგონება „ახხარებათ“ ტექსტში, თუ მოქლედ მახიც არ მსიბიხიბღუთ მსიბქველნოთ ვასტახსსავორიელი მსიბღუბება.

თქვე, რავგორც ბეელი ადმოსავლეთის თოქმის ეველა კრმიტიეული რეულგია, მსიბქეხსიცი რადიკალური დეკლარაციის ხიწითთა აბტექცილით: დახაბამსიდას არხეობიდა თრი უროთერსაპირსხხირი ხაწეხი, თრი მირეუ-ღად ვახსხევეუბული სეებტასცია: კეთილი და ბორტი, ხათელი და ბეელი. ხათელი ხაწეხი, თაეის ეველა ხაწილხა თუ ვამოვლუბაში ხაქუ თარი თაეის ერთარხი, ცალკეულ მიბსტახთა, ვმხატიათა, ახგელთხერ არხეობათა და მათ ადვილხამოქველათ მოელ ხისეკმას ვახიტიტება. ხიერ-ქქში ვახგეხიბილბის თეღახსწრხით თხ ხამ ხეგადახხევა ხეუროდ თეოვა-სათოგას ეველახე მდელით ხეურო ხისათის მოელა ხამქარის უქსეახეხი მბრძახებლის, მამხიდა და მქუეის - კეთილი დამართის ხამქედროა, დამერ-თისა, რამქვლაც ხეუთ „ახეულებრიეი“ (თეხიხერება, ცადხა, ვახიხერება, თექვალეება, ვოსება) და ხეუთი „სეულიერი“ (ხიეგარეული, რწმქა, ერთ-ეულებდა, კეთილმსიბილუბა, ხიბრძე) ატრიბუტი მოქვეუბება. ამ ატრიბუტებს ახეუბიცი პქეითათ ფიქვრადურად, რადგახაც დამერთის სეებტასცია უმწუ-ალოდ ვრძელდება მათში.

მსიბღუბო ხეერის მსიბიბად აეხებს ხეიფახათი ეოერი, რომელიც ზეებტად იბავე ატრიბუტეხით ხახიბადება, რომელიც მოქვეუბება დამერთს, რაც მათ სეებტასცეურ თავოქობასე მთეგახიწეებს. და ბილის, ეველახე ქვეჩითა, მქხანე ხეერი ე.წ. „დაუბადებელ მწახს“, ხისათის მოელი

ხაშქარის ამ ერთგვარ მტკიცე ხაზინკელს არე ხაყრდენის უქონაჲს, რომელად; თავის მხრივ, ხუთი ხეყადახეყ ხაწინობას არე ახეხაგას, არე, ვეღობაფერნი ტერმინი რომ მოეძმეკლიათ, ელქმქცხაგას თხზუის; ბეურის მძეიდი ხეხობეყ, ქანი, შუქი, ცუქხელი და წყალი. დაბეღებელი მოწა თახხეგარი ხეკეთათა მქმქკელი; მოღველივე ხათელში დათაქეღ ხაგასთა მქეხიარეება, ვინამათ ხხაგეთეღ და დახეწწილობა, მკოცხეღებელი სეყა, მინხბღაეი ქალაგენი, ზემსეხტეოგანი ეღ-მხბეღებეი, ხელთ დახეხბღელი ბაღენი. მიხი მბრახხეღეათ ხათელი გმქნათ, თონსეტი პირველშიბიდი „ხიდაგან“ ახაბით გარმქმქნტექელი; მათ მიხღეღეხ უგრო დაბღდი რახეის „ხიდაგენი“ და ბიღის, ხეღეღის, ღეოაბეღის არე ახეღეღიხეის ღეგთიხეი.

ხახათლის ხამკეიდროს მქეკობად უქინობინღებ ბეღელთის ხაბრახეღეი. ეს პირქქში ხამქარი ხუთი ხეყადახეყ ხეურთას არე „მეღეისახეგან“ მქეღებბა, რომელთა თახმინღეღობბა; დაღმსეღელი რეოთ, ახეათ; ექმღლის, ბბბიქანი ქანის (გროგაღის), ყოგლისმქეხნეღელი ცუქხელის, მკეხე წეღისა და წეღიადის მქეძიე. ეღელა ზემსეხტეოგანი ხეკეიქანი აქ თაეიხი დახმხეღეღელი, ეღეური და ქათეური ბეღთ ვეიხეღებ. ხათლის ხამქარის მოწინაგას გახხეღეღებთ, ბეღელთის მოწა მოღაახეღ მოეჭბიღათ; ჯემინღეღებთ, უქინო ხაპრახეღებთ, უქმქრეღებთ, შხორთასი ქათებთ, უხეკოცხელი უდაბიებთ, გეუეღელი შახხარეებათ“ და შახხასი წეკროეღბთ, რომელთა ზეღაპრობა; მინწახეღელი თხმეკანი ახღის.

ბეღელთის ხაბრახეღის, თეკე, რეოთეღი ხახათლისახ, თაეიხი მქეღეი მქეკს, რომლის არხეიბბა; მარადეღელია და წარეღელი, მკვრამ ეს ხბბბელით დახრეღებელი პირთეღელი არხეიბა ეი არბა, არამეღ მხოლოდ ქათეურბდ მობბაე ხეკეიხეღში ეღიხეღებ და მათეახეღ იღეღს დახაბამს. ბეღელთის ხამეეი დეიხთეურ არხთა ურეცხეი ხინრახეღათა დახახეღებეი. თხიხი ბეღელთის მქეღეის ხამეღენი არბახ. გარბა ახახ, ყოეღელი ხეკეიქანი დახაბამს აბღეკს ცოცხელ არხეიბათა ამ თე ამ ხახეიბბს და, თხეღროთეღად, მათ ხეცხეოროხბაღე გეეღობეღებ; წეღათი - ქემწარ-მეღეღს, წეღელი - მქეღეღებს, ქანი - ურობხეღს, ცუქხელი - თახეღეღს, ექმღლი ეი - თრეღეღს და მოეღი ბეღელთის მბრახხეღეს - ხაგახახ.

ეს თრი ხამეეი - ხახათლისა და ხბბელთისა, ხეკეთისა და ბორბეღეობახ - უქმეღელია ეხეღ და ეხახღეღება ეროთქორეხ. თრეეე უხახღეღთა და უხახნეღელი, მკვრამ ეს უხახღეღობეღა ყოეღმხრეი რეიდა. პირველი უხახნეღელია ვახიოეღება ზეოთ, მარეეიხეი, მარეცხეი, წის და უქახ, მკვრამ ქემწოდან ზეღბრეღეღელია ხბბელთის ხამეეოთ, რომელიც, თაეის მხრეი, უქმეღახღეღელია ზემოდან და უხახნეღელია ეღელა ხეგა მინარ-თეღებთ. ამ თრი ხამეეის შორის უქეღელეური ბეღელი უქტრახეღ რეოთეურ ხამქარის, ხბბეღე ერომსეიშია ბეღეღეღელი ხახათეღ და ხბბელე, ხეკეი და ბორბეღება, რახბეღე კახიბეური დრბამ - თრი მქრეღელი ხაწეიხის დაეხრეღეღელი თრობრბიღელია გაახაპრობეღს.

ხსიათლის ხამყეობათის გრავიკული აღმოსნდა ამ დრამის პირველი აქტი - ბრძოლის დახაწუხისი. ბხელეთის მოციქულეხი - გულხარბი, ქედ-მადალი და მხიხიჯარე დემოსხიბი, რომლეტიც მხამსლე ერმოსხიუს სოქმსდესხი, პირველად გაერთმხდესხი თავიხათი მოავრის ხატახის მეთაურობით და თავხ დავხხხეს მათ უახლოეს მქხობელხს - ხსიათლის ხამყეობის მოწახს. მამის ხსიათლის მქეუქემ სქეჯარე მადლებს ხი არ უხმის მქეერთმხ ხამომრად, რომლეტიც ხიკეთისა და აღმმქეხებლიობითი ხამქმხობიხობის თქეხეს მქეჩხითი და ხგრუეხის, ხოცქე-ულეუტისა და გამადგურეხის არაუქრი გავგებლიათ, არამულ ხგავხებოთდ მქეჩხის „ხიჯოცხლის დელა“, ამ უქახახხეულს ხი - მამის თხმარხი „პირველი კაცი“, რომელმაც ხსიათლის წმისდა სტიქიოსხებით - ჰერის მწიქდი სქეხიქეთ, ქართ, მქეჩხი და წულთ ხამქოჯი პერახვი მოირგა ტახსე აბჯრად, მქეხისა და ვარის ხელელად ხი ცეცხლი თქერა ხელთ და ახე მქეუთ ბხელეთის მოავრის, თავის მხრით, ხობხელის ხამყეობს უწმისდური სტიქიოსხებით - კვამლით, გრძგაღით, ყოველხმხმხეხერული ცეცხლით, მახე წყლითა და წყედითად რომ აღვქერედლოყო.

მეტეკებისა ხამსარეუქების ხაწური ბხელეთის მოავრისაქეს გადახარა. მამის „პირველს კაცს“ გადაწუქეტი ხერხი უხმარა: თავისი თავიჯა და თავისი ხათელი სტიქიოსხებოც, ახე ელექსტეხი, მქეხამელად მიქვა ბხელეთის მადამქერეთათვის, რათა თვისიერეხის ხაწუხით დავცხრო უქეურთა ხიმსლეუ და გავქეტირადლებსა მათი ბორბეხა. მადრამ ამ კეთილმოხიღურმს თავეხაწურმს ხიყოჯი არ გამოსიდა, რადგახაც დემოსეუ ბხს მთახქმთ ხი მთახიქეს ხსიათლის ელექსტეხი, მადრამ თავიხათი მამის მქერიოეს მათ ბქეხბახს, რამც თხეუქ თხოქმელა „პირველი კაცი“ ვიხებახე, რიგორც ცოყიხთი მადლის ექეხამ. ცხოზმისხიდილმს თმდესი მამის მქეხდლი, რომ სქეჯახ მქეუდალად და მამის ხიხიჯა მქელა. მამის ხსიათლის მქეუქემ „პირველი კაცი“ ხახხხელად მქეჩხისა ტრიადა: „ხათლის მქეუბარბი“, „ხათლის მქეუბარბი“ - „დადი ბხა“, ამ უქახახხეულს ხი - „ხიჯოცხლის ხელი“. „ხათლის მქეუბარბი“ პირველი ხიყიდა ბრძოლის ეულსე და დემოსთა მამისხავახს გაწმისდა „პირველი კაცი“, მადრამ თხ ხი ვერ მოახერხა, რომ თავის სქეჯარე ხამწმობლითი დავებრქეხებხი თვი. მამის „ხიჯოცხლის სქელმ“ ხმსმდლა უხმის ხატახის ტიქეს, რომელიც კლავ დმქორად თქე, მქერი ხელი ხაქწოთა დაცქმელხს, წამთეხესა და ბხელეთის უქეხერულიდას ქელავ ხსიათლის ხამქეუთსი დაადრქესა.

მადრამ ბხელეთის მოციქულთა ხელში დარხა უახდაუდებელი ხადველი - „პირველი კაცი“ ხამქერეული: ხეთი წმისდა ელექსტეხი, რომელთავახაც ეს ხამქერეული თვი დამხადებელი, ხაწილობრივ დემოსეუბხს მთახიქეს, ხაწილობრივ ხი ბხელეთის ხამქაროს უწმისდურ ელექსტეხებს მქერიოეს და ახე წარმოთქმეს ე.წ. ემხობიული ელექსტეხი. ყველაფერი, რაც კარგი, ხახარებელი და ხახიკეთა მათში, წმისდა ელექსტეხისუელა, ყოველიქემ მახე და უქეუერი ხი უწმისდური ელექსტეხისხავახს თღებს დახაბამს. ახე მავღათად, ცეცხლისათვის ხმწუელა ხობბი, ხსიათლე, გამწმქმდი მადლა, მადრამ თხ, თმავდროულად, ყოველხსმთამმოქმელიჯა და ყოფ

დახმობისკენ უკუაქცია. თუმცა თქმის ექვლა ხევა უღუქს(უხედაც). ამრთავა, მღუღუთის ძაღუბის მაქისხის მადღუქის და ხაწილაობრთუ დაუქუღისიქ ღუთუ-ბრთუ სუბსტანციას. მადრამ ხიქუთისა და ბარბიტების ბრძოლა ასო არ დამოაქრებულა. ამრთული კაცო ხიბსელის ხაწუქის ფსქრამღუ ხაჯილა, რათა უწისხდურ უღუქსტოა ფსქუბი გადაღუქრა და, ამრთავა, კამრავ-ღუბის ხაწუქაღუბა მოქსი მათოქის, რის უქმღუღაც კლავი დაქრებულა გადახდილი ბრძოლის ახპარქის - ხისათლის ხაწუქის მოწას და თოქის ასეკლასიებთას ერთად მღუღუთის უღუქსტებისაგას მის გაწუქხას უქუღა.

უწინარეხ ყოქლისა, ხაწირო თუ ხათლისა და მღუღის ხაწუქისა გა-მოქუთი წისხდა უღუქსტუბი და ხისათლის ხაწუქისათოქის დაქრებუბისათ იხიბი. ამ მოხხით, თუთ ხაწუქისა და ბრძოლაში დატუქსტურღ მღუღუთის დაწქრის არქისტოა (თოქიკუთა) ხაწიღუბისაგას ასეკუქხლის დღადი უქ-ქსია ახალი ხაწუქი - ადამიანთა დღუქსხდული ხაწუქიერიბი. ექსირიული უღუქსტუბი მოწის უქხაქსხუღ მასაღად გამთოქეხა, არქისტოა ხაწილის ტუქი გააძრო და ათი ცის თაღად გადაქისი, ხილა მოწხე მისოფასტუელი მათი ძეღუბი მოქბად და კლღუქბად იქცა. დასარეხ დატუქსტურღ არქის-ტუბს ბარბიტუბი დაღღუხ და იმის მისეღუთი, თუ ყის რამღუნი ხათული ქისიღა შოახიქული, ხისათლის ხაწუქის ხევადახევა ხეჭრის ცახ მთა-ჯაქსიქს. უქმღუღ წისხდა ექცხლის ხაწილსაგას ასეკუქხლის დღადი უქქსია მსუ, წისხდა წულის ხაწილაქებისაგას კი - მოვარე, - ორი ექუბა ხაწილადი, დღიხით და დამო რამ ხერაქეს ცოქერ თქქასეს.

ამათრად უქქსილი ხაწუქიო თოქის ერთკვარი ხელთეხური მსაქსაა, გაწისხული ხათლისა და მღუღის ხაწუქისა ხისათლის უღუქსტუბის გამო-ხაქოქად, მათ უქხაქრებად და გახაწუქხდა. ამ მოხხით, ცის თაღხე დამ-გრებულა მარად მბრუხაქი ვეგასტური ბორბალი თორმეტე ექუბა ხათლი-თურთ (ხიდაქის თახაქარსკლავუქუბი), რამღუბიქ ისრუქაქეს უხახ-რული ხიერქემი მორთაღუ ხისათლის ხაწილაქებს და გახაწუქხდად მოვარის სუღაქორხე ღუთისა, ხილა მოვარე მის მიერ გადარმეღულისა და ხათხაღიდ გადამქმსეღუბულ ხაწილაქებს მსუქ უქხაქის გაწუქხლის პრეტუბის დახამოაქრებულად. ამის უქუქავად, მოვარე, თახდათახობით რამ თეუბა ხისათლის ხაწილაქებთ, თოთხიქტი დღის გაწისეღობაში მტუქ-ღობს, ხილა რიცა მსუქ უქხაქის მათ, დროის იმაქუ კერითლის მსხილხე ხელ-ხელა ცხრება.

ხაწუქიოული მსაქსა იხე ხრუქუქოთიღად მქმობდა, რამ ხიბსელის ხაწუქი კატახტროთის წინამუ დაღდა: ექუქობდა, ხაქროთად უქღარ უქის-არმეუქბდა ხაწუქარ ხადაქის. მამის ხაწასამ ასეკუქულთათი მოძილა-ხაქია" გამთოქხდა. მისი ბრძახებთ, მადალი რახვის ექვლა დქმისი თა-ბუთ თოქის მქუღღუქს. მათი ხაწიქერი კი მღუღუთის მოვარსა შოახიქ, რის უქუქავადიქ ხაწასის არსებაში კიბცხტრორებუელი ადამიანდა მის მიერ შოახიქულია რიცორც მღუღა, იხე ხათული ხაწუქისიქ, და ყოქუღოქუ ეხ მას გადახცა თოქის მქუღღუქს, რამქლთას პრეული თახაქოქის უქუღუღ-გაწხდა ადამი, მიორთ თახაქოქისხს კი ევ მოქუღლასა ქქუქისას. აქლასი იღუბს დხაბამს ადამიანის მსოიბლი (ორავი) ბუქუბა: მის არსებაში ერთ-

მსიების ერქვამის ხისათვის ხამუკოს ხამიერი სული თავისი ხაწმისგან, ხეკითა თუ ხეკელთა, და ბეკლეთის ხამიერი ხეკელი თავისი ხაწმისგან, ხინდელთა, უკურურებით, თავისი ბიბიქარი ცხებთა. პირველქმისად აღმისახებს ბეკლეთის ხამუკოს არქისებებს ხამიისხმისი მოქმისხეს ბიბი, ხადაც მათ შექმლით ვეკითა ვიკელი ხის ხაყივი, ვაზდა ცხობადის ხისა. აღმისი ვრისასი ხინდურებდა ხაწმისდეს და უბაწობებს, მაგრამ ბიბისი აცურება ვეკის, რის შედეგადაც ქედი მოადრია ბეკლეთის ძალთა წინასე, თავისი სული ხამუკამისად დაუკავშირა მატერიალურ ხაწმისს და ხაწმისხე ტახეჯე-წამისხათვის ვახწინა აღმისათა ურთიხე თათბა, კაცთა მოუღი მოდესა.

ხამუკარული პრიციხი დახრულდება ვრამისხეთისი შერეველ ვეკმისხეთა ვახილვეკებით, მაგრამ დახბამიერი მდგომარეობის მოუღი ხინდურული აღდგება მისივე შექმლაველი თქება: „პირველი კაცის“ მიერ ვეხეკებადარული ხინდელის ხამუკო ძეკლავებრად ვეკარ იმდღავებს და ვეკარც; ხისათვის ხამუკოს დაქმუქება, მაგრამ ეს უკახსახელი მოღო-ხად მისივე ვერ დაიბრეხებს ბეკლეთის მიერ მიტაცებულ წინდა ხაწმისდეს, რომელთა ვარკვეული რადეხობა, ცოდვილთა სულდბს ხინდ, ვამწინრული იმხათვის, რომ ხამუკამისად ბეკლეთის ცეკუობისი დარნეს. მაგრამ ეს თქება შემაკვერელი ვახტორი ბეკლეთის ძალთა ბორბებხათვის.

მსიქმისხური ხისებების პრისციხებითა ვახსახლვერული მისი, როგორც რელიგიის, პრაქტიკული ახიქტიცი, რაკთა დეკისები ცდილობს მარხილბამისი თქელისი სული, ხილი ხამისხად ვეკლასე ქმისათი ხამუკავება ისაა, რომ ხეკელისა და მატერიალურ ხამუკარის მოახჯავის თვი, ასტომ მათი მისახია რაც შექმლავა ვამისხურის თქომუხახეის, ვვარის ვაგრძელებს, მეხაქურობის და ხევა ამხათი იმხებხეკება. ქორწინება, მწიარ-მოქმლავა, ხაერთოდ, ხამუკარევი ხაქმისობა, ვეხათადეკლავა, ახვარება და ა.შ. - ამ ბორბლებს ვამუკავებთ ჭეკეს იხისი. სული კი, პირიქით, უნდა ცდილობდეს დაამხხურის ეს ბორბლები, რათა ვაწვეცვოს ვიკელავარი კავშირი მატერიალურ ხინდელეკლავის და ამრავალ ქმისათის თავისუკლავ ბას.

მაგრამ ეს ძალთა მუღი ხაქმისა: ვეკლავს რადი შექმლით სურვი აქიის იმის, რითაც ცოდხლობს და სულდვეკლავობს აღმისათ. ამიტომ მსიქმისეკლები თრად აქოვდეს თავისთ მწკავლებლურ სეკტას: „რეკელისი“, ახე „ხრულქმისობა“ და „მხიხეკლები“, ახე „ახტეხეკებები“ (ხეტარი აქეხებთი ამ უკახსახელითა რიცხეს ვეკუქლავა). რეკელათავის სეხადარ-თული თვი მხოლოდ მცეხარეული ხაწმისი, რომელიც ხისათვის ვეკლავსე მერ ხაწმისდეს შეიკავდა. მაგრამ მათ ვერძალბებრად ხორციის ჭამა და დეხისის ხის, იხევი, როგორც ქორწინება, მწიარისქმლავა, ვაქრობა და, ხაერთოდ, ვიკელავარი ხაწმავლებრევი ხაქმისობა. ხილი რომ ხილია, მისი დაქრევის სეხაც არ აქმისდათ. „რეკელათავას“ ვახსხეკვებთ, „მხიხეკლებს“ შექმლით დეხისივე ვეხათ და ხორციც ვქმისათ, ვქორწინათ, ვეკლავათ და ვიკელავარ ხაწმავლებრევი ხაქმისობამისი მოღოთ

მისაწოდებდა. მათვე უძღვრებოდა მკვხარის მოქრის ურდებაც, რაც, მსახიქველთა აწროთ, მსახიქველებელ ცოდვად ითვლებოდა, რისთვის ხამ-
დუბიც შეიძლებოდა „ახიქვლათ“ დოცკით გაწმქციდყო. ამის ხსაცხლოთ
„მსხიქველებ“ მკვხარითა ხყოფი უხდა მკვხარითა „ახიქვლათაოც“.

თავახით დუქანისის გახმაროდებლად მსახიქველთა მკვხარად მო-
ახიქვდეს ქრამსიქოთხის ბიძისის თრ ბინათად ხაწის - ძიქვლთა და
ახად ადოქმას, რისქლოთაახაც პირველს ბიქვლთის მოქციქვლთა ქსიქვ-
ბად მომხიქვდეს, ხიქლო მქორეს ხისათლის ხსიქვრის კოთილი მქუქის
დუქოქრთიქ გათიქვადებად. მათი აწროთ, ძიქვლი ადოქმს დქისიქვრბის
ხამხით თქო აბიქვლდეს და გახიქვება, ყიქცი თქიქვთად მსხმი გაქციად
ბქვლი დქვრათ: რა თქმს უხდა, ბიქვლთის მოქვრთ, რის დასქვრადაც
მსახიქველები გადოქციქვდეს დიქვბდეს ძიქვლი ადოქმის ტქმქცი რქვლიქ-
ქრთა თქ დოქციქვრ შექვხბადმბიქვდეს და ქველა ხელახიქვრელ შექსიქვექცი
ხსიქვასიმთ ადამსიქვდეს ხადმროთ წქვრდისიქვრის მოქციქველებელ ახორთი-
მაროქმისს, სქიქვბრთიქ ციქვბათს ამოთიქვრელ ხიქვლასიქვბა და ხიქვლადეს.
ამხარით მსახიქვლადქვბთ მთი უქვრთი უადიქვლდებოდათ, რამ მსახიქველები
ხელადებთ უაროქციქვდეს ძიქვლი ადოქმის ხამხიქვრთ ხსიქვრთ, არას-
დადებთ არ უქვრდით უქვრქვბრქვლი ამქვრთში გაქვრთ ქის ბქვბრთიქ
ხიქვრქვბისიქვრის და თქით ამქვრთი მქვრქვრთიქვბაც კი უიქვლდებოთ ადოქ-
ვოროქვლბისიქვრის გახიქვებულად, მათი ხიქვრქვბიქვრითი მსიქვლდებოთ
ადოქმისიქვბს.

არახიქვლბ გაქვრქვბობსიქვრად დიქვრქვბქვლი თქი ქრისტქვს პირიქვბის
მსახიქველებობსიქვრთი თბრქვრქვბიქვრად. ქრისტქვ მათოქვს თქი „პირველი
ქციქვს“ ძიქვ ამქვ ხისათლის ხსიქვრის თს წისხდა უქვრქვბიქვბთ თქ ხტიქვბიქვბთ,
რამდებოდაც: ადოქმქვრთი „პირველი ქციქვს“ ბიქვლთის ძიქვლბთსი ხამხიქვრად,
და რამდებოც დიქვრქვრქვბულ თქიქვს ამ უქვრქვბიქვბთსიქვრად მიქვრ. ეს ხტიქვბიქვბთ
მთიარქვბობსიქვრის რიქვრთიქვ „პირველი ქციქვს“ თხიარხბი, რიქვრთიქვ მსხი
ხიქვბტახციქვის უქვრქვლი გაქვრქვლდებ, და ამიქვრთიქვ ძიქვლი არ თქი „ქციქვბის“
პირიქვბიქვბად დიქვრქვბთ თხიქვ. დქისიქვბის მიქვრ დიქვრქვრქვბულთი ხისათლის
ხტიქვბიქვბთ (ახიქვ მსახიქველთა ტქვრმბიქვლითიქვთი, „პირველი ქციქვს“ ძიქვ -
თქიქვ ქრისტქვ) მოქვლი ხამქვრთს - ციქვრთი ხიქვრქვბის, ადამსიქვბის, ციქვრ-
ქვლბის, მქვრბიქვბის და თქით ქციქვბის ხიქვლად თქიქვ. მქვრქვრთში დას-
თქიქვლი ხისათლის ხაწიქვლდებ - თი, ყიქვ არის, მსახიქველთა კოქციქვ-
ციქვთ, „ქციქვლთი ქრისტქვ“. მქვრამ ბიქვლთის მიქვრ მოქციქვლთი ხისათლის
ხტიქვბითა ხაწიქვლი თიქვს ადოქმის მქვრქვრთის პირქციქვმ დიქვლდეს და მოქვრქვბა
და მსიქვრთი გიქვრქვლდებ. სქვრთად ეხდა ე.წ. „ქციქვბთი ქრისტქვ“. მსახიქველთა
მქციქვრთის არიქვრთიქვთი ქციქვრთი არა ბქვს ხსიქვრქვბიქვრად ქრისტქვრთსიქვ. რი-
მქვლბაც თხიქვ თქვრქვლდებთ დიქვრთის მიქვრ წარმოქვრქვბიქვლად თქვლბა.
მსახიქველები გადოქციქვთ უაროქციქვს გახიქვლდეს, რადგახაც ეს დუქოქრთიქვ
ბქვბისის შექვრადიქვრად და ბიქვლთის ძიქვლთა წიქვრთიქვ მის ქციქვრქვრქვრად
მსახიქვლთ. მათი მქციქვლბის თხიქვრად, მხიქვლად „ქციქვბთი ქრისტქვ“ ქციქვრ-
ბიქვ მსხიქვლი და მქციქვრთი მოქვლი კოქციქვბის მსხიქვლბით (Προφ. Η. Β.

Попов, Личность и учение блаженного Августина, т. I, Сергиев Посад, 1916, стр. 88-105; რუხი მეციხური, თავის მიხედვით, ძირითადად ეკრძინება არ დახატულ სწავლულს - ფრანგ ფ.კუმონსა და გერმანულ გ.ფლიგელს: Fr.Cumont. Recherches sur le manichéisme. Bruxelles, 1908; G.Flügel. Mani. seine Lehre und seine Schriften, Leipzig, 1862).

26. იხ. წიხა შეხიშხა.
27. იაქ. I, 17.
28. სეტარი ავგუსტისე ამ ტერმინს განსაზღვრავს როგორც თვითნებურად შექმნილ მხედველობით ხატს, განსხვავებით რეალური ხატისაგან („ფანტასია“), რომელსაც ინახავს მეხსიერება. მისი ხატება ავგუსტისესათვის იყო „ფანტასია“, ჰაბისა კი, რომელიც არასოდეს უხახავს - „ფანტასია“ („მეხიკისათვის“, 6,11,32). ზოგიერთი კომენტატორის მტკიცებით, იმ ავტორთა შორის, რომლებიც ლათინურ ენაზე წერდნენ, ავგუსტისე იყო ძირველი, ვისცქეს ტერმინი მისი ფილოსოფიური მიხედვით იხილრა.
29. რეალური არიას ხატები, რომელსაც წყნს ვხვდეთ; რეალურბა გაცილებით ხაკლებბა წყნს წარმოდგენებში ამ ხატების შეხახებ, და კიდევ უფრო ხაკლებად რეალურბა ეველა იხ ვარაუდი, რომლებსაც ამ წარმოდგენების მიხედვით ვეყვალბებთ.
30. როგორც ვხვდეთ, სეტარი ავგუსტისე კიმერებს აღარებს მხიქველბა ფანტანსმაგორიულსა და ყოველგვარი რეალური მისაარისხატის დაცლილ წარმოდგენებს.
31. უსახავს ქმნილებბად იგულისხმების პირწმინდად სულიერი ქმნილებები - ახგალოხები.
32. „თვითციხხალი“ („vivens se ipsa“) - სეოპლატონისკონსებისაგან ხახეხები ტერმინბა („autozoon“), რომელსაც ისიხი იყენებდნენ კონსიერი გონების აღსანიშნავად (იხ. ბ.ბრევერბი, „ახტიური ცვილბაწაცობის გვირგვინი“, - წიგნში: პლატონი, „ტიმონი“, თბ. 1994, გვ.129).
33. მდრ.ლუკა, XV,16.
34. იგულისხმება კერიბიდეს ტრატეტიის „მედვას“ უკახასკელი სცეხა.
35. იხ. აქვე, შეხ.25.
36. იხ. იგაენი სილომ. IX, 13-18.
37. „აღსარებებში“ სეტარი ავგუსტისე არაერთხელ უბრუხდება ბოროტების წარმომავლობის ხაკობის (განსაკუთრებთ - VII, XII, 18 და მმდ.). თავის თხზულებბაში „დავისუყვალბა სებისათვის“, რომელიც „აღსარებებზე“ რამდენიმე წლით აღრე დაიწერბ, იხ შეხიშხავს (1,2,4): „შენ აქებბ საკობის, რომელსაც იხე გამაწამბ სიჭბბეკეში, რომ მწვადებბებს მიმკეღლბა. მე იხე დაბხეული და დათრგუნილი ვიყავი ყუქტი იგაეების ევება გროვით, რომ თუ ჭეშმირბებისაგანბი წეში სიყვარულისა და მისი დაუცხრომელი ძიების ხახაცვლად უყლის შემწვბბა არ მღირხებობდა, წეში ხამველი აღარხად იყო“.

38. „აღხარებთა“ ამ ძახალსი ახსნა მსხიქექელთა უბრეყოთა დამოკიდებულება „ძველი აღაქისხადის“ (თხ. შუბ.25). ცნობილია, რომ იხიბი მკვერად ეძიებოდნენ ძველი აღაქისხეულ შინადაძირების: რაკიდა სულალებით უბრეყოდნენ ხადმითა წერდის სებხისიერ ავადკარიულ ბეჭერსიერჯიას, „ადაბადების“ (1, 26) ხეჯეები - „და თქვა დემონია: შქექსხათ კაცო სქეს ხეჯად და მხეჯახად“ - მათი პირდაპირი მოსმქელობით ეხსიდათ, ხადსიხე ახეხიდნენ, რომ ძველი აღაქის დემონია შინადაძირებული არხება თუ; ვადაქრით იღამქეებდნენ ხხხლათხი მსხექრადმქწონების წისადმდე, რაც დამკვედრებული თუ ეხრაულთა დეითხმხხეებდაში, და ხხხეიჯად ძემოდნენ პეტრიაქია ქქეხს, კქრძიად, აბრამისხს, ვახეკახხეად რომ ვადევა თუიხი ხხა ავანი, ხელო კვებქემს ურეხეად თერეო, რიცა დად ვადახა თუიხი მქედლე ხრა; ავრუოქე თუიხისხს, რომელხეც „თხი ციდას ქსარს“ უწოდებდნენ (თხი სქეკლეიერი მქედლის - ღთსა და რაქელის ვარდა, თუიხის თხი მხეკლეოც აქეკა ხარქად).

39. ბორიბების ეს ვახსაზღერა ძლიერისხს ხასხრეოდის იღებს დახადამხ: „ბორიბება ხევა არა არის რა, თუ არა; ხეკუის ხეკლებობა“ („ქხხეჯად“ III, 2,5); „რაკიდა ბორიბება არხეობხს, მსმხხადამქ, თხ არხეობხს ამში, რაც არ არის; ბორიბება ქრატეარი ხხევა არარხიხა.. შეიძლება ადგიქეთ თუ, თუ ახრით წარმიხედვქეთ, რომ ბორიბი თხი მიქსრებდა კქოთხს, რეოთრე; ზომის უქსილთობა - ზომის, რეოთრე ვახეხახდერეულთობა - ზღერანს, რეოთრე ხომხხიჯე - მქეხიხერების მსმქხს, ახა მარადი ხეკლეახება - თუთმქსრობახ“ („ქხხეჯად“ I, 8, 3); „რაკი არხეობხს არა მარტო ხეკუო, ათრეომ ხეჯახთა უხახრეული ხომრეულქში, რომლქბაც მხეგახს იღებენ დახადამხ, თხ, თუ ეხევათ, მხეგახეუ ვადმილთახრეობენ და თახდათახობით შორებობხს მახ, - აქეიღებლად უხა თუიხს უქახსქეული ზღერანი, რომლის თქოთაც ავარაქქერი ავარ შეიძლება დობადხს; ეს უქახსქეული ზღერანი ბორიბებაა. პირეულის მქსლეუ აქეიღებლად რადიოცო არხს; მსმხხადამქ, არის უქახსქეული ზღეროც, და ეს ზღერანი მდქერთათა, რომელხეც უქქე არაქოთარი წილი ავარ უქქეს ხეკუქემში. ხწორეუ ეხა ბორიბების ვარეუქვალთა“ („ქხხეჯად“ I, 8, 7).

40. ხეჯარი ავრეუხტისე მტკიცებით, დემონია უხხეულთა, თუ, დეით ვერამსქეილის ხეჯეით რომ ვიქეთ, - „უხხეულსქეიულთა“, მსმხხადამქ, მახ არა აქქეს არაქოთარი თხი, არაქოთარი თრეახი, არაქოთარი ხაწილი; მთხიოიხს სრეულიად უქხათ ვიქეულვარი ვრეულთობა თუ ვადექსილთობა, რაც მსმქეულთა მთხილად ხეკულქბრეო სეხტახეიოთხიოიხს. „დემონია არახაჯ; არ არის. ხადლაც რომ თუიხს, ხეკრეთ თქეუბად ვარექოცქელი; ხეკრეთ რომ თუიხს ვარექოცქელი, ხეკული თქეუბდა. მავრამ დემონია ხეკული არა და, მსმხხადამქ, არახად არ არის“ (ხეჯარი ავრეუხტისე, „ახეჯადახხე ხეკოთხათოიხს“, XX). თუქცა შეიძლება პირიქოთაც; თუქქახ: ექელგახ არის. კო მავრამ, რეოთრე ხეჯარი ავრეუხტისე თუელსმთხიოიხისათოიხს ახადლოგახს მინარათახს; თუთ ხეკულქმსოც კო არის რადაც არაქრეულთა, ეს მათი თუიხებებაა. სებხისიერი თუიხება იმდენადლევა მთელს ხეკულში, რამდე

ხადაც მის ანს თუ იმ ხაწილში (წარმოდგენები თავდას ხეცება, თავდას ხაიურე, ვინდას ხეცხელი). მავრამ თავისთავად უხეველა თვისებებს არსებობისათვის ხეცრდება ხეველა, რაგორც სეხსტრაცია. ხეველა რომ ვაძქრავთ, თვისებებიც მის ხეველს ვაძიარებდეს. დემონს კი თავისი არსებობისათვის არავითარი სეხსტრაცია არ ხეცრდება, რადგანაც მისი არსებობა ახსლავდება, ე.ი. თავისთ, თავისთავად და თავის თავშივე არსებობს (თ. სეკრან ავევეხტისე, „ვერთელები“, 187, 13; 18). მართალია, თს ამბობს, მე ვავეხებ ცახა და მოწახი, მავრამ ეს იმს რადი ხომსავს, რომ თს ხაწილბონეუ ცაშია, ხაწილბონეუ კი მოწახი, არასეუ იმს, რომ ვეველ-ვას მოვთხადა, თვეუ, რაგორც მისი ქვემნარტება, რომელსაც ვრთ-დროეულად ქვერტხ ვეველა სეულა, ვეველა ვისება, მოვეხედავად იმსი, თუ ხად ართს თსი.

41. დაბად. I, 27.

42. შდრ. ბლეხ პსკალი: „...ხასროლთახიბისა თუ უხამროლთბის ცხება ძევის ცველახის ვრთად თვეულება. პილეუხის ხასი გრადეუხთ მოახლეობა მთელს თერახსრედეხეცას თავდაყონა ავეუებს. ქვემნარტება მურილთახივა დამოკდეუბელი. ავერეუქ ხასროლთს, რომელიც მისხართაა შექო-ხაწევერული. თს, რაც ხომსოლეა პირთებეს აქო, ხომრედეა პირთებეს თქო... მთლი და ხე ვაოცელებ: ვინდაცას უეველვა აქს მომელას მთლდე იმტომ, რომ ვეველავთს ცხეურთს, და რომ მისი მბრძახეული ვეველა ხელსახ, თქოცა პირადად მე არავერი მძეხს მახთს ხადეო“ (თს. ბლეხ პსკალი, „ახრები“, თბ. 1981, გვ. 255, ვინავე.224).

43. სეკრან ავევეხტისე აქ მსიქვეულთა' თავდასხმისთავს თვეუხ ძეველი ათქმის' პავრთარქისა და ვისახწარმეტეველთა მორავს ცხდრ. შეხ. 38. მისი თველახსრობი იმსევა დავეუხეველი, რომ სეხობოთი ხაწეხებოც და რედევერთი დავეხებიც თვერთრეული ვახეუთარეუბს კახთხომსერ პრეც-ებს ვეველავბარებთს ცხდრ. აქვე, ცოტა ქვემო: „...მამხადამე, ხასრო-ლთახიბა ხეველახეხახიარა და ცველავბადი? არა, მავრამ დრო, რომელ-ხაც თს ვაძავეებს, ხეველახეხახიარად მოვესება, ხწარედ იმტომ, რომ დროა. ადამთებეს, რომელთა ხეცოცხედე; ვხოდეს მწწრავლწარმბავლთა, არ შეველათ ვადავსეულ ვეხათა ვეხთი თუ ვეხთი ხადეხებს ცხევერ-ბის ვეხთი შეველთის მთოვის ცხობილ ვეხნოვხ თუ ცხევერებს ვეხს“.

44. თავის მისახსრებებს პავრთარქისა და ვისახწარმეტეველთა მორავს შეხახებ სეკრან ავევეხტისე დავერთელებთ აველთებს მსიქვეულთა წო-ხადამდე, მომროელ თრ თსველებში: „ავავეხტეხის წისადამდე“ (22, 30-38) და „ქორწინების ხეკოთხათის“ (24).

45. მთე, XXII, 37-39; მსრე, XII, 30-31.

46. შდრ. I თახე, II, 16.

47. თველახხებობა თი მქება ცაის. XX, 2-17), დემონს რომ მისეა მისეხ („დეველოვი“ - „თახეველი“). აქვას პრეული ხასი ვახახვერავს ადა მთახს დამოკდეუბელბახ დემონს მისრო, ხელი დახარეხ შედში „ავადილექილთა, რაგორც ვედა ცხევერბდეს ადამთახეი ვრთმსეუბ შო-რის. შევერთოთ ვეხთი პრეულ ხამს, თუ ვევერს ახელი ხეველბილთ

ვიკვლიდით სიხილს უხადამქსიქ“ (სურათი აფიქსციხე, აქადეგებანი“, 9, 5, 6).

48. მოციქ. ხაქმ. IX, 5.

49. თხ. უხადამ. 74, 5-6.

50. როგორც სურათი აფიქსციხეს თხზულებრიდას ქვემოთ მოცხადდა საჭეუ
რები ვეძიებდნენ, ეს თუ მართლაც აქედან უნდა იქნას: „ათქმის
(მსახიქველები) ახილთ, რომ სიყოფი რიგისი უხადამის, როცა წინადა
ქრას, ხეხავს, ხარისხის სი ქმის“ (აფიქსციხის წინადადება“, 6, 4).
„ახილ ახილთ, რომ კაცს უყობს მუქსიქ თუთ, ვიდრე მოწის მუქსიქ
ვინც; ვახილთ იდგურს ხეხს, „ახილადის უყობს“ არ ახილთ, მოწის მუქს
ქო დახად; ახილთ მახ. შუხ იტყვი, ვუ რა ახილადის უყობს? ეს
მათი მტკიცებით, ვიქროს ხაწილაქება, რევედ ხაწილადის იმ ბრძო
ლასი (თხ. შუხ. 25, - ბ.ბ.) და შუხილდ მოღობს ხაწილადის მიმოგახილთ
ახილ ხექმის; ახილ, ბაღასილ, ხაწილადის და მარტულადისიქ: დროს
ახილადის ქრის, ვინც; ვახსხ ხაწილ; დროს ხაწილადის ქრის, ვინც; მოწის
წინადადება უყობს ბაღასილ; დროს ხაწილადის ქრის, ვინც; ხაწილადის
ხაწილ“ (აფიქსციხისაფიქს“, 140, 12). ათუ ხაწილადის ხაწილადის ხაწილადის
„წინადადება“, ამ უყობსიქება ხაწილადის, დროს და უხადამის ვა
ლადის წიქვლით, ეს ხაწილადის თაქსილადის და თაქსილადის ხაწილადის
უხადამის“ (მსახიქველთა „ხეხილადის“, 15, 36;
„მწიქვლილადისაფიქს“, 45). ათქმის უყობსიქება დროს, თუ რო
დის დაჯილადის „წინადადება“ რომელიმე „მსახიქვლილადის“ (თხ. შუხ. 25, -
ბ.ბ.), ვახილთ თუ ხაწილადის აფიქსციხის ბაღასილ რომ ვახილთ და ვაწილ
ადის მუქვლით, მათ ცოცხად ვეძიებს მოგახილთ“ (აფიქსციხის წი
ხაწილადის“, 6, 4).

51. „მსახიქველთა უყობსიქება „რეველთ“ და „მსახიქვლილადის“ შედეგად
„რეველთ“ მიქრობის აფიქსციხის და „მოგახილ“, რომელსაც მიხედობს
თხილადის „მსახიქვლილადის“; მათ მსახიქვლილადის „მსახიქვლილადის“ და
მსახიქვლილადის ხაწილადის მიხედობს; მსახიქვლილადის მიხედობს
და, ბაღასილ, - დაჯილადის“ (ბ. დე დაჯილადის შუხილადის, ვახსხ. ვახილ
ადის, 60).

52. თუკი მსახიქველთა არა მსახიქველს ხაწილადის მიხედობს, ეს
მსახიქველთა ახილთ, იმს მსახიქვლილადის, რომ „ახილადის ხაწილადის“
კადრს უყობს დროს და ხაწილადის მიხედობს; მსახიქველთა მიხედობს
აფიქსციხის მიხედობს მათ უყობსიქებას ახილადის მიხედობს
(მსახიქველთა „ხეხილადის“, 15, 36).

53. უხადამ. 143, 7.

54. უხადამ. 85, 13.

55. უხადამ. 68, 3.

56. უხადამ. 87, 3.

1. „თავისუფალ მეცხერებათ“ რიცხვს ეკუთვნის - ვრამატიკა, როტორიკა, დიალექტიკა, აბოშიტიკა, ეპოშიტიკა, მეხიქის თეორია, ახერონაოსა.
2. „მსხიქეველებს ეკუთვნის; ხეებისა და ხსხელმწიფიც. მათ წინააღმდეგ მკაცრი კანონები გამოსცა ვაღუბებისთჳს 1-ის 372 წელს. ამხარ კანონებს მისი წინმობრძეობიც; აქვეყნებდეს, დოკლეტასიელას მოქალაქეული. თქმცა მათ, როგორც ხსხს, არც ისე მკაცრად ახორციელებდეს“ (რეხ. თარგმანის შესახებ. თხ. დახახ. გაცოც. გვ.236).
3. თხ. მეხასე წიგნის შესახებები, 50.
4. თხ. თქვე.
5. ეხადამ. 49, 14.
6. შდრ. 1 კორ. III, 1-2.
7. შდრ. თბახე. VI, 27.
8. რეხი კონსტანტინოს მართებულ შესახებთ (თხ. დახახ. გაცოც. გვ. 236). „დრო გახეხასდღერელადაა მოცუქული. მოველებები, რომელთა შესახებაც სერარო ავეუბებისე აქ და მოსდევით თაქმს მოგეითხრობხ. უფრო ავთს მოხდა; მათ წის უხწერებდა მეოთხე თაქმს ადწერილი ამბები. შექვდებურთა კოეარაქულით, რომ მეორე და მეხასე თაქმს ადწერილი მოველებები თავახტანს მოხდა; 1. ავეუბებისე მყოქისა და ბოთგრაფი კონსტიტუხე გერკვექით ამბობხ, რომ ავეუბებისე თაქდახინველად „ვრამატიკისი“ თუ თავახტანსი, ხელო რიტორიქის ხწველება უფრო ვეახ დათწუო კრო-ავექსი სავუებებისე (ხხეურება“, 1, 2), და 2. თხუ მატარო პროქსიკულ ქალაქსი, როგორც; თუ თავახტა, შექვსებულთა რიტორიკული ხკონდა არხებულთი. ეტყობა, სერარო ავეუბებისე მხოლოდ თლ ვაქებების შესახებ ახტერეხებდა, რომლებიც უფრო ხოლოდ წინმოგეუბებისე მის ხელოერ მღვთმწერობახ, რიცა თუ მსხიქეველი თუ“.
9. შდრ. მათე, XII, 20.
10. შდრ. ეხადამ. 4, 3.
11. ქაბეკო ავეუბებისე კროთავქსი ხსხელოთხობახეუ დაქახლოელთა თლ ქახს, რომლთ ხსხელხაც; არხად არ ახხელებხ და რომელიც 370 წელს მისი ხეუ ვარელი გახდა. ეს კაქმითი თხეოთქტ წელიწადს გაგრსილთა (თხ. თკ.ამოთუ, დახახ. სანრ. გვ. 66). 372 წელს მათ შესახებთ ვეპო, რომელ-ხაც; აქლოდებუხი (დყოთობებელი“) დაარქვა მანამ. ავეუბებისე ძალთხ უხერდა თაქის ურადერო ვეპო (თხ. „დახარებათ“, IX, 14).
12. პრეუბექი - მისხი, რომელიც ხსხხევერკული (ხხეველთა) მოვასხე დაქვრეუბთ წინახწარმქვეველებდა მერმთხ.
13. (ხხეველებთ დაქვლა ხსხტიკად თქრადებულთა მსხიქეველთა მოერ.
14. შდრ. ეხადამ. 72, 27.
15. ახე ვადიმოქეს დეხსიხეული „pascit ventცხრება მწექსხახს“); ეს ვა მოთქმა სერარო ავეუბებისე თხი წინახწარმქვეველთახა აქის აღებული (XII, 1).

16. სეგარი ავტობიოგრაფიის დროს რომის იმპერიაში ასე იწოდებოდა: „არა ხაჯურად მათესტატისებრი, არამედ აბრეღოლოგები: „ახლა მათესტატისებრ უწოდებენ იმ ხელს, ვინაც; სერს ციერ ხეყვლების დაქვემდებარის სეკსი მათესტატის და ვინც, კვლავებს მისდის სეკსი ბუღი“ („სხვადასხვა ხაჯურ-თათის“, 83, 14, 1-2). ამ უცხადებს და უცხადებს რწმუნის ხაჯურად უღებს პირველიყოფილი ხაჯურების მიერ ციერ მათესტატის გადმართება და ამისთვის უწოდებდა დაქვემდებარული მათესტატის-მაჯურის ანობიებები. რომელსაც; ბუქურად მოვლენებზე ვადამისხდა ადამიანის ფიქციური თვისებები და, ამრიგად, მიკროკოსმოსის (ადამიანი) და მაკროკოსმოსის (ხაჯური) შორის ხილვით-ახტანათსზე დაჯერებულ ხრულ ურთიერთ-შეხატვისობას აქებებდა. აბრეღოლოგურ წინასწარუცხადებლათა პირველ ხაჯურსზე ადამიანებულთა ათხვედარი ცერერწმუნის რომელ მწერდლათა (თქვამდის, აქსიოზიხი და სხვ.) ხარკახტული დაქების ხაჯად თქვა. ძე.წ.ა. 139 წელს აბრეღოლოგები რომისას ვადამისხდა, მკვრივ იხილი მდელ დაბრუნდეს უქის. უფრო ვქის იმპერატორ ვადამისხდა წის (364-375 წ.) ხაჯურები ბრძინებულთა სიკვდილით უქებებოდა აბრეღოლოგებს; და მთა „კლობტებს;“. მკვრივ უქვლავური ამა თქვა. უქრ; რომში და უქრ; შერ ხაჯურების უქრიაში უქრიათარმა მდელ უქრ მქსელი მარეცხვა-ახად ადამიანებრა აბრეღოლოგთა, რომლის უქმეცხვება ბრძინს, და არა მარტა ბრძინს, დღესზე უქმეცხვება.
17. ვხადის. 40, 5.
18. თახე, V, 14.
19. მთე, XVI, 27; რომ. II, 6; ვხადის. 50, 19.
20. ქველი (VII, VI, 8) სეგარი ავტობიოგრაფიაში ამ კაცის ხაჯურს; ვამქსობს: ეს თქვა ვინდითახეხი, იმპერატორ ვადამისხდა წის ხახახლის კარის უქისი; ამათს; იმ დროის სეკსიებთსამებრ, პრიონსულის ციერად მქსელა მხილვებულთა. უფრო ვქის კარბატის მთავარი უქისის მოვლეთობას აბრეღოლოგთა. ათხვედარი უქისის ვინდითახეხის ურთერთ უქვლასზე ხაჯურთის მქმნახლად თქვამდის.
21. I პეტრე, V, 5; თაქ. IV, 6.
22. დედასში: „libros genethliacorum“. ბერძნულ ხაჯურს „ავთოლათკოს“ იხილი სხვადასხვა მომხვედობა აქვს: 1. „ახ, რაც; დაბადებებს უქვმნებლად“ და 2. „სონობიკობის უქმეცხვა“, „აბრეღოლოგთა“. „მათ - წერს სეგარი ავტობიოგრაფიაში - ვავთოლათკოსებს უწოდებდეს იმდროს, რომ დაბადების დღეებს ავტობიოგრაფიებს, დღეს კი იხილი „მათესტატისებრ“ იწოდებოდა“ („ქრისტიანული მოხვედრებისათვის“, 2, 21, 32).
23. მიკროკოსმ (დაახლ. 460- დაახლ. 370 ძე.წ.ა.) - ხაჯურ-ათქმული ბერძნული უქისი, მქმნებულთა მდელის ფიქციურებულთა.
24. რომ. V, 5.
25. ვხადის. 93, 1.
26. მდრ. ვხადის. 105, 2.
27. მდრ. ვხადის. 35, 7; მდრ. რომ. XI, 33.

28. სურათი ავგუბტის მკობარი, იხილეთ, რაგორც თქვა ავგუბტის, აღბათ, ბავშობიდასეუ „კატეხუქისი“ თუ. ეკლესია თავს აკავებდა ავადმყოფების მისაფლავებას, რადგანაც მისხდა, რომ ეს სებაყოფლობათი აქტი კი არ იქნებოდა, არამედ იტყულებითი. ამხარად მისაფლავები ღვთისმსახურნი ვერ გახდებოდნენ. თუცა ბუბებრივი თუ იმის სურვილიც, რომ „კატეხუქისი“ მოეხადლაი არ დარჩებოდა. ამიტომ თუთ ცხობასხადლ-თაც კი ხათლავდნენ. კროთავის მესამე ხაველესი კრების მიერ ხს-ქცობინებულ იქნა ამხარი პრაქტიკა, მიხლად იმ პირობათ, თუკი ავად-მყოფს ხათეხები დაუღვავებდნენ თაქსებად და დააფატურებდნენ, რომ ის სებაყოფლობათ მისაფლავდა“ (რეს. თარგმანის შენიშვნები; იხ. დახახ. ვაილი. გვ. 236-37).

29. მსიქველები არაერთი მსიქველობას არ ამიქვდნენ ხათლავლებს და ხრულად უხარებლად მისხლათ თუ.

30. შდრ. თურქისას ვაღება, V, 17.

31. სურათი ავგუბტის ეს ხიტევიბი ნუქსი დიდი უხახელი პოეტის ვეღერიოკ გარხია ღორკას თხი მწარე ხტოქისის რესისხეცხეცას თქვეს:

"Por todas partes

yo

veo el punal

en el corazon".

(ავიველ მხარეს მე ეხედავ ხახჯაღს ვულსი“. იხ. Federico Garcia Lorca, Prosa. Poesia. Teatro, M. 1979, p.127).

32. შდრ. ვხადი. 41, 6, 12; 42, 5.

33. შდრ. თაქე ვხადიქის თაქე თრი მუხლი (41, 6, 12).

34. მსიქველთა დიქრთი, რამილიც მსმის სწამდა ავგუბტის, მიხლად მისი წარმისახეთ შექმნილი ახრდილი, მიხლად „ფახტახის“ თუ (იხ. მესამე წიგნის შენიშვნები. 28).

35. შდრ. ხიკელის ბარათსქელი: „ახერა არის შექება უბედურთა“.

36. ზოგჯერ მხროლაც რომ გახახევიერებულა თრი ქრისტიანული ახრის თახელთა, რამილებაც ერამსეთსახეას ხაქეხეები ამხრებს. თ, რახ ეეხება მისკელაი ახკელი დახ: არავის უხდა მიეცე თხი სება, რომ შესიეგროს, თუხაც ეს თუის მათოთს ხრულად თუთსებური და ხხიო-მიუბი გრძობა. მე მიფატევებ ვეღლას, კის ვულსილაც ამხარი გრძობა ადიხრის, რადგან მე არავის მისახი არა ვარ და ვეღლას იტყდს ვა-ვეჯერებს. ვახ ხიკელი კარხე არ მიკეხებს უევე ახე რომ, მათი ხი-ვარულის ხაჯახი მღეუ მიკვდება. ხომ დამხაწავი ვაძელები, თუკი ვაძელებდი ხეკებს ქემსრატად მიეხიათ ხიკელბე, ვაძელებდი თუხლაც; ნეკდა უბებურად, და ამ იტყულებთ ვაძებდი მათაც; და ხაქუარ თავხაც? ახევე დამხაწავი ვაძეები, თუკი ნეკდასი ხიკერულის გრძობას ადგუქრავ ეთხე. უხდა გავაფრთხილი ვეღლა, ვიხაც ვეღვარავარ, სე იწამებს ამ ხი-კელბეს, სე მისწამებს, სე შესიეგარებს. ხიკელად თხი, რომ მე შესიე-

- ვიროს, დაე, ექვდის ხაზი-ეჭის დსრის" (ბელს კასკალი, „ახრებ“, ფრანკულიადს თარგმსა, წინახიტეობა და შეჩამქეხი დავროსი ბარეკვიქს, თბილისი, 1981, გვ. 166-67).
37. ახტეკერი მოთელიოის ვისრები, უკროველეხი მეკობრები, ხსნი დიდი ბერძენი დრასტურების ტრადიკლიათა პერსიხალები: ეხქილეს „ორესტეა“, ხიოკილეს „ელექტრა“, უკრობიდეს „ორესტეა“, „ელექტრა“ და „ოქოვების ტავროსში“.
 38. ფხადს. 24, 15.
 39. შდრ. პირაციეხი, თდები, 1, 3, 8.
 40. „კოხივასე, რა არის მეკობრობა, არისტოტელეს მიკოთ: „ეროი ხელი ორ ხეკელში“ (დოიკილე დავრტელი, V, 1, 20).
 41. შდრ. ფხადს. 24, 1.
 42. თხ. აქქი, შქხ. 34.
 43. აქკივტისე თხე გავქს'ხერა თავასტიადს, რომ არაყერი უთქვამს დედისი-ვის (აკადესიკიხოს წინადასდექე“, 2, 2, 3). ხსიქ'ხერი და ახელ ავდილსე დახანბიხეკდელ ხაქროსი ყველი მისხს მეკობარხს, მსოფარხს თავასტიკელს მიქელადიქქი რომხხასქქი მისტეა, ვის ხხელ'მსოქ; უროხხის ცხიქროსიქა. აქკივტისე, როცა დედამ შის არ შექმქვა გ'ხადახეული შექლია.
 44. შდრ. აქქი, შქხ. 36.
 45. ხეტარი აქკივტისე მსხიქქველას-მისტეკრებახ გველსხხიბოხ.
 46. II ტომ. IV, 3.
 47. დობად. 1, 1.
 48. შდრ. იერეს. XXIII, 24.
 49. ფხადს. 118, 142.
 50. შდრ. თიხი, XIV, 6.
 51. ფხადს. 79, 4.
 52. ფხადს. 145, 2.
 53. ამბროსი მედიოლანსეისი (თხ. პირველი წიგნის შქხ. 4) ამისხს პირველი ხტრიქისი, ამისხა, რომელიც; უკრო ვრცელად ვებრეებულათ ქქქსით - „აღსარებახი“, IX, 32.
 54. შდრ. მარკეს აერელიეხი: „როდიეს სწრაფად ქრება ვიქველი: თუთის ხეკელები - ხანყროსში, მათი ხხივხა - მარდისობაში“ („ოქიქრები“, II, 12).
 55. შდრ. მარკეს აერელიეხი: „ეოქელისხეკრობელი ბეკება მადე ხხიქს უქქელის ვეკლადიერხს, რახაც; შქხს ქვერეტ; მისი არისივას შექქისხს ხხიქს ხეკელებს, მსოფას კიდევ - ხხეათ, და ახე შექსიქე, რათა მარადი ხეკადიქქი ახელდეს ხსიქროსი“ („ოქიქრები“, VII, 25).. შდრ. მისქელ მისტიქი: „დაუთისეო დავდილი ხხეკებს, რივორც; ხხეკებს დავთისქს თეო. მასასწარობა ხანსრ-თღოხიბიბიხაქს ვადავტეკელი პირველი ხადოქათ. ვის შექსიქება უჩიადეს თავის ვასწარეკლებს, თუქი ვეკელა დახარხიქი; ვასწარეკლათ? რამქიქი; უხდა იცოქხელათ, მისიქ; ვერ შექსიქელები თი დროს, რომლის ვანსეკლად-ბაშით; მქკლრები თქიქით“ („ესხეკები“, 1, 20).
 56. შდრ. ფხადს. 101, 13.

57. ეს პასაჟი ერობულ კიდევ ხათლად გვიმოწმებს სეპარატისონის გავლენას სექტარი ავგუსტისეს მხოფლმხედველობაზე: „მოელი“ (ბერძნ. „გო პოლიოს“; - თვთქვა, რაც „ერთი“, ანუ „ამქერთი“) და „ნაწილი“ („გო მქროს“) კლიტარის ფილოსოფიის სპექციფიკური ტერმინებია.
58. შდრ. მთქცი, ხაქმხი, XVII, 27.
59. ეხაია, XLVI, 8. შდრ. პასკალი: „ამქროს გული გრძობს და არა ვახება. აი, რა არის რწმხა: მქერთი გრძობადი გულისხათის, არა ვახებინათის“ („ახრება“, 216).
60. შდრ. ხიბრხე ხილამ. V, 7.
61. შდრ. თახე, VI, 33.
62. ფხალმ. 18, 6.
63. თახე, I, 10.
64. თახე, თქქ.
65. I ტომ. 4, 15.
66. ფხალმ. 40, 5.
67. შდრ. ფხალმ. 4, 3.
68. ფხალმ. 72, 9.
69. შდრ. მათე, XVIII, 4.
70. ფხალმ. 83, 7.
71. „ამ თხზულებას დახადამი მისვა კახეკმს, თათხი მქეობრების წინაშე რამ ხეამდა ავგუსტისე: რათი გეხიბლადეხს ხსიქართული ხავხები და მთქლუხები, თუ არა თათახით მქეხიურებთ? რა არის მქეხიურება? ავგუსტისეს მქეხიურება მოელის ერთახობაზე დაქეკვა, პარმხობა კი - ხაწილების, ახ ხაწილისა და მოელის ურთიერთმქეხადამხობაზე (ეს კახეკეკია თრთხილადური არაა: თხ ახტიკური ესთეკიკადს თღებს დახადამს - კლიტარის, არისტოტელე, ციკერონის, - ბ.ბ.). ეხათეკიკისა არ თქის, ახუთხათე მათქატეკურ მრთიკებზე აფქმუბდა თვა ქითქახაც, რაკიდა ხიქქელე ერთობაზე (მისხადური ხაწეხი; „მისხად“ - „ერთი“, - ბ.ბ.), მიწეურება კი თრთობაზე (დაადური ხაწეხი; „დადა“ - „ერთი“, - ბ.ბ.). ეხე თვა უთახხიობახა და ვათამქულობაზე დაქეკვა. ხახდახიქულობამი ავგუსტისეს ბადარ აქმთოფილებდა ამხითი ვახხახლვრა. თათის თათხ უხათეკურებდა თხის ვამს, რამ მთხ სული უბირატეხად სხეულებრთო ხაწეხისხეკხ თუ მთქეკელა; რამ მთხ თბტერეხის ხავახი თუ მხოლოდ ხახუბრ, ყერები და ხიდაქეხი, რაც ხელს უქსიდა სულის ბუხების წქელობამ“ (A. Герс, Блаженный Августин, М., 1910, стр.28).
72. პერეიხის შესახებ არაფერი არ ვიკით, ვარდა თხხა, რახაც სექტარი ავგუსტისე გვაუწმებს მახზე.
73. შდრ. პასკალი: „რა ხახარული ქიქრდა ბდამახთ რა ეხებმ, რა ურახული, რა ქახი, წინადადებობების რთორი ხილართი, რა ხახწაქელ ხამქართულ არხია მსახეული, მიწის ბრთეკი მატლი (პასკალის ამ პასაჟით უხდა თქის შთავთებრული ვიქტორ პეკეს მიმხიბლადე დაალოგი კაცხა და მიწახ შორის: „კაცო: მქ ვარ შქხი მქეკქ მიწა: შქხა ხარ წეის მატლი“ -

ბ.პ.), ქვემოთაღმართების ხაზგადასმული და შექცობის ადგილებზე დასა-
წავალი, ხიბილავის ბუდე, ხაზგადასმული დიდება, ბუდეების უბედურება სამსო და
ხარხარები" („სარგებო", 345).

- 74. შდრ. მათე, X, 30.
- 75. შდრ. ეფეს. IV, 14.
- 76. შდრ. ყხადამ. 71, 10.
- 77. თხ. აქვე, შეს. 71.
- 78. შდრ. I კორ. VIII, 6.
- 79. აქ კვლავ ამკარად იგრძობა პლატონის გავლენა. თხ. მესამე წიგნის შეს. 39.
- 80. ყხადამ. 17, 29.
- 81. თახე, I, 16.
- 82. თახე, I, 9.
- 83. თაქ. I, 17.
- 84. შდრ. მათე, XVI, 28; მარკ. IX, 1; თახე, VIII, 52.
- 85. შდრ. I პეტრე, V, 5.
- 86. ყხადამ. 77, 39.
- 87. ავთენტური ევანგელის ხაზგადასმული ისაა, რომ აღნიშნული კარგების
თახე, რითაც მისი არ მოხერხება სათანადოდ ეხერხებოდა... ესეც არ იხება
მართებულად მოქცეულიყო, რაცა შექცობა, კარგების თახე შეხედულებათ-
ბას, რაცა იხერხება მართებულად მოქცეულ" (სერგო ავანტიანი, სურათის
თავისუფლებისათვის", 3, 18, 52).
- 88. თახე, III, 29.
- 89. ყხადამ. 50, 10.
- 90. ახლა ვერც არსებობს „კატეგორიების" განსჯის სახე. დაკარგულ
ბუდე მათხველი უთხოვ შექცობისათვის ერთ ხაზგადასმული ტექსტისათვის: ხე-
ტარი ავანტიანის მკვლევარად განიხილეთ უარყოფითი დამოკიდებულებას
ახტიკური კვლევების მიხედვით. თუცა ამ მიხედვით თხე განიხილვისი არ ყო-
ფიდა: ახალი წესდარბილების პირველი ხაზგადასმული მთავრებული ვიდრე
მესამე და თვით მკვლევარ ხაზგადასმულიც კი ქრისტიანობა დაუხდომლად ებრ-
ძიდა უკვე დასადავებელ განწირულ ახტიკურ კვლევებს, ხაზგადასმული
განმარტებულ მის მღვდელ ავანტიანს, და ყოველხანად ცდილობდა
აღნიშნული შეხედულების ძირველხანად აღმოეჩინებოდა იგი. მაგრამ ხეტარი
ავანტიანი თუთი თანამართლებდა და თანამართლებდა შინადაც კი
განმარტებულ თუთი უღმრთებლობით. ხაზგადასმულობისათვის თხე ხაზგადას-
მული თუთი თანამართლებდა თუ ხაზგადასმული დროხველ კატეგორიების
ძველი ბერძნული თუ რომელია მწერლობითა და ხელმოწერით, ხაზგადას-
მული ადარ კვლევითა და ახტიკური დარბილული ხაზგადასმული, თახე მათხე; რომ
დააქმნა თუთი ხაზგადასმული ტექსტებისათვის და მძლავრი გონების მოთხოვნებს,
ტერმინოლოგიის კონსტრუქციის დაწესებული („ახარებათ", წიგნი I, XVI, 26) და
პირველის კონსტრუქციის პირველი დამოკიდებულება: „კარგი არაგები" - ეს
კვლევებისათვის „ახტიკური" (ავანტიანი უღმრთებლობა „ახარებათ", წიგნი
პირველი, XIII, 2): „ავანტიანი და მკვლევარი ხელგები", - აქ პირველის

„თვლიდა“ თევლისხმება („აღსაზრებანი“, იქვე, შდრ. დაქვანცოები; „ბიუტები სასწაში არიან, იმდენი, რომ მათი გუბილხინასი სტრატისებნი მდღისთხვას გარეშობიქცევი სულის“, - იტბ. წიგნბდას: К.Гумберт, История детства, пер. с англійского, М., 1920, стр.141); „უქვანური ხიმღვეკ“ - ეს თუბრადღურ ხახახაობქსნა ხათქვასი „აღსაზრებანი“, წიგნი მქარე, II, 2. - შდრ. ტურტულოასე, რომელცი ამტკიცებდა, თუბრადღურ ხელთებებას ვხუბიხა და უბისი ორი ღუბისი, ორი ემსკველი - ვუხერა და ბახეხი მყარ-ველობხი; - იხ. კ.კოდბერტი, მ.კუხი, დახახ. საშრ. გვ. 139), ხილი ამ ხახახაობებთ გატეკების ხაველადი შეღვი იქვე (II, 4) ახუა გადმოცუ მქარე: „ქე - ღირახ მალქეხტელი და შუხი მოწუჯელე მყარველობის მოტეკე ცხერაი ბიხური ქცუთი გუქქეკობხი“; „უბისე ცუქურბი“, - ახე იხეხიება „აღსაზრებანი“, წიგნი მქარე, IV, 7) „ბრატონა მქეკ“, და ამას ამბობს კაცი, რომელიც ხიქბეკქში ახე ბუჯთად სწავლობდა, ხილი „მქედე თუთობეე ახწავლიდა მქეკრმტეხელები ხელთებებას ორატორულ ხელ-ღაში; ეს ამას აგავს, ქრისტიან ებსკობის რომ ეთქვა - „უბისე მათე“ (თუქვა სუტარი ბუქსტისე არე აქა მარტა; მისი დიდი თახამქდროეე წისდა თერახისე წურდა, ცუქურბისხადის მქეხსნეტი ხიქვარულის გამო ახ-ველობეხი იხე დაქვანდღად მსამარახებეს მსამსუქეთრის წიხამე, რომ მოელ ტახს მდღისავექხი, „ქურდებე“, 22); „უხამხი ხამიხეება“, - ამ ხატეკქში წარმარული მქუხიქის მიხსეხთ მიხიქბელი ხატბეება თევლისხმება („ღუთის ქვანქხახოვის“, XVII, 14). „ბუტარი ბუქსტისე ახ-ქეტრისი სოგჯერ თქსლე მდღისდა, რომ ხელადებთ მქეხბდა ვეულას, ვისე ვედილობდა ე.წ. „თავისუფელ ხელთებებებს“ დაუქვლიობდა. ერ-თადღროთ „თავისუფლების მოქვარე“ დიტურატურა „ბიბლიათი“, - ამტკიცებდა იგი, ხილი ამას, ვისე; თავისუფელ ხელთებებქში თწავებს თეს, მისეხი უური ეთქმთ, ვიდრე თავისუფალი „ღამისახეით“ (კ.კოდბერტი, მ.კუხი, დახახ. საშრ. გვ. 140).

91. მოხედება „კატეგორიების“ შეხახებ გადმოცემულია არისტოტელეს ღოჯეკერ თხსულებათა კორპეხის - „ორგანისის“ პირველ ტრაქტატში. სტავრეული ვიღობიოფისის ამ ერთ-ერთ უმისმეხედობესეს საშრომს, რომელხაც ურცხეე კონსტატარი გამიქმხდა ქრისტიანისის პირველ ხუ-კუბეკქში, როგორც ნახს, სუტარი ბუქსტისე იცხობდა მაროეს ვიქტორ-ისეხის (დაახლ. 300 - დაახლ. 363 წ.) ღაობიური მარეკისის მსეკდოთ. არისტოტელეს თახხისდ, კატეგორიები პრედიკატთა ის ძირითადი ტიპებია, რომლებსუელაც შუიძლება დაქვახიდ თქეს მთელი მრავალეურთებება გა-მისათქვამებხა არხის, შეხახებ. ახუთი კატეგორია ათია: 1. ხაქვთრეე არხი, ახე ხუბსტახეა (ბერძნ. „უხი“); 2. რთდეხობა („პოხი“); 3. თუხებდა („პოხის“); 4. მიმარუება („პრის ტი“); 5. ადგილი („ბე“); 6. დრო („ბრტე“); 7. მთქმეება („პოხის“); 8. ვსება („პახხეხის“); 9. მდებარეობა („ქეხიბათი“); 10. ყლობა („უხეხის“), თუქვა ამ ორ ექანახსეხელს არისტოტელე სოგჯერ თუთობეე გამორატეხვდა კატეგორიათა წეებთას. აქვე უხდა შუქ ხიმხით, რომ არისტოტელე ვეულა კატეგორიას „არხს“ ეწოდებს, და ეს

უბრავლო თხოვნისა რადაცა „არხა“, ამ ხატევის უმჯავლო მისიქველადომ, კრობღლოვად მოიქცავს არხების ქველა მღვდებს, რაც; ეს კატეგორიებთანა განიხატველი „არხა“ კრძინებთთ აქმსად ქველა ცალკეული სურხესცა, რაიქლოც; ყოველთვის გარკვეული ხადიგათა თუ თვისებთა ხსინაღებდა, ყოველთვის ხადდაც; და რაღებდაც; - ხატევის შას თუ ამ ადგოდას და დროის შას თუ ამ მოეხტნო არხებობს, ახე თუ ახე მოეხტოება სხვა ხატეებს, რაიქლოც; გარკვეულ მოქმედებს ახადებს, ას თყათთვე განიქვადის მათ ზემოქმედებს. სურჯარ აქვესტვისეს ეს, ვახიხესაც; აქერ კიდევ უცხა თუ სუბინტაქსინტეური ფიდათხოვთა, მსხიქველათა ათრობთ-მოროველი მოძღვრების გავეღვით ვეზინა, რაი ქველა ეს კატეგორია შეიძლება მოეხადავის დემროს, რაიქლოც; სუბიქტს, რაიქლოც; არხებთთად განხხეველება ხადიგის, მქვეჩაერების და სხვა მისხათათა ატრობეკებისა-გას.

92. რაიქლოც; ზემოთ ადგინშხო, მსხიქველათა მოძღვრების მოხახხდა, კატეგორიებთ ახე ეხადავებთისეს დემროს, რაიქლოც; აქმადქეკობთ თუ ატრობეკები - სურხესცას, რაც; კრობღოვთა ახრობებთთ განირობეკული უხემო შექვადის გახლდათ - ძღაგების და, მის ქველდაკვად, სუბინტაქსინტეური კონტრაქტით, რაიქლოც; შექდეგ მოღდახად განიხადებებს ქრობთა-სული თუღლოვთა, დემროსთა და მისი ატრობეკების განხხეველება ანრქმის-დად ხომისხადურთა. ახე მაგადათთად, ხახეღვასთიქველი ქრობთაინი სქოდასტიქოინი ასხელამ კონტრობერეული (1033 - 1109 წ.), დეოაბროთე ბუქების ახხიღვეკური ხომარბოქისა და სრულქმისღებთისეს განიქვადისარე, ანტეკეკებს, რაი ქველა ატრობეკთი, ვოქეთ, ხიქეთ, ხომარბოქ, ხასართღაინობა, მქვეჩაერება და სხვა მისხათათა, რაც; ახხიათებთ სრულქმისღებებს, თვისებროვად ეს არ მოქვერება დემროს, არაქდე არხობროვად. რაიქლოც; დემროსთი არაქვერთა თხეთ, ხიქეთთო დემროს რაი არ თვის, ასოტამ დემროსთი ხიქეთქ; ხომარბოქ; ხასართღაინობაც; და მქვეჩაერებაც; სხვა არა არის რა, თუ არა თვიქვი დემროს.
93. დაბად. III, 18.
94. თქვი, III, 19.
95. მქველქვერათა ახროთ, აქ უხდა თვეღისხსებოღეს დიდი რაიქლოც; სწავლეკვლის მარქვის ტერეკეტეკის ვროსის (დაახლ. 116-27 თქ.წ.ა.) ახეღვებებთათ ცხრა წოქისი - ე.წ. „ათავისუფლად ხეღვებებთათ“ ანრველი დათობერი ეცეკლობეკთა, რაიქლოც; სუქის დროსღე არ მოქველქვეთ (თხევი, რაიქლოც; ამ უჯახათღებულეხი და უჯახთიქვერეხი მქვერდის თხსეღებებთათ ახხიღვეკურ უსრავლეხობას, რაიქლოც; ხადროს რაიქლოც; კადმოქქით, კქვხახს ადგინტეკობთა.
96. რაიქლოც; მსიქცა ხახარბობეკული თქ შექოთმიღვი (თხ. დეკა, XV, II და შხდ.).
97. შდრ. ეხადომ. 83, 4-5.
98. შდრ. ეხადომ. 16, 8; 62, 8.
99. შდრ. ეხათა, XLVI, 3-4.

1. შდრ. ყხადმ. 53, 8.
2. შდრ. ყხადმ. 6, 3.
3. ყხადმ. 34, 10.
4. ყხადმ. 18, 7.
5. ყხადმ. 118, 175; 145, 2.
6. „მოქალაქე ხსენებთ სურათსა ჰეგეს, ხადაც; შვი ყერს თავისი ადგილი აქვს მისცილი; ის მსმეცხირთა თავისი ცოდველებითურთ, თუქცავთა, თუქც ამ უკესხსეკელთ თავისთავად ვაძვიხადოთ, ისინი მსხიხსხი არათ“ სკლის ქსლავისთავის“, XI, 23). – ძარბეული ბიერ დე ღადბრბილსხისა (თხ. დახსხ. განოც). გე. 93). შდრ. მარკუს ბერელითხი; აქვეს ვეკლასი ერთი ხაერთი მსხის ხორცქსხსხის ვეკლახერებთ, ერთი – ცოდხით და მსხის შუქცხო-ბით, მქორები – მას შუქცხობლად. ადბათ ამოცამ ამბობს მქრკლსტე, რამ თეთი მსხიარეხი; მქწსკობეს და ხელს უწყობეს ხსენართულ ვოვ-ღსქქსადობას. მდგრამ ვეკლთ თავისებურად მქწსკობს, ვეკლთ თავისი წყლელი შუქცხს ამ ქსლადობაში, ახე განხადე, მქრეხელსაც; და მსხაც, ვისც; ცოდობს წიხადვეგეს ქსლადს და არად აქცობს თეთ. ხსენართს ახეთი კაცხი; სქირდებთ. მსმსხადამე, შუხ თეთთს უხდა ვადწყეკტო, ვის მხარეს დაღვე, ვის მსაქვეთი თეთი. სულ ერთთა. ვოველბიგამისთე მსხი; ისე განოცევეხს, რთვთვ; თეთთს მთხიხეს უხცობებხად. და თეთს თახსიქქსად და თახსიხსიწილედ ვაქცეხს. მდგრამ, დავე, შუხი მსხიწილეთბა სე ვეკვეხებთ კომქთის თმ სუხტხა და სულეკურ დეკს, რთქლსაც; თხეხიხებს ქრისიქე“ სეკქრებთ“, VI, 42). ძღვეტრქეს თეთს ტრატრქში „სტეულთა წიხადმსეკ“ მთაქეს ხხელეკასთქქელი სტეული ვიდობთეთისს ქრისიხეს (დაახლ. 282 – დაახლ. 208 თქ.წ.ა.) ხიტეკებთ, რთქლთაც; უხდა გულისხმობდეს მარკუს ბერელითხი; ართვორც კომქსთე შში ვხელებთ ხადამე სუხტხა და ხსეცილო დეკს, რთქლთაც; თეთსთავად უეხსურთა, მდგრამ მსხც; ვარქვეულ მთხიხივლელობას ახიქებს მთელს ქსილდებს, ისე ბქვი; თეთსთავად ხაქსობთა, მდგრამ არა უხარბეულ-სხეა რთეს ვეხიქხითათეს“.
7. შდრ. ყხადმ. 138, 7-12.
8. შდრ. ხიბრბი ხილთმ. XI, 25.
9. შდრ. კლავთი (ვეხიჯეთა“ VI, IX, 7); „არბიხთა თეთთი, ამბობს პრატხისი, ვის სულშიაც არ თეთს დსურთი. ის ვეკლამთა. მდგრამ მსთ არ თეთს ეს. ვისც; მას ვაქრბობს, უხლდ, თეთს თეთსეუ ვაქრბობს“.
10. შდრ. განოცხ. თახხი (ადიკადითხი), VII, 17; XXI, 4; „და შუქსობს დქერთი მთ თუღებზე ვოველხირ ცრქლს“.
11. ვეკლსხსეხებთ სურთი ავეკებტხეს თახსიქქელი ვისქკობისი (თხ. შუხიშეხებთ, III, 51) და დეთსიქქეული ვაქსტუეს მსლეკელი, ცხობილი თეთსი განსწავლელობითა და მქვერმქეკეულდებთ; დაახლოებთ 382 წელს წავიდა კართავესს, ხამი წლბს შუქლდებ კი, რთვორც; ქრეტიქთსი, უდაბურ კეხთელსეუ ვადახახლეს. ვაქსტუესს დაუწურთა სეკხთეს უქცობთ

თხზულება, ხდაც; მასიქვეყნათა რელიგიის საფუძვლები ყოფილა ვაჟ-
მოციქული. სუბანას აფეუბტისქ მის კასახათიღლებდაც დაწერა (დაახლ.
400 წ.) ოცდაცამეტე წიგნისაგან შექმნილი ქრეკული თხზულება -
„აფეუბტის წიხადისლეჲ“.

12. I ტომ, III, 7.

13. შტრ. ხიდრისე ხელთმ, XIII, 9.

14. ეხადომ, 137, 6.

15. ეხადომ, 33, 19.

16. შტრ. აკატე წერეთელი:

„ვის დათვალის ზღვაში ქეშს.

და ის ცაზე - ვარსკვლავებში“...

17. აქ ხეტიანი აფეუბტისე ზეხტიად თხვეუ მხვულებს, რთვანც; ყრბაეი თხ-
ხეხბტეი, რთილბეც; ხელალებით უარყოფდესე ყოველგვარ მქციხერულ
ქვლეჯა-ბეუბს, რთვანც; ხელის ძატიქსიქვარულ მხწწრაყებათა
ხირცქესხის მკველიობას და, მანსახადსე, ამკარა მქციხელიობასაც. მათი
მტკიცებთა. „დახბბისიერსა ცოდვამ არა მარტა ღვთაური მადლისაგან კას-
ძარცვა კაცი, არა მარტა ზებუებრთეი ხეი მთხდაც და, ამრთვად, დაჯ-
ბთა მთხი ბუქება, არამედ ხელის ხიდრისქეც; შებდალე თეი, რა თეი
ძირეულქმხილი ადამისხის უხეხაეხი დახმწულებ? მას უხდა აფეუბტისე
ღმერთი და ქციხერად ღვთაური მადლის თხახხდა. უყლის ამ ურწეულეს
ქმხილებამს თეით ბუქებაც კი ზებუებრთეი თეი, მცურამ მს თეიხი თეი
აწხია ღმერთს, უარეი მთხი გულისწილება და მთვლის არხებთ, თეიხი
გამწერელებელი ვახებთა და გაუკუღმარებელი ხეით ძიღამდე დაქსიხა
ხაკუთარ კქ-ს. ამიტომ უყლის მთხრამ მქციქვას მხიდად ამ მქსიხევეამს
შეხლებს თეი, თუ ძირწმხიდად წამლის, უკვალად წარხიაც ძირად უფ-
მხს და თეიხს ამქციხერე ყოფას ბუქებრთე ცხეუებდას, ღმერთმხიერ
არხებობას დაუქციხელებარებს. მთრადი ამქციქე აქეს კაცს ვგომხსი. უთ-
ვდალეი ხეგადახეხა ხახით, ხირციელი თუ ხელაური ვეუბს ხახით ვდის
ღებდა თეი. დაახ, ხირციელი ვეუბს გარდა არხებობს ხელის ვეუბაც, რთ-
მდეიც; ხეჯ არა არის რა, თუ არა ადამსხერი ცხობასწადისის დაქცი-
ყილეება და რთილბეც; საფუძვლად უღუეს თეივე, რაც ქველა ხეჯ ადამს-
ხერე ვეუბას; ზეაობა, ცუდსეღიდაობა, თეიხევეარეობა. ამიტომ ცაცის ამ-
ქციხერეი არხებობის მთხანი მქციხერება კი არ არის, არამედ ხელის
ხეწმხიდაც; არა უხეღები ხერეიელი ამ წარმსეველი ხეხამდეღის მქციქეხიხა,
არა ვახების ძატიქსიქვარეული მხწწრაყებამი, არამედ მარადიულ, თეხდაც;
ვახებამსეუწვადისე ქქმსწრთებთაა წიხამქ ქვლის მთვრეკა, მათი
გუდომხერეველე ხევეარეული, - აი, ხეუხი ქქმსწრთეი დახმწულება, ვიხა-
დასი მოუტეველებელი მქციხელიობაა ყოველგვარი თეიჯაგწვდეკა, თეი-
გაბრება, შეჯ ვაყოფილი ხელის რევეკა, კრთის მხრთე, ღმერთხა, ხიღლი
მქორეს მხრთე, ხარკარობს შორხს; არამხოუ წერთლ არხ; წარეწვიღლი
ხიდრისე თეი ბრთეხთა და მქციხერება თეი მქციხერთა შეუბრაცხეული.
ხდა არხ ბრთეხი? ხდა არხ მწეუხობარნი? ხდა არხ ვამსიქეებელი თეი

სის ხოყდახა? ახუ არა ვახაყოფა დმქრომის ხობრძე იყო სის ხოყდა-
ხა? (I კორ. I, 19-20). ოხ. ზესი შეხაყალი წერელი წოქსი - ზღეს პახ-
კალი, ახრეპი, ვრახეუელითა თარეპი, წიხხიერეპობა და შეხიშხეპი
დაუქროი ზახხა ბრეეეეეეე, თბ. 1981, გვ. 16-17.

18. შდრ. ყხადმ. 8, 9.

19. ქიბეპი, „ახღესო მქერეპი თექსეპი“, კიხღერად კიხადღახე ხახირი, -
ახეპი ავეუბტხეპი უქერად ბიბლიის ავეუბტოელი ხახეპის ახხა
ვახმარეპობა: „მქელეუ ვის ვრახეუელები“, ამ ქეხმადღათა და მწეპობდომ,
რომელთათხეპი თქეპი, ვამღეუ ავეუბტოთ თოქოთ. მქეხეუ „ახღეს
თექსეპი“, ახუ ქიხიხიხიერეპი, „ახღეს ბილიეპი რომ ხეპობდომ“, ვხე
იყო, სის ხოყდას უვეხერეპობა შირის ვეხეპი წარმეპობა, - იისხ, რაც
იხე სწრაფად რაი ქეპა, რიგორც „ახღეს ბილიეპი“, რომელთაც წეკლი
შღის მწიხიეუ, რიგორც; კი უკახ მიბეუეეეეე მათ... ხილი კიხღერის ხახ-
ირი უქრო მარეპეული თქეპი ვქწადომ იმ ხადხხ, რომელთაც მხიღად
ხირეუელი ვახეხრომით ტეპეპი“ (ყხადმქეპობა, 8, 13), - რეხ.
თარეპისხი შეხ. იხ. დახხ. გემოც. გვ. 239.

20. მქორე ხეკლი, IV, 24; ვბრ. XII, 29.

21. შდრ. თახე, I, 1-3; თახე, XIV, 6.

22. ყხადმ. 146, 5.

23. I კორ. I, 30.

24. იხ. მათე, XXII, 17-21.

25. რომ. I, 21.

26. რომ. I, 21-22.

27. რომ. I, 23, 25.

28. წეხეპის უქიხობა, ვის თეხეპი იხ ახტროხიხიეპი, ვის თხსეუელებშითაც ხე-
ტარხს ავეუბტხეპი, რიგორც; თეპობი ვეპეუეეეეე, ავეუბტო ვახეუელი და ხა-
ვეუბტხიხი რამ სიხიქობა შექმხილი ხამქარის შეხახეპი.

29. ხეპარი ავეუბტხეპი და მხიხეუელ ვეუბტქის ხიბეუეეეეე კექქრომისხი (I,
IX, Patrol. Lat. XLII, 525), ვხ უქახხეუელი სიხიხი: კახირი წეხე ვეპეუეელი
ხამქარის დახადმი; რიგორც, რატომ, სი ვის მიერ შექქიხა იყო: მსიეუ
ავეუბტხიხი დღისა და დამის მიხეპი, ვახეუბტო მხიხი და მიგარის მი-
ხიქეუეეეე. არავეუბტო არ ვახეუეეეეეე არც კეუელეს და არც ხეპი
რომელშიე მიქეუეეეეე: აი, რატომ ვეუბტხა, რომ მხი კარეუეეეეეეე უხად
თეპი... თქეპი ხეპარი ავეუბტხეპი მიწეუბთი, მხიხეუელთა ვახეუბტო-
რეული ახტროდილოეა თუ ახტროდილოეეეეე ვახეუბტოეეეეეე ხეპი არა იყო
რა, თუ არა „ადეუეეეეე“.

30. ყხადმ. 30, 6.

31. შდრ. რომ. I, 21.

32. II კორ. VI, 10.

33. ხიბრძე ხილი. XI, 20.

34. თობი, XXVIII, 28.

35. რაფიკი (შქ. 29) აღემაწყო, მისი არც მსხეს (რაიქლხა; 275 წელს ხანრევისი მუქის ბარამ ზის ბრძახუთ, ცოცხლად ვაპრეს ცეცვი „ანრაკლეტობად“, ასე იმ „არეკმისიქქლად“ მთაქსდა თაგი, თუი ქრისტიკი წინახწარ რამ არეკ თაგის მოწაყეუბის (თ. თახე, XIV, 16). მისი ანრაკლეტობაში არც; მის მიმღვერებს ეპარებოდათ ქსე, არქეს, ამ მხრთ, თხი პარეკლადის ეერ დასიქსებს. თაქის ერთ ხაყეკეთ ადრე ურთიკლამს არეკხარქის მიხტახებს (ეარდ, 212 წ.) დაახრა მიხტახისტო მწკადრბრელი ხეკტა, რაილამ წკერებოც; ღრმად თქეს დარწსიქებუდო, რამ სწორედ მიხტახეხი თუი თს „ანრაკლეტობა“, რაიქლხა; ვაგ-მოყდა ხელი წიგად, და რაიქლხა; თაგისი მოწაყეუბისთვის უნდა ვაგ-ქდაქებხა დუთარო ხადეკლდა, რის აგხაქქლადაც; თურსე ჯერ კლდე არ თქეს მხად თუი ქრისტიკის მოცაქელები.
36. II მკაბ. 1, 24.
37. კეკხ. IV, 13.
38. კეკხ. IV, 14.
39. ყხადამ. 77, 37; მცოქ. ხაქსი, VIII, 21.
40. ყხადამ. 17, 6.
41. ყხადამ. 36, 23.
42. ყხადამ. 141, 6.
43. შდრ. ყხადამ. 39, 3; ხბრძიქ ხილამ. XX, 24.
44. კამრახე (დათ. დაახდ. 200 წ.) – კანთაქის ექსიკანთი, რაიქლხა; 256 წლის 14 ხეკტქმერს თაგი მოკეკუეს იმკრატორებს პებლარს დოცირეს ედერბახეხისა (253 – 260 წ.) და მთი თის ვადეკქესის (253 – 268 წ.) ბრძახუთ. ეკლხის მიერ კამრახე წიგნხად თქა შქარქიხი.
45. შდრ. დაბდ. III, 16.
46. I კორ. XV, 22.
47. შდრ. კეკხ. II, 16.
48. რაფიკი (ეცეთ (თ. მესამე წიგნის შქ. 25), მსიქქელები ვადკრთ უარყოფდეს ეახეკეუბას, რადეკხა; ეს დუთარბრე ბეხებს შებლადოდ მახილდო. და რაი ქრისტიკის არახიდეს შქესიხაეს აგასახერა ხეკელი, სიტკომ, ცხადო, მთი ჯარკმაც მსიქქეუბით თუი.
49. ხირკიელი და ხელბერი ხეკლდა თუკლდისხეკბა.
50. ყხადამ. 50, 19.
51. ე.ი. პერი და დუხი ქქარბრეხისთვის.
52. ყხადამ. 117, 1; 137,8.
53. ყხადამ. 115, 7.
54. „მსიქქელები“, „რეკელები“ – თ. მესამე წიგნის შქ. 25.
55. ყხადამ. 40, 5.
56. ყხადამ. 140, 3-4.
57. 388 წელს (ბე.წ.ა.) ატიკელი ემნის აკადემიისი ხახელამის ქადამი ბლოტისი დაახრა თაგისი ხახელგახიქელი „აკადემია“, რაიქლხა; თაქის თო ხაეკეუ თარბება (ეიდრე 529 წელს ბახრევისი იმკრატორის თქესბო-ხეკ ხეგახეუბი ბრძახუთ არ ვააქეს თუი) და უდუდესი რელი შახრელი

ბერძნული, და არა მარტო ბერძნული, მეცნიერების განვითარების ხაზქმი. აკადემიის ისტორიაში განსოიყოფს ხამ პერიოდს: 1. „აქველი აკადემია“ (388 - 270 ძვ.წ.ა.); 2. „ხამშველი აკადემია“ (270 - 150 ძვ.წ.ა.) და 3. „ახალი აკადემია“ (150 ძვ.წ.ა. - 529 ახ.წ.ა.). სეტარი აფეუბტხე სწორედ ამ უკანასკელს გულისხმობს. რამის წარმოსდგეუქელთა („აკადემიკოსთა“) მოხარც თახათათხმომ ძთერდება სეპტეკერი ტეხდეუცთა, რაც; ბილის ამქარა აფხიბეცთაწმინდო - ხოსიდეულის სრული შექქობდლობის ადიარე ბამი ვადადის. უფრო ვეის ახალს აკადემიამ დახსილა სეპტეკერისი და ქლავთისი, არისტოტელეხა და სტოიკეხების თდეათა ეკლექტიკურ გან- ზოგადეხბს შექლავა, უწინარეს ეთელისა, ეთიკის სეკერამი. ზოგიერთი ეკლექტიკარის აზრთა, სეტარი აფეუბტხე აკადემიკოსთა მოდგერებას თც- ხობდა მხოლოდ ცოცქრობის „აკადემიკოს“ მთხედეთ, რამელთც დიკამ რთ- მხელამს თრატორის და ეფელთხოფისს თაეხი სეცოცხლის მამწეხრს (45 ძვ.წ.ა.) დაწერა.

58. დაბად. XXIV, 3.

59. კოლ. I, 16.

60. თხ. აქვე, შეხ. 48.

61. ამ მკლარი აზრის ხამრისპირად, ბორატეხების არასეუბტახეცოქრობის შეხახებ თხ. შეხამეხები, წიხი მესამე, 39.

62. თხ. შეხამეხები, წიხი მესამე, 25.. აქვე უხლა თაქეხს შექლავა: დეოაუ ბრთი არის წარმოსდგეუქისს მსხექველუბთხოთის უცხო თუ ეთელეკარი ახორთომთხოფისს, მავრამ თხი ეურ ამდღადხე დმერთის, რთვარც ხელის ცეხამდე. დეოაუბრთე სეუბტახეცთას თხი ხოსთდეუხოსი თეუეხბდესე. თახაც ხოსთდე არა მარტო დეოაუბტ ხოსთდედ მამხნად, არამდე მის სეკუთარ არხადეც (სეტარი აფეუბტხე, „ამწველუბდობთხოთის“, 46; „სეტარი ცხოვრებისათეხ“, 4). ამრთად, მსხექველუბთხოთის დმერთი თუ სექველუბრთე ხოსთდე, ანუ, სეტარი აფეუბტხეხ სეცექებთ რთმ ეთქეთ, უსარმსხარი „ხხთეხსხი სექელი“ („ადახარებათ“, III, X, 20), უკადეკახთე გასოეხილი ხამქარის ზედ ხაწალთში. მთ მოდგერებაში ეურ ხად შეხედებთ მკქრონად განსოხატულ თდეხ დმერთის აბსოლუტერობის შეხახებ. მსხექველთა კეთილი დმერთი მხოლოდ ბორატ ხაწეხსე უსეხეხთა. მროთალთა, თხი მარტოთდე მს მთავებხ დეოაუბრთე პრთეხს, მავრამ მთელ ხამქართულ სეცრეხს კო თახბრად ახაწელეხ მსხა და ხობ- ხელის მთავარს შორის. თუქცა ზოგჯერ ეს კეთილი დმერთისათეხს შეუქვერებლად მამხნადთა, და მამის ეროეკარად ზოგადეუბტხე ბორატეხის ხეუელთს, რამელთც ხოსთდის სეკერამი შექრთილი სელის ხახთ წარმთ- ვლბთათ, ეთელა მროდის შეხისაზღერეთა მხოლოდ ქვემთ რთმ ეკლექტლება უხანრეთლად. ზოგჯერ კო, თხეუ მსხნთ, ხოსთდეუხა და ხობ- ხელეს შორის სეცართელეს თაეხებდესე („აფეუბტეხის წინაადმდეუ“, 4, 2), რამელთც ეროეკარ სეცრადეურ ზხად მამხნადთ.

63. მსხექველთა ქრისტოლოგთა, პირველწეკროთა ხომწონის განთ (მთა აბ- სოლუტერი უმრადელთბოთა გახადეუბტეუელ თქხ) ხაქმად ბეხდეუქთა. მთელედ თხ. შეხამეხები, მესამე წიხი, 25.

64. უპირატესად ძველი ალექსის ცალკეული პასაჟები იგულისხმება. მათ შესახებ იხ. პროფ. ი.ე.პოპოვი, დასახ. ნაშრ. გვ. 88-91.
65. სვეს არაერთარი ცხობები არ მოგვეპოვება ამ პოლემისტის შესახებ.
66. „მხსიქველებისათვის გახსაკუთრებულ ხიძიელეს წარსიადგენდა შემდეგი გარესობა: ახალი ალექსა ხშირად იმოწმებს სჯულსა და წინასწარმეტყველს, რაც იმის მაუწყებელი იყო, რომ სახარების მქადაგებელი სულაც არ უარუოყდნენ ძველი ალექსის ავტორიტეტს და არც მხელი ძალების ქმნილებად მიანხდათ იგი. უკვლა ამჟამო შემთხვევაში მხსიქველები ძალზე მარტივად პოულობდნენ გამოსაჯალს: ყოველგვარი ტექსტოლოგიური თუ კრიტიკული კვლევა-ძიების, ხელნაწერთა ყოველგვარი შეჯერების გარეშე, ამჟამო ადგილებს ჩახართებად და ჩაყალბევიად აცხადებდნენ“ (პროფ. ი.ე.პოპოვი, დასახ. ნაშრ. გვ.91).
67. ფსალმ. 138, 22.
68. ფსალმ. 72, 27.
69. რომის პრეფექტის (praefectus urbis) უფლება-მოვალეობათა შესახებ იხ. მ.ხერგეესკო, დასახ. ნაშრ. გვ. 38-40.
70. ცნობილი რომაელი ორატორი და სახელმწიფო მოღვაწე კვინტუს ავრელიუს სიმმაქე (დაახლ. 345-403 წ.) რომის პრეფექტი იყო 384-385 წ.
71. იხ. პირველი წიგნის შენ.4.
72. იხ. ფსალმ. 80, 17; 103, 15; 44, 8.
73. IV, მეფ. 1, 9.
74. შდრ. I ტომ. III, 2.
75. ფსალმ. 118, 155.
76. შდრ. II კორ. III, 6: „ასო კლავს, ხოლო სული აცოცხლებს“.
77. წმიდა ამბროსი მედიოლანელი სწორედ სპირიტუალურ-აღვებორიული მეთოდით განმარტავდა საღმრთო წერილს, რასაც თვალნათლივ გვიმოწმებს მისი ტრაქტატი „Hexaemeron“ („ექვსთა დღეთათვის“), რომელიც ბასილი დიდის იმავე სათაურის მქონე თხზულებითაა შთაგონებული. „ცხრა სიტყვისაგან შემდგარ ამ თხზულებაში, შესაქმის ექვს დღეს რომ ეხება, – წერს შუა საუკუნეების ფილოსოფიის ცნობილი ფრანგი მკვლევარი ეტიენ უილსონი, – ამბროსი ფართოდ იყენებს აღვებორიულ ინტერპრეტაციას, რაც სოფჯერ თითქოს უწონადს ხდის საღმრთო წერილის სიტყვებს. მაგრამ სანანებლად ნუ დაგვრჩება ეს მეტისმეტობა, რადგან მილანის ეპისკოპოსს რომ უსმენდა, რომელიც აღვებორიულად განმარტავდა ბიბლიას, ნეტარი ავგუსტინე სწორედ ამის წყალობით მიხვდა, რომ „სიტყვა კლავს, ხოლო სული აცოცხლებს“ (E. Gilson, La philosophie au moyen âge, Paris, 1962, p. 112).
78. იგულისხმებიან მანიქეველები.
79. იხ. აქვე, შენ. 57.
80. იხ. პირველი წიგნის შენ. 37.

1. შდრ. ფსალმ. 70, 5.
2. შდრ. ფსალმ. 34, 6.
3. შდრ. ფსალმ. 72, 26.
4. ფსალმ. 67, 23.
5. მოხიკა მილანში (მედიოლანუმში) ჩავიდა 385 წლის გაზაფხულსუ.
6. ლუკა, VII, 12.
7. ლუკა, VII, 15.
8. ფსალმ. 17, 29.
9. იოანე, IV, 14.
10. გალ. IV, 14.
11. ეს იყო აფრიკაში, და არა მარტო აფრიკაში ფართოდ გავრცელებული ჩვეულება (რასაც ზოგიერთი შეკვლევაში წარმართობის გადმოხაზვად თვლის): სასაფლაოებზე მიცვალებულთა სულის მოსახსენებლად მიჰქონდათ პურ-მარილი, რაც თავაწვევტილ ღრეობად იქცეოდა ხოლმე. ავგუსტინემ, რომელმაც პირადი გამოცდილებით იცოდა, რომ ეს ჩვეულება, ეკლესიის გავლენით, უკვე ქრებოდა იტალიაში, მკვლად კურთხევისთანავე გადაწვეტა დაუნდობლად ებრძოლა მის წინააღმდეგ. მაგრამ გრძნობდა, რომ მხარდაჭერა სჭირდებოდა და ჯერ კიდევ 392 წელს ამ საქმის გამო წერილობით მიმართა აფრიკელ ღვთისმსახურთა წინამძღვრს აგრელიუს კართაგენელს, რომელსაც სთხოვდა „განეკურნა ეკლესია ურიცხვი წყლულისა თუ სხეულებისგან, რომლითაც მრავალნი ხდებიან ავად, მაგრამ რომელსაც ცოტანი თუ დასტირიან“... „ღოთობა და კორმუცელობა – წერდა იგი, – ამ შემთხვევაში იმდენად დასაშვებადაა მონეული, რომ ასეთნაირად მიაგებენ პატივს წმიდა მოწამეთა ხსოვნას არა მარტო დღესასწაულებზე, არამედ სადაც დღეებშიც“... (იხ. ვ.გერიე, დასახ. ნაშრ. გვ. 206-207; ამ მხენე ჩვეულების წინააღმდეგ ნეტარი ავგუსტინეს ბრძოლის ცალკეული პერიპეტეების შესახებ იხ. იქვე, გვ. 207-210).
12. იტულისხმება ამბროსი მედიოლანელი.
13. დედანში: „parentalia“ – მშობლების სულის მოსახსენებელი სამგლოვიარო დღესასწაული (იხ. ოფიდიუსი, „ფასტები“, II, 533 და შმდ.), რომელიც 13 თებერვალს იწყებოდა და მთელი ერთი კვირა გრძელდებოდა.
14. ეკლესიის მიერ დადგენილი იყო წმიდა მოწამეთა ხსოვნის დღეს აღესრულებინათ ლიტურგია და ეზიარებინათ მორწმუნების სწორედ იმ სასაფლაოზე, სადაც განიხვენებდა ამ მოწამეთა ნეშტი.
15. რომ. XII, 11.
16. ფსალმ. 15, 11; იგაენი სოლომ. VI, 23; მოციქ. საქმეი, II, 28.
17. უქორწინებლობა, უცოლობა.
18. დედანში ზუსტად ასეა: „ruminaret“. იმ ხალხს, ვინც გამუდმებით ჩაკირკიტებდა საღმრთო წერილს და ხშირ-ხშირად უბრუნდებოდა ერთსა და იმავე პასაჟს, ნეტარი ავგუსტინე მცოხნავ ცხოველებს ადარებდა.

19. ჩუქმად კითხვია, ცოტა არ იყოს, უცხაურ შთაბეჭდილებას ტოვებდა, რადგანაც ძველი რომაელები, ჩვეულებრივ, ხმაილალა კითხულობდნენ. .
20. II, ტომ. II, 15.
21. დაბად. IX, 6.
22. ამ მცდარი წარმოდგენის სათავე მასიქვეელთა მოძღვრება იყო. იხ. მეხუთე წიგნის შეს. 62.
23. დედანში 'უხეტად ასეა: „latrassé“.
24. დაბად. I, 27.
25. შდრ. კოლ. I, 18; 24.
26. ამასაც მასიქვეელთა გავლენა განაპირობებდა. იხ. მესამე წიგნის შეს. 25.
27. II კორ. III, 6.
28. „სეტარი ავგუსტინეს თქალში მათემატიკა ცოდნის ნიმუშად და იდეალად გვევლინება. მისი აზრით, ჭეშმარიტად შეცნობილი შეიძლება იყოს მხოლოდ ის, რაც ისეთივე გვეშეუვალი სიცხადით წარმოუდგება გონებას, რაისი სიცხადეც ახასიათებს მტკიცებას, რომლის თანახმადაც ერთის, ორის, სამისა და ოთხის ჯამი ათია („მოსოლ.“ I, 9). „ჩემს რამ შეგვეძლოს ისევე ცხადად შევიცნოთ დემურთი, როგორც გაიმეტროელი ხაზისა თუ სფეროს თვისებებს შევიცნობთ, უკეთესს ვერას ვინატრებდით“ („აკად. წინადადება“, 2, 9). - პროფ. ი.ვ. მოსოვი, დსახ. საზრ. საწ. II, გვ. 445.
29. სეტარი ავგუსტინეს განმარტებით, რწმენა არის ანა თუ იმ აზრის აღიარება თანაგრძობით ანდა თანხმობით („სახელმძღვ.“ 9). რწმენასა და ცოდნას შორის ის განსხვავებაა, რომ ეს უკანასკნელი მყარ რაციონალურ საფუძველს ეყრდნობა, რწმენას კი ამისი საფუძველი არ გააჩნია. ცოდნას სვეს უნდა ვეძაბლოდეთ გონებას, რწმენას კი - ავტორიტეტს. რწმენა, რომელიც ჭეშმარიტებად აღიარებს ამას თუ იმ დებულებას, მაგრამ გამოიხატავს, რომ საამისოდ მყარი რაციონალური საფუძველი არ გააჩნია, თავის თავში შეიცავს მომავალი განვითარების ტენდენციას, რადგანაც იმას მივლტვის, რომ ცოდნად იქცეს. ამ თვალსაზრისით, ცოდნა მიზანია, რწმენა კი მისი მიღწევის საშუალება. რაკი მიზანი საშუალებაზე უსწევს, ხოლო საშუალება წინ უსწრებს მიზნის მიღწევას, ამიტომ (დირეკტივების მიხედვით პირველობა ცოდნას ეკუთვნის, დროის მიხედვით კი - რწმენას („ჭეშმარიტი რწმენისათვის“, 45), მაგრამ რწმენა შეიძლება ნაჩქარევი იყოს, დაუხაზუთებელი და ამიტომ - მცდარიც. მაშასადამე, გონება, გარკვეული აზრით, რწმენაზე უწინარეხია, რადგანაც შეაგონებს მას, რაიღაც აუცილებელია ყველა პირობის გულდასმით აწონ-დაწონა და რწმენის საფუძველთა კვლევა. ასე რომ, ერთის მხრივ, რწმენა გონებაზე უწინარეხი, მეორეს მხრივ კი გონება წინ უსწრებს რწმენას. არის ზოგი რამ, რასაც ვერ ირწმუნებ, თუკი არ გენმის, და პირიქით, რასაც ვერ გაიგებ, თუკი თავდაპირველად არ ირწმუნე. სეტარი ავგუსტინეს დეჟინოია: Credo ut intelligam (მწამს, რათა მეხმოდე) და intelligo ut credam (მეხმის, რათა მწამდე). „თუ ვერ გაიგე, ირწმუნე, რადგანაც გაგება რწმენის

- ჯილდოა“ („ლიონის სახარებისათვის“, 29, 6). – დაწერილებით იხ. პროფ. ი.ვ.პოპოვის დასახ. ნაშრ. ნაწ. II; გვ. 470-484.
30. „უხვირო მკურნალიო“, რომ ამბობს, ნეტარი ავგუსტინე მახიქველთა ერეტიკულ სექტას გულისხმობს.
 31. ვინ არიან ეს ფილოსოფოსები? პლატონი, არისტოტელე, ციცერონი, სენეკა, პლტტონი, სკეპტიკოსები, სტიოკოსები? მკვლევართა ვერცერთი ვარაუდი, რა თქმა უნდა, ვერ სცილდება პიპოთეტიკურ ფარგლებს.
 32. არისტოტელესა და ეპიკურეს აზრით, ღმერთებისათვის უცხო იყო ადამიანზე ზრუნვა. სტოელები ფიქრობდნენ, რომ „ღმერთები არსებითზე სრულად და უბუნებელყოფენ მცირეს“ („ღმერთების ბუნებისათვის“, 2, 66). ავგუსტინე უარყოფდა ამ „უბუნებელყოფელ გახებებს“ („ბუნებისათვის“, I, 1).
 33. იგულისხმება საღმრთო წერილის წმიდა ამბროსი მედიოლანელისეული განმარტება. – იხ. მეხუთე წიგნის შენ. 77.
 34. მათე, VII, 13.
 35. შდრ. რომ. LX, 5.
 36. იგულისხმება იმპერატორი ფლავიუს ვალენტისიანუს II (375-392 წ.). იმპერატორის სადიდებელი სიტყვის – პანეგრიკის წარმოთქმა – მისი კორონაციის ათი წლის თავზე (385 წლის 22 ნოემბერს) – სწორედ ავგუსტინეს ვეალებოდა, როგორც რიტორთა-სკოლის მოძღვარს.
 37. შდრ. ფსალმ. 41, 11.
 38. 394 თუ 395 წელს ალიპიუსი თავისი მშობლიური ქალაქის – თავასტის ეპისკოპოსი გახდა, რამდენიმე თვით ადრე, ვიდრე ნეტარი ავგუსტინე პიპონის საეპისკოპოსო კათედრას დაიკაებდა. მისი გარდაცვალების წელი უცნობია, მაგრამ 428-29 წ. ის ცოცხალი იყო და სუმიდიის არქიებისკოპოსის თანამდებობა ეტრა. ალიპიუსი ყოველთვის მხარში ედგა ნეტარ ავგუსტინეს და მწვალებლობის წინააღმდეგ ბრძოლაში შეეწყოდა, როგორც მოწაფე, მეგობარი და თანამოაზრე. რაც შეეხება ნებრიდიუსს, დღემდე შემოგვრჩა ნეტარი ავგუსტინეს ერთი წერილი მისდამი.
 39. „აფრიკელთა უხსეობა ანდაზადაც კი იქცა: „განა ვინმესთვის საიდუმლოა, რომ ყველა აფრიკელი უტიფარია, იმათ გარდა, ვისც ღვთის მიმართ მიიქცა?“ (სალვიანე, „ღვთის მმართველობისათვის“, 7, 16). ამ მხრივ ის განსაკუთრებით გამოიყოფს კართაგენს: „ამ ქალაქში ერთ უბანსაც ვერ შეხვდებით, სიბილწით რომ არ იყოს საესე. ვერსად იპოვით ვერც მოედანს და ვერც ქუჩაბანდს, საოოსიპოდ რომ არ გვევლისებოდეს“ (იქვე, 17; სალვიანე მასილიის – მარსელიის – მღვდელი იყო V ს. „შუა წლებში“). – რუს. თარგმანის შენ. იხ. დასახ. გამოც. გვ. 242.
 40. ცირქში უპირატესად ცხენოსანთა ასპარეზობები იმართებოდა. საცირკო სანახაობათა შესახებ იხ. მ.სერგეენკო, დასახ. ნაშრ. გვ. 245-253.
 41. იხ. ზემოთ, შენ. 38.
 42. იგაენი სოლომ. LX, 8.
 43. მახიქველთა ეთიკა „სამ ბეჭედს“ უწესებდა თავისი სექტის წევრებს: „პირის ბეჭედი“, რომელიც კრძალავდა სიცრუეს, მკრეხელობას,

- განდგომილებას, ყიცხ; „ხელის ბეჭედი“, რომლითაც იკრძალებოდა კაცის კვლა, ცხოველის მოკვლა, მცენარეების გახადგურება; ხილო „წიადის ბეჭედი“ სქესობრივი კავშირისაგან თავშეკავებას მოითხოვდა. თუქცა მახიქეველები, როგორც სეტარი ავგუსტინეს სიტყევილას ჩასს, არც ისე მკაცრად იცავდნენ ამ აკრძალეებს.
44. გლადიატოროთა ბრძოლების შესახებ დაწერილებით იხ. მ.სერგეჟიკო, დასახ. ნაშრ. გვ. 226-244.
45. ავგუსტინეს ყოველთვის აინტერესებდა ბრძოლის ფსიქოლოგია. ისევე, როგორც ზენოთ (იხ. წიგნი მეორე, III, 8-IV, 9), აქაც ძალზე ზუსტადაა გადმოცემული ბრძოლის ზემოქმედება ადამიანზე. აქვე უხდა შექნიშნოთ, რომ ბრძოლის ფსიქოლოგიის ცოდნას სეტარი ავგუსტინე წარმატებით იყენებდა თავის საეპისკოპოსო მოღვაწეობაში. იხ. თუხდაც ვ.გეროე, დასახ. ნაშრ. გვ. 206-210.
46. იგულისხმება ე.წ. „დეკლამაცია“. – იხ. მ.სერგეჟიკო, დასახ. ნაშრ. გვ. 187-188.
47. ძველი რომაელები წვერწამახელი წკირით („ხტილუს“) წვერდნენ ცვილის თხელი ფეხით დაფარულ დაფაზე.
48. ქრისტიანობის პირველ საუკუნეებში ეპისკოპოსთა ყოველდღიურ მოველეობად იქცა საწივართა და ცილობათა გარწევა, რადგანაც მორწმუნეებს არ უხდოდათ წარმართული სამსჯავროებისათვის მიემართათ. იხ. ვ.გეროე, დასახ. ნაშრ. გვ. 183.
49. დედანში: „comes“ („კომიტი“) – ეს იყო მაღალი რანგის მოხელე, პროკონსულის (იმპერატორის საცვლის, პროვინციის გამგებლის) თანაშემწე.
50. ლუკა, XVI, 10.
51. ლუკა, XVI, 11-12.
52. ფსალმ. 144, 15.
53. რემინისცენცია მათეს სახარების სიტყეებისა: „დააკაუნეთ და გაგიღებენ“ (VII, 7).
54. იგულისხმება რიტორიკული ხელოვნების გაკეთილები.
55. იგულისხმება ეპიკურეს მოძღვრება, რომლის თანახმადაც სიკვდილი სულისა და ხხუელის სრულ იავარყოფას მოახწავებს.
56. ეპიკურეიზმის ანტითეზა.
57. დედანში: „praesses“ (praesidis). იმპერატორ დიოკლეტიანეს (284-305 წ.) ადმინისტრაციული რეფორმის შედეგად რომის იმპერია 12 დიოცესად იქნა დაყოფილი; ხილო დიოცეზები, თავის მხრივ, პროვინციებად იყოფოდნენ. კონსტანტინე დიდმა (306-337 წ.) ოთხ პრეფექტურად გააერთიანა დიოცეზები: აღმოსავლეთი, ილირია, იტალია, გალია. პრეფექტურებს პრეტორიის პრეფექტები განაგებდნენ, რომლებსაც ემორჩილებოდნენ დიოცეზების ვიკარები, ამ უკანასწებელთ კი – პროვინციების პრეზიდები.
58. შდრ. სიბრძნე სოლომ. VIII, 21.
59. შდრ. დაბად. III, 1.
60. სიბრძნე ზირაქ. III, 25.

61. ქალისათვის საქორწინო ასაკად ითვლებოდა 12 წელი (იუსტ. „ინსტიტ.“ 1, 10, 22).
62. შდრ. მეოთხე წიგნის შენ. 43.
63. იგაენი სოლომ. XIX, 21.
64. ფსალმ. 32, 11.
65. შდრ. ფსალმ. 144, 15-16.
66. შდრ. სიბრძნე ზირაქ. XXIII, 3.
67. ამ კაეშირის შესახებ დაწვრილებით იხ. პროფ. ი.ვ.პოპოვი, დასახ. ნაშრ. გვ. 66-70.
68. შდრ. ფსალმ. 39, 3.
69. შდრ. ესაია, III, 11.
70. შდრ. ესაია, XLVI, 4.

წიგნი მეშვიდე

1. „ყოველივე ცვალებადში სიკვდილი სხვა არა არის რა, თუ არა ცვლილება, რადგანაც მასში სპობს იმას, რაც იყო“ („მანიქეველთა წინააღმდეგ“, 2, 12, 2).
2. შდრ. იოანე, XVIII, 3.
3. შდრ. I კორ. XV, 52.
4. მანიქეველთა მატერიალისტური წარმოდგენებისაგან განთავისუფლებული ავეუსტინე ჯერ კიდევ განიცდის მათ ერთგვარ გავლენას: მას ვერ წარმოუდგენია ღმერთი, როგორც პირწმინდად სულიერი რეალობა: „სულიერებას“ ის ერთგვარ „მათემატიკურ“, ანუ იმნაირ სიურცესთან აიგივებს, რაც მისი ამესები სხეულებისაგან დამოუკიდებლად მოიაზრება.
5. შდრ. მათე, XIII, 15; მოციქ. საქმენი, XXVIII, 27.
6. შდრ. აქვე, შენ. 4.
7. იგულისხმება ის სპირიტუალური ენერგია, რომელიც ტრანსცედენტურია ყველა სახისა თუ ხატების მიმართ.
8. შდრ. ფსალმ. 17, 29.
9. იგულისხმებიან მანიქეველები.. შდრ. II ტიმ. III, 13.
10. ე.ი. სინათლის ის ნაწილაკები, რომლებსაც სინათლისა და სიბნელის ურთიერთჭიდოში, მანიქეველთა მოძღვრების თანახმად, მიიტაცებს ხოლმე ბნელთი (იხ. მესამე წიგნის შენ. 25).
11. ეს კი ღვთაებრივი არსის ყოვლისმძლეობისა და უხრწნელების უარყოფას ნიშნავს. ნებრდიოუსის ზემოხსენებული არგუმენტით ისარგებლა ნეტარმა ავეუსტინემ მანიქეველთა ერთ-ერთ „რჩეულთან“ – ეინმე ფელიქსთან პაუქრობისას. როცა დარწმუნდა, რომ მანიქეველთა მოძღვრებიდან ღოგიკური აუცილებლობის ძალით გამომდინარეობდა დასკვნა, რომლის თანახმადაც ღმერთს შეიძლება აენოს ან ზიანი მიაყენოს რამემ, ფელიქსი საბოლოოდ გაემიჯნა მანიქეიზმს („აქტები ფელიქსის წინააღმდეგ“, 2, 32).

12. მასიქვევლთა ქრისტილოგია ბუნდოვანია და შინაგანი წინააღმდეგობებით სავსე (მდრ. მესამე წიგნის შუბ. 25): ქრისტე ხან ღვთის სიტყვად გვიჩვენებდა, რომელიც მოვედოსა ადამიანებს, რათა სინათლის საუკელაოში დაბარუნეს იმისი, ხას კი - სინათლის იმ ნაწილაკთა ქერასიფიკაციად. რომელთაც ადამიანის სულში აქვთ საყავი.
13. „თუთ ღმერთზე სეტარი ავეუსტინე გადმოგეცემს, რომ უფლის უცვლელობის იდეა ყოველთვის თვითცხადი იყო მისთვის. ერთის მხრივ, მას სათლად აქონდა შეგნებული, რომ ღმერთი ის არსებაა, რომელზე უხეანესის წარმოღვენაც შეუძლებელია გონებისათვის, მეორეს მხრივ კი, მისთვის ისიც უეჭველი იყო, რომ უხრწნელი და უცვლელი ხრწნადსა და ცვალებადზე უმაღლესია. ამ იდეების ურთიერთშერწყმამ მას შთაუხერგა ღვთაებრივი სუბსტანციის უცვლელობის ურყევი რწმენა“. - პროფ. ი.ე.პოპოვი, დასახ. ნაშრ. ნაწ. II, გვ. 580-581.
14. სეტარი ავეუსტინე დიდხანს განიცდიდა მასიქვევლთა დუალიტური მოძღვრების გავლენას, რომლის თანახმადაც, ბოროტება სუბსტანციური ბუნებისაა, რაც აშკარად ეწინააღმდეგებოდა ღმერთის, როგორც უხეანესი სიკეთის ცნებას. თუ ღმერთი მართლაც უხეანესი სიკეთეა და, იმადლორულად, ყოვლის შემოქმედიც, ის შეუძლებელია ბოროტების მარეუი იყოს. ყველაფერი, რაც კი არსებობს, ღმერთის შექმნილია. ღმერთისაგან არ იღებს დასაბამს მხოლოდ ის, რაც არ არსებობს. არარსებული კი, სეოპლატონისტთა კონცეფციით, რასაც შემდეგ მოლიაჩად გაიზიარებს სეტარი ავეუსტინე, მატერიაა (იხ. მესამე წიგნის შუბ. 39). მაგრამ ამ „არარსებულს“, ამ „არარას“, რომელსაც სუბსტანციური არსებობა არ გააჩნია, გარკვეული აზრით, თავისებური წილი უდევს გრძობადი სამყაროს არსებობაში. უფრო გვიან, ელჩისტურ ეპოქაში, ბიბლიური ტრადიცია ეჭმუეუვალად გვიდასტურებს, რომ ღმერთმა სწორედ „არარსებულისგან“, „არარასგან“, „არაფრისგან“ შექმნა სამყარო: „გემუდარები, შეილო ჩემო, შეხედე ცასა და მიწას, იხილე ყოველივე სეციური და მიწიერი, და შეიცან, რომ ყველაფერი არაფრისაგან შექმნა ღმერთმა, და რომ ასევე წარმოიშვა კაცთა მოღვმაც“ (II მაკაბ. VII, 28). შეხადლოა, ტერმინოლოგიური მსგავსების გამო ქრისტიანულმა თეოლოგიურმა აზრმა გარკვეულწილად ერთმანეთთან გაიაფრა სეოპლატონისტთა „არარსებული“ და ბიბლიური „არაფერი“, „არარა“. „სეტარი ავეუსტინეს - შესიშნავს პროფ. ი.ე.პოპოვი, - „არარა“ წარმოუდგენია ერთგვარ ურს საწყისად, რომელიც მას შემდეგ, რაც შემოქმედებითა აქტმა გამოიხზო მისთვის ბუნებრივი არარსებობის მდგომარეობიდან, გაზუმებით მიელტვის იმას, რომ კელაე მისთვის ნიშნულ მდგომარეობას დაუბრუნდეს“ (დასახ. ნაშრ. ნაწ. II, გვ. 536).
15. „მასიქვევლთა მოძღვრების თანახმად, დემონიური არსებები ძალით მიტაცებენ ნათელი ღვთაებრივი სუბსტანციის ნაწილს, რომელსაც მატერიაში გამოამწყვედვენ და ათახვეარი ძალადობის საგნად აქცევენ. მაცხოვრის ადამიანური ბუნება კი არა, ღვთაებრივი სუბსტანციის დაქუცმაცებული და ქვებში, მცენარეებსა თუ ცხოველებში დატყვევებული ნაწილაკები, - აი,

რა არის ვნებული ქრისტე. ღმერთის ბუნების 'შეურაცხყოფილმა და' მისი ღირსების . შემზღვევამა ამ წარმოდგენამ აიძულა ნეტარი ავგუსტინე მკვეთრად დაპირისპირებოდა მანიქეელებს და განსაკუთრებული დაჯიხუბით წამოეყენებინა ღმერთის 'უცვლელობის იდეა'. - პროფ. ი.ე.პოპოვი, დასახ. ნაშრ. ხაწ. II, გვ. 580-581.

16. 'სოგიერთი კომენტატორის აზრით, აქ შეიძლება იგულისხმებოდეს წმ. ამბროსი მედიოლანელის ქადაგებები, რომელთა მიხედვითაც, ბოროტების მიზეზი თავისუფალი ნებაა. უფრო გვიან ნეტარი ავგუსტინე იტყვის: „ბოროტებად იწოდება ისიც, რასაც სწადის და ისიც, რასაც ითმენს ადამიანი. პირველი ცოდვაა, მეორე კი სასჯელი. ადამიანი სწადის ბოროტებას, რომელიც სურს, და ითმენს ბოროტებას, რომელიც არ სურს“ („მანიქეელები წინააღმდეგ“, 26). მაგრამ საკითხავია, რამდენად უთანხმება ცოდვის ეს დეფინიცია პაველ მოციქულის სიტყვებს: „რადგანაც ვიცით, რომ საჯული სულიერია, ხოლო მე ხორციელი ვარ და ცოდვას მიყიდული, ვინაიდან არ მესმის, რას ჩავდივარ: იმიტომ, რომ იმას კი არ ჩავდივარ, რაც მსურს, არამედ იმას, რაც მსუქოს. ხოლო თუ იმას ჩავდივარ, რაც არა მსურს, მაშასადამე, ვეთანხმები საჯულს, როგორც კეთილს. და აწ უკვე მე კი არ ჩავდივარ მას, არამედ ცოდვა, რომელიც მეკიდრობს ჩემში. რადგანაც ვიცო, რომ არ მეკიდრობს ჩემში, ესე იგი, ჩემს ხორცში, კეთილი; ვინაიდან არის ჩემში კეთილის ნდომა, მაგრამ არ ვიცი, როგორ აღვასრულო იგი. რადგან კეთილს კი არ ჩავდივარ, რომელიც მსურს, არამედ ბოროტს, რომელიც არ მსურს. ხოლო თუ იმას ჩავდივარ, რაც არა მსურს, მე კი არ ჩავდივარ მას, არამედ ცოდვა, რომელიც მეკიდრობს ჩემში“ (რომ. VII, 14-20). თუ ნეტარი ავგუსტინეს მიხედვით, ბოროტების მიზეზი თავისუფალი ნებაა, პაველს თანახმად, იმავე ბოროტების მიზეზად პირველი ცოდვა გვევლინება, რომელმაც 'შებლალა ადამიანის ბუნება და მემკვიდრეობით გადაეცა კაცთა მთელ მოდგმას. თუმცა, ბიბლიის მიხედვით, სწორედ თავისუფალი ნება იყო პირველი ცოდვის მიზეზი. მაგრამ მაშინ იბადება ახალი კითხვა: მხოლოდ ჩვენს ბიბლიურ წინაპრებს ჰქონდათ თავისუფალი ნება, ანუ სიკეთსა და ბოროტებას შორის თავისუფალი არჩევანის შესაძლებლობა, კაცთა მთელი მოდგმა კი ამ პირველ ცოდვის მარადიული ტყვეა და მისი ქცევაც სწორედ ამ ცოდვითაა დეტერმინირებული?
17. ეს ხელმოცარულობა, უწინარეს ყოვლისა, განპირობებული იყო იმით, რომ ნეტარი ავგუსტინეს მსოფლმხედველობაზე კვლავინდებურად გარკვეულ შემოქმედებას ახდენდა მანიქეელებთა მოძღვრება, რომლის თანახმადაც ბოროტება სუბსტანციონალური ბუნებისაა. პრიობლემის თავისებურ გადაჭრას გეთავაზობს ნეტარი ავგუსტინეს ორი თხზულება: „თავისუფალი ნებისათვის“, 3, 17, 47 და „ღონატისტა წინააღმდეგ“, 12,7-8.
18. შდრ. ებრ. XII, 15.
19. მანიქეელებთა მოძღვრების გამოძახილი, მოძღვრებისა, რომლის თანახმადაც ადამი და ევა სატანის ნაშიერნი არიან (იხ. შესამე წიგნის შეს. 25).
20. იხ. მუთხე წიგნის შეს. 92.

21. იგულისხმება ჩუქის ხელულ ცაზე უსუჯაესი „ზუკათა ზუკა“ (იხ. „აღსარებათა“ XII წიგნი).
22. პლატონი ამბობდა, რომ მთელი სამყარო დასიქსილია „სამყაროულ სულში, როგორც ბადე – წყალში, და როგორც ბადეს მთლიანად გახწობის წყალი, ისე სამყაროს ევლად ხაწილიც გახწობილია სულით“ („ენხ.“ IV, III, 9).
23. ამ მარადიულ კითხვას რვა საუკუნის შემდეგ ართქის სიტყვათმცოდნეობით გაიმეორებს ჩუქი უდიდესი ნაციონალური პოეტი: „ბოროტიმცა რად შეეკმნა კეთილისა შესიქსელსა?“
24. დროის პრობლემის შესახებ იხ. „აღსარებათა“, წიგნი მეთერთმეტე, 12-16.
25. იხ. მესამე წიგნის შეს. 39.
26. იხ. აქვე, შეს. 14.
27. II პეტრე, II, 20.
28. იხ. წიგნი მეოთხე, 3-5.
29. იხ. მეოთხე წიგნის შეს. 29.
30. იხ. მეექვსე წიგნის შეს. 38.
31. ჩვენთვის უცხოი პირი.
32. იგულისხმება მისობა ეარსკვლავების მიხედვით.
33. ეს გამოთვლები საჭირო იყო ახალმობილთა პორისკოპების შესადგენად.
34. ე.წ. „ტექნიკების არგუმენტი“ ასტროლოგიური წინასწარმეტყველების წინააღმდეგ სეტარ ავგუსტინსუე ექვსი საუკუნით ადრე გამოიყენა ცხობილსა ბერძენის ფილოსოფოსმა, „ახალი აკადემიის“ სტილარქმა კარსეადემ (214-129 ძვ.წ.ა.). – იხ. Словарь Античности, пер. с немецкого, М., 1989, стр.58.
35. იხ. დაბად. XXV, 20-34.
36. შდრ. ფსალმ. 35, 7.
37. ტერმინს „კათოლიკური ეკლესია“ ნეტარი ავგუსტინეს დროს დღევანდელი საგან სრულიად განსხვავებული მნიშვნელობა აქონდა და „საყოველთაო (მსოფლიო, უნივერსალური) ეკლესიის“ აღსანიშნავად იხმარებოდა.
38. ფსალმ. 37, 9-11.
39. პლატონი ურწევდა სრულქმნილების მიღწევის ევლად მსურველს, მოკვეთა ყოველივე გარუბანი და მიქცეულიყო თავისი მისაგანი არსისა თუ რაობის ჭერეტად („ენხ.“ VI, 9, 7).
40. „დაე, სული, თავის თავზე ფიქროსას მიელტყოდეს მისი ბუნების შესატყვის წესრიგს. იყოს იმაზე დაბლა, რისი მორჩილებაც მართებს, და იმაზე მაღლა, რაზე მაღლადაც დაუდგენიათ; იმაზე დაბლა, ვინც უნდა მართავდეს მას, და იმაზე მაღლა, ვისაც უნდა მართავდეს თვითონ“ („სამეცხათის“, 10, 57).
41. ე.ი. სულისათვის.
42. იობი, XV, 26.
43. ფსალმ. 88, 11.
44. შდრ. ფსალმ. 32, 11.

45. ფხაღმ. 84, 6; 102, 9.
46. ფხაღმ. 68, 21.
47. იაკ. IV, 6; I პეტრე, V, 5.
48. იოანე, I, 14.
49. „ნეოპლატონიკოსთა შორის საყოველთაოდ ცნობილი არიან ბერძნები: პლოტინი, იამპლიქოსი, პორფირიოსი; ორსავე ეხა'სე, ე.ი. ბერძნულად და ლათინურად წერდა აპულეიუს აფრიკელი“ („კლემის ქალაქისათვის“, 8, 12). აიგუსტინე საფუძვლიანად იცნობდა პლოტინისა და პორფირიოსს, იამპლიქოსს კი არსად არ იმოწმებს. პლოტინი ლათინურ ენაზე თარგმნა სახელგანთქმულმა რიტორმა ვიქტორინუსმა, ვის შესახებაც აიგუსტინე მოგვითხრობს „აღსარებათა“ მომდევნო (მერვე) წიგნში. ვიქტორინუსის ამ თარგმანს ჩვენს დრომდე არ მოუღწევია. ვინ ამოეხინა ნეტარ აიგუსტინეს ნეოპლატონიკოსთა თხზულებები, ესეც უცნობია ჩვენთვის.
50. „ქრისტიანობის კავშირი ნეოპლატონისმთან ბოლომდე არაა შესწავლილი. ცნობილია, რომ პლოტინი იცნობდა ქრისტიანებს; მისი მასწავლებელი ამსიხოს საკასი, თავისი ცხოვრების ერთ პერიოდში მაინც, ქრისტიანი იყო; პლოტინის უშუალო მოწაფეები იცნობდნენ ახალ აღთქმას; ამედლით, პლოტინის მოწაფე, პარალელს ავლენდა იოანეს ლოგოსსა და პერაკლიტეს ლოგოსს შორის; სიმპლიციანუსისათვის, ამბროსის სულიერი მოძღვრისათვის, ცნობილი იყო ეს სიახლოვე. აიგუსტინეს მისგან გაუგონია, როგორ გამოთქვა ერთმა ნეოპლატონიკოსმა სურვილი, რომ იოანეს სახარების საწყისი ლექსები ოქროს ასოებით ამოეკვეთათ ეკლესიებში და მოედნებზე („დონატისტთა წინააღმდეგ“, 10, 29). ამ საუბრებმა და საკუთარმა მედიტაციებმა აღუძრეს ნეტარ აიგუსტინეს იმის სურვილი, რომ პარალელი გაეგლო სახარებასა და ნეოპლატონისმს შორის“. – რუს. თარგმანის შენ. იხ. დასახ. გამოც. გვ. 244.
51. იოანე, I, 1-5.
52. პლოტინის მიხედვით, „სამყაროს სული“, რომლის ნაშეივრდაც გვევლინება ადამიანის სული, საკუთარი სინათლით კი არა ნათობს, არამედ „გონებისგან“ („ნუს“) სესხულობს ნათელს, როგორც მთვარე – მისიგან (იხ. „ენხ.“ V, 6, 4).
53. პლოტინი ამტკიცებს, რომ ჭეშმარიტი ნათელი, ანუ „გონება“ („ნუს“) ყოველთვის როდი ცოცხლობს ჩვენს სულში („ენხ.“ V, 3, 3).
54. იოანე, I, 9.
55. იოანე, I, 10.
56. იოანე, I, 11-12.
57. იოანე, I, 13.
58. იოანე, I, 14.
59. ფილიპ. II, 6.
60. პლოტინის ტრიადა, ანუ სამება სამ წევრს შეიცავს: აბსოლუტური ერთი („ტო პენ“), კოსმიური გონება („ნუს“) და სამყაროს სული („ფსიქე“). აბსოლუტური ერთი – ესაა ყოველგვარი თვისებრივი განსაზღვრულობისაგან განძარცული, არსსა და აზრზე მაღლა მდგომი, მეტანოეტური და მეტაონ-

ტოლოგიური პირველსაწყისი, ახუ დმერთი. მას ეერ მიგაწეროთ ევრაიოთარ პრედიატს, იმსხაც კი ეერ ვიტყვით, რომ ის აწროსებს, ახდა არსებობს. ესა პირველი რვალი, რომელსედაც კიედა სამქარიოული არსებობის, კონსიორი სიკოცხლის ეეუბა ჯატკი. ამ თვალისაწრობით, აბსოლუტური ერთი (პლატონის „სიკეთე“) მოელი სიხამდეელის პირველსაწყისი და სიკო-პლატონისტთა ფილოსოფიური სისტემის გეირველია; თგია ჭქმნარტებაც, სამაროლიანობაც, მქეეხირებაც და მათსე უსტეხიც, მათსე უპირატეხიც; თგია იდეალური სამქაროს დასაბამი, მისი სულოერი შოე, მისი ცქტრი. დროისა და სიერცის გარეშე არსებულ ამ პირველსაწყისს პლოტინი სუსტად იმ სიტყვებით ახასიათებს, სამქაროს გონებამოუწვედომელ იდეალურ ბაში დაფარული დმერთის ატრიბუტებად რომ იქესებს სეეხი უდიდესი ეროენული პიეტე: „ეცნაური და უთქმელი“ („arreton kai agnoston“, – „ენს.“ V, 3, 10, 42). არსისა და აზრის მიდმურ ამ პირველსაწყისში აბსოლუტურად დაეხაწვერებელი სახით მოქეეულია კონსიოსის მოელი სიკოცხლე, მისი შისაგანი კახსაწიმიერებეც, მისი აწქიოც, მისი მიმთავლიც, მისი წარსულიც; ესაა აზრის აბსოლუტური ნაოელი, რომელიც არ შეიკავს არაეითარ განსხევეებას და ამიტომ აბსოლუტური სიბხელის იდეატურია; როგორც უცვლელი, წარუეალი, თეითქმარი, მოლიანი და გააუწილველი, აბსოლუტური ერთი არსის ზღერული სისავსეა და სისრულე, არსებობის მინიმუმიც და მაქსიმუმიც, თუმცა, სწორედ ამ ზღერული სისავსის გამო, ის თითქოს ეერ თავსედა თვის თაქში და თავს თავს გასცემს, თავისი თავიდან გადმოეოდისება, მეგრამ ისე კი, რომ მის სავსებას არა ეულეება რა ამით. ასე მსე დერის სამქაროში სიბოს და სიხათლეს, ასე ეეეიელი აფრქეეეს სურსელებას. აქედან – ემსაცეიურობის პლოტინისეული თეორია. ერთის პირველ ემსაცეიად პლოტინი სახავს გონებას, რომელსედაც იმო-ეითეე მოცემულია „დასაბამიერი ორადობის“ პრინციპი, რაც იხას სიწნავს, რომ „ეოეელი აზრი, თეითმქეეცნების ჩათვლით, თავისთავად გულისხმობს სუბიექტისა და ობიექტის, შქმქეეცხელისა და შქსამქეეცხელის დაპირის-პირებულობას“ (ეინდელბანდი). ერთს რომ იაზრებს, ერთს რომ იქეცხებს, გონება წარმოიდგენს მას როგორც „თეითობას“ (პეტრიწისეული ტერმინია), ხოლო თავის თავს – როგორც მის Alter Ego-ს (მეორე მე-ს). გონების ქმედითობით ერთის გაუეოეული სისრულე აქ ეეეე იდეათა სიმრავლედა განწილული; ეს იდეები ქმნიან იბტეულითილურ (ეონით საწვედომ) სამქაროს. ამრიგად, გონების ქმედითობა იდეალური სიმრავლის წქარია და საწყისი. ემსაცეიის მომდეენო საეეხურსე დგას სული, რომელიც ისე მიემართება გონებას, როგორც ეს ეკანასქელი – ერთს. სულისათვის ერთი უშუალო წვედომის ობიექტი კი არაა (როგორც გონებისათვის), არამედ სიევარულისა და სურვიელი ლტოლვის საგანი. სულიც გონებასაეით მრჩობელი ბუნებისაა, მეგრამ მისი ორადობა მეორეული ორადობაა. პლოტინი განახსევეებს „უმადლესსა“ და „უდაბლეს“ სულს. სწორედ უმადლესი სული მიდრეება და მისწრაფის ერთისაეეს, მაშის როდესაც უდაბლესი, ანუ „ბუნება“ მატერიისეენაა მიქეეული. თუ გონება იდეების,

იდეალური სიმრავლის წყაროა და საწყისი, სამყაროს სული, თავის მხრივ, ინდივიდუალურ სულთა სიმრავლედან განწილული. უმსდღესი სული ქმნის ღმერთებსა და უსხვეულმყოფელ აბსტრაქტურ სულებს, ხოლო უდაბლესი – დემონიურ, ადამიანურ, ცხოველურ და მცენარეულ სულთა სიმრავლეს.

სეტარი ავგუსტინეს სიტყვებიდან შეიძლება დაგასკესათ, რომ პლოტინისეული ტრიადის წევრები, ქრისტიანული სამებისა არ იყოს, ერთმანეთის სწორის არიან; მაგრამ ეს შეცდომაა: კოსმიური გოიება აბსოლუტური ერთის ემანაციაა და, ამრიგად, მასზე უდარესია; იგივე ითქმის სამყაროს სულისა და კოსმიური გოიების თანაფარდობის მიმართაც („ენს.“ V, 1, 6).

61. ფილიპ. II, 7-11.

62. იოანე, I, 16.

63. ნეოპლატონიკოსთა მიხედვით, ადამიანის, როგორც მიკროკოსმოსის, გოიება კოსმიური გოიების („ნუს“) – პლოტინისეული ტრიადის მეორე წევრის გამოვლენაა გრძნობად-კონკრეტულ სინამდვილეში. როცა ჩვენ ამ კოსმიური გოიების თანახმად ვცხოვრობთ, მაშინ „თითქის ვივსებით მისით“ („ენს.“ V, 3, 3-4).

64. რომ. IV, 6.

65. რომ. IV, 8.

66. მათე, XI, 25.

67. მათე, XI, 28.

68. მათე, XI, 29.

69. ფსალმ. 24, 9.

70. ფსალმ. 24, 18.

71. კოთურნები (ბერძნ. კოთორნოს) – სქელლანჩიანი ყუჩხაცმელები, რომლებსაც სცენაზე გამოსულისას იცვამდნენ მსახიობები, რათა უფრო ტანმალაღრი გამოჩენილიყვნენ. ღიანუების სიქე თანდათანობით იზრდებოდა და, ბოლოს, თითქმის წყრათას მიაღწია, ასე რომ, კოთურნები ნამდვილ ოწოფეხებად იქცნენ.

72. მათე, XI, 29.

73. რომ. I, 21-22.

74. რომ. I, 23.

75. „პორფირიოსმა და მისმა მიმდევრებმა სცადეს, ქრისტიანობის მზარდი გავლენის საპირისპიროდ, ფილოსოფიური დასაბუთება მოეძებნათ წარმართული კულტისათვის. „ეგვიპტური საზრდოს“ პირდაპირი მოხსენიება უფლებას გვაძლევს ვიფიქროთ, რომ ავგუსტინე გულისხმობდა პორფირიოსის თხზულებას „ხორცის ჭამისაგან თავშეკავებისათვის“ (4, 9), სადაც ის იწონებს ცხოველთა თაყვანისცემას ეგვიპტეში: „მათ იცოდნენ, რომ ღმერთი მარტოოდენ ადამიანს როდი შეეხო, და სულიც დედამიწაზე მარტოოდენ ადამიანში როდი ჩახახლდა: ის ყველა ცოცხალ არსებაშია. ამიტომაც ისინი ღვთაებრივ პატივს მიაგებდნენ ყველა ცხოველს, ერთარსად აერთიანებდნენ ცხოველსა და ადამიანს, ფრინველისა და ადამიანის სხეულებს“. – რუს. თარგმანის შენ. იხ. დასახ. გამოც. გვ. 245.

76. „მთელი ეს მოკლე აბსატი მეტაფორათა წყებად გვეკვლინება: „ეგვიპტური ხაზრდო“ სეოპლატონიკოსთა ფილოსოფიაა. ესაუბა, ისააკის უფროსსა ძემ, ოსპის „შეკამაძლე“ გაცვილდა თავისი პირწმობა (აოსპი ეგვიპტელთა ხაზრდოა. ეგვიპტეში უხვადაა იგი, ალექსანდრიულ ოსპს დიდად აქებებ და წყნშიაც კი „შესაძკვო“, „ფხალმუსუებისათვის“, 46, 6). აგუესტინემ არ იხურვა ფილოსოფიის გულისათვის ხელი აუღო ქრისტიანობაზე, არ იხურვა „ეცოხნა ეგვიპტური ხაზრდო“ („თივის მცოხნელი მოხვეწი“ – იხ. ფსალმ. 105, 20, – ბ.ბ.). როგორც ებრაელებმა მოითხოვეს ოლქსადაც, რომ მათთვის სამოესხათ ოქროს მოხვეწი, რომელსაც იამევეს საცვლად სცემდნენ თავიანთს, ასევე სეოპლატონიკოსებიც იწონებდნენ ცხოველთა კულტს (იხ. „შეს. 75). „უმრწმენი“ იაკობი ხშირად განახიერებს წარმართობიდან მოქცეულ ქრისტიანებს: იხიი „უხუცეს“ ებრაელებზე წიხ არიან“. – რეს. თარგმანის შეს. იხ. დასახ. გამოც. გვ. 245.
77. იხ. გამოცემა, XII, 35-36: „მოსეს სიტყვისამებრ მოიქცხენ ისრაელიტები, ისახიერეს ეგვიპტელებისაგან ვერცხლისა და ოქროს ჭურჭელი და სამოსელი. მადლი აპოვისნა უფალმა ხალხს ეგვიპტელთა თვალში და მათაც ათხოვეს. ასე გაძარცვენს მთელი ეგვიპტე... ნეტარი აგუესტინე ეგვიპტურ ოქრო-ვერცხლს ადარებს პლატონისა და სეოპლატონიკოსთა ფილოსოფიას, რომელიც ქრისტიანობის სამსახურში უხდა წააყენის ჭკმ-მარიტმა მორწმუნებმა. თავის თხზულებაში „ქრისტიანული სარწმუნოებ ბისათვის“ (2, 40, 61), იმათ შორის, ვისც „ოქრო-ვერცხლითა და სამოსით დატვირთული გამოვიდა ეგვიპტიდან, ე.ი. წარმართობიდან მოიქცა ქრისტიანს სჯულზე და ამ უკანასკნელის განსამტკიცებლად გამოიყენა თავისი ცოდნა, წარმართულ სკოლებში რომ შეიძინა. ნეტარი აგუესტინე ასახელებს კართაგების ეპისკოპოსს კობრიანეს (იხ. მეხუთე წიგნის შეს. 44), სახელგანთქმულ რიტორს და მწერალს ლუციუს ცელიუს ფორმიანუს ლაქტანციუსს (გარდ. დაახლ. 317 წ.), ცხოვრვ რიტორს და სწავლულს ეიქტორინუსს (დაიბ. დაახლ. 300 წ.), მილევის (სემიდა) ეპისკოპოსს ოპტატუსს (დაახლ. 315 – დაახლ. 386 წ.), პუატიეს ეპისკოპოსს პილარიუსს (გარდ. დაახლ. 367 წ.). სხვათა შორის, ამ უკანასკნელის გარდა, შემოთ წამოთვლილი ყველა მოღვაწე, ისევე, როგორც ნეტარი აგუესტინე, წარმო-მაგლობით აყრიკელი იყო... აღსახიშნავია, რომ ამავე მეტაფორას იყენებს დიდი ალექსანდრიელი ღვთისმეტყველი ორიგენეც (დაახლ. 185-254 წ.), რომელიც მოუწოდებს თავის მოწაფეს გრივოდ სასწავლომთქმედს, ქრისტიანული დოგმების დასაფუძნებლად გამოიყენოს მთელი თავისი ცოდნა, რადგანაც წმიდათა-წმიდის ჭურჭელი დამსადებულია იმ ნადღელისაგან, ეგვიპტიდან რომ წაიღო ისრაელმა“ (გრივოდ სასწავლომთქმედი, წერილები, 2).
78. ესაა პავლე მოციქულის სიტყვები ათენელთა მიმართ. იხ. მოციქ. საქმენი, XVII, 28.
79. აქ, უწინარეს ყოვლისა, პლატონი იგულისხმება.
80. რომ. I, 25.
81. იხ. ფსალმ. 29, 11.

82. საკუთარ თავში ჩაღრმავების, თვითშემეცხვებისა და ხელთიერი მშურის მე-
ოხებით სებუხებრივი, ღვთაებრივი სათლის ჭერება ქლოტიის მიერ
დასახული გზაა: „...რას ჭერეტს ეს ხელთიერი მშურა, რას ჭერეტს ეს
შინაგანი თვალი? მას არ ძალუქს გაღვივებისთანავე აღიქვას ჭეშმარიტ
არსთა თვალშეუღდამი ბრწყინვალეობა. ამიტომ სული, უწინარეს ყოვლისა,
ყსდა მიყნობის მშვენიერ საქმეთა თუ ქმნილებათა ჭერებას; მე ვაულისხ-
მობ არა ხელოვნებისეულ ქმილებებს, არამედ კეთილ კაცთა ნაქმარსა და
ნამოქმედარს. ამის შემდეგ მას მართებს შეიცანოს ქველის საქმეთა მოქმედი
სულის მშვენიერებაც. მაგრამ როგორ შეიცხობ შეხ კეთილი სულის
მშვენიერებას? მოიქეც შესად და შეიცავს შეხევე თავი. ხოლო თუ შესში ვერ
იხილავ მშვენიერებას, მოიქეც როგორც მოქახდაკე, რომელსაც სურს
მშვენიერება მიანიჭოს თავის ქმილებას: ხან ჭრის, ხან ფხეკს, ალაგ
აგლუვებს, ალაგ კიდევ წმენდს, ხანამ არ გამოავლეს ნატიფ ნაკეთებს
ქანდაკებისას. ასე აქავ შესაც: ამოიკეთე ზედმეტი; წრფელპაევი მრუდი,
წარბიცივ ბნელი, შემოსე ნათელი და აქანდაკე საკუთარი არსება მანამ,
ხანამ არ იფუტქებს შესში ღვთაებრივი სათხიების შუქი, ხანამ არ იხილავ
სობრძეს, თავის წმიდათა-წმიდა ტახტზე მჯდომს. თუ აქავ ასე და იხილე
ეს, თუ წმიდა ხარ საკუთარ თავთან, თუ არაფერი გირღვევს კავშირთ უშ-
ისაგეს ერთიანობას, არც რამ გიმღერევს სულის სიწმინდეს, თუ შენისე
თვით ჭეშმარიტი ნათელი, არა ხასრული, არა გარეშეშოწერილი, ან კლე-
ბადი თუ მატებადი, არამედ უხასრული და გახუსამელი, ყოველგვარ გან-
შომილებასა თუ გარეშეწერილობასე უსენაესი, თუ მისწვდი და მიადწიე
ყველაფერ ამას, მაშინ თვით ჭერებად ქვეულხარ შეს, ჭეშმარიტ ჭერე-
ტად. მას, ენეღ თვის და გწამდეს შესი, რადგან აქვე ეზიარე თვით
უსენაესს. შეს უკვე აღარ გჭრდება მოძღვარი. დაძაბე მშურა სულისა და
უშორე ასე; რადგანაც ესაა ერთადერთი თვალი რომელიც უსენებს
მშვენიერებას უმშურს“ („ენს.“ 1, 6, 9).

83. „ღმერთი სინათლე, არა ის სინათლე, რომელსაც თვალითა ხედავ, არამედ
ის, რომელსაც ხედავს ჩვენი გული, რომელსაც გეგმის: „თავი ჭეშმარიტება“
 („სამებისათვის“, 8, 2, 3).

84. „ღვთაებრივ არსებაში არაფერი არ იცვლება.. მასშია მარადიული ჭეშ-
მარიტება, მარადიული სიყვარული, ჭეშმარიტი მარადისობა; მასშია საყ-
ვარული მარადისობა, საყვარული ჭეშმარიტება“ („სამებისათვის“).

85. შდრ. ფსალმ. 1, 2.

86. შდრ. პლოტინი: „მაგრამ თუ ჭეშმარიტ არსთა ჭერებად მოიქცევა უძლიერი
ან ბიწით შესერილი სული, ის მათ ბრწყინვალეობას კი არა, თვით ხილულ-
ნაც ვერ იხილავს, შემთხვევით რომ დაუღიან წიხ. რადგან ის, რაც
ჭერეტს, ჯერ ჭერეტის საგანს უხდა ემსგავსოს და მხოლოდ შემდეგ მო-
იქცეს მის ჭერებად. განა ჩვენი თვალი თვალი ოდესმე იხილავდა მშეს, მშეს რომ
არ დამსგავსებოდა თავად? ვერც სული იხილავდა მშვენიერს, მშვენიერება
რომ არ შექმნის მასაც. დაე, თავდაპირველად ღმერთს ემსგავსოს, დაე,
თავდაპირველად მშვენიერი გახდეს ყველა, ვისაც სურს იხილოს ღვთაე-
ბრივი და მშვენიერი“ („ენს.“ 1, 6, 9)

87. შლრ. ფხალმ. 38, 12.
88. გამოსვლა, III, 14.
89. უფრო გვიან იხილეთ სკოტ ერთუგება სეტარი ავგუსტინეს კვალდაკვალ იტყვის, რომ მართალია, ღმერთი ყოველგვარ არსებობაზე უხედავია, მაგრამ ის აბსოლუტურად დაუარული რაღაცა ნებისაა. ღმერთი თუოფასით, ახუ ღვთიუგამოვლენით ეცხადება ნების კსობიერებას. სწორედ ესაა ღმერთის შემეცნების საშუალება. თუოფასია, ერთის მხრივ, სხვა არა არის რა, თუ არა შექმნილი სამყაროს მივლენები, რომლებსაც გრძობებით აღიქვამთ, მეორეს მხრივ კი შინაგანი ხათელუფსა ღვთიური მადლის წყალობით (იხ. ალბერტ შტეკლი, შუა საუკ. ფილოს. ისტორია, იხილეთ სკოტ ერთუგება, 2, 3). იმავე აზრისა იყენებ - ჰეტრე აბელიარიც (იხ. იქვე, 1, 8), პუგო სენვიტორელიც (იქვე, 2, 3), რომარ სენვიტორელიც (იქვე, 3, 3), ალბერტ დიდიც, ვისი მტკიცებითაც, ნენი ბუნებრივი ღვთისშემეცნება შუალობით ხასიათით გამოირსევა: ის გაშუალებულია შექმნილი საგნებით, რომელთა ერთობლიობაც, როგორც შემოქმედებითი მისუხის შედეგი, ამ მისუხსე მთავანიშნებს და მისი შეცნობის საშუალებას გვაძლევს (იქვე, 2, 1), თმს აქვისელიც, რომელიც, ამ მხრივ, პავლე მოციქულის სიტყვებს ემყარება (აქველიც იხ, რაც უხილავია ღმერთში, მისი ქმნილებების მიხედვით გონების მიერ ხილული ხდება"; იქვე, 4, 1) და სხვანი და სხვანი.
90. ესაა რადიკალური სხეობა შემოქმედსა და მის ქმნილებას შორის. შემოქმედი უცვლელია, ქმნილება კი ცვლელადი. ამიტომ ძირეულის არსებობა აუცილებელია, მეორისა კი არა.
91. ფხალმ. 72, 28.
92. ფხალმ. 15, 2.
93. იგულისხმება სიკეთე, რომელიც ღმერთის მიერ ღვრიტადაა წადებული ყველა ქმნილებაში, მთელს ბუნებაში, ვინაიდას სიკეთე, სეტარი ავგუსტინეს აზრით, ესაა არსებობა, არსება, ფორმა, რაც მხოლოდ ღმერთისაგან თუ შეიძლება იღებდეს დასაბამს, რამდენადაც მარტოოდენ ღმერთია უსენავის არსებობა, უსენავის არსება, სრულქმნილი ფორმა.
94. უსენავის სიკეთე უხრწნელია, იმიტომ, რომ მისთვის უცხოა ყოველგვარი ცვლელადობა („სიკეთის ბუნებისათვის“, 1). უსენავის სიკეთე და აბსოლუტური უცვლელია სინთიმური ცხებებია. უსენავის სიკეთე ვერც უკეთესი გახდება და ვერც უარესი; ის არც მატებას ექვემდებარება და არც კლებას, არამედ ყოველთვის თვითიგივეობრივია, თვითიღმერთი.
95. მეორეს მხრივ, იგივე ითქმის მატერიის მიმართაც, რომელსაც სუბსტანციური არსებობა არ გააჩნია. და მართლაც, რახორად შემოვლება განიცდიდეს ხრწნილებას ის, რასაც არაუთარო წილი არ უდევს არსებობაში, ესე იგი, პირწმინდად განძარცულია ყოველგვარი სიკეთისაგან?
96. „უთუალავი ყვრით“ მოცემული სამყაროს საგახათა სიმრავლეს და მშვენიერებას, მათ ურთიერთდაქვემდებარებას, ამქვეყნიური პარძიხის წყაროს - სიკეთისა და სილამაზის არაოღოთის ახალგაყვრად განიცდის და გაუაფშაველა:

„წილი სსქეყს, ხევი ჩასტირის,
 განა ერთი და ორია,
 აქაც, იქ, იმას იქითაც,
 საცა ფერცხალა გორია,
 ლამაზი მთების ასულთა
 ხმა ხმისთვის შაუწისია.
 მადლი შენ, ყველა ქრომანეთს,
 უფალო, დაუმოსია;
 ამაზე ტურყა და კარგი
 მე სხვა აღარა მგონია“... (ღამე მთაში).

97. დაბად. I, 31.

98. ამ მხრივ, სეტარი ავგუსტინე მთლიანად ეთანხმება პლატონს, ვისი აზრითაც, მატერიალური, გრძნობად-კონსკრეტული სამყარო მხოლოდ უფრო დაბალი რანგის რეალობაა ინტელიგიბილურ სინამდვილესთან შედარებით, და ამდენად, მშვენიერიცაა და კეთილიც.

99. ფსალმ. 148, 7-13.

100. სეტარი ავგუსტინე ფიქრობს, რომ ინტელიგიბილური, ზედროული და ზეხიერცული სინამდვილე და მისი მატერიალური გამოვლენა – გრძნობად-კონსკრეტული სამყარო, ერთად აღებული, უმჯობესია, ვიდრე მარტოოდენ ზენა (ე.ი. ინტელიგიბილური) სამყარო.

101. შდრ. ფსალმ. 37, 4.

102. სეტარი ავგუსტინე მხოლოდ უფრო გვიან მიეა პლოტინის მსოფლშეგრძნებამდე: „თავდაპირველად უნდა შევიგნოთ: სიკეთე, რომელსაც ამ ქვეყნად ვეძებთ, ბოროტებასთან შერეულია; მაშ, ნუ მოვიტხოვთ, რომ ეს სიკეთე ისეთივე დიდი იყოს, როგორც შუერეველ არსში; ნუ ვეძებთ ისტელიგიბილურ არსთა სიკეთეს გრძნობად არსთა შორის. რაკილა სამყაროს სხეული აქვს, უნდა ვაღიაროთ, რომ ეს სხეული რაღაცას ანიჭებს მას; და გონებაც მხოლოდ იმდენად მოეთხოვთ ნარევს თუ ჩაზავს, რამდენადაც ნაწილს შეუძლია მისი მიღება... დაუეკვირდეთ ყველაზე მომხიბლავ გრძნობად კაცს; მის სილამაზეს მანაც ვერ შევადარებთ ინტელიგიბილური კაცის მშვენიებას. მაგრამ მადლიერნი ვიყოთ მისი შემოქმედისა, თუკი ხორცის, ძელებისა და ძარღვებისაგან შექმნილ ამ არსებაში მანაც მბრძანებლობს გონება, რომელსაც შეუძლია მშვენიერებით შეამკოს იგი და განწოსოს მატურია“... (ენნ., III, 2, 7).

103. იგულისხმება ღმერთი და მატერია, რომელსაც სეტარი ავგუსტინე თავდაპირველად, მანქიველთა მოძღვრების გავლენით, სუბსტანციურ არსებობას მიაწერდა.

104. ფსალმ. 118, 37.

105. ეს თემა დაწერილებითაა განვითარებული „აღსარებათა“ მეფერთმეტე წიგნში.

106. სიბრძნე სოლომ. IX, 15.

107. რომ. I, 20.

108. ეხსა ე.წ. „მისიჯანი გრმხობა“, რაიკლიც, სეგარი აგუესტისეს მისხელო, გრმისხეოს უოსხსხეოს გარეგას გრმხობაა (მხერა, სხეა, ეხიხეა, გეჩო, შეხეა) ქსელოთის შედეგად ვაისაქუელ მოაბქელდებებს და, იმდროულად, გარეგელ თახაგრდობის ახერებს აგუესტის და ადმქელს მორის (იხ. პრეფ. ი.ე.პიხეო, დახახ. სან. ტ. I, ხაწ. II, გვ. 24-26).
109. აგუესხსხეა სეპლატინიკოსია „მისტორი ისტორიკა“.
110. აგუესხსხეა დმერთი.
111. რაი. I, 20.
112. I ტომ. II, 5.
113. რაი. IX, 5.
114. თახე, XIV, 6.
115. თახე, I, 14.
116. შდრ. მათე, V, 5: „სეგარი არაი თეხიხეხი, ეხიხეას იხიი დასქეიდრე ბეს მისაწხ“.
117. თახე, I, 14.
118. ხაოთხეღამდე სეგარი აგუესტისეს მხოლოდ ზრესქეცად თუ „სრულ კეცად“, ე.ა. სხეულის, სელახა და ვახეობს მქოსელ მანხედა თეხი ქრახტე.
119. აგუესხსხეა დადაიქეს ეხიხეობის აბოლახარეხიხა (გარე. 382 წ.) და მისი მისდერეხიხი - „აბოლახარეხიხი“ ერეტიკული მისდერეხა, რაიკლის თახხხედაც, ვახეცეხიხის (იხეარეხეა) დეოაბრეო ხეტიხი (დოგოხი ადამახის სელს ეი არ შერწეხი, არამელ - ემეალოდ მის სხეულის; ხილი ეს სხეული, აბოლახარეხიხა მტეცეხი, პარწხიხედა ცოური და სე გარდისი ხახიხეული თეი, ახე რაი, აგარეხიხის ქრახტე მხოლოდ მისეხე ბოთად ეხი. აბოლახარეხიხის მწედეხედაბა თათქის არახიხის ერეგარ ახტიოქის წარმადეგეხა, რადგახეც ეს უკახახეული სედეაგეა ქრახტის დეოაბრეობის, პრეული ეი - მის ადამახეური ბეხეხიხ. აბოლახარეხიხის ერეხი დეგომიდ თეხი კახტახტისოთილის ხეკლეხიი კრეხაზე (381 წ.).
120. თახე, I, 14.
121. აგუესხსხეა ხორეოქის (ახხიხა) ეხიხეობის (დაახდ. 340 წ.) ფოტოხეხის ერეტიკული მისდერეხა, რაიკლის თახხხედაც, ქრახტე მხოლოდ ადამახი თეი, დახარეს მკედეოთეგას მარტოდეხ თეხიხი ხახ-წაულებრეო დაბადეხი, მისზე ვადიხეული მდლის ხეხეხიხა და სეო-ბრეო სრულქხიღეხი ვახეხეული. ფოტოხეხის მისდერეხა დაგომიდ თეხი ახტიოქის (345 წ.), მისდის (346 წ.) და პოლის, ხორეოქის (351 წ.) ხეკლეხიი კრეხეხე, ხილი თეი ფოტოხეხის მტეხახედად „სეოტოხეი“ („ბელო“) შეარქეხი.
122. I კორ. XI, 19.
123. რაი. I, 20.
124. ტიტ. I, 4.
125. შდრ. I კორ. VIII, 1.
126. შდრ. I კორ. III, 11.
24. სეგარი აგუესტისე „ახარეხიხი“

127. „აგეგუბთიე ახახელეზს ორ ხაფრთხეს, რაიქელიც ეჩუქებოდა, მარტოიდეხ სეპლატაიხიკითა თხ'სულეებების კითხუთ რაი შქსიფარგულელაი: 1) შქსიფარგულელაი გასღეიმიდა ქრისტიანულ ხარწმუხიეზას; 2) ერწმუხა, რაი ფილითხიფაის შქსიფარგულელაი იგიეე მიეცა სულთხიფის, რახაღ მას ხაღმრთა წერელი ადღეეს“. – რეხ. თარგმანის შქს. თხ. დახახ. გამიც. გვ. 246.
128. „ახელე მოციქულას გავლეხის შუხახებ პარხაიკ წერდა: „პარკოიხი მოციქულთა სწორ მასია შქსიფარგულელაი; ირთხიხი, კლიმენტე და ორიგენე ახიღლ-გეგათ შქსიფარგულელაი; აგეგუბთიე ბერძენ მასთა შქსიფარგულელაი; შუბ ხაგეგუბთიე დიდი რეფორმატორები შუახაგეგუბთიე კელესიის წაღაში აგობარდიან ვეხელაძლე; დიდი ბიკლასტიკითა შქსიფარგულელაი; ოსტინიის ტრადიციის ხაგეგუბთიე ერეხის შქსიფარგულელაი – ექელა მათგანში მოქსიფარგულელა და რეფორმატორი წარმართაიე აგელე“ (სტოვიტოვს თხტორია“, I, 136)“. – რეხი თარგმანის შქს. თხ. დახახ. გამიც. გვ. 246.
129. ყხაღმ. 2, 11.
130. პახკალი (სოფაგერ) უფრო რადიკალური იყო: „თახ, რიხი შქსიფარგულელაი მხოლოდ ექელაძლე დიდას ხაღმს – მქსიფარგულელაი ექელა უმრეზეს დამპარსი შქსიფარგულელაი, სეეხი ხარწმუხიეზა თაქის ბაქსეებს ახწავლას“ (ბლეხ პახკალი, ახრეხი, თბ. 1981, გვ. 291).
131. შქსი. I კორ. IV, 7.
132. რაი. VII, 22.
133. რაი. VII, 23.
134. დახ. III, 27.
135. დახ. III, 29.
136. ყხაღმ. 31, 4.
137. აგეგუბთიე ექსიკი. ებრ. II, 14.
138. თახიე, VIII, 44.
139. რაი. VII, 24.
140. აგეგუბთიე ხიღლი. VIII, 22.
141. თახიე, XIV, 30.
142. თხ. ლუკა, XXIII, 4; 14-15.
143. კელ. II, 14.
144. ყხაღმ. 50, 19.
145. ათიკ. XXI, 2.
146. II, კორ. V, 5.
147. ყხაღმ. 61, 2-3.
148. მათე, XI, 28.
149. მათე, XI, 29.
150. მათე, XI, 25.
151. თხ. ყხაღმ. 90, 13.
152. I კორ. XV, 9.

21. უხადამ. 17, 36.
22. თბი, XXVIII, 28.
23. თბი, XXVI, 5.
24. რთმ. 1, 22.
25. მათე, XIII, 45.
26. თბი, ცხობილი სწავლული და რიტორი მარტივი ექტორიები. დაბად დაახლ. 300 წ. პრიკოსხუდარულ აფრიკაში. დაახლ. 340 წ. რიტორიკის შესახებწავლად წავიდა რომში, სადაც თბი, ცხობილი უბრის-მარტივი ქრისტიანობის. მათივე იარაღით რომ უბრისა ქრისტიანების წინააღმდეგ, საფრთხელად შესწავლა საღმრთო წერილი, რამდენ შესდგომი ვადამწვეტი სესიქსელება მთხდისა მისი მთიულმხედველობის ვა-ვითარებაზე: 355 წელს ქრისტეს ხელსე მთიქა. გრდთავივლა დაახლ. 363 წ. ექტორიების მრავლდრიცხეობი შრომებიდა მთხლად ხაწთს მთხლად სესის დრომდე - დაკარგულია კლტების აქსივლები" მთხული თარგმანი, რომლთაც; სეტარი აფრუბტისე გავლი დიდი სეოდატობის მთხდებდა; დაკარგულია მისი ვრთმბტიკული, დადლქტიკური, რიტორიკული და ებსტრუქტიკური თხსულელები. შესეგრნა ექტორიების თი თეოლოგიური ტრექტები: ავთავბრთი ხტეკის დაბადებისათვის" და "ართის წინააღმდეგ", ავრთეუი პედე მთიქელის ხაში ებსტალეს (ვადატელთა მთხრო, ფილთველთა მთხრო, ექვხელთა მთხრო) მთხული კთხეტარები (თ. Etienne Gilson, La Philosophie au Moyen Age, Paris, 1962, p. 121-125).
27. კთლ. II, 8.
28. მათე, XI, 25. შდრ. მესიდე წიხის შეს. 130.
29. რომში არხებთდა ე.წ. "მკელი ფორუმი", თელიუს კესრის ფორუმი, ავრუბტის ფორუმი, ექხახახე - სერეს ფორუმი (ე.წ. "ვახახველთა ფორუმი" - Forum Transitivum), ტრთახეს ფორუმი. "სთვიერთი კთხეტორის აწროთ, ექტორიების ქახდაქება ტრთახეს ფორუმზე უხდა დედე-გათ.
30. თხრისი - მკელი ევთბტური დეოება, ბუხებისა და მკვდართა ხაწეუს უფალი. თხრისის კულტის ფართო გავრეელება მხოე ევთბტეში, და არა მარტო ევთბტეში. ბერსეუბი მსხ დთხისეხთხ, კლტესთხთხ, პელითხთხ, თქქახთხთხ და თუთ ქრთხთხთხ კო ავთეუბდესი.
31. ევრთილოეხი, "ქეუდა", VIII, 698 და შსლ... ახუბისი - მკელი ევთბტური დეოება, ხაქთის უფალი, რომელსაც შოე მდღთხთა თუ ტურის ხაწთ გმთხახეუდესი, ახ კთდე კტის ტახთთა და ტურის თთუთ. ახუბისთ თთე ვახს სტქისთეს კთხობილთხში, მესეისში, აბილთხთა და დეხეგრამი. ბერ-მხული წერილები მსხ "სთვჯურ კრთხთხთხ ავთეუბდესი. სეტეუბი (ბერმქთთა პთხედათი) - "სეუბთხა და მთხბარეუბთ დმქრთთ. ექხერა (ბერმს. აფრ-დთტე) - სთვრულის ქლდმქრთთ. მთხერეა (ბერმს. ათეხა) - სთბრმის ქლდმქრთთ.
32. თბი, ცხობილი ახლად ხათელელებული.

33. შდრ. მათე, XI, 29.
34. ყხადამ. 143, 5.
35. ბადუღაობის შესახებ იხ. მესამე წიგნის შუბ. 20.
36. შდრ. ყხადამ. 28, 5.
37. ლუკა, XII, 9; მარკ. VII, 38.
38. ლუკა, თქვე.
39. „როცა წაბნათა დაბნობება ქრისტიანობა მოვლი, მის მიხედვით ვარაუდობენ წიგნს ახრეულადებზე: მკვლელო ჯარის გადახსოვება, ხელთ დასახსნავა, ერთ მწიგნ მართლის მოხუცება და გრძობა; მოხუც ხობრძის მართლია, მწიგნობით რამ შეკვივების ხაუტები ცხებებდათ. ამის შესვლა იხ. ზნენი „ატეხეხეხი“ თუ (ბერძნული ხიბლის „ატეხეხი“ - „სუბინაჯი ებთავრა“) თუ შესვლა კატეხეხი მოხაუგებაც; მოხუცებება, იხ. ათობის სახელს თხუთდა“, რომელიც; დავისბრების დამლეპს ხაოთისბრების მოხუცებათა ხა-ათი შესქისდათ. ხაოთისბრების ბღლეობის კობრის ახრეულადებზე“. - რეხ. თარგმნისის შუბ. იხ. დახახ. ვამოც. გვ. 247.
40. ყხადამ. III, 10.
41. ყხადამ. 39, 5.
42. „ათ, ეს „ხაოთისბრების ყობრულია“, რწმნის ძველი ხობრძლია: „მწამს მისა დმხროთის ყოვლისხობობა და თუხი ქრისტიკა, მისი მხილავმობითი თუ, მაცხივბრა ხეხი, ხელი წმობისა და ქალწული მართლისის მოერ მობილია. მობაბე კობრულითის დროს ჯკობრული და ხაოთისბრე დადებულთ. იხ. ბღლეა მკვდრეთით შესამე დღეს, ხეჯად მისხლდა და მისის მარჯული თის: იხ. მოვა, რათა ვახიკობის ცოცხალი და მკვდარი. და ხელი წმობა: წმობა კვლეხა; ვიდობა მობეება და ხობრის ბღლეობის მკვდრეთით“. - რეხ. თარგმნისის შუბ. იხ. დახახ. ვამოც. გვ. 247.
43. თუელისხილები ვიქტორისუხის მოწაყეები რაბორიკული სკოლაში.
44. ლუკა, XV, 4; 7.
45. ლუკა, XV, 8-9.
46. ყხადამ. 25, 8.
47. ლუკა, XV, 11, 32.
48. შდრ. „ავსახრებანი“, წიგნი მეცამეტე, XVI, 19.
49. ტობეძე - ხეობის, რომელსაც მკვლეობა რაისი უქსობაყდა ბნობლის კვლზე განბრჯებულ მხედრობითობობ, - ხეხელებობე, დიქტობობ, კობ-ხელსა და ბრეობობ, იმკობობს ეპობაში კი - იმკობობობ.
50. ლუკა, XV, 32.
51. თუელისხილები ახეღობობე.
52. შდრ. თობე, I, 9.
53. თობე, I, 12.
54. შდრ. თაკ, II, 1-9.
55. I კობ. I, 27-28.
56. I კობ. XV, 9. თუელისხილება მკვლე მოციქულია.
57. იხ. მოციქ. ხაქიხი, XIII, 7-12.

58. „ეს მოხსარებაში გვიხევენებს, რომ ქრისტიანობამ ძალიან ადრე მოხსნა თავისი პროსელიტაზმის მძაღლი წოდებისაკენ. ქრისტეს ხელსეულად ვერ კიდევ პირველ საუკუნეში მოექცა მრავალი არისტოკრატია, მაგრამ მომხრეცხებს განსაკუთრებით იმათა იმპერატორ კონსტანტინის (180-192 წ.) დროს. თეთ იმპერატორის ხახხელისც კი შეხედებით გაქრისტიანებულ კარისკაცებს. ფაქტებს თავის მოუყარა პარსაკის („Die Mission und Ausbreitung des Christianismus“, 1915, T. II, S. 30-47)“. – იქერ დე დაბრიოდის შეხიშხეა; იხ. დახახ. გამიც. ტ. I, გვ. 183.
59. დედამსი – diabolus: წარმართული დიემრები ქრისტიანობის მიერ ეშხსკებთას იქერს გათიეებულსი.
60. II ტომ. II, 21.
61. იეულისხმება იმპერატორი თელთაქე გახდემისი (აბისტატა; 361-363 წ.), რომელმაც უარყო ქრისტიანობა და კელაქ ადელგისა წარმართობა... ხხებულა კახიი 362 წელს გამიქეუხდა.
62. ხიბრძე ხილთ. X, 21.
63. ეს ხხარტი და ექსპრესული ფორმულა ადამიანის ფხიქიქაში აეკორის დრმა წელთსხე მტრეულებს.
64. ახეთა ცილქვსა და პორტე ხეულებას დამისებული ადამიანის მღვთმარქობა. „სახტიქ მოხობას“ უხირთხირდებდა „თიქსუქვალა მოხობა“ რიქა „სხახურებას აუქილუბლთობა კი არ გვაძულებს, არამედ ხიქვარული“ („ფხილქუხეხთხათის“, 99, 8).
65. „მღრ. პახკელი, „ცილქვლის მოქეუხთათის“; აბრეული, რახაც დიქროი „შთადანებს ხელს, რომელმაც იმის დირხად მიხხეეს, რომ თიქსი დოფარული არხის გამიქილადებთ შეხირას, ესაა ეიქვლად უხეულო შექიქრხება და უხეულო ხედეა, რომლითაც ხელი ხრულთად ახლბურად ქერეებს ხაქებს.
- ეს ახლად მიუქეხილი ხათელი აძრწუხებს და უქვარეი ძლით ამფოთებს მოელს მის არხებას; და ეს ძრწვლთა, ეს შექიქოთება ამქარად წრდილავს იმ ხიქმიქედეს და აქმდერეულობას, რახაც აქსიქე ახიქებდა მისთვის ეხილეს ხაქეკარი ხაქების ქერეება.
- მას ადარ ძაღლეს მქიქედად დატებეს ეიქვლიქე იმთ, რაც აქსიქე ახე ხიბლავდა. მუდისიქი ექვი ამღერეეს ამ ტქობას, და ეს მოხაგახი ხედეა მოლთახად აქარწულებს მისთვის ხეუელ ხიქებობას, მოგეროდის იმ ხაქეკარი ხაქების ქერეებთ, რომლებმაც ეხილეს თიქვდიქიქვებთ იმთქიქობდა და ეხილეს ხრულთად თიქიქეუბთა მისი გულის მოული ხიხახე.
- მაგრამ იხ დღოსმისობაში კიდექე უერო მქტ ხიქწარეს ხედევს, ეიდრე ახ ხიქელის აძიქებამს. ერთის მხრიქ, ხილულ ხაგახთა ხიბლი უერო მქტად ხირავს და ადელქებს, ეიდრე ხახეება უხილავ ხაგახთა მისრო, ხილთა მქარეს მხრიქ, უხილავ ხაგახთა უქვლელთობა უერო გულისქიქერულთად მიქიქედებს მახხე, ეიდრე ხილულთა აძიქება. და ახე, ამ ორი გრძობის ქიდილი ოქვებს მის გულთქიდილობას და გულთქერეებას, რაც დასაბამს აძლევს ხრულ ქაიხს და უქერხიქობას; ესაა მის არხებაში

დრმად ვიხეხავდნენ ქველი შიამიქადლები, ქველი კონიბებისა და ახელ ვახცაათა ხაქკდრა-სახოციელი ღმრისაჲს შვედცი^ბ (ბღუის ას-კალი, აზრები, ყრახიულისა თარგმანა, წიხინტეხისა და შქინსებნი დაურთა ბ.ბრეჯვაციქ, თბ. 1981, გვ. 21).

66. გაღ. V, 17.
67. შდრ. რიმ. VII, 19-20.
68. შდრ. ტიმ. II, 4.
69. ეფეს. V, 14.
70. რიმ. VII, 22.
71. რიმ. VII, 23.
72. რიმ. VII, 24.
73. ახეხირი - თურისკისხული, თუციკადურნი პირების თახაშქმე თურადურელ საკითხებში.
74. თუელისხსიება წმ. ანტონი დიდი (251 - 356 წ.), სასისასტრო ცხიურების თუქმედებელი.
75. „ქე მისახაყს წმინათა ხაყხე მსადილადურქმის; თხინ ცოტანი რიდი თუქხე, ხილი მათ ხათაქმის იღვა კრადურთა მღვდელთა, კაცი ხწავლული და წარხიებულა“ (სეკარი აგუქტხე, თუთილადურნი ეკლესიის სქინძისათ-ქის“, 32-33).
76. ტრევერი (დეკესიელი პრუხის ქალაქი ტირი) - რიმისა და ბისასტის იმპერატორების ავჯილასქიუელი გერმასიაში, იმპერატორებისა, რიმიუ-ბიჯ რაიხის არმის საზღალობდესქ (სხედასხევა დრას აქ ყოფილთს თულოქ კისარი, აგუქტუხი, მქმინასხე, კისტახტხე ქლარეუნი, კის-სტახტხე I, კისტახტხე II, ედლესტხიანი I, ედლესტა, გრაციანხე, ედლეს-ტხიანი II, მქმინე, თუელიანი). ამ ვარქსებამ ვასაბორბა ტრევერის სწრაფი სრდა და აქიუება. პიუტი დეკისქს მავხიუს აქსინიუნი ცადრ. დაახლ. 395 წ.), იმპერატორ გრაციანეს მსწავლებელი, რიმილაც კრით-მს ცხიურობდა ტრევერიაში, მს „იმპერიათს მქორე სტახტა ქალაქს“ უწოდებდა. რიმის იმპერიათს დამხობის შქმდრ ტრევერი პრწმინდად გაბ-არეკეს და დასვრთეს ბარბაროსებმა (ავასსიებმა, ყრახიუნი, ეახადურნი, პუხები).
77. მათე, V, 3.
78. წმ. ანტონის (თხ. აქმე, შქხ. 74) ცხიურება დიდი მუქადხიის ხეცადლოდის დაახლოებთ ერთი წლის შქმდრ (357 წ.) დაქწერია წმ. თასახეს, ყიხი თხსულებბი მქოთხედი ხაქუქის შქმდრ დაათხურად უთარგმნად ურგრე ანტოიქელს.
79. თუელისხსიება იმპერატორათს დაახლოებულ სქატორთა თუ მხედრათს წოდების წარმომადგენელთა ვაწრო წრე; ეს თუ ერთჯერო პრწეკვლი ხაბქა, რიმილს სხდომქმეკ ვახიხილავდესქ უქმინქელთაქხეს სახელმ-წოქებრე საკითხებს.
80. შდრ. ლუკა, XIV, 28.
81. შდრ. ყხადმ. 35, 3.
82. თხ. მქმინე წოქის შქხ. 14.

83. შდრ. ხიბრძე 'ხირაქ'. II, 15.
84. შდრ. ხიბრძე ხილაი. II, 16.
85. სეტიანი ავგუსტისე კელაე თავის მახიქისებურ წარხუელს იხსიქებს.
86. იხ. მათე, XI, 12.
87. ძალხე მისიქელაქია ხიტექება, რაიქელიც ვარკვექელწილად გვიქელაქ სეძეს ქრისტეს ხელსე სეტიანი ავგუსტისეს მიქქეის ჭამსრატ მოტეხს, რახაც უშაქლად ერწქის ერატკარი ირატკოსიქლერი იმქელსი, რაიქის გამიქქეატც იბტქელქქელერი მქათხექელსიქათის მიქქისიდა.
88. ყხაღი. 34, 10.
89. ეს ხიტექები ძლიატხისგახა ხახეხეხე, რაიქელიც ღაძარაკობს იხსე, თუ რაიქარ დაძირდა ხელი თავის ჭამსრატ ხამსიქლის - ხეჯახ, და რაიქარ უხდა დაქბრქელეს მსიქელს თეიხას - დიქროს: „სიტომ იხ იქეება უქელი მსიქელი და კქათლისიქელი სეხეი, ვიხც გვირხეხს, გავიქქეოს სექეს ხამსიქლით. მკვრამ რახ ხამსიქს... ეს „გავიქქეოს“ რაიქარ ვაქქეოს? რაიქარც თდისეხე, რაიქელიც გრძიქელ ქრქეს გავიქქე და გრძიქელ კელითხის, მიქეხდაქად მიქლი ხელსახსიხა, რახაც იხიი მის მიქრახ ავტოქქისიქეს და ყხადიქლად უქლიდეს ვეხექემ. სეხე ხამსიქლით კი იქაა, ხაიქსაც მიქხეულერი, და იქეა მსიქელი სეხეი. უხდა გავიქქეოს მკვრამ არა ვეხთა ხახწრაქით, რაიქელიც მარხს ქრთი კქათხდას მქარემო გავიქქეარო მხილად, ახ ექლითა თუ კქათღიქელი ხეით; არა, უხდა დავიქქეოს თვლი, სევა რაიქო შექქეღლით ხირქელი მქრად, და გავიქქეოს იხ ყარელი უხარი, რაიქელიც ექელა სეხეხასმი თვლიქს, მკვრამ რაიქელსაც ცოტახი თექსეხე მხილით“ (ექს. I, VI, 8; თქელი ბერ მიქელიდას თარქმა, წიხახიტექება და შეხამქეხე დიქროს ბ.ბრევექიქს, ექრს. „ახათი“, 1966, N9, ვქ. 188).
90. დქასმი ხეხტად ახე: *voluntas semisaucia*. „ახექრად დაქრად“ (ხეისიქევა) სეტიანი ავგუსტისეს მიქრ შექქხილი კიხიქიქია.
91. ამ მხრე, ხახიტექეხა სეხელის აქტის ახტიქერი და ქრისტიანული კიხექეკეების შეღარება; პრექლის მიგაღითად მიქიხით სეტიანსებური ვიქლიხოქად, რაიქელიც რაციანისებური თვლისახსიხით ცლილიდა პრადქის გავიქქეება. სეტიანსის მიხეღით, სეხელადა მხილიდ სეხე მსიქეაი გახეხათაა გახირობეული: „ადამიხი ყიქელათის ცალიდას იმიქქელის იხე, რაიქარც თეათის ერთიხება, ხეკქარო ვახეხის თახხიხდა, მკვრამ ყიქელათის რაიქი ახეხეხეხ გავიქქეოს იხ, რაც სეხს, თქელაც ავექელეს იხს, რიხი ქიხაც გავიქქეატა. ამთ აიხსება ხეკქარო ახრის პრატეხე ხეკქრელი იბტქელქქელითხის წიხადიქე, რაიქლის მიხეღითაც, სეხელადა გახეხათაა გახეხიქერიქელი; ახე მარადიქება კველეს ხიტექები; იქ სეხდა უხეხურად ვეიქეი ბირატხ. ეს პრადიქეი სეხელისიხა, რაიქელიც თავის თავს ეწიხადიქეება, და რაიქელიც თავიხდა უხეხურად ახეხს არიქეხს... სეხის ახილქეხიტეხერ მიწრადიქება და მის პრატექელადიქელ დექქემისიქეათაა შორის არიქეული დიხპრადიქეის შეღვიდა... სეხა, რაიქელიც ახილქეხურად მიქლქეს

სიკეთეს, მხოლოდ პარტიკულარული წარმოდგენებითაა დებუნდობილი პედაგოგები, წარმოდგენებით, რომელთაცაა ანტიკური ან შიდაური ანტიკური ბუნების სიკეთეს მოყვანილი ხიჯილი. აქედან - სიკეთის უბედურების, ციხისდაცობა, მაგრამ ეს ციხისდაცობა ხშირად "რაიონ" (ესი მინი, ესეიტყვი) პირობა, 1964, გვ. 35-36). სიკეთის აქტის ქონებითი ძიებნის კონტრასტის კი პარტიკულარული რელიგიური თვალსაზრისი უბედურების, თვალსაზრისი, რაიონის თანხმად; სიკეთის ციხისდაცობა, მისი ხიჯილი ადამიანის ციხისდაცობის შედეგია (თ. მუხომევი წიგნის შიგ. 16).

92. შირ. პასკალი: ადამიანის და სიკეთის განმარტული ბრძოლა ადამიანში. მარტო ადამიანი რომ სიკეთის და არა სიკეთის... მარტო სიკეთის რომ სიკეთის და არა ადამიანი... მაგრამ რაკ ერთი აქის და სიკეთის სიკეთის კონტრასტით კონტრასტის სიკეთის, რადგან სიკეთის მხოლოდ მისი სიკეთის, რაკ სიკეთის კონტრასტის, ანდა, მარტო, ადამიანი, თ. მუხომევის გადარტულია, გათმულია, მხოლოდ წარმოდგენებით განმარტული (ბეკის პასკალი, ანტიკური, თბ. 1981, გვ. 278).

93. ყიხაძე, 67, 3.

94. ტიბ. 1, 10.

95. ტიბ. თქვი.

96. შირ. პასკალი: ადამიანის ბუნების გადარტება იმდენად ანტიკური, რომ სიკეთის თი დასიკეთის კი სიკეთის, თიკეთის სიკეთის თი სიკეთის სიკეთის. მისი ანტიკური, მარტო და ერთიანობის ბუნების შედეგულია. ადამიანის განმარტულია ან სიკეთის და ანტიკური ციხისდაცობის - წარმოდგენულია კონტრასტის კონტრასტის ძიებნის (ბეკის პასკალი, ანტიკური, თბ. 1981, გვ. 280).

97. ყიხაძე, V, 8.

98. თიბი, 1, 9.

99. ყიხაძე, 33, 6.

100. შირ. პასკალი: ადამიანის ან სიკეთის, ვის სიკეთის თიკეთის, თი სიკეთის, რომ დასიკეთის, დასიკეთის, დასიკეთის კონტრასტის ხშირად და კონტრასტის უბედურების დასიკეთის კონტრასტის, თიკეთის სიკეთის სიკეთის დასიკეთის დასიკეთის კონტრასტის კონტრასტის დასიკეთის დასიკეთის კონტრასტის - ადამიანის, სიკეთის, სიკეთის დასიკეთის დასიკეთის (ბეკის პასკალი, ანტიკური, თბ. 1981, გვ. 282).

თი, რადგან მისიკეთის ადამიანის, პასკალისკეთის სიკეთის, ხშირად უბედურების: თი სიკეთის თიკეთის და სიკეთის თი სიკეთის კონტრასტის, ვის ხიკეთის და რაკი ხიკეთის. მაგრამ თიკეთის უბედურების ადამიანი ხიკეთის, რაკ სიკეთის თიკეთის თიკეთის. თი სიკეთის ადამიანი სიკეთის, უბედურების, სიკეთის, სიკეთის სიკეთის, კონტრასტის სიკეთის; კონტრასტის თიკეთის თი სიკეთის და სიკეთის დასიკეთის და სიკეთის სიკეთის სიკეთის. ადამიანი უბედურების კონტრასტის მისი სიკეთის სიკეთის სიკეთის. მისიკეთის უბედურების თი სიკეთის, რაკიკეთის; ანდა ანტიკური; უბედურების თი სიკეთის და უბედურების, რაკიკეთის; ანდა ანტიკური; მაგრამ მისი კონტრასტის სიკეთის და კონტრასტის კონტრასტის. მისი სიკეთის თიკეთის კონტრასტის თიკეთის თიკეთის და ანტიკური სიკეთის სიკეთის.

ის ვაძივდა და რაჟი იხურეა თავის თავმსიქე ენოეა ხაქუთარი ბუძიხურება, მქც ვაქწინე და თავისი თავის ანაბარა მოეგოე; მე აქემბიხე ქმხილუ ბუბი, რაილუბიჯ მსახილე ეხიხუბილეს, და მტრეხად ექცოე იხიხი: ახე რაი, კაცო მხეცხ დაქცეხა და იღეხად დამცოდლა მე, რაი მძუტუბე ხსთლადლა შექონრა მოეახება შექოქელისა: იხე ნაქრა, იხე ნაწმირა მხი ხელაური ხაოელი და ვახეხის ხიეცისკროეხება. ვახეხისაგას თავდახსხილას და ხმირად ვახეხისაჟე მხრასეხეჯელას გრძიხამი შექებისა და ვახეხრომის ძეხად მოაქეა იყო. ექელაჟერი თრეჯიხე, ექელაჟერი აძრწუხეხს, ექელაჟერი აჯოეხეხს; ექელაჟერი ას თავისი ძლიხიხილუბით ხრეხს, ას თავისი ხიდეით ხიბიხეხ, ხილა ეხაა ეხახტიეხი უღელი და ექმისეხი ტერით ეხახრეული იხიხიხა.

აი, რა დღეწია აქეხად ადამიხი. მას შექონრა მხოლოდ ზრის იხეცხ-ქტი, მძუტუბე ხიეხა თავისი თადიხელი ბუძიხურებისა და დახაბიხური ბუძიხისა. ის მოლახად შოახიქა ხიწწარეწი, მოლახად ნაწიჯეა ხიბრასეხა და ხიბილწეწი, რაილუბიჯ მის მქორე ბუძეხად იქცა“ (ბღეწ .ქახკელი, აწრეხი, თბ. 1981, ვკ. 284).

- 101. რაი. VII, 17.
- 102. იხ. მქოხე წახის შეხ. 90.
- 103. სეგარი აგეუხეხე ქელაჟე ვადაქრით უბროხიხრეხება მსიქექელათა დეჟელ-თხმს.
- 104. შღრ. თახე, III, 33.
- 105. ეგრ ვოქეწათ, რაი ეს მსეკლათა უხადი იქის დოგეიერი ხიწუხტის თეღახსწროხი.
- 106. შღრ. ექელახიხე, 1, 2.
- 107. შღრ. ეხადამ. II, 9.
- 108. თეუღისხიხება ჰერხიხიეცირეხეული თეუდაქერილათა (Continental). აბხტრეკეულ ცეხათა ჰერხიხიეციათ უეხი არ ეთეილა ბერხიული მწერლიხიხათის (იხ. Egger, Essai sur l'Histoire de la critique chez les Grecs, Paris, 1886, p. 41); რაილუბას ვეხიეხებასეც ადრეეე ადარა და შეთაქსა ეს ხერხი. ვახიხეეე ვახდმროხიხი აბხტრეკეეხი, რაც ეხიდეხ ხმირა რაილუბ რელიგიაწი; აეუეუეხებისა“ და „ხიდატაქის“ დოლოგი პლატეუხის ატრეხეუხის“ პრელიაწი; ეგრეილოუხიხეული ჯოჯახიქის „mala gaudia mentis“ („ხუღის უქეუერი ხიხარეული“), ექეგრახ წადეკეტის აღწერა კლავდიხეხ „პეხიროუხისა და მხრასის ქორწიე ზაწი“, ხადაც ჰერხიხაეეხად ვექელახიხიას „ეგრეხიხიდილათა“ (Pallor), „მროხიხეხიასი“ (Irac), „თაეხიხიათა“ (Licentia), „თრეულობა“ (Perjuria), „ეხეხა“ (Voluptas), „ქრეიქეღი“ (Lacrimae), აგრეიეე ქრისტიხიულ მწერლი-ბაწი - „მომიხიხის“ პორტრეეე, რეოგორე მას ვეხიხეეეხ ტერეულოხი („De Patientia“ - „მომიხიხიხათის“, XV) და აბეეე ეახრის ურეცეხე ტრახსხიხიეკა (წმ. კორინთე, „De Mortalitate“ - „მეკედაეხიხათის“, IV;

ძეხის ეპრობლეა, I, XIV, 5 ap. Migne, Patrol. lat. XI, 361 და ა.შ. და
ა.შ. - ბერ დე ლაბრიოლის შესწავლა. თ. დასახ. კაცოც. გვ. 198.

109. ყხაღამ. 6, 4 - ყხაღამ. 78, 5; 8.

110. თავის „ქებაგებში“ (82, II, 14) (ეფესოს ქოქისის სხვა - ხეაღამ:
„cras-cras“) ხეჯარი აჯეუხტისე ხესრად აჯარებს ყვეთის სხაველს სეჯე -
ყე“) აჯა, აჯეხებე შეს: ყიდრე ახე ყეჯეყო სხავეთარ. წარწეხლებე
კეჯეც“.

111. აჯელისხეჯა წეს. ახტისი დიჯი ყეჯობეჯე, - თ. აჯე. შეს. 74.

112. მათე, XIX, 21.

113. რამ. XIII, 13-14.

114. რამ. XIV, 1.

115. ყვეს. III, 20.

116. ყხაღამ. 29, 12.

წიგნი მცხერე

1. ყხაღამ. 115, 7-8.

2. ყხაღამ. 34, 10.

3. ყხაღამ. 34, 3.

4. შდრ. მათე, XXVI, 39.

5. ხეჯარი აჯეუხტისე მხეჯეყო, მჯელი კი არ აჯექებს თავისეჯე ხეჯს,
არამეჯე აჯაჯეჯის მსხ: „მჯელი კუნხაეს ხეჯს“ (სხელთხა და ახესათეს“,
30, 52).

6. თ. მათე, XI, 30.

7. ყხაღამ. 18, 15... ეხა ერთაჯეჯეო აჯეჯეო, ხაჯეჯე ხეჯარი აჯეუხტისე უმუ-
აჯეჯე მისხრთაეს ქრხტეს.

8. „ახეჯარეჯეო წარმსეჯელის მისხრო შესიჯეჯა სხელი მხოჯეჯე მსხ შესეჯეჯე-
რეჯე: აჯექებს მსრეჯისთხის ხეჯეჯეჯეს“ (ხეჯარი აჯეუხტისე
„ახესიჯესათეს“, 6, 16).. შდრ. კხეჯელი, ყთხი ახრთაჯე, - ხეჯესი,
ყოქელამხროე ხახრეჯესა და მხწრეჯელწარმსეჯელ არხეჯებში, არის რაჯეჯე:
უხახრეჯელი, კერძო, ბეჯახეჯეჯის შსჯეი წეჯეჯეჯელი, და არ არხეჯობს ამ
ქეჯეჯეჯე მჯელი, რამეჯეჯეჯე შესეჯეჯეს ეს ხეჯეჯელი ხახხმის ხეჯესი, ახეჯეჯე
რეჯეჯეჯე არ არხეჯობს ამქეჯეჯეჯეჯე ხახხმეჯეჯეჯე მხო დაჯეჯეჯეს
არეჯეჯეჯეჯე ხამეჯეჯეჯეჯე: „მჯეჯეჯე რახ მისწომის ბეჯახეჯეჯის ეს შსჯეი
წეჯეჯეჯელი და მხო დაჯეჯეჯესის შესეჯეჯეჯეჯე, თე არა მსხ, რამ აჯახ-
ახი აჯეჯეჯეჯე კექმსხრთეჯე ბეჯახეჯეჯე თე, და რამ ამ ბეჯახეჯეჯის ხახ-
ხმეჯეჯეჯე მსხ დარჩა მხოჯეჯე ლოჯეჯე ხეჯეჯეჯე, აჯეუხტეჯეჯე ხაწეჯეჯეჯე,
რამის აჯეჯეჯეჯეჯე ახაჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯე, რახხეჯეჯეჯე ხეჯე მ-
ეჯეჯეჯეჯე, რეჯე კარხ არეჯეჯე, მჯეჯეჯე რეჯე ხელისხაწეჯეჯეჯე არ აჯეჯე-
ყოქეჯეჯე, რეჯე მჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯე, ხახრეჯეჯეჯე მ-
ეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯე, და კეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯეჯე.

ეხსიანს უხასრულო ხიჯარიელის აუხება შეიძლება მხოლოდ რაღაც უხასრულოთი და უჯუღუღოთი, ესე იგი, დიქროთი.

მხოლოდ მასწია ზეუნი ქემწარბი ხიკოუ, მაგრამ ვაი რამ დაუკარგოთ ის, და მას მერე ამაღ ექებო მის მაგიერს, ამაღ ვეღდლოთ რაიმეთი შეეცადლოთ იგი... ქემწარბი ხიკოთის დაკარგვის შემდეგ ადამისის შეიძლება ექვლაფერი ხიკოუდ მოეხეების, ახე გახსნაჯო, ხაკოთარი თეთ-მისხობაც; და თეთსახადეუებაც, თქცა არაფერი ახერბაჯ არ ქწ-ხაჯდღეუება დიქროს, ვახებახ, ხამქაროს, ბუხებახ" (ბღუქს ქახკალი, ახრები, თბ. 1981, გვ. 281-282).

9. ხეჯარი აუგუხტხე რაჯარიკელ ხიკოლახ ეუღოსხხობხ.
10. ე-ი. მქემწარბეუღებხ ხეღოხებუბა.
11. ეს არდაღეუბი 15 აუგუხტადხ 22 თქტომბრახღე გრხეღღებუბა.
12. ფხაღმ. 83, 7.
13. ახე თწოდება ფხაღმ. 119-133.
14. ფხაღმ. 119, 4.
15. ფხაღმ. 119, 2.
16. ზოჯიერთი მათჯახის შეხახებ თხ. მქმქიღე წოჯის შეხ. 77.
17. თხ. აქქი, შეხ. 15.
18. რაღღობა ხწარეღ ხეღოსხხეუბულ არდაღეუებხ ემხეღღობა (თხ. აქქი, შეხ. 11).
19. რიმ. XIV, 16.
20. აქქიმს ლეგევიმ ხეღა დაღღეღა აუგუხტხეხ აუღმქიღობა. მობი ახროთ, ეს არამც და არამც არ შეიძღებობა ფიღტეუბახ თუ ქღახს ტუბრქო ღოხი ეოფიღოთო, არამქღ, უქაღ, ქროხიკეღი ბრახიქტი, ღარახიკეღოთო თუ ტრახიკეღოთ გაროუღღებუღი (B. Legewic, Die Körperliche Konstitution und die Krankheiten Augustins. Miscelanea Agostiniana, Roma, 1931. t. II, p. 19-20). - რეხ. თარღმხის შეხ. თხ. ღახახ. ვახოც, გვ. 250.
21. ფხაღმ. 45, 11.
22. თუღღოსხხებუბა ხაღღოსღღებუბა.
23. ექვრქეუღღეუხ არ შეუღღო თაჯის ქროხტახ მქუღღეუხ გაბქრობა, ქროხტახობის მიღება ეი, ცოღღახს, შეუღღებღაღ ექეუქებობა. ახუთ იგი ხე ტარი აუგუხტხეხ ებოქის ახქტური თღაღღის ერთი კერბი ახქქტი.
24. ექვრქეუღღეუხის მამუღახ - კახიკოკეუქს დიღახს ექებღეუხ მიღახსის შე მოჯარეუმი. ფრახვი მიქციური ღუე ბერტრახი მახ მიღახიღახ 33 ქ-თ და შორებულ ხოუღღოთს კახაჯო დი ბრახიკეღოთს აოჯიეუბხ. ზოჯიერთი მქღღეუღრახს ახროთ ეი ეს უხაღ იფახ ღომბარღოთს ხოუღღი კამწო, რო-მქღღეუ მიღახიღახ 65 ქ-თაღ დაშორებუღა.
25. ფხაღმ. 67, 16-17.
26. ე-ი. მახიქეუღღო მიდიერებახ თხორებუბა.
27. ხეჯარი აუგუხტხეხ წრეღღეუი (164, 7-8, 187, 6 და სხე-) გვიხეუებეუხ, რო-ჯარ ეოქეხიბობა თე ამ ვახიოქის ქემწარბი ახროს დიღღეუხახს. ახე

- თუ ისე, მისი განმარტებით, ესაა მართლაც სეკურების ადგილი, ხადაც; სული ქრისტეს პირისპირ ქვეყნით ხრობს.
28. ე.ი. მსახიქველთა ერესისაგან თავდახსნა.
29. ყხადამ. 26, 8.
30. ესეი თქუნი - სეკური ავეუბტისუხ დუდა მისიკა, მს სავთუეხი, ვაჟი-ვილი ადუოდტუეხი, პისსიქელეხი - ღახტადისე და რესტიტუეხი, მქუ-ბარი აღაძრეხი, მსწალეხი - დაცქესიეხი, რაისხახეს (იხ. მქოხე წი-ხის შქხ. 43) ძე და თავახტული ტროუქესი.
31. თუელსხსეხეხა კვერქესელეხის მისხიდლეი მსხელსი კახიკაქქესი 386 წელს (ე.ი. ხაოლსელეხსეი ერთი წლით ადრე) დაწერილ დოკუმენტებ: „აკადემიკახი წახადმდე“ („Contra academicos“), „სეკური ცხოვრებისა-ვის“ („De vita beata“) და „წეხრევისახის“ („De ordine“), რაისელესაც, სე-ტარი ავეუბტისუხ შქესიქსელეხის მქუელქარა ერესიქლიეხი აღარეხით, გაველეხით უფრო ძალეხსდ თერხიხა ატიქერი ფილოსოფიის გაველეხი (კლადახი, სეოდატახიკახეხი, ციქქრახი), ვიდრე ქრისტახტული სე-ღისქვეუბა.
32. თუელსხსეხეხა სეკური ავეუბტისუხ „სახურეხი სავთარ თაქის“, ახე „მისილეუბი“ („Soliloquia“, 387 წ.), ხადაც, ისევე რაგორც სეხს-სეხეხელ დიადლეუბში, ისეხად მქუერთი კახტრახტი, ერთის მხრეი, ამ თხსულეხეხის მქავთიდ განსიქვეთიდ კლადახისხსა და, მქორეხ მხრეი, „აღხარეხათა“ ქრისტახტულ რაგორსხს შორის, რაი გახელი სავქესის ცხიბილი ფრახტი მქეხერი ვახტის ბუახიე თაქის განსიქველეუში „წანსარათიხ დამხობა“ პირდაპირ სეასი კახეხას: მასიქ რაისელე-სადეხილი ავეუბტისე - „აღხარეხათა“ მისხიე ციქელი თუ დიადლეუბის კლადახისტი ფილოსოფიხ? ბუახისე მქეცეხათ, - ერთი და მქორეი, მავრამ დიადლეუბში ის თაქის თაქს ვეხეხეხეხ რაგორც ფილოსოფიის, მსმის რაედეხაც „აღხარეხებში“ გულმხურედეი მორწმუნე წანსიქე-სხეხა.
33. სეპრიდიეხისი ერეკელი მისიწერიდის უხისქეხელი ხანთიდა შქესიქრნა (სწერილეხი“, 5, 6, 8).
34. ღუქა, III, 5; ეხათ, XL, 4.
35. II კეტრე, III, 18.
36. ყხადამ. 28, 5.
37. „სახედიციხი მეტეფორათა ხეხეი ხისქეხელა პირეული სავქესეხის ქრის-ტახტული მწერლიბის ხტილსახეხის. იხ. Harnack, Medicinisches aus der aeltesten Kirchengeschichte, - Texte und Untersuchungen, VIII, 4 (1892). Stanley Pearce, - Harvard Studies in Classical Philology, t. XXV (1914), p. 73-86; Monceaux, - Comptes-rendus de l'acad. des Inscr. 1920, p. 75“. - პერ დე ღადრიოლის შქესიქხა; იხ. დახხ. განიქ. გე. 215.
38. სეკარი ავეუბტისუხ მთელი სიკაცხლის მსხილსე თან გახეგა ყხადმქეხის გულმხურედეი სეკარეული, რახაც თუდიხათიე ვეხისწიქს „აღხარეხათა“

ბმქსტი, ხადაცი დაეთობს ხაგალობლეუბი უყრო ხმონადაა ცოტინუბელა, ყიდრე სეპინსიერა სხეა ძეგლი, „ახალი აღაქის“ განიკლეებთ. ამსხეე მოწმობს ყხადქეუბის სეგარი აგეუბტისეხეული განსარტეუბი („Ennaraciones in Psalmos“), 391 წლიდას ხიცოცხლის დამლეუქმდე რაი წერდა იგი.

39. ყხადამ. 18, 7.
40. შდრ. აქეე, შქბ. 37.
41. ყხადამ. 4, 2.
42. შდრ. ყხადამ. 30, 8.
43. ყხადამ. 4, 3.
44. ყხადამ. 4, 4.
45. ეეეხ. 1. 20.
46. თადე, XIV, 16-17.
47. თადე, VII, 39.
48. ყხადამ. 4, 3 და შმდ.
49. რაი. VIII, 34... ეს პახაეი მოსარეულია მსიქეეკლითა წინააღმდეგ, რაიმე-ხიც; უდრეოყდნის ქროსტეს აღმოსაქრ ბეუეუბს და, მამსახადამე, მის სიკელოსაც.
50. ყხადამ. 4, 5... სეგარი აგეუბტისე შექეეეხაირად განსარტეუბს დამოწმეუბელი ყხადამეუბის ამ მეხლს: ა) თუ მოსხახეუბთ, დაე, თქეექმს განეუბამ მსიხც პეკის ეს განეხეკელი მოქმედება; ბ) „შერისხეო თქეეხი თაეი თქეეხიეეე უწინდელი ცოდეეუბის განი და აწი მსიხც; სეუდარა სეიადეეო“ („*irascimini vobis ipsis de praeteritis peccatis et ulterius peccare desinite*“).
51. რაი. II, 5.
52. „დედასიწა გეოეაზობს იმს, რაც უხდა გეეეეარდეეს; დრო გეგტეეებს იმს, რაც გეეეეარს, და სეულში ანრდისლა გეუხსლა გეეეეეეებს, რაიმეღსიც აქეუბეუბ მსხ ენეობახად მოელტეოდეეს ხს ერსხა და ხს მეორეს. ამტომსც მეოთაეეს მწეხარე სეული, რაკიდა ამსიდე ცადისობს შექსარსეუბის თს, რაიხი წეეადობთაც; თხარსეუბებს ხაკეოთარ თაეეს“ (სეგარი აგეუბტისე „*ქქმსარტი ხარწეუბეობახაეეს*“, 35).
53. დედასიწა სეეხტად აბეა: *lambivit*.
54. ყხადამ. 4, 7.
55. შდრ. ყხადამ. 4, 7.
56. თადე, 1, 9.
57. ეეეხ. V, 8.
58. ყხადამ. 4, 7.
59. ყხადამ. 4, 8.
60. ყხადამ. 4, 8.
61. ყხადამ. 4, 9.
62. ყხადამ. 4, 9.
63. I კორ. XV, 54.
64. თხ. მექეიდეე წეეხის შქბ. 13.

65. მქორე ხჯ. IV, 35; ეხაათ, XLV, 5.
66. შდრ. ყხადამ. 4, 9.
67. თგულისხმების მსახურელები.
68. შდრ. ყხადამ. 138, 21.
69. შდრ. ყხადამ. 37, 23.
70. „მოქალა თაჯისი ხიჯაჯხლის მსხილსუ ხეჯარო აჯუჯბრისუ მსჯობისხედა ხადამთო წყროდის თი წიხეხუბს, ადამასთს შობაჯის ცხიხეხუბს რამ ეხუბთას, ე.ო. ყხადამხეხუბს და ჰეჯდე მოჯაჯხულის ეხსტოლეუბს. წობასწარმუტეხუდამი თხუთ ხადამხეხუბს რადო ჰეჯბრადხეხ მსხ, რადოჯრე; თჯობისხეხ“ - რეხს. თარჯიმასი შქს. თხ. დახახ. ვამოც. ვქ. 251.
71. თხ. მქორეუ წიხეხი შქს. 39.
72. ხეჯარო აჯუჯბრისხეხ ეხ თხსუჯუღბა („De magistro“) მას-მეჯობის ხეჯბრთ თწეუბბა: აჯუჯბრეჯისი ეჯრეჯიჯბრისხეხ დექსის და ზიჯბრთო ხიჯჯრის მსახურელები ვამხმარეჯხს. დიდიოჯი ყიჯობიხიჯრ-ბეჯიჯბრეჯი შქჯბრეჯბოთ მთაჯრეჯბბა: ეჯრე მოჯრეჯბოთ ხეჯბი აჯულის ხადამხეხი დამჯრეჯბრეჯუ ჰეჯმსხარეჯბბის და ერაჯბრეჯი მთიჯრეჯი მთეჯბრეჯი თხეი ქრისტეჯ.
73. თხ. აქეჯი შქს. 38.
74. „ამხრობის ეხსტობისხი მარეჯული ცხრა წლის მსხილსუ დახეჯბუ რამის თმქრთის თმქრატორი თუი ვრეჯბახე, ხიჯეხუთო მთხილი კათოლიკე, მკგრამ უხადრეჯული და ეჯუღბრეხი კეჯო. ვრეჯბახე თაჯუბრეჯბოთ უჯეჯბრეჯ ხადამთბბა, რამი აჯუბრეხიხეჯ; ხეჯბრეჯი ხეჯი თიჯი ხახეჯამ-ჯის მარეჯსუ. ბიჯობის, თხ მოჯეხს, დახეჯბუ რამის თმქრთის უხეჯბი ხაწიჯის მბრძახეჯბული ვახეჯი უხეჯბრეჯბოთ მქხმისე, მკგრამ ხეჯბრეჯი თჯბლათი თმქრატორის ტეჯეჯი მთიჯი ვრეჯბახეხ უხეჯბრეხის მსხ ვეჯეხბრეხიხეხ II-მ, რამიჯბოჯ; აჯრ კეჯეჯ მქორეუწობი თუი. ამბოთი მარეჯულ ხახეჯბში ხამიჯრატორი მალაჯუჯბბა ხეჯბი ეხეჯი დეჯამსის თჯბრეხის. თმქრატორ ეჯბრეჯბიხიხეხ I-თ ქეჯრეხს, მკგრამ თხ არახეჯბი თუი, რეჯი ვბრეჯეჯბის ხეჯბი შეჯახეჯბბის მასა და VII. ამხრობის შობის..
- ხადამხეჯი მჯეჯი თხისა თაჯი. დეჯბრეჯამს მთიხიჯი არახეჯბრეხიხეხი დეჯბრეჯი მთიჯბის ერა-ბრეჯი ეჯეხბი, რახეჯბეჯი ამხრობი (ეჯი უჯრე ვახეჯბეჯი. მთახხეჯბბა ეხსტობისხი მოქმხრი და ბახილიჯამი უხადამხარხ ბრბოთ მთაჯრეჯი თაჯი. ვთი აჯრისეჯეჯბი, რამიჯბოჯ; არახეჯბბი თჯბი, ბახილიჯის დახეჯეჯბბად ვეჯახეჯბს, მკგრამ თხი მთაჯბრეჯბბს დეჯბრეჯბი-ბიჯბრეჯბი. „თიჯეჯბულები და ტრბბეჯბი - ვეჯბრეჯეჯბის ამხრობი დახადის მთქრეჯბი მქეჯბრეჯი წყროდში, - ხეჯბბი მთეჯბის, რამ ეჯბრეჯბბობი, ბრძახეჯბი ვამიჯეჯი ხახწრეჯბი ხეჯბრეჯბბის ბახილიჯი. თხი დარწმუნეხეჯბბი თჯბი, რამ თმქრატორი თაჯის უჯეჯბბის მბრეჯბეჯბბა, რეჯ-ვახეჯი არა არის რა თხეჯი, მთხ მალაჯუჯბბბის რამ არ ეჯეჯბრეჯბბობდხს. ამსხე მქ მთეჯბეჯი, ხეჯბის რამ მთეჯბი თხ, რახეჯი ხეჯი მქეჯა, ხეჯი მთქრეჯბბა, ხეჯი ყეჯბი და ხეჯი მთხარახი, რეჯი ბრეჯბად მქ მქეჯბრეჯბის, არაჯბრის დეჯბრეჯბბი-მთეჯი, თეჯეჯი ეჯეჯბეჯბი, რეჯი მქ მქეჯბრეჯბი, ეხიჯბრეჯი ეჯეჯბეჯბბა (VII. ამხრობი მთიჯბი კეჯი თუი; მქეჯბბად რამ

ეკურთხა, ქრობტეს მცემებისაშებრ, დარობ-დატაკებს დაეურთა მოელი
 თაქისი ავლადიდება, - ზ.პ.). მაგრამ თხ, რაც ეკურთხის დემროს, იმპერა-
 ტორის ძღვადუკლებს არ ექვემდებარება. მე ვთქვა: „ქეხი ქისება გუბაჟი?
 - თხუკო. ზეხი სხუელა? - ზემოეე ხებთა წამოეეკებით. ვთხდათ ზორკელები
 დანადომ და ხიკედილით დანხაჯომ? - სეტარებად მოეითელი ამსხ. თაქის
 დახატეჟად არ ვეხისომ ზრბის, არც; ხატურთხეველს ხავებდაეეკები და არც;
 ეედრებას დავოქეება, ხიკეცხლეე მსხუქქო-მოქოქი, არანჟდ ხიხარულით
 შეეეეებები ხიკედილის ხატურთხეველის გულისხივის“. თაქხარი დანჟეა,
 გაექსნი, გაექხეჟდა, რაცეა გაეჟეე, რომ შეთარაღებული ხაღხი განოეეკეჟ
 ხათთა ზახილითის მისატეკებდად; მექსიხდა, ვითეუ ზახილითის დახატეჟად
 მოხული ხაღხის ხიხელი დავიღვარის-მოქოქი, რაც ამტეუტეება მოელ
 ქლავიქს. დემროს შეეეეეებრე, ზეხი დიდებული ქლავიქსიხა და, შეხადლით,
 მოელი იტალიის დადუქეჟს ხე მოსხსწრებ-მოქოქი“ (წეროლი XX).

ეს შინა გადაქარბებული არ ეოფილა, რადგახაც; ავთიარხხილ
 ვითეებს ეოეეეა წამს შეეხილით ქეა ქეაზე ადარ დაეტეოეებხათ, რიგორც
 ეს მოხდა თეჯახეუთა წლის შექმდე, რამის დარბეჟისათ.

ამბროსის ძღვა თხ თეო, რომ მსხ მხარს უქეკრდა მოსახლეობა. ესეჟ-
 თისიხი ზრადეად დახდეჟ, მოქლავიქებს აქეჟებია, რახულიც; მსხ მოეეა: „მე
 არ შექსილით ხაღხის წაქეჟება, მაგრამ მთხი დამომხიხება უეკლის ხელ-
 თათ“. ეკრეკრომს არათეკლმა, აცხადებს ამბროსი, ეეხი ეკრ წადღეა წის,
 რადგახაც; მოქლავიქეა შორის არ ეოფილა არეკროთ არათეკლი. ამბროსიმ
 მთელი თეოქეადური გახატრეულება, დაეეოეებელით ხავებარებხათ ზა-
 ხილითა, ჯარისკეკებს კო ებრძახათ, თე ხატური თქეხთადა, ძღვა განოეეჟ
 ქეებხათ. მაგრამ უქახახიქელ წამს მათ უარი თქეეს ძღვის განოეეებარზე,
 თე რომ, იმპერატორი თხულებული შეთქმა უქახ დავეხათ. ეს კო მთახ-
 წაქეება დავდ განბრეკებას ეეეეხის დანოეეკედებლობისათეის ზრბი-
 დამო. ამბროსიმ ცხადეო, რომ ხოეეერო ხატოხში ხახელწოეომ ქედი
 უხდა მოსახროს ეეეეხის ხეების წისამე, და ამომ დამიქეიდრა ეხადლი
 პრისციპი, რომელიც; დეემდე თხარხეჟებს თაქის მინიქეელობას“ (Бертран
 Россел, История западной философии, М. 1959, стр. 351-354).

75. ენსიკლოპიი ამბროსი თეულისხიხება.
76. გადმოეკრითა, წმ. მარწამიქი - პრეტახი და გერეახი იმპერატორ ხერისიხი
 (54-68 წ.) დროს აწამეს.
77. თეულისხიხება დეედიოვლი თეხტეხი (თხ. აქეე, შეხ. 74).
78. ფხადლი. II, 6.
79. ხეტარი ავთეუტეოე ამ ხასწაეულის თხეჟიებებს „დეოთის ქლავიქში“ (22, 8, 2) და
 „ქლავიქებშიც“ (286, 4). ამბროსის მთეჟახი პეეღისეუხი ვადმთეკეკეეს, რომ
 ეს ზრბიდეოეოეილი „დღეეხაც მსახურბობს იმ ზახილითაში, ამბროსის ზა-
 ხილითად რომ თწოდება, ხადაც ვადაახეეეეის წმდახათ ხეშტე“ („ამბროსის
 ეხიეებება“, 14).
80. ქებათაქეება, I, 3.

81. ზეისხეხელებელის ხაზწაღვლა, ეტეობა, მისიკდასხიცი; დიდი მოადეკადელება ვერ მიახდინა ხეჯარი ავეჯეხტისეხე.
82. უხაია, XL, 6... ათეის ქიხი - თეჯელისხეხეხეხე ხეჯელაი.
83. უხაელმ. 67, 7.
84. ეს ექვადეიხი შეხედვე უხადის ეხისქადისი ვახდა. შეხინძეხილდა მისი მისიწერა ხეჯარი ავეჯეხტისეხიხაი.
85. თეჯიმსხრავეკლადის მქისე ქვადეიქი, რიმლის მქეხიერეხიცი; რიმის მქ-ქვადეიქიო უქვადეხეხი ხარეკეკლადისეხე.
86. თხეჯა - დიდი ხეჯეკრო და ხამხედრო ხეხადეკერო მდისარე ტადეხისიხი შეხარათეჯიხი. აქეე უხდა შექხიშხით, რამ ხეჯესი დამქვადერეხელი „ტობრო“ (რეხეიჯახისი) და „ტობროხი“ (ხარარეხეხელი ვრეეეხისი) უხეხი შექვადისა.
87. შდრ. ხიდრხეი „ხიდრეი. XIX, 1.
88. დედასში - meribibula: „გაეჯეხეხეხელი დეხისი მხეხელა“. ძეკლი ბერხეხეი და რამხეკლეხი წეკლით ვახეჯეხეხელ დეხისიხა ხეხმდეხე. ვაეჯეხეხეხელი დეხისი ხსა ბარბაროხეხელ ხეჯეკლეხეხე თეჯეკლეხიდა. ადხახიშხავია, რამ „ქეხინძობეხელა“, რთეჯარე; დექხიკეკლიეხეი მქწმობეხე, „აჯახარეხათა“ ამ პახეჯის ვარდა, მთელხე უხარმსხარ დეათეხერი მქწერადობაში ხეჯეჯის არხად ვეხეკლეხე.
89. „რამდეხე რახხე ხხადახი ბარბარეხი დეხისი სეხის ხამინოხინოდეკეკვარამ თეჯიათ მისი ხიდრხეი და ძეკლი, რამ ექვადეეხერი, რაე; თთექის დეხის ხე ბახ ექვინძეხიდა, ექვითლხა და ხამხაროლახ დახხარეხელს ამთეკეხე, წახახწარ დედეკეხილხის მისი მქერ“ (დექიხის ქვადეიქხათეის“, 22, 2).
90. ე-ა. ქრახტეხი ხეჯელხეი მთექეკვაი.
91. „ქახხეკლადისეხი ხეჯარწიხი ხეჯამქეკრეკლეხეხახ: ქახხეკლადისეხი ექველა მქწმის თახადახწერეხით; ქახხეკლადისეხი მქსიბდეხის წახამე ხწორეხელ ამ დროხი, რთეჯა თხისი ხეჯარახი აბარეხეხე თეჯიასამ ქვას“ („ქვადეეკეხი“, 51, 22).
92. შდრ. ექვს. V, 22-24: „ეკლეხეხი, დექისინძილეუ თქეკეხი ქრეხეხე. რთეჯარე; უეჯელხე; ვახადახი ქსარია ციელის თეჯი, რთეჯარე; ქრახტეხე თეჯი ეკლეხე-თხა, და თეჯთეჯე ხეჯელის მხხეკლიმეკვარამ რთეჯარე; ეკლეხია ქსინრ-ხილეხე ქრახტეხე, ახეეე (ეკლეხეიცი) - თეჯიასამ ქრეხეხე ექვადეეკერში“.
93. უხაელმ. 58, 18.
94. შდრ. I ტომ. V, 9, 4, 10.
95. შდრ. ვადეაგ. IV, 19.
96. თხ. აქეეი შეხ. 86.
97. შდრ. უეკლად. III, 13.
98. I კორ. II, 9.
99. უხაელმ. 35, 10.
100. უხაელმ. 4, 9.
101. ეს ვახ - ვრახინძობე-ქახხეკრეკლეხელ ხეჯეხით თე მთეჯეკეხათა მქწეხიერეხისი ქვარეკეხა, ხეჯეკარ ხეჯელში ხადრახეკეხე, შხიხავახი კახარხისი, თეჯი-გახწმეხეხა, თეჯთდეეეეეკეხე და წმინდა თხეჯეკეკით თეჯთქეკეეეე „ქროხი“, ახე დმქროხის ქვარეკეხილე ამხდეკლეხე - დმქროხის მთხეჯერ შექეკეხეხის ვახა,

ეროვნულ და ხანუკადმიდ მისიონერულ კლატისხისა და კლატისის მიერ.
შტრ: მემსიდე წიგის შქ. 82.

102. შტრ: ეხკ. XXXIV, 14.

103. თ. პირველი წიგის შქ. 29.

104. რთ. VIII, 23.

105. შტრ: ხობრხე ხელთ. VII, 27.

106. პირწისხად კლატისხეული პახაია: ადამ, დაცხრეს არა მარტო ხელის
ყოველგანდო მელეკარება, ხეულისხეას რთი თეებს დახაბას, არამედ
ქველაყურთ; რაც გარს არტყია: დამსქიდეღეს მოწა, სეგა, პერი და თყო
ყოვლის უხეტოხეი სეკა“ (კენ.“ V, 1, 2).

107. ყხადთ. 99, 3, 5.

108. წიგ: ამკრად თერხობა კლატისხ ვაქელეს: ითხი წყლისა, რაც ამ-
ქვესორე ფარეღებს ხეკადება, ე.ა. თბეკლოკობიღურ ხანქარის
მეტაფიზიკური ერთობისა, ადამისურ ვახებას სეკელეებრეო ქქელათობთ
- განხვება და მსხველდობის გზით არ შექელათ; ამხთვის თ თთქის უხდა
გახეღებს ხაქუთარ თეებს: „რახათო მობქელადებთ შეკქელათა ითხი აფ-
ქსა, რაც სეგის ვახებას ბუქებას აღეკტება? შეკლეხისთავკარად ყვეღთ
ამხი ახსნა: ითო, რაც სეგის ამ ხაქუისხ (ე.ა. თბეკლოკობიღურ
ხანქარის, - ბ.ბ.) ვახეღება, - ვოტყუთ ძახეხად, რადგახვ; არის
სეგის რადაც მსხველა, ახ, უფრო სწორად, არ არხეღობს თეუთ აფკელი,
ხადაც თ არ თეებს, ცხადთ. ამ არხთავთხა, რთიქესაც; წოდებარხი
არამე მახობს, და რაკ თ ყველგახა, არ მობქეღება თეუთ აფკელი.
ხადაც სეგისურ შეკლეღებთ რადაცა მოკველა მსხვას, ითხი წყადობთ,
რახაც სეგის შეკლეღა მისი აფქსა) თ თთქის ხარის წკრადათ, რ-
მელთც აქებს ხეკრესის მღუქარებას. ყველა კაცს, კიხც ყურს მოკვეღებს
მას, შეკლეღა მოღახად აფქქის თე, თქმცა, ხეგა აწროთ, მოღახად
რადი აფქქისმ მას. მას, რახ აფქქისმ, რაცა ვახებას მსხვე მსხვე-
თეუთ? - უწინდრეს ყოვლისა, ვახება უხდა უკვექეს, თეხი თრადობს
მოხეღებად, ვახეღავს; ვახეხეხისხ ხაქუთარ თეებს, და აღარ თეს
მოღახად ვახება, თეუთ ხურს თიღოს ეს უხეღახეი ხაქუხი“ (კენ.“ III,
VIII, 9):

109. მათე; XXV, 21.

110. I კორ: XV, 51.

111. შტრ: კთ: 1, 3.

112. შტრ: I თეხად. IV, 13-14: „პაგრამ არა ვახებას, მისთა, რთი არა თკადეო
რა ვახეხეღებულთ, რათა არ ხეუხეუთ დახარსეხთა მსგავხად; რთიქელთაც
არა აქით ხახებთ. რადგახაც, თე ვაქწას, რთი თქმთ მოკველა და აფღა-
მასის დმერთ თეხის ვახეხეღებულთ მოთქის მახობს ერთად“.

113. I ტთ: 1, 5.

114. ყხადთ. 100; 1.

115. კეთილთავთ მკვარათ: ხეკრთ აფქვტისხ აწროთ, „პდასხეთის“ (აბახი)
წადისხადება ვახთქელათ: „პდასხეთის აწათ“ - „ქვეხარებას ვახეღება“.

11. ყხაღმ. 102, 3.
12. I კორ. II, 11.
13. I კორ. III, 7.
14. შდრ. ყხაღმ. 31, 1-2.
15. შდრ. II კორ. XII, 10.
16. II კორ. I, 11.
17. ყხაღმ. 143, 8.
18. ყხაღმ. 50, 3:
19. ყხაღმ. 2, 11. •
20. ყხაღმ. 16, 8; 35, 8.
21. I კორ. IV, 3.
22. I კორ. II, 11.
23. თბძ. XLII, 6.
24. I კორ. XIII, 12.
25. შდრ. II კორ. V, 6.
26. I კორ. X, 13.
27. ეზაია, LVIII, 10.
28. რამ. I, 20.
29. შდრ. რამ. IX, 15.
30. შდრ. ძვალთხი: „ჩვეუბ გახსენებებთ ვეძებეთ. ამ გონიობად ხსენებთ ხიდადებს, მის მსგებობებს და მტრადიული მოძრაობის წესობებს... მზერამ, დაჟ, აქსაღმდეგო მისი პირველხსენების („to arquetipon“), უფრო ქვემონიტი ხისამდეულის ქვეყნად... რათა ვისილით წიხდა გონება, ხსენადულებრივი ხიბობი და ქვემონიტი ხიჯი(ხლე) („ესხ.“ V, I, 4)“
31. ასეჩხისეუ დაახლ. 585 - 525 ძე.წ.ა.) - ხსენდგახაჩხელი ბერძენი მოაზრობე, თაღებსა და ასეჩხისმტრებისა ქროდ იმბიერი ხატურეცილითიყის ქრო-ქროთი ჟოჯადხსინთეხი წარმოხდგებელი. ასეჩხისეუ პერს მიმხეკდა ხეჯსთა პირველხსენებად, რომელი; გავხ-შოებხსა დახაძამს ადღებს ცეცხლს, შექვერებობხს კი - ქარს, დრუ ბღებს, წიქლს, მარწს, ქეცბს.
32. შდრ. ყხაღმ. 99, 3.
33. რამ. I, 20.
34. შდრ. ხეტარი ავეჯბტხე „ქხაგებხსი“ (197, 1): „შეხ ექრადღებთ აქორდებთ მხიერ მარწს, აქორდებთ ზღებს, ცოცხალი არხებებთ ხეცხს, აქორდებთ პერს, ფროთხებთ ხეცხს, აქორდებთ ცას, კარხკვლეჯების ცომცის რამ ვეჯერქეხს, მავრამ არ ექებ ესადე თაღი ქხილუბის შექმეხლს? ხეჯელად მისხ მუქებები: ექველიე მისხ ეხედაე, თუთის მს კი ექრა ეხედაე. ექველიე ეს რამ დახთხა, ხაძისხე მს ხორციელი თუთი მთეცა, ხილა თუთის მს დახთხხად გიხი გიძის. აქო შეხ სეღხა; ექრ ხედაე, მავრამ მის მხეჯეთა, თუ რთორ მოძრაობს და წარმოძრაობა ხეჯელი, შეხ შექცობ სეღს, რომელხა; ექრ ხედაე. ხეჯბად

ახევე, იმის მიხედვით, თუ როგორი ინსტიტუტის ხასიათი და წარმოსართობა თუთა სულა, შეიცავს "მეცნიერებას".

35. თუთა მხეც; კი, აქვეყნებოდა ინსტიტუტის ექვლაჩე დიდი ფიქტარი, უნეზ ადოდე ვერ ქმის ბილიცხეც.
36. ყხაღამ. 31, 9.
37. ეს მიკულადეხელი გადახეცა ხორციელი ვნაძობეძედას მეხხიერებაზე გავეცხადარი დარნება მკობხეცდარისათვის, თუ არ გავეთვადარწინებოთ იმ ვორეხიებებს, რამ სეგარი ავეუხტებე აქ მოლასხად ინსტიტუტის პლოტისის ფხიქელიოტიმის (რაც, თავის მხრივ, პლოტისისხეცის იდეებს დახაძამის), რამისაბ თანახმადაც, ვნაძისხეცისხეცას უხდა ვახხევებეძეო სულას ქეცდითობის თრ ახევეცხ - უდაბლეხსა და უხადლეხს. ამრავად, სეგარი ავეუხტებე ვევერდს უველას ხორციელ ვნაძობებს, რამლევეც, მისხეც ხევეცოთ, უვეთი ცხივევებეცაც; ახახიოებოთ, და უმეველად გადადის სულას უვერო მადადე ვევეცეცახე - მეხხიერებაჩე, რაც; მხიხადე ადახიხეცხ ბნახიხეხა ხიმხეველა.
38. პროფ. ი.ე.პოდოპო თავის უვეცდამხევერ ვნაძივევეცხში კევეარი ავეუხტებეხის პირიხეცა და მიაღვერება" (სევეთეე პოხადა, 1916, ტ. 1, ხაწ. II, ვე. 49) შეხამხავეს: კევეარი ავეუხტებეხის მიაღვერება მეხხიერების ბევერდის შეხახეც, ხევეთადე, პლოტისის მხიხეცს და მხეცას მხიხადე ბევეცხი ვეცდახიოტიხის თეხინა უვერო დევეალური დამეშევებოთ, ცეცხხად ვხიქელიოტიერი დევენევებეძეო ხევეცოთა და კენი მიაძებეოთ სოვეთროთი არხეცოთი ევედლეპოთ ვამოთრხევე". პროფ. პოდოპო უვეცეცხველად ძალსე სევეცად და ამომწერავად ახახიოებე პლოტისის ვევეცხის ხევეარი ავეუხტებეხის მევეოტიხევერ დევერდისახე, მავრამ ამ შექმხივეცხში ევეცხ: რევეორც; ვევედაყო, სეგარი ავეუხტებეხის მიხევეცოთ, მეხხიერება ვნაძობეძეო ავექხელ ხევეცხთა ხევერების უხარმხარო ხევეცოთ, მამის რედეცხ; პლოტისი მვევერად ვნაძისხიხეცეხ ამ თევეცხხინისხ: მეხხიერება, მთაბევედევებეძეო შეხახეცის უხარი კი არაა, არამხე სულას ვევეცოთ. ქევეთოთ ძეცა (თხ. П. Блюцкий, Философия Плотина, М., 1918, стр.166).
39. რევეორც; ვევედაყო, სეგარი ავეუხტებეხის მიხევეცოთ, მთავიხეცა თუ ვახხევების აქე ვანევეველ ძედეხხივეცს მთახიხეც; ამ მხრივ, ის პლოტისის არხის იქეორებს, მავრამ პლოტისის სულ სევეცხიოთ დახევეცხ ვამოქმეცოთ ამ ფიქტარის (თხ. М.Владелец, Философия Плотина, С-Пб., 1868, стр. 175-178).
40. კეხიხეცოთი ხევეცხთა", სევეველებოთ, უვერო მქევეცდოთ არახს, ვევერე სულში ხევეცხა თუ სიქის ქევეთობის წევედობოთ ადამევედელო ხევეცხთა. სეგარი ავეუხტებეხის, ვევეცხა, ძალსე ვევეცხი ვნახეცა და ვნახეცოთ ავექხელ სევერედელო შეხახეცის არახევეცხ დახევეცხი უხარი მქეცხა... მადრ. პოდოპოველი: ავევერები და სევერევეცხთა. - ახივეცევები, სევე არ შევეცოთლეა და, მამხახადამე, არ ვევეცოთ, სევერედელოთ ვნახევერადევექმეცოთ. რამ შევევექლოს და ვევეცევეთ, თხ, რა მქეცია შექმხიხეცოთ

ყური ავყოლაღ ადიკვამს ვარაძეებს, - ამტომაც იბადება ურთიურ-
კემირი, შესადლო ვაგრძელება და ვახეთარება, - მუხიკა.

სურსელთა თანხმდევრული მწკრივი მხოლოდ ახრების თანხმდევრულ
მწკრივს იწვევს (ეკვლის შექმნევაში). მაგრამ ბეგრების თანხმდევრული
მწკრივი შეიძლება აღნიშნულეს რაიმე ახად არსს, ვინაიდას შეიძლება
შესხატვისებოდას ამ თუ იმ რაულ მოქმედებას.

გახეგრძობული ბეგრა უყრო მეტად არარაა (ხაერთად), ვიდრე ვახე-
გრძობული სურსელი" (იხ. პიენ ვალერი, სულის ქროსიხი, ყრახეულადის
თარგვს ბ.ბრევიკისქ, თბ. 1994, გვ. 61).

41. სეტარი ავგუხტისე ყოველთოის ცხოველ იბტერებს იხედა იმს მიძრო, თუ რახიარად იხახავს მეხსიერება სულთერ მღელვარებათა საველეებს. მეხსიერება რაი არ იხახავდეს წარმოდგენას ადევნაღ ვახეცადლი შიშის, ტკივილის, მწუხარებისა თუ ვეების შესახებ, შევესლებული იქებოდა მათე ღაპარაკო. და მასც, იხიხი ილ ხახო რაღი იხახებთა სულში. რა ხახოაღ ვახეცადლი იქებ. ვებთაოდელეთს მოვინებას აკლთა ვრძიხობს იხ ხიმსყრე, რაიმელიც ადევნაღ თახ ახლდა მახ. უწინდელ ხიხარულს ხმარად ეხიხარულთა ივთებებს, ვარდახულ მწუხარებას კო იხე, რაი ამ ვრძიხობს არ ვახილდას. შეიძლება გულგრილად, ვებებს ვარემე ვახ-
სეხი უწინდელი ვებთაოდელეა. სოვეკერ სულის მღელვარებათა მოვინების საჭირსხიხარაკ კაა. ხახიდახს ხიხარულთა ავგუსებულთი ვეავინებო დამორგუხეველ მწუხარებას, გულმწუხარებო კო - ხიხარულს. თუ ვახეცადლი მღელვარებათა უკვე აღარ არხებობებს, ცხადია, თეთ იხიხი კო არ იხახებთა მეხსიერებაში, არამედ მხოლოდ მათი ხატებში". - პროფ. ი.ვ.პიბივი, დახახ. საშრ. გვ. 51.

42. მეხსიერების პრობლემა ვრთ-ერთი უქშიშებელითავისეს პრობლემათავახია სეტარი ავგუხტისეს ყიდასიხაეთურსა და ვხიქილოთავურ მიძევებაში. „ავსარებათა“ ვარდა, მეხსიერების ცვლევული ახევექები ხავექეკლიხიხადა ვახხილული მის თხსულებში: „სამქებისათვის“, „სულის არამეტრო-
ალურობისათვის“, „სეხიქისათვის“, „სეების თავისეველებითათვის“, „წერთლებში“ და სხე. ამტომ ავცილებლად მოვექნხია სოვადად მასც მო-
მოვინხლთა მეხსიერების ავგუხტისეხეველი კიხევექეთის ძირთაღი მათქ-
ტები.

თ. რაერთია მეხსიერების ხახეკრად სერთოხული, ახ, თუ ვებებთა „ხიმტერო“ ვახმარება, რაიმელხაც ვორთა ქექქით (X, 21-22) ვკოთავოხობს „ავსარებათა“ ავტარი: „მეხსიერება თათქის სტომსქია სულისა, ხილა ხიხარული და მწუხარება - ტებილი თუ მწარე საქმელი; რაიკო მეხსიერე-
ბას ვადვექქით მათ, თათქის სტომსქინ ვადვექქახეთო. იხიხი დიდახსს იხახებთა იქ, მღერამ ვექის კო ველარ იხარმუხებო... შესადლოა, რაერთეც
კოხიხისას ამოთხდებო ხახრად მარტევეთს ვადქვიდას, ვახსიხებდაც ახევე
ვახითხმობს ამ ვრძიხობებს მეხსიერებთადა... კო მღერამ, ვინც მათე
მხეკლიობს, ვხე თეა, იხსიხებს მათ, რატომღა ვერ ვრძიხობს ვერც ხი-
ხარულს ხატებთს და ვერც მწუხარების ხიმწარეს? იქებ ვხ თრო რამ
ხწარედ იხთ ვახსხეველება ვრთისხეთავის, რაი მათ შირთს ვახირივხ-

უღაბა| ხრული მხატვრები? ეთ წასთავლებდა ხატეებს მათზე, თუკი შინისა და მწუხარების ყოველ ხსენებაზე ეს გახტლები ხელახლა დაეყუდლებოდნენ მას?..“

მეხსიერება, უწინარეს ყოველისა, აღმქმლადითი უნარია. ეხა სულის ერთგვარი ხატეოსა, უზარმაზარი ხატეო, რაიმის ცალკეულ ხელოვნებად იხატება მთელი მისი შიგთათი თუ შინაარსი. ხეგრამ ავტოტრბი ერთმსხუთხარის განახლებებს მეხსიერების თრ ხატეს: ხსიერის „წარსთავლისას“, რაიმხლაც ხორციელი გრამბობით (მწერა, ხსენა, ეხიხე, ექის, მეხება) აღქმულ ხატეთა ხატეებთანა დაეყმირებული, და ხსიერის „წარუქვლისას“, რაიმხლაც ამხირი ხატეებთა არა ხსიერება. მეხსიერების პირველი ხატის შინაარსთა, ჯერ ერთი, გრამბობით აღქმულ ხატეთა ხატეებთი, ხეჯადახეჯე გ'თით რაიმ შესთვლად ხექმის და მეხსიერების ტრბობურ „ხელოვნბში“ იხატებთის, რათა შიგთისებისს ხელახლა აღტრბობდნენ სულის ხიდრმქმი; მეორეც, ხექმთე უწინდელი სულისური მდგომარეობათი - შინი, ტრბობელი, ხსიარული, მწუხარება, ეხება და ხეჯე მისთათისი (თ. აქქე, მეხ. 41); და ბილის, დაეწვეება: ამ ხატეებს გათსურბისს ხექს ეხელებით, რახაც ეხება ხატე და, მსმსხადამე, ეხა ყოქროთ, რაიმ მეხსიერებაში იხატება თ თეთი დაეწვეება, თი კიდე მისი ხატება. რადეხაც მეხსიერებაზე წამოქარება ხატეა, თქელწის გათვება ხატეობრე მეხსიერება ყოველგვარი ხატების გატეში, მხგრამ ამხსე ეტრ ეტევეთ დაეწვეება: ხეჯე - დაეწვეება შექმლდებული მეხსიერებაში იხატე ბიდექს, რაკიდა მთლათად გამთრბეხავს მას. მხგრამ ხექმი დაეწვეება რაიმ სრული თქის, აღარაყერი გექმსხსიერებდა მის შესახებ და. მსმსხადამე, ექრც; რად გათეებდთ, რაცე მასზე გექლადარბეხთის. ამტრამ თუ მეხსიერებაში მახც არის თს, რაცე გამთრბეხავს ხატეობრე მეხსიერებას, ეხადთა, რეადურად ეთ არ არის თქ, არამედ რეატრც ხატება (აღსხარებთი“, X, 24).

მეხსიერების მეორე ხატის შინაარსთა ყოველთე თს, რახაც ხატება და ხატეცული გარმქმწეროლბა თუ კონტრბეული თქისებრთეი გახსილდეროლბა არ გაანთათ. თე მხვადთობად, მხრადთობის ეხება ყოველთქისა ხექს სულში, თე, რაიმ მისი შექცეული ხატება არა ხსიერება. რათა შიგთისების ხატება იქქეს. ხექმი გათებრთეი ქსელთობის ექლა უწინდელი ხატეო - გათეებებული ეხებები თუ თდებები, ამხთისების უქრე მბობეობებზე დაეყმსებული თქორთელი დახეებები, მექსიერებათა შესწავლის შედეგად მიქლდული ჭმწმსობებებთი, მათეობტეის აქმთობტური დე ბულებები (მეხსიერება შექცევეს აგრთეე რიცხეებთა და გახსთისებების ათახთირ თახაყარბობას, მათი ურთობრთისმარბების ურბეე წესთა თუ კახთის, რაიმღებხაც ექრცერთი ხორციელი გრამბობ ექრ ადბეჯადედა ხექს სულში, რადგან მათ არც ექერი აქქო, არც სქო, არც ექის, არც ხნახებქს და არც ხელშესახებთი არათს. მათზე მხჯელობისს მე მქმის ბეკრები, რაიმღებოც აღმწმსავქს თმ ხატეებს, მხჯელობისს რაიმ თქურბქს, მხგრამ ხეჯა ეს ხატეებები და სულ ხეჯა - მხჯელობის ხატეთი. ხატეებები ხეჯადახეჯათარად ექვრქს ბურმხულად და ღათობურად, მსმის

როდესაც ამ ხიჯელებით განისაზღვრული ცხებები დამოუკიდებელი არაა ბუნდოვანი, დასაბუთებული თუ სუბსიდიური სხვა კნისივასი, - „ახსარებანი“, X, 19“, - აი, რა განსაზღვრავს, ერთობ მხრის, მქსხიერების მქონე სხის შიხარისხი; მქონე მხრის კი, ამ შიხარისხის განყოფილ ხაწინად ვეველიძე ბის არა მარტივ იტყვილივითღურ რეალბობა ამბტრატქული ცხებები, არაძედ ხაქონის კს იტყვილივითღური რეალბობები, სუბტასტორად რომ არაის სულში, იტყვი რეალბობი; ვეველასი მქონე და მარბის მქონე დქონთი (მქსხილქ მდღქქულ მშისხ თუ ვარსკქლავის სხივს, თავისი პირველწქარბისხის უხარმსხარბი ხიშორის მქსხილავად, მისიქ მქქელბის ვარქქული იტყონისკია მთავარწადის თავისი ცქონი ხაწქონის თუ წქარბის მქსხილქ; სქსტად ატყვი, ვანსხეულბული სულბისხილქ; იბქქქქულია მისი დახაბისიერი ხაწმბობის - იტყვილივითღური ხისხილქის ვეველქსტები).

მქსხიერების პირველ ხსხს სუტარი ატყვიტხი ვრმბობად მქსხიერბის უწოდებს, მქონე კი - იტყვილიქქულიღურს. მქქონბების მქსდქ სულში ხარმხილ ხატქებბის დაკვმონბული მქსხიერბა ცხიველებსიხილქა ხიშხიველი; მქრცხილბი თავისი ბუღებბს უბრქსილბის, ხაქსხილი - ბისხის თუ თავის; მქქები - ბქსაგს; ძადღები იღღში წქქქქებბს და ეტქის, ეტქ თუ, ხიწინებს ხეღებს, რაქ მქქედბულია იქქობღა, მათ სულში რომ არ რქებბსქ ქეველივე იბის ხატქბისი, რახა; ვრმბობბთ ადქქსიქს. მდღამ ამბთ ამბოწქრბა უტქქ ცხიველია მქსხიერბა. რაქღა მათოქის მქქქლბილბი არაის უქსხილბი იტყვი, მქქედბულია იტყვილქ ქქულიღური მქსხიერბა, თავისთი ვრმბობბთა თუ მქსხიერბბს ხილქა მქსხილქ, რადგახა; მქქებბქსი არაის იბის უხარბ, რომ ვაახარბის თავისთი სულს მბბრბბბბი და ქრმსხიუბისხის ვასახილქის იბისი (მათვისეული სუბხილქის, II, 9). მდღამ ცხიველია მქსხიერბა ადამბობა ვრმბობად მქსხიერბბსა; ვქრ მქქედბა. მათ არ მქქელბათ ხათბილი ხიშხილბთ ადამბობთ თავისთი მქსხიერბბში დბქული ხატქბბი, თქთბებურად ვაბბბბბის ხაქონარი მქსხიერბა და ვასახილბის მბწში იბ, რახა; დაქქებბა ეტქქებბა, ხისტასტქურად მქქედბის აბ ხიბრბიბი კონბსილქებბთ დაქქქქმბისთი ქრმსხიუბს რეალბურ სავასთა ხატქბბთ, ხიღლი ამ უქსახილქლბთ შორის ქრმსხიუბისხის ვაბბბბის ქქმსხილბი და ეღღბი („ხანბბბბბბ“, XII, 2).

მქსხიერბბს ვქსქქებბთ: დამსხიერბბა, ვასხილქბა (მოვსილბ) და წარმბბბბა. პირველი შიხარბბთ ატყვიბს მქსხიერბბბს, მქონე მქსხიერბ ბბში დბქული ხატქბბთ თუ ამბტრატქული ქქმსხილბების სქსტ რქბბბდქვბრბბბს ატყვიბს, ხიღლი მქსხილქ თქთბებურად ცქლის რეალბურ სავასთა ხატქებბს, რამქლბბბბა; სქქი ვასტახიბ სოტქქერ მარბლბ; რომ ვასტასტქურ სქრბბბს ქსბს.

მქსხიერბბის მოული შიხარბი მარტობბს დამსხიერბბბს უბთ როღი ექქევა მბწში. თუ მქსხიერბბში დბქულია სული, ვბბბა, სუბა და თქთ მქსხიერბბა. მქქედბულია დბვასახილბთ მბბბბბა, რბქა ექველივე კს ატქქულ ბქს მბს მქონე. რადამბბბს სული მბი ვასხილქებბს მბბბბბა

დახეე ძისწახეს დამწობს. ეს მამიქიტეპი ქრისტიანობაზე ვახერხებულს
 არის. აქ თხზარებუბადახის ვეკეცხ ხაქიქ. დამსხხიერებუბადახ დავაქმწორ-
 ბუკლას მხილად წარსიყლას ხხიყბა. დამსხხიერებუბს აქტხ, რახი წავად-
 ბოდა; შუგრმებუბაში მორეკეული ხაგხის ხაგებუბა თუ ახლად შუგეხილი ვახერ-
 ქებუბული თუა მუხხიერებუბს ქუთხილუბად იქეყვა, მარეკროსი, ყორმისხა და
 მათი შუგახერბუბული სუბს ურთიერთი-ქეყლუბა კახახორბუბებუბს. აქ მარეკრა-
 მუხხიერებუბაა, რამიყლი; თაყობადად თხეყე ვახეყახსლუგრუბლას და უმ-
 ხარახი, რაგორე; სეყხი მხერა, რაგვა ამ უკახახსეყელს მახ მიერ ადქეყული
 ხაგხისაგახს დამორეკედუბლად ვახეყხილდაყო. ყორმას ხაგხის ყოხიყოქმორე-
 ხაგებუბაა, რამიყლი; ადქეყაში გეყელეყვა. სეყრანი ადქეყეცხთეუ მუორეყელ ყორ-
 მას უწილუბს მახ ცახსეყბახაყოქს", XI, 16). სეყბა, მუხხიერებუბს მიერ კარეყე
 შობადეყლადუბუბაა შუგეყხეყბისხს, ვახსახსლუგრავს შუგრმებუბს და ურთიერთ-
 კეყმწორს ამქარეყბს გრმხობახს თრეყახიყბახს და შუგრმებუბს ხაგახათა შორის.
 ხაგხის მიმართ თაყობი სეყრეყელი დტეყლუბახს თხითაყის ქრამსეყობს ამ-
 ხაგეყბებს ამ ხაგახსა და მახ ადქეყეყელ თრეყახის წლად. ძელოტობი: კახახ
 თეყლი თდეხსე თხილდაყა მსეყს, მსეყს რამ არ დამსეყეყებუბდა თაყად?
 ყერე; სეყლი თხილდაყა მსეყხერს, მსეყხიერებუბა რამ არ შუგეყახა მახც-
 დეყ თაყდაბორეყლად დამწობს ემსეყეყხის, დეყ, თაყდაბორეყლად
 მსეყხიერი ვახდეყხ ეყელა, ყახც; სეყრს თხილდის დეყადბორეყ და
 მსეყხიერი", - კეყს." I, VI, 9). დამსხხიერებუბისხ სეყბა ქრამსეყობახს აერ-
 თეყბს მუხხიერებუბახს და შუგრმებუბაში მორეკეულ ვარეყეუ ხაგხის ხაგებუბახს,
 რახ შუგეყბად; ხეყბა მუხხიერებუბს თხეყრმწორებუბა და მახში მქარად
 ადობეყლუბა ხაგხის ხაგებუბა, სეყბა შუგრმებუბახსეყს მიმართავს მუხხიერებუბახს,
 რაგორე; თეყდს - მხერათ ადხაქეყელი ხაგხის მიმართ, რახც; ემსორე-
 ლად გეყდასტეყრებუბს ყოყელადორეყი ცეყბს არა ერთი და თნი ყეყბე,
 რამილუბე; ვეყმეყებუბს, რამ შუგრმებუბამ შუგეყლუბა არ; კო დატეყობს
 თაყობი კეყლი მუხხიერებუბაში. ახე მკვადათად, დამსეყლადობახს თუ
 უეყრადეყბობახს, სეყს ყერე ადქეყეყამი თახსილახეყბუბის ხიგეყებუბს,
 შუგეყლუბა წავხის მიყლი გეყრდი წავეყახთეო თეყ, რამ ყერეყათარი ახრი.
 ყერე ვახიეყბეყახთეო მახეყახ, თხ კეყდე თეყ წავეყართეო გეყრდი ხადს, ხათ-
 ეყბე; მიყდობდით, რამ ყერე; კო შუგეყმწორ, და სეყლ სეყბა ადქეყდის
 ამიეყეთ თაყო. ეყელა ამ შუგეყმეყეყაში, სეყრანი ადქეყეცხთეუს მახეყდით,
 გრმხობახს ქეყათობა, შუგრმებუბა უეყეყეტი თეყ, თორეყმ კახეყახს ყერე;
 ხაგეყახს მიეყეყლუბდით ხაგეყახს და ყერე; თამსხად ყოყლადით სეყბოყს
 უეყბობი მიმართეყლდით. ახე რამ, დამსეყლადობახს თუ უეყრადეყბობახს,
 სეყს ხეყეთ კო ეხეყდეთ და სეყბობა; გეყმსის, მკვრამ დახახეყდს და
 მახსეყილდს ყერე ვახსხიერებუბ, რადგახც; სეყბა ქრამსეყობახს არ აერთეყბს
 მუხხიერებუბახს და შუგრმებუბაში მორეკეული ხაგხის ხაგებუბახს ცახსეყბახაყოქს",
 XI, 15; კეყხიეყახაყოქს", VI, 21).

ვახხეყებუბა (მორეყობა) მუხხიერებუბაში დავეყული ხაგხის ხაგებუბის რეყნო-
 ლეყბობებახს ახეყახ, თუ თხეყ კეყდე არ წამლადეყა მახხიერებუბაში, ახდა
 შუგეყლუბისდაყეყარად ადადეყახს მახ, თეყკო თხ ხაწილდობრეყ დეყაწეყბის
 ხადეყლად იქეყა. დეყაწეყებუბა ერთბაშად კო არ ხაქამს მუხხიერებუბის შ-

ხაზრის, არამედ თანდათანობით („მეხსიერებათის“, VI, 6). გახსენების (მოგონების) პროცესი ისევე და ისევე შეგონების ახალაფიით, ესე იგი, მტერის, ფორმისა და მათი შესაფერებელი სხვის ურთიერთობისქვეყნობით ახსენება. მოგონებებებს, როცა ხევი ხელი მოგონებებსა თუ ოცნებებს ეძლევა, ხეზარი აგულებიხე მულოერ ქვერებას უწოდებს, რადგანაც აქ ქვერებას თბებქებად ხაზებო კო არა, მათო უხეხელო მზებებებო გვერდობობს. მატერიალერი ხაზის ფორმის, რომელიც „შეგონებებო“ ახსენება, მოგონებებს თუ გახსენებებს თსევე ხაზის არამატერიალერი ხაზება შეესბადობება, რომელიც მქხსიერებათის დაცული. ეს ხაზება შეიძლება არც კო თქვეს მოგონების ხაზად, თსევე, როგორც მატერიალერი ხაზო შეიძლება მსეროთ აღუქმელი დარსეხ, თუკო მქხსიერება და მსერა ხევა რაისხეკას მოსწოული.

ხეზარი აგულებიხე მსხეღეოთ, მატერიალერი ხაზებოთ ქვერებას ხელი გვერებად უმხიერებელი სხხაოთის სხივებოთ, როგორც ერთგვარი ხავერვებოთ, მოხიხეღეს ხაზებს, რომლის დახხეზაც ხეზის. ამ „ხავერვებს“ თს „სხხაოთის თხრება თუ თგელთო სხივებს“ („acies luminis vel radii oculorum“, – „უხადამქებობოთის“, XVI, 8) უწოდებს. მოგონების უხარი, მსოი სწოთ, თსევე უთელსეგანსწოთი სხივოთ, თსე „თხარი სეღისოთ, რომელიც უთქრობს თუ თგებებს“ („acies cogitantis vel recordantis animi“, – „ახსენებობოთის“, XI, 6, II). ეს არამატერიალერი სხივი სეღისოთ, რომელიც რადიკის თხსეებს თუ თგებებს, თგუთოთეო უთელსეგარი გახსნსღერელობის მოკლებულით და მხოლოდ მამოთ თქეს გარეველ ფორმის, როცა მქხსიერებებო დაცული ხაზის ხაზებას აშუქებს, და აშუქებს მხამ, ხამამ სხეო ხაზებასე არ გავდათქველებს. სება, თსევე როგორც მხეღეღობობოთ შეგონებობის, მქხსიერების ბეღი სეგახეკეკო მოსწოთეკო ამ სხივს, რათო მსოი მქმეღობოთ მოხიხეღეს „შეგობებო“.

მოგონება შეიძლება თგუთებერი აქტი თგის. არცაუ თმეოთოდ, სება შეგონებულად დოქებს დოქვერებულს, რათო „მსოგებოთ, სეღოთერი მსეროთ თსეღის თგო. ამ თგელსახწოთობოთ მოგონება (გახსენება) თგელთბო მგელს დოქრეველი სოთის თებობს. ქელის დოქრევა დრახეს და მახსოთოთ დოქვერე თებობს (დღეგო, XV, 8). მატერიალერი რომ არ სხიოქებოთ, რაც დოქრევა, უერსადიღებოთ ვერ შეხსენება მის თებობს, ხელი შეხსიხევეოთ რომ ეხებოთ, ვერც კო თგობობოთ. მატერიალერი დრახეს მოღობობოთ რედი დოქრეველოთ ქელის სეღისოთ მარსო მსოი ხაზება. მსხერების თებობის სწოთედ ამ ხაზებას თგარებობოთ ეველოთ სოთის თუ ხაზებს, რახაც კო წახვერებობოთ, და, თსოთ გოდ, რწმხეღებობოთ, რომ ეს მსოი დრახეს არ თგო. რადიკი თგეგარი ხეღბო სეღის სეღისოთ, როცა რადიკის გახსენებას ეველობობოთ. მქხსიერებებოთ ექებოთ თსხ, რაც მოგონებობოთ, მამსხადამე, ვეახსიხეხე, არ დოქრევერწელოთ. დოქრევერებობს, რომელიც ბეღეღებოთ გახსენების მქხსიერებობობის მახეც გვერებობს, ეველოთერი კო არ ეძლევა დოქრევერებობს, არამედ მხოლოდ სეღისოთის სეღელი მოღობის სწოთელო. სწოთედ ამ დოქრევერებულ სწოთის ექებობოთ თსხ მქმეღობობოთ, რაც ვერ კოვერ არ წახსოთოთოთ მქხსიერებებოთ

„სადგინებელი“, X, 27). რთვლად; ხაჭიბს ეხედება და მისი სახელის
გახსენებამ კვდილობა, ვის მახოვლის, რადიკო სახელს ვადაუჯდათ და
ერთმანეთს მიყოლებით უბრწყოყო ვეცლას, თუკი მათ ამ ადამიანს ვერ
შეიკვიმინებთ; ხელთა რთვა ცხობიერებაში ნაძვილია ხანგაი ან-
ტიტივლება, მამისეჲ ვამხეჲო სეჲულ კვიმინს და ვმწყიდლებით
სადგინებელი“, X, 28). მაგრამ თუ დავსწავებამ მოგახადე მთახიჯ ხატება
თუ ხატებათა წება, გახსენების სურვილი; კი არ ავუკუჩხრის
„სამებისათვის“, XI, 22).

რთვარც სუით ადგიმსხუთ, მხედველობითი ადქისხს სება თათქის
ადხაქელ საგანს ამხეგებებს თვალს. გახსენებისათ თუ მოვასენისათ თვით
სება ხელს უწევობს ხაგისი ფხიკიკერი ხატების რეპროდუკირებას. ის
გრძობადე ადქისათა ძღახტიკერიობასა და ხაგობობობას ასრებს რეპრო-
დუკირებულ ხატებებს, რთვარც, მაგალითად, „ხინძარსი, რთვა ვარემჲ
შობაქდიდლებათა ხაკაი წება, რის შუდვადე; სეჲს იხე ავუკვიამი
საკუთარ სეჲებებს, რთვარც ცხადში რეალურ ხატებისა ეხედაჲთ, და
მხოლოდ ვამოფხისლებისათ ვსწახლებით მათ იღუქორელობაში. თვით
თათქის სხეულათა ძიღვანს თუ ცხობიერებას ქსტატკერი მღვ-
ანრეობებზედაც. მთავის ხატებათა ამ უხეჲულთ ხატებას მისეში ახდა,
რამ სულიც და სება; მოღაძად მათზე კოსტკირებულთა. გრძობის
ვარეგას ორგანათა ქლდობისათ სულის ქრადლება, რაც აუკადლებლათ
რთვარც შუგრძობის, იხე გახსენებისათ; ამ ორ აქტს მართს საწღ-
დება, ახე რამ, სებას ადარ ძღელეს იხეთიჲ ხატხადე მთახიჯის მთავის
ხატებებს, რაც ახსობობს რეალურ ადქისს. მაგრამ თუ სულის ეხერვა
გრძობის ორგანათა მოძრაობისათ არ ახადება, მამის ის ვას-
საკუთრებულთ იტქესხობით მიქლავებს ფხიკიკერ ვასკლათა ხეჲრსი. ამ
დროს სული ვასეჲება გრძობებს და ფხიკიკერი თუ ფხიკიკერი მისეშათ
ძღლით თავის თაქმთე კოსტკირებულთა „სამებისათვის“, XI, 7).

რაც შეეხება მეხიერების მეხამე ფეხქიკას, ე.ი. წარმოსახვას, ის
მოვასენისა თუ გახსენებისათ ვახსიელება იმით, რამ არა მარტო ლ-
ხანდიელეში არხებულ ხაგათა ხატებების რეპროდუკირებას ახედებს, არა-
მედ რაიადეხობრთად და თვისობრთად; ცულის მათ. წარმოსახვის
ქლდობათა უხეჲულთ თავისუფლებათა და თვისებრითათ ვამოთრევა.
საკანონთა ვახიბის თვალთ ვადაუჯლით კიკებობას თუ მოთბის
მისეჲულთ მთერ შექმნობ ვახტასტურ სახეებს, რამელთა ვახხელავ;
ვარწახებებს, რამ მათ არაფერი შექსადამება ხანდიელეში. მაგრამ წარ-
მოსახვისეჲული თავისუფლება უახსენის და უხარეული რთდა; მას არ
შეუქლიათ რამე შექმნის არაფროსაგას. რავისე მართაც; უხდა იღვსეს რე-
ადობისაგას მისი ქსილებებო, მათში ვიუქლითის შეიძლება ადმოქანობით
ხანდიელ ადქისათ ვლექსებებო. ხელთა რთვა ამ უკახსხეულათა საგანსაც;
არხადათ, სებას ვერაკობრთა ძღახხმეჲ ვერ ვამოწვევს სულში შეხ-
ბამის ხატებას („სეჲისათვის“, VI, 32). ბრწაღმობის არაკობრთა წარ-
მოდება არა აქვს ხანადელთა და ვერებზე. ამიტომეჲა, რამ წარმოსახ-
ვას არ შეუქლიათ კადლადეჲულ მხილათს ვახეჲებულ ახრს. სეჲს არ

შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ წრე რადიკალის უხასრული ხილვად, რომელიც მხოლოდ ცეხტრში თერას თავს, ვიხებხ დახაჯ; შექმნა უხასრული ვააგრძელოს ხეკლის თეთი უქცარეს ხაწილაკა დაყოფა დახაწეკრება, მაგრამ წარმისხხვა მამისეე ტუიქებს მას, რივორც კი დაყოფა მხენისთვის მისაწვადი თუ ვახარნივე ზღვარს გადავახაგს („ხსიქმისათვის“, XI, 17). სირივად, წარმისხხვისათვის აუცილებელია მსხვად, ახე მქხხხერებაში დაყოფა რეალურ ხეგახთა ხაგებში. ხამყოფორად მას შექმნა ხეუდ თაქხხეუდად შექცევადა, დადაჯუქვის, დახაწეკრების, კასილადლის, შექცევის, შექცევის, მწკობრი წყნრივად დადაჯუქვის ას უწეხხრავად არივადართის და კრამსხეუში აგუქვის თხთი, ადღის ერთი ხაგების ხაწილი და მორებს მთეხადავის, ახვა პირიქით.

მეხხხერება დიდ რივს ახრულებს შექცეუების პრეცედში. ადღის ახუთი მრავალი: ხორცეში მდებარე პატარა ხეგახი შექცელება მთლიანად აქცეულ თქეს ერთი შეხედივთ, მაგრამ დიდი მთეულისობის მქხხე ხეგახი რამ მთლიანად ადუქქათ, ხაწილ-ხაწილ უხდა დაყოფადიერთთ, ას ვარს შექცეუარით მას, რის შედეგადაც მსეულებლობითი აქქმა რამდენიმე თამისმდებრულ მამიქტად ხაწეკრება, რომელთაგანაც ხეგახის მთლიანი ხაგება მხოლოდ მეხხხერების წყადობით თხსევის, მეხხხერებისა, კეკლა ამ მამიქტს რამ თხხაგს და თხარნიქებს („ხსიქმისათვის“, VIII, 9).

მეხხხერების მამიქხეულობა კიდევ უფრო არხეობით ხეხითი ადქმისხს. მასში რამ ბეკრების ხაგეკლევი არა რხებოდეს, კერეერთ ხორევის კერ ვაყოფებდით. ეს უქახახხეული მხოლოდ მთლიანად თუ შექცელება თქის ცეკების ხამსხი ას ურთიერთობის ხამიქცლება. მაგრამ ყოველი ხორევა მსრეკლეობად იმდება, ხელო მარეკლეობა - ბეკრებად. თუთი თრმარეკლეობის ხორევახაც კი კერ ადუქქქამი კრადორეკლად, რადეახაც; მისი მორეუ მსრეკლეობა მხოლოდ მამის ახისახლება, რივად მისეულება პირეული, ხელო არ, რაც ერთდორეკლად არ ხისახებს, კერც ხეხით ადუქქება კრამამსად. დროის უხასრული დაყოფადობის ვამი არა მარტო მთელი ხორევა, არამედ მისი ყოველი მარეკლეაც; აქებს დროის იმ შეკადეს, რამელმისაც; ხორევისა თუ მსრეკლის დახაწევისი არ თახხელება მის დახასრულს, სიტომ კერცეერთ ხორევის კერ მიეკისხედათ, - ამ დროს, რივად მისი დახასრული ვახისახებს. მეხხხერებაში რამ არ თახხეოდეს დახაწევისის კეკლა, დახაწევისისა, რამელაც; უქქე წარხეულის. კეოეხელებად თქცა („მქეხიქახათვის“, VI, 21).

დახასრულ, მეხხხერების ხამდვილ აბოთუქხად ვახიმის ხეკრანი ადუქქტების ხორევისი: აას, ხეხი მეხხხერების თეკლეუქცეხელი კელმისდერები, ურცეხი მდვიოქები და უქიდეკახი ხეობები, უხასრული მრავალეუქროეუქები ხეხეხი: აას, ათახხარ ხეკლეობა ხაგებში; აას, ხელოეუქებდათ თუ მექხხერებათა ვახორეკარი ხილვადე; აას, აერადეხელი ხილვები თუ მისამიქები, - ხელოერ მდვიომარეკლობა ადამქცეკები, რამელმაც; უქქე ადარ ვახიჯვის ხელი, მაგრამ მათ ხაგეკლევის მეხხხერება თხხაგს, რადეახაც; ხელში არა არის რა თხუთ, მეხხხერებაში რამ არ თქის. ყოეკლევი ამს დაყოფა, მთელ ამ მრავალეუქროეუქებს შემიფორებს და,

შეკლებიხდა; კარდა, უდრისქ მღვიმეებში; შექცაღწეს მკვრამ არხად წახს
'ხელგანო; ახეთა მუხხიერების ძღვინიხელგაბა, ხახოცოცხლი ძღვაი;
კაცისა, მხოლოდ ხიკვდილიხოვის რაი (კაცხლოძმ" (აჯახარებაში", X, 26).

43. ეხა ე.წ. „ახერკლექცუღაღური მუხხიერების“ მხარხი (თხ. წახს შექმისქია).

44. 'ხოჯაერთი მკვლეღწარის ვარაღეთა, ამ თახისმღვერბითი თხიხეღა კათხეები
რატერთიკელ ხკოღასი.

45. თხ. აქქი, შქხ. 43.

46. აქ სეჯარი ავღუბტხიე მღვასხად ახარებს კლატახისხიკულ კათხეღვითის
თახაჯიღვითი თღუბისა და კოღისის, რატერთ; მთეღიების შექახებ. აღა-
ტახის მხიხეღეთ, 'ხოჯაი ცხებები, რაიმღებხე; აღქმების ხაჯუღვეღსუ თუ
აღღებებს ხეღი ვთხეღა. თუჯახთი არხით დღ კუქხხისხით ძირეღვლად
გახსხეჯღებთის ამ აღქმებისაღვის და არ ვამთეღვებთის მთეღს. ეს თეღ-
ხასრთის თახაბრად ვრეღვლღება რატერთ; დღეღქცითი ვამთეღვახიღ. თე
თღეღქცითის გ'ხით მღღებულ ცხებებხეღად; და მართლად; კლატახის აღითა-
წიხა, რაი თღეღქცითის გ'ხით ცხებების ვინმინღებთისს აღქმები მხოლოდ ამ
ცხებთან ვამთღვეღვი ხაბაბის რაღის ასრეღებებს და არა მათი წ'კარხისს;
რაი აღქმები წამთეღვლღებულა და გასრეღებულა ხახო რაღი თახახაჯის
ცხებთან მხარხისს, და რაი ვთხეღა დამთეღვლღებლად ძეღღობს მსხ. ცე-
ბათი ვინმინღების კრეღვი, კლატახის ახრით, კახკრეღვლ აღქმა-
დაბაღვეღებთან და ამ გ'ხით მათი 'ხოჯაღის აღითხიქას კი არ გუღისხ-
მობს, არამღ ვრთღრთეღ, ხისოტეკერი თტეჯიჯათს, რაიმღეთ; უმ'გაღვად
თტეღებებს ამ 'ხოჯაღს, რაც; კახკრეღვლ ვრთეღლათა ხინღაღღეს აჯრთებს.
ართტეატეღვლღებთის ვამთხეჯღებთი, რაიმღეთ; 'ხოჯაღს კახკრეღვლ
ვრთეღლათა ხინღაღღემს ექებს და ცხებთან თახეღტეკერი დაბაღვეღების
გ'ხით ძეღღობს მსხ (სეჯაღთიხიკა", I, 9, 990 ხ 6), კლატახის თეღე 'ხოჯაი
ამ ხინღაღღის ვარეუ ვაბქეს და ხისოტეკერი თტეჯიჯათი ცუღღობს მის
აღითხიქას (აღღღობი", 265 ძ; „ახეღამწიყი", VII 537 ძ). არხებთად, ეხა-
'ხოჯაი დოჯიკერი ცხებების, გვარეღბითი ცხებების მთესტახინღება, მათი
თტეღლოღთიხიჯათ. აქ „ეღღობი" „აღღემს" გ'გაღღის, „აღღემს"
გაღღახინღება.

მკვრამ რახ ხიმღახ ვვარეღბითი ცხებების თტეღლოღთიხიჯათ? რახ
მთახაღვეღებს „ეღღობის" „აღღემ" ძღღებ? დავღღღღღღღუ ხიჯეღა „აღღეს",
თეღე „ეღღობის", თრთა მთიმხეღღობის: მართლათა, კლატახის
უქტეღწეღვლად ვრთი დატეღეღ ახრით ხინღობს ხიჯეღებს „eidos" და „idea"
(სახე", „ახტე"; „eidos" წარმთხეღება 'ხინღათს „eido" - „ეხეღაღ",
„ეღღეღეღ", ხიჯი „idea" თტეღღღღღის თეღ. თრთ. 2-თ ვინმინღათ - „idion"),
მკვრამ ქსათი მქეღვლღებუღობის მთეღვლად, შეღღღება თტეღს, რაი
კლატახის მთეღღღღღღღღღღობის ქრთთღლოღთიერი უქეღღღღღის თეღ-
ხასრთის, ძირეღვლადი ეჭა თუთს „ეღღობი", რატერთ; დოჯიკერი
'ხოჯაღობის ვამთხაჯეღღღღღობითი ცხება. თე კვლავ წახ წამთეღვეღ
ამ ხინღობერი ხიჯეღების ვამთხხეჯღებულ ხიმღახს, ხეღს ეხახეთ, რაი

„კედახი“ წიხსწარნი აუკუთლებდითთ გულისხმობს „ადეას“, უწოდებოდეს
დაც ის წარმოუდგენელა, მასის რადეხაც „ადეა“ წიხსწარნი არ გულისხ-
მობს „კედახს“. „კედახი“ გვარუბითი ცხება, „ადეა“ კი ხაზის თავის-
თავადი არხი წყის ყველობა მსკეხიერების იდეას (სუბიექტური აზროთ),
რადგორც გვარუბითი ცხებას, მხოლოდ იმიტომ, რომ არხებობს მისი ხა-
ზახი - მსკეხიერების იდეა (ობიექტური აზროთ), „მსკეხიერი თავისთავად“
(„auto to kalon“), აბხილეტური რეალობა, ჰუმანობი ხიხსლეილის
ფორმა.

და მართლაც, თუკი ცხებები იმარხაქის იხუი ცოდხას, რომელიც, მარ-
თადია, აღქმებითაა გამოსწეველი, მდგრამ აღქმებდას რიდი გამითეფებება
და არხებობად ვახსხეაქებუბა მარგას, ანოტომ იდეები, რომლებიც ცხებათა
ობიექტებად გვევლიხებახს, იხუი რეალურად უხდა არხებობდეს, რადგორც
აღქმათა ობიექტები. მერც, მხოლოდ ეხაა თუთიქოიუი ხიხსლეილეუ,
მხოლო ეხაა ჰუმანობი რეალობა, ეხიხდას აქ არხებება (essentia) მთლი-
ახად მითაქეს, მთლიახად ეფრახს არხებობახს (existentia). ახე ეხოქებება
იდეალისხი მარტურაალიხს, ახე თრდება მთელი ხაქარა, ახე უპირის-
პირდება გრამობად-ქისქეცეულ ხაგასთა ხილეულსა და სხეულებრიუ ხი-
ხსლეილეუს ობექტულობილურ არხთა უხილავი და უხსკეულსქოილეუ
ხაქარა.

ხაქებთი ხაქარადიახად შეხიშახეს ყიდელიხოიის ცხიბილი გერმან-
ელი ოტორიქიხი ე-ეხიხელებდა: „თუ ცხებთ მხიხარხი ვახსხეაქებულა
მისი შეხაქეეიხი აღქმების მხიხარხიხაგას და მითეველი არ არხთ მათი,
მსწახდასიქ, ჰლატახის თახხინად, ის მითეველი და აღქმელი უხდა იფის
შექსქეებელი სეუის მთერ რაიქ სხეა გხით. თუ ვახიერულ აზროიქებახს
არ შექსლია თავიხი ცხებების მხიხარხის ფორმირება აღქმებისაგას,
მსწახდასიქ, ეს მხიხარხი რომელიად; სხეა წყაროთახ უხდა ექლეილეუს
მახ: ცხება გამიხაქეუს იხუთი მხიხარხის „მოქსებახს“, რომელიც; სეუი
დახახსილახს, ე-ი- აღქმის ყოველგორი აქტახაგას დამითელებლად
ფლობდა. ამ მითეებდას მქცხიერულად ევლობდება ჰლატახის შექსქე-
ბის თუთირიხიხოიის ყველაზე დამახახიაიქებელი დიქტრინა, რომლის მის-
ქლეითაც, ცხებებთი გამიხაქეული ყოველგორი ცოდხა „ახაშქეხიხა“ -
მთეობება.

ამ ძირითადი დიქტრინის ფიქსილეოგორი ახსხის მისხით, ჰლატახი
იქეებს („ახადამხ“ და, ვახსაქტორებთ, „ყველამის“) მხეაქეებინსიერი ახი-
ცოქიის მყოფად გამიხაქეულ კახის. თუ ცხებათა ხიხობეკერი ფორ-
მირების დრახ აღქმებს იდეაქიქ მთეეკართ, რომელიც, თავიხთავად,
მითეველი არ არხთ მათი, ეს შეიქლება ახსხხს მხოლოდ იხით, რომ
შექსქეებელი ცხიბიერება მის მთერ მთეებელი აღქმების საყრდენლზე
იფიხებს ამ აღქმათა მხეაგას გარეეერულ ცხებას, რომელიც; მარ-
პრობოტორ-
ქად გვევლიხებახს. მდგრამ ანოტომის აუკუთლებელა, რომ ეს მარეველად
ცხება მის გამომწვეუ აღქმებზე ადრე არხებობდეს სეულს, არხებობდეს
თქილაც; გარეცხიბიერებლად, რადგორც; ყოველთქე ის, რახც; მქხიერება

მისრჩავს. მისგანამ ამხარონ ყარეული არხებშია შესახდლებულთა - რიგორც; ყოველგვარი ექსტორული მოვასების დრის - მხოლოდ იმ შესახდლებას, თუ მოცემული ცხება ადრე ერთხელ მისი; ყოველთა ხელის ცხობიერად წარმოადგინის ხახო. ამიტომ ცხებებთ გამოსხატული ცოდნა შესახდლებულთა მხოლოდ იმის გამო, რომ იდეა შეცხობილი იყო ხელის მერ ჯერ კიდევ მისამ, ხასამ ხელი სხეულთას შერწყმის წყალობით აქის უხარს შეიძლება, და რომ სიქმად, მსგავსებისხიერი ახილაციის ხაერქველსე, აქისები ცხობიერებასი იქვექვის მთა მსგავს იდეას. მსმსხადსე, ცხებებთ გამოსხატული ყოველი ცოდნა მოვასება. რიგორც დახმადსიერი, ყოველგვარ აქისსიდე შექხილით ქოქხილება ხელისა, ის ცხობიერდება, რიგორც; ეს იდეა მისი მსგავსი აქისებთ იქება გამოსწიელი" (იხ. В. Виллемсман, Платон, С.-Пб., 1900, стр. 78-79).

47. სწორედ ესაა პლატონისეული „ხისიპტიკური ისტუციაცა“ (იხ. წიარ შესამცხა).
48. მართლაც, cogito-; და cogito-; ერთი და იმევი ხისიპაის - აგი (კანისორაეებ) იდეებს დახმადს: cogo (co+ago), cogito (co+agito: agito ქ.წ. ისტეხისიეუისა ago-ხო). შდრ. კარისი, „ღაოსიური ეხისიიქს“ („De lingua latina, 6, 43): „cogitare“ წარმისდებება cogendo-დას („შეკრება“, „შეკრეიება“); აფისება ერთად უერთს თაქ მრავალს, რის შედეგადაც არხეის შესახდლებლობას იდეებს“.
49. პლატონისა და სეპლატონისიების კვლადკვლად, სეგარი იდეუსტისე გახსხეაეებს რიცხეოთ არ ხახეს: „numeri numerati“ („აღრიცხეადი“, ახ „აღრიცხეული რიცხეებ“) თელისა თუ ახეარისისას რომ გამოსიქხებას და „numeri numerantes“ („აღმრიცხეული რიცხეებ“) - ყოველგვარი ხაეოსბრიობისაგას გასიქხებელი ისტეუსიეობილური რიცხეებთ.
50. იხ. აქვე, შეხ. 46.
51. ხელის ამსდერევი ეხებმთა ეს ხეხსა სტაეულბისიეაის იდეებს დახმადს. ის გვეხდება ციცეროსხოსაც - „ტეუსკულუსტური ხაერბრებ“ (4, 6, 11).
52. დავოწეების შესახებ იხ. შეხ. 46.
53. ხართაეულად იტელისხიება „ადაბდეებს“ ერთი პასაეი - III, 17-19.
54. იხ. დეუეი, XV, 8.
55. იხ. აქვე, შეხ. 46.
56. იტელისხიება ადამს. შდრ. I კორ. XV, 22.
57. შდრ. ბლეუს პასკადის ხეუსთ უმევი ციბირეული ხიტეეებთ; იხ. მუქხეუ წიგის შეხ. 8.
58. შდრ. ეხსაა, XLVIII, 22: „არ არის მქიდიობა, ამბობს უეეადი, ბირატეუსლათიუს“.
59. გალდატ. V, 17.
60. თიხე, XIV, 6; ეხადამ, 26, 1; 41, 12.
61. აფასეკიერი არ არის, რომ უბეუსეუსათიის ითუწეული რჩება ის, რე; ხეუსთ; ე.ი. ბეუსიერი ცხიერება; ის, რაც; მრად თას ახეაეს ბეუსიერი

- ბას, რის გარეშეც არაფრისა ბუდხიურების დარსა, - ხახელდაძმა, წრეულა ცხიურება, - ამხარხავე ხურეცის არ იწვევს მსაში" (აბაჟიურეული ხე ბახაჟის", I, 14, 30).
62. თახე, XII, 35.
63. ცურეცეცეხი, „ახდროხელა ქალაშხელი“, 68.
64. შდრ. თახე, VIII, 40.
65. შდრ. თახე, V, 35; III, 20.
66. „ქუცხ ვარეშეა, რამ არეება, რაიხელიც არ ექმსილებარება ცუდადგადამას და ვახიურ ხელსე მადლა გუგას, არის დმერთო" (ქუცხსროტი ხარწმეხიურ ბახაჟის", 31, 57).
67. შდრ. თახე, XXIII, 8; „აბა, წის მიჯლიერ და არა წახს, უკას მიჯლიერ და ვერ ვახელებ“.
68. შდრ. ფხადამ, 30, 10.
69. შდრ. თახე, VII, 1.
70. შდრ. ხიდრსე ხადამ, VIII, 21.
71. „ეს იმას რაიო ხაწახე, რამ არ უხდა ვაიეხარდეს ქხილდება; მკერამ თუ ეს ხიეხარეული შეხექეცისქეხა მისროული, მსაში უკვე ადარ არის ეხება; ეხება მსაში ადამერის, რაიო ქხილდება თუთ მხო ვეუდობის ურ ვართ" („ხახეხახაჟის", 9, 8, 13).
72. I თახე, II, 16.
73. I კორ. 1-7, 27, 38.
74. შდრ. მარეხ ბეულოთეხი: „რას ვახსარ სიქსად ნესს ხელს? აი, რა უხდა კეთხო ხელსე შეხხე თაეს და მერე იკვლიო, რა მახდის შეხი არხების იმ ხაწადს, რაიხდაც; წარმსროუელს უწადებეს მსროებულად. ვახი ხელი მახეხ იე ადვას? ნივდის, ქადეკის, ხეხეი დააცის, ტარახის, მარე-ტეცის თუ მახიხარეუ მხეცის?" (აბიქრება", V, 11).
75. ვუცხ, III, 20.
76. შდრ. ფხადამ, 2, 11.
77. I კორ. XV, 54.
78. მათე, VI, 34.
79. შდრ. I კორ. VI, 13.
80. I კორ. XV, 53.
81. შდრ. I კორ. IX, 27; II კორ. XI, 27.
82. დეუკა, XXI, 34.
83. შდრ. ხიდრსე ხადამ, VIII, 21.
84. შდრ. მათე, VI, 8.
85. ხიდრსე სორაქ, XVIII, 30.
86. I კორ. VIII, 8.
87. ფილიპ. IV, 11-12.
88. ფხადამ, 102, 14.
89. შდრ. დობად, III, 12.
90. დეუკა, XV, 24, 32.
91. იეუდისხიება კავლე მოციქული.

92. ოხ. აქეკ, შქხ. 87.
93. I კორ. I, 31.
94. ხობრძე 'ხორაქ. XXIII, 6.
95. ტიტ. I, 15; რომ. XIV, 20; I ტიმ. IV, 4; I კორ. VIII, 8; კელ. II, 16; რომ. XIV, 3.
96. ოხ. დაბად. IX, 3.
97. ოხ. III მუკეკოა, XVII, 6.
98. ოხ. მათე, III, 4.
99. ოხ. დაბად. XXV, 30-34.
100. ოხ. II მუკეკოა, XXIII, 15-17.
101. ოხ. მათე, IV, 3.
102. ოხ. როცხეკოა, XI, 4-6.
103. თათე, XVI, 33.
104. შდრ. რომ. VIII, 34.
105. ფხადომ. 138, 16. ამ ფხადომქეხის განმარტეხისას ხეტარი ავგუსტოე წერდა: „შქხის წოცხში წათწურეხმას ეკელახი: არა მარტო სრულქმხილანი, არამედ არახსრულქმხილანიც. დაე, სე შქკრეხეხმას არახსრულქმხილანი, დაე, თხოქმე რთის, ეოეკლდე რადეკა მთმტეხის და თხადათის მთეათხლოეფსე; დაე, სე გახეშორეხმას ხეეულს ეეკლთხს“...
106. თობი, VIII, 1.
107. ხეტარი ავგუსტოე მკრეხელთბად მოთხეეხ თსხ, რომ ხეგალთბელთა მოთმქით მოგკრთომს ტეხთბამ დანრდელთს მსხეეკლთს ხადეოთხმთხათ გ'ხეხბა.
108. თათახე (295 - 373 წ.) - ავგუქხახდრთელი ეთხკოპოხი, არათბთხ წახადომდეკ თაეკათხდეკელი მებრძოლი, პოლემიკური ხადეოთხმეტეკელი თხ'სულეკეხთხა და „წმ. ატოთის ცხოვერეხს“ ავტარი.
109. ფხადომ. 12, 4.
110. ფხადომ. 6, 3.
111. შდრ. II კორ. VI, 16: „რადეგახაც ეოცხადი დომრთის ტათარი ხარი“...
112. II კორ. V, 2.
113. ოხ. ტობ. IV, 2 და შწდ.
114. დეკლასი: *pede caritatis*.
115. ოხ. დაბად. XXVIII.
116. ოხ. დაბად. XLVIII-XLIX.
117. ამბროსი მქათოლთხელის პითხ პირეკლი სტრექოხი; ოხ. „აღხარეხათ“, წოგხი მქეხრე, XII, 32.
118. ფხადომ. 24, 15.
119. ფხადომ. 120, 4.
120. მატერიალური ხეგათო ხეეკარეკლი ახგრეეხ და ახადეკრეეხს ადამთხთხ ე'ხეხბეეხ „მქ“-ს.

121. შდრ. პლატონი: „ყოველთაჲ მსჯელებრი მსხუე (კერძოჲ“, ანუ „დემონოზი“, - ზ.ბ.) უდაბლახია, მაგრამ მხაგასი იტებს დასაბამს, როგორც დღის სათელი მხაგასი“ („ეპი.“ VI, IX, 4).
122. თველისმსება ის მხაგასი გრძობდა, რომლის წყალობითაც მსჯელებრი ხაკეთში დეოაბრძობის გასიყვარებას ექვეყნებო.
123. „მესხის მისწრო ზურგმქცქველსი თაყობა ხორციელ ხაქმეკმში, როგორც ხაკეთარ წრდილში, თხოქმებას, მაგრამ თყოთ იმსოც კი, რითაც ტკბებობას, ბრწყინებებს გარმქმისი გახეყებელი შეხი სათელი“ („სებობის თაყობეყველებობათის“, II, 16, 43).
124. ეხადამ. 58, 10.
125. ეხადამ. 25, 3.
126. შდრ. წოთი მეხეთე, III, 3, 4. თხ. აგრეთვე ამავე წოთის შეს. 17.
127. თასიე, II, 16.
128. შდრ. ბიბიეე, ატრაქტატი გულისთქმის შესხებ“, VIII: „კეთი შემთწმუ ბიბ და შექმობის ამ სერეივის თყვალთა გულისთქმს ბქქათ, რადგანაც გრძობის უყვლა თრეკობის მორის ხწირთაც თყვალთა შექმელებობის მოაგარა წყროს. გარეყველი ასწროთ; მხერა მოთეყვის უყვლა ხხეა გრძობას. და მართლაც, ანუ ხამ არ აბნობეს მხოლოდ: „უქმრე, რა მსჯელებრი“, არა მელ: „უქმრე, რა მსჯელებრი უყველთა, რა ადვილი მხაგასწროთ, რა ხახია მოთეა მეხიკათ“.
129. თქვეა: ხეჭარი აგრეებთხე ადობრება და სათახლოდაც; აფახებდა ხერო მექმელებობას („დღისი ქვლახითათის“, 19, 18), მხოლოდ იმ ბიბობით, რომ მხაგასი გასეყველი უხდა ყოველთეო თვისებრება და ხაკეთე („წერილები“, 39, 55; „თასიეს ხახრებობათის“, 27, 5; „ეხადამელებობათის“, 142, 5).
130. შდრ. „მთე, IV, 7; „თქმომ მოვეთ: ეხეც დაწერილთა: არ გაბისეკადო უყვლა დემონო შეხი“.
131. შდრ. „აღხარებაში“, წოთი მეხამე, II, 2.
132. შდრ. „აღხარებაში“, წოთი მეთახე, III, 4; წოთი-მქმედაე, V, 7.
133. შდრ. „აღხარებაში“, წოთი მეთახე, II, 3.
134. შდრ. მთე, XII, 39: „ხოლო მსხ მახეხად თქვა: უკეთური და მეტბეჲმე მოდებს ხახწავლის ეტებს; მაგრამ ხახწავლი არ მოეკეის მსო...“
135. „ბეჭარ აგრეებთხეში ყოველთვის ცხიველ თხტრეებს თწველთა ბუეობს მქმელები. ის ყვრადღებთ აკვრადებთა, თუ როგორ დახობახეც გველი ზახმებხათის“, 17, II, 16); როგორ იკლავება შუაზე გაწვევრთელი ქათველა თუ უხაბი („სეულის თვისებობათის“, 31, 62); როგორ თქვეთის მხეობის მქმედე მსაღები - გასარეკებულთა და დასარეცხებულთე („წეხრეობათის“, 1, 8, 25); როგორი ხელთეხებთ იმეხებეს ყრთველები ბუეებს. ის გასეყვერებელი თეო თვექმების მქმელებობთ და ტკბებოდა ბუეებულის გალობთ („სეკმსწარტი ხარწმეხეობისათის“, 42, 79)“. - რე. თარეკისხის შეს. თხ. დახახ. გაბიეც. გვ. 255.
136. შდრ. ბლექ მახკადო: „რა ცაროელთა ადამისხის გუელი და რასდები ხობილქეა ამ ხეცაროელქმე“ („ახრეხი“, თბ. 1981, გვ. 225).

137. შდრ. ბღეს ჰასკალა: „ბოღესი; გვერდის დამართე ვიქსიონო, ხომ არის რადიო, რაც; ხელს გვიშლის და ხევა რაისიქს მოაკლევს ნეებს არის? ვიქსიონო ეს ბოროტება, - თანდაყოლილი, ნეების „შობილი“ (თქვი, გვ. 296).
138. ყხადმ. 102, 34.
139. შდრ. მათე, XI, 29-30.
140. ი პეტრე, V, 5; იაკ. IV, 6.
141. ყხადმ. 17, 14; 8.
142. ეხაია, XIV, 13-14.
143. ლუკა, XII, 32.
144. ყხადმ. 9, 24.
145. შდრ. თეფხი ხილამ, XXVII, 21.
146. შდრ. ყხადმ. 37, 9.
147. შდრ. ყხადმ. 18, 13; 89, 8.
148. ანტონი ანკელებიხ თუდასიონე წერტილი კანთაგების ქისკიძის ანტონ დარეხიხადის კადმოსეკლთა მოკლე მხარელობა ქება-დადების ხევა ვარელებსა და იმ ხაყრახის შესახებ, რახე; ეს ხევერეკლი უქვადს კლავ ხის მსახურთ, სეკრანი ანკელებიხ ადიარებს, რომ მას თუთათოც; დიდ ხამიოქებას ასეებს ქება-დადება. - ბიერ გე დაბრიოვლის შესიმუხა, თხ. „აღხარებთა“ დახახ. ვამოსე. გვ. 286.
149. შდრ. ანკე (მათე) წიგნის ერთი ჰასკეი (V, 7); „... ვიქსი შესხე რადი; თხუთი, რაც; თუთი ნეწხედაც არ ვიქსი“.
150. შდრ. ვადატე, VI, 3.
151. ყხადმ. 140, 5.
152. ყხადმ. 108, 22.
153. შდრ. მათე, XV, 18-20.
154. შდრ. I თათე, I, 5; „ეს არის ადამიქსა, რომელიც; ვიხილეს მისეას, დ-ვაქსეკლთ თქვის, რომ დამართი არის ხაოელი და არ არის მისში არაკანთარი ბეკლია“. შდრ. ანკეოქე იაკ. I, 17.
155. თუქვლისხნება თუქვლისიქს ხორცის, თუქვლისიქს თუქვლის და ხაისევე არხე ბიძისა“ (I თათე, II, 16).
156. ყხადმ. 17, 36.
157. ყხადმ. 30, 23.
158. შდრ. „აღხარებთა“, წიგნი მქოთხე, III, 4.
159. ვუქსი, II, 2.
160. II კორ. XI, 14.
161. თუქვლისხნება თუხი ქრისტე. შდრ. I გომ. II, 5.
162. თუქვლისხნება ანტექრისტე.
163. რომ. VI, 23.
164. I გომ. II, 5.
165. შდრ. „აქეთს ქვადამთავის“, IX, 15. „... თუქვლით კაცო უქვლითობად უბედურთა, რაკიდა ხახიქვლითობად ვახარეკლით, უბად ვუქვლით უქვლის-დასიქლით, რომელიც; მარტოობის კაცო კო არ თქვება, არამეც დამართი“.

რათა მისხს კერძოებულს მოკვდავობას მათი მოკვდავი ხისაწკლიდას რამ
 იხსიხს ადამიანებს, კერძოებულ უკვდავების მისხრო მათკლავს იხსი. ეს
 შუამღვთიული მოკვდავი გახდა, იხე, რამ არ დაუქსიხებთ ხიჯეის დყოფ-
 ბრიაობა, არამედ მხოლოდ ხირჯის უდღურება შუამიხსა. აუჯღვლებული იყო,
 რამ მისხსო კრამსხეის შერწქსიდა წარმხვადლი მოკვდავობა და წარუქსი-
 ბული ხეჯარება, რათა იმხსდა კვლად, რაც წარმხვადლია, ხსიხკვდილოდ
 გასწირული დამხვებუხებდა და ხიკვდილის წადითას მარადიხსიხის ხაუ-
 ფლოში შუქვქსა იხსი“.

166. შდრ. რამ. VIII, 32.

167. ფილიპ. II, 6-8.

168. შდრ. ფხადმ. 87, 6. „თავისუფალი მკვდართა შორის“: ამ ხიჯეებში
 ხაქსებთ ხათულია ხსე უფლიხა. ვის შუამღვება თავისუფალი იყის
 მკვდართა შორის, გარდა იმხსა, ვისც ცოდვილთა შორის ერთადერთა
 უცოდვილთა. მკვდართა შორის იხაა თავისუფალი, ვისაც კქსიხდა ხელმ-
 წიყება მთქვა ხელი თუხი და კვლავ დაუბრუხებია იყო“
 („უხხადმუხებხათის“, 87).

169. თაბე, X, 18.

170. შდრ. მათე, IV, 23.

171. რამ. VIII, 34.

172. თაბე, I, 14.

173. II კორ. V, 15.

174. ფხადმ. 54, 23.

175. ფხადმ. 118, 18.

176. ფხადმ. 6, 3.

177. კელ. II, 3.

178. ფხადმ. 21, 27.

წიგნი მათეოთა

1. ფხადმ. 95, 4.

2. იხ. „ადხარებხი“, I, 1.

3. მათე, VI, 8.

4. იხ. მათე, V, 3-9.

5. ფხადმ. 117, 1.

6. დედანში: „lingua calami“ – „კალმის ეხა“.

7. 397 წლიდას ხეჯარი აფუხტხე ეხსიკოხი იყო ამიხსიში.

8. დედანში: „stilla temporum“ – „დროის წყუთ“. ხეჯარი აფუხტხე წყლის
 ხაათს (კლქმხიდრა) გულისხმობს.

9. ფხადმ. 60, 2.

10. ფხადმ. 85, 1.

11. რამ. X, 12.

12. იერ. XVIII, 19.
13. ყხაღამ. 129, 1.
14. ყხაღამ. 73, 16.
15. საბრძოლველ მისიონერებზე აღვამხრევე ყხაღამების მკაცრე მკეხლზე. აუკელის ხის – შეხიშნავს სეგარი ავეგუბტისე ამ ყხაღამების გამსარტებისას (Migne, XXXVI, 214), – უწინარეს ყიელისა, სრულქმხილედისაჲს მკეხელის ყველანა, ვისაც ძალი შესწევს დახმადის და დაბრეგების მოწინაღული ვის ხიტევები. ის მათ წინაშე ვაღამლის ხადროთა წერტილის ბუციდოქსებას, მის უღრმეს ხაიღუქლათა უხიერ ტევერს, ხადაც მათ შეუქლათა თაქისუ ყლად მივის”.
16. ყხაღამ. 25, 7.
17. ყხაღამ. 118, 18.
18. ყხაღამ. 26, 7.
19. მათე, VI, 33.
20. ყხაღამ. 118, 85.
21. შდრ. ყხაღამ. 79, 18.
22. კალ. II, 3.
23. შდრ. ითახე, V, 46.
24. დაბაღ. I, 1.
25. აველისხილბა ის უტეკარი კრიტერეუსი, სეპლატეხიკისა მისეღლით. უსესავის ვახებამ რომ უბის თეთოქულ სევეტას.
26. ე.ი. მისეხ.
27. შდრ. ითბი, XIV, 16.
28. შდრ. ბღეს ჰასკალი: „ბუქებამი არსებობს სრულქმხილება, რაც ევისევეებს, რომ ის დმერთის მსგავსებაა, და არსებობს ხაკლოქსება, რაც ევისევეებს, რომ ის მხილად მსგავსებაა მისი“ („სრები რელიგიის შესახებ“, XVI, 67).
29. შდრ. პერაკლიტე ევესელი: „ავტოავის ყველასე ბრძეხი დმერთის შედარებთ მამეხი ვეცისება ხიდრხის, ხიმწეკიქისა და სხვა მისთახათ მხრე“ (დიღისი, ყრავი. 83). პერაკლიტეს ეს ხიტევები ციტირებულა პლატონის „დიდ პიპამ“ (ის. პლატეხი, ითბი. დიდი პიპამ. მქისი. ძველი ბერძენულით თარგმნა, წინათქები დგ შეხიქმხები დარუთი ბ.ბრევეკიქ, თბ. 1974, გვ. 65).
30. შდრ. ყხაღამ. 32, 9; 6.
31. შდრ. ითახე, I, 3.
32. მათე, III, 17.
33. რაგორც წახს, სეგარი ავეგუბტისე აქ ეველისხილბს პერს და იმ რაღს, რახაც, ძველ ბერძენ ყიელხიდიხათა მიდერებთ, ის აბრულეებს ბერის გადაცქისხას.
34. შდრ. ეხათ, XL, 8.
35. შდრ. ითახე, I, 1.
36. შდრ. I კორ. I, 4.

37. 'მღრ. იოანე, VIII, 25: „უახრუქ მსხ: უბხ ხარ 'შქ? და უბხრა მხო იქხომ: დახბამსდ რახ გუკებხომ?“
38. იუკუღობხბქბა იუხო ქრობტე.
39. 'მღრ. მხოე, XXIII, 8.
40. იოანე ხხარუქბს 'უქომ უკუკ ცოტარუქბული მუხღბს - VIII, 25 = განმარ- ტუბბსხს ხუტარი აუკუბტბე ამბობს, რომ ქრობტემ აუწყო მოკუქუღბბს ქქმონარტება, მარადიული ხბუქა გუკებარი დარსუბბდა მხოოქბს, მკვრამ დმურთო ვახკაცდა და ხუქბს უბღურუბბმდუ დამდბბდა თხო: „მსმ, ბრწუქ- ხუო, რომ მუ ვარ დახბამი, რადგახტ; ეს რომ ბრწუქხომ, მუ არა მარტო ვარ, არამუდ კოდეც გუღობბრაქბომ“.
41. იოანე, III, 29.
42. „ხათო მოქქუბ ადამიხი, რომ კოთბი ვახდუხ, თუ არა იმ ხუკოთხტკბს, რომუღბც უქუარს, რომუღბხტ; მოუღტუბს, რომუღბხტ; ვბქბს?“ („ხამბბხბხოქბს“, 8, 3).
43. ყხადმ. 30, 11.
44. ყხადმ. 102, 3.
45. ყხადმ. 102, 5.
46. რომ. VIII, 24.
47. რომ. VIII, 25.
48. ყხადმ. 103, 24.
49. „თხოქს ქადგუბბა'ში (267, 2) ხხარუქბს იუკუბს განმარტუბბსხს, რომღბს მბხუღუოთოქ აბადო დუბხო (მბქრო) მუღდ ტუქომ არ უღდა წახხხს, ხუტარი აუკუბტბე ხორციელ კუკობს ბუკუბბს მუღდ (ბბუბტრ“) კუკბს“. - ბბურ დუ. დბბროთღბს 'შქბ'შქბ. იხ. „აღხარუბბთა“ დახხს. განმოქ. გუ. 304.
50. თხოქს გრბბბბ'ბუღ მბხუღუბბა'ში „ღუთბს ქადგუქბხოთბს“ (XII, 12 და 'მსდ.) ხუტარი აუკუბტბე უურო დაწკრბბღუბბთ ხურღუბა ამ პრბბბუქბსუ, თუქტა ბქუე ბბბბრუბს, რომ მხო გადბტრა ადამიხბური ვბბბბს 'შქბბბღურ ბღობბს აუკუბტება.
51. 'მღრ. ყხადმ. 5, 10.
52. იხ. ბბრუღლი წოქბს 'შქბ. 29.
53. დუღას'შია არა „creator“, არამუდ ხრუღბბად 'მოუკუბბბბული „operator“.
54. 'მღრ. დბბბ. II, 3.
55. ყხადმ. 101, 28.
56. II ბუტრე, III, 8.
57. 'მღრ. წოქბ I, VI, 10: „გახა 'შქბბღუბა ხბუკუბს დბბღუბს წუარო, ხბბბბბ; წუბხწუხომ ბბბრუბა წუქბსო არბუბბბა და ხბბბბბბღუ? არა, 'შქბ გუქბსო, უუბბბ, ვბბბბბბბუ კრობა არბუბბბა და ხბბბბბბღუ, რადგახტ; 'შქბ ხარ უწუქბბუბი არბუბბბა და უწუქბბუბი ხბბბბბბღუ. დახს, უწუქბბუბი ხარ და უწუქბბუბო, დღუკუბბბბბბ დღუ არბბბბბბს მობურღუბა 'შქბ'ში, თუქტა არა, მხოცო მობურღუბა, რადგახტ; უუბბბბ დღუ 'შქბ'შია; და ვბბბუ კრობ დღუ ვბბუ გბბბბბბბბბა გ'ხბს, 'შქბ'ში რომ არ ვბბბბბბბუ. ხბბბ რბბო „შქბი წღუბბ წბრუკუბბბი არბბ“, ხწბბრუღ ეს წღუბბა დღუკუბბბბბბ დღუ. კბ

მისთვის, წყნით წახარების რამდენ დღეცა და წელს გავედით. შეგი
დავუბნებელი დღის გავედით, რამდენივინაც; შექცობით კლდეში და სიბრ-
ძას არსებობას, ასეა რამდენი გათვლის კლდეც; რამდენი შეძიქის ანთ-
კლდეც და უხარება ისევე არსებობას. „შეს კი ერთი და იგივე ხარ“
ყოველივე ხელისხელისა თუ სულისხელის, ყოველივე გულისხელისა თუ
გულისწიხელის „დავუბნებელი“ აქვე, როგორც აქვევე ვამბობთ“...

58. დედასში სუბტად ახეა: „coeternus“.

59. უხადამ. 2, 7; ებრ. V, 5.

60. „რა არის დრო?“ – ამ კითხვით წყნის მოვადგებით „ახარებთა“ და, ხაერ-
თად, ხეტიანი აუკუბრუნების მოძღვრების ერთ-ერთ კარდისადურ პრობლემას,
რამდენი გადაქრახაც; უფრო ადრე ცდილობდა ასევე ერთი ხომრძისხისხე-
ველება, უფრო უკანს კი შეგი ხაუკუბრუნების, რეჩეხისხისა თუ ასეა დროის
ქრობელი კვლევების წაადში ადისტეხებელი თქმის ქვედა უხარ-
ხადური ფილოსოფიური ხისხეცის.

მკითხველს ადამა ახსიქს დიდი გერმსხელი მწერლისა და მოახრო-
ხის თიისხ მსხის ხიქვეცა, რამდენივინაც იქვეა „აჯადისხური მთა“ მუ-
ქსე თაუი და რამდენივინაც ვარკვეულწადად შექცობულდა ხეის-
ხეხებელი მკვლევანობის არა ერთი და არა მოძიქცა:

„რა არის დრო? მისხერა? დროი ყოველისხეხსეა, თქვეც ხაქკობანი რე-
ადობა არ ვადხინა; ეხაა მოვლესხაა ხსიქარის ძინობა, ეხაა მოძინობა,
ხიერეცისი ხხეულთა არსებობდხისა და თეით ხიერეცის მოძინობდხისა შე-
წიქელი და შექრობელი. მადრამ იქიხობდა დრო, რამ არ ყოყითყო
მოძინობა? იქიხობდა მოძინობა, რამ არ ყოყითყო დრო? ყვესი კითხვალ
იქიხებ დრო ხიერეცის ვეხეცა? თუ ძინობით? თანევე ერთი და იგივე? ყუ-
ქად ვახეჯინდისი კითხვალ დრო აქერეხა, ქმის. მახიქ რახა ქმის? ცე-
ლადებდობას. „ახლა“ არ არის „მსმის“, „აქ“ არ არის „აქ“, რაკენა მათ
შიონის ყოველთის არსებობს მოძინობა. მადრამ რაკი მოძინობა, რამდ-
თაც იხიქებ დრო, წინოვთა, თაქის თაქმივე იქვეცა, ეს მოძინობა და
ეს ცეღებდობა შეიძლება ხრეულად კვლითეცინებულ იქიხს როგორც
ხომსეადე და უძინობა. „მსმის“ ვახეწეველთად შეიძლება „ახლა“-ში,
ხილი აქ – „აქ“-ში. მადრამ რაკი, შეიძებს მხროვ, თაქვასწრული ძღ-
თხისხეცის მოქველადე, შექცებელი შექცეა ხხხრული დროისა და
ხახლერული ხიერეცის წარმოსეცხა, გადაწედა მქეხინათ, რამ დროცა და
ხიერეცე; მარადიულია და უხახრული, მისი იქვეთ, რამ ცეღე უფრო
ხრეულყოფილი დეფიციციისათვის მოვლათა. მადრამ მარადიულისა და
უხახრულის ძიხეკულადის დადგეხა ხომ არ აქქსებს დოციქერი და
მთაქმეტიქერად ყოველივე ხხხრულის და ხახლერულს? ყველაფერი ხელსე
ხომ არ დოიქვსება? შეხადლებელია თანხინდებობა მარადისობაში?
შეხადლებელია ხედებდა უხახრულისაში? როგორ შექცეახხინით მარად-
ულისა და უხახრულის ეს დამხინდუ ბობოქრები დიხეხეციის, მოძინ-
ობის, ცეღებდობის ცეღებს? ადარაფერი რეცეა, ვარდა ხახლერულ
ხხეულთა მოძინობისა ხსიქარისი? ყვესი კითხვალ“

როგორც ეხედაეთ, ამ გრძელ ციხეობაში კონხეთი წინადადეგები უპრობლემად, ხოლო მათზე გაცემულ თათქმის ყველა ასპექტს აბათილებს უფრო კონქის, ვიდრე მეტაფორული ქვეყანა-მიწის ხაზილოა შედეგათა კონსტრუქციას. მაგრამ ნუგის დღევანდელი არ ვიცით, რა არის დრო, დღევანდელი არ გავგანხილავ დროის სუბიექტს და ამომწურავი განსახილველია. ხაქმე ისაა, რომ თუთ პირწმინდად ფორმალური თვალისწინებით; ეს შედეგად ქვეყანა დროის დღევანდელია. და მართლაც, დღევანდელი მსახურობაში = „დრო არის“... ნუგის პრედიკატისთვის ეს უფრო მთავარია, რადგანაც; სწორი პირადი ფორმის „არის“, რომელიც ნუგის მსახურობაში კონქის რაღაც ასპექტებს, ერთმანეთს რომ უნდა დაეკავშიროს სუბიექტი („დრო“) და პრედიკატი („არის“), განმარტებული გავებით თუთათხევი გვევლინება დროდ. ასე რომ, აქ თავის თავს ამკარა ტრეკულივითაა, რაც; დღევანდელი მსახურობის გავრცელების ხამუგლებს აღარ გვიტოვებს.

მაგრამ კვლავ მეტაფორულად აბტიკური ხმარების სტრუქტურებს, რომელიც მისი მსახურობის წინადადებას განაპირობებს დროის სუბიექტის აბტიკური სუბიექტის კონსტრუქციას. რადგანაც; აბტიკური კონქის ფორმალური დროსი დაპირდაპირად, ის, უწინაარესი ყოველას, დღევანდელი და დამკვირვებლის, თუკვირების და წლების რეკონსტრუქციას და პირდაპირ თანმიმდევრულად თუ მისადაცვლად სუბიექტად. დრო ისე მსახურობდა დაკავშირებული ციურ სუბიექტს ხაზდუ დამხიო მობრადხასია, რომ მის ხმარად ციური სუბიექტის მობრადხასია, „სოციალური ეს თუთ ამ სუბიექტისთვის; აბტიკური. რაც; შედეგად ხაქმურად დროის გუქისთვის, „სოციალური აბტიკური კონსტრუქციის თანახმად, ის დაეხმარება, „სოციალური მსახურობა ეს - დახმარების. ასე მსახურობდა, პლატონის ამტკიცებს, რომ ხამქარის შექმნის დრო არ არსებობდა: „ეს დადასტურებს არც დღევანდელი თუ და არც დამკვირვებელი, არც თუკვირები და წლები, არამედ მათი დახმარების ციური წესების შექმნისთვის ერთად ესა დახმარებული“ („ტიმოხე“, 37 d). და მართლაც, დროს და სუბიექტის თუთისათვის არსებობა არ განიხილავ: წინადადებას სუბიექტის თუკვირების თუკვირების ხაზის გარეშე, თუკვირ, როგორც დრო - მოკლებულია გარეშე-სიტყვით რიცხვი არ არსებობდა ხამქარო, არც დრო და სუბიექტი არსებობდა.

პლატონის კონსტრუქციით, დრო, თუკვირ, როგორც მოკლი მსახურობადური, დროს და სუბიექტის არსებობა განიხილავ-კონსტრუქციული ხამქარო იტყობა „სუბიექტის და სუბიექტის, მართა უცვლელი და უპრობლემო სიტუაციის მსახურობის ხამქარისთვის იტყობს დახმარების. ციბ, ასე ხამქარის შექმნისთვის ერთად შექმნილი (დემონსტრაციის) ქმის დროსაც, რომელიც „ტიმოხე“ ახსიათებს როგორც ერთადური და უპრობლემო მსახურობის მობრადხას და რიცხვით კახის მსახურობა მარადისთვის ხაზდებს. კახისთვის მსახურობადური და პირდაპირი მობრადხას, განიხილავ-კონსტრუქციული ხამქარის დამხმარების სხვა არა არის რა, თუ არა თუკვირული ხამქარისთვის, მისი უპრობლემო მსახურობა ქმნისთვის წინადადება. სუბიექტად თუკვირ, დროც - ამტკიცებურ ხაზითა და მოკლებულია არსებობის, მათი მობრადხას და თუკვირებისთვის ფორმის - უცვლელი და უპრობლემო მსახურობის ახსიათებურ

პროცესივად გვევლინება. „მხრადიხობა“ („ახოს“) ძვალგანთავისი ბრუნვითა და განხილვითა ამ ხიჯუის წიქის მახადროლი გავებნისაჲს. ამ გუნდითი „აქიქისნი“ ადისმსება არა ბუქდოქანი, გავრწმუნლი და ჯარ კიდე არანხიქელი მისიქდისი აქ უმეი ადარ არხიქელი წარხიქისაჲს (კვლ-ხხად და უმქიქიქცქელად მქისი „დროის“ („ხროხის“) უხახრული თქუ-ხობა, რამქილც წის უხწრებს, ახ მისიქის აწქის, არამქლ უნთიქარი კსტრატეგისდარქელი (დროის მისიქები, დროის გარქმქ არხიქელი) რქ-აღობა (მქისი „უქისი კის“, ადობა, ყქელაწიქ სრქლად და მისიწქრადიქ განისიქაჲს ამ ცქების შინაარხს). დღექანდელი გავებნით, „დრო“ ხახ-რქელი „მხრადიხობა“ კი უხახრული, მწმის რადეხაქ; ძვალგანთავისი „ახოს“, ამ თნი ცქებას შინის რადეხობდოქი ცქისტრატეგქრით კი არა, თქიქბდოქი (კვლდტატეგქრით) ხიქობა არხიქობს.

„აქიქისნი“ მხრადიხობა ისტორიულქრით, ცვლქქელ მისიქიქებად (წარხიქელი, აწქი, მისიქელი) ვახწქილქელი დროა, თქ შქიქლება ახე თქიქს, მხრადიქელი, წარქეკელი აწქი, რამქილც; ხახიადება უნთიქარი ატრადიქტი - „ახოს“. და მინიქით, ხაქქობდოქ დრო (კვლქქელ მისიქიქ-ბქადა ვახწქილქელი. მის თქიქი ხაწქილქები (სქქრქ) და თქიქი ხახიქები (კქიქქ) აქქს. დროის ხაწქილქობა დღექები და დამქები, თქქები და წღექი, ხახიქები კი - „თქი“ და „აქიქება“ (ქ.ი. წარხიქელი და მისიქელი). „ახოს“, ძვალგანთავისი მისიქელი, მხრადიქიქის მხრადიხობის ატრადიქტი; რაც; მქიქება დროის იმ მისიქიქს, რამქილც; აწქიქის უქწქილქობ მქიქს, ის თთიქის კიქიქ არხიქობს და არც; არხიქობს, რაქიქა მხოლოდ და მხოლოდ წარხიქობს-და მისიქობის უნთიქიქობისაჲს ვამსიქიქაქ „სღქრად, მსწრადიქწარხიქელ წანსდ თქ დროელი ხაქადის უნთიქარი „აქიქისდ“ გვევლინება. შქადარქ არიქტივქელქ: „ამროდ, რამქილც; „ახოს“ (არხიქტივქელქს „ახოს“ თქიქი, რაც; ძვალგანთავისი „ახოს“, - ბ.ბ.) ხიქი არა არის რა, თქ არა „სღქრად, ის არ არის დრო და მხოლოდ მახიქლითობა ხაწქილქელი დროისათქის, უნთიქის „სღქრადი ქქიქიქის მხოლოდ იმსხ, რის „სღქრად; ის გვევლინება“ („აქიქიქ“, 220 ხ 22-24).

აქ არც; დროა და არც; ადგილი, რითა უქრით დარწქილქობით შქიქრდქი დროისა და მხრადიხობის ძვალგანთავისი გავებნის (კვლქქელ მისიქიქქსიქ, და უმქიქლიდ ვადიქელი დროის არიქტივქელქელ ისტორიქტიკაიქი, რქ-მქილც; ძვალგანთავისი კიქიქიქიქი უდქის ხაწქილქობა. განხილვობა იხა, რამ მისწიქი უქრით დღექადიქრად მქმსიქებს და კისტრატეგქიქელი ყლქიქტქობით მდღეარქის მსწიქიქიქობის მქრ „სღქრადი მისაწქელ ხქქის; ამხიქიქიქ, მქეტიკაიქიქელი „მხრადიხობისაჲს“ დამოქიქიქებლად განხილვობს რქიქიქ ხაქიქრამი მქის დროს, ხაქიქრამი, რამქილც; მისი მქკიქებნით, დოქიქ-ბქიქა, მწმის რადეხაქ; ძვალგანთავისი თქიქიქიქობით მის დახაბქიქი აქქს. მს-გრამ მხოლოდ, უმქიქლიდ მოქიქიქობით არიქტივქელქს:

„დრო იმქიქად ბუქდოქანი რამ არის, რამ ახ ხაქიქლიდ არ არხიქობს, ახ ძვალგანთავისით თქ შქიქიქება მისიქელ თქიქ არხიქიქლად, რაც; შქიქიქება შქიქიქიქიქ დოქრდობით ვიქარადიქლიდ მისი უნთიქი ხაწქილქი თქი და

უკვე აღარ არის, მერე იქება და ის ჯერ კიდევ არ არის; ამ
 ხაწილებიხაზებს თახსების უხასრული დროცა და ვამკამებთა ვამყოფადი
 დროის თყოფელი შეჯდელიც, ხელს ის, რაც არანსებულობაჲს თახს-
 ვის, რაგონც წახს, შექმლებულია წახსაქრო თვის არსებობასთახს. ამს-
 თახვეც ქოველი დაყოფადი ხაწისხაოვის, თუკი ის მართლა არსებობს, აუ-
 ცილებელია, რაიმ, ყიდრე არსებობს, ეველა, ახ ზოგერთა მისი ხაწილი
 მსახც არსებობს, ხელს ახვეც დაყოფადი დროის ზოგერთა ხაწილი
 უკვე თუ, ზოგერთა იქება, და არც ერთი არ არის, არ არსებობს.
 „ახლა“ კი (ე.ი. „აწმყო“ - ბ.ბ.) ხაწილი არ არის, რადგანაც; ხაწილით
 მსახება მოვლი, რაიმელიც; ხაწილებიხაზებს უხდა თახსებოვებს; დრო კი,
 ევეობა, „ახლა“-ხაზის არ თახსების. ევეც; არ თვის, ადვილი დახადვით
 რაღა, რხება თუ არა „ახლა“ (რაიმელიც; ევეობა, ერთმსახუთახაზს ავივს
 წახსებლსა და მოსივალს) მუდამ ერთი და თვივე თუ ქოველითის სხვად
 იქვეცა. თუ ის ხელს მუდამ სხვადახსება და დროის ანკერთა ხაწილი არ
 არის მქონებთახს ერთად (გადმა მოსიველისა და მოსიველისა, რაგონც;
 ხაკლებ დროის მოსივეს მეცა), ხელს ამქმად არანსებული, მკვრამ უწის
 არსებული აქოველებოვად იღებდაც; ევეცა, ამოცილ ანკერთა „ახლა“ არ
 თახსებებს მქონე „ახლა“-ხაის ერთად, არანვე აღრისხელი ქოველითის
 უხდა ევექებს. თათის თათის ის ევე ევექება, რადგანაც; სწორედ მსახა
 თუ; თხც; წახსიველებელია, რაიმ აღრისხელი „ახლა“ მქონე „ახლა“-ში
 ევექებს, რადგანაც; შექმლებულია დაქვემხთ „ახლა“-თა თახსიხველებობა,
 რაგონც; წერტილისა - წერტილის ქოვედაცხვად. თუ, ამოცად, ერთი
 „ახლა“ მის მოსიველსში კი არა, რაიმელიც; სხვა „ახლა“-ში ქრება, მს-
 მის ის ერთდროულია შექმლებურ „ახლა“-თა მსახის იქებოვად, რაიმელთა
 რაცხეცე უხასრულია, ეს კი შექმლებული ვახსებათ. მკვრამ თხც;
 შექმლებულია, რაიმ ერთი და თვივე „ახლა“ ქოველითის თვის, რადგანაც;
 რაღაც დაყოფებსა და ხახვერებს მხოლოდ ერთი ხეჯარი რაღა ექვს,
 თუხდაც ის ერთი ახ რამდენიმე მხრეც ევექვც; თვის; „ახლა“ კი
 ხეჯართა; ახე რაიმ, შექმლება ავიდომ ხახვერული დრო. ვარდა ამისა,
 თუ ერთდროული - არა აღრისხელი და არა მქონსიხელი - არსებობდ
 ერთსა და მძვე „ახლა“-ში არსებობბახს ხამხავს, ამოცილ თუ ამ „ახლა“-ში
 მოსიველია აღრისხელიც; და მქონსიხელიც, მსახს ერთდროული იქება
 თო თახსი წღის წახსადელი ამხავი და ის, რაც; დღეს მსახდა, და
 არაქერი არ იქება ერთმსახუთახ აღრისხელი ახ ევეახელი“ (ე.ი.ხ.კ., IV,
 10, 218 აქ.

არსებობს მთელი შექმლის მხველობა დროის შესხებ ძღვნი
 რორულია, ზოგჯერ კი იღებოდ ზველი და ზველითახს, რაიმ მრავალ-
 რაციხების კომსებტურთა თავეამოვებელი მკველითა ქოვეც უერთი ამ-
 ხელიებს და აბუხადიხებქ ჰაკათხს, ხაკველად იმისა, რაიმ ხახადლე მოსი-
 ხის მსხ. თუქვა ზოგადი ახრის ვამოტახსა მსახც; ხეხებება; რაგონც;
 ხეხთა მოტახილი ვრავსებტადხს წახს, დროის თვით არსებობდაც კი
 ხარულია, რადგანაც; ის შექმლეცე მოსივეტებისაჲს თახსების; ერთის მხრეც,

წარსულს, რაიმესაც თუ და აწ უკვე აღარ არის, მკორებს მხრით კი მო-
მავალი, რაიმესაც იქნება, მსგავსი უკრ კიდევ არ არის, „ხოლო ის, რაც
ანაზნებურებისაგან ითხრობს - ანთხოტყუებს მსრუბელი შექმნილი, -
შეუძლებელია წიხთაგან იქის ანუბობასთან“. რაც შეეხება აწმის
(ახლანდელ), ის მხოლოდ წარსულისა და მოსვლის განსჯის სტრუქტურაა. წინ-
დაწინ კი ცვალებადი სტრუქტურა, ანაყოფიანი კრძალვებია არ განმარ და სი-
ტომ არ შეიძლება დროის მოძებნად იქნეს მიჩნეული. დროის ეს ანაგო-
ქული თავიებდებებში უკიდურესად აძულებს მის გაგებას.

შესდეგ ანთხოტყუელ ანაგოქებს იმ სწავლელთან თვალსაზრისს, რა-
მესაც დროის ცოტანი სიყრის მოძრაობისა და თითო ამ სიყრისთანაც კი
აიყოფებ, რის შედეგადაც დაახლოებს, რამ დროს არ არის მოძრაობა,
თუცა მოძრაობის განემე კი არ ანუბობს“ („კოზიკა“, IV, 10 219 ა; სტრ.
თამის მხრის კომპოტ აქებობად დროს, რამ არ ყოფილაყო მოძრაობა?
იქებობად მოძრაობა, რამ არ ყოფილაყო დრო?), რადგანაც წიხთ მხოლოდ
მოძრაობის მიქმეობით აიყოქსით და ქსომიყო კიდევ; დროის ბქმე უბად
შექმნილი, რამ ძველი ბერძნები ძღმეს ყდნათ მსამქვლიობას ან-
ქებდეს ბერძნის მოძრაობა: ეს თუ არა მსრუტო მსტრუტის სიყრუელი
მოძრაობა, არამედ მისი ყოველგვარი ცვლადობაც, ბუქებრუც; და
ხელთებრუც; უსიკუტრუც; და ქმბერუც; იხვევ, რაფორც; ადამისის
ქველი უსიკუტერი აქცი, მისი შეგონებები, ადქმები, ახრები თუ
გახცლები).

რაკიდა დადგის, რამ დროს არ არის მოძრაობა, მსგავსი, ამხომავე,
არ შეიძლება მოძრაობის განემე ანუბობდეს, ანთხოტყუელ დროის გან-
ხსლერის ხაყიქვლად იღებს შესდეგ დებულებას: ეხად დაანქმობაგან
გახსხევებელი თრი დროელი მოძებრის მოკავებების გახცდა წიხთი ცხი-
ბებრების მიერ; ქიქმ შექცილობ დროს, რაცა სტრუქტურის ყველბი მოძრაო-
ბის და ამრუტად გასხეს სტრუქტურა ადრინდელისა და მქმისხელის; მამის
გახსობა, რამ დროს გახელა, რაკიდა გრძობებთ ადგიქსით ადრინ-
დელისა და მქმისხელს მოძებრს, წიხთ მის მიქმეობით გაქმსხეყო მსი,
რამ ერხიელ ქროს ადგიქსით, მქმრუქერ კი - მქმრებს, ხაღო მხა მს-
რის - რაცაც; თრუქვბაგან გახსხევებელს. რადგანაც მამის წიხთი კი-
ახრებთ თრ კოტურა წურტუდს რაფორც; შეკადღებრთაგან გახსხევე-
ბუქს, და ხელად ამისმხეხ თრ „ახლანდელ“-ს - ადრინდელისა და მქმისხელის;
თ, რას ყქწიღებთ დროს, რადგანაც სწორედ მოძებრებთ შექმ-
ნიხსხერული „ახლანდელ“ გქქმეებება დროდ“ („კოზიკა“, IV, 10 219 ა 22-30).
ბიღის და ბიღის, ანთხოტყუელ გვოგვსობის დროის შესდეგ დეკობი-
ციობ: „რადგანაც არის „უწის“ და „შესდეგ“, მამის წიხთი ელახარაკობით
დროსე, რადგანაც დროს სხე არა არის რა, თუ არა მოძრაობის რაცე
ადრინდელისა და მქმისხელისათს მოძრაობით. ამრუტად, დრო თავისთავად
რადად მოძრაობა, არამედ მოძრაობად გქველიობება იმდებად, რამდებად;
მოძრაობა შეიქციებს რაცხეს“ (იქმე, 219ა 33 - 219ბ 3).

ერის ხიბვეთა, არსებობის თანხებრის დიდივერ ხტრეკტურაში: მოძრაობა - დრო, დრო - მოძრაობა, ძველთა ხსნი გავსება რომელსე წვერის პრინციპს. მიუხედავად იმისა, რომ ყოველგვარი მოძრაობა (სხვე რაგორც ყოველგვარი ცვალებადობა) დროში ხდება და დროთა იხილება. არც ერთ დათქმებას მქონე და არც მქონე - პირველზე/ ქვეს არა მარტა მოძრაობა ეხილეთ დროთ, არამედ დროხაც - მოძრაობით, - იმის ვაში, რომ იხიი ერომსხეის ვახსახლერავეს, რაგვახაც დრო ვახსახლერავს მოძრაობას, რაგორც მისი რიცხვი, ხელა მოძრაობა - დროს, და ხვეს ვლადარაქობა დიდა და მქონე დროზე, რაგა მას მოძრაობით ეხილეთ, სხვეს რაგორც რიცხვის ეხილეთ ხავემით, რომელიც თელას ექსპლუბარეობას, ახე მკვლავთად, ცხელების რიცხვის - ცხეით. სწორედ რიცხვის მქმეობით ეკვებულობთ ცხელების რაგვარობას და, პირაქით, ხათათად რომ ვთავსათ ცხელებს - მათ რიცხვის. თვევე თქმის დროისა და მოძრაობის მიხროვაც: დროთ ხვეს ეხილეთ მოძრაობას, მოძრაობით კ - დროს" (თქვე, 220ხ 15-25).

მაგრამ არსებობს მოძრაობის (ცვალებადობის) ურიცხვი ხევადახევა ხახე, და თუ მისი რიცხვი, ახე ზომს თუ ხახისი არის დრო, მისი მოძრაობის თეთავედ ხახე მისი ხეცავთქერი დრო უხდა შექსადამე-ბიდექს. არსებობს თეთათვე ვრძობის მისი (თქვე, XIV, 223ხ 1-5), მაგრამ ხათახად დახვეხა კ არ ვაშიაქეს. ხამკროში მისიხარე ექვლა პრაცი-ხის დრო მის ხახსრეკში უთივცინებულდა და ხტახდარტახინებულდა: ეხაა დრო, რომელიც იხილება ცერე ხვერის რეველარული და თახადარხით-თერი წრებრეხვა; ამტომაც ვევეხეხება, თათქის დრო სწორედ ეს წრე ბრეხეა თეს.

თავის მესხე „ეხხევადაში" (7, 9) პლატონი ქრატის ხახვად აქცევს დროს, რაგორც მოძრაობის რიცხვის თუ ზომის არსებობსეველ ვაგვებას: თუკი დრო მხროვაც; მოძრაობის რიცხვია, მისი თ ვეერი მქვად რაი უკავმონრება მოძრაობას, ვიდრე რიცხვი „ათ" ცხელებს თუ ხარებს, რომლებაც; თ ადრეცხავს. მქონე მხროე, თუ დრო უმქვლად უკავმონრება მოძრაობას, რომელაც; ზომაც, რაგვად მის ზრდახისა ერ-თად იხრება, რაგორ ვახვახხევეთ ერომსხეისხვას ხეკურთე დრო და მისი მქმეობით ვახილთი მოძრაობა? ხელა თუ ეს ვახხევეება მათც შეხადლებულა, მისი დრო, რაგორც; მოძრაობის რიცხვი, პარწმისხად ექსტრიორული, პარწმისხად ვარეველთა მოძრაობის მიხრო და, მისახადამე, სხვეს, რაგორც პირველ შემთხვევაში, უბრდათ ართ-მეტიველ რიცხვადა რეება, რომელიც; დროის არავითარ ვაგვებას არ შე-ცავს. ექვე არ თეს, არსებობსეველ დაბეჯათებთ ამტკიცებხ: ქვეს არა მარტა მოძრაობას ეხილეთ დროთ, არამედ დროხაც - მოძრაობით, - იმის ვაში, რომ იხიი ერომსხეის ვახსახლერავეს". ექვლა და პატონახი, - შეხიშავს პლატონი, - მაგრამ აქვე უხდა ვითთხოთ: ხეთუ იმხათეს, რომ დრო არსებობდეს, აქვალეველ პრობაა მისი ვახილთა; ამხათახე, რაგვად დრო უახხრულდა, რომელიც არავითარ ვახსილელბაში არ თავს-

დება, ხასიტიურებისა, დროის მისიცი რაიმედ მისიციტს მივიჩნევთ ათეოს
წერტილად, არე ამ უხასრუელი დროის მისრთ „მქსდგომად“ თუ
„უწახარეხად“?

ხაქი ამქარა აბხურდამდე მისი. დროის ბუქება იმქება აბრადო-
ქრუდა. რაი მისი განმარტებისას აბტიქრუობის თუთ ქველახე დისი
ლოვაკისიცი კი ქველქებარედ ლოვაქერ შუქდაისს (petitio principii თუ
idem per idem) უმქებს. ხწორედ ამიტომ - დახბესს პლოტისი, - ერთედ
და ხაქუდასოდ უარი უხად ვოქება იმსხე, რაი ფისიქერ ხაქარას დიქუ
ქველქებარედ დრო, რაკიდა მისი ხეობისიქი სუბინდისაქვას მატქრისაქვას
ხისამქვადისაქვას ვარდქვად მარქის ვექქვას და ხისში ვეამწქველქებს.

აი, რატისა, რაი პლოტისი ქველქი მიუბრქვდება „მარადისობის“
(აბის“) პლატონისიქედ ქებბას, „მარადისობისა“ რაიქვბაცი თაქისი დისი
მასწავლედლის ქველდაქვად, კისისიქი ვისების ახრადობიქი და არხი-
ბრიქი ხისაქის, მისი უწქველქი იდეალური ქქედისობისა თუ აბხილქქერ
ხივოცხელის აბრადქვად ხახაქს. პლატონისიქვასე ხესხელაბის იგი მარ-
თად იდეას, რაიმლის მიხედქვითად დრო სხეა არა არის რა, თუ არა უქვე-
ლქი მარადისობის მისრადი ხაქი, და ახალი სტრუქქტურული ვლქქებთ
ამდორქებს მას: დროს, რავორც „ხაქარაქული მარადისობის მატქრედის“,
ხაქარას ხელას „ხახივოცხელი მატქრედქვითა“ ათქველქს. ახე იქველქბა
უხიველქვადური ხიქტრად: რა კაქმარადვა მარადისობისა და კისიქერ
ვისებბს შორის, იმსეე კაქმაროდ ვრწქქვას ქრთისიქის დროქა და
ხაქარას ხელადქ.

(პლოტისის მიხედქით, ხაქარას ხელი ვროქვარი შუქალქერი ხაქვისა
იდეალქერ ხისამქვადქვას და ვრმობდა-ქისქრუქულ ხაქარას შორის.
დქისქრუქვის პირში, კისისის მივოცხელქვადი და მარმარქველქი
მაქა, მისი ვრომობის წარუქვადი პრისიქი; ხაქარას, რავორც; დქოქ-
ბრიქი წაკქხალი არის თუთმქქქქებბა; მსოქსტქქერ და მქხიქვალქერ
თახაქვარდობათა ქრომობლიობა, რაიქვლთა მიხედქვითად ივებბ ქველადი და
ქხადი ხისამქვადქ; კისიქერი ხრუქქხისიქების პირქვლახაქვისი, რაიმლის
მქოქებობადქ იდექბი მატქრეთაში რექვასხედბბას, მატქრეთაში მისამქს
ხორცს).

დრო - მარადისობის პრექქვა ვრმობდა-ქისქრუქულ ხისამქვადქში
- ხაქარას ხელას ხივოცხელქა, მარად მობრადი და ბობქარი
ხივოცხელქ. რაიქვლადქ კველსხისობს ვამქვდქველ ვადახელას ხივოცხელის
განსიქვადქის ერთი რაიქვლამქ ფორმისას მქორქეხე (ხაქარაქული ხივოცხელქ
- წერს პილ ვალერი, - „მქოქვება შუქვადობთ ბობქარ ხახარბ, რა-
მქვლადქ ვაფაქორებთ უბქებს ქველადქვას, რახელადქ კი „ათი მიუწქვადება“;
უხასრუელიდ ვრქველქვება, დროებთ უქბს იხეებს, სერდქვბა, ხაქარწქვას
ტქორცის, რათა ვადვლახის ხიქრქე, დაბქერას ახალი მოქსა, ვქველადქებს
მისდქვს თაქისიქე თაქს, თქრშით იღებს ქველადქვას, რახი; ვხად აწქ-
დებბ და რათად ხაწრდობს, დაქსრუქვლქვად ქხადი, ქველადი და
თაქისი ქოქვლწამიქერი რაობისაქბს ვახისიქველქული, - აი, რავორ

აღიქვამდა დამკვირვებელი ხელოვანის სტიქიურ მოთხოვნას და ერთობლიობას, მათზე განსჯივდა და მკვლევარებზე ძვალს, რომლის „ხადავლიც“ ხდება ექვსავენი, რაც „შეიძლება ყოფნით არ განსაზღვრულ იქნეს, ისევე, როგორც დეკორირდება ექვსავენი, რაც „შეიძლება დაწესის, დაიყვანოს და დახასმინდეს“. - იხ. ათა ვადაური, სულის ქრონიკა: ყრბაველითა თარგმნა ბ.ბრეჯავაძემ, თბ. 1994, ვკ. 113).

დრო სულის ქვეთობის მომხატვა თანამედროველი მხატვრობაა. ვინაობადა ხიხინიველი რომ შექმნა, ხშირად სულს „კადავრულა“, დროის დიხებას დაჯიქვსდება იყო. ხშირად არსებობს და მოძრაობს სულში, და რაკი ამ სულის ხელოვნული ექვსდება. ხწირვე ეს ქმის დროში ვახსიყვებასაც. ამოვად, დრო ხშირად სულის ხელოვნების იტერეჯდება იქმნება. სულის ხელოვნული და ცხოველსიყოველი ქვეთობა რომ არა, დროც ვაქვდება. ხშირად, როგორც ცოცხალი არსება (მდრ. პლატონის „კრიქონი“, 31), ვაბრეცეველია სულით, რომლის მექმიყო ქვეთობის თანამედროველი იტერეჯდება ვახსიხრობებს ხშირად წრებრეჯებს, რაც, თავის მხრივ, ქმის „აქი“-ს და „აქება“-ს (მლატახისეველი ტერმინება, - იხ. „კრიქონი“, 37), ასე წარსულის და მექმისს, ეხე იყო, დროს; ხოლო რაკი ხშირად სულის ხელოვნული, არსებობდა, მისი დაჯიქვებული ვაბრეჯება კახსივენი ვახსიხრობის მხრო, ამოვად დროს ექვსავე არსებობს მომხატვად მომხატვა ექვსაველია. დროს, რომელსაც; ძველი ბერძენი, ექვსავენი ვიქვსა, ავსიქვსა, როგორც; ცოვენი სულის წრებრეჯებს, პლატონი ახსნებს ამ წრებრეჯის ექვსაველი მომხატვად - ხშირად სულის ხელოვნულია.

ამ სულის ცოცხალი ხრო მათც უნდა შექვსიველია დროის ძველი ბერძენული კახსივენი მისიხატვა, რათა მომხატვლის ექვსაველია შექვსიველია ექვსაველია ექვსაველია ექვსაველია ექვსაველია, რომ თანამედროვეობის სიყოველი თვალახსი ექვსაველი ვიქვსაველია კახსიველია ამოვად, რომ ძველი ბერძენი; და რომელსაც; მომხატვლის იქვსაველია დროის რეველი ვახსიხრობა თუ შექვსიხრობა უნდა; რომ მათთვის თათქის არ არსებობდა არც აქი და არც მომხატვა და მხოლოდ წარსულია სულისეველი დობდა. ასე მკვლევართა, ხიხინიველი ექვსაველი მომხატვანი ხიხინიველი იტერეჯება ი ვახსივენი წრეს:

„ამომხატვანი (მკვლევანი და ხიხინი), რომ ძველი ბერძენის და რომელსაც არ ვახსიხრობა დროის შექვსიხრობის უნდა, იხიხინი თათქის ექვსაველია ვახსიხრობის მათ ხელოვნების ვახსიხრობის დროში. ამოვად; იყო, რომ მხოლოდ აქი თათქის არსებობდა. ამოვად ვახსიხრობა მე არახსიხრობა მათ, ექვსაველი შექვსიხრობაში, იხ ერთმანეთში ურეჯს თან მომხატვანს. ძველი ბერძენი თუ რომელია ვახსიხრობადა ბრძა მომხატვლის მხრო. იხ ექვსაველი; კი ამომხატვანს მის, როგორც; დაღვანიკოხი ექვსაველია არსებობს წითელ ვიქვსა. ამოვად ვახსიხრობა ავსიხრობა წარსულია ცოცხლობს. ექვსაველია რათავე ავსიხრობადა, იხ ექვსაველი იქვსაველია, თათქის მხრობის მხრობის მხრობის. წარსულია იხ ექვსაველი მათამა ხიხინის და წარსულის პრინციპული ექვსაველია მომხატვანი

ხსენარის, პრაქსისი, რომელიც; ყველაფრის დაქვემდებარებას ახდენს. ამო
 ტომ მისი ცხოვრება წარსულის გასცლად და გაგადიდებრება. ეს კი ხომალს,
 რომ ძველი ბერძენები და რომაელები არქისიტები იყვნენ, თქვეა ყველა
 ძველი ხელის არქისიტა. მაგრამ შეკვლისა იქნებოდა ვევექრა, თითქმის
 მათ არ შეკვლიათ დროის ადქის. დროის მათველი ადქის არასრულყოფილია.
 მისთვის ხომალსი მისკვლისადმი იტყუების უქსელად და აბერ-
 ტროიანებელი ყველადაც წარსულის მისათ. ძველი ხელისბისაგან
 გასხვავებით, სვეს, ვერობელება, ყოველთვის მისკვალსე ერთ თნობ-
 ტინებელი, რადგანაც ცეცხლის, რომ სწორედ მისკვალს. დროის არსე-
 ბათი გახსომდება. ახე რომ, სვესთვის დრო თახებელიათ - „მღვ“ კი არ
 იქნება, არამედ ხომალსიათ - „მქსელს“. ამტომს; ვევექრება, რომ ძველი
 ბერძენები და რომაელების ცხოვრებას დროისხელური ხახათი ქსელსა“
 (ხეხე თრტევა ის გახეცე, მსხების ამბახი, ესხსურადან თარქის-
 ბ.ბრევეტიქი, თბ. 1993, გვ. 177-178).

მაგრამ ახე დაახახათი ხელის, რომელს; კაცობრობის იტრობათი
 პირველად ხევერა ხევექელი დროისხევექელსებს თუ დროისხევესებისა
 („ქროსიდოვას“), მისქელთისწავლად რომ გაახარობებს დახეველი
 ახროების მოელ შექვლით გახევაარებას მის მიერ დაახხევა გქათ; ამ-
 ხათი კვლავიქეთა მისქე მოელ ცეცხლსეცას, რომელი; თავის
 თნობასწავლათი არსებობის დამლექს დროის ყველსე არსებთი გა-
 ხსომდება სწორედ მისკვალს ხახეს და, ამროვად, უახსრელი ბერძენ-
 ქეთის ხხის ადამახური ცნობებებისა და ხელის წახსე, რათ;
 გადაქროთ ამქვითებს მტრეთისიქერ (და არა მარტო მტრეთისიქერ) თბ-
 მისხს, - ხელ ცეცა, იტროველი ყსქის ვეველებას ხომალს. თრტევა
 ის გახეცის დთი თახმქროვე ამბობ; „სვეს უქველიათ შევედროთ მი-
 მკვალსი“ მთელ ვედერი, ხელის ქრახი, დაახ. ვამს; ვვ. 16).
 ხახტრეხეს, რახ იტეიბეს დევეხელელ ვერობელებსე თნი თუ ხამ
 თახწვეველის შექვს, ახე ცავმხროვად და ტეხეხეცევერად რომ გახე-
 მარტათ ეს ხევექები.

თქვეა, კვლავი მოქებრეხელი შექვსიხელ ხევექს. როვორ; თავისე
 ადქისმთი. დროის ახეველი თქროები ხევექელად უდქს ხევერო
 ატეხტხეხევე „ქროსიდოვას“ (დროისხევექელსებს), ყველსე ხრე-
 ვად და ამომწერვად ხამოქვადებელს „ვახარებათ“ მთურმისქე
 წეცისი; ხად; ბევერო ცვლათს დაახქეთის, რომ დქროს
 „არაფრისხე“ („ex nihilo“) შექვსა ხამარო, რათ; გადაქროთ უპრახ-
 პრდება ყველას, ვიხი ახროთ; შექვლებელად არაფრისეცას რომსე შე-
 ქვსა, და ვის; ხევექევერად კახელობს; „ეს მაგრამ, რახ აქვებდა
 დქროთი ხამაროის შექვსად? (Quid faciebat deus, antequam faceret caelum
 et terram?) თუკი არაფრისე არ აქვებდა უქვსე მთავი, რატომ ხამელ-
 მად არ დაახა თქვე უქვსად, როვორ; უქვხისდას თუ? ხელთ თუ
 დქროთს თავს თქეს ახდათ ხედა-ხევეთილი მის შექვსისა, რა; წახმდე
 არახილეს არ შექვსისა, მსმის რად მარდაველადთ კოქვსის მის, რომელი;

მსახიდე არანხებულა სურვილი მხედბა? და მართლაც, სება დმერთის ქმნილება კი არა, ყოველგვარ ქმნილებაზე უწინარეხია, რადგანაც შეუძლებელი იქნებოდა რისიმე შექმნა, შემოქმედის სება შექმნილზე ადრე რამ არ არსებულყო. ამრიგად, დმერთის სება ვახურობოვლათ თუთ მისი სუბსტანციისათგან. ხელა თუ დუთაებრთუ სუბსტანციასი თაგის იხეხის ის, რაც მსახიდე არ ყოიქლა მასში. ამხათ სუბსტანციასი მარადიულს ვერ ექვნიდით, და ცაძელ მართლახაც ექნებოთ. თუკი მარადიული თუ ხაძერასი შექმნის დუთაებრთუ სება-სურვილი, მასის რატომ არ არის მარადიული მისი ქმნილება? („ახარებახი“, XI, 12).

【მარადისობა, სეტარი აგუგბტხეხ მხედეთ, უცვლელობის და უძრავობის, უფრო სიჯადად კი დუთაებრთუ სუბსტანციის და თუთ დმერთის ატრიბუტად, რაც შეუქება მარადისობისა და დროის ურთიერთმომართობის პრობლემას, ამ მხრთუ, „ახარებახათ“ ატტარი თათქის უცვლელად იძუბრებს და იხარებს კადე ქადაგისის ახრს: „ვის შეხენრებს და ვახაქისს არ მისცემს მახ (დროის ხაკაძში დახოქმულ გულის, - ზ.პ.), რათა თუხდა; წამო შექლგარნს ადიქვას მარად უძრავი მარადისობის ხხეიხისი ათისათა და დროის უწვევტ დიხებას შეჯარის თუ? დაუ, დარწმუნდეს, რომ იხისი არათახაისიდეხი ართახ; დაუ, შეუბახ, რომ დროის ხაჯრდელიობაძს ურთეხეი მსწრადელწარმადელა წამის ხომადელუ ვახაძირობებს, ვამდმსებოთ რომ ეხადელბახს ერმისაქობს. (მარადისობაძში არა არის რა წარმადელი, არამედ შედითი აწმყოა, მთელი თაგისი ხისაქით. დრო კი ვერახიდეხს ეერ იქება ძარწმისდად აწმყო; დაუ, მიხედეს, რომ მიოდ წარხელის მო- მიყელი მიერეკება, რომ მიყელი მიისყელი წარხელის მიხედეს, ხელა ერ- თიცა და შეორეც იისხეას თებებს დახაძამს, იისხეას მიისახარებობს, რახაც მარადი აწმყო ბქეთა. ვის შეხენრებს კაცის გულის, რათა უძრავად შექლგარნს იხელახ, თუ რთუარ ვახაძირობებს წარხელდა; და მიისყელ- ხაც მარად უძრავი მარადისობა, რომლისთუხისაც; უცხია წარხელი; და მიისყელიც“ (თქუ XI, 13).

ქადაგისის ვადუქობის კვადი არასაკლებ აშკარაა სეტარი აგუგბტხეხ მიორე თხრულებაძში - „ადიის ქადაგისათუის“, ხადაც ატტარი, მარადისობისა და დროის ურთიერთუახსიხეაქებდას გამომისახრე, ცდილობს ერთახეობისათგან გამოსახის ცხებები - „ხაძერასი შექმნა დროში“ და „ხაძერასი შექმნა დროხათ ერთად“, რათა გავიქვხის, რთუარ ვადადის უცვლელი და უძრავი მარადისობა წამთა-წამად ცვადებადეს და მიორე დროში, რთუარ იქნება გრძობად-კისკრეტული, ვახუწვემდლით ქმნადი და ცვლადი ხაძერა, რომლის დახაძამიც, წარმართო კრეატციისობტის თუელ- ხაძრობით, დუთურეყხისა, ხელა ქრისტიანთ თუელითუის მიხედეთ - ზოდ- ლორე დმერთი:

„თუკი მართუბელად ვახეახსეაქებო მარადისობასა და დროს, კერძოდ, იმს, რომ შეუქლდებულა დროის არსებობა რაძე მიორეის ცვადებადობის ვარეშე, მარადისობისათუის კი უცხია ყოველგვარი ცვადებადობა, ვის ვერ შეხიწხავს, რომ არ იქნებოდა დრო, თუკი არ იქნებოდა ქმნილება. რომელიც რადეცხანთი მიორადომ შექვლადი რაძე?.. ვის იტყვის, რომ

ხაიქარისე უწინაშეს უნდა იყო სხვა რამ ქიხილება, რაიმის ცუდობებზე
თუ; შეიძლება ვიხიო დროს? იმერამ რაჟი წიხივთ და უწინაშეცხი წიხი-
იგი სიხივს: ათავადახიხივთა შექქისა დიხივთს ცა და მიწა, რათა არა ით
იგიქონს, თთქის მისხილე შექქიხივთის სხვა რამე... ახილეთ უწინა
ქვლად შეიძლება თქვას, რამ ხაიქარო შექქიხივთა არა დროში (in tem-
pore), არაიყო დროთის ურთა (cum tempore), ვიხივთის თხ, რა; დროში
თქქივთ, თხ სის თუ იმ დროის შექქივთ, თხ სის თუ იმ დროსე უწინაშეს თქქ-
ივთ, ეხე იყო, წარხუვთს შექქივთ და მიხივთსე უწინაშეს, იმერამ
შექქივთსეა წარხუვთა ვითოთოთი ხაიქარისე უწინაშეს, ვიხივთის არ
იყო ქიხივთს, რაიმის ცუდობებთა მიხიხივთს; შექქივთა ვიხიო დროს.
სიხივთ ხაიქარო დროთისა ურთა შექქისა" (კუთის ქვლახიხივთ", XI, 6).

წინადაცხივთს - თუ უწინაშეს, წარხუვთა და მიხივთსეა თუ ახივთის
თხ ვიხივთს, თხო, ახივთის, არაიყოთქქივთა და ახივთის
აქვლად, ხეწარო ახივთის მისეუთა; თხ მიხივთსეა ვიხი-
ვთსეა (წარხუვთა, ახივთა და მიხივთსეა) იმერამ თუ ახივთის და არაი-
ყოთქქივთ მიხივთს რეალეუთი არხივთს ახივთის ახივთს, ეთ ვიხი-
დროთა ურთოთქქის მის, ხეწარო ახივთის მიხივთს, ახივთს, დროთს ურ-
თაუთოთ რეალეუთა არხივთს მიხივთს მიხივთს ახივთს, რაიმის; თხ
ხიხივთს ახივთს და ახივთს, ეთ, წარხუვთისა და მიხივთის რეალეუთის
ხიხივთს, რის შექქივთა; რაიმის; ურთო, თუ მიხივთს დროთს ვიხივთს
მიხივთსეა წარხივთსეა, ვიხივთს წარხუვთა (მეწარო ახივთს) უწინ
აღარ არხივთს, ხეწარო მიხივთს (დახივთსეა ახივთს) ეთ კიხივთ არ
მიხივთსეა თუ ვიხივთს, რაიმის მისე შექქივთსეა ვიხივთს არაი, ეთ
ეთ კიხივთ არ ხიხივთს არხივთს. ხეწარო ახივთის მიხივთს, ხეწარო
უწინაშეს ვიხივთს და ახივთს მიხივთს ახივთს, მის რაიმის; წარ-
ხუვთს თუხივთს და მიხივთს მიხივთს, თუ ვიხივთს მიხივთს, ვიხივთის
თხხივთს, დროთს არხივთს ადამისთს ხეწაროთ ვიხივთსეა. ურთო,
რაიმის; მიხივთს, ვიხივთს და თუხივთს, თუ დროთს ხაი მიხივთსეა მისე;
შექქივთს მიხივთს, თუხი და თუხი თუ ვიხივთსეა მიხივთსეა
წართს ხაი დრო - ახივთა წარხუვთს, ახივთა ახივთს და ახივთა მიხი-
ვთს, ეთ ხაი დრო მიხივთს ხეწარო არხივთს და ხეწარო ვიხივთს
უწინაშეს მათ: ახივთა წარხუვთს მიხივთსეა; ახივთა ახივთს - ვიხი-
ვთს ვიხივთს; ახივთა მიხივთს ეთ - მიხივთსეა (კვლახივთსეა", XI, 26).

თუქქი ხეწარო ახივთის მიხივთს; ვიხივთს, რამ ახივთს არაივთს
ვიხივთსეა არ ვიხივთს და, თუ თუხივთს მიხივთს, მიხივთს მიხივთსეა, ახივთა დროთს რეალეუთ
მიხივთს ეთ არა, მიხივთს წარხუვთს და მიხივთს ვიხივთსეა, ვიხი-
ვთსეა ცუდობა ხეწარო, დროთს არაივთსეა მიხივთს კიხივთს ურთო
მიხივთს წარხივთსეა მიხივთს ხაი მიხივთსეა ახივთს მიხივთს
რაიმის; თუ ხიხივთს ვიხივთსეა თუხი და თუხი დროთს ვიხივთსეა
ახივთსეა ეთ:

...ქრადღებებს წარსულში გადააქვს მოსჯელად; რაც; მოსჯელის აქ-
დღება, წარსულის ელვება; და თუ მოსჯელად ხაერთად გაქრა, დარწმუნა
მხოლოდ წარსული. კი მაგრამ, რა სახით იქნებოდა, ან სულაც; ქრება
მოსჯელად, რომელიც; აქერ კიდევ არ არსებობს? მხოლოდ იმხანად, რომ
ეს ხდება სულში, რადგანაც; მარტოოდეს სულში არსებობს ხსი დრო. ის
ქდის, ქრადღებებს აქრობს და ახსივს; რახაც; ქდის, იმ უხით გადავსის,
რახაც; ქრადღებებს აქრობს და აქოთკის მიქმბროება, რაც; ახსივს. ვის
შეხსილებს იმის უარყოფას, რომ მოსჯელად აქერ კიდევ არ არსებობს? მა-
გრამ მისი მხოლოდისი უკვე სულში. ახლა ვის უარყოფს იმის, რომ წარ-
სული უკვე აღარ არსებობს? მაგრამ სულში კვლავაც; ცოცხლობს მისი
ხსივსა. და ბოლოს, ვის გადავსის უარვის, რომ აწმის ხსივრდღებობა
არ ვაძინა? რადგან ის ქვეყნულად ვადის. მაგრამ ხსივრდღებობა ხეცხი
ქრადღება, რომელხაც; დაუყოლებელი არყოფანში გადააქვს ქველადქრო,
რაც; კი თავის იხის. მსწახლად, ხსივრდღებობა არა მოსჯელად დრო, რა-
მელიც; არ არსებობს; ხსივრდღებობა მხოლოდ მოსჯელის მხოლოდისი.
ხსივრდღებობა არა წარსული დრო, რომელიც; აღარ არსებობს;
ხსივრდღებობა მხოლოდ წარსულის ხსივს" (ავსხარებანი", XI, 36-37).

დროის ჰეატისისა და არახტეკელხეული თეორიები ხაქმად თრ-
ქოველია: რაგარც; მსაწადღებლის, ისე მსაწადის ახრობაც; დრო არც;
მარწმინდად სეხიქტეურია და არც; თბიქტეური, კ.ა. არც; ადამიხის ცხო-
ბეურებობაა ვახსივრდული და არც; დამოქკადღებლად მსხვას. მათი დრო
ხადლაც; ცხობეურებობა და თბიქტეურ რეალობას მონის მიქდისება, ისე
რომ, არც; ქროსე დაიქხება და არც; მიქროსე. სიხრომ ქერც; ქროსი არ-
ქრებებს დროის მიქტერ დეფინიციას და ქერც; მიქროსე. თქმვა ისიც; ხაქოთხ-
ეობა, შეხსილთა კია, ხაქრობა, სიხრომ დეფინიციას? შექმლთა კია ადამი-
ხის დროის ვახსივრდული თეორიების სეხიტი და სიმწერავი
წადის?

დროის ხეატისი ავეუბტხეხეული კონცეპციის თეორიადღობა ადგარ-
ხის, არახტეკელხევა და ბლოტის თეორიებობა შედარებობა, უწინარეს
ქოვლისა, ისაა, რომ მიხილელი ვახსივრდობის თეორიასხრობთ, დრო არხე-
ბობად სეხიქტეურებობა, ვხე თეო, ადამიხის ცხობეურებობაა ვახ-
სივრდული. თქმვა ქერ ვიქქეობა, რომ ამ თეორიადღობის შედგევი წის
გადადღებელი ხადიჯა თქმ დროის ვხივრდული ბეჭების შექმობის ვახსი-
ხადრდობობა ახრობა ცხობეური თეორიები თეორიები თეორიები ბერტრან
რახელი: ამ პონადღად არ ვეახსივრდობთ თეორიას, რომლის მო-
ქდობაც; დრო რახაც; ხეცხის ვახსივრდობა არსებულად. მაგრამ ეს უკველად
მდღსე ქეკახიური თეორიადღობა, დროსი იმისა, რომ ხეროსული ვახსივრდობის
ხეცხად თქმეს. მიქტაც; ვამტეობთ: ავეუბტხეხის თეორიადღობა ვადღებობთ უკრო
წის გაადადღებელი ხადიჯა თეორიადღობა იმხანის შედარებობა, რახაც; ამ
ხაქოთხის თეორიადღობა ბერტრან თეორიადღობაში ვახივრდობთ. ეს თეორიადღობა შე-
ცავის პრინციპის უკრო უკველხისა და უკრო ხაველ ვონსტეკლარებებს,
ქოდრე დროის სეხიქტეურებობა თეორიადღობა კახივსა, - თეორიადღობა, რომელხაც;

კახტის "შეძლევა ყაბათი აღიარება ასევე ყვარობისთვისაა "მონის" (Б. Радца, История западной Философии, М., 1959, стр. 370).

მკითხველი, რომელიც ეწინააღმდეგება გაყვანი, ერთის შიშით, ძვარების, არისტოტელესა და პლატონის თეორიების, ხელს მკითხველს მხრით, სეკური ავტორიტეტის კონკურენციის ამ მოკლე მიმოხილვას, უთქვამს დავადასახლება იმის, რომ ავტორიტეტის თანადასახლება უმეტესად ერთი რომ ვახან-რობებზე: დრო, მისი გაყვანი, უფრო სეპარაციისთვის უნდა, ვიდრე ბერძენ ყვარობისთვის აქვს წარმოდგენილი. მაგრამ სწორედ ამ სეპარაციისას არ იხიარებიან ბერძენი რახელი. ის, რაღას ექვარება მისი მტკიცება მის თავისთვის, რომ ავტორიტეტის თეორია გაყვანებით უფრო წიხ გადადგმული ხდობდა ყველაზე იმისთვის "შეადრებით, რახაც ამ საკითხის თანადასახლება ბერძენ ყვარობისთვისაა ექვარება?"

61. მქც, VII, 8; I თახე, I, 5.
62. შდრ. ყხადმ. 22, 1; 27, 9.
63. ყხადმ. 70, 5.
64. სეკური ავტორიტეტი აქ მიმართავს რაცადასახლებულ ახსნას: მომცველი თვარადება იმ ხომლების მიხედვით, რომლებზეც აქვს ხოდასახობს იმ ხადსს, ვისაც მათი ახადსახობა და თხვარადებას კახარი "მქც" უნდა. - ბიერ დე ლაბრითაის "მქც" უნდა; თხ ადსახლებება" დახას. კამოც. კვ. 313.
65. შდრ. ყხადმ. 138, 6.
66. ყხადმ. 37, 11.
67. მათე, VII, 11.
68. ყხადმ. 72, 16.
69. ყხადმ. 115, 1.
70. ყხადმ. 26, 4.
71. ყხადმ. 38, 6.
72. დამადა. I, 14.
73. სეკური ავტორიტეტი "ხადსახობისა და "ხომლის დღეებს გაყვანისთვის.
74. თეხი ხადე. X, 12-13.
75. არისტოტელეს მიხედვით (თხ. "მქც. 60), დრო და მომართობა ერთმანეთს გას-ხადსახობის, სეკური ავტორიტეტი კი, არსებობად, უარყოფს მათ ურთიერთ-გახსახობისთვის.
76. ყხადმ. 17, 29.
77. დედასმი - cubitus = დახად. 45 სმ.
78. სეკური ავტორიტეტი აქ უახლოვდება პლატონის თვარადსახობის, რომლის "თახახობადაც, დროის წყლისა "შეკლებულია სეკლის კარეში" (კახს. III, 7, 11). მაგრამ პლატონი, როგორც ვახხეთ (თხ. "მქც. 60), აქ ხანკარის სეკლის ყვარობისთვის, ხელს სეკური ავტორიტეტი, რომელიც სეპარაციისთვის უნდა იახრებს დროს, - ადსახობის სეკლს.
79. ყხადმ. 61, 9; 99, 3.
80. "მქც (IX, XII, 32) სეკური ავტორიტეტის უმეტეს მიხედვით ამხრობი მქცისთვის ყვარობის ამ მიხედვით ამისთვის ბერძენი თხ ბერძენი.

81. ხსენდებათქველი ფრანგი მეცნიერი პიერ მონის მსოფლიო დოქტრინა თავის კრანხაოსზე, აოტომისი კოსმოლოგიაში „სამყაროს ხიხტვისა. კოსმოლოგიური მოძღვრებათა ისტორია კლატონიდან კოპერნიკამდე“, პარიზი, 1913-1959, „შესწავლათად განხილავს ამ სახეებს: „სამყაროს, დროის არსებობა და ხსენდებათ სხვა სხვა სხვა სხვა სხვა, რაიმეცა; შექმნათ ექვანდების ერთი და იმავე, მუდმივი და მუდმივი ქვესათბოთ მოძღვრება წარსულისა და მოსულთ მოვლათებო... ექვანდები იმაში, რაც ამჟამად ხდება, სხვა სხვა მოვლათათა განხილათ თანხმადეველ მოვლათათა მოვლათობა, და ამისათვის, ერთი და იმავე, ამჟამური ექვანდებით „მოხელათობ“ ექვანდ ეს მოვლათა. ამის წყალობით ის მათ ასეთებს მქარხა და კერძოხეტიველ, ისტეველქტინსიერ არსებობას, რახაც ისინი; მოვლათებუთი არათ ვარე ხიხმდეველში. ხედავსხევა კრძალათობის განხილათის სხვა ერთმსხუთს ადარებს ხწარველ ამ ფიქსირებულსა და აქმდე ქველ მოვლათობებს“ (P.Duhem. Le Système du monde. t. II. Paris. 1914, p. 476).
82. ფხადმ. 62, 4.
83. ფხადმ. 17, 36; 62, 9.
84. ფილოზ. III, 12.
85. შდრ. ფილოზ. III, 13-14.
86. ფხადმ. 25, 7.
87. ფხადმ. 26, 4.
88. ფხადმ. 30, 11.
89. კლატონისა და სეპლატონიკოსთა მოძღვრების განხილათი - "ქდროვლათა და სხეხირველ ხიხმდეველს მოწვეველთა სხვათა მოწვერათში, ე.ი. დროისა და ხეტივის სამყაროში დათქმის შეხახებ.
90. იხ. აქვე, შეხ. 60.
91. შდრ. ფხადმ. 143, 8.
92. შდრ. ფილოზ. III, 13.
93. სეპლანი ავერესტიე მხველადთა იმაზე, თე რადის შექმნეი ანველათები - დროში თე აველდა დროზე უწინარეს". რაქდა ისინი ექვანდობათ ექვანდობათობის, ამისათვის; სეპლანს ავერესტიემ დაახვეთა, რომ ანველათები „დროის თანადროვანი“ არათ სეპლანს ქვლათისათვის", XII, 16).
94. დაბად. 1, 1.
95. შდრ. ეხათ, LVII, 15.
96. ფხადმ. 144, 14.

წიგნი მეოთხედი

1. რომ. VIII, 31.
2. მათე, VII, 7-8; თითხე, XVI, 24.
3. თეკოსინსებთა მოწინათის მოხელათი ადამისის სხველთ.

4. უხადოს. 113, 24... „სეცა სეცობა“ (caelum caeli) – სეცანი აფეუბტისე სეკადახეხეხიარად ვასმარტავს ამ ვამთაქისხ: 1. ისტელაიბიდურ არხას ხავესე; 2. ამ ხავესის მკურს ხაიულ სეკათა ვასეხა; 3. თუი დმერასი იდეულ-ხამეოეუდა; 4. „ანრეკსხეოეო ქმოდებთხ“ – ხოდმე, „უეუდოს- ილ ხიმდელმეკე ავასეკე ხეკერთი წმადისი ვასეხა, რამ მათი დ- მისდურა მკურსთა მხედლე დმერთხ, კეკოვას კი არავთხ. ამ ვახთხ მკ- დარებით ექვლაფერთ, რახტ; ხორკეული თეალი ვერეცხ, მის'ად ელე- თწოდებოდეს“ („ქადავებანი“, II, II; შდრ. „უეხადომქებხასიყს“, 113).
5. თხ. წინა შეისმეხა.
6. დაბად. I, 2... „უეხახი“ შექხასძსეხა სეკტასტისეიულ „aoratos“-ხ („უეხადოეო“), ხილა „უადბური“ – „akataskeuastos“-ხ, რამეულხტ; უერი სეკტად ვად- მისტეკმს ძეკლი ქართული თარეხსი – „ავასქმადებულ“. აქქე უხდა მკე- ნიშნით, რამ ბიბლიური ვავებთ „მის'ა“ ხმირად ვუკლასხმოდხ არა მარტო დედასიწახ, არამე მთელ ხილულ ვახტ; რეგორე; დედასიწახ აკეროვას სეკერულ ვარსხ. ხიქეებთ „უეხახი და უადბური“ ვამთხარეულთა აბხილ- უ- ტური ქახი, ხადტ; ერამსეკომი უთავბილიდათ აფეუბტული მისეკალი სიხათასი, პერის, მის'თხ თუ წუასი ელექსტეუბი, ავრთეუ მკეხარეული თუ ცხიეკლური ხივოცხვლას ექვლა წახახხი. შდრ. ხოდმე ხილა- მახისა“, XI, 16, რამლას მხეკეათატ; დმერთი სწორულ „უეხახი ხეოეერ- ბიხავას“ ქმის ხამერასხ.
7. ეს „ბხელი“ ბეკებრთე შედეკათა ითხა, რამ ვერ კიდეე არ არხებოდა ხათული, რეგორე; თეოთსიოეო და თავისთავაი ხტეიოთხი, რამელიტ; მხედლე შექმლე ვამთეო პირეკლეთეოთი ქახიხდას შეხაქმის პირეკლ დლეხ (დაბადებუა, I, 3-5).
8. „ანრეკად, – კთხელოდხ ვასეხა, – ბიკლი ხამეროთხთხ ერთად შექქმხა? თხ ხათელსე უეხეხა? მთეუკდავად ითხა, რამ თავთხ ბეკებთ უერი მდაბლათ, მახტ; პირეკლამხ? – ბხელი – მთეუკებთ ხეკს, – თავისთავად რადი არხებამხ. ეს მთეუკეხა ითხ შედეკათ, რამ აკერში ვერ კიდეე არ თეო ხათელ“ (ბახილი დიდი, ექვხთა დეკოათოეს, II, 5).
9. შდრ. უხადოს. 70, 17.
10. სეკანი აფეუბტისე ერთხელ კიდეე ხახეახით ავხიშლავს, რამ ეს „ახხამ“ ხედატ; არ ხიშლავს პირეკლამხ დროში, რადვასტ; ხამეროთხ შექქმხადე არავთარო დრო არ არხებოდა.
11. თეკლასხხეხა ქახი.
12. ეს „უეხახი და უადბური მის'ა“, სეკანი აფეუბტისეხ მხედეოთ, სეკა არა არხს რა, თუ არა უეფონო მატურთა, ახ, თუ ვეებეთ, ხამერო, მის თრ- ვახიხებახა და დლეკერეკივაციამდე. სეხისხიერ ვარსს'სე „უწინარეხი“ მ- ტერი მთლიანად ვასმარტეულთა ეოეკლევკანი თესეხახავას, მთლიანად მოკლებულითა ეოეკლევკან ვასხს'სეერეკლამხ. და მახტ; თხ აბხილ- ეკერი „არარა“ კი არა, ვარეკეული ახროთ, „რადვაცა“, რაკილა ვარსით თრვას- ისებული ხამეროთხ შექქმის ერთეკარ პირიბად თუ დახაბამიერ „ახსალად“ ბამელსებუ (აქქე უხდა შექქიშნით შექმდეუი; ბერამეული ეთხ თითქმის

ამოქურდავი შეხადლებლიობით რომ ხარუბლით, აუკუხტისეხ წარმართი წინამძღუდი - ძღატიხი ურამსხეობახას ვახსხეჯეებს ორ ვამოთქმას: „ჲქ ოხ“ და „ჲქ ოს“; ორივე „არსიუეს“, „არარახ“, „არარაობას“ ხომხაეს, მღვრამ პირველი - ახსილუტური, მქორე კი რეულატური ახროთ; ხწორედ ამ უკახსხელებს - „ჲქ ოს“ - თქეებს ძღატიხი მტკერითი ავასხაშხაყავი.

13. რაჯორე; უხედავო, ხტარნი აუკუხტისეხ მხედეით, დახაბამორე მტკერითი ავქჩა, მხიხი წკეთის არე ვახეებით შეიძლება და არე; ვრძხიობით. „ავხარუბათა“ აუტორი ამ მხროთეე; ძღატიხის ურთუელ მძღვერედ გვეუღახიება მხიხილად და მხიხილად. ხეეს ჟოკით, რომ ვრძხიობად-კახტკერული ხამქარის დახაბამორე ხაწკახად, დესერეგახელი ვახეების (დმქროის) ვარდა, ძღატიხი აჯიარებს მტკერითხე; რომელე; დესერეგახის ქმხილება კი არ არის, არამედ - მოელი მხიხი ქმხილების უქედურეხი ზეჯარო. ამ ორი ხაწკახის დახროსხრობეულობა ძღაღარეულია. თუ დესერეგახის ჭკუმ-მხროტი არხეობა მოქურება, მტკერით მხიხი ხრელი უარეოყავა; არარხეობა, არარსი (თხ. წახა შეხამხეხა). ამ ორი ძღაღესს შორახსა მთქვეული მთელი ხამქარი, რამელე; ურადროეულად წოხახაერთა ორივე პირველ-ხაწკახის ბუქებახოსი. მტკერით, თუ შეიძლება ახე ოთქჩას, ურთუარნი ხარეჯა, რამლის ხიღრემქი; ორეულება ოღეაღური ხამქარი, თქეკა არეულეს მქედეად დახდეუ კი არა, ხაგხეუბი ობადეობას. ძღატიხი მახ უწოდებს მამრქმეს („ახიხილახე“) და ძიძხს („ტოთხეუ“). მამრქმეს ობდუხად, რამელახად; ოხ თოქის უქორძი და უხახი წოდში ოღებს (მამრქმეეს) ოღეაღური ხისახეულის ფარძებს და, ამროგად, დახაბამს აძლეეს ვრამხაბად ვეხამიქხას ხამქარის; ძიძხს ობდუხად, რამელახად; „ახახრეოებს“ უოქედოვე ქმხადხა და ცოტეხალს. რაჯორე; უოქედის მამრქმელი („ახახეუხეს“), მტკერით უღობს მხიხილად ოღეაღურ ფარძასა მღღების უხარხ, თოქხმთოჯე კი არაუქრს არ მტკებს მხო. უველაღური მხიხი წოდში რე-აჯახება, მახში ობადება, ოხრდება, კელება, თუთის კი ხრეულად ოხ-დოქერეუტეულია ქმხადობის ამ უხახრეული არაქეხის მამრო. ვახაგეობა რაჯორე; ძღატიხის ახროთ, ჭკუმხროტიხ მხიხილად ოხტელოთობიღური ხისახეულოე, მხიხილად ოღე; მხიხი ოხტელოთოეური ხტატეხი ობდუხად მღღათა, რომ არაყოთარ ხხეა არხეობახს, არაყოთარ ხხეა უოქეუბეხას არ ხაჯიროებს. მტკერითი თოქის მხროე რომ რამეე შექმხილეს ქმხადში, ეს უოქედ დაარღვეულა ოღეის, რაჯორე; უოქედეარნი არხეობის ჭკუმხროტი წარის ურადეროობახს. ამტკემ ძღატიხის მტკერით არე; ხეოთერად და არე; ხხეულადობო, ოხ კი არადა, უოქედეარნი თოქებრეოე ვახსხეღურე-ღობიხეუახ ვახსარეულოა. ობახე; კი ვერ ვოტეკით, რომ ოხ არარაა, ახ არაუქრნი, ვახადას „არაუქრხე“ თოქხი ხაქეარნი მხამქეულობა, ხაქე-თარი ახრო მთქეხეუბა და მტკერითხათოქის რომ მღველწერა ოგე, ვარეკეულ ხომსხს ახ თოქხეხას შექეხხით მხიხი. თუთ ტერძიხი „მტკერით“ პირწოხილად ხომსხაღური, უოქედეარნი მხიხარხიხეუახ დაკელოლი ცქეება, რამელახე; ხისახეულოემო არაუქრნი არ შეეხაბამება.

მტკერითი ოხტელოთოეური ხტატეხი ვახაბრობებს მხიხი ვახიელოთოეურ ხტატეხხე; ძღატიხის ახროთ, მოელი კახსორეუ ხისახეულოე ორი

სხვადასხვა შრომა თუ ფეხისაგან შედგება, რომლებიც ქრონიკულია, უწინარეს ყოველით, რეკლამის სხვადასხვა ხარისხით გახრწივას: ერთი მხრივ, იდეალურ არსთა ჩამქრობს ქეშისნობით არსებობა (აქი თხროს თი), ხოლო მორიგის მხრივ, მარტრიალური ხაგასთა და მოვლუხათ რეკლამური ხისამდგომლი, მათი გამკვდინებელი ქმნადობა (კეკეხისი). პირველი რაქონ-აღური ახრობეხისა (კათხობა) და ქეშისნობით ცოდნის (კეხისებეხე) ხაგასთა, მორიგე კი გრძობადი ადქისხა (კათხობის) და წარსიდუეხის (კათქხი). მკვრამ ადარების მარტრია, რიკორე; არარხი, არარა, ხისამ-ვდობის არე; ერთ ხეყრის კეკეხის და არე; მორიგის, მსწახვადი, არე; რაქონაღური მქეხეხის ხაგასთა და არე; გრძობადი ადქისხა, თქიჯ-თაქიხი უკვლულობით თხ ერთგვარად ხისობეგის იდეალურ პირველხიმქმს. რომლისხაჯე, მსკვდრეკლად, გასხხეკვდება ურთქე ფონსთა მორქმის უხარით და, უქეხად ახეყ, რამქეხადი მოვლუეხის გრძობად-კოხერეკვლ ხამქრობს, რომლისხაჯე; გასხხეკვდება თაქიხი წარუკვლად-ბით. ამოქიამ წკვდობს თხთა, რა; იდეალურ პირველხიმქმს; მოვლუეხის და გრძობად-კოხერეკვლ ხამქრობს; მკვრამ ხისამდგომლი არე; ერთა და არე; მორიგე და, სწორედ ამოქიამ, არე; ცოხით ხაწკვდობს და არე; გრძობადი, დახ, წკვდობს ამ უქხაქური ფეხისიხისა მხოლოდ ერთგვარო-უქხისხიდე შობილი ვახეჯთ (კათეხისი გიხი ხითი, - კათეხისი, 52ხ) თუ შეიძლება, რომლიც წეყისი ხისხრობს თუ ხისხების რქისხიხეხისა აქეყის.

14. თეკლახხიხის მსოქეკვლადი.

15. შდრ. ადარების, კათიქისი, 52ხ: „არხების კიდექ ერთა ვერო, ხახე-დობი, ხორეკე თუ ადგილი სხორეკე და ადგილი“, ადარების მინვდობ, „მარტრინს“ ხისობეხისა, - ბ.ბ.), უხრწელი და წარუკვლი. ყოველივე ადარებულის ხაქვდარი, თითის კი შექრწეხების მოვწდომლი, უქხისხიდე შობილი ვახეჯთ ხაწკვდობს და მთიხ ხარწქეხი, რომელც; თითქის ხისხარში ვხედავთ, რიკორე კმტკიქებთ, რომ ყოველივე არხებელი აქვდობლად ხადარე; უხა თიხ, რომლითაც; ადგილას თუ რომლითაც; ხორეკეში, ხოლო თხ, რა; არხად არ არის, არე; მოწაქე და არე; კათი, თითქის არე; არხებობს. აი, ეს და თის მხობილუეკე ყველა ხევა ცხეხ-წეყის თითქის ხისხარში დახოქვლი ვადეკეკეხის თხ ბეყეხასეკე, რომლიც; ხისხარში კი არა, ხისამდგომლი არხებობს, ახე რომ, გამოქიხლუებელი ადარე; ქეშისნობების გარქეყის თაქი ვაქეხ და ადარე; მთი მტკიქებისა...“

უქერი ვეკის ადარების, კათიქისის“ (კატრებელი ახაქეკე დურხობით, მარტრის ამ „ხისამდგომლი ადქისხი“ ვხისობილი ხედავას და ახროს გოტა-ღური უარყოფას შევადარებხ:

„აროგორ წარმოვიდგეკოთ თხს, რახე; არაქათარი ფონსა არ ვაქმნათ? - ყოველგვარი ფონის ხრელი უარყოფთ. მარტრის წეყის ვაწვდებთ თხს, რამის; კერ ვორებთ ფონის ხაქვადის. ამოქიამ მხობილად უნდა ადგილათ ფონის ხრელი უქიხლობა, რომოხე; ყოველგვარი ფონისა-გის გახდვობს და გახეყება გეხსრობის, თუკი ვეყერს ვიხილით მარტრია.“

ხელთ მსჯერობას ვიხიბა ხელაჲს, მსჯერამ ჩამდგედი კი არა, თავიხი თავიხაჯის ვახსხეჯეჯეული ვიხიბა, რადგახა; იძულებით მოიქცევა იმის ხელად, რა; არ ვახეჯეჯეებს მსხ. მსმის ის თვალს მოეჯეჯეებს, რა-მდღა; ვახეჯეჯეა ხახაღდეს, იმ მსხით, რომ იხილოს მდელი, მსჯერამ ხელეთ კი ვერ ხელაჲს, რადგახა; მადჯეჯეა ხახაღდელ, რომდღათა; შიძლება იხილი მდელი, ახე. რომ, უხახაღდელ ხელეთ უხარი კი არ შეიქცევა, არამედ - მხოლოდ ვერხეჯეჯეა, და თუ ხაქროთად შიძლება ხელად ექცევათ მსხ, სწორედ ეხა ხიმეულის ხელად" („ეხიჯად" I, VIII, 9).

„არ წარმოდგება შიძლება ექცეხედის მახე (მსჯერობაზე, - ზ.ბ.): არ რახარი მოახეჯეჯეა? ეხა ის თუთ ვახეჯახეჯეჯეულობა არ არის? თუ მხეჯეხი მხეჯეხით ადიქება, ვახეჯახეჯეჯეულობა ვახეჯახეჯეჯეულობით; ეხა ადიქათა, დაახა; შიძლება ჩამოეჯეჯეადით ვახეჯახეჯეჯეულობის ხეჯეჯეად ვახსხეჯეჯეული ცეხა, მსჯერამ ვახეჯახეჯეჯეულობა მსხ; ვახეჯახეჯეჯეულობის მოახეჯეჯეადებას ახედის ხეჯეჯე, მსჯერობას მხოლოდ ახარი და ვიხიბით თუ შექმეჯეჯეებთ, შიძლება ვახიმთ ვიხიჯეჯეათ მსჯერობაზე, მსჯერამ თუ შექმეჯეჯეებთ ახარი შექმეჯეჯეათ თუ, ხეჯე მხოლოდ არა რამე ვახეჯეჯეუდ ახრის მსჯერობის შეხახა, არამედ, უხელ, ექვეჯეჯეარი ახრის უარეჯეჯეა" („ეხიჯად" II, IV, 10).

16. „მდრ, ალაჯეხი; ახ, რა; იბაჯება და ერთი მდგომარეობისაჲს მქარეჲს გადადის, მსჯერობას ხაქრობებს" („ეხს." II, IV, 2). ეს ახარი; ალაჯეხის „ეხიქეხახაჯეჯეა" იღებს დახახიმს, რომლის ახახახაჯეჯეა; მთელი ჩამქარეჯეული ქსაღაობა სწორედ მსჯერობის წიღაჲს ხარეჯეჯეულება; ექვეჯეჯე-ეჲრი მსმის ვახაჯელის ექვეჯეჯეადობას, იბაჯება, იხრდება, ექვება, ქრო-თიქროედ ვარდაიქება, თუთის კი იხეჯე იხაღეჯეჯეჯეულებს ქსაღაობის მთელი ამ უხახეჯეული არაქეჯის მიძრო, რაჯეჯეა; ექვეჯე, დაჯე იმ ფორმელებსა თუ ეთეჯეჯეებსაჲს, ვახეჯეჯეებთ რომ ხახეჯეხ ხეჯ და ახეჯე ვახეჯეჯეებთ შიდას.

17. „მდრ, აქეჲ, შეხ, 12.
 18. „ექვეჯეჯეა აჯარეხს, რომ ის, რახა; მსჯერობა ექვდება, ფორმისა ერთეჯეჯეარი ხაქეჯეჯეული და ხახეჯეხა" („ეხიჯეხი, აქხ." II, IV, 2). „მდრ, ალაჯეხი, აქეხიხი"; მს: „ეხა რადა; უხიდაჲთ და ექვთმის, მთეხეჯეჯეულები და ექვეჯეჯეულებიქეჯეა".

19. დესხილი: „nihil aliquid" და „est non est" - თნი ბრწეხეჯეჯედი ფორმეჯეა მსჯერობის ზეხედის ვადისახეჯეჯეა.

20. „მდრ, ეხათ, VI, 3.

21. "De nihilo, sicut ex nihilo..." - ამ ვახიქეჯის შექმეჯეჯეებთ თრეხეხეხახა; და თახე თქრობარახა; ხეჯარი აქვეჯეჯეებთ ხეჯე მსიმეჯეჯეობას ახიქებს ვახიქეჯის de nihilo: მახეჯეა ხახეჯარის შეხაქეჯეჯეად დეხრობის მდრ შექეჯის, ხახეჯარი de nihilo (არაფრეხეჯის, არარახეჯის) შექეჯის და არა de Deo (დექრობარახის), ხეჯეჯეჯეჯეიქეხა მახეჯეჯეათა; ქსიძეჯეა,

განსჯილი ანთი, de nihilo (არაფრთხევის) იქმნება, უნდაღის მის მიუ-
ღისებამდე. არაფერი არ იყო, მაგრამ, ისედაც, ex Deo
(ღმერთობიდან), რადგანაც დეოტურად მიმდინარეობს ხრედაქმნილებას აუ-
ცილებლად განისაზღვრება უნდა მიუღის ქმნილებასაც.

ქმნილების წარმოქმნილობა de nihilo (არაფრთხევის) ხსენდება და
ბიროტების დავის ახლოს მის, მაგრამ რაცაღა დღემოს მიერ არის
შექმნილი, მის წიკადობა იმ იმდროეოტურად კითხვა ხდება, ეს იმ-
დროეოტური ინადაობა უოტური თვადისხრობისაც; ინადაობის ასევე
ახლოს მის, ქმნილება უქმნილია და ცოდვილი; უნდაღის „არაფრთხე-
ს“ წარმოდგება. მიხეობის ხმნიქვლას deficere – ხიქვცე, რიქვლაც; დღემოს
სინაქის, ხიღი ცოდვილობა – უნდა მისი მიდრექვლება nihil-ისაკენ“.
რეხ. თარგმისის შეხ. იხ. დავის, უსილც, კვ. 259.

22. დაბად. 1, 1.

23. უხადამ. 113, 16.

24. დაბად. 1, 2.

25. შდრ. ხიბრნიქ ხიღამ. XI, 16.

26. დაბად. 1, 6.

27. დაბად. 1, 8.

28. დაბად. 1, 9-10, 13.

29. იხ. აქვე, შეხ. 6.

30. იხ. მიუერნიქვე წიგნის შეხ. 60.

31. იხ. აქვე, შეხ. 4.

32. იხ. მიუერნიქვე წიგნის შეხ. 60.

33. შდრ. უხადამ. 118, 176.

34. უნდა, XXX, 21.

35. 1 ტომ. VI, 16.

36. დღესამი – „specie motuve“. ავლიტისი მიმდინარეობს უსინაქვლად. რი-
კორც; უნდაღის ავსინაქვლიქვლად ხსიქს თუ უფრისს“ („Acidos egragoras“),
„ავსინაქვლი“ და უნდაღის უფრისსიქვლად უსინაქვლიქვლად („უხ.“ VI, III, 22).

37. უხადამ. 78, 11.

38. შდრ. წიგნი VII, 16. ბიროტების ბიქვის აქვენიქვლიქვლად იმდრო-
ტავის თსახილ, ბიროტის ხიღს ხიღს არა არის რაც, თუ არა უსინაქვლის
„სინაქვის, რაც არის“, ე.ი. დღემოსიქვლად, და მიდრექვლად მის მიმდინარე, „რაც;
უფრო კიხად არის“.

39. თუქვლიქვლიქვლად „ხიღს ხიღისა“. იხ. აქვე, შეხ. 4.

40. ე.ი. მიმდინარეობას – ამ მიქვლიქვლად მიქვლიქვლად არხიქვლიქვლად. იხ. მიუერნიქვე წიგ-
ნის შეხ. 60.

41. თუქვლიქვლიქვლად „ხიღს თუქვლიქვლიქვლად“.

42. უხადამ. 41, 34.

43. უხადამ. 26, 4.

44. უხადამ. 101, 28.

45. შტრ. მათე, VII, 7-8.

46. ანგელოსხილება, ერთობ მხრობ, „ხეცა ხეცობა“, ხელდა შედრებს მხრობ, „მოწა უხახო და უდაბურია, არე დახაბამიერი მტრუნა; თნობე დსერობს ქსილდეუ ბაა, თნობე ხედროელაა და, გარეკვეულა ახროთ, მარადიელეც, მადრამ არა დსერობს „თახამსრადიხი“ („coaeternus“).

47. დაბად. 1, 1.

48. დაბად. 1, 2; თხ. აქქე, შქხ. 6.

49. თხ. აქქე, შქხ. 4.

50. შტრ. 1 კონ. XIII, 12.

51. თხ. აქქე, შქხ. 46.

52. ხეტარი ანგეოსხიე გუკოსხილობს, უწინარეს ყოვლისა, მახიქქელეებს, რაიქლებიც; ურეყოფებეს ძეკელ ადოქსს (თხ. ქეხამე წიგნის შქხ. 25). „თნობე ადოქს თნობეული მახეღლია, ძეკელი ადოქს ადუკოთქესის მი წიერს, ახალი – მარადიელს. თნობეში ქექმსრობია ხეტეცა დეკობა, რე ვინც თნობეული მახეღლი“ („ეხადმსქეხისათეხ“, 149, 12).

53. ხეტარი ანგეოსხიე ქეკსიო ხამოთელის „დაბადებინ“ მის მიერ განსრეტე ბეული პახაეის სხვადასხვა თტრეტრეტეცეობს, რაიქლებიც; არ თახეღლებას მახეულ გავებებს, და კრატეკულად მიმოხილავს მათ.

54. დსერობს სება თეობე მთხი სეებხეტეცაა, სეებხეტეცა კი – მახიე სება, რაც უმეღლიე გამოსიდახრობს დსერობს, რეკონც; ახალიდგურად მარ ტეი არხის ანგეოსხიეხეული გავებდას. დსერობს ყველა თეიება, რე მკლხაც; მას შეეწერო, მიული მთხი სრულქსილდება – ხეტეკე, სება, გეიება, ხოდრხე, ხამსროლდახობა, ძეკოსხილდება და სხვა მთხიასთია, ერ თოღაც; და ცადლელქეც; თეობე, რაც თეობის დსერო. ქეკხი ხაკეკეის შქსდე დსერობს ბეიების ანგეოსხიეხეულ თტრეტრეტეცეობს მთღლიად გახობარებს დღეი ქნობტახი თეილითეი ახეკლმ კეხტრეტეხეული. ვიხი ახროთაც; მიული სრულყოფილება თეიებროთეი კი არ უხდა მიქწერის დსერობს, არამედ არხობროთეი. თე დსერო ხამსროლდახობა, ხამსროლდახობის მიქიებობაა ხამსროლდახობა. ხამსროლდახობა რაი სხვა თეის და დსერო – სხვა, მამის მთხი ხამსროლდახობა მთღლიე თეიებობს ადმსმსხელი თქიებოდა. მადრამ ხამსროლდახობა შეკესებულა სხვა რაიქ თეის, გარდა ხაკეკონტე დსერობა, ვიხიდას რაც; არის დსერო ყოველთეის, მთღლიე თეიებთ და თეიხობათეი არის. ამტეომ ხამსროლდახობა არხობროთეი ეკეკეიების მას. თეობე თქქის ყველა სხვა სრულქსილდების მამსროლც-დსერო ხამსროლდახობას კი არა უღლობს, არამედ თეიომთხა ხამსროლდახობა; თხ არა მარტე ცოქხელაა, არამედ თეიომთხა ხეტეცხელე; არა მარტე ბრეხია, თეიომთხეა ხოდრხე და ა.შ.

ამსოხახეე, დსერობს ცეხებდას მთღლიად გადმონტეცება ყოველგვარი ხროთეული, რადესაც; რეული ყოველთეი იძის, რაც; არის, თეიის შქ-მღლეხეულ ხაწილებს უხდა უსადლითეის. ახე რაი, ხაწილები უურთ მთღლიე დეკასხი, ვიდრე მთღლიე შქახსრული არხი, რადესაც; ეს უკახახეული მათი მიქიებობაა, რაც; არის, და არა ხაწილები – მთხი მიქიებობა. ამროთად,

დუთაბრითი არსება რაჟელა რამ იქოს, თქვადა; მხოლოდ ამის შედეგად აღარ იქნებოდა უხეხავი არსი. მსმსხადამქ, დამწრა ამხიდეუტური ხომარტეუტა, და თუ წესი ხეჯადახხვა თქიებებს მივაწერო მსა, თხისი დუთაუბრითი არსებას ხეჯადახხვა მოძებტებს კი არ აღამსხავს, არამედ თუთაუტელი მათგანი ხრუტადე ვამისხავტის მოედ დუთაუბრითი არსებას (ადებერტ) შტმსლი, შტა ხაუტქიუტების ყოფილიხოუთის თტონის, - ასეგამ კობტქრბებრითელი, 7-8).

55. ყხადამ. 47, 15.
56. შდრ. თახე, XIV, 56.
57. თუელთხხეხება „ხეჯა ხეჯისა“ და მისი მქედრბი - ასეგამთხეხი. აუხდა თაქეს, რამ ასეგამთხეხი თაჯთხით ბუქებით ტუაქედბადნი ართს, მკერამ თხეუტეს თაჯთხით თაქეს მქეჯად შექუქვარებთხით დამწრა, და ამიტომ მშეიჯად და მქარად დათქეს მის წადმს“ (კქქმსორბი ხარწხეხეხეხთხითხეხს“, 13, 26).
58. დაბად. XXVIII, 17.
59. ყხადამ. 148, 6.
60. თხეუ ყხადამქის თუთუ მქხლა.
61. ხიდრბე ხორბქ. 1, 4.
62. შდრ. „ქხეჯად“ IV, 3, 17, ხადეც ქლოტბი დლახარკობს ხსქაროს ხუელსე, რთუორც „ხათუელსე ხომდისხვას“.
63. II კორ. V, 21.
64. თხ. ბქქს შქს. 61.
65. გაღატ. IV, 26.
66. თუელთხხეხება „ხეჯა ხეჯისა“ (თხ. ბქქს შქს. 4). შდრ. მათე, XVIII, 10.
67. ყხადამ. 25, 8.
68. ყხადამ. 118, 76.
69. შდრ. დუტა, XV, 4.
70. თხ. II კორ. V, 1.
71. შდრ. ყხადამ. 72, 28.
72. ყხადამ. 17, 7.
73. ყხადამ. 27, 1.
74. ხეუთური ხიდრბეის კქხარეხეუელი მქტაუორა.
75. მათე, VI, 6.
76. შდრ. რამ. VIII, 23.
77. გაღატ. IV, 26.
78. რამ. VIII, 23.
79. შდრ. ყხადამ. 58, 18.
80. დაბად. 1, 1.
81. დაბად. 1, 2.
82. შდრ. ახაქხავორა: „ყუელაფუტრი კროად თუო, მქრე მთეიდა ვახება და გბქეო და მოაწქხნობეა ყოქელა“ (დოლხი, ყრბავს. 1,4).
83. ვახსხეჯეუება ამ უქახსხეჯელ - მქოთხე - და მქორე თტქრბრეუტაქეებს მსორის თხად, რამ მქოთხის მთხეჯეო აქა და მქწა“ ვაბებუტლია რთუორც „ქქქ

შექმნილი, სულიერი და სხეულებრივი ხასიყარო, მისის რადეხაც; მქონე
ობტერპრეტაციის აუტორიო ს'ხროო „კა და მოწა“ სულიერი და
სხეულებრივი ხასიყაროს მსხადადაა მიხეული.

84. II ტომ. II, 14.

85. I ტომ. 1, 8.

86. I ტომ. 1, 5.

87. თხ. მსაიე, XXII, 35-40: „და ერის მსაიესის, ხეულის მკიდეს, ხეულები
ბლად კითხა მსხ: მიდღერო, რიქლთა ხეულის მსაიერი მკიდეს? ხელი
თხომ მოქეო მსხ: ვიქვარდეს უკალი დსერო შეხი მოქეო შეხი სულით და
მოქეო შეხი გულით და მოქეო შეხი ვიქვით. ეს არის პირველი და
მსაიერი მკიდესა და მქონე, მისი მსაიევი: ვიქვარდეს მოქეო შეხი, ვი
თარეკა თევი შეხი. ამ ორ მკიდესზეა დამოქედებელი მოქეო ხეული და
წახსწარსეულებლი.

88. შდრ. ყხადმ. 37, II.

89. ყხადმ. 103, 24.

90. I კორ. VIII, 6.

91. თახე, XIV, 17.

92. თეულისსეუბა თეხი ქრისტე.

93. „რეკა ხადროო წერილის ერთი და თევი ადვილი დახაშეებს ხდის არა
მარევი ერთ, არამედ ორ და მეტ განსარტეუბას, თევი, რომ შეკედებელი
ხდება დაქედებოთ, მისი; რახ უკლახხობდა აუტორი, აქ არაყერი
ხაწმისი, თევი წერილის სხვა ადვილები ხაწმადებს ვადმდევი დაქედებო
ხომ, რომ ეს სხვადასხვათანი განსარტეუბასი არ ეწახადმდეუბასი ვამ
მარტეუბას. და მისი, ვიხაც; სერს ხსწვედეს დეოთერი ხიქეის ხიდრქი,
ვამქედებთ უხდა კლითობდეს მოქვხდათედეს აუტორის ს'ხრს, აუტორისა,
ვიხი პირითაც; სულამ წმინდამ ვადმდევი ხადროო წერილის ეს ხაწილი;
მოქედათედ მისხ, მაროდა მადმდევი ამ ქემსარტე ს'ხრს თე სხვახანად
ვათხრებს მოქედელ ადვილს, თევი ეს სხვახანად ვადედა არამც; და
არამც; არ უქანისხირდება რწმის ხიწმინდეს, რის განარეკვალაც;
შეოდებდა დაქედების ხადროო წერილის სხვა მოწმობას. თევი აუტორი
თევის ვახსარტეუბასი, რიქლთა განსარტეუბასაც; კლითობეს, თეითივე
ქედებდა მისარ ს'ხრს, რა ს'ხროთაც; მათ განსარტეუბეს. ვიქვალ შეხივე
ვაწი, უქვალთა, რომ სულამ დეოთისმ, ვიხივეხაც; ხადროო წერილის
აუტორი სხვა არა თევი რა, თევი არა ოროდი, წახსწარ განქეობტა, რომ ამ
ადვილის ხწორედ თევი ვათხრებდა მისი მქობეული თევი მსმეული. მეტხაც;
ვამქეოთ, ხწორედ დეოთებრივი წახსწარხეულება, ამ ს'ხრს რომ ხაიყიებს
მქობეულს, რეკდა თხ ქემსარტეუბასზეა დაქედებელი“ („ქრისტეიანული
ხარწმეოებისათვის“, III, 27), - ამ ხიქეებით აქვადებებს ხეტარი
აუტეხტევი ბობლით ობტერპრეტაციისხს დეოთებრივი განსარტეუბათა მრავ
ლითობის თეორიას, რაც; შექედვით თეოდოთათა მხროს ვაცხარებელი
აკქროთის ხაბობად თევი.

94. ხეცარი აგუგუხებოქ აქ მოკლედ მისიხილავს დაბაღების პირველი თავის მუონე მქეღის ხეო ხეგადახხეგ აბეკერბრეცავას, აბეკე, რაიბრე; ხეკო - პირველი მქეღისხ.
95. ქერბიძეი ხახხეკეი ანთხ ბიბღაის მქეღე წიხეკეში; დაბაღე, III, 24; კამიხეღე, XXV, 22; XXXVII, 7; რაცხეი, VII, 89 და ხეკ. ხერბიძეი კო მხოლოდ ეხააში, VI, 2, 6.
96. აბ. კოღოს. I, 16; „რადეგახე; მხში მქეღისა ეოქეღე; მქაქეი; და ხეკ. თეი; ხეღეღე თე ეხიღეი, ხეღეღე თე ეოქეღეში, მხოლოდში თე ხეღეღეში; ექეღეღეი მის მქეღე და მხოლოდ მქეღისა“.
97. დაბაღ. I, 2.
98. დაბაღ. I, 9.
99. შღრ. კბრ. III, 5.
100. შღრ. ეხაღმ. 115, 7.
101. შღრ. ეხაღმ. 21, 26.
102. ხეცარი აგუგუხებოქავის ეოქეღეის ხახეკერი თე თეიხეღე; ქეკარი ანთხ თეიხეღე, ეხაღას თხი დათქეღეღე მქაქა, - ბრახეღ მხ-არეკელი (მათე, V, 5). აბიღე; მქარეღ აქეღეღე თავის და ხშირე ხხიღე (მათე, რომ ხეიი ეთიხეღე მისიღე ეღმთეღე თე დაღეღეღე. შღრ. „ახეკეღეღე წახეღეღე“ (II, 2); აღე, მქეღეღეღეღე თქეღის წახეღეღეღე აბ. ეხე; არ თეი, რახარი აბღახხეკე ხეღეღე კემხარეღე მქეღეღეღე და რე მქეღეღე თავიღე აბეღე ეთიხეღეღე. დაე, მქეღეღეღეღე თქეღის წახეღეღეღე აბ. ეხე; არ თეი, რაღეღე მქეღეღე და თქეღეღე აბეღეღე ეხიღე ხარეღეღე ზრახეღე მქეღე ეხი ხათეღე და წრეღეღე ეთიხეღე. დაე, მქეღეღეღეღე თქეღის წახეღეღეღე აბ. ეხე; არ თეი, რახეღეღე ზრახი ხეღეღეღე აბ, რომ ეთიხეღეღე ზრახეღე კეღის თეღეღე, რაღე მისი თხეღეღე მქეღე. დაე, მქეღეღეღეღე თქეღის წახეღეღეღე აბ. ეხე; არ თეი, რახეღეღე ეთიხეღეღე და ეთიხეღეღე ეთიხეღეღე თქეღე; თეიღე თეღეღე მქეღეღეღეღეღე. და ბიღეღე, დაე, მქეღეღეღეღე თქეღის წახეღეღეღე აბ. ეხე; არახეღეღე დათქეღეღეღე ეთიხეღეღეღე ხეღეღეღე, რომეღეღე; თქეღის ხარი დაღეღეღეღე“.
103. თახე, VIII, 44.
104. შღრ. თერეღა, XVIII, 19.
105. I გომ. I, 8.
106. I კბრ. IV, 6.
107. მათე, XXII, 37-39.
108. შღრ. I თახე, I, 10; V, 10.
109. შღრ. რომ. IX, 21.
110. ეხაღმ. 8, 5.
111. შღრ. ეხაღმ. 50, 3.
112. შღრ. თახე, XXXIX, 14-15.
113. შღრ. II მკაბ. XV, 23; მათე, XI, 40.
114. დაბაღ. I, 31.

5. დაბად. I, I.
6. უხადამ. 103, 24.
7. დაბად. I, 31.
8. შდრ. წიმი. III, 29.
9. უხადამ. 72, 28.
10. კეცხ. V, 8.
11. II კორ. V, 21.
12. უხადამ. 35, 7.
13. „ქრისტეს ეკლესიაში შესეძლებოდა უცხოელების და მოსვლამ მოეხდინა; ჩახეი მასში მკურნალობის კეთილი - მოეხდინა; ხომ ვიგნა, - უცხოელები კი უფროა: ეს ხომისეი უცხოელები ხომისელები“ (ეკლესიისეულები, 35, 10).
14. დაბად. I, 3.
15. შდრ. ალატინი, „ტომისი“, 29: „მასში ვიქნათ, რა მოხდინა განთავსება ქრისტიანთა და ხმელისი არსებობა; იმის, ვისე; იმისი განთავსება, ის კეთილი იყო, ხელი კეთილისი არსებობის, არცერთ ხელისში არ იყის, რა არის შესე. შესეხარის თეოლოგიისი მოხერხება, რომ ეკლესიისი რა; შესელებს უფრო მეტად დამსახურებდა მის. ეკლესიისე უფრო შესელებული იქნება, თუ ბრძოლისე კეთილად ვიგნა, რომ ხელისე ეს იყო ქრისტიანობის და ხმელისი უმთავრესი მოხეი“. შდრ. ალატინი, „ტომისი“ V, 4, 1.
16. დაბად. I, 2.
17. უხადამ. 35, 10.
18. თ. მესეილე წიგნის შესე. 86.
19. თ. მეთომისე წიგნის შესე. 115, 116.
20. დაბად. I, 2. „ამ ხელისეების განსარტყებისი თხრეპრეტორისი ხელისეი მკურნადა განხეილებობის კრისტიანობის: სიგისი არის, ეს ხომისეისი ხელისეებისე ქრისტიანობის, დიქონისი მოეი წარმოსეხეილისი მისი განსარტყად (ტერტულიანისე, კურეისი ახერსი, თეოდორისე, იმისე, რისეხეილები: სიგისი მოხეილი - ალატინის, იმისე მისხი მოხეილების (თამისე თქონისი, კიქისი და ხეი); და ბილის, მესეხი ვიქნობის, რომ ვხა ამისეხეილი ხელი დეობის (ბახილი დადი, ათხისე, თქონისე და დანარსე) უხეილები უმთავრესობის). ეს უქანისეული განსარტყება ხეილებსე ხარტყისი და უქანობის: ის მოეიხიშებს, რომ შესეხეილი წიგნი ხმელისი მესეხეი პირისე - ხელი დეობისი მოხეილების, ეს უქანისელებსე პროტესტანტული ძალა, რისეილ; სიგადობისე არისი თანხისე, განსარტყებისე მოეი ხმელისი (ადამისის წიგნისი) წარმოსეობის და არსეობის (დაბად. II, 7; უხადამ. XXXII, 6; თამი, XXVII, 3; ვისა, XXXIV, 14; ხეი. XVII, 28 და ხეი). ხელი წიგნისი უქანისელებსე ქანისეი აქ შესეხეილებსე ბილისე ბილისე კურეისეებსე მქანისი უმთავრესისი მოქანისეობის, თამისი ხეილებსე რომ თანის და ხეიხეილებსე ბილისე მისი (მეთესე ხე. XXXII, II). თამი, კრისი მხრისე, თეოდორისე ქანისი ბილისეი ძალისე კრისტიანობისი მოქანისეობის, კურეისი წიგნისი თანისეობისი წიგნისეობისი პირისე

ქის წამი მოგვეკვიტებებს, ხიდლი მიორბეს მსხრი, რაგონე; თუთ ქს ძაღვბი, თუ მსაი ქქელითობის ქველა შედეგე; უმქაღად დმქრბზე დამიქდებელი ხდება”. – Толковая Библия, დახას. ტომიქ. გვ. 4.

21. რაგონე; ექვლაკო, ხეჭარი ავექებტისე იმ უმხეგმწათ რაგონეს ექვობის, რამქლიც; „სეუღს დუობას“ წმინდა ხამბის დახარსქს თნ მინიგვასურ პირის ქრთად შესაქის უმქაღად თახმინაქწელად მიმნიქქე.
22. წამ. V, 5.
23. I კორ. XII, 1.
24. I კორ. XII, 31.
25. ექვბ. III, 14.
26. ექვბ. III, 19.
27. ექვბ. III, 123, 5.
28. დაბაქ. I, 3.
29. ექვბ. V, 8.
30. „რაგონე; ხიდრსაქე არის მსაქი, რამქლიც; მაქწმობს, რამ თუჯლი თინხარვის არის შექქმლია, რათა თხიდლის ხაქელი... აბექე მქებბის დღებქელ წებრბეზაქ; მაქწმობს მინიქე ხეკლი, ბქებბახა, რამქლიც; ხეღს ცაქცხლოდღეს დმქრბი: თს უბეჭქრბათ თბქემ, რამ არ ცაქცხლოდს დმქრბი“ („დუობის ქაღაქისათის“, 22, 1).
31. ექვბ. III, 17, 29.
32. ექვბ. III, 30, 21.
33. თს. ექვბ. შქბ. 21.
34. „თუ ხეღს ექვლაზე მადლა ექვბებო კოთელ ხეღს, მამის დუობს ხეღს ხეკლდებბა ხეღს... და ექვბათარა ვახსაქველი ექვრ შექქებრბე ხეღს ბქებბებრბას, ეს კი ხიმქიღაქ“ („ახეკონთი ქაღაგებრბი“, 2, 6, 11).
35. რაგონე; წახს, ხეჭარი ავექებტისე აქ თხოარებს არბქეოქვეღეს კოქეკუქცახს თახი ძინათადი უმნიქქერი ექვბებტის (მსწა, წქაღა, მქერი, ექვბი) ე.წ. „ბქებბრბე ავეღლა“ შესახებ. თს. Видельман. История древней философии, С-Пб., 1908, стр. 223.
36. თუქობსხსებბა თხეკოქეტი მოქქერი ექვბდებქი (119-133), რამქლიც; დობდღეს თერქველამბ მინიგვალი ებრაქელი მდღებრბებო.
37. ექვბ. III, 121, 1.
38. დაბაქ. I, 3.
39. თს. ექვბ. V, 8.
40. შდრ. მქოთმქქე წოქსის შქბ. 57.
41. თახსე, I, 9.
42. ეს ხეჭარი ავექებტისეს მხოველმქველქლოდის ქრთქრბო ექვლაზე ხიმწხლოდღეოქი მოქქებტათ: თუ ადამიხა მწროლაც; დუობს „ახეჯად და მსეკვხადათ“ შექქმლია, მამის მოქუი თახი არბება, მახი უკვადო ხეღი უმქაღად ქვდა მოქწმობღეს მახს. „მე ვარ, მე ვარ, მე ვარ, მე ვარ“ – „ეკვბა, ცოცხა და ხდამს“ – თა, თს ხსარბე უბრმქელა, რამქლიც; ხეჭარი ავექებტისეს ახროთ, ადამიხასთ ქრთარბებბა და ხსინთოვსთ დმქრობს მოქქერ ხეჯად

წარმოვიყენებს. ამ ვარ“ შეესაბამება „სისას“ (ამ ვარ, რომელიც ვარ“, - „გაბიხულა“, III, 14); ამ ვიცო“, ანუ ცოდის თუ სიბრძნე - „მეს“, ხელი ამე მსებაგ“, ანუ ხერხეული და სიყვარული - „სული წმინდა“... „არაურთავის, უწინარეს ეკლესია კი თავის თხზულებებში „სამებისათვის“ სიტარი ავგუსტინე ცდილობს ადამიანს დიქტოს ბუქება მისივე საკუთარი ხატების ახალგაით, ხატებისა, რომელიც „შესიქმდის ნატეო თვის ქმნილებაში, უპირატესად კი - ადამიანის სული“. - ეტიყ ქედისი, დასახ. ხაზრ. გვ. 131.

43. თვითმეცნიერება სიტარი ავგუსტინე არა მარტო საკუთარი თავის, არამედ, გარკვეულწილად, დეობების წყლისის გზადაცა ხახავს. მღვრამ თვითმე-
მეცნიერება და დეობისმეცნიერებას შორის გადაჯღახავი უყვარული ძეგს, რაც ადამიანისა და დიქტოსის არათანაზომადობათა გახიზნობებული. ერთის მხრივ, მუდმივი ცვალებადობა მიკვლავი და წარმოვლი არსებისა, ვიხივთაც ეკლესიური ან წარსულია, ან მოსავალია, ხელი მიორეს მსრუი, დიქტოსის მრად უცვლელი და წარუყვლი ეყოფიერება: „წლები დიქტოსისა მისი მსრადისობა, ხელი მსრადისობა თვით დიქტოსის ხუბ-
სტახივად გვევლინება, დიქტოსისა, რომელშიც არა არის რა ცვალებადა. არ არის მისში არაბიარი წარსული, რაც უკვე იყო; არც მოსავალი, რაც ჯერ კიდევ არ დამდგარა. არ არის მისში არაფერი, გარდა იმისა, რახაც მქვია „არის“. არ არის მისში „იყო“ და „ქება“ (როგორც ვიცით, „არის“, „იყო“ და „ქება“ პლატონისეული ტერმინებია, აწქის, წარსულისა და მოსავლის აღმსომეხელი, - ბ.ბ.), რადგანაც რაც იყო, უკვე აღარ არის, ხელი რაც იქება, ჯერ კიდევ არ არის; არა, მისში არა არის რა, გარდა იმისა, რაც „არის“ (ეკლესიურებისათვის“, 101, 10). „უსუხავს ეყოფიერებად უხდა ვხახვდეთ იმითი ეყოფიერებას, რაც ეყოველთვის ერთხანად არსუ-
ბობს, რაც ეყოველთვის თვითიგეობობითა, რაც არახდებობ არ შეიძლება გახივდის ხრწნიადობს თუ ცვალებადობას, რაც არ ექვემდ-
ბარება დროს, რაც შეიძლება ამქამდ სხვა იყოს, ვიდრე უწის, რადგანაც სწორედ ვხდა ეყოფიერება ამ ხიტევის ჭეშმარიტი გაგებთ“ (სამეცნიერება-
სწიებისათვის“, 2, 1).

44. წმ. იღარბისი თავის თხზულებებში „სამებისათვის“ (1, 19) ხახიწარკვეთილი აქვხიბდა მკობხელს: ეკვლა ხიტევა, რომელსაც მე ვხიზობ, ეკვლა მე-
დარება, მეტაფორა თუ მხატვრული ხახე, რომლებსაც მე ეყოფებ წმინდა სამების გახიზნისეული იღუმადებაზე მხჯელობისას, იხე შორს დგა-
ხან ჭეშმარიტებისაგან, როგორც ვა - მისიხაგან, და მათი დამომხულება მხოლოდ ისაა, რომ იმის მიხედვით, რაც ხეხიბთა და ცხადი, მახლოფ-
დთ მათივ გეგერმხიბის ან გახეგვდევების უქმობი და დაყარული...
აქვე შეიძლება გაეიხხეით პერ (მეტრე) აბელარა, რომელიც გაიხების არგუხიტებთ წმინდა სამების დახაბუობისას პირწმინდად გარეგული მე-
დარებებთა თუ ახალგაებთ ესეყოფილება. თქვცა ვერცერთის მექეობ-
ბთ ვერ ახერხებს დეობობითი სამების სუბტხა და ამომწურავ დახახათუ-
ბას. მათ შორის ეკვლავსე მსომეხელოფახია ბეჭდის ახალგაია: ბეჭედი ერთ-
თა, მღვრამ მისში ერთმსიხიობისაგან უხდა გახეგახეგეთ ხახი მომეხტა:

მეტყულო, რომლისთვისაც მხარა ჩამოხსნილყო, ყოინსა, რომელიც; მეტყუალს ბეჭდავ აქციებს, და ბოლოს, ამ თნის მოღვაწისა, არე მეტყუარაყო ხაგაში, თავის ყოინსის რომ აღბეჭდავს ცეცხლზე. თაის აქციებისაის მიხედვით, დსეროსის ხაშმარტყებათ იმ ქაშმარტყებათა რიცხვს მიეკუთვნება, რომელიც ვინებდას თავისთაყად, რწმების შექმნიდის გარეშე, არ შექმნიდა შეიძლების და სრულად ვარჯის (თხ. აღბეჭდვ) შექმნიდა, შუა ხაშმარტყების ყოდახოყის იტყარადა, - თაის აქციებისა, IV, 15).

45. შდრ. ეხადა, VI, 3.

46. შდრ. მათე, XXVIII, 19.

47. „ქეჩი მარა“, რომ ამბობს, ხეტარი აბეჭდვისე გულისხმობს ხორციელ კაცს.

48. ყხადამ. 38, 12.

49. ყხადამ. 35, 7.

50. დაბადა. 1, 3.

51. დაბადა. 1, 31; მათე, III, 2.

52. ყხადამ. 41, 7.

53. ყუყს. V, 8.

54. II კორ. V, 7.

55. რომ. VIII, 24.

56. ყხადამ. 41, 8. „მახილ რა არის ყუყსერული, რომელიც ყუყსერულს უხმობს? თუ ყუყსერული რადაცა ღრმსა, ვასა ადამისის გულისა იტყუე ყუყსერული არ არის? რა შეიძლება იყოს ამ ყუყსერულზე უღრმესი? ადამის-ახებს შექმნიდათ იღაპარაყის, შეიძლება ხელაყელ მათ მოქმედებას, გეს-მიადეს მათ ხიტყეყბით მავრამ ვის ახრს შეიძლება ნახველ? ვის გულს ნახელი ყსკერამდე? რასიარად მიხედებო, ვის რა აქვს გულში, ვის რას იხრახავს, რა სურს, რა არ სურს, რას ყოქმობს, ას რას აბრებს? ამო-ტყომ, აბადა, მართალი ყოქმებთ, თუ ყუყსერულს ქეწოდებთ ადამისის. ყუყსერული უხმობს ყუყსერულს, ადამისი - ადამისის. ყუყსერულს უხ-მობს დეყის ხიტყეყს წსიდა მქადაყებელსო. მავრამ ყოყელი მათაგაით ვასა ყუყსერული არ არის? ხსეყსის რა ხაწარულ ხიდრმეს იხრახავდა ქეტრეყ თეწყო თყომის ახრადაც არ მიხედდა, რა ხედბიდა მასწო, რაცა აღყუქყო ყუყის, შეხაის ერთად და შეხაყის მიკვეყებთო. თა, რა ღრმა იყო ეს ყუყსერულად და მახიც, ის ვამისეყლებელი იყო დსერაყის თყელთა წსიამე. ამრთად, ყოყელი კაცო, თეწდაც წსიდა, თეწდაც მარ-თალი, თეწდაც უებრთ ხიტყეყლით მიხილი, ყუყსერულია. და ის ყუყსერულსეყ უხმობს, რაცა ხაწყესი ცხიყრებასეყ ყოქმით გუყმყერული რწმეყსა და ქეწმარტყებას უქადაგებს ადამისის. და ყუყსერული მხოლოდ მამხიდა ხაწარეყბლი ყუყსერულთაყის, რომელსაც უხმობს, რაცა შეყი ნახსეყრების ხისო მეტყუეყლებს“ („ყხადამეყბობთაყის“, 41, 8).

57. ყხადამ. 41, 8.

58. I კორ. III, 1.

59. ყიდაბ. III, 13.

60. II კორ. V, 4.

61. ვხადმ. 41, 2.
62. ვხადმ. 41, 3.
63. II კორ. V, 2.
64. რამ. XII, 2.
65. I კორ. XIV, 20.
66. გავლტ. III, 1.
67. სიმონსე ხილამ. IX, 17.
68. ვხადმ. 67, 19.
69. ვხადმ. 45, 5.
70. თანე, III, 29. ხუტარი ავგუსტისე ძველე მოციქულის გულისხმობს.
71. რამ. VIII, 23.
72. ვხადმ. 41, 8.
73. II კორ. II, 3.
74. ვხადმ. 41, 4.
75. შტრ. თბი, XXXII, 20.
76. შტრ. ვხადმ. 41, 5.
77. შტრ. ვხადმ. 42, 5.
78. ვხადმ. 41, 6.
79. ვხადმ. 118, 105.
80. ქებათა-ქება, II, 17.
81. ვხადმ. 41, 5.
82. შტრ. ვხადმ. 5, 4.
83. რამ. VIII, II.
84. II კორ. I, 22.
85. I თეხ. V, 5.
86. შტრ. ვხადმ. 16, 3.
87. დაბად. I, 5.
88. შტრ. I კორ. IV, 7.
89. რამ. IX, 21.
90. შტრ. ეხათ, XXXIV, 4: „დაბლაჲდა ეს მთელი მხედრობა და ეს კტორა-ტოეთ დათვრავებდა“... გამიცხ. VI, 14: „და ვრავხილიეთ შქვრავხილი, შქვკრა ხუცა“...
91. თხ. ვხადმ. 103, 2... „დმერთის წყის ხუისთ გახვისა ეს, რთვორც ტუქო-აკად“ უხდა ქრუსისხმადეუ ხაღსროთ წერდეს. მისი ავტორიტეტი დმერთის იმბათიეუ დაამკიდრა თაგის კელეხასი“ („ფხადმუხუბთხათის“, 103).
92. „ტუქო აქ მოკდაეობას ხიმჩახ. ასტეიმ თხ თრხილ (ჯაგასი და უდა), წყინ წინაზრსი, კოდეჯა რამ დაბეხეს თაგ კაცთა მთელის, მოკდაეხი ვახხეს და ხანთხიგას ვახელებულ აქხეს; ხელთ ასის ხიმჩად ტუქოს ხანთხით შქმთხეს“ (ფხადმუხუბთხათის“, 103).
93. „წინაწარმეტყველთ, რაქ თხით ცოცხალთი თქეს, მხოლოდ თქესს პევედა; მათი ხიკედლის შქმლად კი - ქველა ხაღსხ. უიარე ცოცხალთი

- ოცნის, ჯერ კიდევ არ განსლითიყო ტიპი, ჯერ კიდევ არ გახეხილიყო "ხეცა, რათა დაეჭვარა მთელი სამყარო" (აფხაღმუქებისათვის", 103).
94. ფხაღმ. 8, 4... „ჩუქს გუქსის, რამ „ცხან“ ამ ადგილას იყავდა, რაც ორივე ადოქის წიგნებში“ (აფხაღმუქებისათვის", 8). „ამყრთის თათები“, რამ ამ- ზობს, სეჭარი ავეგუსტისე ამ წიგნთა ავეტრებს გულისხმობს.
95. ფხაღმ. 18, 8.
96. ფხაღმ. 8, 3.
97. შდრ. ესეკ. XXX, 6.
98. იველისხმების ახეღასები, რამსლებხაც არ სეჭრდებთ დაწერილი ხიტეჟა.
99. შდრ. მათე, XVIII, 10.
100. იხ. მეთორმეტე წიგნის შეხ. 57.
101. იხ. აქეჟ, შეხ. 90, 91.
102. ფხაღმ. 35, 6... „რა ღრუბლებია ესები? ესები ართს მქადავებელი ხიტე- ჟისა“ (აფხაღმუქებისათვის", 35).
103. მათე, XXIV, 35.
104. ესათა, XL, 6-7.
105. ესათა, XL, 8... „ყოველი ხორცი ზადახია, და ყოველი ხორციელი მშეჟება - როგორც მისღერის ყვაიდი“ (აფხაღმუქებისათვის", 91, 8).
106. შდრ. 1 კორ. XIII, 12.
107. 1 თახე, III, 2.
108. შდრ. ქებათა-ქება, II, 9.
109. 1 თახე, III, 2.
110. ფხაღმ. 142, 6.
111. ფხაღმ. 35, 10.
112. „ხლეა, მწარე - მზიღისხვას, ქარიშხლით ახეგობელი, ამ წუთისიყლის ხიმხლითა. ადამახები, უკოური გულისხიქით აბორგებულნი, თითქოს თუქსები ართს, ერთიმორეს რამ ხიტეჟეს. და ქრისტე თეთა შუაგულ "ხლეამიც რამ არ ყოყილიყო ხეჟი იმედი, თავის მოწაყეებს ადარ ეტქოდა: „ეატა მებადურებად გაქვეჟო“. მამ, რწმის ზადით დაჭერ- თისი ვხარობდეთ, რამ ხლეის ტადლებზე ამ ზადით მიეცურათ. თუქვა გრთავი მსხიებურებს, მადრამ ეს ზადე უეხებლად მიგაქეჟებს სპირს. აქ მთაურებდ ხლეა; ხეჟთვის სპირსე გამისხელა ქეჟისიერების დასახრულითა. მამ, კეთილად ვიცხოვრთა, მსხია, ამ ზადემი; სურც გაეხეჟო და სურც გარეთ გაეხელეჟით“ (აფხაღმუქებისათვის", 64, 6).
113. დაბად. 1, 9.
114. ფხაღმ. 94, 5.
115. იხ. თაბი, XXXVIII, 10-11.
116. მწა (ხილეჟით), წყლიდან გამოსქილი და ხაჟიყის გამოსღები, სეჭარი ავეგუსტისეს განსხრებთ, ეკლესია. ✓
117. „დაჟ, მადღს გწირაჟეს, უყვლით, დაჟ, მადღს გწირაჟეს ყოველი ხადხი: მწამ გამიღია თეხი ხაჟიყი. რა ხაჟიყი? დაჟ, მადღს გწირაჟეს ყოველი ხადხი. თეჟ მწა, ხარეკლით მოყეხილი; მიადგა „ხელი

ამისიბრკეკლისა“, გაიხსნა ხსობა მისი, მოწყაღე და დიდებულთ. მადლი შექნა მოწამ, და უკვე „თღვეო მოწა თაჲს ხაჲყოფს“ (დაბად. I, 12). განა შეძლებდა ხაჲყოფის მოცემას, ღვთის გულმოწყაღება რამ არ გადისხუ დიუო მასზე? მთავლისა დმერთის წყისა თაჲს ბაგათაჲს, და აღსრულდა ის, რასაც ვკითხულობთ ხაზრებაში: დაუწყა წყისა თაჲსი დრუბლებიდან – მთავლისა მოცემელები და ჭკმსართგების მქადაგებელნი, და გაიხსილა მოწამ თაჲსი ხაჲყოფი, და ადიოხი ქვეყნისა მთავლის ხაჲხეთ“ (გვხადმხუქებისათჲს“, 66, 6).

118. შდრ. დაბად. I, 12.

119. ფხადმ. 84, 12.

120. დაბად. I, 14.

121. შდრ. ეხაია, LVIII, 7.

122. შდრ. ეხაია, LVIII, 8.

123. ყიდიპ. II, 15.

124. შდრ. დაბად. I, 14.

125. I კორ. V, 17.

126. რომ. XIII, II.

127. რომ. XIII, 12.

128. შდრ. ფხადმ. 64, 12.

129. მათე, IX, 38.

130. იოანე, IV, 38.

131. ფხადმ. 101, 28.

132. I კორ. XII, 7.

133. I კორ. იქვე. ნებრთი ავეუბრესე „თბბზე“ (XXVIII, 28) დაერხიბით „უკელის შიშია ხიდრძი და ზირატისაჲს განდგომის – ცოდნა“, – „შქსდვე ხაირად განახხევეებს ერომსხუისხვას „ხიდრძიეს“ (sapientia) და „ცოდნას“ (scientia): „ამ განახხევეებიდან გამოსიხსარე, ხიდრძიე მოქმართება მარადისობის ჭერუტას, ცოდნა კი – მოქმედებას“ („ხამუბისათჲს“, 12, 14, 22).

134. I კორ. XII, 9-10.

135. I კორ. XII, II.

136. „ერომსხუისაჲს განახხეველების ძველი და ახალი აღაქმის ხაიდუმლოე ბახი (sacramenta): ხეხასი ართას ცხისების მომიაქმეული ხაიდუმლოისი და ხეხასი ხაიდუმლოისი, რომელნიც მხოლოდ აღვეთაქმასხ მაცხოვარს. ახალი აღაქმის ხაიდუმლოისი ცხისებას გეახიქმეს, ძველისა კი აღვეთაქმასხ მაცხოვარს. შეხ უკვე ფლობ აღაქმელს; მაცხოვარი გეაქს; მას, რადას ექებ აღაქმელს? ხაიდუმლოისი შეიქვედისხ: მათი თდიხობა შემცირდა; ახლა ისინი უფრო მსებუქნი ართას, უფრო მტკად მაცხოვრებელისი და ხიხარულის მტერელისი“ („გვხადმხუქებისათჲს“, 73, 2).

137. I კორ. III, 1.

138. შდრ. I კორ. III, 2: „რთი გზრდიით თქვეხ და არა ხაქმლით, ეხაიადს ჯერ კიდევ არ შექმელით მისი მიხელება და არც ახლა შეკვიდიით“.

139. შდრ. დაბად. I, 14.

140. ობ. ეხსათ, I, 16: „განობდნეთ, განიწმინდეთ, ავი ხაქსელები თვალთვას გან-
მარდეთ, შექვეყნეთ ზონოტის ქმნა“.
141. დაბად. I, 9.. ობ. აქვე, შეხ. 116.
142. ეხსათ, I, 17.
143. დაბად. I, 11.
144. დაბად. I, 14-15.
145. ობ. მათე, XIX, 16-22; მარკ. X, 17-22; ლუკა, XVIII, 18-23.
146. ე.თ. რა მისცეს ეკლესიას და რა - ქმნისას.
147. მათე, VI, 21.
148. შდრ. ლუკა, XVIII, 23.
149. მათე, XIII, 7.
150. I პეტრე, II, 9.
151. I კორ. I, 27.
152. შდრ. ლუკა, XVIII, 28: „და უახრა პეტრეს: აი, ნეტს მთავრეთთ ქველა-
ყური და შეს განიგანეთ“.
153. I კორ. I, 27.
154. რომ. X, 15; ეხსათ, LII, 7..
155. ყხაღმ. 18, 2.
156. ყხაღმ. 18, 3.
157. ყხაღმ. 18, 6; ოქვე.
158. დაბად. I, 14.
159. მიცვი. ხაქს. II, 2-3.
160. შდრ. ყიფლაჲ. II, 15-16.
161. მათე, V, 14.
162. მათე, V, 15.
163. შდრ. დაბად. I, 20.
164. ობ. იერესა, XV, 19: „ამიტომ ახე ამბობს უყვად: თუ შეიხსებ, მთავარებუბ, რომ დადგე ნეტს წახაშე; თუ ყახეულებ განიარნეე უყახურ-
თებას, ნემო ბაგეხათეე იქებო“.
165. ობ. დაბად. I, 20 „...ქქქსროშია“ და „ყრთხეუნი“, ხეტარი აყახეტიხის მთ-
ველით, ხაიდუქლით (sacramenta) არიან, ქქქსროტეხის შექცობაში რომ
შექვეყნას ხაერი წოდების ხაღხს, „ხღვა“ კი ცოდვილი ხაქარია.
166. ტერსიხი „საიდუქლიანი“ აქ აღიხმნება უპირატეხად ხაწაულები და
სიმქნი, რომლებუც თახ ახღდა ხახარების მქდატეხელთა მთავაწეობახ
ხაეკლეხიო ცხიერების ხაწეის ეტაწხე.
167. ობ. დაბად. I, 21.
168. შდრ. ყხაღმ. 18, 4-5; შდრ. მიცვი. ხაქს. II, 7-11.
169. თუკლახსიქება აბხაღუტური ქქქსროტეხა, რომელიც გახეთმარებას არ
ხაქტრთებს.
170. შექიქსელის მქქეხიერება ქხიღლების მქქეხიერების დახაბამიერი მახეზი.
„ატიქარდეხ მქქეხიერება, წრდილი უყლისა, გახეყხილი მოუღს

ხსიერაში”, - ამბობს დიდი ხელეული პეტრე ქვეა გადმოიქცა მისცნადა
(სხვათაგანისათვის მცხება).

171. თეულისხმობა კაცთა მოღვაწის.

172. თბ. აქვე, შუბ. 165.

173. დაბად. 1, 24.

174. თბ. ივ, 48.

175. I კორ. XIV, 22.

176. „რაკიდა ხოლოხეობით დაქცეოდნენ ურევე რწმენაში, ამიტომაც თქვე
მასზე: „დაამკვიდრა მისა წყაღათ სუქით“ (სხვათაგანისათვის, 135, 8).

177. თქვენი ქრისტიანობის პირველ ხელეულებში ქრისტეს ქრონოლოგიული
ყდათოდ გაერეკვლავებული ხომილი თქო. თაჯის დიდა ქრისტიანობა კაცობის
ქდაქისათვის“ (XVIII, 25) სეგრიანი აქვესტრეი წერს: „თქუ ხეთი ბერძნული
ხიგევიანი - Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σατήρ - ე.ი. თქვი
ქრისტეი ძე ღვთისა მაცხიბიანი - ცალკე გამიგევიყო და დაჯავჯევიყო
პირველ ასოებს, მივიღეთ ხიგევის Ἰχθῦς (თქვი), თქვი ქრისტეს მის-
ტერ ხხელს, თქვი ქრისტესს, რომელმაც შეხილი სევი მოკვადვიობის
უქსკრეულში, რიგარც ხიჯის უხრო ხიდრსში, ცოცხალი, ასე უქო-
ველი დანახიბილი“.

178. თხალს. 22, 5. „ტრაპეზა“ ექსტრისტიანთა ეკლესიისიბს.

179. თეულისხმობა „თქვი“ - თქვი ქრისტე.

180. შდრ. I ტომ. V, 7: „ხილი ურეკვლავში ხიკვლელი ცოცხლადევი მოკვადვი“.

181. თბ. აქვე, შუბ. 56.

182. შდრ. I თხალს. 1, 7: „ასე რომ, ეველა მირწმენის ხიქმად აქვე“...

183. თხალს. 68, 33.

184. ტომ. XII, 2.

185. შდრ. I ტომ. VI, 20: „...განემორე ბილწ ურეკვლავობის და ცხეკვლავობის
ბის ცელაობს“.

186. შდრ. კლატისი; „ტომისი“, 70C: „მოკვადვი სეულის მიორე ხაწილს, რამ-
ღობისიბაც ხომიუელთა ხის-ქისიბა და ეთეკვლავი იბის სეკრეული, რამაც
ბუქიბით მითხილეს სევი ხხეული, დმეტრეობა შეხახილდა და ების მის-
რის მოქისიბს ბიბა და მოელი ეს ხაწილი თითქის ხხეულის ბიბად აქვეს.
თქ მტაკვებელი ცხეკვლავით (თრეკის აგრისი“). დაბდეს მოკვადვი სეულის
ქქვა ხაწილი, ცხეკვლავით, რამილის მითევისიბეობაც შეკვლავებლია, მ-
გრამ კვებთ კო მღაჯეებურად უხიდა კვებთ, რაკიდა ხაჯიბია, რამ
მოკვადვითა მოღვაწი არეკვლავს. მათ თებეს, რამ ეს ცხეკვლი ქრონოლო-
გიული ეთეკვლავითა რამიული, სეულის გიხიბეული ხაწილისიბაც რაც
შეკვლავდა მისს, რამ თაჯისი დმეტრეობითა და დრიალით არ შეკვლავებია
თქი და მის დიბერეკვლავად შეხილავებდა გავაწვეკვლავების მოღვაწი რ-
გარც მოელი ხხეულის, თქ თითეკვლავით ასის ხაწილით“...

187. შდრ. თრეკის II, 13.

188. შდრ. თბ. ივ, 14.

189. ტომ. XII, 2.

190. დაბად. 1, 21.

191. გაღობ. IV, 12.

192. ხობრძე 'ხობაქ. III, 17.

193. შდრ. I კორ. VIII, 8: „საგრამ ხაქსელი რიდი გვაახლოებს დმერთას, რადგან ქანთ არაფერი გვემტება, და უქმელითათა არა გვაკლდება რა“.

194. რიგორც წიხა თავიდას (30) წახს, მხეცებიც, მხობური პირუტყვიცა და გველებიც აღვეკორთოდად გამიხატავენ სულიერ მდგომარეობებს.

195. თგულისხმება სულიერი ხიკვდილი.

196. შდრ. ვაჟა ფშაველა:

„როს ეკვირდები თავის თავს
და არ ვქმლური მეტადა:
მადლს დაედილი ათახიბთა
ცოდეა წამ რნება კებჯადა,
ფროები მესხმება, ვისრდები,
ვად ვიწვევ ახაგრებადა;
განხლება ხითაღაც სათელი,
გულს წამხადება ხეცჯადა;
ზღვაველება მწუხობრი ხიტევები
ქაღალდსუ დახადღერტადა;
მითროთას გულის ხიმები
ხიასიხების დმერთადა...
ზღვაჲ ვეურავ ხეჯარებისა,
წვერი ხელთა მატქს კალთისა,
უყელის და მისთა მხახურთა
ლოცვა-ქურთხეჲ მსახისა;
კალთაში ვარდი მექმლება,
თავსე მსახა დამდისა.
მადლობელი ვარ მსობლისა,
ხემის განხის, გასრდისა.
და თუ ცოდეები მოსჯარბდა,
ხეჲქს წახვი, გული მხელთა,
ვედილობ, რომ ღადად ვიმღერო,
ხიტეჲ ვავლებო ცხელთა;
ამოდ ვტახჯავ თავის თავს...
ვამხელ და ვახამხელთა:
თგიჲ მარჯვეს და კაცე
თგიჲ კალამი მტრელთა
დამხელებებულა, დამღგარა,
შემიახვევია გველთა.
ჯაჯახეთში ვარ, ვიწვები,
განხის დღესა ვწვევლთა.
ახე ეოფიდა, მგოსახსა
თუ მადლი გამიყლია“...

(„როს ეკვირდები თავის თავს“).

197. რიმ. XII, 2.

198. რიმ. იქვე.

199. ხელ სხეასიონის მხოველგაძვდამ, ხელ სხეასიონის თეთსოვერისებამ დახსლოებით იგივე ათქმევინა წევნი ხაუკუის ისტრუქტურალისის ქრო-
ურთ დიდერს:

„წევნი პირიქების, წევნი აზრების, ხიკედლისა თუ ხიკეარულის წევნი-
მოირო გახცდის უსიტებურესი და უდრისესი სუბსტანციას სხვა არა არის რა,
თუ არა წევნი წინაპრების გულუბრუნელობა, მათი ხატოების დუღილუღი,
მათი ზიხვდი, მათი უმწკობა ფსიქოლოგიური მოვლენების ხეეროში, მათი
ქნობრითი ხიდატაკე და ა.შ.

ხილო წევნი კვარძელეზთ ამ უბადრუკ წინაძღვრებს, კვარძელეზთ მათ
წევნი ხიხართ, ფაცოქუცით, არათანისძღვრეულიობითა და წევნი უცხადური
და ხერეთული დროის ებზიმ ბირიტად გასიქენებთ“ (პილ კალერი, სუ-
ლის კროსისის, თბ. 1994, გვ. 26).

200. დაბად. I, 26.

201. იგულისხმება პეულე მოციქული. იხ. I კორ. IV, 15: „ვისაიგის მრავალი
მხრდული გეკეთ ქრისტეს მიერ, მაგრამ არა მრავალი მისა; რადგანაც
ქრისტე იესოს მიერ სახარებთ მე გწოდებთ თქვენ“.

202. იხ. I კორ. III, 1-2.

203. რიმ. XII, 2.

204. კოლიოს. III, 10.

205. I კორ. II, 15.

206. შდრ. დაბად. I, 26, 28.

207. I კორ. II, 14.

208. ფხადამ. 48, 21.

209. ეფეს. II, 10.

210. დაბად. I, 27.

211. გალატ. III, 28.

212. შდრ. I კორ. II, 15.

213. შდრ. კოლ. III, 10.

214. იხ. იაკ. IV, 11: „ხუ იტყვეთ, მისხი, ქროძხეთის ძიერს; ვინც მის ძიერს
იტყვის და გასხჯის მისხ, ხჯულის ძიერს იტყვის და გასხჯის ხჯულის;
ხილო თუ ხჯულის გასხჯი, ხჯულის ამისრულუბული კი არა ხარ, არამედ
გამისხჯული“.

215. მათე. VII, 20.

216. შდრ. I კორ. II, 26.

217. დაბად. I, 28.

218. იხ. აქვე, შეხ. 177, 178.

219. ე. ი. დუთისილიშიში ადამიანხი.

220. შდრ. II კორ. VI, 5.

221. დაბად. I, 28.

222. დაბად. I, 5.

223. დაბად. I, 26-27.

224. სეკტარი ავტორიტეტი ცდილობს ახალი თეოლოგიის ხრისთა და ახალი ხიზი-
 ლური ვასილიტელებით ვასილიტეციის ღმრთის ციკლიკულ კახეთს
 სხვადასხვახარო ვაგების მისეული კონკრეტად, რომლის თანახმადაც, ამ
 სხვადასხვა ვაგებობაგას მიხედვით ერთი რაღაც შეიძლება იქნას დე-
 ვოტორე. იხ. მეთორმეტე წიგნის მექ. 93.
225. დაბად. I, 1.
226. სეკტარ ავტორიტეტი მისხდა, რომ მთელი ხაიზითი წერდით დნის და
 ხაიზიკლი მისეხელთობითა ხაიზე, რომელიც მიკლავთუ ზნა იქნეს,
 რადგანაც ეს ხაიზიკლი მისეხელთობა პირდაპირი, ხაიზე-ხაიზე
 ვაგებობა მისეხელთობა. აქცი არ მქონება, რომ ხაიზითი წერდით ხაი-
 ხელე და პეხელეხება წინასწარ ვასილიტელებად დევატორე ხაიზითი,
 რომელიც იხება შრომითი მთელიც ადამიანის ხაიზე და ახრავდ ეხხა
 მისი ვახება მის უკლებელეიკიხაგას, რახაც ის შეიძლება აქცილად
 ხაიზელად... (სეკტარხელი მთელიტეხიხაგას, II, 6, 7).
227. მცხარა ვახება ზნა ვასილიტეციით მის წიკლით, რომ ხაიზელად არ
 მიტეცი ვრთავრთი ვასილიტეტი დაკსეიკილად.
228. კიწის ხიხილად - ავტორიტეტი ამ სეკლას ხაიზელად შეიკიხეხიხეც,
 „რომელიცაც დიხითი ხაიზელად“ (იხ. აქცი წიგნის 21-ე თავის დახაიქიხი).
229. აქ ავტორიტეტი ავტორიტეტი შეიკიხეც: ვახება მრთავს ხიხილად (სე-
 კლასიხა, - იხ. აქცი, მექ. 116), მისი რადგანაც „ავტორიტეტი“ (ე-
 ხაიზელად) ხიხიკლი ვახება ხაიზელად და ხაიზელად მთიხიხე...
 „ავტორიტეტი“ რომ ამბობს, სეკტარი ავტორიტეტი ხედასხევა კონკრეტ-
 ციკლი, ადამიანური ვახების ხაიზი-ხაიზი ხაიზელად გულისხმობს.
230. მდრ. თახე, XIV, 6.
231. ყიხადი, 115, 2.
232. თახე, VIII, 44.
233. დაბად. I, 29.
234. იხ. II ტომ, 1, 16: „წიკლითი მისეული უკლებს თეხიხიკიხე ხაიზე, რადგან
 ხაიზი მრთავრთის მთიხიხე, და ხიხიკილად არ უხიხა ხიხი ღმრთელებად“.
235. იხ. II ტომ, XI, 9.
236. II ტომ, IV, 16.
237. ყიხადი, 18, 5.
238. ყიხადი, II, 19; მდრ. რამ. XVI, 18.
239. იხ. ყიხადი, IV, 18.
240. ყიხადი, IV, 10.
241. ყიხადი, IV, 11-12.
242. იხ. კიხადი, III, 10.
243. ყიხადი, IV, 14.
244. ყიხადი, 4, 2.
245. ყიხადი, IV, 15-16.
246. ყიხადი, IV, 17.

247. მსოფი, X, 41: „ვისცე წიხსაწარმტყუელის ხსიელთა შიქწიხსტყუის წიხსაწარ-
მტყუელის, წიხსაწარმტყუელის ხსილაყრის მითტყუის; და ვისცე მსოფილის
ხსიელთა შიქწიხსტყუის მსოფილის, მსოფილის ხსილაყრის მითტყუის“.
248. მსოფი, X, 42: „და ვისცე მითწიხსტყუის ხსიელთა მითწიხსტყუის ცოქ წიხსტყუის ერის ამ
მტყუელთაგანის, მტყუელთაგანთა ვითტყუისთა თქუის, არ დაეკარტყუის თუთის
ხსილაყრის“.
249. თბ. III მტყუელთა, XVIII, 1-16.
250. შტდრ. I კორ. XIV, 23.
251. ე. თ. შტის მსხსტყუის.
252. დაბადა, I, 31.
253. შტდრ. თბაბი, III, 33.
254. თუტყუელისხსიებთა თუთის ქრისტყუის.
255. თუტყუელისქმტყუის მსოფიელტყუის.
256. თბ. მტყუისი წიხსტყუის შტის. 25.
257. I კორ. II, 11-12.
258. შტდრ. მსოფი, X, 20: „რადგან თქუის კო არ თგასტყუის, არსიქა სუელთა
თქუის მსოფი თგასტყუის თქუის“.
259. რთმ. V, 5.
260. შტდრ. ვაბიხტყუის, III, 14.
261. ვაბიხტყუის. XI, 17.
262. შტდრ. დაბადა, I, 2.
263. შტდრ. დაბადა, I, 9; II-12.
264. შტდრ. დაბადა, I, 14-18.
265. შტდრ. დაბადა, I, 20-21.
266. შტდრ. დაბადა, I, 27-28.
267. თუბტყუის. 144, 10; თუტყუის ხოლოთმ. XXXI, 31.
268. შტდრ. ეხტყუის. XXXIII, 10.
269. რთმ. VI, 26.
270. „რადგან მსოფიელთა თქუის, რთმ რთმტყუის; რადგან ვაბიხტყუის, რთმ
მითტყუის სუელთა. თუტყუის მსოფიელთაგანთა ხსილთა, რთმ რთმთა თუტყუის,
რთმ მითტყუის ვაბიხტყუის სუელთა“ (De Gen. ad litt.) 4, 9, 16
271. „ქმის ვერ შტუელთაგანთა ხსილთა, თბ რთმ არ არსტყუის, რთმთა რთმ
წიხსაწარ არ ეხილა თუთა, ხსილთა არ თარსტყუის“ (დუტყუის ქალაქთა-
განთა, II, 10).
272. მსოფი, VII, 8.

შინაარსი

აღსარებანი

წიგნი I	3
წიგნი II	23
წიგნი III	34
წიგნი IV	50
წიგნი V	70
წიგნი VI	89
წიგნი VII	111
წიგნი VIII	134
წიგნი IX	156
წიგნი X	179
წიგნი XI	223
წიგნი XII	249
წიგნი XIII	277

კომენტარები

წიგნი I	311
წიგნი II	322
წიგნი III	325
წიგნი IV	340
წიგნი V	348
წიგნი VI	354
წიგნი VII	358
წიგნი VIII	371
წიგნი IX	379
წიგნი X	387
წიგნი XI	404
წიგნი XII	420
წიგნი XIII	430